Bundel van de Commissie Stad en Ruimte van 29 april 2021

1 Opening

Indicatieve aanvang: 11.45 uur. DIGITAAL

2 Vaststellen agenda en inventarisatie te bespreken agendapunten

3 Verslagen

** Het conceptverslag van de openbare commissie Stad en Ruimte van 1 april 2021, ter vaststelling.*
** Het GEHEIME conceptverslag van de besloten commissie Stad en Ruimte van 1 april 2021, ter vaststelling.*
** Het conceptverslag van de openbare commissie Stad en Ruimte van 15 april 2021, ter vaststelling.*

Concept Verslag openbare commissie Stad en Ruimte, 2021-04-01.pdf

Concept Verslag openbare commissie Stad en Ruimte, 2021-04-15.pdf

4.1 Toezeggingen/moties/brievenlijst

Ter vaststelling.

Stad en Ruimte - Stavaza Moties-toezeggingen-brieven per 15 april 2021.xlsx

4.2 Lange Termijn Agenda

Ter informatie.

LTA S&R per 13 april 2021.xlsx

5 Islamitische begraafplaats

Aanvang: 11.45 uur; DIGITAAL
Indicatie behandeltijd: 75 min.
Beleidsveld: Openbare Ruimte - wethouder Diepeveen
Geagendeerd door M. Deldjou Fard (GroenLinks), R. van der Zweth (PvdA), C. Bos (Stadsbelang Utrecht), I. El Abassi (DENK)
De fracties willen graag in de beginfase van het proces in gesprek met het college over de volgende onderwerpen:

** Het doorlopen proces;*
** Voortgang juridische onderzoek om te komen tot een exploitant en de realisatie;*
** Het tijdspad en de maatschappelijke urgentie;.*

5.1 Raadsbrief Resultaten juridisch onderzoek Islamitische begraafplaats

Dossier 1795 voorblad

Raadsbrief Resultaten juridisch onderzoek Islamitische begraafplaats.pdf

Notitie Advies met betrekking tot uitgifte begraafplaats.pdf

5.2 Beantwoording SV 2021 nr. 55 Startnotitie Islamitische begraafplaatsen

Dossier 1723 voorblad

Beantwoording SV 2021 nr 55 over Startnotitie Islamitische Begraafplaats.pdf

5.3 Raadsbrief Startnotitie Islamitische begraafplaats

Dossier 1715 voorblad

Raadsbrief Startnotitie Islamitische begraafplaats (januari 2021).pdf

Startnotitie Islamitische begraafplaats.pdf

BIJLAGE H Projectbrief en Intentieverklaringen SMUO en partners_Geredigeerd.pdf

BIJLAGE I Introductie en Ondernemersplan BIBIN_Geredigeerd.pdf

VERVALLEN Raadsbrief Startnotitie Islamitische begraafplaats (december 2020) (1).pdf

6 Transitievisie Warmte deel I

Indicatieve aanvang: 14.00 uur; DIGITAAL
Indicatie behandeltijd: 120 min.
Beleidsveld: Energie - wethouder Van Hooijdonk
In het klimaatakkoord is afgesproken dat de warmtevoorziening van gebouwen in Nederland in 2050 volledig CO2 -vrij is. Gevolg daarvan is dat er in 2050 geen aardgas meer wordt gebruikt. Elke gemeente stelt een Transitievisie Warmte op, die voor het einde van 2021 moet zijn vastgesteld door de raad. De Transitievisie Warmte geeft voor de bestaande stad op hoofdlijnen aan:

** Hoe Utrecht gebiedsgericht het gebruik van aardgas in de gebouwde omgeving de komende 30 jaar gaat terugdringen;*
** Wat het beoogde alternatief is voor verwarmen met aardgas, en*
** In welke gebieden Utrecht vóór 2030 wil beginnen met deze transitie.*

De Transitievisie Warmte wordt in twee delen aan de raad voorgelegd. In dit eerste deel staat de visie en strategie (het wat) centraal en omvat

** de warmteprofielen per buurt (WAT-kaarten) die het kader vormen voor (1) de verwachte aanpassing aan gebouwen bij het terugbrengen van de energievraag; (2) de verdeling van duurzame bronnen over de stad; (3) de verwachte toekomstige (aanpassing en/of uitbreiding van de) energie-infrastructuur voor warmte.*
** Criteria voor het bepalen van de volgorde van buurten waarin we starten met het opstellen van Wijkuitvoeringsplannen.*
** Hoe we met het gewenste isolatieniveau en de verwachte infrastructuur ervaring willen opdoen in projecten van initiatiefnemers uit de markt en uit de samenleving. En hoe we afspraken maken op welke manier publieke waarden bij collectieve warmtenetten worden ingevuld.*

Dossier 1662 voorblad

Raadsvoorstel Transitievisie Warmte deel I.docx

Transitievisie Warmte deel I.pdf

Participatierapport Transitivisie Warmte update februari 2021.pdf

6.1 Raadsbrief Transitievisie warmte resultaten onderzoek aardgasvrije bedrijventerreinen

Dossier 1841 voorblad

Raadsbrief Transitievisie warmte_ resultaten onderzoek aardgasvrije bedrijventerreinen.pdf

Duurzame bedrijventerreinen Utrecht.pdf

7 Warmteplan Beursgebied

Aanvang: 16.15 uur; DIGITAAL
Indicatie behandeltijd: 75 min.
Beleidsveld: Energie - wethouder Van Hooijdonk
Het college heeft het Warmteplan Beursgebied aan de raad ter besluitvorming voorgelegd. Een warmteplan is een sturingsmiddel om ervoor te zorgen dat de ruimte in de bodem en de benutting van de energie op een collectieve manier kan gebeuren. Het is een gebiedsuitwerking van de kaders uit de Warmtevisie 2017 en het Utrecht Energie Protocol 2020. In een warmteplan wordt het meest duurzame en realiseerbare energiesysteem voor het betreffende gebied als referentie uitgewerkt. Voor het beursgebied is dit een collectief WKO- systeem.

Dossier 1665 voorblad

Raadsvoorstel Warmteplan Beursgebied.docx

concept WKO-warmteplan Beursgebied.docx

8 Raadsvoorstel Zienswijzemogelijkheid ontwerp programmabegroting Regionale uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht 2022

Indicatieve aanvang: 20.00 uur; DIGITAAL
Indicatie behandeltijd: 45 min.
Beleidsveld: Milieu en Emissieloos vervoer - wethouder Eerenberg
De Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) heeft de ontwerp Programmabegroting 2022 aan de raad voor zienswijze voorgelegd. Het college stelt de raad voor om in te stemmen met de inhoud van de ontwerpbegroting. Maar wil wel voor september van de RUD weten welke extra kosten de omgevingswet en het ontwikkeltraject waarin de RUD zit, met zich meebrengen

Dossier 1784 voorblad

Raadsvoorstel Zienswijzemogelijkheid Ontwerp programmabegroting RUD 2022.docx

Ontwerp Programmabegroting 2022 RUD Utrecht.pdf

Zienswijzebrief ontwerp programmabegroting RUD 2022.docx

Begeleidende brief zienswijze deelnemers ontwerp Begroting 2022 RUD Utrecht getekend GS en HJ.pdf

RUD Utrecht Jaarstukken 2020 vastgesteld AB d.d. 25 maart 2021.pdf

Begeleidende brief deelnemers Jaarstukken 2020 RUD Utrecht getekend GS en HJ.pdf

9 Locatie nieuwbouw Ronald McDonaldhuis

Aanvang: 20.45 uur; DIGITAAL
Indicatie behandeltijd: 120 min.
Beleidsveld: Ruimtelijke Ontwikkeling - wethouder Verschuure
Geagendeerd door J. Schreuder (D66), M. van Dalen (VVD), J. Zwinkels (CDA)
De locatiekeuze voor het Ronald McDonaldhuis ligt gevoelig en leidt tot stevig debat over de belangenafweging die hierbij gemaakt moet worden voor wat betreft de gebiedsontwikkeling, het erfgoed, het landschap, de natuur en de belangen van jonge patiënten en hun ouders. De gemeenteraad heeft op 18 februari ruimte gevraagd aan de provinciale staten om tot een integrale afweging te kunnen komen, en de staten hebben zich niet uitgesproken over de locatiekeuze en de gemeenteraad hiervoor eerst aan zet gelaten. Fracties wisselen graag met elkaar en college van gedachten over de mogelijke locaties voor het Ronald McDonaldhuis in aanloop naar de omgevingsvisie als logisch moment om deze keuze te maken.

9.1 Raadsbrief Omgevingsvisie USP in relatie tot locatie Ronald McDonald Huis

Dossier 1840 voorblad

Raadsbrief Omgevingsvisie USP in relatie tot locatie Ronald McDonald Huis.pdf

Verslag openbare ochtendvergadering commissie Stad & Ruimte

Datum	1 april 2021
Locatie	Raadzaal, stadhuis
Verslag door	mw. I.B. Koren (Notuleerservice Nederland)
Vaststelling verslag	29 april 2021

Aanwezigen

De voorzitter, dhr. J. Wijmenga, de wethouder, dhr. K. Diepeveen, de leden, mw. C. van Dun (D66), dhr. S. Nagtegaal (PVV), dhr. B. Işik (PvdA), dhr. G.. te Hoonte (VVD), mw. J. Zwinkels (CDA), dhr. T. Schipper (SP), mw. E. Oosters (Student&Starter), mw. F. de Koning (GroenLinks), dhr. F. de Kok (commissiegriffier).

Afwezigen

Er zijn geen afwezigen gemeld.

Verslag vergadering Commissie Stad & Ruimte

1. Opening en mededelingen 1
2. Vaststellen agenda en inventarisatie te bespreken agendapunten 1
3. Verslagen 1
4. Toezeggingen/moties/brievenlijst en lange termijn agenda 2
5. Raadsvoorstel Vaststelling bestemmingsplan Merwedekanaalzone deelgebied 6, Eendrachtlaan 10 2
LIJST VAN TOEZEGGINGEN 7

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 12.25 uur en heet iedereen die meekijkt van harte welkom.

De heer Schipper (SP) meldt dat hij om 13.00 uur de zaal verlaat in verband met een andere verplichting.

2. Vaststellen agenda en inventarisatie te bespreken agendapunten

De voorzitter loopt de agenda langs en concludeert dat deze is vastgesteld.

3. Verslagen

- Het GEHEIME conceptverslag van de besloten commissie Stad en Ruimte van 10 december 2020, ter vaststelling.
- Het op 1 april 2021 openbaar te maken conceptverslag van de besloten commissie Stad en Ruimte van 10 december 2020, ter vaststelling en openbaar making.

- Het conceptverslag van de openbare commissie Stad en Ruimte van 4 maart 2021, ter vaststelling.
- Het GEHEIME conceptverslag van de besloten commissie Stad en Ruimte van 11 maart 2021, ter vaststelling.
- Het conceptverslag van de openbare commissie Stad en Ruimte van 18 maart 2021, ter vaststelling.
- Het GEHEIME conceptverslag van het besloten deel van de commissie Stad en Ruimte van 18 maart 2021, ter vaststelling.

De voorzitter concludeert dat de verslagen zijn vastgesteld.

4. Toezeggingen/moties/brievenlijst en lange termijn agenda

De voorzitter inventariseert of fracties opmerkingen hebben.

Mevrouw Van Dun (D66) merkt op dat het Actieplan Betaalbare koop niet op de lange termijn agenda staat. Dit plan wordt verwacht in het tweede kwartaal, conform toezegging 20/T511.

Wethouder Diepeveen geeft aan dat zich er niet van bewust is dat dit actieplan niet op de lange termijn agenda staat. Het zal een omissie zijn. Het klopt dat in het tweede kwartaal een voorstel komt van het college naar de commissie over het actieplan Betaalbare koop. De omissie zal worden rechtgezet.

5. Raadsvoorstel Vaststelling bestemmingsplan Merwedekanaalzone deelgebied 6, Eendrachtlaan 10

De heer Schipper (SP) merkt op dat vorig jaar in januari is gesproken over de bouwenvelop. De SP-fractie heeft toen haar ergernis uitgesproken over het geringe programma sociale midden huur. Dit programma is een-op-een overgenomen in het bestemmingsplan en dit betekent dat de SP niet kan instemmen met dit raadsvoorstel.

De heer Işik (PvdA) vraagt wat is gedaan met eerdere signalen uit de commissie. Verder gaat de PvdA kijken of bij de raadsbehandeling het percentage sociale huur in dit project kan worden verhoogd.

Mevrouw De Koning (GroenLinks) zegt dat GroenLinks positief staat tegenover de transformatie van kantoren naar woningen maar dat de partij kritisch staat tegenover het te lage percentage sociale en midden huur. De wethouder heeft eerder verteld dat erin gebieden om het betreffende gebied heen, meer sociale huur komt waardoor in het totaal van het gebied meer dan 35% sociale huur komt. Klopt het nog steeds dat erin het totaal meer dan 35% sociale huur komt? Graag een reactie. Verder staat in het raadsvoorstel dat het voorstel voldoet aan de woonvisie. Er staat dat ‘het plan bijdraagt aan de ambities uit de Utrechtse woonvisie en dat het een goede mix heeft aan woningtypes’. Is de wethouder het met GroenLinks eens, dat dit eigenlijk niet past in dit plan? Een en ander is immers alleen acceptabel omdat er elders meer sociale huur komt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) heeft ook gelezen dat het voorstel voldoet aan de woonvisie. Dit klopt niet. Verder vraagt zij zich af hoe mevrouw De Koning het gebied definieert.

Mevrouw De Koning (GroenLinks) antwoordt dat zij het heeft over de hele Merwedekanaalzone.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt zich af waar dan precies kan worden gecompenseerd.

Mevrouw De Koning (GroenLinks) constateert dat inmiddels de plannen voor deelgebied 5 van de Merwedekanaalzone zijn ontvangen. Als opgeteld wordt wat er nu al is in deelgebied 5 aan sociale huur plus wat daar nog aan toe wordt gevoegd, dan zou in totaal boven de 35% uitgekomen moeten worden. Verder geeft zij aan ook om 13.00 uur de zaal te verlaten.

De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat het plan een mooi plan is. De VVD ziet graag dat zo snel mogelijk aan de slag wordt gegaan.

De heer Nagtegaal (PVV) merkt op dat het bij de laagbouw gaat om woningen van circa 50 m^2.

De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat het belangrijk is om ook gezinnen naar de Merwedekanaalzone te halen. Het plot waar de PVV het over heeft, is misschien niet de beste plek voor gezinswoningen. Hij vervolgt zijn bijdrage met het onderwerp parkeren. Hij gaat in op het addendum. Er staat dat het addendum 'moet' worden toegepast. Dit is volgens de VVD niet zo. Het addendum 'kan' worden toegepast. Er staat ook dat voor het project de parkeernorm alleen kan worden verlaagd. Hoe is dit bedoeld? Verder staat er ook dat er 27 parkeerplekken elders beschikbaar moeten zijn. De VVD vindt dat deze plekken 24 uur per dag beschikbaar moeten zijn. Graag een reactie. Als de genoemde zaken worden aangepast, kan de VVD instemmen met het raadsvoorstel.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) zegt dat de fractie de ontwikkeling in deelgebied 6 toejuicht. Nog drie punten. Allereerst de woningverdeling. De fractie geeft aan dat een en ander hieromtrent niet goed gaat. Er wordt niet altijd voldaan aan de percentages voor sociale en midden huur. De fractie sluit aan bij vragen van GroenLinks hierover. Ten tweede het effect van het plan voor de mogelijkheid van bruggen in deelgebied 6. In het bestemmingsplan wordt het effect van het plan op de mobiliteit in het kader van de bruggen niet aangestipt. Wil de wethouder bij het volgende bestemmingsplan in deelgebied 6 en indien mogelijk ook nog bij dit bestemmingsplan, de effecten helder maken voor het aantal bruggen? Ten derde de voorzieningen in deelgebied 6. Hoe ziet het college het eerder toevoegen van woningen in relatie tot het gebrek aan voorzieningen in de omgeving op dat moment?

De heer Schipper (SP) merkt op dat veel voorzieningen op maximaal tien minuten fiets- of loopafstand liggen. Is het nodig om de voorzieningen in deelgebied 6 naar voren te halen?

Mevrouw Oosters (Student&Starter) merkt op het met betrekking tot grote voorzieningen eens te zijn met de heer Schipper. Er dient alleen gekeken te worden naar wat erin de omgeving al gedaan kan worden.

Mevrouw Zwinkels (CDA) sluit aan bij de inbreng van de vorige spreker. Het is mooi dat kantooroppervlakte wordt getransformeerd naar woningen. Het is wel teleurstellend dat de sociale en midden huurwoningen niet volgens de huidige doelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Voorts is het CDA benieuwd naar de invulling van de plint. Het zou fijn zijn als de plint zorgt voor een leefbaar karakter. Dan de geluidsbelasting. Een bedrijf heeft een zienswijze ingediend. Er is een meningsverschil over het aantal dB. Wat voor consequenties kan dit hebben voor de haalbaarheid van dit plan? Verder zijn er hoge verwachtingen qua archeologie. Er staat alleen te lezen dat de gemeente haar best doet om deze verwachting bij te stellen naar een lage verwachting. Kan er meer waardering worden gegeven aan de archeologie? Tot slot de openbare ruimte. Wat kan hiervoor nog worden gedaan zodat een prettig woonklimaat ontstaat?

Mevrouw Van Dun (D66) zegt dat de D66-fractie blij is met het project. Verder sluit de fractie aan bij vragen van GroenLinks over sociaal wonen en de woonvisie. Vorig jaar oktober is bestemmingsplanfase 1 van de Cartesiusdriehoek vastgesteld. D66 heeft toen een amendement ingediend over het invoeren van Friends-contracten. De ontwikkelaar van dit project spreekt over een woondoelgroep van 'young professionals'. Dit zijn mensen die al in Utrecht wonen en in de eerste fase van hun werkende leven zijn en in de stad willen blijven wonen. Is de wethouder bereid om met de ontwikkelaar in gesprek te gaan om ervoor te zorgen dat de appartementen in het Concordeproject bewoond kunnen worden met een Friends-contract? De 'young professionals' krijgen dan de mogelijkheid om op woongebied te experimenteren.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) vraagt wat zij zich precies moet voorstellen bij het voorstel van D66.

Mevrouw Van Dun (D66) verduidelijkt dat het gezien de grootte van de woningen veelal zal gaan om twee personen per appartement.

De heer Işik (PvdA) wil graag dat een deel van de huizen in het project beschikbaar wordt gesteld voor studenten met een beperking.

De heer Nagtegaal (PVV) herhaalt dat woningen van 50 m^2 alleen voor alleenstaanden zijn. De PVV ziet graag grote, betaalbare woningen. PVV kan eigenlijk niet instemmen met het plan.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) zegt, in relatie tot het punt van de heer Işik, dat in het plan niet wordt genoemd dat een bepaald percentage wordt toegewezen aan studenten.

De heer Işik (PvdA) geeft aan dat hij ambtelijk heeft nagevraagd of er ook sprake is van studentenhuisvesting. Het antwoord was bevestigend.

Wethouder Diepeveen dankt de commissieleden voor hun vragen en opmerkingen. Hij vertelt dat in februari 2020 gesproken is over de bouwenvelop en dat in 2015 is begonnen met het transformatieplan. In 2017 kwam er een startdocument waarin nul betaalbare woningen zaten. De focus lag toen meer op gezond, stedelijk leven en minder op betaalbaarheid. Vanaf 2018 is eraan gewerkt om een behoorlijk percentage sociaal en midden huur toe te voegen. Dit is uitgemond is sociale huur 19% en midden huur 21%, gezamenlijk 40%. In februari heeft de wethouder al gezegd dat dit niet fraai is. Het college zou graag hogere percentages willen maar tot zover is gekomen. De percentages worden overigens vastgelegd in de exploitatieovereenkomst. Verder wordt wel aangesloten bij de woonvisie maar niet qua percentages. Sociale huur en midden huur worden dus wel afgesproken conform de woonvisie. Vervolgens moet een extra 'been' bij worden gezet om aan het totaal van het gebied te komen dat gelijk is aan de percentages die zijn afgesproken namelijk de 30% en 25%. Er wordt op dit punt gemonitord. D66 vroeg naar de Friends-contracten en de PvdA vroeg naar woningen voor studenten met een beperking. De wethouder zal hierover met de ontwikkelaar het gesprek aangaan.

Mevrouw Zwinkels (CDA) hoort graag met betrekking tot de Friends-contracten, of er consequenties hiervan zijn voor dit plan.

Wethouder Diepeveen antwoordt dat in gesprek met de ontwikkelaar, uiteraard ook uitgekomen zal worden op mogelijke consequenties.

De voorzitter constateert dat erop dit moment geen quorum, het minimaal aantal personen dat aanwezig moet zijn om een vergadering geldig te laten verlopen, meer aanwezig is in de raadzaal.

De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat dit een onwenselijke situatie is.

De voorzitter schorst de vergadering voor vijf minuten, totdat er weer voldoende raadsleden aanwezig zijn.

De voorzitter constateert dat een raadslid van de PvdA erbij is gekomen, waardoor er weer quorum is. Hij heropent de vergadering.

Mevrouw Van Dun (D66) denkt, met betrekking tot de Friends-contracten, dat een en ander zich dient te beperken tot extra kosten voor een extra contract. De huur zou hetzelfde moeten blijven als die van andere appartementen.

Wethouder Diepeveen vindt het een interessante suggestie. Deze wordt meegenomen in het gesprek. Hij vervolgt met het onderwerp parkeren en het addendum. Het addendum wordt toegepast om de mobiliteitsstrategie te realiseren. Er moet immers worden voldaan aan de normen. Voor het parkeren van 86 auto's wordt half verdiept gebouwd. Daarnaast worden nog 50 plekken bij gehuurd op een nu leegstaand parkeerterrein in de openbare ruimte.

De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat ergens staat, dat het addendum moet worden toegepast als in Utrecht wat wordt gedaan met parkeren. Dit is niet zo. Kan die zin anders worden geformuleerd?

Wethouder Diepeveen antwoordt dat naar de tekst zal worden gekeken.

De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat in de tekst ook staat, dat in het project de parkeernorm alleen kan worden verlaagd. Is dit een juridisch houdbare tekst?

Wethouder Diepeveen verwijst naar elf deelauto's. Hierdoor ontstaat ruimte om te verlagen. Hij vraagt een medewerker hierop in te gaan.

Mevrouw Zuidgeest (ambtenaar) merkt op dat de tekst voorsorteert op het feit dat als de omgevingsvisie 2 Merwedekanaalzone wordt vastgesteld, dat er dan andere normen gelden dan nu. Hierop wordt geanticipeerd door het huren van de 50 plekken.

Wethouder Diepeveen legt uit dat het een flexibel concept is. In de toekomst kan worden geschakeld.

De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat Utrechtse bestemmingsplannen het bij de Raad van State vaak niet hebben gehaald doordat het parkeren niet klopt. De Raad van State concludeerde meestal dat er te weinig parkeerplekken worden gemaakt op basis van wat vereist zou zijn voor de functies op basis van gemeentelijke nota's. De VVD vraagt zich af of de tekst standhoudt bij de Raad van State.

Mevrouw Zuidgeest (ambtenaar) antwoordt dat de juridische vertaling voorgelegd wordt aan de jurist van het bestemmingsplan. Als voor de Merwedekanaalzone de nieuwe parkeernorm wordt vastgesteld, dan is die onderdeel van de parkeernota. Bij de Raad van State kan dan worden aangetoond dat wordt voldaan aan de nu geldende norm.

Mevrouw Zwinkels (CDA) begrijpt dat het overloopterrein weer wordt ingeleverd zodra de omgevingsvisie deel 2 wordt vastgesteld. Zou het niet juist prettig zijn om de flexibiliteit die er nu is te kunnen behouden?

Wethouder Diepeveen antwoordt dat nu wordt voldaan aan de parkeernormen. Dankzij de flexibiliteit is er de mogelijkheid om ook in de toekomst te blijven voldoen aan de parkeernormen.

De heer Te Hoonte (VVD) geeft aan dat een en ander niet klopt. Een planologisch kader wordt een keer vastgesteld en dat is dan op basis van wat dan geldt. Op dit moment is er geen omgevingsvisie deel 2 voor de Merwedekanaalzone, dus hier kan ook niet op geanticipeerd worden. Hetgeen wat nu wordt voorgesteld kan niet. Graag een nadere toelichting in een brief.

Wethouder Diepeveen antwoordt dat bij de bestemmingsplanjurist zal worden nagevraagd of het bestemmingsplan technisch voldoet aan de eisen. Hier wordt in een brief op teruggekomen. In die brief wordt ook teruggekomen op de Friends-contracten en de woningen voor studenten met een beperking. Met betrekking tot de bruggen merkt hij op, dat er op dit moment geen bruggen in deelgebied 6 of aansluitend aan deelgebied 6 nodig zijn. In de verdere ontwikkeling van deelgebied 6 en zuidwest Utrecht kan er een moment komen dat die wel nodig zijn. Dan de maatschappelijke voorzieningen. Er is het nodige in de omgeving. Daarnaast is in het transformatiegebied, deelgebied 6 een soort transformatiemilieu aan het ontstaan dat een en ander acceptabel maakt voor een goed woonmilieu. De invulling van de plint gebeurt met woningen en dit geeft kwaliteit, ogen en oren op de openbare ruimte en voldoende levendigheid. Met betrekking tot de geluidsbelasting merkt de wethouder op, dat het groothandelsbedrijf in levensmiddelen de zienswijze heeft ingetrokken. Dit is gebeurd nadat overleg heeft plaatsgevonden tussen het bedrijf en de ontwikkelaar. Er zijn aanvullende afspraken gemaakt rondom geluid.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of de ontwikkelaar wordt gevraagd om voorzorgsmaatregelen te treffen. Het gaat om meer dan 100 dB.

Wethouder Diepeveen antwoordt dat er forse maatregelen zijn getroffen aan de zuid- en westzijde van het complex. Daarnaast worden er maatregelen voor het perron getroffen bij het groothandelsbedrijf omdat de karretjes een enorm ratelend geluid kunnen maken. Er wordt ook een aanpassing aan de vrachtwagens gedaan en met chauffeurs worden afspraken gemaakt over hoe te handelen. Hij vervolgt zijn beantwoording. De PVV sprak over ruime betaalbare woningen. De wethouder is van mening dat het hier gaat om redelijk ruime woningen van 50-100 m^2. Verder is er sprake van veel groen en wordt er ingezet op een groene route. Op het bedrijventerrein wordt een groenwinst geboekt. Ten aanzien van de archeologie vraagt hij een medewerker hierop in te gaan.

Mevrouw Zuidgeest (ambtenaar) legt uit dat in het verleden al is geboord in de bodem. Nader onderzoek naar archeologie heeft dan geen zin.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of er nog iets wordt gedaan met de hoge archeologische waarde.

Wethouder Diepeveen antwoordt dat de archeologische waarde behouden blijft door de grond met rust te laten.

De voorzitter inventariseert of er antwoorden op vragen worden gemist.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt hoe het zit met het overgangsgebied tussen gebouwen en openbare ruimte. Komt hier een plan voor?

Wethouder Diepeveen antwoordt dat hier in de brief op in zal worden gegaan.

De voorzitter constateert dat de tweede termijn ingaat.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt zich af of het mogelijk is om aan de plint een andere functie toe te voegen. De fractie komt wellicht met een motie hieromtrent.

Mevrouw Van Dun (D66) houdt met betrekking tot de Friends-contracten een amendement achter de hand.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) denkt richting de raadsbehandeling na over de voorzieningen.

De heer Nagtegaal (PVV) vindt dat er onvoldoende betaalbare woningen worden gerealiseerd en dat hier meer aan gedaan dient te worden.

De heer Te Hoonte (VVD) zegt de brief over het parkeren af te wachten. Indien nodig zal met een motie of amendement worden gekomen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of zij goed begrijpt dat niet wordt geselecteerd op doelgroep.

Wethouder Diepeveen antwoordt dat niet op doelgroep wordt geselecteerd. Verder is het college hard op weg om het percentage betaalbare huurwoningen te verhogen. Dan het bevorderen van functies die bij wonen horen. Er zal gewerkt worden aan een goede ruimtelijke ordening. Over het toevoegen van andere functies in de plint zegt de wethouder, dat dit niet mogelijk is.

Mevrouw Zuidgeest (ambtenaar) legt uit dat het veranderen van functie in bouwtechnisch opzicht nogal wat vraagt. Daarnaast is de omgevingsvisie gecoördineerd met een bestemmingsplan. Beide moeten dan worden aangepast.

De voorzitter herhaalt de toezeggingen.
Wethouder Diepeveen stuurt een brief naar de commissie over het gesprek met de ontwikkelaar over de Friends-contracten en over woningen voor studenten met een beperking. In de brief wordt ook ingegaan op de houdbaarheid van de parkeerparagraaf in het bestemmingsplan en het groenprofiel in de openbare ruimte.
Wethouder Diepeveen loopt de tekst van het raadsvoorstel na over de woonvisie en de tekst van het addendum over het parkeren.

Wethouder Diepeveen antwoordt dat hierover mogelijk terug wordt gekomen in de brief en in een strekt ter vervanging op onderdelen.

De voorzitter vraagt op welke termijn de wethouder met zijn brief komt.

Wethouder Diepeveen antwoordt binnen twee weken met de brief te zullen komen.

De voorzitter constateert dat een half uur behandeltijd in de raad wordt uitgetrokken. Hij concludeert dat dit agendapunt een B-punt wordt en schorst de vergadering om 13.30 uur.

LIJST VAN TOEZEGGINGEN

Wethouder Diepeveen

zal met betrekking tot agendapunt 5, Raadsvoorstel Vaststelling bestemmingsplan Merwedekanaalzone deelgebied 6, Eendrachtlaan:

- de commissie voorafgaand aan de raadsvergadering een brief sturen over het gesprek met de ontwikkelaar over de Friends-contracten en over woningen voor studenten met een beperking. In de brief wordt ook ingegaan op de houdbaarheid van de parkeerparagraaf in het bestemmingsplan en het groenprofiel in de openbare ruimte.
- de tekst van het raadsvoorstel nalopen over de woonvisie en de tekst van het addendum over het parkeren.

Verslag openbare middagvergadering commissie Stad & Ruimte

Datum	1 april 2021
Locatie	Digitaal, via Zoom
Verslag door	mw. I.B. Koren (Notuleerservice Nederland)
Vaststelling verslag	29 april 2021

Aanwezigen

De voorzitter, dhr. B. Işik en dhr. J. Wijmenga, de wethouders, mw. L. van Hooijdonk, dhr. K. Verschuure, de leden, dhr. M. van Dalen (VVD), dhr. L. Bosse (PvdA), dhr. J. Schreuder (D66), mw. T. Sturkenboom (Student&Starter), dhr. S. Gaillard (Stadsbelang Utrecht), mw. R. Heijne (GroenLinks), dhr. J. Wijmenga (ChristenUnie), mw. J. Zwinkels (CDA), dhr. M. van Heuven (PvdD), mw. A. Sasbrink (PvdD), mw. S. Schilderman (D66), dhr. R. Wiegant (SP), dhr. E. van der Marel (VVD), dhr. E. Virginia (GroenLinks), mw. E. de Graaff, mw. L. Snippe (PvdD), mw. M. Leenders (commissiegriffier), mw. C. de Boer (Rekenkamer).

Afwezigen

Er zijn geen afwezigen gemeld.

Verslag vergadering Commissie Stad & Ruimte

1. Opening en mededelingen 8

6. Aanbevelingen uit Rekenkameronderzoek Energietransitie deel 1 over informatievoorziening gemeenteraad 8

7. Raadsbrief Evaluatie herplantplicht en bomenbeleid, vaststelling beleidsregel Handhaving illegaal vellen of beschadigen van bomen 13

8. Raadsvoorstel Zienswijzen en instemming AVU-begroting 2022, toetreding WGSO en uittredingsplan Vijfheerenlanden 20

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 14.00 uur en heet iedereen die meekijkt van harte welkom.

6. Aanbevelingen uit Rekenkameronderzoek Energietransitie deel 1 over informatievoorziening gemeenteraad

De voorzitter constateert dat de Rekenkamer onderzoek heeft gedaan naar de energietransitie. In februari zijn de resultaten gepubliceerd van een deelonderzoek naar de informatievoorziening van het college aan de raad. De Rekenkamer doet drie aanbevelingen om deze informatievoorziening te verbeteren. Het college heeft afgelopen maandag in een brief gereageerd op de aanbevelingen.

De heer Schreuder (D66) merkt op dat het onderzoek van de Rekenkamer op een goed moment komt. Als eerste onderdeel is de informatievoorziening aan de raad onderzocht. Als kersvers

raadslid viel het hem afgelopen jaar op dat het moeilijk is om goed zicht te krijgen op wat de gemeentelijke inzet is en op de focus en de keuzes. In eerste instantie verweet hij dit aan zijn eigen onervarenheid maar de conclusies van de Rekenkamer stellen eigenlijk hetzelfde vast. De Rekenkamer doet zeer concrete aanbevelingen om de informatievoorziening aan de raad te verbeteren. Wat D66 betreft hoeft niet gewacht te worden tot alle delen van het Rekenkameronderzoek zijn afgerond, om deze ter hand te nemen. In de brief van afgelopen maandag reageert het college op het Rekenkameronderzoek. D66 herkent de kanttekening dat het complexe speelveld rondom de energietransitie niet is meegenomen. De partij is blij met het voornemen van het college om dit nu wel onderdeel te maken van de rapportages. Wat er verder mist is, een duidelijke uitspraak over hoe het college met de aanbevelingen om wil gaan. De eerste aanbeveling gaat over het opnemen van een projectoverzicht bij het jaarplan en is zeer concreet maar lijkt niet te worden overgenomen. D66 kan zich goed vinden in deze aanbeveling en vraagt of het college deze alsnog wil overnemen. De tweede aanbeveling om tot een meer heldere koppeling tussen thema's en projecten te komen, vond D66 ook niet duidelijk terug. D66 lijkt dit wel een zeer wenselijke verbetering. De Rekenkamer doet ook een suggestie tot herijking van het energiebeleid en refereert hierbij aan de toegezegde, nieuwe indicatoren bij de voorjaarsnota. De fractie is blij dat het college deze suggestie ter hand neemt en kijkt uit naar de aangekondigde energievisie voor de stad. Tot slot is opgevallen dat de reservering Utrechtse energie aardgasvrije wijken, waar gelden voor Overvecht-Noord in zitten, niet is vermeld in bijlage 3 terwijl die duidelijk samenhangt met het uitvoeringsprogramma. De reserve Utrechtse energie wordt daarentegen een stuk sneller uitgeput. Is de wethouder bereid om een overzicht van deze reserves opnieuw te bekijken en de commissie hierover te informeren inclusief over de toelichting op de afwijking van de begroting?

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of D66 het ermee eens is, dat vooral de uitvoering op orde moet komen.

De heer Schreuder (D66) vindt het logisch om het toezicht op de informatievoorziening en de uitvoering te herzien.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) vraagt zich af of er elke keer een hele lijst met projecten op detailniveau naar de commissie moet komen. Is dat het niveau waar de raad op wil sturen?

De heer Schreuder (D66) antwoordt dat bepaalde details inderdaad niet van belang zijn. Er wordt gezocht naar een herijking waarbij er een duidelijke koppeling is tussen de overkoepelende projecten of thema's.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) vindt de herijking ook heel interessant. Daarnaast is zij blij dat D66 de lijst met projecten wat wil nuanceren.

De heer Van Dalen (VVD) maakt allereerst een compliment aan de Rekenkamer voor het onderzoek. Verder heeft de fractie eerder aangegeven het programma Energie een te grote 'black box' te vinden. Het is onduidelijk welke resultaten nu worden bereikt. De fractie is blij met de Rekenkamerbrief waarin dit wordt bevestigd. Vervolgens deelt de VVD niet met het college dat de cirkel van invloed beperkt is en dat de effectiviteit van gemeentelijke projecten slecht meetbaar zou zijn. Dit zou een reden kunnen zijn, om met een groot deel van de projecten te stoppen. De VVD schrikt van de grote uitgaven aan lobbywerkzaamheden. Bij de voorjaarsnota en de programmabegrotingen wil de fractie hierover kunnen beslissen. Graag de toezegging dat bij elke voorjaarsnota een overzicht komt. Raadsleden kunnen hierdoor beter hun budgetrecht uitvoeren.

De heer Bosse (PvdA) vraagt wanneer een lobby voor de heer Van Dalen effectief is.

De heer Van Dalen (VVD) denkt dat geld beter uitgegeven kan worden aan concrete projecten. Het inzicht ontbreekt in de (tussen)resultaten.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vindt ook dat meer gedaan moet worden met concrete projecten. Verder staat beschreven dat opnieuw afgewogen moet worden of ook in hardware geïnvesteerd moet worden. De gemeente kan samen met marktpartijen ontwikkelen.

De heer Van Dalen (VVD) merkt op dat een en ander afhangt van hoe het project is vormgegeven. Hij vervolgt zijn bijdrage. Voor de projecten wil de VVD concrete doelstellingen zien. De VVD wil dat het college de aanbevelingen van de Rekenkamer volmondig en volledig overneemt, inclusief de aanbeveling tot herijking en een 'midterm review'. Graag een toezegging. Tot slot staan de projectkosten voor Rijnenburg ook in de uitgaven. De VVD neemt aan dat deze, zoals afgesproken, volledig ten laste van eventuele aanbieders in het gebied komen. Graag een bevestiging van de wethouder.

Mevrouw Sturkenboom (Student&Starter) dankt de Rekenkamer voor het heldere en fijne overzicht. Student&Starter is blij dat het college toezegt in reactie op het Rekenkamerrapport, dat de externe factoren worden meegenomen. Er liggen alleen ook een aantal gemiste kansen. Het stoort de fractie bijvoorbeeld enigszins dat de concrete aanbevelingen van de Rekenkamer niet hard worden toegezegd in de brief. Deze dienen wel opgevolgd te worden. Verder ontwikkelt de duurzaamheidssector zich enorm snel. Kan in het jaarplan Energie of in het duurzaamheidsverslag een paragraaf opgenomen worden over de trends op het gebied van innovatie en de energietransitie?

De heer Van Dalen (VVD) vraagt of Student&Starter een goede monitoring zou willen hebben.

Mevrouw Sturkenboom (Student&Starter) denkt dat een harde monitoring niet geheel wenselijk is omdat het proces complex is. Een tussenevaluatie of het meenemen van geleerde lessen is wel wenselijk. Kan de wethouder toezeggen dat voor een aantal grote projecten de geleerde lessen worden meegenomen?

De heer Van Dalen (VVD) vraagt of mevrouw Sturkenboom van mening is dat het risico bestaat dat het budgetrecht wordt geschonden. Dit is namelijk al een keer eerder gebeurd, met de Uithoflijn.

Mevrouw Sturkenboom (Student&Starter) denkt niet dat dit risico bestaat.

De heer Van Heuven (PvdD) dankt de Rekenkamer voor de brief. De Rekenkamer concludeert dat de informatievoorziening completer kan en de PvdD is het daarmee eens. De PvdD-fractie vraagt waarom de Rekenkamer geen uitspraak heeft gedaan over de doelstelling om zo snel mogelijk klimaatneutraal te worden. Wat vindt de Rekenkamer van deze ambitie? Verder is de fractie blij met de lijst met projecten en bijbehorende budgetten. Hierdoor ontstaat een goed inzicht in waar het college op inzet. De lijst riep ook twijfels op. Is bijvoorbeeld het totaalbudget van 5,1 miljoen euro niet gewoon te weinig voor de energietransitie? En kunnen ambities niet hoger worden? Volgens de Rekenkamer zet het college vooral in op advisering en expertise en niet op fysieke verduurzaming. Het college maakt zich hiermee afhankelijk van initiatieven van anderen. Hierdoor ontstaat twijfel of dit de juiste strategie is om de klimaatcrisis te bezweren. De Rekenkamer adviseert het beleid te herijken en daagt het college hiertoe uit. Het college heeft deze uitnodiging geaccepteerd. Kan het college alle drie de aanbevelingen van de Rekenkamer overnemen en aan welke herijking denkt de wethouder los van de beloofde indicatoren? Voorts neemt de PvdD waar dat de informatievoorziening versnipperd is over de voorjaarsnota, de programmabegroting, de voortgangsrapportage en het duurzaamheidsverslag. Kan dit niet efficiënter? Tot slot de herijking. De Rekenkamer zegt dat er nieuwe doelen bij zijn gekomen en dat de EU de doelstelling voor CO_2-reductie heeft verhoogd naar 55% in 2030. Kan de wethouder toezeggen deze ontwikkelingen mee te nemen in de beloofde herijking? De PvdD ziet uit naar de volgende deelonderzoeken.

De heer Gaillard (Stadsbelang Utrecht) sluit aan bij de vragen die gesteld zijn door de voorgaande fracties. Hij kijkt uit naar de beantwoording van de wethouder.

De heer Bosse (PvdA) dankt de Rekenkamer voor het onderzoek. Er is al genoeg gezegd over de aanbevelingen. Hier hoort hij graag meer over. Verder onderschrijft de PvdA de klimaatdoelstellingen van het college. Met de beschikbare 5,1 miljoen euro wordt de energietransitie in Utrecht alleen niet behaald. De fractie begrijpt de keuze van het college om te sturen op de samenwerking, de activering en de communicatie. Wanneer is de communicatie dan geslaagd en wanneer wordt de doelstelling behaald? De PvdA ziet dat de doelstellingen die worden gesteld, te ver afstaan van de middelen en instrumenten die worden ingezet. Hoe wordt

de communicatiecampagne klimaatneutraal? Vervolgens vraagt de partij regelmatiger te worden geïnformeerd over de snelheid van de verduurzaming en de energietransitie. Welke wisselingen in het beleid van het Rijk, hebben welke invloed op het beleid van de gemeente en hoe kunnen particulieren hieraan bijdragen? En hoe kan het Rijksbeleid bijdragen aan de doelstellingen? Tot slot de vraag of niet meer geïnvesteerd kan worden in concrete projecten. Eerder is bijvoorbeeld aandacht gevraagd voor de energiebox.

Mevrouw Zwinkels (CDA) bedankt de Rekenkamer. Het CDA is benieuwd hoe de gemeente maatschappelijke initiatieven in de praktijk ondersteunt. Daarnaast dienen knelpunten in de praktijk beter in beeld te worden gebracht. Wellicht is dit interessant voor het vervolgonderzoek en hetzelfde geld voor de subsidies.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) dankt de Rekenkamer voor het onderzoek. Met name de aanbeveling rondom de herijking vindt GroenLinks van belang. Verder is het moeilijk om grip te krijgen op de energietransitie. Er komt altijd al veel informatie naar de commissie en de fractie vraagt zich af of nog meer informatie gaat helpen. Duidelijke indicatoren die aansluiten bij doelstellingen kunnen zeker wel helpen. De nieuwe energievisie gaat komen en dit is het moment om met elkaar te praten over waar op ingezet moet worden om de doelstellingen te bereiken.

Mevrouw Zwinkels (CDA) hoopt dat mevrouw Heijne de versnippering in de informatie ook ziet.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) vraagt zich af of de commissie steeds tot op detailniveau per project geïnformeerd moet worden.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) sluit aan bij vragen van vorige sprekers over de aanbevelingen. Verder constateert de Rekenkamer dat veel wordt geïnvesteerd in kennis, samenwerking en processen en minder in concrete maatregelen om de emissie terug te dringen, de ‘hardware’. De ChristenUnie vraagt zich af of de focus niet meer verschoven moet worden naar het investeren in subsidieregelingen, fondsen en verdere verduurzaming van de stad.

De heer Van Dalen (VVD) vraagt of de ChristenUnie het met de VVD eens is, dat het college alle aanbevelingen moet overnemen.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) had na het lezen van de brief de indruk dat het college dit van plan is. Kan de wethouder dit bevestigen?

Mevrouw Sturkenboom (Student&Starter) vraagt of de processen inmiddels zo goed staan, dat een en ander kan worden afgeschaald.

Wethouder Van Hooijdonk dankt de commissieleden voor hun inbreng. De informatievoorziening is een ingewikkeld onderwerp. De Uithoflijn werd in dit verband ook genoemd. Het blijft altijd zoeken naar wat een compleet beeld geeft. Hoe een en ander nu is bij Energie, is geregeld in vier typen informatie. Ten eerste de PSE-cyclus. Hierin gaan alle onderdelen van de gemeente mee. Hierbij is een plus op de informatievoorziening, dat aan het eind van het jaar, de jaarplanbrief wordt gestuurd en ongeveer rondom de jaarstukken wordt dan de voortgangsrapportage gestuurd. Los van deze drie dingen zijn er ook nog tussentijdse brieven over specifieke onderwerpen. De wethouder stelt voor overzicht te creëren binnen deze typen informatie en deze te verbeteren. Zij stelt dus niet voor om daar nog een type informatie aan toe te voegen. Dit is volgens haar ook de suggestie van de Rekenkamer. De Rekenkamer stelt bijvoorbeeld voor om de jaarplanbrief beter te verbinden aan de voortgangsrapportage en om deze beide producten beter te verbinden aan de PSE-cyclus. Hierin dienen dezelfde termen te worden gebruikt en dient hetzelfde aggregatieniveau te worden gebruikt zodat een en ander navolgbaar is.

De heer Bosse (PvdA) merkt op dat de wethouder de commissie met tussentijdse brieven informeert als de projecten groot genoeg zijn. Wanneer is een project groot genoeg?

Wethouder Van Hooijdonk denkt qua grootte van projecten niet in financiële termen. Er zijn soms projecten die vrijwel niets kosten maar waar de commissie graag over wordt geïnformeerd. Het gaat meer om impact en relevantie van projecten voor het maatschappelijk debat.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of nu niet juist het moment is om te kijken naar aanvullende vormen van informatie, zoals bijvoorbeeld het digitale ‘dashboard’.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat alles natuurlijk digitaal gemaakt kan worden. Er ontstaat dan alleen niet een ‘realtime dashboard’ dat mee ademt. Verder staan in de voortgangsrapportage alle getallen die er zijn. De wethouder probeert recht te doen aan het niet overstelpen van de commissie met informatie en het meer coherent maken.

De heer Van Dalen (VVD) vraagt waarom het college niet gewoon alle aanbevelingen overneemt.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat zij net is begonnen met het reflecteren op de aanbevelingen. Hier gaat zij graag mee door. Zij vervolgt haar beantwoording met de lijst van projecten. De wethouder gaat in op de vraag of het de moeite waard is om de lijst met projecten telkens opnieuw bij te voegen. Zij stelt voor een aggregatieniveau hoger te kiezen door de projecten inclusief de lessen die zijn geleerd, terug te laten komen in de voortgangsrapportage en de jaarplanbrief. Dan de aanbeveling over de indicatoren. Hiermee wordt aan de slag gegaan en een en ander komt naar de commissie en dit geldt ook over de aanbeveling met betrekking tot de herijking van het beleid. D66 vroeg naar de reserves. Bij de jaarstukken zal hierop in worden gegaan. Student&Starter vroeg of meer gewisseld kan worden over innovatie. Dit is een goed idee en dit zou in de voortgangsrapportage kunnen komen. Het CDA vroeg naar initiatieven. Hier wordt op ingegaan. De VVD vroeg naar de proces- of plankosten voor Rijnenburg. Juridisch gezien is niet alles te verhalen en datgene wat wel verhaald kan worden, daar zijn nog geen afspraken over gemaakt. De PvdA wilde iets meer horen over de lobby. Dit kan een plekje vinden in de voortgangsrapportage. Nadat de wethouder iets heeft gezegd over de energie box komt zij terug op het belang van de lobby. Er wordt enthousiast meegedaan aan de energie box. Dit is een gevolg van de Urgenda-uitspraak. Het is goed om eraan mee te doen maar voor de totale opgave wordt hiermee wel aan de buitenkant gekrabbeld. Tot slot gaat zij in op de vraag wat nu gedaan moet worden met de 5 miljoen euro. Hiermee wordt inderdaad niet de hele stad door de transitie geloodst. De wethouder geeft aan qua ritme het klimaatakkoord te volgen. Verder is de formatie in Den Haag van wezenlijk belang voor hoe en ander verder gaat. Vervolgens is het de vraag wat er gebeurt als een deel van het geld niet in procesinterventies wordt gestopt maar in materie. Het hangt er dan vanaf waar men het over heeft. Als het bijvoorbeeld gaat om subsidiering van een onrendabele top voor bijvoorbeeld woningen, dan zouden ongeveer 500 woningen per jaar worden aangepakt van dit geld en dan is nog geen ambtenaar gefinancierd. Dit zou dan heel lang gaan duren. Het is belangrijk om de financiën in de samenleving aan te zetten.

De heer Bosse (PvdA) zoekt naar tastbaarheid en controleerbaarheid. Is het beleid nu aan het slagen?

De heer Schreuder (D66) vraagt of de wethouder met een iets hoger aggregatieniveau, de sub kopjes uit de bijlage bedoelt.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt bevestigend op de vraag van de heer Schreuder. Tegen de heer Bosse zegt zij, dat de lobby hierin belangrijk is en dat de formatie cruciaal is. Als er niet zulke goede afspraken komen, dan heeft het geld voor de lobby mogelijk niet gerendeerd. Als er wel goede afspraken komen, dan heeft Utrecht daar op zijn minst een beetje aan bijgedragen. De onrendabele toppen gaan dan naar beneden en een en ander gaat stromen. De wethouder is van mening dat het belangrijk is om het speelveld te veranderen zodat de duurzame investeringen rendabel worden. Verder is het uiteraard zo, dat een lobbyinzet moeilijk is te toetsen op effectiviteit.

De heer Bosse (PvdA) vraagt of de commissie op de hoogte gehouden kan worden van de wijzigingen in het Rijksbeleid. Daarnaast is er een communicatiestrategie naar de stad. Hoe kan gecontroleerd worden of die werkt?

Wethouder Van Hooijdonk verwijst naar de voortgangsrapportage. Deze wordt alleen vaak niet geagendeerd. Door die wel te agenderen kan het gesprek worden gevoerd.

De voorzitter inventariseert of er antwoorden op vragen worden gemist.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) vraagt of de omslag naar meer inzet op uitvoering, uiteindelijk terug te zien is in de planvorming.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat als de raad de Transitievisie Warmte heeft vastgesteld, dat dan aan de slag kan worden gegaan. Hetzelfde geldt voor de Regionale Energiestrategie en het vaststellen van de zoekgebieden. Als de raad zijn kader stellende rol heeft gedaan, dan kunnen initiatieven worden beoordeeld.

De heer Van Dalen (VVD) hoort nog graag van de wethouder dat de aanbevelingen van de Rekenkamer volledig worden overgenomen.

Wethouder Van Hooijdonk geeft aan dat zij al een aantal dingen heeft gezegd. Het beleid en de indicatoren zullen worden herijkt. De jaarplanbrief en de voortgangsrapportage zullen beter worden verbonden en deze worden weer beter verbonden met de PSE-cyclus. Verder heeft zij voorgesteld op welk niveau de tabel gemaakt gaat worden.

De heer Van Dalen (VVD) vraagt wat dan niet wordt overgenomen uit het Rekenkameronderzoek.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat zij met betrekking tot de lijst met zestig projecten voorstelt, een en ander op sub kopniveau te doen. Zij verwijst naar het debat met de heer Schreuder.

De voorzitter geeft mevrouw de Boer van de Rekenkamer het woord om te antwoorden op een vraag van de PvdD.

Mevrouw De Boer (Rekenkamer) herhaalt de vraag. Wat vindt de Rekenkamer van de ambitie om zo spoedig mogelijk klimaatneutraal te worden? Zij wijst erop dat de Rekenkamer geen beleidsmatige afweging maakt. De Rekenkamer heeft gekeken of de raad de juiste informatie heeft en de juiste sturingsmechanismen. De informatievoorziening kan dus op onderdelen beter.

De voorzitter constateert dat dit agendapunt voldoende is besproken. Er komt geen raadsbehandeling. Hij schorst de vergadering voor vijftien minuten.

7. Raadsbrief Evaluatie herplantplicht en bomenbeleid, vaststelling beleidsregel Handhaving illegaal vellen of beschadigen van bomen

De voorzitter constateert dat op verzoek van de raad, het bomenbeleid elke vier jaar wordt geëvalueerd. Later dit jaar wordt het aangepaste bomenbeleid verwacht. Afgelopen maandag heeft het college een brief aan de commissie gestuurd waarin knelpunten rondom het bomenbeleid worden geschetst en wordt aangegeven dat in het derde kwartaal van dit jaar wordt gekomen met een voorstel.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) merkt op dat het klimaat, de biodiversiteit en gezondheid steeds belangrijkere beleidsthema's worden. In het huidige bomenbeleid is ervoor deze thema's alleen geen expliciete aandacht. Daarnaast is het bomenbeleid niet eenduidig en concreet. Het is daarom nodig het bomenbeleid een grondige update te geven. Vorige week is al een aantal concrete voorstellen van de PvdD met de commissieleden en de wethouder gedeeld. De PvdD vraagt veertien toezeggingen. Ten eerste wil de PvdD meer bomen behouden. Hiervoor dient minder te worden gekapt en bij bouwplannen valt grote winst te behalen. Om meer bomen te laten staan vraagt de fractie twee toezeggingen. Zo dient de norm bij bouwplannen te worden omgedraaid. Bomen dienen op hun plek te blijven staan en voorzieningen dienen eromheen te worden ingetekend. Wil de wethouder toezeggen om dit als concrete regel bij het organisatieonderdeel Ruimte in te voeren en om een groenadviseur aan tafel te laten zitten? Ten tweede dient er een betere bomenparagraaf te komen. Is de wethouder het ermee eens dat de kwaliteit van de bomenparagraaf beter kan en moet en kan zij toezeggen dat hier ook scenario's in komen? Vervolgens vraagt de partij twee toezeggingen met betrekking tot het verplanten van bomen. Kan de wethouder een verplantbaarheidsonderzoek verplicht stellen voor bomen in

ruimtelijke plannen en kan de voorbereidingstijd voor verplanting drastisch worden verkort van twee naar een jaar?

Mevrouw Schilderman (D66) gaat in op de norm bij bouwplannen. Het lijkt alsof de PvdD voorstelt dat bij bouwplannen alles rondom bestaande bomen heen gebouwd moet worden. Graag reactie.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) antwoordt dat op dit moment het groen in bouwplannen vaak het onderspit delft. Bouwen om bestaande bomen heen, kan misschien niet altijd maar zou wel het uitgangspunt moeten zijn.

De heer Virginia (GroenLinks) vraagt hoe bepaald wordt of een boom mag blijven en of er kosten zitten aan het om een boom heen bouwen.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) vindt dat in de bomenparagraaf per geval beschreven dient te staan wat de afweging is. De poging om een boom te laten staan, wordt nu niet teruggezien. Zij vervolgt haar bijdrage. Ten aanzien van kapvergunningen merkt zij op, dat een en ander hieromtrent zorgvuldiger en transparanter moet. Kunnen de bestaande vier criteria meer concreet worden gemaakt? Daarnaast dient ook de reden voor het kappen helder te worden gemaakt. Verder dient bij de herziening van het beleid in het derde kwartaal aangegeven te worden, dat bij aaneengesloten tuinen van een eigenaar bijvoorbeeld bij woningcorporaties, men niet meer vrij is van de vergunningplicht voor kap. Vervolgens het versterken van bestaande bomen. Kan elke boom die geplant wordt standaard onder beplanting in de boomspiegel meekrijgen? En kan de wethouder in het handboek Openbare ruimte opnemen dat altijd wordt gekozen voor inheemse soorten, biodiversiteit en diversiteit per locatie? Verder dient soortkeuze niet alleen op locatieniveau gemonitord te worden maar juist ook gemeente breed. Dan de bomenboekhouding. De boomnummers van de bomenkaart zijn niet hetzelfde als in vergunningen en bestemmingsplannen. Dit maakt het volgen lastig. En in publicaties van vergunningen staat niet of er wordt verplant of gekapt. Kan de wethouder toezeggen dat dit meer transparant wordt? Met betrekking tot het toevoegen van extra bomen merkt de PvdD op, dat met de groei van de stad het aantal bomen ook meegroeit.

De heer Virginia (GroenLinks) merkt op dat er een bomenkaart is. Wat moet hier precies aan verbeterd worden en hoe?

Mevrouw Sasbrink (PvdD) verduidelijkt dat de boomnummers uit de bomenkaart bijvoorbeeld niet overeenkomen met de nummering in bomeninventarisaties uit bestemmingsplannen. Daarnaast hebben vergunningaanvragen weer hun eigen weergave. Hierdoor is het lastig om zaken naast elkaar te leggen en te zien wat er gebeurt. Verder wordt een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor bouw of verbouw soms gekoppeld aan bomenkap. In de publicatie van zo een omgevingsvergunning wordt dan soms alleen het bouwen genoemd en niet de bomenkap. Als het sprake is van herplanting, wordt dit ook niet altijd vermeld. Er kan helder en meer transparant worden gecommuniceerd. Zij vervolgt haar inbreng. In de RSU wordt, met de barcode, een voorstel gedaan om het aantal vierkante meters groen mee te laten groeien met vierkante meters woningen. De PvdD stelt voor om dit concreter te maken door in het bomenbeleid de norm op te nemen dat bij de invulling van het groen uit de RSU, bij elke nieuwbouwwoning die er komt, een boom in het locatieplan wordt toegevoegd. Graag een toezegging. Verder wil de partij meer inzichtelijk krijgen waar er nog bomen bij kunnen komen. Dit kan door een plekkenkaart te maken waarop te zien is waar in de gemeente nog plek is voor bomen.

De heer Virginia (GroenLinks) vraagt of de PvdD bedoelt, dat bij nieuwbouw per woning een boom geplant moet worden in hetzelfde gebied of is dit elders in de gemeente ook acceptabel?

Mevrouw Sasbrink (PvdD) antwoordt dat idealiter de bomen in het gebied zelf dienen te komen.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) merkt op dat verdicht wordt in de stad. Veel ruimte wordt daardoor benut voor wonen. Het plaatsen van een boom bij de woning zelf, is dan vaak lastig.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) merkt op dat groen dichtbij, juist zo gezond is. Als alle bomen buiten de stad staan, dan hebben de bewoners van de nieuwe woningen daar geen schaduw, koelte en schone lucht van.

Mevrouw Schilderman (D66) merkt op dat de ruimtelijke strategie een mooie richting geeft aan waar groen moet komen. Daarnaast vindt zij het een mooi idee om op zoek te gaan naar plekken om bomen toe te voegen.

Mevrouw Sturkenboom (Student&Starter) vraagt of een boom ook gecompenseerd zou kunnen worden door bijvoorbeeld een parkeerplaats te vergroenen.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) geeft aan dat het groen uit de RSU ingevuld zou kunnen worden met bomen. Zij vervolgt haar bijdrage. Kan in het derde kwartaal het bomenbeleid als raadsvoorstel naar de commissie komen?

De heer Wiegant (SP) geeft aan dat de SP-fractie op veel punten kan aansluiten bij de bijdrage van de PvdD. De fractie heeft nog een aantal andere punten. Bij het kappen met compensatie door middel van alternatief groen, kan het alternatieve groen vaak weer snel worden verwijderd doordat struiken bijvoorbeeld niet worden beschermd. Voor compensatie zou daarom ook bescherming moeten gelden. Graag een reactie. Verder is een bijwerking van het huidige beleid dat spontaan opkomende bomen vaak vroeg worden gekapt voordat deze kapvergunning plichtig worden. Ziet het college een mogelijkheid om hier een regeling voor de creëren? Tot slot wordt bij sportpark Vechtzoom op dit moment flink verbouwd. Hierdoor zijn veel bomen verdwenen. Er zijn ook bomen die niet worden gekapt maar waar de werkzaamheden erg dicht op plaatsvinden. De Utrechtse bomenstichting heeft hier ook een mail aan gewijd. Zijn deze signalen ook bij de wethouder binnengekomen en zo ja, wat is ermee gedaan en zo nee, wat gaat er dan mee gebeuren?

De heer Virginia (GroenLinks) geeft aan dat het goed te lezen is, dat de herplantingsplicht op hoofdlijnen functioneert zoals deze is bedoeld. De knelpunten die uit de evaluatie naar voren komen zijn alleen wel zorgelijk en dienen zo spoedig mogelijk te worden opgelost. GroenLinks is positief over de punten die nu al zijn en worden opgepakt en kijkt uit naar de verbeterplannen. De partij dankt het college voor de aanvullende brief van afgelopen maandag. Ook de hierin genoemde knelpunten geven reden tot zorg. De fractie is blij met de aandacht voor alternatief groen zoals struiken als invulling voor de herplantingsplicht. Het is opvallend te lezen dat de invulling nog niet is uitgewerkt en dat het bomenbeleid nog niet is geactualiseerd op klimaat en gezondheid. GroenLinks wil graag de volgende acht punten meegeven. Ten eerste dient meer diversiteit qua leeftijd en soorten toegepast te worden bij aanplant van bomenrijen. Dit maakt deze minder kwetsbaar voor ziektes en voorkomt dat een hele rij op hetzelfde moment aan het eind van de levensduur is en vervangen moet worden. Ten tweede dienen grote, monumentale gevelde bomen snel vervangen te worden. Met name in de binnenstad blijven grote boomstronken jaren in de grond zitten. Ten derde dient het beleid voor kabels en leidingen onder de grond te worden afgestemd met het bomenbeleid in plaats van andersom.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) vraagt of GroenLinks er iets voor zou voelen om de waarde van een boom meetbaar te maken.

De heer Bosse (PvdA) vraagt of GroenLinks ook bereid is om het bouwbeleid om te draaien ten opzichte van de bomen. De bomen staan dan aan de basis van het bouwplan.

De heer Virginia (GroenLinks) vindt dat bij bouwen eerst bekeken moet worden wat gedaan kan worden met behoud van bestaande natuur.

De heer Bosse (PvdA) merkt op dat het verdichten het onmogelijk maakt om bepaalde ambities voor groen te bewerkstelligen.

De heer Virginia (GroenLinks) beaamt dat dit een knelpunt is. Groen en bouwen dienen hand in hand te gaan. Tegen mevrouw Sasbrink zegt hij, dat een vorm van waarde nodig is. Hij vervolgt met zijn inbreng. Ten vierde dient inzichtelijk te worden gemaakt hoe het gemeentelijk beleid aansluit bij het provinciaal, landelijk en Europees herbebossingsbeleid. Ten vijfde dient inzichtelijk

te worden gemaakt hoe het beleidsdoel, in 2030 meer volwassen bomen dan in 2009, gehaald gaat worden. Ten zesde dient zoveel mogelijk in kaart te worden gebracht hoe het is gesteld met het aantal bomen bij particulieren en met name de grootgrondeigenaren. Ten zevende dient onderzocht te worden of het actieplan Zelfbeheer openbaar groen beter kan aansluiten op het bomenbeleid.

Mevrouw Schilderman (D66) merkt op dat de heer Virginia het had over bomen bij particulieren. Is het de bedoeling dat ambtenaren bomen bij mensen in de achtertuin gaan tellen?

De heer Virginia (GroenLinks) antwoordt dat niet zozeer bij iedereen in de achtertuin geteld moet worden. Er zijn grootgrondbezitters die veel bomen hebben in hun gebied.

Mevrouw Schilderman (D66) vraagt wat GroenLinks wil doen met het inzicht. Verder heeft het college regelmatig contact met partijen als bijvoorbeeld NS en ProRail. Op welke punten vindt GroenLinks een en ander onvoldoende?

De heer Virginia (GroenLinks) geeft aan dat het gaat om het streven naar een bepaald aantal bomen in de stad.

Mevrouw Schilderman (D66) vraagt wat de heer Virginia wil doen met informatie over bomen bij particulieren.

De heer Virginia (GroenLinks) antwoordt dat dan een beeld kan ontstaan van hoeveel bomen er zijn in de gemeente. Hij vervolgt zijn inbreng. Ten achtste dient verticaal bos vaker het uitgangspunt te worden bij nieuwbouw. Verder vindt de fractie de ideeën en adviezen van de PvdD interessant. Er wordt uitgekeken naar de reactie van de wethouder. Tot slot vraagt GroenLinks of de wethouder kan aangeven of en zo ja, in welke mate het kapbeleid wordt omzeild door het kappen van bomen die nog geen 50 cm dik zijn.

De heer Bosse (PvdA) zegt dat de PvdA-fractie geschrokken is van de brief die maandag is ontvangen. Hierin staat dat een van de knelpunten is, dat de bouwopgave de herplantingsplicht onder druk kan zetten. Hierdoor kunnen er minder bomen komen. De PvdA ziet grenzen aan de verdichting. Hoe gaat de wethouder om met dit knelpunt?

De heer Wijmenga (ChristenUnie) merkt op dat er voldoende ruimte is voor bomen. Het is alleen de vraag waar die geplant kunnen worden. Hij wijst op het Máximapark waar 100.000 bomen zijn geplant.

De heer Virginia (GroenLinks) denkt ook dat het aantal bomen kan toenemen maar misschien niet op dezelfde plek als waar wordt gebouwd.

De heer Bosse (PvdA) constateert dat er niet veel animo is om bomen in de buurt van nieuwe woningen te planten. Dit is alleen wel heel belangrijk voor de leefbaarheid. Volgens de PvdA staat de ruimte wel degelijk onder druk.

Mevrouw Schilderman (D66) hoort graag welke aanvullingen de PvdA wil zien op het beleid.

De heer Bosse (PvdA) antwoordt dat als een wijk wordt ontwikkeld, in dat gebied bomen een plek moeten krijgen.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) geeft aan dat de PvdD de bomen ook in het plangebied van een nieuwe wijk wil plaatsen en zo dicht mogelijk bij de woningen maar niet perse pal voor elke voordeur.

De heer Bosse (PvdA) merkt op dat bij de evaluatie van het bomenbeleid bleek, dat binnen de ambtelijke organisatie nogal wat onduidelijkheden zijn. Moties worden op verschillende manieren uitgelegd en het is onduidelijk wie, waar verantwoordelijk voor is. Deze zaken dienen meegenomen te worden bij de herijking van het bomenbeleid. Verder zou het goed zijn als er een classificering komt voor bomen. Er kan dan beter worden bepaald of een boom gekapt kan worden of niet. Graag een reactie.

Mevrouw Sturkenboom (Student&Starter) denkt dat de raad een visie op groen dient op te stellen. Verder spreekt zij dank uit aan de PvdD voor de inspirerende spreeknota. Vervolgens vraagt zij in verband met de waarde van bomen, in hoeverre het mogelijk is om in een bomenparagraaf of op een bomenkaart een beschermd boomgezicht aan te geven. Student&Starter is ook een voorstander van het in kaart brengen van de bomen bij particulieren. Wellicht kunnen particulieren ook gestimuleerd worden om een boom te planten.

Mevrouw Schilderman (D66) merkt op dat het erop lijkt dat de boomregistratieplicht weer terugkomt. Wat moet de gemeente doen met informatie over bomen bij particulieren?

Mevrouw Sturkenboom (Student&Starter) antwoordt dat hierdoor inzicht ontstaat in het groen in de stad. Dan de vervangingswaarde van bomen. Kan de wethouder toezeggen om ook de diversiteit van de bomensamenstelling mee te nemen? Vervolgens vindt Student&Starter het wenselijk dat er een kader voor alternatief groen komt. Misschien kunnen ook slimme combinaties gemaakt worden bijvoorbeeld met bushokjes en transformatiehuisjes met sedumdaken. Tot slot vraagt de partij hoe wordt omgegaan met de kweek van bomen voor herplanting. Vindt deze plaats in de regio?

Mevrouw Zwinkels (CDA) dankt voor de raadsbrief. Helaas heeft deze laten zien dat de basis niet op orde is in de gemeentelijke organisatie in relatie tot de praktische uitvoering van het bomenbeleid. Met de verdichting die het college voorstelt, wordt het risico gelopen dat het schaarse groen verloren gaat. Verder vraagt zij zich af of de kapvergunning goed werkt. Een bewoner mailde pas dat teveel regels ertoe kunnen leiden dat bomen uit voorzorg worden gekapt om te voorkomen dat deze op een later moment vergunning plichtig worden. Vervolgens is het goed als het groen meegroeit met de stad. Het is ook goed als er een groennorm komt. Er dient extra aandacht te zijn voor jonge bomen, ook bij droogte, en groen dient bij te dragen aan een klimaat adaptieve inrichting. Kan de wethouder toezeggen prioriteit te geven aan wijken met weinig groen? Ook dient er een groenloket te komen. Hoe staat het met de groenbijeenkomsten uit Motie 362? Tot slot vraagt het CDA of er een buddysysteem kan komen en of er rekening wordt gehouden met spelende kinderen in het groen.

De heer Van der Marel (VVD) vertelt dat vandaag de opvolger van de Emmaboom is herplant. Vervolgens merkt hij op dat het college twee brieven heeft gestuurd over dit agendapunt. Dit zijn goede brieven die handvatten geven voor prudent bomenbeleid. In de eerste brief komen enkele concrete aanpassingen naar voren naar aanleiding van de evaluatie van de in 2018 geformuleerde herplantingsplicht. De fractie heeft hier een aantal vragen en opmerkingen over. Allereerst zijn heldere criteria en definities belangrijk. Ten tweede de gereed meldingsplicht. Hier komt hij straks op terug bij de beleidsregel. Ten derde de introductie van de financiële waarde bij de verlenings- en weigeringsgronden. Deze dient geobjectiveerd te worden omdat er anders willekeur kan ontstaan en dit kan tot procedures leiden. De andere waarden die worden genoemd in de APV zijn overigens ook subjectief. Weet de wethouder of dit tot problemen leidt nu en tot in hoeverre het überhaupt tot compensatie komt? Ten vierde het toevoegen van de boomwaarde. Deze wordt al genoemd in de huidige APV en is zelfs gedefinieerd. Wat is er nieuw met betrekking tot de boomwaarde? Ten vijfde de beleidsregel. Deze is van 4 februari jl. en is een goed instrument tegen illegale kap en het niet uitvoeren van de herplantingsplicht. Het is ook een goed instrument om te kunnen controleren en handhaven op de bouwplaats. Deze beleidsregel wordt ook ingezet om een voorschrift op basis van de omgevingsvergunning te handhaven namelijk de voorgeschreven herplantingsplicht. Hierbij wordt vervolgens onderscheid gemaakt tussen herplantingsplicht op grond van legale kap en op basis van vergunde kap en bij illegale kap bestaat een zogenaamde inboetregeling. Bij de legale kap bestaat dit niet en de VVD zou dit graag gestroomlijnd zien. Waarom is erbij de herplantingsplicht bij vergunde kap geen inboetregeling? Er dient toch controle te zijn op of een boom aanslaat? Is het niet mogelijk om de inboetregeling te koppelen aan de gereed meldingsplicht? Dan de tweede brief. Bij knelpunt 1 wordt grote realiteitszin tentoongespreid. De demografische druk op de stad is groot. De VVD vindt dat het bouwbeleid leidend moet zijn voor het bomenbeleid. Knelpunt 3 gaat over het alternatieve groen. Dit zal ecologische en bio diverse waarde hebben maar in de bebouwde omgeving is groen ook vaak een verzamelplaats van afval en ingewaaid straatvuil. Daarnaast kan het gevoelens van onveiligheid geven. Dit groen is onderhoudsintensief. Kan alternatief groen op grotere afstand geplaatst worden van directe menselijke verblijfsgebieden? Tot slot de

bespreeknota van de PvdD. De VVD is benieuwd naar de reactie van de wethouder hierop. De partij vindt dat veel punten die zijn genoemd, in lijn zijn met de brieven van de wethouder. Ze gaan alleen verder. De fractie heeft nog een paar kanttekeningen. De ontwikkeling van de bomen dient niet centraal te worden gesteld in relatie tot de belangen van woningzoekenden. Aan het kiezen voor biologische en volwassen bomen bij aanplant hangt een prijskaartje en die moet niet landen bij de woningzoekenden. Dan het toevoegen van een boom per woning. De bomen zullen niet altijd in verdichtingsgebieden kunnen staan.

De heer Bosse (PvdA) geeft aan te schrikken van hetgeen de VVD allemaal zegt. Hoe groen ziet de stad van de VVD er eigenlijk uit over tien jaar?

De heer Van der Marel (VVD) herhaalt dat bosschages vaak verwaarloosde stukken groen zijn en dat het groen in de stad onder druk staat doordat er veel meer mensen in Utrecht zijn komen wonen. Het groen zal dan meer buiten de stad te vinden moeten zijn.

Mevrouw Schilderman (D66) merkt op dat de principes uit de ruimtelijke strategie heel goed zijn. Op welke wijze is de wethouder van plan om deze principes door te laten klinken in het bomenbeleid? Verder vraagt zij of met de financiële compensatie een boomplantfonds gestart kan worden.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) vindt het een goed idee om via een app plekken te melden waar nieuwe bomen kunnen komen. Hier heeft de raad twee jaar geleden een motie over aangenomen. In een brief heeft het college aangegeven dat een en ander lastig bleek uit te voeren via de Slim melden app. De ChristenUnie hoort graag of er een update is. Verder streeft de partij naar groene ommetjes, groen dicht in de buurt en om de stad. Tot slot kijkt de fractie uit naar de aankomende herziening van het bomenbeleid.

Wethouder Van Hooijdonk dankt de commissieleden voor hun inbreng. De wethouder merkt op dat de PvdD de evaluatie heeft geagendeerd en dat het college gemeend heeft om een aantal punten toe te sturen uit de evaluatie. Het is alleen wel zo, dat de evaluatie nog niet klaar is. Hetgeen is gezegd beschouwt zij daarom als input. Vervolgens begint zij met het langslopen van de lijst van de PvdD. Allereerst het laten staan van bomen bij bouwplannen en het betrekken van groenadviseurs. Het is van belang dat vanaf het begin helder in beeld is hoe zaken worden afgewogen. In de loop van het ontwikkelproces van plannen dienen zaken ook navolgbaar en consequent te zijn. De afweging dient dus goed verankerd te worden. Daarnaast dient de bomenparagraaf van een betere kwaliteit te worden. Of bij het verplanten altijd verplicht onderzoek nodig is, weet de wethouder niet. Het is prettig als het lukt om meer bomen te verplanten. Of de voorbereidingstijd verkort kan worden, kan zij nu nog niet overzien. GroenLinks vroeg of grotere bomen sneller vervangen kunnen worden. Het beeld is niet dat deze langzaam vervangen worden. Er moet soms alleen wel worden gewacht op het plantseizoen. Student&Starter had het over beschermde bomen. Deze bestaan al. Monumentale bomen zijn al onderdeel van het bomenbeleid. De SP vroeg naar het beschermen van ander groen. Deze mogelijkheid wordt tot op heden eigenlijk nauwelijks benut.

De heer Virginia (GroenLinks) merkt met betrekking tot het vervangen van bomen op, dat soms meerdere seizoenen voorbijgaan.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat niet herkend wordt dat dit structureel aan de hand is. Als de heer Virginia een bepaalde casus in gedachten heeft, dan kan een en ander hieromtrent worden uitgezocht. Vervolgens gaf de PvdD aan dat de afweging rondom de kapvergunning beter moet worden afgewogen. Het college ziet hieromheen ook dingen die verbeterd kunnen worden. Dan de particuliere tuinen. Particuliere tuinen doen nu al mee vanaf een bepaalde maat en schaal. Het is belangrijk dat men zich gaat bezinnen op wat nu hieromtrent wel en niet gereguleerd moet gaan worden. Vervolgens gaat de wethouder in op het blokje biodiversiteit. De PvdD vroeg naar standaard onder beplanting in de boomspiegel. Dit is een wens maar of het altijd kan, is de vraag. GroenLinks ging in op zelfbeheer. Dit is goed te verbinden met de onder beplanting. Het CDA had het over de bewonersinitiatieven. Er wordt gewerkt aan een platform voor mensen met groene vingers en de nota over zelfbeheer is pasgeleden naar de raad gestuurd. Verder is het goed om in het nieuwe bomenbeleid in te gaan op biodiversiteit en inheemse soorten. De PvdD vroeg om een en ander beter te monitoren en de boekhouding te verbeteren. Hier wordt naar gekeken maar de

wethouder wijst erop dat de boekhouding een middel is en niet een doel op zich. Vervolgens geeft zij aan dat erop dit moment ongeveer zoveel bomen in de openbare ruimte zijn, als er huizen zijn. Het vraagstuk hierbij zit alleen wel onder de grond. In Rivierenwijk is bijvoorbeeld geconstateerd dat het onder de grond zo druk is dat er minder plek voor bomen is dan boven de grond lijkt. Dit is niet onoplosbaar maar dit probleem is wel weerbarstig. Er moet dan ook gekeken worden of zo een ambitie uit kan. Verder zit er een gelaagde strategie in de RSU. Het ligt voor de hand om de RSU te verwerken in het bomenbeleid. De VVD vroeg of groen niet verder weg georganiseerd moet worden. De wethouder denkt dat een en ander een kwestie van ontwerp is. Goed ontworpen groen geeft over het algemeen een prettig gevoel. GroenLinks vroeg of de doelstelling wordt gehaald. Het bomenbestand groeit en er is niet een meer concrete doelstelling dan dat. Ten aanzien van de plekkenkaart merkt de wethouder op, dat de eerste pogingen hiermee niet succesvol zijn geweest. GroenLinks vroeg of het kabel- en leidingenbeleid de bomen zou kunnen volgen in plaats van andersom. Principieel gezien is dat een goed idee maar de realiteit is wel dat de bodem vol ligt en dat niet alle kabels en leidingen hetzelfde ritme hebben. De SP vroeg naar spontaan ontstane bomen. Het is niet zo dat in de openbare preventief wordt gekapt. Dit gebeurt alleen als er echt reden toe is. Met betrekking tot de Vechtzoom merkt de wethouder op, dat de melding in behandeling is genomen. Afgelopen week is men locatie geweest en is erop dat moment geen schade geconstateerd. GroenLinks vroeg of het nationale en het Europese beleid voor de bossenstrategie gevolgd kan worden. Het is vanzelfsprekend dat hier een link naar wordt gemaakt. GroenLinks en het CDA merkten op dat mensen uit voorzorg de kapregels omzeilen door eerder te kappen. Dit is niet iets wat het college herkent maar dat kan natuurlijk komen doordat mensen willen dat dit een goed bewaard geheim blijft. De wethouder roept op casuïstiek hieromtrent te delen. De PvdA had het over verdichting. De RSU heeft een gelaagde strategie en er is zeker nog plek voor bomen. Op hoeveel precies zal nog georiënteerd worden. Dan de waardering van bomen. De wethouder is het met de heer Van der Marel eens dat hiervoor een formule ontwikkeld moet worden die objectiveerbaar is. Hier wordt nog aan gewerkt. Student&Starter zocht naar alternatievencombinaties. Wellicht zijn de transformatiehuisjes hieromtrent een goed idee. Dan de kwekers. De wethouder geeft aan dat de markt beperkt is en dat hierop wordt georiënteerd. Verder is zij het eens met prioriteit voor groenarme wijken. Motie 362 zou overigens verworpen zijn. Met betrekking tot spelen in de openbare ruimte hoopt de wethouder dat gekomen gaat worden met initiatieven. Een en ander hieromtrent is geïnventariseerd. Ten aanzien van de inboetregel en gereed meldingsplicht merkt zij op dat zij heeft vernomen dat de heer Van der Marel hieromtrent een goed punt heeft. Hier zal naar gekeken worden. Mevrouw Schilderman vroeg naar de financiële compensatie. Hier is het college naar op zoek. Mevrouw Sasbrink vroeg hoe het proces verder verloopt en wat de positie van de raad is. Het voorstel is om de evaluatie af te maken. Het voorstel is ook dat de evaluatie op zich met de verbetervoorstellen een collegebesluit is. Deze kan af zijn in het tweede of derde kwartaal en in het vierde kwartaal kan dan het beleid worden voorgelegd.

De voorzitter inventariseert of er antwoorden op vragen worden gemist.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) heeft begrepen dat de wethouder het eens is dat een en ander met betrekking tot de bomenparagraaf beter kan. Wanneer zal hier iets van te zien zijn? Verder heeft zij gevraagd naar het verplichten van het verplantbaarheidsonderzoek. Bij het afwegen van de kapvergunning heeft zij gevraagd naar de reden voor kap als extra criterium. Tot slot hoort de PvdD graag hoe de wethouder de bomenboekhouding wil verbeteren.

Wethouder Van Hooijdonk merkt op al deze vragen al te hebben aangeraakt. Verder is het zo dat de evaluatie er nog niet ligt. Hier kan zij moeilijk op vooruitlopen. Het is in ieder geval zo, dat de bomenparagraaf beter moet. Deze komt dus terug in de evaluatie. In de aanbevelingen zal aangegeven worden wat precies nodig is. Verder wordt kritisch gekeken of wel en niet gekapt moet worden en wordt maximaal gestimuleerd om te verplanten. Hoe dit geïnstrumentaliseerd wordt, daar gaat zij nu niet op in omdat dit te precies. Hier is men nog niet. Tot slot antwoordt zij op de vraag hoe de bomenboekhouding wordt verbeterd, dat dit een technische en operationele vraag is. Ook hier kan zij nu niet precies op ingaan.

Mevrouw Zwinkels (CDA) heeft een antwoord gemist op haar vraag over jonge bomen en droogte.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt niet te weten of er specifiek voor jonge bomen en droogte beleid is. In zijn algemeenheid zal iets gedaan moeten worden met droogte. Dit heeft te maken met klimaatverandering.

De heer Van der Marel (VVD) merkt op dat de boomwaarde al wordt genoemd in de APV. In de brief staat dat deze wordt toegevoegd.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat er nog geen systeem is. De waarde kan getaxeerd worden maar er wordt gezocht naar een meer systematische manier van werken.

De voorzitter concludeert dat dit agendapunt voldoende is besproken. Hij schorst de vergadering voor tien minuten.

8. Raadsvoorstel Zienswijzen en instemming AVU-begroting 2022, toetreding WGSO en uittredingsplan Vijfheerenlanden

De voorzitter constateert dat de commissie de conceptbegroting heeft ontvangen voor 2022 en een concept zienswijze. Verder wordt voorgesteld dat de AVU toetreedt tot een werkgeversvereniging en is er een plan voor de gemeente Vijfheerenlanden om afscheid te nemen van de AVU.

De heer Van Dalen (VVD) merkt op dat beleidswijziging nascheiding niet in de begroting zit. Dit staat ook in de brief. De VVD vraagt zich af wat nog meer niet is meegenomen. Een en ander geeft weinig vertrouwen in de begroting. Graag een reactie van de wethouder. Verder is de afvalstoffenheffing verhoogd en het is hierdoor dat de begroting voldoet aan de eisen. Is dit niet de omgekeerde wereld? De VVD meent dat de begroting eigenlijk lager zou moeten zijn en dat daarna de afvalstoffenheffing verlaagd moet worden. Graag reactie.

Mevrouw Zwinkels (CDA) heeft ambtelijke navraag gedaan over het gft, de marktprijzen voor oud papier en samenstelling van het restafval en in hoeverre die invloed hebben op de tarieven voor nascheiding. Zij is door de beantwoording gerustgesteld. Verder vraagt zij of het college wil toezeggen dat in de zienswijze wordt meegenomen, dat van de AVU wordt verwacht dat wordt gemonitord op de effecten van thuiswerken.

De heer Işik (PvdA) vraagt waarom nu wordt toegetreden tot de WGSO. Waarom is dit niet eerder gebeurd?

Wethouder Verschuure zegt tegen de heer Van Dalen dat in principe alles is meegenomen. In de zienswijze is alleen gevraagd om de gevolgen van de nascheiding mee te kunnen nemen in de definitieve afrekening. De afvalstoffenheffing wordt betaald als een kostendekkend tarief. Het bijstellen van de hoogte is niet aan de gemeente. De kosten worden een-op-een doorgezet. Dat de afvalstoffenheffing is gestegen heeft te maken met aanbestedingen en met het feit dat opbrengsten van bepaalde grondstoffen is teruggelopen. Ook is de belasting fors toegenomen. Tegen mevrouw Zwinkels zegt hij dat in de zienswijze expliciet is opgenomen dat gemonitord moet worden wat de effecten van corona zijn op de begroting. Het thuiswerken valt hieronder. Tot slot had het toetreden tot de WGSO wellicht eerder gekund maar vindt nu plaats. De wethouder denkt dat het goed is dat wordt aangesloten zodat de arbeidsvoorwaarden gelijk worden getrokken.

De heer Van Dalen (VVD) vraagt wat nu gedaan kan worden om ervoor te zorgen dat de kosten naar beneden gaan en hierdoor de afvalstoffenheffing voor inwoners naar beneden gaat.

Wethouder Verschuure antwoordt dat Stadswerken efficiënt is georganiseerd. Men is scherp op de kosten en de wethouder stelt niet voor hier extra op te gaan bezuinigen met als doel de afvalstoffenheffing omlaag te brengen. Hierdoor zou het kwaliteitsniveau van de afvalinzameling verlagen.

De voorzitter constateert dat de tweede termijn ingaat. Hij concludeert dat dit agendapunt als A-punt naar de raad kan. Hij schorst de vergadering om 17.10 uur.

Verslag openbare avondvergadering Commissie Stad & Ruimte

Datum	1 april 2021
Locatie	Beeldvergaderen
Verslag door	Remko Schotsman (Notuleerservice Nederland)
Vaststelling verslag	29 april 2021

Aanwezigen

De voorzitter, de heer G. te Hoonte, de wethouder K. Diepeveen en de leden, de heer B. Işik (PvdA), mevrouw S. Schilderman (D66), de heer M. de Pagter (VVD), mw. E. Oosters (Student&Starter), de heer T. Weistra (GroenLinks), de heer T. Schipper (SP), mevrouw. J. Zwinkels (CDA), de heer J. Wijmenga (ChristenUnie), mevrouw L. Snippe (PvdD) en de D. heer Bosch (PVV).
Van de griffie is aanwezig de heer F. de Kok(Commissiegriffier).
Tevens aanwezig zijn ambtelijke vertegenwoordigers van gemeentelijke afdelingen.

Verslag vergadering Commissie Stad & Ruimte

9. Raadsvoorstel Toekomst parkeergarage Springweg ……..……21
LIJST VAN TOEZEGGINGEN ……28

De voorzitter, **de heer Te Hoonte**, heropent de vergadering om 20.00 uur en heet alle deelnemers welkom. Ook de volgers van de livestream worden welkom geheten.

Mededelingen

Wethouder
De wethouder heeft geen mededelingen.

Commissieleden
De commissieleden hebben geen mededelingen.

9. Toekomst parkeergarage Springweg

De voorzitter deelt mee dat de commissie toe is aan de tweede termijn. De commissie heeft in de eerste termijn antwoord gekregen van de wethouder.

De heer De Pagter (VVD) geeft aan tussen de eerste en de tweede termijn een technische vraag te hebben gesteld. Het verzoek vanuit de ambtelijke ondersteuning was om deze vraag ook tijdens de vergadering te stellen zodat voor iedereen zichtbaar is dat deze vraag is gesteld. De vraag ging over het inzichtelijk krijgen van wat het financieel zou betekenen als er kort wordt verlengd, bijvoorbeeld tot 2024 om zo de sloopbeslissing over de verkiezingen heen te tillen. Ook is gevraagd naar een scenario als er verlengd wordt naar 2034.

Tweede termijn

De heer Weistra (GroenLinks) meent dat er in de eerste termijn een goed debat is gevoerd. De Springweggarage kan een bijdrage leveren aan het opheffen van parkeerplaatsen aan de Oude Gracht. GroenLinks wil dit al heel lang en hier is inmiddels een ruime meerderheid voor in de raad.

Dan lijkt het een eenvoudig debat te worden maar de manier waarop dit gerealiseerd moet worden blijkt toch nog ingewikkeld. Voor het opheffen van parkeerplaatsen is een alternatief op een acceptabele afstand voor de bewoners en geld nodig. Dat geldt ook voor wat je met de parkeergarage wilt. Het sneller slopen kost geld en het langer open houden ook. De enige manier om nog wat te verdienen aan de parkeergarage is om er veel bezoekersparkeren aan toe te voegen. Dit terwijl er al een overcapaciteit is aan bezoekersparkeren in de stad.
Dan is er ook nog een private partij die al dan niet terecht claimt rechten te hebben op wat er met de parkeergarage gebeurt en de juridische procedure die daarmee samenhangt kost ook weer geld. Spreker deelt de frustratie hierover met veel partijen in de raad.
GroenLinks gelooft dat Utrecht in deze in een transitiefase zit. Over een aantal jaren zal er naar autoparkeren in de binnenstad en naar deze parkeergarage worden gekeken zoals er nu al wordt gekeken naar de gedempte singel. De parkeergarage en de gedempte singel stammen niet voor niets uit dezelfde tijd. Spreker meent dat het over een aantal jaar heel logisch wordt gevonden dat als mensen in de binnenstad komen wonen, zij wat extra afstand zullen moeten afleggen om de auto te parkeren. Spreker is ervan overtuigd dat, voordat er geld gevonden is om de parkeerplaatsen op te heffen die ver liggen van de parkeergarages die hier nu voor zijn aangewezen, mensen wel zo ver zijn dat zij dit accepteren. De mindset van mensen verandert op dit gebied en dat moet niet onderschat worden. Het langer openhouden van de garage brengt het doel van het opheffen van parkeerplaatsen verder weg en spreker meent dat het toevoegen van extra bezoekersparkeerplaatsen een beslissing is vanuit de tijd van het dempen van de singel.
De fractie heeft het gevoel dat Klépierre een goede deal heeft gemaakt. De 250 plekken in de parkeergarages is niet een groot offer gezien het feit dat de garages op dit moment behoorlijk leeg zijn. Spreker vraagt of de wethouder ruimte ziet om dit aantal te verhogen. Dit zou kunnen bijdragen om de afstand weer wat te verkleinen voor de bewoners en gevraagd wordt of het college dit inzichtelijk kan maken. De fractie zou graag voor het raadsdebat het transitiepad willen zien van in welk tempo parkeerplaatsen opgeheven kunnen worden, wat dat kost, wanneer er uitgekomen wordt bij de verste parkeerplaatsen en in hoeverre de Springweggarage daar een bijdrage aan kan leveren. Deze vragen kunnen eventueel schriftelijk beantwoord worden.

Mevrouw Schilderman (D66) geeft aan in de eerste termijn niet overtuigd te zijn geraakt van het plan. De fractie ziet een kans om te komen tot een mooiere binnenstad, zoals in 2019 ook al is besproken, door het weghalen van parkeerplaatsen aan de Oudegracht en de Nieuwegracht en het anders inrichten van de Springweggarage. Van deze garage kan een zichtbare hub van mobiliteit worden gemaakt met ruimte voor bewoners om te parkeren, ruimte om de fiets te parkeren en om iets met deelmobiliteit te doen. De garage en het gebied erom heen zou een facelift kunnen krijgen door bijvoorbeeld verticaal groen toe te voegen en andere functies op het dak toe te voegen. Hierbij valt te denken aan groen, cultuur of horeca. De fractie wil het college aanmoedigen om met een ander voorstel te komen om te kijken of de eerder met elkaar gedeelde uitgangspunten als functiemenging en meer bewonersparkeren kunnen bijdragen aan de doelstelling van het autovrij maken van de Oudegracht. D66 ziet hier twee mogelijkheden voor. De eerste is de variant R1 en de tweede is dat de wethouder in gesprek gaat met Klépierre of andere partners. Gevraagd wordt of de wethouder bereid is om dit toe te zeggen.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) stelt dat de plannen van D66 betekenen dat deze detonerende betonklomp in de stad wordt gehandhaafd. Dit terwijl er nu een kans ligt om woningen toe te voegen en er al een overcapaciteit is bij de omliggende garages. Spreker geeft aan niet te begrijpen waarom D66 deze betonkolos in de historische binnenstad wil laten staan.

De heer Weistra (GroenLinks) geeft aan de kansen die D66 schetst ook te zien en deelt ook de behoefte om het straatparkeren op te heffen. Beide kost echter wel geld en de enige manier om dat te kunnen realiseren is meer bezoekersparkeren toestaan. Een facelift zou nog meer geld kosten. Spreker kan zich niet voorstellen dat D66 kiest voor het toestaan van extra bezoekersparkeren als er al sprake is van overcapaciteit.

Mevrouw Schilderman (D66) heeft het idee dat veel partijen zich blindstaren op één kolos. Het is inderdaad niet moeders mooiste maar spreker heeft liever één betonkolos dat 100 stuks blik op een monumentale gracht.
Er is inderdaad capaciteit bij Hoog Catharijne maar dit is ver weg van de plek waar nu de geparkeerde auto's staan zoals de Nieuwegracht waar er al een discussie is over de wal- en kluismuren. Spreker verwacht in dat kader dat de parkeerplaatsen daar weg moeten en daar moet

dan op korte termijn een alternatief voor gevonden worden. Het college heeft aangegeven dat er juist in het zuidelijk gebied een tekort is aan parkeerplaatsen. Dat is de reden dat D66 een andere afweging maakt.

De heer Weistra (GroenLinks) meent dat het opheffen van straatparkeren niet dichterbij komt door de Springweggarage langer open te houden. Het is inderdaad iets verder weg maar de eerste parkeergarage is niet meer dan zeven minuten lopen. Er is geld nodig om straatparkeren op te kunnen heffen en gevraagd wordt hoe D66 denkt dit te financieren als de fractie ook geld wil stoppen in het langer open houden van de Springweggarage.

Mevrouw Schilderman (D66) geeft aan dat het goed is om te kijken hoe deze garage langer open gehouden kan worden. Een eerste schets hiervoor is in het R1-scenario gemaakt. Daar zitten al wat functiemengingszaken in en spreker meent dat daar nog meer mee te doen valt. Zo zou er in het aanbieden van deelmobiliteit ook nog een stap gezet kunnen worden. Het opheffen van de parkeerplaatsen kost volgens de nu gehanteerde financiële systematiek inderdaad geld, daar heeft spreker in haar eerste termijn al wat over gezegd. Spreker vraagt zich af of de enige manier om straatparkeren op te heffen het slopen van de garage en het bouwen van woningen is.

De heer Schipper (SP) geeft aan het gevoel te hebben dat de eerste termijn nu overgedaan wordt.

De voorzitter heeft hier begrip voor maar geeft ook aan dat de tweede termijn geschikt kan zijn om zaken verder uit te diepen.

De heer Işik (PvdA) vraagt of het voor D66 een optie is om de garage te behouden met de toevoeging van woningbouw, kunstateliers en een fietsenstalling en of D66 het idee steunt om dit door het college te laten onderzoeken.

Mevrouw Schilderman (D66) meent dat in dat idee veel ingrediënten zitten die zij heeft aangedragen zoals fietsparkeren en cultuur. Wonen zou daar prima bij kunnen komen maar spreker weet niet hoe dat te realiseren zou zijn. Spreker vraagt of de wethouder daar wellicht wel een idee bij heeft en geeft aan het prima te vinden als het college dat zou onderzoeken.

De heer Işik (PvdA) vraagt of als de fractie met motie komt over deze variant deze op de steun van D66 kan rekenen.

Mevrouw Schilderman (D66) antwoordt dat dat afhangt van hoe reëel kan worden geacht dat woningbouw mogelijk is. Als het college aangeeft dat het een kans heeft en dat het onderzocht kan worden dan vindt spreker dat een mooi plan omdat er veel dingen inzitten die D66 aangedragen heeft. Spreker plaatst nu nog wel vraagtekens bij de haalbaarheid.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) stelt dat de loopafstand bij parkeerplaatsen de norm is maar dat fietsen voor veel bewoners de werkelijke norm is en vraagt of dit ook in de berekeningen meegenomen kan worden.

De heer Bosch (PVV) vraagt of mevrouw Oosters beseft dat niet iedereen kan fietsen. Door de veroudering in de binnenstad zal dit steeds minder vaak een optie worden.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) antwoordt dat inderdaad niet iedereen in staat is om te fietsen maar dat het grootste deel van de bewoners van Utrecht wel kan fietsen en dat het niet meer van deze tijd is om alleen van de loopafstand uit te gaan.

De heer De Pagter (VVD) stelt in de eerste termijn al te hebben aangegeven dit een slechte deal te vinden en sluit in grote lijnen aan bij D66. De Springweggarage is de komende jaren nog keihard nodig. Dit zeker als je parkeerplaatsen in het wervengebied wilt opheffen. De enige reden om nu vast te leggen de garage in 2028 te slopen is omdat Klépierre geen concurrentie wil. De inzet van de VVD is om de garage te behouden en hoe dat precies gedaan kan worden zal richting de raad worden behandeld. De fractie zal dan ook met amendementen of moties komen.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) geeft aan dat er in zijn fractie steun is voor het voorstel van het college. Het levert winst op voor de stad. Er ligt nu een mogelijkheid om een historische vergissing recht te zetten zoals dat ook met de singel is gedaan. Deze garage is van dezelfde architect met een niet al te beste naam en een niet al te beste blik op de stad. De fractie gaat mee met het voorstel omdat het ook bijdraagt aan de ambitie om de grachten autovrij te krijgen en dit stukje van de binnenstad weer wat leefbaarder te maken. Spreker is tevreden met de beantwoording door de wethouder in de eerste termijn over deelmobiliteit en fietsparkeren. Door de garage te slopen en er iets goeds neer te zetten kan het gebied goed aansluiten op de fietsstromen naar de binnenstad. Spreker ziet dit niet in een scenario waarin de garage behouden blijft terugkomen. Dit nog los van de financiële consequenties en de problemen die de gemeente met Klépierre zal krijgen. Wellicht zal de fractie nog met een motie over deelmobiliteit komen.

De heer Işik (PvdA) geeft aan dat de PvdA een motie overweegt over het onderzoeken van de optie van een combinatie van wonen, cultuur, fietsenstalling en autoparkeren. Deze combinatie is noodzakelijk omdat de fractie een aantal parkeerplaatsen wil behouden zodat de binnenstad autovrij gemaakt kan worden, cultuurfaciliteiten wil organiseren op deze plek en omdat een fietsenstalling nodig is voor de bewoners in het gebied. Spreker hoort graag van het college of het bereid is deze optie te onderzoeken.
Richting de ChristenUnie merkt spreker op dat de gemeente uiteindelijk eigenaar wordt van de locatie en dan zelf kan bepalen wat het er mee wil. Er moet niet altijd naar marktpartijen geluisterd worden, bij de Merwedekanaalzone is dat wel duidelijk geworden.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) vraagt wat de bedoeling is van de PvdA. Spreker vraagt of de PvdA gaat instemmen met het plan en daarnaast nog iets onderzocht wil hebben.

De heer Işik (PvdA) antwoordt voorlopig niet te zullen instemmen met het raadsvoorstel omdat hij meent dat er meer varianten onderzocht moeten worden zoals de door hem genoemde optie, als de constructie dat toelaat. Spreker meent dat dat zou moeten kunnen. In Eindhoven worden er op veel gebouwen verdiepingen toegevoegd en spreker vraagt zich af waarom dat dan niet bij de Springweggarage zou kunnen.

De voorzitter geeft aan dat de heer Işik vraagt om een toezegging voor een onderzoek en dat de vraag van de heer Wijmenga was of dat betekent dat hij ook een ander raadsbesluit wil. Gevraagd wordt of de heer Işik het onderzoek voor of na het raadsbesluit wil.

De heer Işik (PvdA) geeft aan de besluitvorming te willen uitstellen tot na het onderzoek.

De heer Weistra (GroenLinks) geeft aan de heer Işik te kennen als iemand die niet met papier wil schuiven maar die actie wil en stelt voor de wethouder te vragen om op heel korte termijn een inschatting te geven vaan de haalbaarheid van dit idee. Spreker meent dat er stevige consequenties zijn aan wat wordt gevraagd en dat er ook al een en ander is onderzocht.

De heer Işik (PvdA) geeft aan dat als de wethouder binnen drie weken een gedegen onderbouwd verhaal heeft op basis van bouwtechnisch en financiën onderzoek naar de haalbaarheid, het besluit over een maand genomen kan worden. Spreker wil dat zijn variant wordt onderzocht op haalbaarheid en meent zelf dat het haalbaar is. Spreker meent dat zijn voorstel onderdeel is van de voorstellen van GroenLinks, D66 en Student&Starter omdat er aandacht is voor fietsers, autoparkeren, het autovrij maken van de binnenstad en, wat de PvdA altijd wil, betaalbaar wonen in de stad.

De heer Schipper (SP) geeft aan dat de PvdA stelt dat er lagen boven op de Springweggarage gebouwd kunnen worden. In 2011 was er een stedenbouwkundig Programma van Eisen voor de Strosteeg dat juist vanwege het bouwvolume en de bouwhoogte is ingetrokken. Spreker vraagt of deze variant dan ook wel een goed idee is. Het lijkt meer op uitstel dat dat je er iets mee opschiet.

De heer Işik (PvdA) geeft aan dat er geen sprake is van uitstel maar dat dit een serieus voorstel is. Er zou ook voor een constructie gekozen worden waarbij de eerste twee bovenlagen herontwikkeld worden tot woningen. Dit gebeurt in andere vergelijkbare situaties ook. Op basis van het onderzoek naar de bouwkundige en financiële haalbaarheid zal spreker bepalen of hij wel of niet met het voorstel instemt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) licht dat dat haar fractie er nog niet uit is. De fractie overweegt zowel het scenario van D66 om tot 2034 door te gaan als wel het voorstel van het college. Het CDA vindt het belangrijk dat in de komende jaren de kwaliteit omhoog gaat. Spreker heeft in dit kader al eerder gesproken over lichtvervuiling en functiemenging.

De heer Schipper (SP) geeft aan in de eerste termijn al te hebben aangegeven dat de fractie, alles afwegende, het voorstel van het college met zand tussen de tanden kan steunen. Na de beantwoording van de wethouder is de fractie deze mening nog meer toegedaan. Spreker is, als hij het telraam erbij pakt, benieuwd hoe dit gaat richting de raad omdat hij nog geen ruime meerderheid voor het voorstel ziet. De SP zal akkoord gaan en wenst geen nieuwe onderzoeken te starten.

De heer Bosch (PVV) licht toe dat zijn fractie er om meerdere redenen nog niet helemaal uit was. Het standpunt van de PVV over parkeren mag als bekend worden beschouwd. Spreker zal het voorstel in de fractie bespreken en geeft aan graag mee te kijken met de motie van de heer De Pagter.

De voorzitter schorst de vergadering om 20.33 uur.
De voorzitter heropent de vergadering om 20.45 uur en geeft het woord aan de wethouder.

Wethouder Diepeveen geeft richting de heer De Pagter aan dat het erfpachtcontract met Klépierre in 2024 afloopt. Gehouden aan de erfpachtovereenkomst is het college drie jaar voor die tijd begonnen met gesprekken met Klépierre. Praten werd onderhandelen en onderhandelen werd een principeakkoord. De wethouder vraagt wat de gemeente zou winnen met het verlengen na 2024. De partijen zijn al even in gesprek en dit debat wordt ook niet voor het eerst gevoerd. Voor Klépierre en nog veel meer voor de binnenstad, zowel voor de ondernemers als de inwoners en voor de uitstraling van de binnenstad is er veel te winnen bij het geven van richting en het bepalen van de koers. De VVD stelt voor om het nog een aantal jaar op te schuiven. Dat kan, maar dan kom je in onzeker vaarwater omdat je dan een no deal-scenario aan het verkennen bent. De gemeente denkt dat zij kansrijk is, maar Klépierre denkt ook kansrijk te zijn en waarschijnlijk zul je dan in juridisch vaarwater terecht komen. Met het doorkijkje naar 2034 kom je tussen scenario A en B in. Als de VVD hier technisch wat meer voeling bij wil krijgen dan is dat mogelijk maar dat zal dan buiten de orde van de vergadering gedaan moeten worden.

De heer De Pagter geeft aan de informatie over het doorkijkje naar 2034 graag te willen ontvangen.

Wethouder Diepeveen antwoordt dat de VVD deze informatie kan krijgen en dat het goed is om dit in een politiek debat te delen maar cijfermatig materiaal moet geheim worden behandeld.

De voorzitter ligt toe dat er nu geen geheimhouding kan worden opgelegd eb vraagt of de wethouder deze informatie voor de raadsbehandeling aan de heer De Pagter aan te leveren.

Wethouder Diepeveen stelt dat het telraam aangeeft dat er nog geen meerderheid voor het voorstel lijkt te zijn. Er zijn vanuit de commissie vragen gesteld waar het college de komende weken mee aan de slag kan om te kijken of er op een verdiept niveau nog ergens gekomen kan worden.
De vraag van de heer Işik ligt deels in het verlengde van wat mevrouw Schilderman eerder al suggereerde. De PvdA vroeg naar een onderzoek naar functiemogelijkheden in de Springweggarage in de sfeer van cultuur, wonen, parkeren en een fietsenstalling. De heer Işik vroeg zowel naar de constructieve kant als de financiële haalbaarheid en de wethouder geeft aan dat het college hier wel iets op kan leveren. De wethouder wil al wel meegeven dat bouwtechnisch gezien een parkeergarage een bijzonder ding is. Bij zo een nader onderzoek zal het college goed kijken naar wat dit betekent in termen van betaalbaarheid. Betaalbaar wonen in de binnenstad lijkt de wethouder een van de toetsingscriteria. De vorige keer is al besproken dat bij sloop en nieuwbouw er een wenkend perspectief is voor sociale woningbouw en andere betaalbare vormen van woningbouw in de binnenstad. De wethouder meent dat het college binnen de termijn, die voortkwam uit het interruptiedebat tussen de heren Weistra en Işik, van 3 à 4 weken, hier behoorlijk goede informatie over kan leveren. De wethouder wil hierbij benoemen dat het college

de Springweggarage voortdurend in het hoofd heeft gehad als een functie die kan bijdragen aan het parkeervrij maken van delen van de binnenstad. De wethouder heeft de vorige keer al aangegeven te begrijpen dat de raad andere verwachtingen had dan wat in het voorstel staat dat nu voorligt. De wethouder trekt zich dat ook wel aan al, heeft hij in de commissie in mei 2019 wel gezegd dat er gekeken zal worden of de Springweggarage daar in alle gevallen nodig bij blijft.
Het college ziet in het voorstel de koppeling tussen het parkeervrij maken en de Springweggarage, maar op een andere manier dan sommige raadsleden verwachtten. Dat heeft te maken met aantallen, overcapaciteit van gebouwd parkeren in de binnenstad en financiële mogelijkheden en opbrengsten. Met het voorstel wordt een bescheiden financiële opbrengst gerealiseerd die helpend kan zijn bij het parkeervrij maken. Zoals sommige sprekers al aangaven: niet het aantal plekken, maar het geld is bepalend voor het tempo waarin dit gedaan kan worden. De wethouder wil daarbij meegeven dat er bij elk onderzoek naar andere functies voor de Springweggarage teruggedacht moet worden aan die koppeling. Nieuwe functies voor de garage kunnen mogelijk deze koppeling met het parkeervrij maken van de binnenstad in de weg staan.

De heer Işik (PvdA) geeft aan deze koppeling niet los te laten. Door de vier functies te koppelen blijft de doelstelling om de binnenstad autovrij te maken juist in tact.

Wethouder Diepeveen stelt blij te zijn met deze aanvulling omdat in het onderzoek dat gedaan zal worden er dan ook gescoord zal worden op wat deze variant doet voor het autovrij maken van de binnenstad.
De wethouder heeft de heer Weistra goed gehoord. Eerder is gesproken over het doorschuiven van parkeerplaatsen. De heer Weistra heeft gevraagd dit schuifprincipe en het tempo meer inzichtelijk te maken. De wethouder zegt toe om met de 3 à 4 weken time out die wordt genomen hier meer fundering onder te leggen. Wethouder Van Hooijdonk heeft recent informatie naar de raad gestuurd over de 50 plekken per jaar. De koppeling die nu aangebracht kan worden is tussen de 50 plekken en de alternatieven. Mevrouw Schilderman heeft hier ook naar gevraagd.

De heer Weistra (GroenLinks) dankt de wethouder voor de toezegging en vraagt of het bij de schuifpuzzel zou helpen als er bij Klépierre nog meer parkeerplaatsen losgepeuterd worden. Spreker meent dat dat Klépierre niet veel zou kosten.

Wethouder Diepeveen geeft aan dat de context nu geschetst is. Het college kan nu nog preciezer kijken of het met de 250 plaatsen uitkomt. GroenLinks heeft dit geframed als dat Klépierre er wel erg gemakkelijk vanaf komt en de wethouder meent dat het bedingen van meer parkeerplaatsen het beproeven waard is, maar dan moet hij eerst weten waar hij op uitkomt. De wethouder zal dit meenemen in het huiswerk voor de komende maand.
Het college heeft al eens gekeken naar wat er gedaan kan worden met betrekking tot de loop- en fietsafstand. Ook in het collegevoorstel zou met een aantal fietsparkeerplekken al een slag geslagen kunnen worden waardoor het parkeren weer wat gemakkelijker wordt en er ook in enige mate recht gedaan wordt aan de hub-gedachte van mevrouw Schilderman. Op de vlakke vloer bij de entree van de garage zouden door het weghalen van 13 parkeerplaatsen 195 fietsparkeerplekken gerealiseerd kunnen worden. Dit is iets dat de inbreng van de raad heeft opgeleverd.
Met betrekking tot het idee van deelauto's nabij opgeheven plekken denkt het college dat met deelauto's die zichtbaar aanwezig zijn in de openbare ruimte, zoals de zijstraten, de hub-gedachte van de binnenstad een stap vooruit geholpen zou kunnen worden. Het college zal met een nadere uitwerking komen hierover en ook dit komt voort uit de suggesties van de raad in de eerste termijn.

Mevrouw Schilderman (D66) geeft aan blij te zijn dat de wethouder op deze manier kijkt naar deelmobiliteit en vraagt of dat ook betekent dat hij ernaar kijkt om deelmobiliteit in de garage te doen. Spreker heeft begrepen dat de ambtenaren denken dat deelmobiliteit alleen werkt als de auto's zichtbaar zijn.

Wethouder Diepeveen geeft aan dat mevrouw Schilderman dit nu aan ambtenaren toeschrijft en stelt dat ambtenaren zich baseren op kennis van de markt en daaruit komt naar voren dat deelautobedrijven erg hechten aan zichtbare aanwezigheid. Dit zou op termijn kunnen veranderen en de wethouder wil ook niet uitsluiten dat het college hier bij het nader kijken in de komende maand nog iets in kan betekenen. Voor nu is gekeken, omdat de vraag ook zo tot het college

kwam, of er in de nabijheid van op te heffen parkeerplaatsen in de openbare ruimte iets extra's gedaan kan worden met deelautoplekken. Dit zodat er een zichtbaar en hanteerbaar alternatief dicht bij huis wordt gepresenteerd. De wethouder heeft de suggestie van mevrouw Schilderman goed gehoord.

De voorzitter deelt mee dat het college nog een aantal zaken zal uitzoeken en meent dat het goed is om met de fracties te bespreken hoe dit verder behandeld gaat worden. Dit zou tot een extra commissiebehandeling kunnen leiden wat kan helpen in de kortheid van de antwoorden van de wethouder nu.

Wethouder Diepeveen geeft in de richting van mevrouw Zwinkels aan dat het college met betrekking tot de lichtvervuiling in de gemeentelijke exploitatieperiode mogelijkheden ziet om te investeren in het tegengaan ervan.
Klépierre heeft aangegeven ook mogelijkheden te zien tijdens de private exploitatieperiode maar dat zij daar voor de financiering wel naar de gemeente kijkt. Wellicht zou het college hier in de exercitie van komende maand ook nog iets in kunnen betekenen.

De voorzitter stelt vast dat de wethouder de scenario's van Weistra, Işik en Schilderman de komende maand verder uit wil werken en de raad hierover van informatie wil voorzien. Daarmee komt nieuwe informatie op tafel en de voorzitter geeft mee dat onderwerpen alleen naar de integraal voorbereidende commissie gaan als het naar verwachting binnen een half uur besproken kan worden. Als er scenario's inhoudelijk besproken gaan worden dan zal dat niet lukken. Daarmee ligt de optie voor of de commissie denkt dat dat wel kan of dat er een dringend verzoek wordt gedaan bij de agendacommissie of dat er een moment geprikt wordt om dit onderwerp te bespreken zodat het in één keer door kan naar besluitvorming in de raad.

Mevrouw Schilderman (D66) deelt niet met de agendacommissie dat een debat maar een half uur mag duren.

De voorzitter licht toe dat hij net heeft begrepen dat dit een uur moet zijn.

Mevrouw Schilderman (D66) meent dat de posities helder zijn en dat het binnen een uur moet kunnen.

De heer De Pagter (VVD) geeft aan naar besluitvorming te willen gaan en meent dat het beter is om naar de raad te gaan. Spreker hoopt dat dit lukt voor de raadsvergadering van over drie weken en vraagt de wethouder of dat mogelijk is.

De heer Schipper (SP) denkt dat het niet lukt om scenario's binnen een uur te bespreken en stelt dat een nieuwe commissiebehandeling op zijn plaats is. Spreker vraagt zich af of hier veel haast bij is en of het erg is als het in mei of juni wordt besproken.

De heer Işik (PvdA) sluit aan bij de SP. Er wordt door het college nieuwe informatie beschikbaar gesteld en het lijkt spreker verstandig om de uitkomsten inhoudelijk met elkaar in de commissie te bespreken.

De heer Bosch (PVV) sluit aan bij de SP.

Mevrouw Zwinkels (CDA) sluit ook aan bij de SP. Vervolgens kan het onderwerp in de raad sneller besproken worden.

De heer Weistra (GroenLinks) geeft aan geen sterke voorkeur te hebben. Spreker heeft het idee dat als een commissie wordt gepland over 3 of 4 weken en dat dat na de meivakantie valt en er vervolgens een maand verder een raadsvergadering is, het dan al aardig richting juni gaat. Spreker is op zoek naar het antwoord van de wethouder van hoeveel haast hier bij is en hoe snel hij de informatie kan aanleveren. Als er binnen 2 of 3 weken, voor het mei-reces, een debat in de commissie gevoerd zou kunnen worden en vlak daarna de raadsbehandeling plaatsvindt dan is dat prima. Als het toch na het mei-reces dreigt te worden zou spreker dit al voor een raadsvergadering willen vastzetten. Als dit tot heel veel discussie leidt moet er ingegrepen worden en opnieuw een commissie ingepland worden.

De voorzitter stelt dat de fracties dit onderwerp zo kort mogelijk voor de meivakantie willen behandelen en meent dat een behandeling van een uur zeker nodig is. Wellicht is de commissie dan wel net eerder. Het lijkt de voorzitter niet realistisch om af te spreken dat dit huiswerk binnen 3 weken af is. Dit ook omdat de technische vragen die ongetwijfeld gesteld zullen worden voor de vergadering beantwoord moeten worden.

De griffier deelt mee dat de commissie S&R vergadert op 29 april en op 27 mei en dat er raadsvergaderingen zijn op 25 mei en 3 juni.

De voorzitter adviseert dat de wethouder morgen terugkoppelt hoeveel tijd hij denkt nodig te hebben om de scenario's uit te werken en om dit onderwerp voor de commissie te agenderen en daar anderhalf uur voor te reserveren.

Mevrouw Schilderman (D66) zou willen streven naar de commissie van 29 april en behandeling in de raad op 20 mei. Dit temeer omdat juni met de Voorjaarsnota en andere zaken heel druk zal zijn. Spreker meent dat anderhalf uur wel erg lang is.

De voorzitter geeft aan in deze de heer Schipper serieus te nemen die schat dat behandeling binnen een uur niet zal lukken.

Mevrouw Zwinkels (CDA) sluit aan bij het voorstel van D66.

De heer Işik (PvdA) sluit zich ook aan bij de opmerkingen van D66.

De voorzitter deelt mee dat de VVD, GroenLinks en de PvdD zich ook bij dit voorstel aansluiten. De voorzitter wenst eenieder een fijne avond en fijne dagen voor wie Pasen viert en sluit de vergadering om 21.13 uur.

LIJST VAN TOEZEGGINGEN

Wethouder Diepeveen

Wethouder Diepeveen zegt toe dat de raad binnen 3 à 4 weken informatie krijgt over de:
- bouwkundige en financiële haalbaarheid van de door de PvdA geopperde variant van parkeren, cultuur, fietsenstalling en wonen
- in welk tempo parkeerplaatsen opgeheven kunnen worden, wat dat kost, wanneer er uitgekomen wordt bij de verste parkeerplaatsen en in hoeverre de Springweggarage daar een bijdrage aan kan leveren
- of het mogelijk is om meer parkeerplaatsen voor bewoners bij Klépierre te bedingen.

Verslag openbare ochtendvergadering commissie Stad & Ruimte

Datum	15 april 2021
Locatie	Digitaal
Verslag door	mw. I.B. Koren (Notuleerservice Nederland)
Vaststelling verslag	27 mei 2021

Aanwezigen

De voorzitter, dhr. G. te Hoonte, dhr. J. Wijmenga, mw. T. Sturkenboom, de wethouder, dhr. K. Verschuure, de leden, mw. C. van Dun (D66), dhr. B. Işik (PvdA), dhr. H. van Deún (PVV), mw. A. Sasbrink (PvdD), mw. J. Zwinkels (CDA), dhr. C. Bos (Stadsbelang Utrecht), dhr. T. Schipper (SP), mw. E. Oosters (Student&Starter), mw. R. Heijne (GroenLinks), dhr. M. van Dalen (VVD), mw. H. Dekker (D66), dhr. F. de Kok (commissiegriffier).

Afwezigen

Bij agendapunt 3: de PVV-fractie.

Verslag openbare vergadering Commissie Stad & Ruimte

1. Opening en mededelingen 1
2. Vaststellen agenda en inventarisatie te bespreken agendapunten 1
3. Raadsvoorstel bedrijfsuitbreiding De Trip B.V. 3
4. De Meern Zuid en LPG 8

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 10.00 uur en heet iedereen die meekijkt van harte welkom.

De heer Van Dalen (VVD) merkt op dat hij verwachtte dat de wethouder een mededeling zou doen in verband met De Trip B.V. Hij verwijst hierbij naar een mail van de Milieugroep Zuilen.

De voorzitter concludeert dat hierop in zal worden gegaan bij aanvang van het betreffende agendapunt.

2. Vaststellen agenda en inventarisatie te bespreken agendapunten

De voorzitter loopt de agenda langs.

Mevrouw Zwinkels (CDA) geeft aan de geheime bijlage bij het onderwerp Zuilense Vecht dat in de middagvergadering aan te orde zal komen, te willen bespreken.

De heer Kok (commissiegriffier) legt uit dat voor een geheime bespreking een fysieke bijeenkomst op het stadhuis noodzakelijk is. Hier dient dan een moment voor te worden afgesproken.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) stelt voor de bespreking door te laten gaan en tijdens de bespreking te bepalen of er nog een geheime behandeling nodig is.

Mevrouw Zwinkels (CDA) merkt op dat de geheime bijlage omvangrijk is. Zij vindt het lastig om tijdens de bespreking te weten welke informatie geheim is en welke niet.

De voorzitter inventariseert bij de wethouder of de behandeling vertraging duldt.

Wethouder Verschuure antwoordt dat vertraging tot vertraging leidt maar dat de commissie over haar eigen agenda gaat. Wellicht kunnen bepaalde vragen nog worden beantwoord via technische vragen die zijn gesteld.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) geeft aan zijn vraag over de geheime bijlage schriftelijk te hebben gesteld. Wellicht kan mevrouw Zwinkels via deze route nog iets doen en kan een en ander nog voor vanmiddag zijn opgelost.

De heer Işik (PvdA) vult aan dat de schriftelijke vragen van mevrouw Zwinkels ook voor de raadsbehandeling beantwoord kunnen worden. De bespreking kan dan vanmiddag gewoon plaatsvinden.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) pleit voor een fysieke behandeling.

Mevrouw Zwinkels (CDA) antwoordt zich te kunnen vinden in de oplossingen die de heren Wijmenga en Işik voorstellen. Alleen, afhankelijk van de antwoorden, wil zij dan wellicht toch nog een geheime bespreking.

De voorzitter constateert dat dit niet gaat werken en stelt voor het agendapunt Zuilense Vecht fysiek te gaan behandelen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of een en ander wel praktisch mogelijk is.

De heer De Kok (griffie) geeft aan dat om 14.00 uur de raadzaal niet bezet is.

De voorzitter vraagt wat erin het kader van de coronaprocedure is afgesproken.

De heer De Kok (griffie) antwoordt dat de afspraak is dat dit soort zaken eerder gemeld dienen te worden zodat iedereen goed kan worden voorbereid.

De voorzitter legt het voorstel voor om het agendapunt Zuilense Vecht om 14.00 uur fysiek plaats te laten vinden in de raadzaal.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) pleit voor een digitale behandeling.

De heer De Kok (griffie) constateert dat de raadszaal vanaf 14.00 uur anderhalf uur beschikbaar is en dat er twee uur bespreektijd staat ingepland.

De voorzitter denkt dat dit geen bezwaar is omdat er waarschijnlijk geschoven kan worden.

Mevrouw Van Dun (D66) stelt een digitale behandeling voor. Mevrouw Zwinkels kan wellicht bellen met een ambtenaar.

De voorzitter vraagt of mevrouw Van Dun er bezwaar tegen heeft als de vergadering fysiek wordt.

Mevrouw Van Dun (D66) antwoordt ontkennend mits de betreffende woordvoerder daar ook zo over denkt.

De heer Van Dalen (VVD) zegt mee te gaan met het voorstel van de voorzitter.

De heer Işik (PvdA) volgt de lijn van de voorzitter.

De heer Schipper (SP) geeft aan niet om 14.00 uur in de raadzaal aanwezig te kunnen zijn.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) antwoordt aanwezig te kunnen zijn om 14.00 uur. Ze heeft er wel moeite mee als sommige fracties niet aanwezig kunnen zijn.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) merkt op dat een en ander al dagen van te voren gemeld had kunnen worden. Hij kan wel om 14.00 aanwezig zijn en stelt voor dat fysiek wordt begonnen en zo snel mogelijk digitaal wordt verder gegaan.

De voorzitter constateert dat er een meerderheid is voor fysiek vergaderen. Daarnaast heeft hij het bezwaar van de heer Schipper gehoord. Hij stelt voor, het voorstel van de heer Wijmenga te volgen.

De heer Schipper (SP) maakt ernstig bezwaar. Hierdoor ontstaat een informatie achterstand bij hem.

De voorzitter concludeert dat het protest van de heer Schipper wordt genoteerd en dat het verzoek eerder had moeten worden ingediend.

Mevrouw Zwinkels (CDA) geeft aan dat de bespreking ook digitaal kan. Zij zal dan tussen de middag haar geheime vragen stellen. Zij geeft aan een en ander te laat te hebben gemeld.

De voorzitter concludeert dat mevrouw Zwinkels haar voorstel om geheim te vergaderen intrekt. Hij loopt de fracties langs.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) constateert dat mevrouw Zwinkels haar verzoek heeft ingetrokken. Zij ziet niet in waarom dit verzoek niet zou worden ingewilligd.

Mevrouw Van Dun (D66) sluit aan bij mevrouw Heijne.

De heer Van Dalen (VVD) vindt het prima als mevrouw Zwinkels ambtelijk haar vragen stelt.

De voorzitter concludeert dat de agenda ongewijzigd wordt vastgesteld.

3. Raadsvoorstel bedrijfsuitbreiding De Trip B.V.

De voorzitter constateert dat het college voorstelt om geen verklaring van geen bedenkingen af te geven voor de uitbreiding van het bedrijf De Trip B.V. op Lage Weide. De uitbreiding kan daardoor niet plaatsvinden.

De heer Van Dalen (VVD) heeft een punt van orde. Hij merkt op dat volgens hem de wethouder iets te zeggen heeft.

De voorzitter constateert dat de wethouder heeft aangegeven dat hij niets te zeggen heeft. Heeft de heer Van Dalen een vraag voor de wethouder?

De heer Van Dalen (VVD) zegt dat hij gisteren van ambtelijke zijde heeft gehoord dat de wethouder iets zou zeggen over een mail die gestuurd is vanuit de Milieugroep Zuilen. In die mail wordt een ambtenaar beschuldigd en de wethouder zou daar afstand van nemen.

De voorzitter vraagt of de wethouder ervan op de hoogte is dat hij een toelichting zou geven.

Wethouder Verschuure geeft aan dat hij er kennis van heeft genomen dat er een mail is gestuurd vanuit de Milieugroep Zuilen richting de gemeenteraad. Hij herkent zich niet in de uitspraken die de Milieugroep in die mail heeft geschreven. Hij betreurt het dat deze mail is geschreven.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) betreurt het, dat na het jaar waarin overleg is gepleegd niet is gekomen tot overeenstemming of een gedeeld standpunt. Voor de ChristenUnie is het belangrijk

dat het bedrijf en de omwonenden duidelijkheid krijgen. De fractie vindt dat de aanvraag die er nu ligt, niet past in het bestemmingsplan. Zij steunt dus het voorstel van het college. Verder leiden de brief, de eerdere correspondentie van Milieugroep Zuilen en de informatie uit de raadsinformatiebijeenkomst, tot ongenoegen over de handhaving. Nadat het besluit is genomen dienen de openstaande handhavingspunten snel te worden opgepakt. De bewoners dienen hier ook snel duidelijkheid over de krijgen. Graag een toezegging.

De heer Schipper (SP) sluit aan bij de bijdrage van de ChristenUnie.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) merkt op dat nu al geluid en geuroverlast wordt ervaren door inwoners van Zuilen. Er is ook nu al sprake van uitstoot van stikstof, roet en andere vervuilende stoffen. Ook zijn er signalen vanuit Lage Weide dat er te weinig capaciteit is voor handhaving en dat uitzonderingen op geldende regelgeving niet gewenst zijn. De PvdD vindt dat De Trip B.V. haar overlast gevende activiteiten eerder zou moeten verkleinen dan verruimen. De partij is daarom blij dat het college bij zijn standpunt blijft om de uitbreidingsvergunning niet te honoreren. Vervolgens gaat de fractie in op het proces. Het heeft meer dan een jaar geduurd om opnieuw op dit punt te komen. Waarom is er zoveel tijd ingestoken? Hoeveel ambtenarenuren zijn besteed en wat hebben de second opinions gekost? Graag een reactie van de wethouder. Dan gaat de PvdD in op de juridische voorgeschiedenis. Waarom is erin 2017 niet een nieuwe beslissing over de keerwanden genomen? En hoe kan het dat nu besloten gaat worden over de uitbreiding terwijl er voor de huidige activiteiten nog geen definitieve beslissing op de vergunning is? Dit heeft er ook voor gezorgd dat omwonenden al jaren niet iets hebben om tegen in beroep te gaan. Deelt de wethouder de mening van omwonenden, dat zij hiermee in een lastige positie zijn gebracht? Verder merkt de PvdD op dat eerlijke handhaving van de spelregels van belang is. Deelt de wethouder de mening dat afwijken van het bestemmingsplan hier niet aan bijdraagt? Tot slot de handhavingscapaciteit. Aangezien dat handhaving bij bestaande activiteiten al niet lukt, lijkt het de PvdD niet logisch om uitbreiding toe te staan. De partij is dan ook blij met het voorstel van het college.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) vraagt hoe de ondernemer gefaciliteerd kan worden om binnen de ruimte die er is, nog wat activiteiten te kunnen ondernemen. Het lijkt er anders op dat zijn rol is uitgespeeld op deze plek.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) merkt op dat in het afgelopen jaar de gemeente veel heeft gefaciliteerd. Misschien moet nu geaccepteerd worden dat meer gewoonweg niet past binnen de regels die zijn afgesproken.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) vraagt wat nog voor de ondernemer kan worden gedaan.

De heer Van Dalen (VVD) zegt voor een groot gedeelte te kunnen aansluiten bij de opmerking van de heer Bos. Bij de raadsinformatiebijeenkomst is door de Industrievereniging Lage Weide gezegd, dat bedrijven de ruimte moeten krijgen om te kunnen ondernemen.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) merkt op dat nu gehandeld wordt binnen de kaders van het omgevingsplan Lage Weide. Welke afweging maakt de VVD?

De heer Van Dalen (VVD) antwoordt dat een en ander onduidelijk is. Waarom ligt er geen duidelijk voorstel?

De heer Schipper (SP) vraagt wat de heer Van Dalen wil.

De heer Van Dalen (VVD) wil dat De Trip B.V. kan uitbreiden maar wel binnen de kaders.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) merkt op dat de gewenste uitbreiding niet past binnen de kaders.

De heer Schipper (SP) hoort de heer Van Dalen pleiten voor het nog langer uitstellen van het besluit. De SP kiest voor de belangen van bewoners en steunt het voorstel van het college.

De voorzitter geeft aan dat het voorzitterschap wordt overgenomen door de heer Wijmenga.

De heer Van Dalen (VVD) vindt dat een en ander door de wethouder onvoldoende is onderbouwd.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) geeft aan dat GroenLinks de kwaliteit van de woon- en leefomgeving zwaar laat wegen en dat er door een uitbreiding nadelige gevolgen zijn voor het milieu. Daarnaast overschrijden de huidige activiteiten de milieugebruiksruimte al. GroenLinks hecht eraan dat de vastgestelde kaders worden gevolgd en dat geen uitzondering wordt gemaakt. De uitbreiding van het bedrijf kan mogelijk elders op Lage Weide. Verder vindt de fractie dat het proces te lang heeft gelopen. Zij dringt dan ook aan op het spoedig nemen van een besluit. Tot slot zou er ook nog een besluit komen over de keerwanden. Als dit besluit via de raad loopt, dan hoopt GroenLinks dat dit vlot komt en dat handhaving plaats gaat vinden.

Mevrouw Van Dun (D66) geeft aan dat een groeiende stad een bedrijf als De Trip B.V. graag in de buurt wil hebben. De uitbreidingsplannen van De Trip B.V. voldoen alleen niet aan de milieueisen. Is de wethouder bereid om samen met De Trip B.V. te zoeken naar een mogelijkheid om de activiteiten op een andere plek op Lage Weide wel plaats te laten vinden?

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of D66 ook vindt dat een en ander diffuus is.

Mevrouw Van Dun (D66) geeft toe dat een en ander tamelijk rommelig is. Het college heeft alleen uiteindelijk een wel overwogen standpunt overgenomen van deskundigen die verstand hebben van indelingen in milieucategorieën.

De heer Van Dalen (VVD) sluit aan bij wat D66 heeft gezegd over het in gesprek gaan over een andere locatie. Verder staat in een mail van Utrechtse Milieudienst dat er geen milieugrenzen worden overschreden.

Mevrouw Van Dun (D66) merkt op dat klachten over overwaaiend zand en zout niet goed worden aangepakt. De Utrechtse Milieudienst heeft dit niet onderzocht. Graag de toezegging van het college dat dit soort overlast structureel wordt aangepakt.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) vraagt of D66 nu wel over deze aanvraag een beslissing wil nemen.

Mevrouw Van Dun (D66) antwoordt bevestigend. Wellicht kan De Trip B.V. met iets nieuws komen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) merkt op dat het doorlopen van de procedures veel tijd en geld kost. De ondernemer heeft de afgelopen tijd zijn best gedaan om verbeteringen door te voeren in zijn aanvraag.

Mevrouw Van Dun (D66) beaamt dat de ondernemer zijn best heeft gedaan. De conclusie is alleen dat de voorgenomen activiteiten vallen onder categorie 4.2. en dat die daardoor niet zijn toegestaan in dat deel van Lage Weide.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt wat de ondernemer in een volgend gesprek zou moeten doen.

Mevrouw Van Dun (D66) antwoordt dat dit aan de ondernemer is.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) merkt op dat er mogelijkheden zijn voor de ondernemer op een andere plek in Lage Weide.

De heer Van Dalen (VVD) merkt op dat de kernvraag ‘waar mag De Trip B.V. uitbreiden’ nooit is gesteld.

Mevrouw Van Dun (D66) antwoordt dat mogelijk iets fout is gegaan in de procedure.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt naar de relatie tussen het overwaaiende zand en zout en de categorieën 4.1. en 4.2.

De heer Işik (PvdA) zegt dat de PvdA geen voorstander is van de uitbreiding. Verder betreurt de fractie het, dat er het afgelopen jaar geen duurzame oplossing is gevonden. Welke alternatieve locaties zijn in beeld geweest? Tot slot sluit de partij aan bij opmerkingen van GroenLinks en de PvdD.

De heer Van Deún (PVV) merkt op dat de overheid betrouwbaar en navolgbaar moet zijn. De gemeenteraad heeft ooit de visie op het industrieterrein Lage Weide vastgesteld. Hierin staat dat er zware industrie in het midden zit en lichte aan de rand. De uitbreiding van De Trip B.V. voldoet hier kennelijk niet aan. Het bedrijf zit wellicht niet op juiste plaats. Het gesprek dient daarom te worden voortgezet. Dit neemt niet weg dat een besluit genomen moet worden. De PVV steunt het voorstel van het college. Verder schort het aan de handhaving. Kan er meer gehandhaafd worden?

Mevrouw Oosters (Student&Starter) merkt op dat de toegestane milieucategorie kan worden overschreden. Dit zou in strijd zijn met eerder gemaakte afspraken. Toch is niet precies duidelijk hoe een en ander nu precies zit. Als wordt besloten om geen verklaring van geen bedenkingen te geven, is dit dan honderd procent juridisch houdbaar? De fractie ziet een te groot risico en denkt dat het hier wel gaat om categorie 4.2. Verder is de handhaving nog niet goed. Als er een uitbreiding zou plaatsvinden, dan schiet de handhaving nog meer tekort. Tot slot zijn de ambities voor Lage Weide heel groot. Het overschrijden van het bestemmingsplan is nu geen goed idee, ook omdat de milieuafspraken heel belangrijk zijn om het terrein en de omliggende wijk in harmonie naast elkaar te laten bestaan. Student&Starter onderschrijft het voorstel van het college.

Mevrouw Zwinkels (CDA) zegt dat het CDA circulaire bedrijvigheid voor de stad belangrijk vindt. Hier dient ook ruimte voor te worden geboden. Tegelijkertijd dient men zich te houden aan de kaders die er zijn. De uitwerking van de kaders vindt het CDA te diffuus. Verder is handhaving nodig ter bescherming van de omwonenden. De fractie denkt dat het uiteindelijk aan de rechter is om te bepalen of de uitbreiding in categorie 4.1. valt. Tot slot een aantal discussiepunten naar aanleiding van de raadsinformatiebijeenkomst. Gaat het bedrijf nu meer van hetzelfde doen of komen er ook andere activiteiten? Volgens het CDA zit het verschil tussen de categorieën 4.1. en 4.2. in het handelen met de afvalstoffen. Klopt dit? Op dit punt wordt nu voldaan aan de regelgeving. Ten slotte vraagt de fractie of de provincie heeft meegekeken. Zij zal bij een uitbreiding namelijk het gevoegd gezag worden voor het bedrijf.

Mevrouw Van Dun (D66) vraagt of het CDA het bedrijf adviseert naar de rechter te gaan als het besluit niet bevalt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) antwoordt ontkennend. Zij heeft alleen in de stukken gelezen dat er een rechtszaak in voorbereiding zou zijn. Het CDA had graag gezien dat het bedrijf en de gemeente eruit waren gekomen.

De heer Işik (PvdA) vraagt of een en ander in de toekomst onder een gezag kan worden gebracht in plaats van onder meerdere overheidsorganen.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) vindt dat de gemeente heeft meegewerkt aan de onduidelijkheid en diffuusheid van de zaak.

Mevrouw Zwinkels (CDA) verduidelijkt dat de diffuusheid gaat om twee zaken. Ten eerste de veelheid aan informatie en de wisseling in de aanvraag en de verbeteringen die zijn doorgevoerd en ten tweede de kaders. Wat zijn de kaders?

Wethouder Verschuure vertelt dat in 2016 een aanvraag is ingediend. Diegene die de vergunning moet verlenen is dan het bevoegd gezag. In dit geval is dat de provincie en de provincie vraagt dan aan de gemeente of zij daaraan wil meewerken. Normaal gesproken heeft de gemeente hier de RUD voor als adviesorgaan. Die beoordeelt de vergunningaanvraag. Op advies van de rechter is ook onafhankelijk advies ingewonnen bij de DCMR. DCMR heeft advies uitgebracht en vorig jaar was het advies om niet mee te werken en de verklaring van geen bedenkingen te weigeren. Vlak voor de commissie heeft de ondernemer toen nogmaals verzocht het gesprek aan te gaan. De behandeling is toen uitgesteld. Vervolgens zijn er meerdere gesprekken gevoerd en vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven wat erin de aanvraag niet

klopt om naar categorie 4.1. te kunnen gaan. Een en ander heeft lang geduurd. Aanvullende documenten, berekeningen en ruimtelijke onderbouwingen waren lang incompleet. Dit was echter niet de verantwoordelijkheid van de gemeente. Dit was de verantwoordelijkheid van het bedrijf.

Mevrouw Zwinkels (CDA) merkt op dat het bedrijf tijdens de raadsinformatiebijeenkomst aangaf dat het door de gemeente werd gehinderd om DCMR te spreken. In de schriftelijk toelichting van de wethouder van deze week, stond dat dit te maken heeft met het juridische traject. Is er tijdens het afgelopen jaar ook sprake geweest van een gedeelde verantwoordelijkheid?

Wethouder Verschuure antwoordt dat het De Trip B.V. vrij staat om contact op te nemen met DCMR. Vervolgens staat het DCMR ook vrij om ervoor te kiezen als adviseur op te treden voor De Trip B.V. De gemeente heeft daar geen rol in. Als DCMR als adviseur zou optreden voor De Trip B.V. dan zou de gemeente een andere onafhankelijke adviseur moeten gaan zoeken. De wethouder vervolgt zijn beantwoording. Het is belangrijk dat er snel duidelijkheid komt. De Handhaving is uitbesteed aan de RUD. Het verzoek tot handhaving zal worden overgebracht. Op het moment dat het besluit is genomen kan verder worden gegaan met het handhavingstraject dan wel het vergunningverleningstraject. In het derde kwartaal kan een en ander naar de raad komen. Vervolgens gaat de wethouder in op de vragen en opmerkingen van de PvdD. Die partij gaf aan dat er nu al overlast is. Het klopt dat er nu al geluid- en geuroverlast is. Er is sprake van een bepaalde toegestane overlast maar deze mag niet worden overschreden. Hiervoor zijn de milieu categorieën en in dit gebied mag de last conform categorie 4.1. zijn. De PvdD vroeg waarom een en ander zoveel tijd heeft gekost. Een van de belangrijke redenen daarvoor is corona en de adviesvraag die bij DCMR heeft gelegen. Daarnaast heeft het ook aan De Trip B.V. zelf gelegen. Het bedrijf heeft lang gedaan over het aanleveren van een nieuwe ruimtelijke onderbouwing.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) vraagt of de gemeente genoeg handhavingsuren inkoopt bij de RUD.

Wethouder Verschuure antwoordt, dat voor zover kan worden ingeschat, er voldoende handhavingscapaciteit beschikbaar is. Als de raad een en ander anders wil, dan zijn hier middelen voor.

De heer Işik (PvdA) merkt op dat insprekers aangeven dat er onvoldoende handhavingscapaciteit is.

Wethouder Verschuure antwoordt dat dit signaal serieus wordt genomen. Binnenkort gaat hij ook kennismaken met de nieuwe gebiedsmanager van Lage Weide die dit signaal afgaf. Hij vervolgt zijn beantwoording met de keerwanden. Hij wijst erop dat de uitbreidingswens al sinds 2016 bestaat. Dit is eerder dan 2017. Hij hoopt dat in de komende maanden een beslissing kan worden genomen. Dan de lastige positie voor omwonenden. De wethouder wijst erop dat de restmiddelen voor hun openstaan. Hier wordt ook volop gebruik van gemaakt. Afwijken van de regels is niet aan de orde. Er wordt juist gekeken naar wat er kan.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) merkt op dat de rechter in 2017 tegen de gemeente heeft gezegd dat binnen tien weken een besluit moest worden genomen. Waarom is dat niet gebeurd?

Wethouder Verschuure antwoordt dat dit alles te maken heeft met de aanvraag die nu op tafel ligt. Hier moest eerst een besluit over worden genomen. Daarna kan pas een besluit worden genomen over de keerwanden. Vervolgens gaat de wethouder in op de vraag van Stadsbelang Utrecht over het faciliteren van de ondernemer. Dit is wat de gemeente heeft willen doen.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) vraagt of hij goed begrijpt dat als de ruimtelijke onderbouwing wordt aangepast aan de wijziging zoals geïnitieerd door de ondernemer, dat er dan geen probleem meer is.

Wethouder Verschuure antwoordt dat de ruimtelijke onderbouwing in orde moet zijn. Daarna kan dan opnieuw een toets worden gedaan. Los daarvan speelt er nog iets anders en dat is de stikstofkwestie. Er zal iets gedaan moeten worden om de stikstofdepositie te kunnen opvangen. Hij vervolgt zijn beantwoording. Het bedrijf zal haar activiteiten moeten beperken tot zaken die

vallen binnen categorie 4.1. Als het bedrijf andere activiteiten wil uitvoeren, dan dient een andere plek te worden gezocht. De vergunningaanvraag die nu voorligt, past niet. Over de oproep om er toch nog uit te komen, zegt de wethouder, dat die oproep bij het bedrijf gedaan kan worden. Het staat het bedrijf ook vrij om in de toekomst opnieuw een passende vergunning aan te vragen.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) vraagt het besluit over de keerwanden vlot te nemen zodat een en ander hieromtrent voor de zomer is afgerond.

De heer Işik (PvdA) roept het college op om mee te denken.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) geeft aan dat het initiatief bij het bedrijf ligt.

Wethouder Verschuure hoopt in het derde kwartaal van dit jaar terug te komen bij de commissie over de keerwanden. Verder geeft hij aan dat het primair de verantwoordelijkheid van het bedrijf is om een plek te vinden. De wethouder wijst erop dat erop dit moment wel een tekort is aan bedrijventerreinen. Vervolgens zegt hij bekend te zijn met de klachten over het overwaaien van zand en zout. Het is niet zo, dat als deze vergunning geweigerd wordt, men ook verlost is van het zand en zout. De RUD ziet hierbij toe op de handhaving. De moeilijkheid is alleen dat er meerdere bedrijven bezig zijn met zand en zout waardoor het niet duidelijk is bij welk bedrijf gehandhaafd kan worden.

Mevrouw Van Dun (D66) merkt op dat altijd direct ingegrepen zou kunnen worden door bijvoorbeeld de politie. VTH zou toch ook direct kunnen ingrijpen?

Wethouder Verschuure antwoordt dat in dit geval niet 112 gebeld moet worden maar de RUD. De RUD acteert op overlastmeldingen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of er niet een structurele oplossing voor alle bedrijven op die plek kan worden gevonden. Wil de wethouder dit punt meenemen in zijn gesprek met de nieuwe gebiedsmanager?

Wethouder Verschuure antwoordt dat hij deze vraag kan stellen. Hij vervolgt zijn beantwoording met de vraag van Student&Starter of de beslissing juridisch houdbaar is. De wethouder zou willen dat hij bij elke beslissing weet dat die honderd procent juridisch houdbaar is. Hier wordt in ieder geval voor gegaan en het is hierom dat bij DCMR advies is ingewonnen. Tot slot merkt de wethouder richting de PvdA op, dat het niet altijd slecht is als meerdere overheden kijken naar bepaalde casussen.

De voorzitter inventariseert of dit agendapunt als A- of B-punt naar de raad gaat.

De heer Van Dalen (VVD) denkt er nog over na of met een motie wordt gekomen.

De voorzitter concludeert dat dit agendapunt vooralsnog als B-punt naar de raad gaat. Er zal een kwartier behandeltijd worden uitgetrokken. Hij schorst de vergadering voor vijf minuten. Na de schorsing zal mevrouw Sturkenboom het voorzitterschap overnemen.

4. De Meern Zuid en LPG

De voorzitter constateert dat gesproken zal worden over een LPG-voorziening bij een benzinestation in De Meern-Zuid. Verschillende raadsleden hebben hier al eerder mondelinge en schriftelijke vragen over gesteld. Naar aanleiding van die vragen en antwoorden willen de fracties van de VVD, Stadsbelang Utrecht, PVV en GroenLinks met de overige commissieleden en het college in gesprek.

De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat als een ondernemer een mail stuurt over dat hij rechtsongelijkheid ervaart, dat de Utrechtse VVD dan alert is. Vorige jaar kwam er zo een mail over De Meern-Zuid, het gebied tussen de twee rotondes op De Meerndijk begrensd door de Ter Veldestraat en de Dompelaar. Hier staat het tankstation met LPG naast een klein bedrijventerrein en een school. Er zijn bedrijven die daar leegstaand vastgoed in gebruik willen nemen maar de verhuurders krijgen daar soms wel en soms niet toestemming voor van de gemeente op basis van externe veiligheid met betrekking tot het tankstation. Dit heeft tot de bijzondere situatie geleid dat

een basisschool op die plek wel kan maar een kleine dansschool niet. De VVD-fractie vindt dat beslissingen uitlegbaar moeten zijn en de fractie kan niet uitleggen waarom mensen op een basis van externe veiligheid wel naar een groepsbijeenkomst bij een buurtteam direct naast een LPG-vulpunt mogen maar niet naar een bijeenkomst in een gebouw iets verder weg.

De beantwoording van de mondelinge en schriftelijke vragen en eigen dossieronderzoek geven het beeld van een gemeente die al jaren tegenover ondernemers en verhuurders in deze stad staat. Het beeld ontstaat dat de gemeente argumenten herhaalt zonder dat voortgang wordt geboekt op de toezegging uit 2015 waaruit blijkt dat de gemeente de verkoop van LPG bij onder andere De Meerndijk wil stoppen. Was de wethouder ervan op de hoogte dat een en ander speelde toen hij de portefeuille overnam en wat heeft hij precies gedaan? Is er contact geweest met de ondernemer en zijn de problemen opgelost en hebben de VRU en RUD ooit formeel geadviseerd over het gebruik van de panden? De VVD heeft begrepen dat er een gesprek is geweest waarin is toegezegd dat de RUD en de VRU om advies wordt gevraagd. Graag de toezegging dat dit ook daadwerkelijk gebeurt.

Vervolgens wil de fractie graag met de andere fracties in gesprek over wat met dat gebied gedaan moet worden. In de RSU 2040 wordt niets gezegd over dit gebied en ook in de omgevingsvisie Vleuten-De Meern en de notitie over werklocaties staat niets. De VVD meent dat het goed is als er een visie komt. Een visie die ruimte geeft aan verkleuring en functiemenging en zorgt voor een duidelijke entree voor De Meern. In de visie dienen ook ontwikkelingsstappen te zitten voor de verdere afbouw van het tankstation. Graag de toezegging van het college dat een dergelijke visie wordt opgepakt. De VVD wil ook graag voldoende informatie hebben om bij de RSU 2040 te kunnen aangeven dat het gebied toegevoegd kan worden als transformatie- of ontwikkelgebied. Tot slot vraagt de fractie het college te onderzoeken of er nog meer van dit soort, in planologisch opzicht, onduidelijke locaties zijn.

Mevrouw Dekker (D66) merkt op dat als een gebied niet opgenomen wordt in de RSU 2040, dat het niet zo is dat er dan niets mee wordt gedaan.

De heer Te Hoonte (VVD) antwoordt dat het college aangeeft, dat de gebieden die opgenomen worden in de RSU 2040 prioritaire gebieden zijn.

Mevrouw Dekker (D66) denkt dat het mooi is als er een visie komt voor dit gebied maar het hoeft dan niet perse in de RSU.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt wat er mis aan is om dit soort projecten wel in de RSU op te nemen.

Mevrouw Dekker (D66) denkt dat daar niet perse iets mis mee is. De RSU is alleen inmiddels in een ver gevorderd stadium.

De heer Işik (PvdA) onderschrijft de stelling van de VVD dat een visie noodzakelijk is. De PvdA wil in het gebied graag betaalbare huur- en koopwoningen hebben.

De heer Te Hoonte (VVD) wil graag dat er een snelle scan wordt gedaan om te kijken of er meer van dit soort gebieden zijn.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt zich af het gebied niet gewoon in de omgevingsvisie Vleuten-De Meern had moeten staan.

De heer Te Hoonte (VVD) constateert dat in die visie wellicht de essentie is gemist.

De voorzitter constateert dat de PVV-fractie zich heeft afgemeld voor dit debat wegens omstandigheden.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) geeft aan dat GroenLinks best tevreden is met de antwoorden op de schriftelijk gestelde vragen. In de schriftelijke vragen van GroenLinks ging het vooral over de school. Het blijkt dat in het invloedgebied van LPG-station nog meer gevoelige bestemmingen liggen. GroenLinks vindt het belangrijk dat voor die bestemmingen vergelijkbare maatregelen

worden genomen als ook voor de school zijn genomen. Graag een reactie. De partij heeft ook gevraagd om het instellen van venstertijden voor het LPG-station. Het college heeft geantwoord dat hier geen grondslag voor is. Misschien wil het college wel indringend het gesprek hierover voeren?

De heer Wijmenga (ChristenUnie) merkt op dat het college aangeeft dat er geen venstertijden zijn af te spreken omdat de schooltijden ongeveer de hele dag beslaan. Er zou dan alleen ’s avonds en ’s nachts geleverd kunnen worden.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) zegt dat de schooltijden van 9.00 tot 15.00 uur zijn. In de vroege ochtend en de late middag is dan wel iets mogelijk. Graag reactie van de wethouder. Zij vervolgt haar bijdrage. Het traject om de LPG-verkoop te beëindigen loopt al vanaf 2017. Het is belangrijk dat hier nu stappen in worden gezet. Er is aangegeven dat het convenant is bijna is. Wat is nu de verwachting als het convenant er is? Op welke termijn is men van de LPG af? Tot slot sluit GroenLinks aan bij de vragen van de VVD over wat met dit gebied wordt gedaan.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat het weghalen van het LPG-vulpunt veel mogelijk maakt: ouderenhuisvesting, appartementen voor doelgroepen en een betere wijkentree.

Mevrouw Zwinkels (CDA) heeft gelezen dat eventuele afkoopkosten aan BP gedekt zouden moeten worden door de ontwikkelingen die hiervan profiteren.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat vanuit het MIRT-overleg een bedrag is opgenomen. Verder biedt de omgevingsvisie ruimte om het rommelige stukje bedrijventerrein aan te pakken. De oproep van de VVD om te komen tot een visie ondersteunt Stadsbelang Utrecht, alhoewel het niet noodzakelijk is. Er dient in ieder geval vaart gemaakt te worden met het uitkopen van het LPG-vulpunt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) zegt dat het CDA benieuwd is naar hoe het staat met het convenant dat is aangekondigd voor medio 2021. Verder is de fractie er verbaasd over dat de bestemmingen ‘maatschappelijk’ en ‘gemengd’ in de veiligheidscirkel mogen. Tot slot weet het CDA niet of er een visie moet komen. De partij hoort wel graag of er een vertaling komt van de omgevingsvisie in bijvoorbeeld een omgevingsplan. En wordt er gekeken naar welke maatschappelijke voorzieningen op deze plek zouden kunnen naast de ideeën over woningen en andere functies?

Mevrouw Dekker (D66) sluit aan bij de oproep vanuit GroenLinks om vaart te maken met het beëindigen van de LPG-verkoop. Hoeveel geld is hiervoor nodig en wanneer gaat het LPG-station echt weg? Verder denkt D66 net als de VVD dat er iets nodig is voor het gebied. De omgevingsvisie biedt echter al wel wat openingen. D66 pleit voor een vervolginstrument om invulling te geven aan een plan.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) sluit aan bij de voorgaande fracties. De ChristenUnie denkt dat het gewenst is dat het LPG-vulpunt verdwijnt. Het belemmert een goede toegang tot De Meern.

De heer Schipper (SP) merkt op dat de omgevingsvisie erg veel ruimte biedt. Als er woningbouw toegevoegd kan worden, dan is dat goed om te doen. Verder zijn vragen over de rechtsgelijkheid en rechtsongelijkheid gesteld door de VVD.

De heer Işik (PvdA) vraagt de wethouder in te gaan op de mogelijke rechtsongelijkheid. Verder dient het LPG-station zou snel mogelijk te worden opgekocht. Het gebied dient beschikbaar te worden gesteld voor woningbouw. Sociale huurwoningen en ouderenhuisvesting zijn noodzakelijk.

Wethouder Verschuure vertelt dat hij gisteren de betrokkene heeft gesproken. De wethouder merkt op dat hij gezien vanuit de betrokkene, goed kan begrijpen dat een en ander wordt ervaren als een vreemde situatie en als rechtsongelijkheid. Er was echter al een school en die is toegestaan in het bestemmingsplan. Op de locatie van de betrokkene zat een bedrijfsmatige functie. Het betreft een vanuit het verleden ontstane situatie waardoor het ene wordt toegestaan omdat dit namelijk al bestemd was, en het andere niet omdat het niet binnen het bestemmingsplan past. Vanwege de hindercirkels kan niet worden meegewerkt aan een uitbreiding.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat voor de school een en ander niet geldt.

Wethouder Verschuure antwoordt dat de locatie de bestemming ‘school’ had. Daarbinnen is ruimte voor uitbreiding. Hier moet dan ook aan meegewerkt worden. Voor een locatie waar die bestemming niet op zat, mag niet meegewerkt worden.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat als er nieuwbouw komt, het van rechtens verkregen niveau niet opgaat.

Wethouder Verschuure antwoordt dat hij daar geen enkele weging in heeft. Omdat de locatie de bestemming ‘school’ heeft kan niet anders gedaan worden dan verlenen.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) vraagt of een ambtenaar hier schriftelijk op in kan gaan.

Wethouder Verschuure zegt dat hij heeft begrepen dat de uitbreiding van de school reeds in het bestemmingsplan was bestemd. Een aanvraag kan dan niet worden geweigerd. Dan het LPG-station. Sinds 2015 wordt gesproken over het stoppen met LPG op verschillende locaties in de stad. De gemeente is al langdurig in gesprek met BP om te komen tot oplossingen. Het college hoopt medio 2021, deze zomer, een convenant te kunnen tekenen met BP over het stoppen met LPG. Er is gevraagd hoeveel geld dit kost. Hierover is men in gesprek. Verder heeft de wethouder in het gesprek met de betrokkene aangegeven dat hij wil kijken naar hoeveel personen erin de school bezig zijn en wat voor ruimte erin het gebied is in het kader van het groepsrisico. Er kan dan gekeken worden naar wat nog wel kan worden toegestaan. In dit kader wil hij bij de RUD en de VRU opnieuw een advies inwinnen. Ook wil hij nog kijken naar andere mogelijkheden voor de zaken van de betrokkene omdat die zich in een schrijnende situatie bevindt.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) vraagt op welke termijn men echt van de LPG af is.

Wethouder Verschuure antwoordt dat het convenant hierover gaat.

De heer Işik (PvdA) vraagt of de wethouder een bodemonderzoek zou willen laten uitvoeren om te kijken of er sprake is van bodemverontreiniging.

De heer Te Hoonte (VVD) denkt dat het goed is als de wethouder gaat kijken naar wat kan. Verder dankt hij de wethouder voor de erkenning.

Wethouder Verschuure merkt op dat het nu gaat om het stoppen van de LPG-uitgave. Het gaat niet zozeer om het benzinestation op zich. Verder meldt hij dat de ondernemer van het benzinestation de grond in eigendom heeft. Vervolgens gaat de wethouder in op de vraag waarom het gebied niet is opgenomen in de RSU. Veel locaties zijn niet specifiek benoemd in de RSU. Als de LPG verdwijnt op deze locatie, dan ziet het college mogelijkheden voor woningbouw, waaronder zeker ook ouderenhuisvesting. De gemeente heeft overigens geen grondposities op deze locatie. Er zijn particuliere eigenaren die met initiatieven kunnen komen. Het college is al op de hoogte van verschillende initiatieven.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) neemt aan dat de wethouder op de hoogte is van het feit dat op het rommelige industrieterreintje nogal wat spuitcabines zijn en andere cirkels die het gebruik van de panden eromheen onmogelijk maken voor functies zoals wonen.

Wethouder Verschuure antwoordt bevestigend en merkt op dat het benzinestation zelf ook nog hindercirkels heeft. Het is dus niet zo, dat als de LPG verdwijnt alles mogelijk is. De wethouder vervolgt zijn beantwoording. GroenLinks had het over de school. In de brief is aangegeven dat aanvullende maatregelen zijn genomen. De school oefent bijvoorbeeld drie keer per jaar met ontruiming. GroenLinks had het over andere gevoelige bestemmingen. Er wonen mensen omheen die hoogstwaarschijnlijk op de hoogte zijn van de bestemming. Verder is er een buurtteam. Met betrekking tot de venstertijden merkt hij op, dat er geen grondslag is om die af te dwingen. De wethouder zal het verzoek nog wel een keer opbrengen. Stadsbelang Utrecht had het over geld bij de aanvraag rondom de MIRT. De wethouder zal dit nakijken. Het geld zal waarschijnlijk alleen niet voldoende zijn. Als dit leidt tot nieuwe informatie dan komt de wethouder daar bij de commissie op terug. D66 vroeg wanneer het LPG-vulpunt weg zou kunnen zijn. De wethouder

hoopt hier van de zomer een convenant over te sluiten. De SP vroeg of woningbouw hier niet onmogelijk wordt gemaakt in de RSU. Dat is niet is geval.

De voorzitter inventariseert of er antwoorden op vragen worden gemist.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt of de wethouder van plan is om een visie of toekomstperspectief te maken voor dit gebied.

Wethouder Verschuure denkt dat het niet handig is om op dit moment een aparte visie te maken voor dit gebied. Dit in verband met de prioriteiten die op dit moment gesteld worden in verband met de werkdruk bij afdeling RO.

De heer Te Hoonte (VVD) heeft begrepen dat er plannen worden afgewezen. Dit gebeurt blijkbaar zonder kaders. Het gebeurt blijkbaar op basis van het huidige bestemmingsplan. Kan de wethouder aangeven met welke plannen de gemeente bekend is en binnen welke kaders die worden afgewezen?

Wethouder Verschuure legt uit dat erop dit moment een bestemmingsplan ligt en dat er hindercirkels zijn. Als er een visie op woningbouw moet komen in het gebied, dan dienen eerst de hindercirkels te worden weggehaald.

De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat het probleem is, dat mensen zich niet gehoord voelen. Daarnaast wordt eraan gewerkt om de hindercirkel weg te halen. Hij zal opnieuw komen met schriftelijke vragen.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) vraagt of het bestemmingsplan aangepast moet worden als de hindercirkels weg zijn.

Wethouder Verschuure geeft aan dat het niet zo is, dat als het LPG-vulpunt weggaat dat dan zomaar overal gebouwd kan worden. Er zitten in het gebied meerdere functies die hinder veroorzaken. Daarnaast is het ook niet zo, dat als er geen visie is opgesteld dat er dan niets kan. Via het planproces kan er veel.

De voorzitter inventariseert hoe richting de raad wordt gegaan.

De heer Te Hoonte (VVD) geeft aan dat de VVD in de raad zal vragen om een visie.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) voelt meer voor het stellen van aanvullende schriftelijke vragen.

De heer Te Hoonte (VVD) stelt voor dit te doen.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) zegt mee te doen met de schriftelijke vragen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) doet ook graag mee met de schriftelijke vragen.

Mevrouw Dekker (D66) sluit ook aan bij de schriftelijke vragen.

De voorzitter constateert dat het debat is beëindigd en schorst de vergadering om 12.35 uur.

Gemeente Utrecht

Verslag openbare vergadering Commissie Stad & Ruimte

Datum	15 april 2021
Locatie	Digitaal
Verslag door	Remko Schotsman (Notuleerservice Nederland)
Vaststelling verslag	

Aanwezigen

De voorzitters, mevrouw. R. Heijne, mevrouw A.M. Podt (D66), de wethouder, K. Verschuure en de leden, de heer B. Işik (PvdA), mevrouw J. Zwinkels (CDA), de heer J. Wijmenga (ChristenUnie), de heer J. Schreuder (D66), mevrouw F. de Koning (GroenLinks), mevrouw. E. Oosters (Student&Starter), de heer T. Schipper (SP), de heer S. Nagtegaal (PVV), de heer E. van der Marel (VVD), de heer D. Bosch (PVV), de heer H. Bakker (D66), de heer P. Zwanenberg (GroenLinks) de heer M. van Heuven (PvdD), mevrouw H. Assen (PvdA) en mevrouw L. Snippe (PvdD).
Van de griffie is aanwezig de heer F. de Kok (Commissiegriffier).
Tevens aanwezig zijn ambtelijke vertegenwoordigers van gemeentelijke afdelingen.

Verslag openbare vergadering Commissie Stad & Ruimte

5. Raadsvoorstel Vaststelling Grex, IPvE en SPvE Zuilense Vecht 13
6. Raadsvoorstel Specifieke (ontwerp)verklaring van geen bedenkingen kunstwerk bibliotheek Neude 11 24
Lijst van toezeggingen 33

De voorzitter, **mevrouw Heijne,** heropent de vergadering om 14.00 uur en heet de aanwezigen en de volgers van de livestream welkom.

5. Raadsvoorstel Vaststelling Grex, IPvE en SPvE Zuilense Vecht

De voorzitter licht toe dat dit raadsvoorstel een plan betreft om een sportpark te verbeteren op de grens van de gemeenten Stichtse Vecht en Utrecht. Het plan is om ook 200 à 300 woningen te bouwen waaronder sociale huurwoningen en middenhuur woningen. Ter besluitvorming ligt voor een Programma van Eisen (PvE), een Functioneel Ontwerp (FO) voor de herinrichting van het gebied en een Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE). Het college stelt verder voor om de grondexploitatie (Grex) te openen. In een latere fase wordt het bestemmingsplan aan de raad voorgelegd. De bespreking vindt plaats in twee termijn en hiervoor is twee uur ingepland.

Eerste termijn

Mevrouw Oosters (Student&Starter) stelt dat de ontwikkeling van de Zuilense Vecht aanvoelt als een cadeau aan de stad. Het is een upgrade, met meer woningen en meer groen en een

fantastische multifunctionele sportvoorziening. Student&Starter diende in 2018 bij het gebiedsplan al een motie in om de sportfaciliteiten multifunctioneel in te zetten en de fractie is blij dit terug te zien in de uitwerking van de plannen. De fractie ziet ook de uitdaging in dit project, zoals de samenwerking met een andere gemeente die ook een raad heeft met allerlei ideeën en meningen, maar de fractie heeft het idee dat deze samenwerking tot nu toe goed gaat.
In het IPvE staan veel suggesties over het uitwerken van het multifunctionele karakter van de faciliteiten en Student&Starter is blij te zien dat het echt onderdeel van het plan is geworden. Op pagina 28 staat beschreven dat het gaat om het gebruik als een BSO, werkplekken, vergaderruimtes en sociale initiatieven. De fractie meent dat voor een effectief multifunctioneel gebruik een sportparkmanager voorwaardelijk. Dit wordt nu in de plannen één keer als wenselijk genoemd en de fractie wil graag de toezegging van de wethouder dat de sportparkmanager er ook daadwerkelijk gaat komen.
Het is goed nieuws dat naar aanleiding van een amendement over de woningbouwverdeling meer betaalbare woningen in dit gebied worden gerealiseerd. In de SpvE worden mooie woorden gesproken over het belang van toegankelijk van de woningmarkt voor iedereen. Het bijzondere woonconcept van Zuilense Vecht moet aansluiten op de wensen om buurten te realiseren waarin gemeenschappen ontstaan, waar mensen prettig en gezond samenleven en waar plek is voor alle inkomensgroepen en verschillende achtergronden. De woningen moeten ook een duidelijke relatie hebben met het sportieve karakter van het park. Student&Starter ziet duidelijk kansen voor coöperatief wonen. De mogelijkheden hiertoe zijn in Utrecht beperkt, maar juist bij dit nieuw te ontwikkelen stukje Utrecht ziet de fractie kansen om de overgenomen motie Nieuwbouw voor vrienden uit 2018 uit te werken. De wethouder wordt gevraagd toe te zeggen bij de verdere uitwerking van het plan ook de mogelijkheden van Friends-woningen bij de ontwikkelingen mee te nemen.
De fractie was enthousiast over het gegeven dat een deel van het terrein als urban sports wordt ontwikkeld en nog enthousiaster dat dit voorkwam uit opmerkingen op de Reactienota en dat de bewoners dit zelf dus als een mooie invulling zien. De toestellen kunnen voor jong en oud zijn en de wethouder wordt gevraagd of hij bereid is om jongeren en ouderen te betrekken bij de ontwikkeling van dat gebied.

Mevrouw De Koning (GroenLinks) geeft aan de ambtenaren vandaag al over dit plan te hebben gecomplimenteerd, het ziet er heel goed uit. GroenLinks heeft eerder al ingebracht dat het aantal sociale huurwoningen en middenhuur woningen flink omhoog moest en de fractie is blij dat er nu 35% sociale huur is en 25% middenhuur. De fractie heeft ook ingebracht dat het Theo Thijssenplein volledig aangepakt en vergroend moest worden en de fractie is blij om te zien dat dat gelukt is. De wens van GroenLinks van meer woningen ziet de fractie nu ook terug in het plan met een stijging van maximaal 225 naar 290 woningen. De fractie wilde ook dat er duurzame bouwmethodes worden gebruikt en leest nu terug dat er in de tender een bonus komt voor partijen die duurzaam bouwen. Alle inbreng van GroenLinks is meegenomen.
In het raadsvoorstel staat te lezen dat er mogelijkheden zijn voor bewonersinitiatieven, initiatiefgroepen en coöperaties die samen in het gebied willen wonen en dat er een initiatievenblok in het plan komt. De fractie vindt dit heel goed en hoopt en verwacht dat hier mooie resultaten uitkomen. Er zijn heel veel partijen in de stad die snakken naar een plek om hun eigen stukje stad vorm te geven.
In de Inspraaknota is te lezen dat corporaties hebben aangegeven dat het door de stapeling van eisen lastig zou kunnen zijn om woningen in het goedkopere segment te bouwen. Er is vastgesteld dat 70% van de sociale huurwoningen onder de eerste aftoppingsgrens moet vallen, de kernvoorraad moeten zijn en die heel betaalbaar zijn. Dit is voor GroenLinks heel belangrijk. Er is ook te lezen dat er al twee mogelijkheden zijn aangedragen om het voor de corporaties gemakkelijker te maken om aan die kernvoorraad te bouwen. De wethouder wordt gevraagd of de aanpassingen die nu zijn doorgevoerd naar aanleiding van de reactie van de STUW voor hen voldoende zijn om 70% van de sociale huur in de kernvoorraad te bouwen. Als dat niet het geval is wordt de wethouder gevraagd te verzekeren dat dit toch mogelijk gemaakt wordt. Dit zijn de normen van de raad en zeker als het eigen grond betreft moet hier niet aan getornd worden.

De heer Van der Marel (VVD) geeft aan dat de stukken een mooi plan laten zien met een gerenoveerd sportpark, woningbouw en een groene verbindingsas. Het probleem met veel plannen is echter dat zij het eerste contact met de vijand niet overleven en spreker hoopt dat dit plan dat wel doet. Spreker wil niet al te veel over het plan zeggen, het zal nog moeten worden uitgewerkt en het college zal hierover nog dikwijls bij de raad langskomen. Er wordt met het besluit

dat voorligt wel een beslissende fase ingegaan en dit is het moment om wel of niet de fuik in te zwemmen.
Er wordt bij beslispunt 2 gesproken over de toevoeging van 200 à 300 woningen en er wordt ook al gerept over 290 woningen. Spreker zou daar dan ook graag over beslissen. Er wordt tot bijna achter de komma een opbrengst woningbouw gegeven en spreker wil weten op hoeveel woningen die is gebaseerd. In de stukken staat dat het is gebaseerd op proefverkaveling en spreker vraagt hoe groot deze was omdat hij zich niet kan voorstellen dat de opbrengst bij 200 of bij 300 woningen gelijk is.
Er worden risico's genomen zoals de gebruikelijke als marktschommelingen, opbrengst van de bouwgrond en de risico-inschatting van de ondernemers, ontwikkelaars en corporaties waarmee gewerkt gaat worden. De vraag daarbij is of zij happen of niet. Niemand heeft een glazen bol maar spreker meent dat deze risico's wel te nemen zijn gezien de grote vraag naar woningen.
Dan blijven er nog wel een aantal grotere en kleinere risico's over. Er zijn 170 parkeerplaatsen gepland in de ondergrondse ruimte van het grote blok, 64 onder het initiatievenblok en 30 plaatsen voor bezoekers om de hoek. Dat zijn 264 plekken, inclusief de 9 plekken van de school die hierin worden opgenomen. De bouw van 290 woningen laat bij spreker een hogere parkeerbehoefte zien. De wethouder wordt gevraagd voor de raadsvergadering een parkeerbalans te laten zien. Spreker komt uit op ongeveer 350 parkeerplaatsen en dat maakt nogal wat uit voor de exploitatie. Gevraagd wordt waar de parkeeropgave op is gebaseerd, of meer woningen meer parkeerplaatsen betekent en of dit qua kosten tegen elkaar opweegt.
In de stukken staat dat bij tegenvallers in de Grex bespaard zou kunnen worden op de post woonrijp maken. De wethouder heeft echter geschreven dat dat niet wenselijk is gezien de kwaliteit van de openbare ruimte. Spreker vraagt waarom er dan niet wordt ingeleverd op de kosten van het woonrijp maken van het lint en het park. Het daar genoemde bedrag is vier keer zo groot als bij het woongebied en spreker vindt dat fors. Spreker kan zich voorstellen dat ingrijpen daar minder gevolgen heeft voor de kwaliteit van de openbare ruimte. De wethouder wordt gevraagd toe te lichten waarom er überhaupt gesproken wordt over kosten woonrijp maken voor het lint en het park. Daar wordt in hoofdlijnen niet gewoond. Ook wordt gevraagd waarom dat bedrag zoveel hoger is dan de kosten voor het woonrijp maken van de woningbouw en waarom eventuele tegenvallers niet beter daar kunnen worden opgevangen. Spreker meent dat de kwaliteit van de openbare ruimte van het woongedeelte veel belangrijker is.
Spreker stelt dat de gemeente Stichtse Vecht in zwaar financieel weer zit. De wethouder wordt gevraagd te schetsen hoe de besluitvorming in Stichtse Vecht er voor staat en of deze gemeente nog steeds mee gaat doen. Spreker vraagt of, als hier problemen ontstaan, Utrecht het alleen kan. Spreker ziet daar zelf geen belemmeringen voor als Stichtse Vecht wel planologisch zou meewerken.
Er moet een fors bedrag komen uit de Stimuleringsregeling bouw en onderhoud sportaccommodaties. Op dat punt wordt een onzekerheid geschetst en de wethouder wordt gevraagd toe te lichten hoe groot die onzekerheid is.
Spreker vraagt waar de subsidie van de provincie van afhankelijk is en of hier voorwaardelijkheden aan zijn verbonden die Utrecht niet onder controle heeft.
Vrijwel alle sociale woningbouw gaat zich afspelen tussen de 45 en 80 vierkante meter. Dezelfde bandbreedte wordt gegeven voor de middenhuur woningen. De wethouder wordt gevraagd aan te geven hoe deze middenhuur woningen worden uitgerust en hoe het verschil in huurprijs te verklaren is en of hij denkt of het reëel is om dit op deze manier te realiseren.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) geeft aan het IPvE en SPvE met veel plezier te hebben gelezen. Het is mooi om te zien dat de woningmix nu in lijn is gebracht met de Woonvisie van het college. Spreker vindt het ook fijn dat het budget voor het Theo Thijssenplein er nu ook gekomen is. Het CDA en de ChristenUnie hebben hier vorig jaar via motie 24 nog aandacht voor gevraagd.
In het raadsvoorstel wordt verwezen naar de geheime bijlage met betrekking tot de financiering hiervan. Spreker heeft hier een technische vraag over moeten stellen omdat dit niet duidelijk was en meent dat dit beter direct in de bijlage opgenomen had kunnen worden.
Spreker heeft contact gehad met de fractie van de ChristenUnie in Stichtse Vecht en heeft begrepen dat Stichtse Vecht nog niet zo ver is in de besluitvorming maar hij heeft ook geen indicatie dat zij niet akkoord zouden gaan en de hoop is dan ook dat er van die kant ook groen licht komt.
Het initiatievenblok beschrijft welke ontwikkelingen daar zouden kunnen. De wethouder wordt gevraagd toe te lichten hoe dit uitgewerkt gaat worden. Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) wordt als optie genoemd, maar spreker hoort de wethouder graag bevestigen dat

bijvoorbeeld ook woningcoöperaties onder de bijzondere doelgroepen kunnen vallen die in de tender mee worden genomen. Spreker is verder tevreden met dit plan met meer -betaalbare- woningen en meer ruimte voor sport en groen.

De heer Işik (PvdA) vindt het een mooie ontwikkeling en meent dat het goed is dat het college goed heeft geluisterd naar het doel van het amendement uit 2018. De fractie had liever nog meer gewild en wil altijd de variant 40%, 40%, 20% toepassen maar in dit geval is de verhoging naar 35% al een goede zet.
Spreker stelt dat voor sommige woningzoekenden een huur van 710 euro in de sociale sector ook heel veel geld is. Gevraagd wordt of het college bereid is om de huurprijzen te categoriseren zodat duidelijk wordt hoeveel woningen onder welke categorie vallen.
De parkmanager is ook voor de sociale veiligheid belangrijk. Spreker onderschrijft de opmerking van Student&Starter dat deze manager niet alleen gewenst is maar dat hij of zij er ook daadwerkelijk moet komen. De wethouder wordt gevraagd dit toe te zeggen. Als dat niet gebeurt overweegt de fractie, eventueel samen met Student&Starter, een motie of amendement op dit punt.
De PvdA wil de toezegging van de wethouder dat de parkeerplaatsen waterdoorlatend zijn, in het kader van de klimaatadaptatie.
Met betrekking tot de sportverenigingen is spreker blij dat het multifunctionele gebruik aandacht krijgt in het gebied. Er staat in de stukken echter dat de samenwerking tussen de verenigingen nog moet worden geregeld. Spreker had graag gewild dat dit nu al geregeld was. Er worden steeds samenwerkingen toegezegd maar de uitwerking vindt plaats na de uitvoering van de plannen en spreker ziet daar een risico in. Het college wordt gevraagd toe te zeggen dat de raad extra geïnformeerd wordt over hoe de samenwerking, voordat de plannen uitgevoerd worden, gerealiseerd wordt.
Het is mogelijk dat bepaalde sportverenigingen voor bepaalde bevolkingsgroepen niet toegankelijk zijn. Gevraagd wordt of het college bereid is ervoor te zorgen dat deze nieuwe locaties voor elke doelgroep toegankelijk is.

De heer Nagtegaal (PVV) meent dat het, in elk geval in het verleden, zo was dat VV Maarssen kinderen Utrecht niet toeliet en vraagt de wethouder hoe dit veranderd gaat worden.

De heer Işik (PvdA) meent dat uit de animaties blijkt dat de toegankelijk niet overal gewaarborgd is. Gevraagd wordt of de wethouder kan realiseren dat elk gebouw dat wordt gerealiseerd rolstoeltoegankelijk is. Het college heeft gezegd dat in het kader van de duurzaamheid niet alle ambities van de gebiedsvisie realiseerbaar zijn. Spreker vraagt waarom dit, als dat zo is, is opgenomen in de visie.
De fractie heeft concrete vragen gesteld en hoopt dat het college bereid is de zorgen van de PvdA weg te nemen zodat de fractie bij de raadsbehandeling met het voorstel kan instemmen.

De heer Schreuder (D66) geeft aan dat de fractie dit plan, op de grens met een buurgemeente een prachtig plan vindt. Door beter gebruik te maken van de bestaande ruimte wordt er geïnvesteerd in sport, openbare ruimte en woningbouw. De fractie ziet met dit plan een prachtig park ontstaan waar nu nog een asfaltweiland ligt op het Theo Thijssenplein. Er komen bijna 300 woningen, volgens de Woonvisie, met een prachtig warmtesysteem. Dit laatste heeft de bijzondere interesse van spreker nu de gemeente ook begint te werken aan de Transitievisie warmte en hij hoopt dat de geleerde lessen ook op andere plekken in de stad gebruikt kunnen worden.
Het multifunctionele gebruik om meer kinderen te kunnen laten sporten in de buitenschoolse opvang stemt de fractie zeer gelukkig.
De fractie is blij met de 25% middencategorie woningen, waarvan een deel betaalbare koop. Gevraagd wordt of de afspraken zijn over bewoonplicht en kettingbeding uit maart 2020 hier ook zijn meegenomen.

Mevrouw Snippe (PvdD) geeft aan dat toen het gebiedsplan Zuilense Vecht begin vorig jaar in de raad werd besproken, de PvdD al heeft gesteld te vrezen voor een IPvE waarin wordt voorgesteld dat er veel groen zou moeten verdwijnen. De zorgen van de fractie zijn niet weggenomen maar ziet wel dat ecologie serieuze aandacht heeft gekregen en voor dat laatste verdient het college een compliment. Toch is het bevreemdend dat er 300 bomen verwijderd moeten worden om ruimte te maken voor de woningen en de sportvelden. 300 bomen is veel en de hoeveelheid

groene ruimte die verloren gaat is ook veel. Het plan is om zoveel mogelijk bomen te handhaven, ze anders te verplanten en anders te kappen en compenseren. Wat ‘zoveel mogelijk’ is en wat de criteria bij de keuzes zijn is echter niet vastgelegd. Verplanting in plaats van kap is een keuze die nog veel te weinig genomen wordt binnen de gemeente. De fractie heeft in de commissie over het bomenbeleid twee weken geleden ook al gepleit om vaker te kiezen voor verplaatsing van bomen. De fractie vindt het belangrijk dat bomen op waarde worden geschat en als je dat doet kies je minder gemakkelijk voor kappen. De wethouder wordt gevraagd om dit project aan te grijpen om als college te laten zien dat de plannen om het bomenbeleid aanzienlijk te verbeteren ook echt in de praktijk worden gebracht. De wethouder wordt gevraagd toe te zeggen dat er zoveel mogelijk bomen bespaard zullen blijven van de kap en dat deze worden verplaatst. De fractie stelt minstens 50% van de te verwijderen bomen voor en alle bomen ouder dan 30 jaar. Als verplanten niet kan, zou er gekeken moeten worden of met een andere indeling en andere keuzes meer bomen op hun plek kunnen blijven.
Voor het project is de rode contour weer verder opgerekt waarmee er groen gebied verloren gaat. Maarssen en Utrecht groeien zo nog meer aan elkaar vast en het buitengebied groeit dicht. Gevraagd wordt welke mogelijkheden de wethouder ziet om het opofferen van groene ruimte rondom de gemeente te compenseren door elders in de gemeente een stuk rode contour terug te geven. Als het verblijfgebied van dieren op deze locatie wordt volgebouwd, moeten ze ergens naar kunnen uitwijken. De wethouder wordt gevraagd het verplanten van bomen en eventuele kap gefaseerd uit te voeren, bijvoorbeeld in twee of drie seizoenen en tegelijkertijd de nieuwe aanplant alvast een plek te geven in het gebied. Door de nieuw geplande bomen niet helemaal aan het eind, maar aan het begin van het traject te planten en te laten groeien en wortelen, krijgen dieren alvast nieuwe plekjes en de nieuwe bewoners hebben dan later meer volwassen bomen. Als nieuwe aanplant niet direct op de nieuwe plek kan, zou de wethouder kunnen kijken hoe dit bij het Lombokplein opgelost gaat worden waar de bomen voor een deel alvast in of aan de rand van het plangebied een tijdelijke plek krijgen om later naar hun definitieve plek verplant te worden.
De onderbeplanting bij bomen zoals bij de gebiedsranden bij de Burgemeester Norbruislaan en de Amsterdamsestraatweg zijn belangrijk als schuilmogelijkheid voor dieren en voor de biodiversiteit. De wethouder wordt gevraagd toe te zeggen dat de onderbeplanting op deze locatie ook komt.
Enerzijds is er veel aandacht voor duurzaamheid, klimaatadaptatie, ecologie en betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen. Echter, als er 300 bomen gaan verdwijnen, die weliswaar later worden gecompenseerd, dan worden de schuilplaatsen van talloze dieren vernietigd. Daarnaast wordt er in het groen gebouwd en dat vindt de fractie moeilijk te verkroppen. De fractie heeft dan ook toezeggingen nodig van de wethouder met betrekking tot verplaatsing van bomen en de onderbeplanting.
Voor de fractie is het belangrijk hoeveel woningen er nu echt gaan komen. gevraagd wordt hoe zeker het aantal van circa 290 woningen is.
Gevraagd wordt welke mogelijkheden er in het plan zitten om tiny houses en andere alternatieve woonvormen een plaats te geven en om de kavels eventueel in kleinere stukken op te knippen.
De fractie is benieuwd naar een update omtrent de uitvoering van motie 82 uit 2018 over milieuvriendelijk kunstgras.

De heer Schipper (SP) geeft aan dat de SP nooit enthousiast is als er over de rode contour heengegaan wordt maar wil voor deze situatie een uitzondering maken. De fractie was ook voor de aanpassing van de provinciale Structuurvisie om dit mogelijk te maken en het is meteen ook voorwaarde voor dit gebied dat de provinciale subsidie los komt.
Het is een mooi plan met een lange historie en spreker roept op om er niet te veel meer aan te gaan sleutelen. Het plan is beter geworden dan het was met bijvoorbeeld het Theo Thijssenplein dat nu wordt heringericht. Er komen meer woningen. Spreker vond het gezien de voorgeschiedenis opvallend dat hier in de Reactienota op het SPvE geen reacties op zijn gekomen. Spreker meent dat het college er of voor gezorgd heeft dat de toename goed ingepast wordt zodat de buurt er mee kan leven of dat het een goed bewaard geheim is, dan zou er in een latere fase nog ellende kunnen ontstaan. De wethouder wordt gevraagd toe te lichten hoe dit in dit geval is gegaan.
In de voorgaande edities van dit plan was de sociale huur meer gespikkeld, meer verspreid over het project. Nu is het een concentratie in één woongebouw geworden. De fractie vond het wel charmant dat het gespikkeld was maar kan zich voorstellen dat concentratie voor een bouwende corporatie voordelen oplevert. De wethouder wordt gevraagd aan te geven wat de reden is dat dit veranderd is. Het is een mooi plan en de fractie roept op om tempo te maken.

De heer Nagtegaal (PVV) geeft aan dat de fractie deze keer eens niet heel negatief is over dit plan. Bij veel woonprojecten komen uitgangspunten als anti-auto sterk naar voren. De fractie is voor meer woningen maar wil ook niet dat de auto weggepest wordt. In dit plan komt dat uitgangspunt niet sterk naar voren.
Er bestaat nog wel wat onduidelijkheid over de totale parkeercapaciteit. De fractie is best positief over het voorstel en is benieuwd wat voor voorstellen er nog komen. Spreker sluit aan bij de SP om niet te veel meer aan het plan te sleutelen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) geeft aan dat de fractie streeft naar prettig en betaalbaar wonen waarbij het aandeel middenhuur, voldoende groen, ontmoetingsplekken en maatschappelijke voorzieningen belangrijk zijn. Daarnaast dienen nieuwe bouwplannen zich in de maat te verhouden tot de bestaande bebouwde omgeving. Het plan voldoet hier op hoofdlijnen aan en de fractie is daar blij mee. Er is ook aandacht voor het belang van sport en recreatie in het plan en daar krijgt het college een compliment voor.
De fractie is blij dat het Theo Thijssenplein onderdeel van de plannen is geworden. Dit naar aanleiding van de motie die door het CDA met de VVD en de ChristenUnie is ingediend. Spreker meent dat de financiering hiervoor is geregeld. In het IPvE staat echter een zinsnede dat financiering nog gezocht moet worden en de wethouder wordt om een reactie gevraagd.
Met betrekking tot de woningbouw is het plan een aantal keer aangepast, ook terwijl het ter inzage lag. De fractie is benieuwd hoe de toename naar 290 is gegaan. De fractie is tevreden over de bouwhoogte maar is nog wel benieuwd naar de beeldkwaliteit van de zelfbouw en in hoeverre er levensloopbestendige woningen gaan komen.
Met betrekking tot de proefverkaveling wordt gevraagd in hoeverre er nog doorgangen in de bouwblokken mogelijk zijn omdat de bouwblokken best fors zijn.
De fractie is blij dat de sportvelden intensiever gebruikt gaan worden en dat andere vormen van buitensport gefaciliteerd gaan worden.
Spreker sluit aan bij de oproep van Student&Starter om met de sportparkmanager aan de slag te gaan.
Gevraagd wordt of het college al duidelijkheid kan geven of er een basketbalveldje en/of een skatebaan gaat komen. Dat is nu onduidelijk en spreker meent dat dit onderdeel was van het gebiedje dat in Stichtse Vecht ligt.
Met betrekking tot samenwerking met de andere gemeente is de fractie benieuwd of het eventueel achterblijven van de realisatie van het woningbouwprogramma consequenties heeft voor de investeringen in het lint en het park.
Ten aanzien van de lint en het park is de fractie blij met de aandacht voor sociale veiligheid. De fractie heeft zich ook verbaasd over de hoge kosten voor het woonrijp maken maar vindt dat er verder goed uit zien.
Ten aanzien van de basisschool die er gaat komen is de fractie benieuwd of deze er komt voor kinderen uit beide gemeenten.
Met betrekking tot de huidige BSO wil de fractie graag weten of er ook een andere bestemming dan wonen op zou kunnen komen. Veel buurtbewoners hebben aangegeven een winkeltje te missen in de buurt. Gevraagd wordt of zoiets, ook in het kader van een 10-minutenstad, er ook zou kunnen komen. Het gebied is het uiteinde van beide gemeenten en daarmee zijn bestaande voorzieningen op best grote afstand.
Er wordt gesproken over fasering van het plan en het opknippen in kleinere percelen om zo ook de opbrengsten te vergroten. Spreker vraagt de wethouder hoe hij de samenhang van het hele plan borgt.

De voorzitter deelt mee dat de fracties van Denk en Stadsbelang Utrecht niet aanwezig zijn en kennelijk geen inbreng hebben op dit punt.
De voorzitter vraagt of de wethouder in één keer door kan of dat hij een korte schorsing wenst.

Wethouder Verschuure antwoordt graag 20 minuten te willen schorsen.

De voorzitter schorst de vergadering om 14.38 door.
De voorzitter heropent de vergadering om 14.55 uur

Wethouder Verschuure dankt voor de uitgesproken complimenten. Er zijn veel vragen gesteld, waaronder ook technische vragen, en de wethouder licht toe dat hij met een toelichting zal komen over een parkeerbalans en over het programma met de huurgrenzen.

Er is eerder een proef gedaan met een sportparkmanager en dat was nog niet in alle facetten succesvol. Het college vindt dit wel heel interessant en wil hier een onderzoek naar doen. De intentie is er dus om weer met een sportparkmanager aan de slag te gaan en het college zal bij oplevering met een plan komen. Het college wil netjes op een rij zetten wat het kost, wie dat betaalt en hoe dat precies georganiseerd gaat worden. Het is nu nog niet aan de orde. Om het multifunctionele gebruik goed te kunnen kanaliseren kan een sportparkmanager een goede aanwinst zijn, maar de duur, dekking en andere zaken zullen nog met elkaar besproken moeten worden.
In het initiatievenblok zit ruimte voor 70 woningen. Een deel daarvan zou via Friends-woningen ingevuld kunnen worden. Er is een kwartiermaker die initiatieven en doelgroepen in dit gebied wil laten landen en deze is op zoek naar initiatiefnemers hieromtrent.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) geeft aan dat Friends-woningen, omdat het om contractuele afspraken gaat, ook in de andere woningen dan in het initiatievenblok zouden kunnen en vraagt of dit mogelijk is en of de wethouder bereid is daar naar te kijken.

Wethouder Verschuure licht toe dat je er bij de inrichting rekening mee moet houden dat er meerdere mensen wonen en dat je dan bijvoorbeeld meerdere slaapplaatsen nodig hebt. Elke woning kan met friends worden bewoond, maar echte Friends-woningen kennen facetten waar je bij de bouw rekening mee moet houden en die landen in het initiatievenblok.
Met betrekking tot de urban sports licht de wethouder toe dat er al veel is meegedacht door jong en oud. Hier is dus al volop in geparticipeerd en het college wil deze betrokkenheid ook zo houden.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) vraagt hoe dit wordt gedaan omdat het best lastig is om doelgroepen als free runners en skaters te bereiken. Spreker vraagt hoe de participatie eruit ziet.

Wethouder Verschuure licht toe dat de participatie al doorlopen is. Er is al veel gesproken en al veel input opgehaald. De wethouder weet niet of dit in de verslaglegging ook expliciet gemaakt is. Er is bijvoorbeeld met veel leerlingen van het Wellant college gesproken over de wensen met betrekking tot dit gebied. De wethouder kan nog nasturen wat er precies gedaan is.
Richting GroenLinks geeft de wethouder aan dat de kwartiermaker bezig is met welke initiatieven er in het initiatievenblok zouden kunnen landen.
GroenLinks vroeg ook over de 70% betaalbaar. Dit wordt onder de eerste en tweede aftoppingsgrens gedaan. De corporaties hebben in hun reactie best wat wensen en zorgen geuit. Dit ging met name over het oplossen van het parkeren. Het college meent dat het met de corporaties een goede oplossing heeft gevonden. Er wordt ingezet op een groot deel onder de eerste aftoppingsgrens. Het is nog niet helemaal rond maar het is wel de inzet van het college.

Mevrouw De Koning (GroenLinks) vraagt of het streven om 70% onder de eerste aftoppingsgrens te krijgen het doel van de wethouder is in dit plan en of hij ervoor gaat zorgen dat dat mogelijk wordt.

Wethouder Verschuure antwoordt dat 70% onder de eerste en de tweede aftoppingsgrens ligt en hoe de verdeling daaronder zit nu nog niet duidelijk is.

De heer Işik (PvdA) geeft aan dat dat de categorisering is waar hij om gevraagd heeft. De wethouder heeft aangegeven deze informatie naar de raad te sturen en spreker zal dat afwachten.

De voorzitter bevestigt dat de informatie over de huurgrenzen nog voor de raadsbehandeling naar de raad komt.

Wethouder Verschuure verwijst naar pagina 25 van het SPvE waar de grootte van de sociale huurwoningen staat en staat dat er gestreefd wordt naar 70% onder de eerste en tweede aftoppingsgrens en 30% secundair.
Richting de VVD licht de wethouder toe dat de volgende fase het bestemmingsplan is.
De vorige keer dat dit punt in de raad is besproken, heeft de raad opgeroepen om te streven naar veel woningen en om een bandbreedte op te nemen. Er wordt nu uitgegaan van 290 woningen,

het definitieve aantal is afhankelijk van de definitieve tender. Er is gerekend met 287 woningen. Dat is het uitgangspunt geweest op basis van de proefverkaveling.

De heer Van der Marel (VVD) vraagt of het aantal van 287 woningen opgenomen kan worden in het raadsvoorstel.
Spreker vraagt of, als het aantal na de tender 250 woningen wordt, er dan een financieel risico ontstaat.
Spreker geeft aan dat er ook een stuk subsidie bij zit en vraagt de wethouder hoe hij dit denkt te verantwoorden omdat de raad het besluit wel moet gaan nemen met deze Grex.

Wethouder Verschuure licht toe dat er een basis is waarop gerekend wordt en dat het hele plan in tenders in de markt wordt gezet waarbij ervan uitgegaan wordt dat de Grex wordt rondgerekend. De wethouder wil het exacte aantal niet vastleggen omdat als iemand voor een bouwblok net een andere indeling heeft, dit een woning meer of minder kan worden. Het college verwacht dat het met de bandbreedte rondom de 290 woningen uitkomt en daar zijn de financiële berekeningen ook op gestoeld. De wethouder heeft er vertrouwen in dat dat een rondgerekend verhaal is en als dat niet het geval is zal het college bij de raad terugkomen. De bottleneck zit ook in het kunnen bouwen van de definitieve parkeergarages. Het wordt vrijwel allemaal inpandig gebouwd en dat staat in relatie tot het aantal woningen dat je kunt bouwen.
De snelle berekening van de heer Van der Marel lijkt wel te kloppen maar hij vergeet dat er in het gebied al veel parkeerplaatsen aanwezig zijn waar dubbel gebruik voorzien is. Er hoeft dus niet alleen maar nieuw gebouwd te worden om aan een parkeernorm te kunnen voldoen.
De VVD vroeg naar de compensatie van mogelijke tegenvallers en het hoge bedrag. De wethouder licht toe dat het ook een heel groot gebied is. Het gaat niet alleen om de woningen die voorzien zijn maar ook de openbare ruimte rondom de sportterreinen en alles daar om heen. Het is wel de ambitie om het binnen de voorgestelde kwaliteiten te gaan realiseren en het college heeft er weinig trek in om daar op te gaan besparen. Daarom is het college ook blij dat een en ander nu rondgerekend is en dat er een plus is gevonden zodat ook het Theo Thijssenplein aangepakt kan worden.

De heer Van der Marel (VVD) heeft er begrip voor dat het een groot gebied is. Er wordt gesteld dat bij tegenvallers compensatie wordt gezocht in het woonrijp maken van het woondeel en spreker zou willen zien dat de compensatie wordt gevonden in het woonrijp maken van park en lint. Zo blijft de kwaliteit van de openbare ruimte gewaarborgd in het woongedeelte wat voor spreker belangrijker is dan het park- en lintgedeelte.

Wethouder Verschuure licht toe dat het college beide belangrijk vindt. Het totaalplan staat of valt met elkaar. Utrecht heeft toestemming van de provincie gekregen om woningbouw in dit gebied te realiseren, om de rode contour te mogen oprekken om het totale gebied beter toegankelijk te maken, om dubbelgebruik van sportvoorzieningen gemakkelijker te maken en om kwaliteit te kunnen toevoegen. De wethouder zou dan dus ook niet alles willen opvangen in het sporten en het parkgebied en dan pas iets in het woongebied. De wethouder wil de ambitie hoog houden en meent dat je wellicht in de fasering van de uitvoering van het plan nog wat stappen kunt zetten. Dit is echter de intentie die het college heeft. Het is een mooi plan waarbij je niet in een keer het middengebied minder mooi wilt maken.

De heer Van der Marel (VVD) heeft hier begrip voor en vraagt waarom er dan niet gewoon staat dat de compensatie wordt gezocht in de kosten van het woonrijp maken van het gebied. Dan zou zijn zorg dat het gezocht wordt in de kosten van het woonrijp maken van het woninggedeelte worden weggenomen.

Wethouder Verschuure vindt dit een faire vraag en vraagt of een strekt ter vervanging nodig is of dat hij het nu voldoende heeft toegelicht.

De heer Van der Marel (VVD) gaat met deze toelichting van de wethouder akkoord.

Wethouder Verschuure licht toe dat de VVD zorgen heeft geuit over de samenwerking met de gemeente Stichtse Vecht. Deze gemeente heeft net naar buiten gebracht dat het financieel in zwaar weer verkeert. Dat geldt voor veel gemeenten. Stichtse Vecht deelt echter de ambitie voor

dit gebied nog en de samenwerking verloopt goed. Op 20 april is de behandeling in het college van Stichtse Vecht en in mei of juni zal het in de raad behandeld worden. Utrecht kan dit plan niet alleen uitvoeren. Het hele plan is gestoeld op het gegeven dat beide gemeenten hier aan meewerken. Het is samen uit, samen thuis in deze, dit ook omdat sportverenigingen gebruik gaan maken van elkaars velden. De toestemming van de provincie zou in dat geval overigens ook onder druk komen te staan. De wethouder heeft vooralsnog niet het idee dat het licht bij Stichtse Vecht op oranje of rood staat maar op groen.
De subsidie van de provincie is toegezegd en een deel staat zelfs al op de gemeentelijke bankrekening.

De heer Van der Marel (VVD) vraagt of de wethouder de onzekerheid met betrekking tot de BOSA-subsidie kan wegnemen.
Wethouder Verschuure geeft aan hier schriftelijk op te zullen terugkomen.
De wethouder licht toe al in te zijn gegaan op de uitwerking van het initiatievenblok, de kwartiermaker gaat hier mee aan de slag.
Richting de PvdA merkt de wethouder op dat hij al een onderzoek heeft toegezegd. Nog niet alles is op dit moment duidelijk, bij de definitieve tender zullen nog wat punten op de i worden gezet.
Er zijn in het gebied al veel parkeerplaatsen. Deze zijn niet allemaal waterdoorlatend. De nieuwe parkeerplaatsen worden zoveel mogelijk inpandig gerealiseerd en zullen daarom ook niet waterdoorlatend worden. Voor de parkeerplaatsen die opnieuw worden aangelegd, vooral aan de achterzijde van de huizen aan de Amsterdamsestraatweg zal dit punt wel meegenomen worden.
Er is inmiddels een samenwerkingsovereenkomst met de sportverenigingen getekend.
Met betrekking tot toegankelijk tot sport merkt de wethouder dat iedereen lid moet kunnen worden. Vrijwel alle woningen worden volledig toegankelijk gemaakt voor minder validen. Er is een kleine categorie woningen die wel rolstoeltoegankelijk zijn maar niet rolstoelbewoonbaar. Dit omdat er dan grotere toiletten en opgangen en dergelijke nodig zijn.

De heer Işik (PvdA) geeft aan in de animaties en tekeningen te hebben gezien dat in een bepaald deel van de openbare ruimte veel trappen zijn aangebracht. Spreker vindt dat niet wenselijk en spreekt de hoop uit dat het college hier in de uitvoering rekening mee houdt.

Wethouder Verschuure geeft aan dat dat vanzelfsprekend is. Voor zover hij weet is er één trap in het gebouw waar je met een rolstoel langs kunt.
Richting D66 licht de wethouder toe dat met betrekking tot de middenhuur en koop en nu nog geen sprake is van woonplicht, kettingbeding en anti-speculatiebeding omdat dit het SPvE is. Straks bij het bestemmingsplan wordt dit wel bij de tenders opgenomen.
Richting de PvdD geeft de wethouder aan dat ecologie de aandacht van het college heeft. Tegelijkertijd wordt er iets in de buitenruimte en dus ook iets in het groen gedaan. Het college probeert dit met de grootst mogelijke zorg te doen. De inschatting is nu dat er 290 bomen gekapt zullen worden en dat er 320 bomen bijkomen. Van de 290 bomen die gekapt worden wil het college wel kijken wat er verplaatst zou kunnen worden mits dat redelijk, billijk en kansrijk is. Dit zal in vervolgfases echt helder worden, maar het is wel een doel.
De PvdD heeft haar zorg geuit over het oprekken van de rode contour. De provincie heeft hiermee ingestemd omdat het zag dat, door het plan in totaliteit te ontwikkelen, er heel veel kwaliteit kan worden toegevoegd. Dit bijvoorbeeld door groen toegankelijker te maken in het gebied en door het groen op te knappen.

Mevrouw Snippe (PvdD) vraagt wanneer meer bekend zal worden over hoeveel bomen verplaatst zullen worden. Spreker denkt te hebben begrepen dat de wethouder geen toezegging wil doen om een minimaal aantal bomen te verplaatsen of dat in elk geval na te streven en vraagt of dat juist is.

Wethouder Verschuure antwoordt dat dit te vroeg in het proces is en dat hij dit nu nog niet weet. Bij het Voorlopig Ontwerp kan het college de raad hier meer inzicht in geven. Het college vindt dit erg belangrijk maar het moet financieel wel uitkunnen en de bomen moeten er ook voor geschikt zijn. Tussen droom en daad staan wetten en, in dit geval praktische, bezwaren, en ook kosten in de weg.
De PvdD vroeg ook naar het gefaseerd laten plaats vinden van de uitvoering. Als in een vervolgfase blijkt dat dat kan, vindt de wethouder dit een goede suggestie. Dan zou je ook kunnen kijken wat je al kunt doen met betrekking tot het al eerder planten van bomen in fases. Het college

wil hier naar kijken met de disclaimer dat het wel mogelijk moet zijn. Zo moeten bijvoorbeeld kabels en leidingen nog goed in kaart worden gebracht. In een vervolgfase kan het college hier nader naar kijken.
Bij de Burgemeester Norbruislaan staat al veel onderbeplanting en het college wil die zoveel mogelijk behouden. Het zal wel iets minder moeten worden maar bij de tennisclub wordt weer veel onderbeplanting bijgeplaatst. De ecoloog heeft kritisch naar het plan gekeken en heeft een aantal voorwaarden gesteld om akkoord te gaan en dat probeert het college hier ook mee te doen.
Tiny Houses zijn niet in het gebied voorzien.
Met betrekking tot de uitvoering van motie 82 over milieuvriendelijk kunstgras licht de wethouder toe dat het college dat gaat doen en dat Utrecht hierin voorop loopt in Nederland.

Mevrouw Snippe (PvdD) vraagt of er mogelijkheden zijn voor Tiny Houses in het gebied.

Wethouder Verschuure geeft aan geen mogelijkheden te zien.

De heer Schipper (SP) geeft aan blij te zijn dat de wethouder dit niet ziet en zou anders de wethouder vragen deze mogelijkheid te schrappen. In stedelijk gebied waar je wilt verdichten en meer plek wilt overhouden voor groen moet je geen Tiny Houses willen.

Mevrouw Snippe (PvdD) vraagt de wethouder waar in Utrecht wel mogelijkheden zijn voor Tiny Houses.

Wethouder Verschuure licht toe dat in Utrecht wordt gezocht naar plekken waar je kunt verdichten. Een van de consequenties daarvan is dat je zoveel mogelijk woningen op een bepaalde plek wilt realiseren, met alle eisen die daarbij horen. Het is niet heel waarschijnlijk om veel Tiny Houses in een verstedelijkt gebied te gaan realiseren. De wethouder ziet dan ook niet veel voor de hand liggende plekken hiervoor in de stad.

De heer Işik (PvdA) geeft aan zich te kunnen voorstellen dat je, als je in de stad braakliggende terreinen hebt waar je de komende 15 jaar niets mee kunt, deze locaties beschikbaar stelt voor Tiny Houses.

Wethouder Verschuure geeft aan dat dit een permanente zoektocht is in de stad en degene die grond beschikbaar heeft voor 15 jaar en die Tiny Houses wil realiseren, mag de wethouder midden in de nacht bellen.
Met betrekking tot de opmerking van de SP over een goed bewaard geheim licht de wethouder toe dat het aantal van 290 woningen is gecommuniceerd. In het filmpje dat op verschillende avonden is getoond is dit ook te zien. Het kan dus geen verrassing zijn en niet iedereen heeft hier ent op gereageerd, er zijn ook mensen die liever überhaupt geen woningbouw in dit gebied willen. Er is één negatieve reactie binnengekomen over de groei van het aantal, maar er zijn ook veel positieve reacties.
Sociale huur is in het concept nog steeds gemengd maar op verzoek van een corporatie is het wel wat meer geconcentreerd zodat het beter uitgeefbaar is.
De wethouder is blij met de positieve feedback van de PVV en de wethouder hoopt dat dat zo blijft. De parkeerbalans is al toegezegd.
Het Theo Thijssenplein stond eerst niet in het plan en nu wel. Het college is onder andere door het CDA om te zoeken naar financiering hiervoor en de wethouder is blij dat dit nu toch lijkt te lukken.
Het CDA vroeg naar de beeldkwaliteit van de zelfbouwkavels. De wethouder licht toe dat voor alle kavels geldt dat er een coördinerend architect is die de kwaliteit zal bewaken.
De skatebaan komt in Stichtse Vecht en het basketbalveldje blijft.
Sociale veiligheid heeft de aandacht van het college.
Er kunnen ook kinderen uit Zuilen naar de basisschool. Het is wel een B-locatie in de zin van de volgorde van de leerleeftijd. De kinderen die daar naar school gaan zullen dan wel eerst naar Maarssen moeten voor de eerste schooljaren.

De heer Işik (PvdA) vraagt of de wethouder de aandacht voor sociale veiligheid concreet kan maken en of er een beheerplan kan worden gemaakt voor het gebied.

Wethouder Verschuure geeft aan te hebben begrepen dat CDA in dit kader vroeg of er rekening gehouden wordt met licht en zichtlijnen en dergelijke. Het college heeft gepoogd daar aandacht aan te geven.

Mevrouw Zwinkels (CDA) geeft aan daar inderdaad naar gevraagd te hebben. Spreker stelt dat er in de plannen staat dat er een beheerplan komt samen met de gemeente Stichtse Vecht en vraagt waarom sociale veiligheid daar geen onderdeel van zou kunnen zijn.

Wethouder Verschuure licht toe dat dat inderdaad samen met de gemeente Stichtse Vecht wordt gedaan. De gemeenten doen dit allebei voor eigen kosten. Er zijn afspraken gemaakt over bijvoorbeeld het handhaven van het lachgasverbod en het opknappen van parkeerplaatsen.
Er zijn geen winkels in het gebied voorzien, er is een supermarkt in de buurt.
Het in kleine delen opknippen heeft enerzijds met de opbrengst en anderzijds met de kwaliteit te maken. Het college meent dat zo meer diversiteit in het gebied aangebracht kan worden. De kwaliteit wordt wel door een coördinerend architect bewaakt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) erkent dat er een supermarkt in de buurt is maar meent ook dat er een gebrek is aan voorzieningen omdat het gebied aan de rand van Utrecht ligt. Spreker vraagt of hier niet iets extra's op moet worden gedaan. Dit ook met het oog op het idee van de 10-minutenstad.

Wethouder Verschuure licht toe dat je met betrekking tot de 10-minutenstad grote aantallen woningen moet bouwen om voorzieningen te kunnen legitimeren. Dat is in dit plan niet voorzien.

Gemiste antwoorden

Mevrouw Snippe (PvdD) vraagt hoe er gehoor is gegeven aan motie 82 uit 2018 over experimenten met milieuvriendelijk kunstgras.

De heer Nagtegaal (PVV) vraagt of kinderen uit Utrecht ook bij VV Maarssen kunnen sporten.

Mevrouw Zwinkels (CDA) geeft aan te hebben gevraagd naar de doorgangen, dit gezien de grote bouwblokken die in de proefverkaveling staan.

Wethouder Verschuure licht toe al antwoord te hebben gegeven op de vraag over motie 82.
Utrecht loopt voorop als het gaat om innovatie en het toepassen van het beste materiaal. Als er later velden aangelegd worden dan zal gebruik worden gemaakt van de laatste inzichten.
Daarmee wordt uitvoering gegeven aan de motie om het zo goed mogelijk te doen.
Kinderen uit Utrecht mogen lid worden van VV Maarssen en kinderen uit Maarssen mogen ook lid worden van verenigingen uit Utrecht. Het kan wel zo zijn dat een club een wachtlijst heeft.
De doorgangen naar de binnenterreinen bij de bouwblokken kennen stedenbouwkundig gezien normale maten.

De voorzitter sluit de eerste termijn af en constateert dat een aantal fracties behoefte heeft aan een tweede termijn.

Tweede termijn

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt met betrekking tot de basisschool waarom kinderen eerst in Maarssen op school moeten hebben gezeten.

Mevrouw Snippe (PvdD) vindt het jammer dat de wethouder niet een minimum aantal bomen wil noemen om te verplaatsen en vraagt of er toch een minimum genoemd kan worden en of er een bepaalde leeftijd aan de bomen kan worden verbonden met betrekking tot verplaatsing.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) geeft aan dat de fractie een verdere uitwerking van de sportparkmanager, voordat de wijk en het sportpark er staat, wenselijk acht.
De fractie vindt het niet aan de initiatiefnemers om naar de kwartiermaker te moeten gaan en verwacht vanuit de gemeente een uitgestoken hand om initiatieven te zoeken. Als de fractie hier een voorstel voor maakt hoopt het met andere partijen te kunnen samenwerken.
Het is spreker niet duidelijk hoe de participatie bij het urban sports park is verlopen en de hoop is dat hier ook in de brief aan de raad aandacht voor kan zijn.

Mevrouw De Koning (GroenLinks) geeft aan dat coöperatief wonen haar aan het hart gaat en vraagt wat Student&Starter met een eventuele motie beoogt. De kwartiermaker zoekt nu al mensen op en is al in gesprek met initiatiefnemers. Er is een kaartenbak met meer dan 30 initiatiefnemers. Spreker meent dat wat Student&Starter benoemde nu allemaal al gebeurt.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) meent dat wat de kwartiermaker doet op waarde geschat moeten worden. Spreker merkte echter een terughoudende reactie van de wethouder en de fractie wil graag kijken of de initiatieven die het voor ogen heeft mee zijn genomen in het proces en hoe dit proces versterkt kan worden zodat iedereen een kans krijgt om mee te doen.

De heer Işik (PvdA) geeft aan met Student&Starter te willen kijken of er een motie ingediend kan worden om ervoor te zorgen dat voordat de sportvelden zijn opgeleverd er al een sportparkmanager in het leven is geroepen.

Wethouder Verschuure licht toe dat de basisschool niet alle groepen zal hebben. Als kinderen naar die school willen ligt het in de lijn dat ze dan eerst groep 1 en groep 2 in Maarssen doen.
De wethouder wil kijken hoeveel bomen verplaatst kunnen worden. De vervolgvraag daarbij is wel hoe dat kostentechnisch opgelost kan worden.
De wethouder begrijpt de vraag over de sportparkmanager. Het college wil bij aanvang ook een sportparkmanager hebben. Op dat moment zullen afspraken gemaakt moeten worden over het aantal uur, wie het betaalt en bijvoorbeeld of dit samen met de gemeente Stichtse Vecht gedaan wordt. De wethouder steunt de oproep maar geeft aan dat er nog zaken uitgewerkt moeten worden en dat wordt gedaan wanneer er met het gebied aan de slag gegaan wordt.
De wethouder licht toe dat de kwartiermaker outreachend bezig is om initiatieven naar binnen te halen.
Met betrekking tot de participatie merkt de wethouder op dat ook de scholen zijn betrokken.

Mevrouw Snippe (PvdD) vraagt of het college de raad op een redelijke termijn over haar vraag kan informeren.

Wethouder Verschuure geeft aan een brief te hebben toegezegd met meer informatie over de parkeerbalans, de huurgrenzen en de bomen zullen hier ook in meegenomen worden.

De voorzitter stelt dat als de wethouder hier ook de vragen van Student&Starter over de participatie met betrekking tot urban sports en de onzekerheid met betrekking tot de BOSA-subsidie aan wil toevoegen alle partijen tevreden zijn.
De voorzitter stelt vast dat dit raadsvoorstel als B-punt naar de raad gaat. Hier wordt 30 minuten voor gereserveerd.

Mevrouw Zwinkels (CDA) geeft aan dat ze hoopt dat de beantwoording van haar geheime vragen voor de raadsbehandeling komt. Spreker overweegt een motie over winkels en het waarborgen van de samenhang als het gebied in verschillende percelen wordt opgeknipt.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) vraagt naar de termijn van de brief van de wethouder.

De voorzitter geeft aan dat de brief is beloofd voor de raadsbehandeling. Het is aan anderen om te bepalen wanneer dit onderwerp in de raad wordt behandeld.

Toezegging
De wethouder heeft geen toezeggingen gedaan.

6. Raadsvoorstel Specifieke (ontwerp)verklaring van geen bedenkingen kunstwerk bibliotheek Neude 11

De voorzitter, **mevrouw Podt,** heropent de vergadering om 15.52 uur.
Dit raadsvoorstel gaat over het plaatsen van een kunstwerk op de luifel van de bibliotheek van de Neude. Omdat het gaat om een bestuurlijk gevoelige aanvraag voor een omgevingsvergunning vraagt het college om een verklaring van geen bedenkingen van de gemeenteraad.

De bespreking vindt plaats in twee termijnen en er is voor dit onderwerp 90 minuten gereserveerd.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) stelt dat het kunstwerk op de gevel van de bibliotheek veel losmaakt. Ook de achterban van Student&Starter is niet bepaald enthousiast over het ontwerp. Veel jongeren uit Utrecht hebben al kennis gemaakt met de bibliotheek door de fijne studieplekken die vorig jaar zomer als een toevluchtsoord waren door het afsluiten van andere studieplekken. Wat de fractie betreft past de raad bescheidenheid. Het kunstwerk pleit voor lef, de bibliotheek wil haar spannende kanten belichten. Toen eind 19e eeuw de Eiffeltoren werd gebouwd was de wereld te klein. De Parijzenaren stonden op hun achterste poten door het metalen ding. Wie had ooit gedacht dat de toren bijna een eeuw later haar tweehonderd miljoenste bezoeker zou verwelkomen. Student&Starter pleit niet voor 200 miljoen bezoekers aan het kunstwerk op de Neude maar wil hiermee wel aangeven dat het niet de rol is van de gemeenteraad om te gaan over de schoonheid van een kunstwerk. Smaak is geen zaak van de politiek.

De heer Bosch (PVV) vraagt of Student&Starter het met hem eens is dat de Eiffeltoren niet boven op het Louvre is gezet.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) geeft aan te kunnen bevestigen dat de Eiffeltoren niet boven op het Louvre is gezet maar dat de Eiffeltoren wel meer in de stad opvalt dan dit kunstwerk op de gevel van de bibliotheek.

De heer Van der Marel (VVD) geeft aan dat de raad inderdaad niet over mooi of lelijk gaat maar over goede ruimtelijke ordening. Spreker vraagt of Student&Starter van mening is dat er sprake is van goede ruimtelijke ordening.

Mevrouw Oosters (Student&Starter) geeft aan deze vraag in de rest van haar spreektekst te zullen beantwoorden.
Spreker stelt dat kunst schuurt, tot denken aanzet en gesprekken start. Nu is al te zien dat deze kunst daar in slaagt. Wat betreft goede ruimtelijke ordening volgt de fractie de adviezen van de welstandscommissie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Zijn zien geen grote bezwaren en de fractie zal dan ook instemmen met de verklaring van geen bedenkingen.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) stelt dat GroenLinks eerder met de PvdD en Denk vragen heeft gesteld over het gebrek aan diversiteit van de door de bibliotheek gekozen kunstenaars en de fractie is blij dat naar aanleiding hiervan een wijziging is gekomen in het beleid.
Een van de streefdoelen van de bibliotheek is om meer toegankelijk te worden voor diverse groepen in de samenleving en volgens de Kunstcommissie is dat ook wat het kunstwerk van Maarten Baas doet. Het is een lichtinstallatie die de entree extra markeert. Het oude postkantoor is een oogstrelend monument en het heeft een prachtige herbestemming gekregen. Veel Utrechters hebben het gebouw in hun hart gesloten en mede daarom heeft iedereen wel een mening over het kunstwerk Intellectual heritage. Ook de mensen in de GroenLinksfractie vinden er van alles van. Sommigen vinden het afgrijselijk, anderen vrolijk en anderen mooi. GroenLinks is van mening dat de politiek zich verre moet houden van een politiek oordeel over kunst en smaak. De Eiffeltoren illustreerde dat maar ook het gebouw De Utrecht. Wat 100 of 10 jaar geleden mooi werd gevonden vindt men nu lelijk en vice versa. De keuze is aan de bibliotheek Utrecht en de Kunstcommissie. Met betrekking tot ruimtelijke ordening hebben zowel de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed als de Commissie Welstand positief geadviseerd over het plaatsen van het kunstwerk. Zij zeggen dat het kunstwerk het monument niet zal domineren en dat de schaal van het monument en de beperkte fysieke ingreep voor de bevestiging de monumentale waarde niet onevenredig zal schaden. GroenLinks denkt daarom dat het kunstwerk daar zou kunnen passen. De fractie maakt zich wel zorgen over de lichthinder. Er staat dat de lichtsterkte regelbaar is en dat er nog een plan moet worden gemaakt. Ook staat er dat naar verwachting de verlichting in de nacht voor 90% uitstaat. De fractie meent dat het belangrijk is om samen met de mensen in de buurt en ondernemers te kijken hoe het zit met de lichthinder.

De heer Van Heuven (PvdD) geeft aan het er mee eens te zijn dat er een lichtplan moet komen. Spreker zou meer inzicht in dat plan willen hebben voordat de raad instemt met het raadsvoorstel omdat er anders, voor je het weet, een joekel van een lichtbak mogelijk wordt gemaakt op de Neude. Spreker vraagt of GroenLinks het met hem eens is dat de raad voor de raadsbehandeling

een kader moet krijgen over hoe er met licht gewerkt gaat worden. De wethouder wordt gevraagd of hij met een lichtplan kan komen voordat er in de raad over dit voorstel wordt gestemd.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) geeft aan het lichtplan belangrijk te vinden. De fractie heeft er wel vertrouwen in dat er goed aan gewerkt wordt en ziet dit als een los onderdeel. Het gaat nu over de verklaring van geen bedenkingen. GroenLinks kan die afgeven met het aandachtspunt dat de lichthinder goed geregeld moet worden met de omwonenden.

De heer Bosch (PVV) geeft aan dat de PVV sinds bekend werd dat Maarten Baas op de bibliotheek een neonkermis wil plaatsen hier ruimschoots aandacht voor gevraagd. De fractie heeft schriftelijke vragen gesteld en mede het initiatief genomen om een raadsinformatiebijeenkomst te organiseren. Het onderwerp leeft was te zien tijdens de raadsinformatiebijeenkomst en blijkt uit de vele reacties in de media. Mooi of niet mooi is een mening en dat zal bij kunst altijd zo blijven. Hier speelt veel meer. Spreker vindt het een grove aantasting van de statigheid van het erfgoed. Tijdens de raadsinformatiebijeenkomst kreeg de raad van de commissie die het kunstwerk had gekozen te horen dat het prachtig was en iconisch. Ook werd er gezegd dat kunst eerst reuring moet opleveren voordat mensen er nooit meer zonder zouden willen. Spreker noemt dat mooie praatjes. De voorbeelden die werden genoemd waren de haas op de Neude en het Rietveld-Schröderhuis. Deze voorbeelden zijn niet valide omdat beide creaties solitair zijn en op zichzelf een plek hebben gekregen in de stad. Dit kunstwerk tast de creatie van de heer Crouwel aan die het pand heeft ontworpen zoals het is en niet met neongeknipper. Er wordt gesteld dat het reversible is en dat het kunstwerk zo weer verwijderd kan worden.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) stelt dat de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Commissie Welstand iets over het kunstwerk hebben gezegd en vraagt of de heer Bosch hun argumenten niet valide vindt. Crouwel heeft het pand ontworpen zoals het is maar er is ook veel lichtreclame op winkelpanden die ooit zijn ontworpen en de Ufo staat ook op de Inktpot.

De heer Bosch (PVV) stelt dat de commissies naar elkaar wijzen. Als de Commissie voor Kunst en Cultuur het wil dan zegt de welstandscommissie niet naar de inhoud te kijken maar alleen of het zou kunnen. En het zou inderdaad kunnen als de gemeente een verklaring van geen bedenkingen afgeeft. Alles ligt aan elkaar vast en niemand bekommert zich over wat er gebeurt en wat de regels zijn die in de stad zijn afgesproken. Spreker meent dus dat er niet goed naar gekeken is.
Spreker merkt met betrekking tot het reversible zijn op dat dat ook met reclame-uitingen in de stijl van het erfgoed gedaan zou kunnen worden. De wereld is echter te klein als dat op de Werkspoorkathedraal gebeurt. Dan kan het opeens niet omdat het geen kunst is.
Het was stuitend om te horen dat de commissie die de criteria heeft opgesteld om tot een kunstwerk te komen een aantal basiscriteria niet heeft meegegeven aan de kunstenaars. Een kunstwerk in de binnenstad mag volgens het bestemmingsplan niet hoger zijn dan drie meter en met uitzondering niet hoger dan tien meter. De wethouder wordt gevraagd aan te geven waarom dit niet mee is genomen en hoe het zo kan zijn dat er zo lichtzinnig met de afgesproken kaders wordt omgesprongen. De inwoners moeten zich ook aan criteria houden met betrekking tot bestemmingsplannen bij bijvoorbeeld het plaatsen van een dakkapel. Gevraagd wordt op welk moment bij het college duidelijk werd dat er niet met de beperkingen uit het bestemmingsplan rekening werd gehouden en of het college hier opmerkingen bij heeft geplaatst.
De PVV heeft al eerder gevraagd naar de participatie. Het college heeft geantwoord dat de bibliotheek initiatiefnemer is en de selectie op zich heeft genomen. De fractie snapt dat de gemeente de initiatiefnemer niet kan verplichten tot participatie maar het beschermen en handhaven van erfgoed en het toezien op het naleven van bestemmingsplannen is wel een taak van de gemeente. Gevraagd wordt waarom het college er bij de initiatiefnemer niet op heeft aangedrongen om inwoners, ondernemers en omwonenden te betrekken bij de selectie.
Uit de raadsinformatiebijeenkomst bleek dat bewoners zich genegeerd voelen en dat gebeurt in een stad die zegt participatie belangrijk te vinden. Gevraagd wordt wanneer het besluit viel dat dit puur een zaak van de bibliotheek was, omdat eerder het plan was om het kunstwerk in de openbare ruimte op de plek van een boom te plaatsen. Gevraagd wordt wat precies het moment was dat de gemeente er niet meer mee te maken had.
Spreker vraagt zich af hoe de raad zou kunnen instemmen met deze specifieke verklaring van geen bedenkingen omdat er vrijwel alleen maar bedenkingen zijn. De ingang van de bibliotheek

zou niet duidelijk zijn. Echter, miljoenen postkantoorbezoekers wisten de ingang jarenlang feilloos te vinden. De rijen voor de studieplekken zeggen wat dat betreft ook genoeg. Het kunstwerk moet jongeren trekken die niet naar de bibliotheek komen. Niet duidelijk is of zij wel komen met deze neonprut op het gebouw omdat jongeren niets is gevraagd. De gemeente moet stoppen met aannames en het praten over doelgroepen en moet gaan praten met doelgroepen.
Het college onderschrijft de doelstelling van lichtreductie onder andere met de Nacht van de nacht maar wil nu wel een neonkunstwerk toestaan waar de regels die ondernemers hebben niet van toepassing zijn omdat het kunst is. Gevraagd of deze regels dan ook niet gelden voor bijvoorbeeld McDonald's als het een uithangbord door een kunstenaar laat ontwerpen.
De bibliotheek geeft aan dat het het licht kan dempen als het moet, maar dat het uiteindelijk de kunstenaar is die hier over gaat en dat er nog geen lichtplan bekend is. Maar de raad moet dan wel eerst deze verklaring van geen bedenkingen geven. De raad heeft nog geen idee waar het mee instemt en de kunstenaar heeft in een interview al aangegeven dat kunst moet schuren.
Spreker kreeg in de raadsinformatiebijeenkomst een ontwijkend antwoord op de vraag in hoeverre de creatie van architect Crouwel beschermd is en of de erven Crouwel over het kunstwerk zijn geconsulteerd. Dit zou een civiele kwestie zijn maar dat stelt spreker ter discussie. De gemeente heeft het erfgoed te beschermen en spreker meent dat daar ook bij hoort dat de erven Crouwel ingelicht worden zodat dat zij kunnen besluiten of zij stappen willen ondernemen. De wethouder wordt gevraagd hier een toezegging op te doen.
Het beschermen van het mooie erfgoed gaat spreker aan het hart. De creatie van de heer Crouwel is waarom iedereen zo van het gebouw houdt en die statigheid en eer moet behouden blijven. Daar moet je met je postmodernistische tengels van afblijven en beschermen zodat latere generaties Utrechters er ook van kunnen genieten. Spreker vraagt zijn collega's in de raad om tegen het voorstel te stemmen en te luisteren naar wat de meeste bewoners van Utrecht zeggen.

Mevrouw Assen (PvdA) vraagt of de heer Bosch bij zijn standpunt zou blijven als alle Utrechters het kunstwerk wel mooi zouden vinden.

De heer Bosch (PVV) antwoordt bij zijn standpunt te blijven dat dit kunstwerk niet hoort een stuk erfgoed dat een kunstwerk op zichzelf is.

De heer Bakker (D66) licht toe dat hij waarneemt voor zijn collega Bijsterbosch. Spreker geeft aan dat zijn fractie uitkijkt naar het kunstwerk op de bibliotheek. Over smaak valt te twisten, dat is zelfs een vermakelijke bezigheid. Het is echter niet aan politici om over kunst te oordelen. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Commissie Welstand zien geen bezwaar. Mochten de Utrechters over een jaar of 15 het kunstwerk zat zijn dan kan het kunstwerk zonder schade van het pand gehaald worden en dat vindt D66 een belangrijk gegeven.
Tijdens de raadsinformatiebijeenkomst kwamen er horecaondernemers naar voren die met betrekking tot het licht zorgen te hebben over blauw bier. De fractie wil enkele kaders meegeven en denkt bijvoorbeeld aan een parallel met de kaders voor lichtreclame. Er is ook al gesproken over een lichtplan. Gevraagd wordt hoe de wethouder hier naar kijkt en of hij bereid is dit op te pakken.

De heer Van der Marel (VVD) sluit aan op veel opmerkingen van de PVV omdat de PVV in is gegaan op wat goede ruimtelijke ordening is. Dit is in ieder geval het betrekken van de omgeving. Spreker mist de participatie vanuit de initiatiefnemers Er is gezegd dat dat door corona lastig was maar spreker meent dat dit via de daartoe geëigende kanalen best had gekund.
Dit had ook binnen de Kruimelgevallenregeling kunnen vallen. Dan zou het kunstwerk iets kleiner moeten zijn maar dat zou er ook voor zorgen dat het minder impact zou hebben op de omgeving.
Daar is echter ook van afgezien waar spreker meent dat dit juist aspecten van goede ruimtelijke ordening zijn. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de welstandscommissie hebben gezegd dat dit kunstwerk moet kunnen. Er staat nu op de luifel 'bibliotheek', maar toen om de hoek 'supermarkt' stond was de wereld te klein. Er komt nu een kunstwerk waar ook 'bibliotheek' staat en dan krijg je problemen als de ruimtelijke ordening niet goed wordt gedaan.
Spreker ziet een meerderheid voor de verklaring van geen bedenkingen aankomen en wil het college vragen en verzoeken meegeven. Gevraagd wordt of het college de omgevingsvergunning gaat verlenen aangezien het college bevoegd gezag is en zelf haar afwegingen kan maken.
Spreker vraagt of als het college de vergunning afgeeft, het de Richtlijn Digitale en/of bewegende reclamevormen wil meewegen. Spreker zou deze richtlijn graag van toepassing verklaren op dit

kunstwerk. In de regelgeving betreffende gevelreclame staat dat reclame bestaande uit of voorzien van veranderend of bewegelijk licht niet is toegestaan.
Er is geen inspraak vooraf geweest. De voorzitter van de Kunstcommissie heeft gezegd dat dit kunstwerk een iconisch kunstwerk is dat de kant van de haas op de Neude opgaat. Hij stelde dat over een paar jaar niemand meer van het kunstwerk af zou willen. Het kunstwerk is voor 10 jaar gecontracteerd en spreker zou willen dat het college bij de vergunningverlening aan de bibliotheek het voorschrift meegeeft dat over 10 jaar maar eens gevraagd moet worden aan de Utrechter of hij of zij van het kunstwerk af wil.

De heer Bakker (D66) stelt dat de VVD heeft aangegeven dat de participatie beter had gemoeten en vraagt met welke vraag en met welk antwoord de heer Van der Marel tevreden zou zijn geweest. De VVD wil het college de opdracht geven om over 10 jaar te vragen wat de Utrechters van het kunstwerk vinden. Spreker vraagt wat er dan zou moeten gebeuren als 50,1% het kunstwerk heel mooi of juist heel lelijk vindt. Het gaat om kunst en de discussie die het oproept en spreker meent dat de VVD dit veel te strak probeert te kaderen.

De heer Van der Marel (VVD) meent dat de bewoners van de stad iets te zeggen hebben over wat zij mooi vinden, waar de raad een afweging maakt over goede ruimtelijke ordening. Spreker stelt dat participatie bij goede ruimtelijke ordening hoort. Bij andere plannen wordt dit, terecht, ook gedaan en dan worden plannen soms aangepast. Dat had hier ook gekund. Als het niet ex ante is gedaan, dan maar ex post.

Mevrouw Assen (PvdA) vraagt met betrekking tot de participatie wie volgens de VVD beter betrokken hadden moeten worden.
Als spreker de redenering van de heer Van der Marel doortrekt dan zou dat betekenen dat als de bewoners in meerderheid een kunstuiting niet mooi vinden de gemeente het kunstwerk weg zou moeten halen en vraagt of dat de manier is waarop de heer Van der Marel naar kunst kijkt.

De heer Van der Marel (VVD) meent dat iedereen betrokken had moeten worden omdat ook iedereen gebruik kan maken van de rechtsbescherming tegen het besluit dat het college gaat nemen.
Spreker meent dat de bewoners een belangrijke inspraak mogen krijgen, ook over mooi of lelijk. Bij ruimtelijke plannen ligt dat volgens spreker natuurlijk veel genuanceerder.

Mevrouw Zwinkels (CDA) geeft aan ook van mening te zijn dat persoonlijke meningen terzijde geschoven moeten worden en dat men dit voorstel nu in de rol van raadslid moet beoordelen. Ook bij de achterban en de fractie van het CDA is er veel discussie geweest over het kunstwerk, maar spreker is van mening dat de raad daar nu niet op in moet gaan.
De fractie is benieuwd naar de participatie. Er staat dat het publieke debat door corona is komen te vervallen. Spreker betreurt dat omdat het betekent dat participatie dus wel was voorgenomen maar gewoon is geschrapt. Spreker stelt dat als je wilt dat kunst gaat leven in de stad en als je meent dat er een discussie over mag ontstaan, daar ook gelegenheid toe gegeven dient te worden. Het zou mooi zijn als dit vanuit de initiatiefnemer, eventueel samen met de gemeente, was gekomen en de wethouder wordt om een reactie gevraagd.
Spreker sluit aan bij de zorgen rondom het licht en is benieuwd naar de mogelijkheden om energietransitie te dempen.

De heer Bosch (PVV) vraagt wat het CDA vindt van het afwijken van bestemmingsplannen en het niet meegeven van regels aan de kunstenaars.

Mevrouw Zwinkels (CDA) meent dat je voor kunst soms wel een beetje buiten de lijntjes mag kleuren en dat je de grenzen mag opzoeken Vanzelfsprekend moet er ook sprake zijn van goede ruimtelijke ordening. Spreker meent dat er wat meer gestuurd had kunnen worden maar wil daar geen oordeel over vellen omdat er al landelijke instanties bij betrokken zijn geweest.

De heer Bosch (PVV) stelt dat niet de landelijke instanties maar de raad een oordeel velt over de verklaring van geen bedenkingen. Spreker stelt te hebben gehoord dat het CDA de regels die de raad opstelt niet voor iedereen van toepassing vindt als het een beetje kan schuren, als je kunstenaar bent en vraagt of dit ook voor andere mensen geldt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) antwoordt dat haar fractie een onderscheid maakt tussen een commerciële partij en een kunstenaar en dat bijvoorbeeld gevelreclame niet één op één van toepassing moet worden verklaard op kunst.

Mevrouw Assen (PvdA) meent dat het goed is dat dit kunstwerk veel los maakt omdat dat is wat kunst moet doen. Ook binnen haar fractie zijn de meningen over mooi en lelijk en over de juiste grootte verdeeld. De fractie meent dat of iets mooi of lelijk is niet het criterium mag zijn om iets goed of af te keuren. De eerder genoemde commissies hebben geen bezwaar en de fractie volgt ze daar in. Het kunstwerk voldoet daarnaast aan de opdracht dat het moet opvallen. Niemand kan straks meer om de ingang van de bibliotheek heen.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) geeft aan dat mevrouw Assen heeft gesteld dat de raad niet gaat over mooi of lelijk. Spreker stelt dat het juist mevrouw Assen was die vorig jaar op social media van leer trok over letters die op dit gebouw werden geplaatst. Ze noemde ze lelijk en wanstaltig. Gevraagd wordt waar de fractie de scheidslijn trekt.

Mevrouw Assen (PvdA) antwoordt dat zij de letters niet bij het gebouw vond passen. Spreker heeft dit echter als privépersoon geuit. De supermarktketen met een rijke historie had volgens spreker passender letters voor het gebouw.
Spreker vervolgt en licht toe dat de fractie het ontwerp aan een aantal kinderen heeft laten zien. Het was een te kleine steekproef om representatief te zijn maar de kinderen vonden het ontwerp fantastisch en de fractie hoopt dat het kunstwerk helpt om nieuwe bezoekers naar de bibliotheek te trekken. Dit omdat het grootste doel is dat meer mensen naar de bibliotheek gaan om meer boeken te gaan lezen. Dat is heel belangrijk omdat ontlezing zo een groot probleem is. Uiteraard is het belangrijk dat de juiste procedures gevolgd worden in het afwijken van de gestelde regels en de wethouder wordt gevraagd of dit verantwoord is en zo ja, waarom.
Gevraagd wordt wat het plan qua extra licht voor omwonenden en ondernemers betekent.
Het gegeven dat het kunstwerk demonteerbaar is was voor de fractie een belangrijk criterium.

De heer Bosch (PVV) vraagt wat mevrouw Assen vindt van het afwijken van de regels en het niet meegeven van de criteria. Dat is iets waar de commissies niet naar hebben gekeken, dat is juist aan de raad.

Mevrouw Assen (PvdA) antwoordt dat de PvdA kunst anders beoordeelt dan commerciële uitingen. De fractie ziet ook welke meerwaarde het kunstwerk kan hebben. De raadsinformatiebijeenkomst heeft voor de PvdA antwoorden gegeven op de vragen die er leefden.

De heer Bosch (PVV) stelt dat er ook voor kunst regels zijn, zoals bijvoorbeeld de maximale hoogte. Spreker meent dat misschien in de raad eens gesproken moet worden over de regels die er voor kunst zijn afgesproken, als hier elke keer van wordt afgeweken.

Mevrouw Assen (PvdA) geeft aan bereid te zijn hierover in debat te gaan.
Spreker sluit aan bij het punt dat het CDA maakte over participatie. Spreker meent dat als corona voortduurt het niet zo kan zijn dat allerlei vormen van participatie dan per definitie af vallen.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) dankt de organisatoren voor de, levendige, raadsinformatiebijeenkomst. Het is duidelijk dat er fans en haters zijn. Bij kunst mag je ook verwachten dat het gevoelens oproept. De fractie is van mening dat de raad wel kaders mee mag geven voor uitingen in de openbare ruimte. Spreker bekent dat hij het zelf wel een mooi kunstwerk vindt.
De welstandscommissie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Commissie Cultureel Erfgoed van Oud Utrecht hebben geen bezwaren en daarmee is het voor de fractie van de ChristenUnie ook prima.
Een zorgpunt is de lichthinder. De fractie heeft hier technische vragen over gesteld en in de raadsinformatiebijeenkomst is het ook aan de orde gekomen. Het is nu niet in de vergunning meegenomen. Er is wel de mogelijkheid om een lichtplan te maken. De ChristenUnie hoeft geen neonkermis op de Neude en voor de fractie is het nodig dat het college de toezegging doet dat aan de vergunning voorwaarden worden verbonden met betrekking tot het terugdringen van lichthinder. De richtlijnen voor reclame in de openbare ruimte bieden daar de mogelijkheid voor als een soort kader. De omwonenden en ondernemers dienen hierbij betrokken te worden en de

fractie betreurt het dat dat niet al gebeurd is. De toezegging met betrekking tot de lichthinder is een hard punt voor de fractie, anders zal de fractie het voorstel niet steunen maar spreker vertrouwt erop dat het college hier een mouw aan kan passen.

De heer Van Heuven (PvdD) complimenteert de bibliotheek voor het uitzoeken van een kunstwerk met lef en dat de tongen losmaakt. De fractie maakt zich met betrekking tot de ruimtelijke voorwaarden ook zorgen over lichtvervuiling. Er is door veel partijen al gesproken over de omwonenden en de mensen op de terrassen. Spreker stelt dat ook niet vergeten mag worden dat er in de buurt bomen staan waar dieren in zitten. In de onderbouwing is te lezen dat er geen gevolgen zijn voor de bomen maar dat niet duidelijk is wat de gevolgen zijn voor de dieren in en rondom de bomen. Tijdens de raadsinformatiebijeenkomst is verteld dat er nog geen ontwerpbesluit is genomen over de felheid van het licht en over hoe lang het aan gaat staan. De fractie vindt het raar dat zo een plan er nog niet is omdat niet duidelijk is waar de raad nu precies mee akkoord gaat. De gemeente kan voorwaarden verbinden aan het lichtgebruik en de bereidheid vanuit de bibliotheek om mee te werken is er. Spreker roept dan ook op om hiervoor kaders te stellen. Spreker heeft aan de wethouder al een toezegging gevraagd om een plan aan de raad voor te leggen, voordat de raad stemt over de noodzakelijke verklaring van geen bedenkingen, waarin nadrukkelijk staat wanneer het kunstwerk aan en wanneer het kunstwerk uit staat en hoe fel het kunstwerk zal zijn op momenten dat het wel donker is maar wanneer heel veel licht niet nodig is. De fractie zou dan ook graag willen dat er rekening gehouden wordt met de uitstraling van het licht naar de bomen. De fractie wil ook daar een toezegging op.

Mevrouw Zwinkels (CDA) meent dat het kunnen dempen van het licht een mooie toevoeging zou kunnen zijn. Spreker vraagt hoe de heer Van Heuven de uitstraling naar de bomen wil gaan voorkomen en of hij daartoe aanpassingen aan het kunstwerk zou willen maken.

De heer Van Heuven (PvdD) meent dat het licht richting de bomen niet gedempt kan worden en stelt dat het hem slim lijkt om het kunstwerk op een bepaald moment uit te zetten zodat er minder visuele overlast is. Spreker is benieuwd naar wat de regels daarvoor zouden zijn. Er is voorgesteld om de reclameverordening te volgen en spreker is benieuwd wat de wethouder daar van vindt.

De heer Bosch (PVV) meent te hebben begrepen dat de heer Van Heuven het kunstwerk lef vindt tonen, maar dat hij het als het op punten aankomt die de PvdD minder leuk vindt, het opeens minder geslaagd vindt. Dit terwijl de kunstenaar in die theorie zelf het lichtplan bepaalt, zoals ook in de raadsinformatiebijeenkomst is aangegeven. Gevraagd wordt of de PvdD voor of tegen het voorstel gaat stemmen als de kunstenaar bepaalt dat het kunstwerk dag en nacht aan moet staan.

De heer Van Heuven (PvdD) stelt dat het hem geen goed idee lijkt om het kunstwerk dag en nacht aan te laten staan. Het kunstwerk kan aandacht trekken op de momenten dat het nodig en logisch is. Bij het Nijntje-museum is ook een mooi visueel kunstwerk dat ’s avonds aanstaat. Dit is een fel verlicht filmpje dat op honderden meters afstand te zien is, maar dit kunstwerk gaat ook op een gegeven moment uit. Dat lijkt spreker een prima manier om met aandachttrekkende kunst in de openbare ruimte om te gaan.

De heer Schipper (SP) geeft aan bij deze discussie te moeten denken aan toen Lunetten net gebouwd was. Er werd toen een soort pagode van verroest metaal neergezet en het duurde niet lang voordat hier een aantal negatieve kreten op waren gezet. Inmiddels staat er een mooie paddenstoel. Kunst maakt altijd van alles los en bij Lunetten was dat niet anders.
Spreker kan zich aansluiten bij de woorden van GroenLinks en diverse anderen. De SP steunt ook de vraag om een toezegging met betrekking tot lichthinder van de ChristenUnie. Spreker meent dat er best voorwaarden gesteld mogen worden om de lichthinder te beperken en geeft aan uit te kijken naar de beantwoording door het college.

De voorzitter sluit de eerste termijn van de commissie af en geeft het woord aan wethouder Verschuure.

Wethouder Verschuure stelt dat er veel vragen zijn gesteld over het lichtplan, participatie en de gevolgde procedure.
De gemeente kan participatie niet afdwingen maar wel adviseren, en dat is ook gedaan. De bibliotheek heeft twee keer een participatiebijeenkomst gepland en is door corona genoodzaakt

geweest deze bijeenkomsten af te zeggen. De wethouder heeft desalniettemin de stellige indruk dat de stad zich wel heeft uitgelaten over wat men van het kunstwerk vond en de raad en het college hebben hier via verschillende kanalen kennis van kunnen nemen.
De wethouder licht toe dat niet van de Kruimelgevallenregeling gebruik gemaakt had kunnen worden omdat het kunstwerk groter is dan 10 meter en omdat de termijn langer is dan 10 jaar. Er had wel van de algemene verklaring van geen bedenkingen gebruik gemaakt kunnen worden. Echter, in 2010 heeft het college aangegeven richting de raad dat het niet zomaar van die regeling gebruik zou maken op het moment dat het college vermoedt dat een onderwerp bestuurlijk gevoelig ligt en dat het college in dat soort gevallen naar de raad kan komen om de specifieke verklaring van geen bedenkingen aan te vragen. Dat is wat nu ook voorligt en de wethouder vindt het leuks om te zien dat zoiets nu ook tot een mooie discussie leidt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of er met betrekking tot de participatie, na het afzeggen van de bijeenkomsten. geen creatievere manier was geweest om de participatie, eventueel digitaal, toch te organiseren en of de gemeente hier ook actief hulp bij heeft aangeboden.

Wethouder Verschuure meent dat de bibliotheek dit zelf prima kan organiseren en dat de gemeente dit niet voor hen hoeft te doen. De bibliotheek heeft het tot twee keer toe geprobeerd, dat is niet gelukt vanwege corona. Daarnaast meent de wethouder dat de stad zich toch heeft uitgesproken over het kunstwerk. Dit zou ook als een vorm van participatie gezien kunnen worden.

De heer Van der Marel (VVD) stelt uit betrouwbare bron te hebben begrepen dat de Kruimelgevallenregeling wel van toepassing had kunnen zijn als het totaal lager dan 10 meter was geweest. Dat betekent dat het vanaf de luifel minder dan zes meter had moeten zijn. Tijdelijkheid is nu ook aanwezig omdat het kunstwerk voor 10 jaar is gecontracteerd.

Wethouder Verschuure antwoordt dat als het kunstwerk kleiner dan 10 meter was geweest, er gebruik had gemaakt kunnen worden van de Kruimelgevallenregeling. Het kunstwerk is echter groter, wat betekent dat het niet kan. Daarbij is het de vraag of je in dit geval gebruik zou willen maken van deze regeling. De raad heeft het college gemandateerd een aantal besluiten te nemen via de algemene verklaring van geen bedenkingen en in die redeneerlijn lijkt het de wethouder goed dat de raad zich uitlaat of het van deze verklaring van geen bedenkingen gebruik zou willen maken in dit geval. Daarom heeft het college ervoor gekozen een specifieke verklaring van geen bedenkingen aan de raad te vragen.

De heer Van der Marel (VVD) is het daarmee eens. Nu moet het college het echter wel aan de raad voorleggen en als de raad nee zegt, dan houdt het op. Als de bibliotheek het onder de Kruimelgevallenregeling had laten vallen, dan was er wellicht ook een plan gekomen dat beter had gepast in het geheel omdat je dan van de massaliteit af bent. Dat is de reden waarom spreker het geen goede ruimtelijke ordening vindt.

Wethouder Verschuure merkt op dat het plan dan iets kleiner was geweest, het scheelt ongeveer drie meter. De wethouder meent dat het dan nog veel discussie had opgeleverd. Er wordt nu over gesproken en het ligt nu aan de raad voor of de raad er gebruik van wil maken.
Er zijn veel vragen gesteld over lichthinder en het lichtplan er is gevraagd of hier dingen over afgesproken kunnen worden. De wethouder wil hier een toezegging in doen maar dat betekent wel dat dit onderwerp niet bij de volgende raadsbehandeling besproken kan worden maar dat het dan 20 mei wordt. De wethouder meent dat het mogelijk moet zijn om een lichtplan op te stellen. De Reclameverordening zou hier als uitgangspunt voor gebruikt kunnen worden. Deze verordening gaat in op frequentie, intensiteit en wanneer het licht aan en uit zou moeten gaan. In de binnenstad wordt hier het uitgangspunt Allure voor gebruikt. De Nederlandse stichting van Verlichtingskunde heeft het college geadviseerd over hoe je met lichthinder om zou moeten gaan. De wethouder stelt voor om richting de raadsbehandeling met een lichtplan te komen dat is geïnspireerd op de Reclameverordening zodat er afspraken gemaakt kunnen worden over de frequentie, intensiteit en wanneer de lichten aan en uit zouden moeten gaan.

De heer Wijmenga (ChristenUnie) vindt dit een uitstekend idee, evenals het betrekken van de Nederlandse stichting van Verlichtingskunde. Spreker had ook gevraagd of de omwonenden en ondernemers ook betrokken kunnen worden en of dat voorgeschreven kan worden.

De heer Van Heuven (PvdD) dankt voor de toezegging en vraagt of het lichtplan een bijlage wordt bij of onderdeel van het voorstel. De fractie heeft de voorkeur voor het laatste omdat dat meer zwaarte geeft.

Wethouder Verschuure antwoordt geen strekt ter vervanging voor te stellen maar een lichtplan. Op basis van dat lichtplan kan de raad aangeven of het wel of geen verklaring van geen bedenkingen wil afgeven. De wethouder geeft aan een duidelijke bedenking te horen, de mogelijke lichthinder. De raad wil hier een antwoord op en het college meent dat deze bedenking kan worden ondervangen door het opstellen van een lichtplan. Het lichtplan komt voor de behandeling van de specifieke verklaring van geen bedenkingen en als de raad dan toch nog bezwaar heeft tegen het lichtplan dan kan het dat meenemen in de overweging of het wel of het wel of geen bedenkingen heeft.
Richting de ChristenUnie antwoordt de wethouder dat vanzelfsprekend gevraagd kan worden of omwonenden en ondernemers hun mening kenbaar willen maken. Of iedereen het eens gaat zijn is volgens de wethouder een ander punt.

Gemiste antwoorden

De heer Bosch (PVV) geeft aan te hebben gevraagd welke rol de gemeente speelt in het kenbaar maken aan initiatiefnemers dat er bestemmingsplannen zijn en hoe het kan dat bepaalde criteria niet zijn meegenomen. Spreker heeft ook gevraagd wat het moment was dat de gemeente niet meer met dit initiatief te maken had en of deze uitzondering nu ook gaat gelden voor commerciële bedrijven die een kunstenaar in dienst nemen. Daarnaast is gevraagd om een toezegging om de erven Crouwel op de hoogte te stellen van het aantasten van zijn creatie.

De heer Van der Marel (VVD) stelt te hebben gevraagd naar een traject van inspraak aan het eind van de contractperiode.

Wethouder Verschuure weet niet goed hoe hij de vraag over het wijzen van initiatiefnemers van het plaatsen van kunst op bestemmingsplannen moet duiden. Er zijn bestemmingsplannen en voorwaarden en op het moment dat het anders is, zijn er mogelijkheden om af te wijken van het bestemmingsplan. Dat is wat nu gebeurt. Er zijn veel ruimtelijke procedures waardoor je toch dingen mogelijk kunt maken. Dat gebeurt vaker. De raad heeft het college mogelijkheden gegeven om hier in voorliggende gevallen mee om te gaan. In sommige gevallen kan er gebruik gemaakt worden van de Kruimelregeling, soms van de algemene verklaring van geen bedenkingen, en zoals nu, wordt voorgesteld omdat het college verwachtte dat hier discussie over zou komen, de specifieke verklaring van geen bedenkingen. Dat betekent dat het plaatsen van dit kunstwerk, alhoewel het niet past in het bestemmingsplan, toch geplaatst zou kunnen worden.
De bibliotheek heeft het initiatief genomen om een aantal kunstwerken intern en extern te realiseren. Daar mag je blij om zijn omdat de bibliotheek kunst toevoegt aan de stad. Dat is kostbaar en gebeurt niet zomaar. Of dit betekent dat bijvoorbeeld McDonald's toestemming krijgt om kunst aan hun gevels te plaatsen zal beoordeeld moeten worden als deze aanvraag zou komen.
Een toezegging om de erven Crouwel te betrekken lijkt de wethouder niet aan de orde. Er zijn adviezen ingewonnen bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Commissie Welstand en dergelijke om te kijken of dit passend en mogelijk is. Deze instanties hebben zich ook niet uitgelaten of het kunstwerk wel of niet mooi is maar hebben gekeken of het een inbreuk is op het erfgoed en zij hebben aangegeven dat zij geen bezwaar zien om hier aan mee te werken.

De heer Bosch (PVV) meent dat het antwoord van de wethouder teleurstellend is omdat de gemeente zorg moet dragen voor het erfgoed. Er rust nog auteursrecht op en spreker meent dat het een kleine moeite is om dit voortaan mee te nemen. Als het college dit niet wil doen, dan kan de PVV dit zelf nog doen, dat is ook een mogelijkheid.

Wethouder Verschuure antwoordt dat het aan de PVV is wat het wil doen. De wethouder meent dat het niet aan het college is om hier actie op te ondernemen. De wethouder wijst erop dat de vereniging Oud Utrecht, die vaak een stellige mening heeft over hoe de gemeente met het erfgoed omgaat, ook positief was.
De wethouder meent dat je niet moet willen beginnen aan het organiseren van inspraak over 10 jaar. Over 10 jaar verloopt het contract en de wethouder kan zich voorstellen dat de bibliotheek dan wil verlengen en het staat een ieder vrij om het op dat moment daar over te willen hebben.

De heer Van der Marel (VVD) stelt dat het over 10 jaar een privaatrechtelijke aangelegenheid is. Dat houdt in dat de raad en het college dan niet meer aan bod komen en dat er niet meer getoetst kan worden of de Utrechters het een iconisch kunstwerk vinden.

Wethouder Verschuure meent dat raad en college zichzelf een groot plezier zouden doen als er niet alleen dingen in de tijdelijk gedaan zouden worden. Als dat wel zo zou zijn geweest dan was er een vergunning voor 10 jaar afgegeven wat betekent dat de ruimtelijke procedure lichter was en dat de raad geen verklaring van geen bedenkingen had hoeven afgeven.

Tweede termijn

De heer Wijmenga (ChristenUnie) geeft aan dat, gezien de toezegging van de wethouder, dit onderwerp naar de raad kan worden doorgeleid als B-punt. Het hangt wel af van hoe de toezegging ingevuld wordt of de fractie toch nog een commissiebehandeling wenst. Spreker denkt nu dat in de raad 15 of 30 minuten voldoende moet zijn.

De heer Bakker (D66) sluit aan bij de ChristenUnie.

De heer Bosch (PVV) geeft aan veel moties in gedachten te hebben, tussen de een en tien. 30 minuten lijkt zeker nodig.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) denkt dat drie kwartier nodig is als er 10 moties komen.

De voorzitter stelt voor om uit te gaan van 30 minuten omdat er moties verwacht worden. Voor de griffie is het goed om tegen die tijd nog even in te checken bij de fracties of te bezien of er in de buurt van één of juist tien moties te verwachten zijn

De heer Van der Marel (VVD) geeft aan met één motie te komen, waarschijnlijk in combinatie met de PVV.

De voorzitter stelt vast dat het onderwerp als B-punt doorgaat naar de raad waarvoor, voor nu, 30 minuten wordt gereserveerd.
De voorzitter schorst de vergadering om 17.00 uur.

Lijst van toezeggingen

De wethouder heeft geen toezeggingen gedaan.

Verslag openbare vergadering Commissie Stad & Ruimte

Datum 15 april 2021
Locatie Digitaal
Verslag door Remko Schotsman (Notuleerservice Nederland)
Vaststelling verslag

Aanwezigen

De voorzitters, mevrouw C. van Dun, de heer J. Wijmenga, de wethouders, de heer K. Verschuure, mevrouw L. van Hooijdonk en de leden, de heer R. van der Zweth (PvdA), mevrouw J. Zwinkels (CDA), de heer J. Wijmenga (ChristenUnie), mevrouw S. Schilderman (D66), de heer R. Peters (D66), de heer B. Işik (PvdA), mevrouw T. Meerding (VVD), de heer E. Virginia (GroenLinks), mevrouw A. Petersen (SP), mevrouw M. van Mil (Student&Starter), de heer F. Dekkers (GroenLinks), de heer T. Schipper (SP), de heer M. van Dalen (VVD), mevrouw A. Sasbrink (PvdD), mevrouw J. van Ophem (Student&Starter), de heer I. Şimşek (Denk) en de heer M. van Heuven (PvdD).
Van de griffie zijn aanwezig mevrouw D. Rijnders (Commissiegriffier) en mevrouw M. Leenders (Commissiegriffier).
Tevens aanwezig zijn ambtelijke vertegenwoordigers van gemeentelijke afdelingen.

Verslag openbare vergadering Commissie Stad & Ruimte

7. Besluit eerste Wijziging Huisvestingsverordening in verband met toeristische verhuur 34
8. Muntkade en meer recreatieplekken in de stad 46
Lijst van toezeggingen 55

De voorzitter, **mevrouw Van Dun,** heropent de vergadering om 20.00 uur. Agendapunt 7 wordt in twee termijnen besproken en hier is een uur voor gereserveerd.

7. Besluit eerste Wijziging Huisvestingsverordening in verband met toeristische verhuur

Eerste termijn

De heer Van der Zweth (PvdA) stelt dat Utrecht onbetaalbaar is. Met een normaal inkomen maak je geen kans op een woning. In 40% van de gevallen is de reden dat investeerders en beleggers je voor zijn omdat wonen voor hen een verdienmodel is geworden. Dat zij de woningen kunnen verhuren als vakantieverhuur of als short stay maakt al helemaal dat ze spekkoper zijn. Dat is ook in Utrecht zo. Er is een stevige professionalisering gaande van het aanbod van vakantieverhuur en in maar liefst 40% van de gevallen worden de woningen langer verhuurd dan de toegestane 60 dagen. Op deze manier worden er honderden woningen aan de woonvoorraad onttrokken, het drijft de prijzen verder op, het zet de leefbaarheid in wijken verder onder druk en het zorgt voor oneerlijke concurrentie voor hotels. Dat zijn de schaduwkanten van de deeleconomie. Het is dan

ook hoog tijd dat er regelgeving komt om dit aan te pakken. Het college kiest nu weer voor het minimale. Dat past bij de houding die de wethouder bij eerdere vragen van de fractie had. Het is vooral afwachten, niet te veel ingrijpen en deze markt zijn werk laten doen. Het voorstel nu is dat men zich moet gaan registreren en melden. De wethouder wordt gevraagd wie zegt dat dat ook gedaan gaat worden en of het college de handhavingsstrategie gaat aanpassen met bijvoorbeeld meer handhaving. Spreker vraagt ook wat er gedaan gaat worden met kamerverhuur via Bed and Breakfast dat buiten alle regelgeving lijkt te vallen. Gevraagd wordt wat de wethouder gaat doen om ervoor te zorgen dat dit geen papieren werkelijkheid is, maar dat dit voorstel daadwerkelijk iets gaat doen in de stad. De fractie vraagt zich af waarom er niet voor is gekozen om een vergunning te vragen. Zo kan verplicht worden dat men zelf in het huis moet wonen, wat logisch is als je gaat verhuren als je zelf op vakantie bent. Er kunnen dan leges gevraagd worden zodat er iets voor de handhaving wordt terugverdiend. Alle signalen staan op rood met het aantal beleggers, de professionalisering van de verhuur en het aantal nachten boven het toegestane maximum.

De heer Peters (D66) geeft aan dat een vergunningsplicht ook als een papieren werkelijkheid klinkt en vraagt waarin dat verschilt van de papieren werkelijkheid waar de heer Van der de heer Van der Zweth eerder op doelde.

De heer Van der Zweth (PvdA) antwoordt dat je dan kunt vragen of de verhuurder ook op die locatie woont. Dat maakt het gemakkelijker te controleren en zo wordt voorkomen dat mensen die meerdere panden bezitten lekker kunnen cashen met extra verhuur. De tweede reden is dat kamerverhuur er nu buiten valt en met een vergunning kan ervoor gezorgd wordt dat dat niet meer het geval is. Spreker voegt toe dat uit de memorie van toelichting op de landelijke wet duidelijk wordt dat dat kan, anders dan het voorstel lijkt te suggereren.
Spreker vervolgt en stelt dat het college blijft bij 60 dagen. De fractie meent dat deze termijn aantrekkelijk blijft voor professionele partijen en dat het voor particulieren ruimer is dan nodig. Gevraagd wordt of het college dit deelt en of het bereid is dit om te zetten naar 30 dagen. Dat zou een duidelijk signaal zijn richting de professionele partijen dat er opvolging wordt gegeven aan de signalen uit de Airbnb-monitor.

De heer Dekkers (GroenLinks) merkt op dat de discussie over de 60 al is gevoerd en vraagt wat de aanleiding is voor de PvdA om van de relatief korte termijn van 60 dagen terug naar 30 dagen te gaan.

De heer Van der Zweth (PvdA) geeft aan dat hij 60 dagen geen korte termijn vindt. Niet veel mensen gaan 60 dagen op vakantie. Spreker geeft aan dat de Airbnb-monitor en de signalen die de gemeente krijgt de redenen zijn om de termijn te willen verkorten.

De heer Van der Graaf (ChristenUnie) geeft aan dat de PvdA voorstelt om een aantal zaken te wijzigen terwijl er nog maar net met dit beleidskader is gestart. Tijdens de coronatijd zijn de effecten van het beleid niet goed te monitoren. Spreker vraagt of het niet logischer is om een en ander stapsgewijs in te voeren dit jaar, de vinger aan de pols te houden en op een later moment te kijken waar meer nodig is zodat de instrumenten veel gerichter ingezet kunnen worden.

De heer Van der Zweth (PvdA) meent dat het beleid met een vergunning gerichter wordt gemaakt omdat het gemakkelijker handhaafbaar wordt. Kamerverhuur er ook onder laten vallen maakt het beleid ook logischer. Daarnaast meent spreker dat bij short stay te zien is wat er gebeurt als je er te laat bij bent. Uit de raadsinformatiebijeenkomst bleek dat van de honderden short stay-woningen er maar 37 vergunningen zijn aangevraagd. De gemeente heeft dit niet in beeld en het beleidskader hierbij is een papieren werkelijkheid.

De heer Van der Graaf (ChristenUnie) meent dat het registreren en melden juist meer inzicht geeft in waar het probleem zit en hoe groot het is. Gevraagd wordt of de heer Van der Zweth het met de ChristenUnie eens is dat het ook op die manier gebruikt moet gaan worden zodat in een latere fase veel beter bijgestuurd kan worden.

De heer Van der Zweth (PvdA) antwoordt dat het probleem al bekend is. De monitoren laten zien dat 40% van de woningen vaker dan 60 nachten wordt verhuurd en dat 25% vaker dan 120 nachten wordt verhuurd. Daarnaast is er sprake van professionalisering. De vraag is nu welk

beleid je hierop plaatst om de woningmarkt te beschermen. Spreker roept de heer Van der graaf op niet te terughoudend te zijn.

De heer Peters (D66) vraagt of de heer Van der Zweth voor commerciële verhuurders een verdienmodel ziet in 60 dagen of dat hij naar buiten toe een valse schijn wil creëren door extra streng naar 30 dagen te gaan.

De heer Van der Zweth (PvdA) antwoordt dat de vakantieverhuur bedoeld is om als je op vakantie gaat je woning te kunnen verhuren. De meeste mensen gaan niet meer dan 30 dagen op vakantie. De 30 dagen is dan ook passender en past beter bij het doel. Met 60 dagen kunnen commerciële verhuurders zeker verdienen, zeker in combinatie met short stay.

De heer Dekkers (GroenLinks) stelt dat een paar jaar geleden beleid is geformuleerd voor vakantieverhuur en short stay om gewenste vakantieverhuur mogelijk te maken maar ook om het onttrekken van schaarse woonruimte, verstoring van de woningmarkt, overlast en oneerlijke concurrentie tegen te gaan. Dit beleid moet nu ook echt uitgevoerd worden om te zorgen dat illegale short stay en toeristische verhuur worden aangepakt en dat toeristenbelasting netjes wordt betaald. GroenLinks is blij met de voorstellen van het college maar vraagt zich wel af of ze voldoende aansluiten bij de praktijk en of ze stevig genoeg zijn.
Toeristische verhuur betreft verhuur aan mensen die niet in Utrecht zijn ingeschreven voor woonruimte. In de praktijk gaat het niet altijd om volledige woonruimtes, ook al kunnen verhuurders voor zelfstandige woonruimtes soms hoge huren vragen en worden de woningen ook zo aangeboden in advertenties. De definitie in de formele stukken lijkt te suggereren dat er weleens sprake is van vakantieverhuur van volledige woonruimte. De wethouder wordt gevraagd of hij kan bevestigen dat ook de verhuur van kamers of delen van een woning hier onder vallen. Gevraagd wordt of het niet slim is om de teksten te verduidelijken.
Spreker meent dat het van belang is om te weten of woonruimte verhuurd wordt als vakantieverhuur of als Bed and Breakfast omdat er dan andere regels gelden. Registratie kan door iedereen gedaan worden, ook anderen dan de bewoner en er kunnen geen voorwaarden aan gesteld worden. De wethouder wordt gevraagd hoe bij registratie of meldingen ervoor gezorgd kan worden dat je te weten komt of er sprake is van vakantieverhuur of Bed and Breakfast en of bij Bed and Breakfast wordt voldaan aan de voorwaarden.
De meldplicht is volgens GroenLinks noodzakelijk voor het naleven van afspraken over toeristenbelasting en het niet overschrijden van het maximum van 60 dagen. Zo een meldingssysteem moet eenvoudig en laagdrempelig zijn. De fractie kan meegaan in het voorstel om het invoeren van de meldplicht te delegeren aan het college als de fractie er vertrouwen in heeft dat de meldplicht op korte termijn, bijvoorbeeld 1 januari 2022, van kracht is en werkt.
Bij de Voorjaarsnota krijgt de raad een voorstel voor de kosten voor het regelen van de handhaving en spreker gaat er van uit dat dat dan geen vertraging meer hoeft op te leveren. Voor een werkend meldingssysteem kan worden voortgebouwd op het systeem van Amsterdam. De wethouder wordt gevraagd toe te zeggen dat hij alles op alles zal zetten om te zorgen dat de meldplicht met ingang van 1 januari 2022 effectief ingevoerd kan worden.

De heer Van der Zweth (PvdA) stelt dat handhaving er nu niet is en vraagt of GroenLinks denkt dat dat met dit voorstel beter zal worden en dat de meldplicht nagekomen gaat worden.

De heer Dekkers (GroenLinks) meent dat er terecht op het probleem wordt gewezen dat er nu onvoldoende wordt gehandhaafd. De fractie vindt het slecht dat er eisen worden gesteld voor een tijdelijke vergunning, dat er geconstateerd wordt dat er geen vergunningen worden aangevraagd en dat de gemeente dat laat bestaan. De fractie meent dat er meer ingezet moet worden op handhaving en de fractie verwacht dat na het voorstel voor de financiering de handhaving effectief wordt ingezet.
Spreker geeft aan dat GroenLinks voorstander is van een vergunningsplicht omdat je dan een leefbaarheidstoets in kunt voeren, zo nodig gebiedsgericht beleid kunt voeren en eisen kunt stellen aan goed verhuurderschap en nabuurschap. Het college stelt voor om dit nog niet te doen en de wethouder wordt gevraagd welke mogelijkheden hij dan ziet om goed verhuurderschap en nabuurschap te regelen en om maatregelen te treffen om het aantasten van de leefbaarheid te voorkomen.

De heer Van der Graaf (ChristenUnie) vraagt of het niet logisch is om de stappen van melden, registreren en vergunnen uit te werken in een stappenplan met een planning zodat duidelijk wordt wat er nodig is om over te gaan op registreren en later op de vergunningsplicht.

De heer Dekkers (GroenLinks) geeft aan dat het belangrijk is dat de leefbaarheidstoets en goed verhuurderschap en nabuurschap goed geregeld kunnen worden. Daar is de vergunningsplicht voor nodig. Vergunningen kunnen overigens ook snel en laagdrempelig geregeld worden. Spreker meent dat de heer Van der Zweth er al terecht op heeft gewezen dat de suggestie dat er een volgorde zou zijn en dat er eerst een werkend meldingssysteem moet zijn voordat je tot vergunningen over kunt gaan niet klopt met wat er in de memorie van toelichting staat.

De heer Peters (D66) meent dat een vergunningsplicht er voor zorgt dat er op papier eisen worden gesteld en stelt dat handhaving nodig is om goed verhuurderschap en nabuurschap te kunnen regelen.

De heer Dekkers (GroenLinks) is het met de heer Peters eens dat handhaving nodig is. Er kan echter alleen gehandhaafd worden als er regels gesteld zijn. Om te kunnen handhaven dat een verhuurder van vakantieverhuur de zaken netjes met de buren regelt is de grondslag van een vergunning nodig. Als hier een andere basis voor is dan hoort spreker die graag.

De heer Peters (D66) meent dat de andere basis het voorstel met de meldplicht en registratieplicht dat voorligt is. Ook op basis daarvan kunnen boetes worden uitgedeeld en kan er gehandhaafd worden. D66 meent dat een vergunningsplicht daar niet veel aan gaat veranderen. Gevraagd wordt waarom de meldplicht en de registratieplicht niet voldoende is om te gaan oefenen met handhaving.

De heer Dekkers (GroenLinks) antwoordt dat de registratieplicht nodig is en de meldplicht is ook nodig om te handhaven op het betalen van toeristenbelasting en de maximale termijn. De meldplicht geeft echter geen handvat om te zeggen dat een verhuurder geen afspraken maakt met de buren die dan niet bij de gemeente terecht kunnen over afval dat op verkeerde dagen wordt geplaatst, feestjes of roken in het portaal. Deze overlast vindt veel plaats en spreker meent dat je een grondslag moet hebben om te zeggen dat je vakantieverhuur mag doen als je netjes met de huurders en de buren om gaat.
In de wet en in het concept huisvestingsverordening staat dat bij constatering van een derde overtreding een verbod op verhuur voor een jaar opgelegd kan worden. In het raadsbesluit staat: na drie overtredingen. De wethouder wordt gevraagd te bevestigen dat het inderdaad bij constatering van een derde overtreding is en of het niet handig is om de tekst in het raadsbesluit aan te passen.
Sleutelbeheerders spelen een belangrijke rol bij de professionalisering van vakantieverhuur. De wethouder wordt gevraagd of hij het niet net als GroenLinks zinvol vindt om bijvoorbeeld in het kader van de Airbnb-monitor nader te onderzoeken wat de rol van sleutelbedrijven is en te kijken of het nuttig en nodig is om ook voor sleutelbeheerders regels te maken.
Spreker heeft met betrekking tot short stay begrepen dat er aan het eind van de overgangsperiode 37 vergunningen zijn aangevraagd. Dit staat niet in verhouding tot de feitelijke 250 tot 350 short stay-locaties in Utrecht. Short stay was illegaal en er is een soepele overgangsregeling gemaakt en GroenLinks vindt het onverteerbaar als er nu niet wordt opgetreden tegen illegale short stay of toeristische verhuur. De wethouder wordt gevraagd hoe hij de short stay in beeld gaat brengen en hoe hij gaat ingrijpen op illegale short stay.
Voor short stay mogen woningen niet aan die functie onttrokken worden bij een waarde van 305.00 euro. Dit is een oude grens. GroenLinks zou het liefst zien dat er helemaal geen woningen aan die functie mogen worden onttrokken. Spreker vraagt of, als er toch een grens wordt gesteld, deze grens niet fors opgetrokken zou moeten worden vanwege de stijging van de woningprijzen.

De heer Peters (D66) meent dat particuliere vakantieverhuur mooie kansen biedt voor Utrecht. Door op een laagdrempelige manier verblijfplekken aan te bieden profiteren niet alleen de horeca en de musea maar ook ondernemers in de toeristische sector. Meer dan 8% van de banen in de stad komt voort uit de vrije tijdseconomie, dat zijn ruim 22.000 banen. D66 vindt het daarom belangrijk dat er duidelijke spelregels komen voor mensen die hun woning willen verhuren als zij een weekendje weg zijn of een week op vakantie gaan. De fractie steunt het voorstel van het college om Utrechters te verplichten zich te registreren en om een optie in te bouwen voor een

meldplicht in een later stadium. Met betrekking tot de meldingsplicht wordt het college opgeroepen op dit goed uitvoerbaar en uitlegbaar te houden, Er zijn signalen uit Amsterdam waar dit niet het geval is.

De heer Dekkers (GroenLinks) vraagt of hij goed heeft gehoord dat de heer Peters spreekt over een optie om later eventueel een meldingsplicht in te voeren. Spreker vraagt of de heer Peters het met GroenLinks eens is dat de meldingsplicht nodig is om te handhaven op het afdragen van toeristenbelasting, oneerlijke concurrentie en de 60 dagen.

De heer Peters (D66) geeft aan voor de meldplicht te zijn en stelt dat uit de stukken blijkt dat dat nog even duurt en dat hij daarom sprak van een later stadium.

Mevrouw Van Ophem (Student & Starter) vraagt waarom D66 voor de meldplicht is als nog niet duidelijk is hoe deze eruit gaat zien. Student&Starter stelt voor om het nu bij de registratieplicht te houden en na een jaar te monitoren of de meldplicht nodig is.

De heer Dekkers (GroenLinks) vraagt of D66 de oproep van GroenLinks volgt om de meldplicht per 1 januari 2022 in te voeren.

De heer Peters (D66) antwoordt dat de registratieplicht een mooie eerste stap is omdat het inzicht geeft. Het is echter ook duidelijk dat er misbruik wordt gemaakt van Airbnb. Met de combinatie van meldplicht en registratieplicht heb je een stok om mee te slaan en kun je goed toe zien op misbruik van particuliere vakantieverhuur. Veel verder dan dat wil D66 ook niet gaan.

De heer Van Dalen (VVD) geeft aan dat de VVD aansluit bij Student&Starter en wenst eerst de registratieplicht in te voeren. Indien nodig kan de meldplicht altijd later nog. Spreker stelt dat er met de meldplicht veel administratieve rompslomp wordt gecreëerd bijvoorbeeld in het geval dat iemand annuleert en de woning opnieuw wordt verhuurd of wanneer de verhuurder op vakantie is en de melding zelf niet kan doen. Gevraagd wordt hoe D66 hier tegen aan kijkt.

De heer Peters (D66) antwoordt geen glazen bol te hebben en niet te weten of het veel rompslomp oplevert. Zoals de meldplicht in de stukken staat uitgelegd is het een goed instrument om toe te kunnen zien op misbruik van particuliere vakantieverhuur. Het is aan het college om dit zonder bureaucratische rompslomp uit te voeren en daar heeft spreker alle vertrouwen in.

De heer Dekkers (GroenLinks) stelt dat elke verhuurder moet bijhouden of een verhuring doorgaat of niet en stelt dat er een eenvoudig en laagdrempelig digitaal systeem voor de meldplicht gemaakt kan worden. Spreker vraagt of de heer Peters het daar mee eens is.

De heer Peters (D66) geeft aan daar ook van uit te gaan en stelt dat dit meer een vraag voor de wethouder is.
Spreker stelt dat je met de registratieplicht en de meldplicht goed grip kunt houden op de 60 dagennorm. Deze norm zorgt ervoor dat er geen oneigenlijke concurrentie met de hotelbranche wordt gevormd en voorkomt dat er één huis in een straat is waar het hele jaar door vakantiegangers vertoeven. Particuliere vakantieverhuur mag niet ten koste gaan van de leefbaarheid en sociale cohesie in de stad. Om toe te zien op de leefbaarheid is handhaving belangrijk. Tijdens de technische briefing is aangegeven dat de gemeente gebruik wil maken van ‘webscraping’ en spreker vraagt of het college ook nog op andere manieren wil gaan handhaven. Met betrekking tot handhaving vraagt spreker aandacht voor de privacy van huurders en verhuurders. Deze moet bij de invoering van de registratieplicht en de meldplicht goed worden gewaarborgd. Gevraagd wordt wat de wethouder hier op wil ondernemen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) geeft aan met betrekking tot privacy te hebben gelezen dat een knelpunt is dat een platform zoals Airbnb hun data niet wil delen met de gemeente en vraagt hoe D66 hier tegen aan kijkt.

De heer Peters (D66) geeft aan dat dit een complex vraagstuk is omdat Airbnb juist vanwege de privacy de data niet wil delen. Spreker roept nu de wethouder op om bij de eigen handhaving goed toe te zien op het waarborgen van de privacy.

Spreker vraagt zich af waarom het innen van de toeristenbelasting nu op zo een omslachtige manier plaatsvindt. De BghU moet nu zelf achter zijn centen aangaan en worden er veel inkomsten misgelopen omdat niet alle verhuurders toeristenbelasting afdragen. Er wordt een veel gemakkelijker optie op een presenteerblaadje aangeboden als het gaat om Airbnb. Gevraagd wordt of het in Utrecht mogelijk te maken is om centraal belasting te innen via Airbnb. Als dat niet het geval is hoort spreker graag van de wethouder waarom dit in Amsterdam en binnenkort in Rotterdam en Haarlem wel mag.

De heer Dekkers (GroenLinks) meent dat het een goede vraag is van de heer Peters of de informatie niet van de platforms gekregen kan worden. Spreker vraagt de wethouder of het meldingssysteem niet ook een goede mogelijkheid is om ook de inning van de toeristenbelasting te vereenvoudigen en preciezer te maken.

De heer Van Dalen (VVD) geeft aan dat de VVD voor een registratieplicht is, maar vraagt zich af of 60 dagen niet te weinig is, aangezien je ook met sabbatical kunt gaan. De fractie meent dat de meldplicht tot veel administratieve rompslomp zal leiden. Dit wordt allemaal gedaan om overlast tegen te gaan en de fractie meent dat dat ook op andere manieren kan en dat de meldplicht daarbij niet nodig hoeft te zijn.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt waarom de VVD de meldplicht niet nodig vindt.

De heer Van Dalen (VVD) antwoordt dat hij zich iets kan voorstellen bij de registratieplicht omdat het niet de bedoeling is dat huizen permanent worden verhuurd. De meldplicht houdt in dat elke nacht dat er wordt verhuurd een melding moet worden gedaan. Als het geannuleerd wordt, moet er weer een melding worden gedaan en als de woning weer verhuurd wordt moet er weer worden gemeld. Dit wordt een grote chaos. De fractie stelt voor om eerst te kijken hoe het gaat met de registratieplicht.

Mevrouw Zwinkels (CDA) stelt dat dat een kwestie van invulling is en geeft aan te hebben gevraagd waarom de meldplicht niet nodig zou zijn.

De heer Van Dalen (VVD) stelt dat je aan de registratieplicht een maximum aantal dagen verhuur kunt verbinden en meent dat dit dan al geregeld is. Dan is het niet nodig om elke keer bij verhuur een melding te doen. De overheid probeert zo je hele leven te regelen en spreker meent dat de meldplicht veel te ver gaat.

De heer Dekkers (GroenLinks) stelt dat als de heer Van Dalen aan de Belastingdienst aangeeft hoeveel dagen hij heeft gewerkt, de Belastingdienst nog niet weet hoeveel belasting er moet worden betaald. Daartoe moeten ook andere gegevens worden ingevuld. Met registratie alleen weet je als gemeente niet of er meer of minder dan de 60 dagen is verhuurd.

De heer Van Dalen (VVD) antwoordt dat als hij werkt hij niet elke dag elke gewerkte dag doorgeeft maar dat hij één keer per jaar zijn aangifte invult.

De heer Van der Zweth (PvdA) stelt dat de registratieplicht geen inzicht geeft in hoeveel nachten er verhuurd is. Er wordt door 40% van de mensen nu al meer dan 60 dagen verhuurd en spreker stelt dat dat met het voorstel van de VVD hetzelfde zal blijven.

De heer Van Heuven (PvdD) sluit aan bij de vragen van de PvdA over de vergunningen. Zo kun je voorwaarden stellen en de toeristische verhuur beter over de stad spreiden. Spreker sluit ook aan op het idee van 30 nachten. De gemiddelde Nederlander gaat 21,6 dagen per jaar op vakantie en 60 of 90 dagen lijkt spreker dan ook niet nodig.
In het raadsvoorstel staat dat de boete in Utrecht lager is dan in Amsterdam omdat de overlast in Utrecht niet zo erg is. Spreker zou er, juist om te voorkomen dat de overlast toeneemt, voor willen pleiten om de boete wel even hoog te laten zijn. Dit kan als een afschrikmiddel werken en zo kan een overloopeffect voorkomen kunnen worden.

De heer Peters (D66) stelt dat de PvdD spreekt over 21 vakantiedagen en geeft aan dat er ook nog 52 weekenden in een jaar zijn en dat mensen graag een weekendje weg gaan. Spreker vindt 60 dagen dan ook meer dan redelijk klinken.

De heer Van Heuven (PvdD) antwoordt dat het CBS heeft uitgerekend dat mensen gemiddeld 21,6 dagen weggaan. Dat lijkt spreker inclusief lange vakanties en weekendjes weg. Spreker vindt dit dan ook een mooie richtlijn.
Spreker stelt dat onder het kopje: Vervolg, zeer verouderde data staan. Het lijkt spreker zinvol deze data aan te passen met een strekt ter vervanging.

Mevrouw Van Ophem (Student & Starter) geeft aan pre corona wel eens een Airbnb te hebben geboekt. Deze optie bestaat ook in Utrecht en Student&Starter staat achter deze vorm van overnachtingen. Dit ook omdat het hotelaanbod in Utrecht achter blijft.
Voor de fractie is het belangrijkste uitgangspunt dat er in de woning gewoond wordt. De fractie onderschrijft de opmerking van het college dat toeristische verhuur niet ten koste mag gaan van woningbeschikbaarheid of de ondermijning van huurrechten met zich meebrengt zoals dat bij short stay vaak het geval is. De fractie verwacht niet dat dat het geval zal zijn bij een maximum van slechts 60 dagen.
Student&Starter begrijpt de wil van de wethouder om inzichtelijk te maken hoeveel woningen er daadwerkelijk verhuurd worden en hoe lang, om zo beter inzicht te krijgen in de vakantieverhuur in Utrecht. Bed and Breakfasts lijken de fractie zo een onschuldige en kleinschalige manier van toeristische verhuur dat daar de registratieplicht niet per se nodig is. Echter, Airbnb heeft aangegeven mee te willen werken aan het opzetten van een registratiesysteem en dit kan leiden tot een efficiëntere manier voor het heffen van toeristenbelasting en de fractie ziet dat voordeel.
Gevraagd wordt hoe het college het beleid omtrent de registratieplicht gaat communiceren. In het raadsvoorstel is wel een strategie met betrekking tot Airbnb meegenomen maar de fractie kan zich voorstellen dat mensen daar buiten hun Bed and Breakfast of woning aanbieden en gevraagd wordt hoe deze groep wordt bereikt. De adressen zijn nu onbekend bij de gemeente en als iemand zonder op de hoogte te zijn van de wijzigingen doorgaat met verhuur, dan staan hier hoge boetes voor. De fractie wil dit probleem voorkomen zien worden en gevraagd wordt of de wethouder kan toezeggen dat de gemeente de eerste maanden coulanter zal zijn.
De wethouder wil dat de raad de bevoegdheid om een meldplicht in te stellen overdraagt, zonder dat de raad weet hoe deze meldplicht eruit gaat zien. Er is nog geen infrastructuur voor, de handhaving gaat waarschijnlijk veel capaciteit in beslag nemen en de registratieplicht zal alleen al behoorlijk wat gaan kosten. Deze onduidelijkheid is onwenselijk en daarom stelt de fractie voor om het nu bij de registratieplicht te houden, deze te monitoren en over een jaar te evalueren en dan het beleid bij te stellen waar het nodig wordt geacht. Zo kan er ingespeeld worden op de situatie en kan stap voor stap bekeken worden hoe het beleid werkt.
De fractie is blij dat de wethouder ervoor kiest geen vergunningsplicht in te stellen. Toestanden zoals in het centrum van Amsterdam zijn in Utrecht bij lange na niet aan de orde. Wat Student&Starter betreft is de te volgen route dan ook registratieplicht, evalueren en eventueel een meldplicht.

De heer Van der Zweth (PvdA) stelt dat Student&Starter het belangrijk vindt dat mensen zelf in de woning wonen en vraagt wat Student&Starter daar tegen gaat doen als het stelt dat de andere regelgeving niet nodig is.

Mevrouw Van Ophem (Student & Starter) geeft aan dat 60 dagen valt in de termijn dat je kunt verhuren als je zelf in de woning woont. De fractie heeft daar vertrouwen in en wenst de registratieplicht in te voeren en eerst te evalueren alvorens er over een meldplicht wordt gesproken.

De heer Van der Zweth (PvdA) stelt dat je er met een vergunning voor kunt zorgen dat er alleen verhuurd wordt door mensen die zelf in de woning wonen. Als je niet meer dan een registratieplicht wilt zeg je dat het niet uitmaakt hoeveel panden je hebt en of je er woont. Gevraagd wordt wat er gedaan gaat worden om te voorkomen dat er andere panden dan waar in gewoond wordt worden verhuurd.

Mevrouw Van Ophem (Student & Starter) geeft aan hier al antwoord op te hebben gegeven.

De heer Dekkers (GroenLinks) vraagt of mevrouw van Ophem de Airbnb-monitors heeft gelezen waarin de overschrijding duidelijk wordt evenals de toename van de professionalisering. Gevraagd

wordt welke extra informatie er nodig zou zijn op basis van een registratiesysteem dat aangeeft dat de meldplicht noodzakelijk is.

Mevrouw Van Ophem (Student & Starter) stelt dat eerst in Utrecht inzichtelijk gemaakt moet worden hoeveel verhuuradressen er bestaan en dat de registratieplicht gemonitord dient te worden om later pas eventueel beleid af te stellen.
Het voorstel is gericht op platforms als Airbnb en Booking waarbij niet verhuurd kan worden zonder registratienummers. Gevraagd wordt wat er gedaan wordt als de verhuurder zich niet registreert en buiten deze platforms verhuurt.

De heer Van der Graaf (ChristenUnie) geeft aan het belangrijk te vinden dat als de meldplicht er komt, het melden wel gemakkelijk moet zijn. Dat zal er voor zorgen dat meer mensen zich ook zullen melden. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een slimme koppeling te maken tussen de systemen. De samenwerking met de platforms zou nader onderzocht kunnen worden. De wethouder wordt gevraagd dit te onderzoeken en gebruik te maken van de expertise van andere steden en van de platforms zelf. De ChristenUnie wil de meldplicht pas invoeren als de registratieplicht helemaal goed werkt. Dit kan wellicht snel, maar moet wel stap voor stap gebeuren, ook in het kader van de technische haalbaarheid. Gevraagd wordt of de wethouder bereid is de raad te informeren over een stappenplan over wanneer en onder welke voorwaarden de volgende stap wordt gezet en met daarbij, indien nodig, een onderbouwing.
Het is de fractie nog niet helder hoe de handhaving plaats gaat vinden. Gevraagd wordt hoe je er bijvoorbeeld achter komt dat een huurder heeft verzaakt te melden en of het college actief of alleen aan de hand van klachten gaat controleren. En wordt gesteld dat de pakkans toeneemt en gevraagd wordt hoe dat dan gebeurt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) geeft aan dat het CDA de leefbaarheid van wijken en betaalbaar wonen erg belangrijk vindt. Daar staat tegelijkertijd het ondernemerschap van de bewoners en de gastvrijheid tegenover. Airbnb is voor veel mensen een betaalbaar alternatief voor bijvoorbeeld een hotel.
Het CDA heeft al eerder aandacht gevraagd voor de casus van een Bed and Breakfast met een beheerder waarmee wel de grenzen van de constructies werden opgezocht. Spreker vraagt of er al meer zicht is op mengvormen, tussenpartijen en stichtingen bij de gemeente.
De monitor die de gemeente heeft is heel waardevol. De fractie heeft altijd gezegd dat het de situatie wil aankijken maar meent dat nu het moment is om stappen te zetten. De wethouder wordt gevraagd welke belangrijkste ontwikkelingen hij uit de monitor haalt en of het beeld van de fractie dat het aantal Bed and Breakfasts in de wijk West fors is toegenomen juist is. Gevraagd wordt of deze monitor niet verbreed en uitgebreid zou moeten worden zodat er niet alleen naar Airbnb gekeken wordt maar ook naar verhuur buiten die platforms.
Spreker vraagt wat er gebeurt als de gemeente het bij registratie niet wenselijk acht dat verhuur plaatsvindt en welke instrumenten het college dan heeft zonder een vergunningssysteem. Ook wordt gevraagd hoe je als gemeente zeker weet dat het aantal dagen dat wordt opgegeven juist is en of het een idee is dat er na afloop wordt gemeld. Spreker vraagt wat de wethouder van het idee vindt dat mensen die via Airbnb verhuren hun buren hierover moeten informeren.
De fractie vindt het mooi dat het college wil aansluiten bij het landelijke systeem, bij de G4. Dat draagt er volgens spreker aan bij dat het uniformer wordt en dat de beheerkosten van het systeem laag gehouden worden.

De heer Schipper (SP) stelt dat het veel over het aantal dagen is gegaan. Spreker herinnert zich dat de afspraak over 60 in de blessuretijd van het vorige college is gemaakt en stelt dat dat een moeizaam compromis was. De VVD wilde het toen via een amendement naar 180 dagen brengen en spreker stelt dat die partij nu wat meer tot wijsheid is gekomen omdat er nu 90 dagen wordt genoemd.
Spreker stelt dat waar wildgroei is gesnoeid moet worden en dat hier sprake is van wildgroei. De fractie is het met GroenLinks en de PvdA eens dat je naar een vergunningsplicht toe zult moeten. Dit gezien de uitwassen die er nu zijn. Spreker sluit aan bij de vragen en opmerkingen die deze partijen hebben gemaakt.

De heer Peters (D66) vraagt op welke uitwassen de heer Schippers doelt.

De heer Schipper (SP) antwoordt dat je bij 40% overschrijding van het aantal nachten en de professionalisering iets zult moeten gaan doen en dat er gereguleerd moet gaan worden. Spreker meent dat er nog een onsje bij kan met de vergunningsplicht op termijn.

De heer Peters (D66) stelt dat er nu een voorstel ligt voor maximaal 60 nachten en meent dat dat maximum er nu nog niet is.

De heer Schipper (SP) geeft aan dat dit ook in 2017 al in het voorstel stond.

Wethouder Verschuure vraagt om een korte schorsing.

De voorzitter schorst de vergadering om 21.00 uur.
De voorzitter heropent de vergadering om 21.10 uur.

Wethouder Verschuure stelt dat het met de registratieplicht en vervolgens de meldplicht beleggers onmogelijk wordt gemaakt om deze vorm van verhuur in Utrecht te doen. Dit omdat voor de registratie van de vakantieverhuur en voor de Bed and Breakfasts gaat gelden dat mensen zelf op het adres woonachtig moeten zijn. Voor de Bed and Breakfast is de registratie verplicht maar zijn de meldingen niet nodig omdat je bij een Bed and Breakfast in principe 365 dagen per jaar mensen mag ontvangen. Bij vakantieverhuur is dat beperkt tot 60 dagen en dit kan alleen worden gehandhaafd als er gemeld wordt.
De PvdA gaf aan dat Utrecht onbetaalbaar wordt en dat is de reden van dit voorstel. Met dit voorstel wil het college het onmogelijk maken dat beleggers panden in Utrecht opkopen voor de vakantieverhuur.
De PvdA vroeg hoe ervoor gezorgd wordt dat er gemeld wordt. De wethouder geeft aan dat de gemeente gaat handhaven en controleren. Als iemand zich niet registreert maar wel op een platform wordt tegengekomen, dan loopt deze persoon direct risico op een boete van 7.500 euro. Als iemand heftig en structureel over de meldplicht heengaat, dan loopt hij of zij direct het risico op een boete van 18.500 euro. De wethouder meent dat dat forse bedragen zijn die er toe leiden dat mensen het wel uit hun hoofd zullen laten om hier niet aan mee te werken.

De heer Van der Zweth (PvdA) meent dat de wethouder net zei dat je alleen een registratie kunt aanvragen als je op het adres woont. Dit werd aan het begin van de technische sessie ook gezegd, maar aan het eind werd dit teruggenomen. Er is een mail gestuurd waarin staat dat aan het afgeven van een registratie geen voorwaarden kunnen worden verbonden. Spreker neemt aan dat dan ook niet de voorwaarde dat je er woont aan de registratie kan worden verbonden. Spreker hoort nu weer iets anders en is daarom in verwarring.

Wethouder Verschuure antwoordt dat voor zover hij het begrijpt, je moet wonen op het adres om te kunnen verhuren via Airbnb of een ander platform. Anders is het geen vakantieverhuur. Als je dat wel zou doen, begin je in feite een hotel of een andere professionele vorm van Bed and Breakfast maar die moet ook functioneren onder een hotelvergunning.

De heer Van der Zweth (PvdA) geeft aan dat het het ingewikkeld maakt als een volgende keer weer wat anders wordt gezegd. Spreker vraagt of het juist is dat een eigenaar van drie panden drie registraties kan aanvragen maar deze alleen krijgt voor het pand waarin hij of zij woont.

Wethouder Verschuure meent dat dat juist is. Er kan wel een registratienummer worden afgegeven maar het mag niet gebruikt worden als het pand niet door de eigenaar wordt bewoond. Op enig moment zal blijken uit meldingen dat er meerdere registraties zijn of dat de eigenaar niet woont op het adres waar de registratie voor is aangevraagd. Deze eigenaar is dan in overtreding.

De heer Van der Zweth (PvdA) stelt dat het geen vereiste is voor een registratienummer om op het adres te wonen maar dat de gemeente hier achteraf achter zal komen en dan zal beboeten.

De heer Van Dalen (VVD) vraagt hoe het zit als twee mensen gaan samenwonen en bij een van deze twee het huis te koop staat, deze persoon daar niet meer woont maar het huis wel tijdelijk wil verhuren. Gevraagd wordt of dat mogelijk is of dat je dan meteen in overtreding bent.

Wethouder Verschuure vindt dit een technische vraag. Zolang de persoon op het andere adres ingeschreven blijft staan is dit mogelijk. Dit voorstel gaat niet over overbrugging maar over panden die stelselmatig in de vakantieverhuur zitten, terwijl er niet op het adres wordt gewoond. Het gaat over commerciële vakantieverhuur en dat is ook de reden dat de termijn van 60 dagen is opgenomen.

De heer Van Dalen (VVD) geeft aan dat in deze situatie iemand niet op het oude adres ingeschreven mag blijven als hij of zij daar niet woont. Spreker meent dat de regels zo strikt zijn dat er iets fout zou kunnen gaan.

Wethouder Verschuure licht toe dat als iemand gaat samenwonen, hij of zij zich op dat adres moet inschrijven. Het andere adres kan dan worden verhuurd aan iemand die daar permanent kan gaan wonen maar het is niet de bedoeling dat het wordt aangeboden voor vakantieverhuur.
Er is gevraagd hoe ervoor gezorgd wordt dat er gemeld gaat worden. De wethouder licht toe dat hierbij de handhaving en de hoogte van de boetes een rol bij spelen. Daarnaast wordt op de platforms gekeken of een adres aangemeld is en voor de platforms heb je een registratienummer nodig om erop te kunnen adverteren. Vervolgens moet er gemeld worden en dit moet niet aan het eind van het jaar gebeuren omdat de gemeente dan niet kan zien of iemand daadwerkelijk meldt. Daarnaast wil de gemeente zien of iemand de 60 dagenlimiet gaat overschrijden.
De PvdA vroeg waarom niet direct wordt gekozen voor een vergunning. De wethouder licht toe dat het college denkt met het registreren en daarna zo snel mogelijk de meldplicht proportionele handelingen te doen en daarmee een forse klap te geven op de situatie die nu op de woningmarkt plaatsvindt en de illegale vakantieverhuur te bestrijden. De wetgever stelt dat als je naar een vergunningsplicht wilt gaan, je eerst zult moeten aantonen dat de eerste twee stappen onvoldoende hebben gewerkt. Als blijkt dat de meldplicht onvoldoende werkt kan alsnog een vergunningssysteem worden ingevoerd. Dat vindt het college en de wetgever ook, nu een stap te snel.

De heer Dekkers (GroenLinks) stelt dat de wethouder herhaalt wat er op de technische bijeenkomst is gezegd, dat er eerst een meldplicht zou moeten zijn voordat een vergunningsplicht ingevoerd kan worden. Spreker leest dit echter niet in de memorie van toelichting.

Wethouder Verschuure geeft aan het wel zo te lezen en het altijd zo begrepen te hebben. Het is ook de intentie van het college, ook qua lastenverzwaring. Daarnaast is het de vraag wanneer je iets proportioneel vindt. Los daarvan is het college van mening dat met de invoering van de registratieplicht en de meldplicht de anonieme verhurende plekken voldoende in beeld worden gebracht. Met de registratieplicht en de meldplicht kan de gemeente al gaan handhaven. Bij een Bed and Breakfast wordt minder overlast verwacht omdat er verondersteld wordt dat de eigenaar thuis is als de gasten er zijn. Als er overlastmeldingen binnenkomen bij vakantieverhuur dan kan er gehandhaafd worden. Als dit vaker op een adres zou gebeuren veronderstelt het college dat er meer aan de hand is.

De heer Van der Zweth (PvdA) stelt dat in de memorie van toelichting staat dat de vergunningsplicht alleen kan worden ingevoerd als de registratieplicht ook is ingevoerd. Dat zegt echter niets over of er is voldaan aan wat was verwacht. Spreker leest dit dus ook anders dan de wethouder.
De wethouder wordt gevraagd of hij deelt dat het voordeel van een vergunning is dat je extra eisen kunt opnemen zoals dat kamerverhuur er onder gaat vallen of een leefbaarheidstoets. Spreker meent dat dat voordelen zijn die je nu al zou willen benutten.

Wethouder Verschuure licht toe dat het ook om proportionaliteit gaat. Als iemand een keer tijdens zijn of haar vakantie de woning twee weken wil verhuren, wil het college niet naast de registratieplicht en de meldplicht ook nog eens een keer de vergunningsplicht opleggen. De wetgever stelt dat je hard moet kunnen aantonen dat de andere manieren niet werken. Dat is de reden dat het college nu eerst de registratieplicht wil instellen en vervolgens de meldplicht en het college denkt dat het daarmee op dit moment voldoende stappen zet en wil daar eerst mee werken voordat naar het zwaarst mogelijke middel wordt gegrepen waarvan het college denkt dat dat op dit moment niet nodig is.

De heer Van der Zweth (PvdA) vraagt of de wethouder de raad de zin kan doen toekomen waar staat dat aangetoond moet worden dat de andere middelen niet werken.

Wethouder Verschuure geeft aan dat hij dat dan na de commissiebehandeling zal doen. Het is een algemeen rechtsbeginsel dat je proportioneel moet handelen.
De wethouder stelt dat er in 2018 een uitgebreid debat is gevoerd over het 30 dagenprincipe. Er is toen aangegeven dat 60 dagen redelijk is. Als dit nu via deze lijn zou worden teruggebracht naar 30 dagen dan zal dat waarschijnlijk geen stand houden bij de rechter. Het college denkt ook dat het niet nodig is.
Er is gesteld dat er maar 37 aanvragen waren op honderden short staywoningen. Dat is mogelijk omdat een deel van de short stay-aanvragen meerdere units behelst. Mensen konden zich tot 1 april melden en het college zal aan het eind van het jaar de raad informeren over hoeveel vergunningen er zijn aangevraagd en verleend en hoeveel eenheden dit in totaal behelst.
GroenLinks vroeg of dit beleid uitgevoerd gaat worden en de wethouder licht toe dat dat het geval is, daarom is het beleid ook opgesteld.
Er werd ook gevraagd naar de definitie. In het verleden werd wel eens kwaadwillend een kamer of twee dichtgehouden omdat het er dan niet onder zou vallen omdat het pand niet in zijn totaliteit werd verhuurd. Dat is met deze definitie opgelost.
De wethouder licht toe dat de toeristenbelasting natuurlijk ingevorderd moet worden.
De wethouder wil zijn best doen om de meldplicht per 1 januari 2022 ingevoerd te hebben maar kan dit niet garanderen. Dat komt omdat de VNG dit samen met de G4 doet.
Met betrekking tot het verbod op verhuur na drie overtredingen zal de wethouder nog een keer naar de tekst kijken. Als blijkt dat de tekst niet klopt zal er een strekt ter vervanging komen.

De heer Dekkers (GroenLinks) geeft aan dat zijn vraag was hoe goed verhuurderschap en nabuurschap en de leefbaarheidstoets zonder vergunningsplicht geregeld kunnen worden.

Wethouder Verschuure antwoordt dat het college denkt dat als dit systeem wordt ingevoerd al veel problematische gevallen in de stad vastgezet worden. met de registratieplicht en de meldplicht gaat vakantieverhuur alleen maar over particulieren die in het pand wonen en buren hebben. Als de gasten zich niet gedragen hebben zullen de buren de verhuurder daarop aanspreken. Het college meent dat dat in eerste aanzet voldoende dwingend is. Als dat niet zo is, kan er een melding gedaan worden en dan komt de politie of de gemeente aan de deur. Er is ook gevraagd of de buren niet geïnformeerd moeten worden en de wethouder licht toe dat de platforms worden geadviseerd om dat te doen.

De heer Dekkers (GroenLinks) stelt dat er weinig meldingen over overlast zijn. Spreker heeft geleerd dat dat meer zegt over het meldingssysteem en dat mensen geen vertrouwen hebben dat hun melding iets oplevert. Afspraken over nabuurschap geven meer grondslag aan dit vertrouwen en gevraagd wordt of de wethouder dat met GroenLinks eens is.

Wethouder Verschuure geeft aan dat dat ingewikkeld is. Er kan een complex vergunningssysteem opgetuigd worden met de veronderstelling dat overlast daarmee voorkomen wordt, maar dat is niet het geval. Met de registratieplicht en de meldplicht denkt het college proportioneel te handelen. Een studentenhuis kan ook overlast opleveren en dan wil je ook dat er geacteerd wordt. Er is geen vergunning nodig om op overlast te acteren.
Met betrekking tot de short stay heeft de wethouder al toegezegd eind van het jaar met informatie te komen. De bij de gemeente bekende adressen die geen vergunning hebben aangevraagd zullen ook worden opgezocht om te bezien of de short stay is verdwenen.
Richting D66 merkt de wethouder op dat het meldingssysteem zo gemakkelijk mogelijk wordt gemaakt omdat je het laagdrempelig wilt maken. De handhaving zal wel via webscraping worden gedaan. Daarbij worden de privacyregels vanzelfsprekend gehanteerd. Als er iets op een platform staat zonder registratienummer zal het platform daarop worden aangesproken. Daarnaast zal er ook naar andere mogelijke manieren worden gekeken.
Het college wil de toeristenbelasting laagdrempelig via het meldingssysteem invorderen omdat het dan niet via de platforms hoeft. Dan maakt de gemeente zich ook niet afhankelijk van de platforms en zo kan iemand die het niet eens is met een aanslag ook direct bezwaar en beroep aantekenen.

De heer Peters (D66) geeft aan gevraagd te hebben of het mogelijk is.

Wethouder Verschuure antwoordt dat het college het niet wil doen. Het college wil het laagdrempelig en huurders een betere rechtspositie geven.

De heer Peters (D66) geeft aan te begrijpen dat er wel een mogelijkheid is voor de gemeente Utrecht om het te kunnen doen.

Wethouder Verschuure geeft aan dat hij dat niet weet. Het Amsterdamse systeem zou dan gevolgd moeten worden maar het college vindt het onverstandig om het via Airbnb zelf te laten verlopen. Er zijn ook andere platforms en dan krijg je verschillende systemen.

De heer Peters (D66) geeft aan dat hier een afweging van de voor- en nadelen aan vasthangt en vraagt of de wethouder kan toezeggen deze afweging voor de raadsbehandeling op papier te stellen.

Wethouder Verschuure geeft aan dat niet te kunnen omdat hij niet de behoefte heeft om dat te doen. Het college heeft de keuze gemaakt om het niet te doen omdat het geen voordelen ziet om het op een andere manier te doen.
Richting de PvdD licht de wethouder toe dat het college denkt dat de boetes behoorlijk hoog zijn voor niet registreren en niet melden. De PvdD wees ook op verouderde data. De wethouder heeft al een strekt ter vervanging toegezegd en de data zullen hier in worden meegenomen.
Student&Starter vroeg naar de communicatie. Platforms weten dat je moet registreren en je kunt je kamer niet meer aanbieden als je geen registratienummer hebt. De wethouder geeft aan zich niet te kunnen voorstellen hoe je zonder de platforms je kamer zou kunnen verhuren. Los daarvan zullen er natuurlijk wel persberichten komen.
De wethouder licht toe dat reden voor het vragen van het mandaat is dat als het ingevoerd kan worden, het college dit ook gelijk wil doen. Als dit gedaan wordt zal de raad natuurlijk wel via een raadsbrief geïnformeerd worden. Gezien de urgentie zou het college hier zo snel mogelijk mee willen kunnen starten.
Richting de ChristenUnie geeft de wethouder aan dat het stappenplan eenvoudig is: snel starten met de registratieplicht. Op het moment dat de meldplicht ingevoerd kan worden wil het college dat ook doen. De verwachting is dat dit in de buurt van januari 2022 zal zijn. Vervolgens zal er geëvalueerd worden en dan zou het mogelijk kunnen zijn dat er toch ook naar een vergunningsplicht gegaan moet worden.
Handhaven wordt gedaan door de boetes die een afschrikwekkend effect zullen hebben. Daarnaast zal op de websites actief gecontroleerd worden. Er kan alleen op de websites geadverteerd worden als je een registratienummer hebt en daarmee denkt het college een goed systeem te hebben.
Er is gevraagd naar mengvormen. De wethouder geeft aan dat lastig te kunnen beoordelen omdat hij geen mengvormen kent die in dit systeem mogelijk zijn. Een professionele Bed and Breakfast zal moeten functioneren onder een hotelvergunning.
De monitor voor de scraping verloopt via de universiteit en bevat ongeveer 98% en de wethouder denkt dat de gemeente het daar op dit moment mee moet doen.
De wethouder geeft aan dat de SP de urgentie aangaf en dat hij die erkent maar ook denkt dat vooralsnog een vergunningsplicht niet nodig is.

De voorzitter stelt voor om gemiste antwoorden op papier te zetten naar de wethouder en geeft aan dat er in ieder geval een strekt ter vervanging komt. De voorzitter vraagt wat de leden van dit voorstel vinden.

De heer Van Dalen (VVD) geeft aan de wethouder te gunnen dat hij naar huis kan maar vindt de manier waarop nu een debat is gevoerd niet professioneel.

De heer Dekkers (GroenLinks) spreekt zijn waardering uit voor de moeite die de wethouder en de ambtenaren hebben gedaan om de vragen te beantwoorden. Spreker mist nog twee antwoorden en zal zijn vragen schriftelijk indienen.

De voorzitter herhaalt haar oproep om gemiste vragen schriftelijk in te dienen. Er komt een strekt ter vervanging dus het wordt in elk geval een B-punt bij de raadsbehandeling.

De heer Van der Graaf (ChristenUnie) sluit aan bij de opmerking van de heer Dekkers en steunt het voorstel van de voorzitter.

De voorzitter stelt vast dat de vragen die niet beantwoord zijn naar de wethouder worden gemaild. Deze worden dan gelijk beantwoord met de strekt ter vervanging die zal komen. De voorzitter stelt voor de behandeling een uur voor.
De voorzitter stelt vast dat de meeste partijen het daarmee eens zijn.

De heer Van Dalen stelt voor om meer tijd uit te trekken omdat het onderwerp niet volledig is behandeld.

De voorzitter stelt vast dat voor de meeste partijen een uur voldoende is en schorst de vergadering om 21.45.

8. Muntkade en meer recreatieplekken in de stad

De voorzitter, **de heer Wijmenga,** heropent de vergadering om 21.50 uur.
De voorzitter licht toe dat op 25 maart door het college een motie is overgenomen waarin werd opgeroepen om geen hekken te plaatsen bij de Muntsluis totdat de raad zich over dat onderwerp zou hebben uitgesproken. Dat gesprek wordt vanavond gevoerd. De behandeling vindt plaats in een termijn er hier is 45 minuten voor gereserveerd. Vijf fracties hebben dit punt geagendeerd: Student&Starter, VVD, D66, Stadsbelang Utrecht en CDA.

Mevrouw Van Mil (Student&Starter) stelt dat er gesproken wordt over een uniek en geliefd stukje Utrecht waar menig Utrechter heeft gezwommen op een warme dag. Het is een van de weinige plekken in de stad waar je kunt zwemmen. Daarom is het niet gek dat dit een veel bezochte plek was tijdens de zomer van 2020. Tijdens deze zomer vierde menig Utrechter vakantie in eigen stad. Student&Starter wil vandaag spreken over de hekken, de kansen voor participatie en de openbare ruimte.
Student&Starter wil dit stukje Utrecht niet zomaar omheinen met hekken. De fractie vindt het vervelend dat er een reflex is om het terrein af te sluiten zodra er overlast plaatsvindt. De fractie is van mening dat de hekken geen oplossing zijn omdat de overlast zich als een waterbedeffect zal verplaatsen naar omringende gebieden. De wethouder wordt dan ook gevraagd om een toezegging om het gebied niet af te sluiten. Het budget dat nu gebruikt wordt voor het openen en sluiten van de hekken kan ook op een andere manier worden ingezet, als investering in de openbare ruimte bij de Muntsluis. Als de wethouder toezegt om de ruimte niet af te sluiten vraagt de fractie een toezegging om te investeren in de openbare ruimte rond de Muntsluis. Dit zou kunnen door extra Dixies of extra prullenbakken te plaatsen.
De Muntsluis is niet alleen bij de omwonenden, maar bij heel de stad populair. De fractie vraagt zich af of alleen de input van de omwonenden is meegenomen of dat er ook gesprekken zijn gevoerd met de rest van de bewoners van de wijk.

De heer Işik (PvdA) geeft aan het met Student&Starter eens te zijn dat er voldoende zwemwater en recreatiemogelijkheden moeten zijn omdat de stad groeit. Spreker vindt het echter goedkoop dat mevrouw Van Mil niet spreekt over de overlast die er is. Spreker vraagt hoe Student&Starter kijkt naar de overlastmeldingen van de bewoners en de verslechterde leefbaarheid en veiligheid in het gebied. Spreker meent dat investeren in de openbare ruimte met prullenbakken de overlast niet oplost.

Mevrouw Van Mil (Student&Starter) geeft aan dat de overlast de aanleiding van dit debat is. De fractie is blij dat de bewoners hebben aangegeven waar ze last van hebben. De fractie vindt de reflex om hekken te plaatsen bij overlast niet juist. De fractie meent dat omdat er zo weinig zwemplekken zijn, de druk zo hoog is en de overlast zo groot. De fractie gaat liever op zoek naar andere oplossingen dan een hekwerk.

De heer Işik (PvdA) geeft aan dat als Student&Starter de overlast erkent, de PvdA graag met Student&Starter op zoek gaat naar meer zwemwater. Er moet echter wel een erkenning zijn dat het woongenot is verslechterd.

Mevrouw Van Mil (Student&Starter) geeft aan de overlast niet te ontkennen en denkt dat Student&Starter en de PvdA elkaar kunnen vinden in de zoektocht naar meer zwemwater en hopelijk daarmee ook minder overlast. In de brief staat dat dit al jarenlang een probleem is en dat er nu een oplossing wordt aangedragen die op draagvlak kan rekenen en waarbij onderzocht wordt of dit werkt.

De heer Virginia (GroenLinks) stelt dat mevrouw Van Mil de overlast nu erkent terwijl uit de start van haar bijdrage lijkt dat ze de brief die de raad heeft ontvangen ontkent. Gevraagd wordt waarom mevrouw van Mil niet uitgaat van wat er in de brief staat en niet doet alsof er niet al jarenlang een probleem is.

Mevrouw Van Mil (Student&Starter) geeft aan de brief te hebben gelezen en dat ze de overlast niet ontkent. De fractie ziet hekken niet als een oplossing om overlast tegen te gaan. De diepere laag die daar onder zit is dat er iets ontbreekt en daar moet naar gekeken worden.
Spreker vervolgt en vraagt of er ook gesproken is met andere inwoners van de wijk buiten de bewoners die nu naar voren zijn gekomen. Ook wordt gevraagd of als dat niet het geval is ook deze bewoners naar hun mening over het plaatsen van hekken kunnen worden gevraagd.
De drukte bij de Muntsluis laat zien dat er weinig plekken zijn in de stad om verkoeling op te zoeken. Dat bleek eerder ook al uit onderzoek naar zwemwater. Daaruit bleek ook dat de kans dat de druk op zwemwater alleen maar groter gaat worden in de toekomst. Daarom is het belangrijk nu een aanpak te ontwikkelen zodat ook toekomstige bewoners een plekje hebben om in de stad te zwemmen. In eerdergenoemd onderzoek wordt aangemoedigd om de bezoekersdruk deze zomer te monitoren. Gevraagd wordt of de wethouder dat van plan is en op welke plekken er zal worden gemonitord. De fractie verwacht dat uit dat onderzoek zal komen dat de bezoekersdruk groot is. Gevraagd wordt welke stappen de wethouder van plan is om te nemen en of de wethouder de toezegging kan doen om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het aanbod van zwemwater in de toekomst te vergroten. Student&Starter kijkt graag verder en ziet een Nederlandse versie van Paris plages voor zich, een plek waar mensen in het hoogseizoen kunnen zwemmen in het Parijse kanaal. De fractie zou willen onderzoeken of dat mogelijk is bij het Rondje Stadseiland. De fractie zou het zonde vinden als dit stukje stad moet worden afgesloten. Dit zeker als er andere oplossingen mogelijk zijn. Student&Starter ziet een kans voor meer recreatieplekken in de openbare ruimte en meent dat dat er niet gemunt moet worden op de recreanten maar dat hen een plek geboden moet worden.

De heer Işik (PvdA) geeft aan niet op Parijs te willen lijken maar wil wel alles op alles zetten om voldoende zwemwater te creëren.

Mevrouw Meerding (VVD) geeft aan dat de VVD principieel tegen het plaatsen van hekken in de openbare ruimte is. De fractie vindt het belangrijk dat de openbare ruimte voor iedereen toegankelijk is, op ieder moment. De fractie was dan ook erg sceptisch toen het hoorde dat het college hekken wilde plaatsen bij de Muntsluis. Er is met bewoners gesproken en de fractie is geschrokken van de extreme overlast die zij ervaren. Vanwege deze overlast en het feit dat de hekken pas om 22.00 uur worden gesloten kan de fractie zich neerleggen bij een proef met hekken zoals het college voorstelt. De VVD wil wel benadrukken dat het om een unieke situatie gaat en dat er geen precedentwerking vanuit mag gaan. De fractie verwacht niet dat het plaatsen van hekken alles op zal lossen. Er moet nog steeds handhaving ingezet worden om de hekken te sluiten en om mensen weg te sturen. De fractie vraagt zich af hoe de situatie bij de Muntsluis zo uit de hand heeft kunnen lopen en gevraagd wordt of het college niet eerder maatregelen had moeten treffen zodat het plaatsen van hekken voorkomen had kunnen worden.

Mevrouw Van Mil (Student&Starter) vraagt of de VVD het budget voor handhaving voor het openen en sluiten niet liever op een andere manier zou willen inzetten.

Mevrouw Meerding (VVD) antwoordt dat dit geen superoplossing is. Er moeten nog steeds mensen naar toe gestuurd worden en de fractie vraagt zich af hoe de situatie om 22.00 uur zal zijn en of de mensen dan rustig weggaan of dat dat ook nog een heel gedoe wordt. Dit zal uit de proef moeten blijken maar de fractie wil deze angst wel meegeven.

Mevrouw Zwinkels (CDA) heeft begrip voor de afweging van de VVD die stelt dat dit een uitzondering is en een proef. Spreker vraagt welke reactie de VVD de volgende keer geeft als dit op een andere plek in de stad gebeurt. Ook wordt gevraagd of de proef gaat leiden tot een pilotperiode of tot een permanente situatie.

Mevrouw Meerding (VVD) geeft aan dat de bewoners de fractie hebben overtuigd. Eerst was de gedachte dat de hekken er niet zouden moeten komen maar na een bezoek is gebleken dat de situatie echt extreem is en dat mensen er tot erg laat verblijven en veel afval achterlaten. Dat is de reden waarom de VVD deze afweging nu heeft gemaakt. De fractie meent dat de oorzaak van deze overlast er ook in is gelegen dat er jaren niet is gehandhaafd. Vanwege deze specifieke omstandigheden wil de fractie het nu even aankijken, als proef. De VVD voelt er weinig voor dat dit een permanente situatie wordt maar wil wel eerst de resultaten van de proef afwachten.

Mevrouw Schilderman (D66) geeft aan dat er stukken rondom het gebied tijdelijk afgesloten zijn. Spreker vraagt wat mevrouw Meerding denkt dat er gaat gebeuren als deze stukken niet meer afgesloten zijn en wat dat voor haar doet met betrekking tot de wenselijkheid van de hekken.

Mevrouw Meerding (VVD) geeft aan niet precies te weten wat er wel en niet is afgesloten. Spreker geeft aan dat als deze stukken weer opengaan mensen zich waarschijnlijk gaan verplaatsen maar denkt ook dat mensen over de hekken bij de Muntsluis heen zullen gaan. De vraag is dus hoe effectief de hekken in de praktijk zullen blijken te zijn.

De heer Işik (PvdA) voegt toe dat de dat de hekken waar mevrouw Schilderman over sprak zijn aangebracht in verband met werkzaamheden. Als de werkzaamheden klaar zijn zullen de hekken weggehaald worden.

Mevrouw Schilderman (D66) geeft aan dat het voornemen om de hekken te plaatsen voor de fractie en voor sommige bewoners wel even schrikken was. Andere bewoners zien het ook als een opluchting. Het lijkt een worsteling voor het college dat denkt dat het zo druk is in de openbare ruimte dat er extra keuzes gemaakt moeten worden. D66 meent dat er gekeken moet worden naar hoe de openbare ruimte vergroot kan worden.

De heer Virginia (GroenLinks) stelt dat het geen openbare maar particuliere ruimte betreft. Spreker meent dat dit een ander beeld geeft van hoe hier als gemeente mee om gegaan zou kunnen worden.

Mevrouw Schilderman (D66) stelt dat bepaalde stukken inderdaad geen openbare ruimte zijn maar dat er ook stukken er rondom heen zijn die wel openbare ruimte zijn.
Spreker sluit aan bij wat Student&Starter inbracht over het zwemwater en bij de VVD over het principe van het plaatsen van hekken.
Spreker meent dat dit een pittig probleem betreft dat op meer plaatsen speelt. De gemeente is op zoek naar meer recreatiemogelijkheden in plaats van minder. Het lastige is dat dit onderdeel lijkt te zijn van een patroon. Als er daklozen op een bankje zitten, wordt het bankje weggehaald, als het druk is in de parken worden er sluitingstijden ingevoerd en als er ergens een incident is, komt er een camera. Het college zegt dat er geen sprake is van precedentwerking maar een kerkhof aan verdwenen bankjes bewijst het tegendeel. Spreker vraagt zich af wanneer het Griftpark een hek krijgt en of je straks nog langs de singel kunt lopen. Gevraagd wordt of dit dan ook daadwerkelijk een oplossing voor het probleem is. Spreker hoopt dat de wethouder de raad gerust kan stellen dat het geen precedent is vanuit het college en dat het geen beleid is van het college om bij problemen rondom de openbare ruimte steeds de recreatiemogelijkheden en vrijheden van de inwoners van Utrecht in te perken, en dat het beleid is om meer te handhaven en activiteiten te ondernemen die het probleem verhelpen. Hierbij kan gedacht worden aan het plaatsen van bankjes en het toevoegen van toiletten en prullenbakken. Dit wordt steeds belangrijker omdat mensen meer thuiszitten en kleiner gaan wonen waardoor de druk op de openbare ruimte groter wordt. Gevraagd wordt welke inzet het college hier op bereid is te doen.
Spreker geeft aan dat er een Visie blijkt te zijn, Muntpark, verborgen schat van Utrecht. Gevraagd wordt waarom de wethouder ervoor heeft gekozen om deze Visie niet naar de raad te sturen. Spreker meent dat dit past in de visie van Utrecht en dat het past bij de groen/blauwe rondjes en vraagt welke rol dergelijke visies hebben gespeeld in de afweging die is gemaakt.

Spreker stelt dat er stukken in het gebied zijn die kansen bieden. De kraan zou een mooie optie zijn om andere functies aan het gebied toe te voegen en om meer toezicht en saamhorigheid in het gebied te brengen. Gevraagd wordt of het college bereid is om in gesprek te gaan met de eigenaar van de kraan zodat deze kraan een functie kan vervullen die een positieve uitstraling heeft op het beheer van het gebied.
Gevraagd wordt waarom het plaatsen van hekken een passend middel zou zijn om overlast tegen te gaan. Spreker vraagt waarom er niet wordt gehandhaafd. De drukste plekken zouden tussen 22.00 en 23.00 uur bezocht kunnen worden en mensen kunnen gevraagd worden om te vertrekken waarna een laatste ronde gedaan kan worden. Mensen kunnen dan ook op ander gedrag worden aangesproken.

De heer Işik (PvdA) stelt dat het gebied vanwege overlast vaak is ontruimd en vraagt hoe vaak aan mensen verteld moet worden dat ze zich aan de regels moeten houden.

Mevrouw Schilderman (D66) stelt dat ook bewoners al vaak gevraagd hebben waarom er niet wordt gehandhaafd. Er wordt door het college gesteld dat er geen capaciteit zou zijn maar nu blijkt dat er wel capaciteit is om hekken te openen en te sluiten. Spreker stelt dat overlast niet verdwijnt door een hek dicht te doen, mensen zullen ook gevraagd moeten worden om weg te gaan.

De heer Işik (PvdA) geeft aan dat er wel wordt gehandhaafd. De handhavingsacties van de gemeente hebben afgelopen zomer vijf keer tot ontruiming van het gebied geleid. Spreker stelt dat je wel kunt handhaven maar dat het gebied te druk is. De oplossing ligt dan ook in meer recreatiegebied en zwemwater.

Mevrouw Schilderman (D66) geeft aan dat de heer Işik herhaalt wat zij zegt, dat er gewerkt moet worden aan meer recreatie.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) deelt het standpunt van D66 dat het liever handhaving ziet dan hekken. Spreker heeft uit de brief van afgelopen week begrepen dat het op dat punt toch door de capaciteit mis gaat en dat je met de combinatie van hekken en handhavers wel de overlast zou kunnen beperken. De ideale situatie voor de PvdD is een buurtboa die vaak in het gebied aanwezig is en niet alleen ’s avonds de hekken sluit. Een permanente buurtboa zal meer kosten dan iemand die alleen de hekken sluit. Spreker vraagt hoe mevrouw Schilderman de inzet van handhavers ziet als je alleen maar met handhaving de overlast zou willen voorkomen.

Mevrouw Schilderman (D66) geeft aan zich te kunnen voorstellen dat een buurtboa zou kunnen helpen en deelt met de PvdD dat dat meer inzet zou zijn. Spreker meent wel dat als je de overlast wilt verminderen, je de mensen daadwerkelijk het gebied moet laten verlaten. Er staat nu ook een hek en er hangt een verbodsbord, maar dat houdt mensen niet tegen. Dat is de reden waarom de vraag is gesteld of het plaatsen van hekken de juiste oplossing is.

De heer Van der Graaf (ChristenUnie) geeft aan dat in de brief staat dat het soms om honderden mensen gaat die ’s avonds laat nog in het gebied verblijven en dat het onbegonnen werk is om met een paar handhavers op te treden. Spreker vraagt of mevrouw Schilderman met de ChristenUnie deelt dat met de pilot van het plaatsen van de hekken gemonitord kan worden of dit werkt en of aanvullend wellicht de handhaving verbeterd kan worden.

Mevrouw Schilderman (D66) stelt dat ze nog niet was aangekomen bij een centraal oordeel over de hekken en geeft aan dat ze serieuze twijfels heeft over of dat de oplossing is. Het college stelt een pilot voor wat al een verbetering is ten opzichte van hoe het eerder de raad ter ore kwam en spreker geeft aan dat daar over nagedacht kan worden.
Spreker stelt dat mensen niet alleen op de landtongen zitten waar de hekken geplaatst worden, maar in het hele gebied. Dat wordt niet afgesloten en de wethouder wordt gevraagd waarom zij denkt dat dit een oplossing kan zijn. Het college stelt dat handhaving geen sluitstuk kan zijn en spreker vraagt waarom het afsluiten van het gebied dat wel kan zijn.
Gevraagd wordt wanneer de kades bij het Muntgebouw hersteld zijn en klaar voor recreatie. Spreker vraagt of het college ook niet denkt dat spreiding hierdoor deels al voor een oplossing zorgt. Spreker vraagt ook of het college het idee heeft, als er meer gespreid wordt en de overlast blijft, het plaatsen van hekken helemaal geen oplossing heeft geboden.

Spreker stelt dat het college met een verlenging van 22.00 naar 23.00 uur komt in de zomer. De fractie vindt dat een goede maatregel. Het college benoemt dit expliciet bij wijze van proef, D66 heeft echter begrepen dat het hele voorstel een proef is. De wethouder wordt om een verduidelijking gevraagd. Spreker vraagt of het college bereid is om de hekken per definitie tijdelijk te plaatsen en of het aan het eind van de proefperiode met scenario's wil komen. de fractie vindt het erg belangrijk dat de gebruikers hierin ook gekend worden. Het college wordt gevraagd dit toe te zeggen en om aan te geven hoe het college dit wil doen.

De voorzitter deelt mee dat mede-agendeerder Stadsbelang Utrecht niet aanwezig is.

Mevrouw Zwinkels (CDA) geeft aan dat mensen door corona graag naar buiten willen. Er zijn in de wijk West tal van verdichtingsprojecten en de bewoners willen ergens kunnen recreëren. Mensen zijn tegelijkertijd in de steeds drukker wordende stad op zoek naar rust en ruimte en spreker is blij dat deze discussie nu in de raad gevoerd kan worden. Spreker heeft met omwonenden gesproken en heeft begrepen dat ongeveer 70 mensen met de gemeente een traject doorlopen om over dit onderwerp te spreken. Spreker zou graag ook richting deze mensen duidelijkheid willen bieden door ook over andere oplossingen te spreken. Het CDA ziet liever geen hekken en vindt ze ook niet passen bij het karakter van het gebied. De wethouder wordt gevraagd of er ook oplossingen denkbaar zijn zonder hekken. Het instellen van tijden ten behoeve van de nachtrust vindt de fractie wel een goed punt en gevraagd wordt hoe handhaving op een andere manier zou kunnen plaatsvinden. De fractie gelooft niet in de aanpak die nu wordt voorgesteld.

De heer Van der Graaf (ChristenUnie) geeft aan dat er al borden staan die oproepen om het vanaf 22.00 uur rustig te houden en om met omwonenden rekening te houden. Spreker vraagt welke opties mevrouw Zwinkels ziet om dit meer onder de aandacht te brengen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) geeft aan te willen kijken op welke dagen en op welke tijdstippen de overlast plaatsvindt zodat handhaving op die momenten gericht langs kan gaan. Spreker vindt het zonde dat deze totaaloplossing van de hekken zo veel impact op het gebied heeft en ziet dit als een voorbode van hoe hier op andere plekken mee omgegaan zal worden. Het gaat om het structureler oplossen van het onderliggende probleem.

De heer Işik (PvdA) stelt dat de verdichting de oorzaak is van het toenemende gebruik op eenzelfde locatie en van de overlast. Spreker roept het college op om te kijken waar goede faciliteiten kunnen worden gerealiseerd met betrekking tot zwemwater en recreatie. Dit probleem zijn voorlopig blijven bestaan maar er moet wel gekeken worden of locaties aangewezen kunnen worden waar de bewoners kunnen recreëren.
Spreker heeft ontruimingen meegemaakt en heeft met de omwonenden gesproken en stelt dat het duidelijk is dat er sprake is van overlast. De fractie volgt de lijn van het college. Er moet een oplossing komen voor de overlast en of dat met of zonder hekwerk is maakt de fractie niet zo veel uit. De bewoners moeten hun nachtrust terugkrijgen en de leefbaarheid en veiligheid in het gebied moeten gewaarborgd zijn.

Mevrouw Van Mil (Student&Starter) stelt dat er, als 's avonds de hekken moeten worden gesloten als er nog honderden mensen op de landtong zitten, een aantal handhavers naar binnen moeten om de hekken te sluiten en vraagt hoe deze situatie met de hekken beter wordt.

De heer Işik (PvdA) stelt niet te hebben gezegd dat er onvoldoende handhaving is maar dat er in de zomer regelmatig ontruimingen hebben moeten plaatsvinden. Toen werden tientallen medewerkers van handhaving samen met de politie ingezet. Spreker wenst een oplossing en het maakt hem niet uit of dat met of zonder hekwerk is.
Spreker hoopt dat als de hekken ten behoeve van de werkzaamheden weer weg zijn er meer spreiding plaatsvindt en dat dat leidt tot minder overlast. Spreker hoopt tegelijkertijd dat de recreanten ook zelf verantwoordelijkheid nemen.

De heer Van der Graaf (ChristenUnie) dankt het college voor de brief waarin duidelijk is uiteengezet welke afwegingen het college heeft gemaakt tussen het belang van recreatie en het belang van de bewoners. De fractie meent dat de maatregelen juist onduidelijkheid wegnemen over wat er mag op de locatie en dat kan handhaving helpen om de situatie sneller rustig te

krijgen. Het gaat om het reguleren van een situatie waar nu eigenlijk weinig mag en straks meer kan. Er wordt dus meer recreatie mogelijk gemaakt.
De fractie onderschrijft de oproep dat deze plek en andere plekken als onderdeel van het Rondje Stadseiland kansen biedt om recreatie en zwemwater toe te voegen. Gevraagd wordt of de wethouder bereid is om deze vraag specifiek mee te nemen in de plannen die lopen en wat de stand van zaken is met betrekking tot het Rondje Stadseiland en de Merwedekanaalzone.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) geeft aan grotendeels te kunnen aansluiten op de inbreng van de PvdA. Voor de PvdD is leefbaarheid en nachtrust belangrijk. Daarom heeft de fractie vorig jaar ook samen met de PvdA vragen gesteld over recreatie op deze locatie. Ook toen gaf het college aan de signalen te herkennen en dat de handhavingscapaciteit een probleem was. Als er stelselmatig overlast is, met name midden in de nacht, dan moet er ingegrepen worden voor de rust van mens en dier. De PvdD ziet het liefst menselijke handhaving met bijvoorbeeld een buurtboa die met regelmaat aanwezig is om recreanten op hun gedrag aan te spreken. Dit is blijkbaar te duur en daarom wil de fractie het plaatsen van hekken nu wel proberen.

Mevrouw Van Mil (Student&Starter) vindt de buurtboa ook een goed idee. Gevraagd wordt of de PvdD het niet jammer vindt dat er nu budget gaat naar het openen en sluiten van hekken en niet naar een buurtboa op drukke avonden.

Mevrouw Sasbrink (PvdD) meent dat het openen en sluiten van de hekken bijdraagt aan de duidelijkheid over wanneer er wel en wanneer er niet gerecreëerd mag worden. Nu mag het officieel niet en omdat het toch gebeurt is niet helder wanneer wel en niet. Het type hekken en heldere regels over wanneer wel en niet zal naar verwachting van de fractie bijdragen en daarom is het niet jammer dat daar budget naar gaat meent spreker. Spreker vindt het wel jammer dat er niet voldoende budget is voor een buurtboa.

De heer Virginia (GroenLinks) geeft aan dat GroenLinks ook geen fan is van hekken op deze plek. Gezien de uitleg in de brief kan de fractie voor de onderzoeksperiode achter de oplossing staan. De fractie is blij met de integrale visie op recreatie en openbare ruimte die ontwikkeld gaat worden. Er is eerder al door sprekers aangegeven dat er meer recreatieruimte moet komen en GroenLinks deelt die oproep. De fractie wil hierbij meegeven dat er bij deze zoektocht rekening gehouden moet worden met kwetsbaar groen.

Wethouder Van Hooijdonk geeft aan dat het een plaatselijk vraagstuk is dat een dieperliggend gesprek blootlegt over de groeiende stad en de behoefte aan buitenruimte. De wethouder sluit aan bij een aantal punten van de VVD. Deze situatie is heel bijzonder en het college ziet dit niet als precedent. Er wordt nu een illegaal stukje geopend, het is geen openbare ruimte en het college wil niet overal hekken neerzetten. Dat is ook niet de geest die het college uitstraalt bij de Ruimtelijke Strategie die binnenkort naar de raad komt. De wethouder is het ook met de VVD eens dat dit niet alles oplost. Het gaat om een pakket van verschillende maatregelen en de wethouder stelt dat het een kwestie van balanceren is. Niemand is tegen recreatie in het gebied, ook de bewoners niet. Het gaat wel om het in evenwicht houden van recreatie en leefbaarheid. Het is duidelijk dat het college op zoek moet naar meer ruimte voor recreatie. Dit gebeurt al maar is ook een opdracht voor de verdere toekomst.
Er zijn al verschillende dingen gedaan zoals het plaatsen van prullenbakken en het aanbrengen van beplanting. Dit niet met het doel om alles weg te halen, er blijven ook stroken gras over. Dit met het doel om ruimte te houden om te recreëren maar wel om te spreiden en te doseren. De hekken dragen ertoe bij om in de nacht meer te doseren.
De wethouder geeft aan dat er niet iets gesloten maar juist geopend wordt. Buiten de zomermaanden zullen de hekken altijd open staan en in de maanden met goed weer gaan de hekken ’s nachts dicht. De PvdD gaf aan dat er zwemwater verdwijnt en de wethouder merkt in dat kader op niet te weten hoeveel mensen er nog na 23.00 uur zwemmen.

Mevrouw Van Mil (Student&Starter) geeft aan te begrijpen dat juridisch gezien er iets geopend wordt. De situatie is echter dat je altijd over de hekken kon, dat iedereen daar in de zomer zat en dat het een soort gedoogsituatie was. Spreker meent dat het daarom voor veel mensen zal voelen alsof de ruimte wordt afgesloten. Afgelopen zomer zijn er tropische nachten geweest en dan is het logisch dat mensen koelte opzoeken. Dit zeker als je op een hete studentenkamer woont.

Wethouder Van Hooijdonk meent dat Student&Starter dit punt te groot maakt. Er wordt een stukje in de heetste maanden om 23.00 afgesloten. Als je dan zou willen zwemmen zou dat ook elders kunnen omdat het dan niet meer zo druk is.

De heer Işik (PvdA) stelt dat de wethouder heeft gezegd dat er meer recreatiegebieden moeten komen en vraagt wanneer de raad daar meer over te horen krijgt van het college.

Wethouder Van Hooijdonk geeft aan daar later in haar betoog op terug te zullen komen.
De wethouder memoreert dat een aantal raadsleden heeft gevraagd naar handhaving en wat het verschil is tussen de huidige en de nieuwe situatie en of er niet eerder en meer gehandhaafd had moeten worden. De wethouder stelt dat het best lastig was om aan de mensen uit te leggen wat de regimes waren. Als er meer gehandhaafd zou zijn dan zou het gebied steeds schoongeveegd moeten worden omdat mensen er niet mogen zijn. Dat zou ook geen fraai beeld zijn geweest. Er is nu een nieuw en duidelijk kader opgesteld waardoor mensen weten waar ze aan toe zijn en voor de politie en de eigen handhaving werkt dit ondersteunend omdat ze maar op één moment langs hoeven te komen, behalve als er overlast of wangedrag is. Als de handhaving dan langskomt, kan er verwezen worden naar de regels die dan helder zijn en in een deel van het gebied kunnen mensen dan verzocht worden om weg te gaan. De handhavers en de politie ervaren dat als hanteerbaar terwijl zij de huidige situatie niet hanteerbaar vinden.

Mevrouw Schilderman (D66) vraagt wat de wethouder eerder heeft weerhouden om de handhavers eerder op een specifiek moment te laten komen om de overlast aan te pakken.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat dat niet gedaan is omdat de regels er niet waren.

Mevrouw Schilderman (D66) geeft aan dat de wethouder heeft gezegd dat recreëren in het gebied in het verleden niet mocht en dat er daarom nu een kader is opgesteld zodat er gehandhaafd kan worden. Het probleem, en dat geven de bewoners ook aan, is dat er ’s nachts zo veel lawaai is. Spreker meent dat de wethouder er voor had kunnen kiezen om dan de handhaving langs te sturen om ervoor te zorgen dat de overlast niet plaatsvindt.

Wethouder Van Hooijdonk meent dat het goed is om te weten dat de eigen toezichthouders in de nachtelijke uren niet beschikbaar zijn. De raad weet ook dat de politie erg onderbezet is. Het is gemakkelijk om te zeggen dat er een blik handhavers opengetrokken moet worden maar die handhavers heeft de gemeente niet, en de politie ook niet. Bij meldingen komt de politie wel maar dan wordt er vaak niets geconstateerd of is er zo een overtal dat de politie niets kan beginnen. Dat zijn de situaties die ook in de brief zijn gemeld.
De wethouder meent hiermee de achtergrond te hebben geschetst. Het college heeft geprobeerd in de brief aan te geven waarom het toch dit besluit heeft genomen, ondanks dat het niet fraai is en dat het college ook niet wil verhekken. Het college denkt dat de combinatie van de maatregelen wel evenwichtig is. Het betreft een proef en na de zomer zal geëvalueerd worden. In verband met corona zal gekeken worden of nog een zomer nodig is om een goed beeld te krijgen. Het is dus tijdelijk maar de wethouder vindt het lastig om hier nu al een periode aan te plakken. Als dit een degelijke formule blijkt te zijn zal daar ook recht aan gedaan moeten worden. De wethouder stelt voor om de twee evaluaties te doen en licht toe dat de raad hierover wordt gerapporteerd en dat het college naar bevind van zaken zal handelen.
De wethouder geeft aan dat niet alleen bewoners maar ook gebruikers van het gebied zullen worden betrokken bij de evaluatie. In de aanloop is er vooral met de bewoners gesproken.
Het college heeft een onderzoek laten doen naar zwemwater waarin de drukte wel werd gezien maar waaruit ook duidelijk werd dat de gemeente hier nog onvoldoende inzicht in heeft. Dit zal dit jaar verder in kaart worden gebracht. De bedoeling is om daarna door te schakelen naar een visie of een plan en om in de loop van 2022 bij de raad terug te komen met een voorstel om het zwemwater uit te breiden. Met betrekking tot recreatie in bredere zin is in de RSU gezegd dat er een barcode is waar alle vormen van gebruik in zitten. Er is niet letterlijk een streepje recreatie maar wel bijvoorbeeld Groen Groeit Mee en aandacht voor de openbare ruimte. De RSU kondigt ook een nadere uitwerking van de openbare ruimte aan en vragen over het aanbieden van meer recreatieplekken, de balans met leefbaarheid en aandacht voor kwetsbaar groen kunnen volgens de wethouder prima in de visie op de openbare ruimte in een groeiende stad een plek krijgen.

Ondertussen is de gemeente al bezig en de wethouder licht toe dat SOIA al een nieuwe plek is die in gebruik is genomen. Het is terecht dat er aandacht is gevraagd voor het Rondje Stadseiland en de wethouder geeft aan dat de raad hier in de loop van dit jaar een voorstel voor krijgt.

De heer Van der Graaf (ChristenUnie) vraagt of het in het Rondje Stadseiland ook specifiek over zwemplekken gaat.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat dat ingewikkelder is. Zo is het Amsterdam-Rijnkanaal niet denkbaar als zwemplek omdat het de drukste vaarroute van Europa is en zwemmen derhalve gevaarlijk is. Aan de Merwedekant is ook geen zwemwater omdat het water aan bepaalde kwaliteiten moet voldoen. In de trits die de wethouder net noemde met het rapport dat al gemaakt is, het monitoren en daarna de voorstellen over zwemwater zal het college hier verder op terugkomen omdat het college de noodzaak ziet om het zwemwater verder uit te breiden.

De heer Işik (PvdA) vraagt wanneer in 2022 het voorstel naar de raad zal komen.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat dit in de tweede helft van 2022 zal zijn.
De wethouder vervolgt en geeft aan dat het college in het Werkspoorgebied een uitbreiding van recreatieve mogelijkheden ziet en dat het sluiten van de singels ook al veel ruimte heeft toegevoegd.
Mevrouw Schilderman heeft gevraagd naar de kraan. De wethouder licht toe dat het een moeizaam traject is geweest. Er is een eigenaar voor gevonden en de wethouder heeft begrepen dat deze eigenaar niet gemakkelijk te benaderen is. Het is een extra aanmoediging van mevrouw Schilderman om dat toch weer te proberen om te spreken over de verantwoordelijkheid van een eigenaar richting het gebruik van het gebied en van de openbare ruimte.
Rijkswaterstaat zal in de loop van het voorjaar de bouwhekken weghalen. De wethouder meent dat dat het gebied wat lucht kan geven en stelt dat dat de kades zijn waar de mensen wat minder dicht bij wonen.

Gemiste antwoorden

Mevrouw Schilderman (D66) geeft aan een aantal antwoorden te hebben gemist. De wethouder is gevraagd naar het algemene precedent dat breder voorkomt in de openbare ruimte rondom het weghalen van zaken. Spreker heeft ook gevraagd naar de visie over het Muntpark en of de wethouder denkt dat het werken met hekken daadwerkelijk een oplossing is. Daarnaast is gevraagd of de wethouder bereid is om na de evaluatieperiode scenario's weer te geven.

Wethouder Van Hooijdonk stelt alleen de visie te zijn vergeten en dat zij geprobeerd heeft om de andere vragen te beantwoorden. De wethouder geeft aan dat zij met betrekking tot de visie een verhaal uit 2010 boven tafel heeft gekregen dat gemaakt is door een externe partij en niet in opdracht van de gemeente. Dit plan is wel met de raad gedeeld maar is geen gemeentelijk plan.
De wethouder meent dat het voorstel geen precedentwerking heeft. De Muntkade is een specifieke situatie en de gemeente heeft niet de reputatie of wil dat het hekken neer wil zetten. Er worden juist hekken open gezet en de wethouder meent dat dat een verschil in perceptie is.
De wethouder geeft aan al te hebben gezegd dat het plaatsen van hekken op zichzelf geen oplossing is maar dat het valt onder een pakket van maatregelen waar ook de beplanting, de bebording en de prullenbakken bij horen. Het is balanceren en geen wiskunde of een druk op de knop.

Mevrouw Schilderman (D66) geeft aan blij te zijn dat de wethouder beplanting en prullenbakken noemt. Er is echter ook een standaard neergezet waarin meer openbare toiletten gewenst zijn en spreker vraagt of de wethouder bereid is om daar in het gebied iets mee te doen.

Wethouder Van Hooijdonk geeft aan dat nu niet te kunnen overzien. Er is horeca in de buurt en de hoop is dat daar mensen ook gebruik kunnen maken van de toiletten. Als mevrouw Schilderman daar prijs op stelt zal de wethouder hier op terug komen.

Mevrouw Schilderman (D66) geeft aan dat ze het op prijs zou stellen als de wethouder, ook in het kader van het Rondje Stadseiland, zou willen terugkomen op hoe zij denkt dat ze een netwerk van openbare toiletten kan realiseren.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dit een goed voorstel te vinden en geeft aan het daar in ogenschouw te zullen nemen.
De wethouder geeft aan het ingewikkeld te vinden om al op scenario's vooruit te lopen. Er zijn twee evaluatiemomenten beschreven omdat het college verwacht dat de jaren wat verschillend zullen verlopen. Dan moet er naar bevind van zaken gehandeld worden en als het dan niet in de rede ligt om scenario's te maken lijkt het de wethouder zonde om dit toe te zeggen. Het college zegt wel toe, zoals in de brief al is aangegeven, om de raad te informeren over wat het oplevert. Op basis van de evaluaties zal duidelijk moeten worden of de maatregelen werken of dat het balanceren blijft.

Mevrouw Van Mil (Student&Starter) geeft aan te hebben gevraagd bij welke andere gebieden er ook gemonitord gaat worden.
Er is gesteld dat er nu vooral is gesproken met de bewoners die naar voren zijn gekomen en dat bij de evaluatie ook de recreanten meegenomen worden. Spreker vraagt om een uitleg waarom er niet met de hele wijk is gesproken over het voorliggende besluit.

Wethouder Van Hooijdonk stelt dat het geen wijkprobleem maar een stedelijk probleem is. Er is vooral gesproken met bewoners die problemen ervaren hebben en er is samen op zoek gegaan naar een oplossing. Daar is ook aan gewerkt op het moment dat er geen recreanten zijn en deze zijn op dat moment ook moeilijk te vinden. Het lijkt de wethouder een goed idee om na de zomer alsnog met mensen in gesprek te gaan.
De wethouder geeft aan dat mevrouw Van Mil haar overvraagt als ze nu nog drie plekken zou moeten benoemen waar gemonitord gaat worden. Dit zal deze zomer gedaan worden en dan komt het college weer terug bij de raad.

Mevrouw Meerding (VVD) geeft aan gevraagd te hebben of, als er eerder maatregelen getroffen waren, dat er toe zou hebben geleid dat er nu geen hekken zouden hoeven geplaatst te worden.
De wethouder heeft deze vraag deels beantwoord maar er is ook gevraagd naar beplanting en prullenbakken en of dit niet eerder voorkomen had kunnen worden.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat het een geleidelijk proces is geweest. De wethouder heeft 15 jaar geleden ook in het gebied gewoond en zat toen ook wel eens buiten. Toen waren er nog niet de taferelen zoals de afgelopen jaren is te zien. Het neemt echter wel al jaren lang toe. De wijkwethouder is hier ook al jaren over met mensen in gesprek, maar dit gaat met stapjes. Vorig jaar is al wat met beplanting gedaan aan de ene zijde. De mensen aan de andere zijde hebben toen aangegeven dat ook te willen en daar wordt nu ook naar gekeken. De bebording is ook regelmatig aangepast. De wethouder geeft aan dat dit een wicked problem is. De raadsleden zeggen terecht dat je het gebied open en toegankelijk wilt maken zonder hek, slagboom of toegangskaartjes. Dat maakt het ingewikkeld om balans te houden. Het is geen druk op de knop of wiskunde en dat vereist balanceren en de situatie verandert door de jaren heen ook nog eens. Het is drukker geworden, door de klimaatverandering worden de warme seizoenen steeds langer en mensen hebben er een steeds groter deel van het jaar last van en door corona gingen veel mensen niet op vakantie.

De voorzitter stelt vast dat er geen gemiste vragen meer zijn.

Toezeggingen

Wethouder Van Hooijdonk zegt toe in het voorstel voor Rondje Stadseiland dat eind 2021 naar de raad komt ook openbare toiletten in het gebied rondom de Munt mee te nemen.

De voorzitter vraagt de agenderende partijen of zij met betrekking tot dit onderwerp iets gaan doen naar de raad.

Mevrouw Van Mil (Student&Starter) geeft aan hier nog over te zullen gaan nadenken.

De voorzitter stelt vast dat dit punt voor nu voldoende besproken is en sluit de vergadering om 23.03 uur.

Lijst van toezeggingen

Groen

Muntkade en meer recreatieplekken in de stad.

- **Wethouder Van Hooijdonk** zegt toe in het voorstel voor Rondje Stadseiland dat eind 2021 naar de raad komt ook openbare toiletten in het gebied rondom de Munt mee te nemen.

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

nummer	datum	agendapunt	portefeuille	onderwerp	organisatie	status	antwoord of voortgang
(195/521) 20/T518	Raad 26-11-20	RV Grondstoffennota	Circulaire Economie	M347 starten met afvalpreventiecampagne	Circulaire Economie	afhandelen per 26-02-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(196/521) 20/T517	Raad 26-11-20	RV Grondstoffennota	Circulaire Economie	M346 meer e-waste inzamelen	Circulaire Economie	afhandelen per 26-02-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(199/521) 20/M348	Raad 26-11-20	RV Grondstoffennota	Circulaire Economie	M348 vaart maken met kostenbesparingen en nieuwe technieken in de afvalinzameling	Circulaire Economie	afhandelen per 31-08-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(200/521) 20/M345	Raad 26-11-20	RV Grondstoffennota	Circulaire Economie	M345 minder (plastic) afval kan, kom met een afvalpreventieplan	Circulaire Economie	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(201/521) 20/M344	Raad 26-11-20	RV Grondstoffennota	Circulaire Economie	M344 Biedt het college de helpende hand aan ouderen en mensen met beperking?	Circulaire Economie	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(202/521) 20/M343	Raad 26-11-20	RV Grondstoffennota	Circulaire Economie	M343 Behoud de City Bin voorlopig	Circulaire Economie	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(238/521) 20/M336	Raad 05-11-20	RV Utrecht Circulair 2020-2023	Circulaire Economie	M336 Upcycle Center Utrecht 2	Circulaire Economie	afhandelen per 20-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(239/521) 20/M335	Raad 05-11-20	RV Utrecht Circulair 2020-2023	Circulaire Economie	M335 klein en groot versterken elkaar	Circulaire Economie	afhandelen per 20-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(243/521) 20/T403	Raad 05-11-20	RV Nota Inkoop	Circulaire Economie	M340 Circulaire zaterdag bij de bouwmarkt	Circulaire Economie	afhandelen per 31-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(244/521) 20/T402	Raad 05-11-20	RV Nota Inkoop	Circulaire Economie	M337 Circulair bouwen stimuleren	Circulaire Economie	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(245/521) 20/T401	Raad 05-11-20	RV Nota Inkoop	Circulaire Economie	M333 Bewoners meenemen bij Circulaire Experimenten	Circulaire Economie	afhandelen per 30-06-22 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(246/521) 20/T400	Raad 05-11-20	RV Nota Inkoop	Circulaire Economie	M332 Maak Utrecht Circulair concreet en controleerbaar	Circulaire Economie	afhandelen per 29-12-23 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(254/521) 20/T385	cie. S&R 29-10-20	Raadsvoorstel Utrecht Circulair 2020-2023	Circulaire Economie	De wethouder zegt toe de raad in Q2 2022 de evaluatie van circulaire inkoop te sturen.	Circulaire Economie	afhandelen per 01-07-22 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(271/521) 20/M309	Raad 01-10-20	Raadsvoorstel Wijziging Afvalstoffenverordening en APV Opt-in systeem	Circulaire Economie	M309 Een reclamefolder is geen huis-aan-huisblad	Circulaire Economie	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(281/521) 20/T346	cie. S&R 24-09-20	Raadsvoorstel Wijziging Afvalstoffenverordening en APV Opt-in systeem voor uitzondering huis-aan-huis bladen	Circulaire Economie	De wethouder zegt voor het einde van het jaar een brief toe met de uitkomsten van het gesprek met de Stichting Reclame Code over het verhogen van het percentage redactionele content.	Circulaire Economie	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(367/521) 20/T139	cie. S&R 23-06-20	Jaarstukken 2019	Circulaire Economie	De wethouder zegt toe samen met de raad een indicator voor circulaire economie te ontwikkelen als de nota Utrecht circulair beschikbaar is gekomen.	Circulaire Economie	afhandelen per 20-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(11/38) 21/LIS12	Raad 11-02-21		Circulaire Economie	LIS raadsvergadering 18 februari 2021. De heer J. Lefevre over containers op het Willem van Noortplein regelmatig overvol en stort men het maar eromheen. Behandeladvies griffie: ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van antwoord.	Portefeuilles	afhandelen per 25-03-21 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
20/LIS68	Raad 07-12-20		Circulaire Economie	LIS raadsvergadering d.d. 17 december 2020. Ontwerpbegroting 2022 AVU. Afdoeningsadvies griffie: voor concept zienswijze in handen stellen van het college en de raad hierover informeren.	Circulaire Economie	afhandelen per 20-05-21 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
19/LIS90	Raad 11-12-19		Circulaire Economie	DPG Media B.V. , mevrouw E. David over verzoek om uitstel handhaving vd maatregel invoering opt-in ongeadresseerd drukwerk. Op LIS 19/12/19 met behandeladvies: ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Gerhard Schoonvelde (Circulaire Economie)	afhandelen per 31-03-20 actueel	antwoord: De inhoud van de ingekomen brief komt aan bod in de lopende cassatieprocedure; we informeren de raad met een aparte brief over de uitkomst van de cassatieprocedure wanneer deze is afgerond.
19/LIS87	Raad 28-11-19		Circulaire Economie	VARnws, de heer Van Wijk over verzoek tot uitstellen Opt-in systeem. Ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord. Ter info: afdoeningsadvies is afgestemd met stadskantoor. Er wordt nl een zorgvuldig dossier bijgehouden op dit onderwerp. Er nog een brief geweest zoals deze van de Persgroep. We zorgen dat alles gelijk/op dezelfde manier wordt afgehandeld. Afdoening dient voor 15 december te gebeuren.	Gerhard Schoonvelde (Circulaire Economie)	afhandelen per 31-03-20 actueel	antwoord: De inhoud van de ingekomen brief komt aan bod in de lopende cassatieprocedure; we informeren de raad met een aparte brief over de uitkomst van de cassatieprocedure wanneer deze is afgerond.
19/LIS65	Raad 09-10-19		Circulaire Economie	Vereniging Mail Distributie Bedrijven, Netwerk VSP BV en Koninklijk Verbond van Grafische Ondernemingen over verzoek/sommatie m.b.t. de invoering van het opt-in-systeem. Ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Gerhard Schoonvelde (Circulaire Economie)	afhandelen per 31-03-20 actueel	antwoord: De inhoud van de ingekomen brief komt aan bod in de lopende cassatieprocedure; we informeren de raad met een aparte brief over de uitkomst van de cassatieprocedure wanneer deze is afgerond.

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(157/521) 20/T559	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Dierenwelzijn	M402 Inzicht in inspanningen en resultaten diervriendelijk bouwen	Dierenwelzijn	afhandelen per 24-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(159/521) 20/T557	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Dierenwelzijn	M399 Scherpere indicator 'Evenementen met dieren'	Dierenwelzijn	afhandelen per 24-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(221/521) 20/T494	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Dierenwelzijn	De raad ontvangt in 1e kwartaal 2021 informatie over (de kippen in) het Julianapark	Dierenwelzijn	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(222/521) 20/T493	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Dierenwelzijn	De raad ontvangt in 2e kwartaal 2021 een terugkoppeling van gesprekken met de beheerders van de dierenweides over een nieuwe regeling	Dierenwelzijn	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(416/521) 19/T552	Raad 05-12-19	Nota Dierenwelzijn	Dierenwelzijn	M455 Verbeter Vissenwelzijn	Dierenwelzijn	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(447/521) 19/T488	cie. S&R 07-11-19	Raadsvoorstel Nota Dierenwelzijn - minimabeleid rondom huisdieren	Dierenwelzijn	De wethouder koppelt in het eerste kwartaal van 2020 haar bevindingen van de gesprekken met Amsterdam en Rotterdam over het minimabeleid rondom huisdieren in deze steden per raadsbrief aan de raad terug.	Lisanne van Woerden (Dierenwelzijn)	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(2/38) 21/LIS23	Raad 29-03-21		Dierenwelzijn	LIS raad 8 april 2021. Petitie Kippen weg uit Zuilen. Behandeladvies: ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	P Maaswinkel (Dierenwelzijn)	afhandelen per 10-05-21 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
(16/521) 21/M51	Raad 25-03-21	raadsvoorstel Aanvullende bijdrage La Vuelta Holanda	Economische Zaken	M51 Geen extra bijdrage naar Vuelta	Economische Zaken	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(58/521) 21/T79	Vragenuur 11-02-21	Vragen van mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks), de heer Dekker (GroenLinks) en de heer Van der Zweth (PvdA) inzake "Laat de winkel van Stichting Terre des Hommes niet door het ijs zakken".	Economische Zaken	Vragen van mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks), de heer Dekker (GroenLinks) en de heer Van der Zweth (PvdA) inzake "Laat de winkel van Stichting Terre des Hommes niet door het ijs zakken". Wethouder Verschuure zal samen met het wijkbureau bekijken of via lokaal maatwerk een oplossing kan worden gevonden voor de winkel van Terre des Hommes en de raad daarover per raadsbrief informeren voor 1 april 2021.	Wijk Noordwest	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(120/521) 20/M458	Raad 17-12-20	RV Voortzetting Wijkontwikkelmaatschappij Noordwest en collegevoorstel Intentieovereenkomst	Economische Zaken	M458 Wijkontwikkelingsmaatschappij tijdig evalueren en versterken met partners	Economische Zaken	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(230/521) 20/T459	cie. S&R 18-11-20	Programmabegroting 2021	Economische Zaken	De wethouder zegt toe dat hij in Q2 2021 via een raadsbrief de raad informeert over de uitwerking KPI over de maatschappelijke meerwaarde	Economische Zaken	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(231/521) 20/T458	cie. S&R 18-11-20	Programmabegroting 2021	Economische Zaken	De wethouder zegt toe dat hij in Q1 2021 via een raadsbrief richting de raad terug komt op de Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (kaders en financiën)	Economische Zaken	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(232/521) 20/T457	cie. S&R 18-11-20	Programmabegroting 2021	Economische Zaken	De wethouder zegt toe dat hij in Q2 2021 met een plan van aanpak richting de raad komt met daarin hoe hij met kwetsbare winkelgebieden om wil gaan, inclusief hoe de aangepaste BSSB-regeling eruit ziet.	Economische Zaken	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(233/521) 20/T409	cie. S&R 12-11-20	Raadsvoorstel Voortzetting Wijkontwikkelmaatschappij Noordwest en collegevoorstel Intentieovereenkomst	Economische Zaken	De wethouder zegt toe een evaluatie over 5 jaar (ook van het instrument wom) uit voeren en op te nemen in het (aangepaste en met de raad gedeelde) bedrijfsplan (met de nieuwe partners).	Economische Zaken	afhandelen per 28-11-25 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(234/521) 20/T408	cie. S&R 12-11-20	Raadsvoorstel Voortzetting Wijkontwikkelmaatschappij Noordwest en collegevoorstel Intentieovereenkomst	Economische Zaken	De wethouder zegt toe het aangepaste bedrijfsplan van de WOM NW in april 2021 aan de raad toe te sturen	Economische Zaken	afhandelen per 30-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(327/521) 20/T242	Raad 16-07-20	Kaderbrief	Economische Zaken	M229 Utrecht verklein het risico op een nieuwe pandemie	Economische Zaken	afhandelen per 31-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(358/521) 20/M140	Raad 09-07-20	Actule moties	Economische Zaken	M140 soepele vergunningen bij versoepelingen	Handhaving EZ	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(396/521) 20/T47	Vragenuur 06-02-20	Vragen van mevrouw Bijsterbosch (D66) en mevrouw Zwinkels (CDA) inzake Rood Noot in nood?	Economische Zaken	Vragen van mevrouw Bijsterbosch (D66) en mevrouw Zwinkels (CDA) inzake Rood Noot in nood? Wethouder Verschuure zal de raad aan het einde van het jaar of in 2021 laten weten of de EFRO-subsidie daadwerkelijk is toegekend.	Economische Zaken	afhandelen per 31-01-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(10/521) 21/T125	Raad 25-03-21	LIS raad 25 maart 2021	Energie	De raad wordt in Q3 van 2021 geïnformeerd over de voortgang van het project windmolens en zonnevelden in Rijnenburg en Reijerscop, waaronder de resultaten van de 2e ronde voor indiening van initiatieven.	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 16-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(24/521) 21/T117	cie. S&R 18-03-21	Raadsbrief Visie biomassagebruik	Energie	De raad ontvangt in Q2 2021 een toelichting op de rol die de omgevingswet wel of niet kan spelen op het vergroten van de lokale invloed op vergunningen voor biomassa-installaties	Energie	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(75/521) 21/T54	Raad 04-02-21	Raadsbrief Transitievisie Warmte, deel I en II	Energie	De raad ontvangt in de tweede helft van 2021 het raadsvoorstel Transitievisie Warmte deel II ter besluitvorming.	Energie	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(76/521) 21/T53	Raad 04-02-21	Raadsbrief Transitievisie Warmte, deel I en II	Energie	De raad ontvangt in Q1 van 2021 het raadsvoorstel Transitievisie Warmte deel I ter besluitvorming.	Energie	afhandelen per 25-03-21 actueel	antwoord: Het raadsvoorstel Transitievisie Warmte deel I is op 11 maart 2021 naar de raad verzonden.
(110/521) 21/T26	Raad 21-01-21	LIS raad 21 januari 2021	Energie	Raadsbrief Beantwoording vragen uit Raadsinformatiebijeenkomst Energieopslag. De raad ontvangt naar verwachting in Q4 2021 het nieuwe beleid voor bodemenergie.	Energie	afhandelen per 09-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(112/521) 21/T24	Raad 21-01-21	LIS raad 21 januari 2021	Energie	Raadsbrief Evaluatie kredietverstrekking Stichting Energietransitie Utrecht aan Alliantie+ De raad ontvangt uiterlijk Q3 van 2021 de uitkomst van de evaluatie van de kluswoningen (NoM renovatie-woningen) in Kanaleneiland	Energie	afhandelen per 03-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(128/521) 20/T601	Raad 17-12-20	LIS raad 17 december 2020	Energie	Raadsbrief Participatie energietransitie en Stadsgesprek Nieuwe Energie. De raad ontvangt medio 2021 de opbrengst van het stadsgesprek Nieuwe Energie in de vorm van 'Spelregels Energietransitie Utrecht' en van een nieuw visiedocument op de energietransitie.	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 22-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(129/521) 20/T600	Raad 17-12-20	LIS raad 17 december 2020	Energie	Raadsbrief Stand van zaken zon op dak. De raad ontvangt in het 2e kwartaal 2021 de resultaten van het onderzoek naar het verhogen van de ambities op het gebied van zon op dak richting 2025 en 2030 en van het onderzoek naar het verhogen van de benuttingsgraad van daken voor zon.	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 03-06-21 actueel	antwoord: Afgehandeld middels Raadsbrief Potentie zon op dak in RES conceptbod van 31 maart 2021, kenmerk 8698695/20210323/FV
(130/521) 20/T599	Raad 17-12-20	LIS raad 17 december 2020	Energie	Raadsbrief Voortgang Overvecht-Noord aardgasvrij. De in de brief genoemde toezegging wordt toegevoegd aan toezegging 20/T336 in de lijst van toezeggingen: De raad ontvangt eind 2021 het wijkuitvoeringsplan voor de energietransitie in Overvecht-Noord.	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 02-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(131/521) 20/T598	Raad 17-12-20	LIS raad 17 december 2020	Energie	Raadsbrief Toelichting 3,75 miljoen voor Overvecht-Noord. De raad ontvangt in het 3e kwartaal 2021 de uitkomsten van deelonderzoeken om tot een sluitende businesscase te komen voor diverse alternatieve warmteoplossingen in Overvecht-Noord.	Energie	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(208/521) 20/T510	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Energie	Wethouder van Hooijdonk zal de raad in het eerste kwartaal van 2021 informeren over de vergunningsplicht bij na-isolatie van woningen.	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(260/521) 20/M314	Raad 15-10-20	Verruiming algemene verklaring geen bedenkingen voor 2 zonne-energieprojecten Haarrijnseplas en geluidswal A12	Energie	M314 Duidelijke kaders voor zonne-energieprojecten en hun omgeving	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 15-01-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(279/521) 20/T348	cie. S&R 24-09-20	Raadsvoorstel Verruiming van de algemene verklaring van geen bedenkingen voor zonne-energieproject Meijewetering	Energie	De wethouder zegt toe de raad voor eind 2020 een reflectie te sturen op het proces rondom Meijewetering met leerpunten voor andere zonne-energieprojecten.	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(284/521) 20/T336	Raad 17-09-20	LIS raad 17 september 2020	Energie	Het Wijkuitvoeringsplan (WUP) voor Overvecht Noord zal in concept en op hoofdlijnen naar verwachting eind 2021 gereed zijn.	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 11-11-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(285/521) 20/T330	Raad 17-09-20	LIS raad 17 september 2020	Energie	Na het zomerreces (2020) ontvangt de raad de resultaten van de stakeholdersgesprekken over de visie op de regierol van de gemeente bij de aanleg van collectieve warmtenetten.	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(299/521) 20/T305	Raad 17-09-20	Raadsvoorstel Ontwerp-Regionale Energiestrategie en concept-bod	Energie	M276 Natuur en duurzame energie	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(314/521) 20/T260	Raad 20-02-20	LIS/ Raadsbrief Elektrisch koken Overvecht-Noord	Energie	De wethouder zegt toe de raad eind 2020 een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte ter besluitvorming voor te leggen geldend voor Overvecht-Noord om daar onder voorwaarden geen kookgas meer te kunnen gebruiken.	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(319/521) 20/M195	Raad 16-07-20	Actuele moties	Energie	M195 Inkoop gemeentelijk gas	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(335/521) 20/T230	Raad 09-07-20	Raadsvoorstel Visie en uitnodigingskader Energielandschap Rijnenburg en Reijerscop	Energie	M190 Zonne-thermie	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 23-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(336/521) 20/T229	Raad 09-07-20	Raadsvoorstel Visie en uitnodigingskader Energielandschap Rijnenburg en Reijerscop	Energie	M185 Nedereindse plas	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 23-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(345/521) 20/M192	Raad 09-07-20	Raadsvoorstel Visie en uitnodigingskader Energielandschap Rijnenburg en Reijerscop	Energie	M192 Zorg voor juridische houdbaarheid van eisen aan slagschaduw	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(346/521) 20/M176	Raad 09-07-20	Raadsvoorstel Visie en uitnodigingskader Energielandschap Rijnenburg en Reijerscop	Energie	Motie roei-, sport- en recreatiewater in Rijnenburg	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(376/521) 20/T127	Raad 18-06-20	RV Op weg naar een Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040	Energie	M114 Energie-opwekken met ambitie	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(418/521) 19/T541	Raad 21-11-19	Lijst Ingekomen Stukken	Energie	In december 2020 raadsvoorstel over de mogelijke besluitvormingstrajecten bij aardgasvrij maken van Overvecht-Noord, met specifieke rollen en taken van de raad daarin.	P Maaswinkel (Energie)	afhandelen per 04-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(463/521) 19/M300	Raad 03-10-19	RV Startnotitie RES U16	Energie	M300 biomassa in RES	I van de Klundert (Energie)	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(464/521) 19/M299	Raad 03-10-19	RV Startnotitie RES U16	Energie	M299 Industrie en kantorenpark in Utrecht dragen aan de energietransitie	I van de Klundert (Energie)	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(465/521) 19/M298	Raad 03-10-19	RV Startnotitie RES U16	Energie	M298 regionaal afstemmen van legekosten voor vergunningen duurzame energieopwekking	I van de Klundert (Energie)	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(466/521) 19/M297	Raad 03-10-19	RV Startnotitie Regionale Energietransitie U16	Energie	M297 RES voor en door de stad	I van de Klundert (Energie)	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(467/521) 19/M295	Raad 03-10-19	RV Startnotitie Regionale Energiestrategie U16	Energie	M295 50% Lokaal eigenaarschap	I van de Klundert (Energie)	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(457/521) 19/T425	cie. S&R 30-10-19	PB 2020 - Erfgoed - toegankelijkheid	Erfgoed	In de eerstvolgende aanpassing (eind 2020) voor het Utrechtse restauratiefonds heeft de wethouder aandacht voor verruiming van de toegankelijkheid voor mensen met een visuele of motorische beperking in het bijzonder voor monumenten, horeca, winkels met een soort van publieke functie	Erfgoed	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(11/521) 21/T124	Raad 25-03-21	LIS raad 25 maart 2021	Groen	Update toezegging 21/T56 De raad ontvangt uiterlijk in Q3 2021 informatie over de voorgang van het programma Groen groeit mee en de wijze waarop dit programma de Utrechtse ambities kan ondersteunen.	Groen	afhandelen per 16-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(18/521) 21/T123	Raad 25-03-21	Actuele moties	Groen	M47 Raad eerst aan zet voor betere recreatieplek	Wijk West	afhandelen per 31-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(71/521) 21/T68	Raad 18-02-21	Raadsbrief Startdocument Ockhuizen	Groen	De raad ontvangt naar verwachting eind 2021 een voorstel voor een IPvE voor het gebied Ockhuizen.	Groen	afhandelen per 02-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(73/521) 21/T56	cie. S&R 11-02-21	Raadsvoorstel Reactie op memo Toekomst samenwerking van Recreatieschappen	Groen	De raad ontvangt in Q2 2021 een brief over groen groeit mee en de Utrechtse inzet op de ontwikkeling van groen en recreatie om de stad	Groen	afhandelen per 30-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(78/521) 21/T51	Raad 04-02-21	Raadsbrief Bomenweggeefactie en herinneringsbomen	Groen	De raad ontvangt uiterlijk Q3 van 2021 informatie over het verloop van de bomenweggeefactie en het planten van de herinneringsbomen.	Groen	afhandelen per 15-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(223/521) 20/T492	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Groen	De raad ontvangt in 3e kwartaal 2021 een brief over het verder realiseren van de groenstrategie als uitwerking van de RSU	Groen	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(224/521) 20/T491	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Groen	De raad ontvangt in 2e kwartaal 2021 een brief over biodiversiteit	Groen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(225/521) 20/T490	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Groen	De raad ontvangt in 1e kwartaal 2021 informatie over een mogelijke verbreding van het initiatief in Hoograven waar bewoners een briefje in de bus ontvingen met gesuggereerde wandelroutes in de buurt	Groen	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(226/521) 20/T489	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Groen	De raad ontvangt in 1e helft 2021 een plan over de inrichting van de recreatiefunctie in de regio (recreatieschappen)	Groen	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(237/521) 20/T404	Raad 05-11-20	LIS raad 5 november 2020	Groen	Raadsbrief Stand van zaken landgoederen. De in de brief genoemde toezegging wordt opgenomen in de lijst van toezeggingen: De raad ontvangt eind 2021 informatie over de ontwikkelingen die de landgoederen raken (o.a. Omgevingsvisie USP, Ontwikkelperspectief Maarschalkerweerd en de verbreding van de A27) en de acties die dat van de landgoederen vraagt met aandacht voor de positie en het toekomstperspectief van de landbouw en de natuur op de landgoederen en de ontwikkelingen langs de Kromme Rijn.	Groen	afhandelen per 09-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(363/521) 20/T203	cie. S&R 02-07-20	Kaderbrief 2020	Groen	Wethouder Van Hooijdonk zegt toe in de tweede helft van het jaar informatie naar de raad te sturen in het kader van Motie 368: Alle kleine groene beetjes helpen	Groen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(505/521) 18/M219	Raad 08-11-18	PB 2018 Speelplekken	Groen	18/M219 Nieuwe speelplekken groen	Groen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(1/38) 21/LIS24	Raad 12-04-21		Groen	LIS raad 22 april 2021. Ontwerp Begroting 2022 en Ontwerp Jaarrekening 2020 recreatieschap Stichtse Groenlanden. Voor concept zienswijze in handen stellen van het college en de raad hierover informeren. De deadline voor de zienswijze is 7 juni 2021.	Portefeuilles	afhandelen per 03-06-21 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
(4/38) 21/LIS21	Raad 23-03-21		Groen	LIS raad 8 april 2021. Mail over duurzaam maaien langs recreatiepaden. Behandeladvies griffie: ter afdoening in handen stellen college. Raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Groen	afhandelen per 04-05-21 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
(516/521) 17/T231	cie. S&R 26-10-17	PGB 2018 Ruimte	Grondzaken	De wethouder zegt toe de raad voor het aflopen van de erfpacht te informeren over de nieuwe invulling van de parkeergarage Paardeveld en Springweg.	Grondzaken	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(29/521) 21/T108	Vragenuur 04-03-21	Vragen van de heer De Boer (Stadsbelang Utrecht) inzake Illegale motorcrossers bij Haarrijnseplas, overlast voor Utrechters en bewoners Maarssen.	Handhaving	Wethouder Van Hooijdonk zal de raad berichten of eventuele schade in het gebied kan worden verhaald op de veroorzakers ervan.	Handhaving en Vergunningen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(150/521) 20/T567	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Handhaving EZ	M423 De 25-graden-plusregeling ook laten gelden voor terrassen buiten de binnenstad	Handhaving EZ	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(5/38) 21/LIS20	Raad 25-03-21		Handhaving Openbare Ruimte	LIS raad 8/4. Utrechtse Bomenstichting over opnieuw illegale kap. Ter afdoening in handen stellen college. Raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Erica Geertsema (Handhaving Openbare Ruimte)	afhandelen per 06-05-21 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
(22/38) 20/LIS71	Raad 22-12-20		Handhaving Openbare Ruimte	LIS raad d.d. 21 januari 2021. Bewonersgroep Bomen Oog in Al over zienswijze kap 70 jaar oude boom. Behandeladvies griffie: Ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Erica Geertsema (Handhaving Openbare Ruimte)	afhandelen per 02-02-21 actueel	(antwoord niet aangegeven)
19/LIS67	Raad 10-10-19		Handhaving Ruimtelijke Ontwikkeling	De heer Hofman over standpunt van de gemeente Utrecht panden Burgemeester Reigerstraat. Ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Wilfred Matser (Handhaving)	afhandelen per 21-11-19 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
17/Br38	Raad 26-10-17		Handhaving Verkeer en Milieu	Een ingekomen brief d.d. 5 oktober 2017, van C.v.O, alhier, over artikel 5, 'Vrijstellingsverordening inrichtingen milieubeheer'. 17 br. 38 Besloten raad 2 november 2017: besloten is deze brief in handen te stellen van b&w, ter afdoening en een kopie hiervan te sturen aan de raad.	Wilfred Matser (Handhaving Milieu)	afhandelen per 07-12-17 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)|

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(387/521) 20/T80	cie. S&R 14-05-20	Raadsvoorstel Zienswijzemogelijkheid ontwerp programmabegroting 2021 RUD	Handhaving Milieu	De wethouder vraagt bij de Provincie een overzicht van klachten over BASF op en hoe daarmee omgegaan wordt en stuurt deze zo snel mogelijk naar de raad.	Wilfred Matser (Handhaving Milieu)	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(391/521) 20/T53	Vragenuur 13-02-20	Vragen van de heer Van Heuven (PvdD) inzake Kappen met die fietsreclame	Handhaving Openbare Ruimte	Vragen van de heer Van Heuven (PvdD) inzake Kappen met die fietsreclame Wethouder Diepeveen zal bekijken op welke wijze restricties kunnen worden verbonden aan het uitdelen van reclamemateriaal en daar middels een raadsbrief vóór het zomerreces op terugkomen	Erica Geertsema (Handhaving Openbare Ruimte)	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(515/521) 17/281	Raad 21-12-17	parkeergarage Berlijnplein	Leidsche Rijn	M 281 Parkeergarage Berlijnplein naar de markt wanneer dat kan	Mobiliteit	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(115/521) 20/T611	cie. S&R 10-12-20	Raadsbrief Huurprijzen Wilhelminawerf	Merwedekanaalzone	De wethouder zegt toe de raad in Q1 2021 een rijke tijdlijn toe te sturen over het dossier Wilhelminawerf. Onderdeel van deze tijdlijn is een reactie op de vraag van het CDA over het overdragen van het project aan een gelieerde partij	Merwedekanaalzone	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(116/521) 20/T610	cie. S&R 10-01-20	Raadsbrief Huurprijzen Wilhelminawerf	Merwedekanaalzone	De wethouder zegt toe de raad in het eerste kwartaal van 2021 te informeren over welke verbeteringen in de organisatie zijn en worden doorgevoerd om afspraken met ontwikkelaars te borgen én over de actuele situatie rondom het project Wilhelminawerf	Merwedekanaalzone	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
20/LIS53	Raad 01-10-20		Merwedekanaalzone	LIS 15/10/20. Belangengroep bewoners houd -rivierenwijk-leefbaar. Waarom worden wij dom gehouden? Afdoeningsadvies Griffie: Ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Merwedekanaalzone	afhandelen per 12-11-20 actueel	antwoord: Afschrift van de antwoordbrief over Informatievoorziening Merwedekanaalzone bijgevoegd.
19/BRF10	Raad 03-02-19		Merwedekanaalzone	Mail Werkgroep Houd Rivierenwijk Leefbaar over beëindiging deelname Opdrachtgeversgroep. Ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord. 11/2 Ontvangstbevestiging verzonden	Merwedekanaalzone	afhandelen per 01-07-19 actueel	antwoord: De brief van Houd Rivierenwijk Leefbaar was een mededeling over het beëindigen van deelname aan de Opdrachtgeversgroep, waar geen verdere reactie op nodig was. Met enige regelmaat zijn we nog steeds in gesprek met de werkgroep Houd Rivierenwijk Leefbaar om hen te informeren over de plannen voor de Merwedekanaalzone. Tijdens de inspraakperiode begin 2020 over de plannen, hebben zij ook gelegenheid gekregen bij de plenaire bijeenkomsten om hun standpunt toe te lichten.

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(143/521) 20/T578	Raad 08-12-20	RV Utrecht kiest voor gezonde lucht	Milieu en Emissieloos Vervoer	M443 Pak zinloos stationair draaien mobiele bouwwerktuigen verder aan	Eddie van der Waard (Milieu en Emissieloos Vervoer)	afhandelen per 20-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(209/521) 20/T509	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Milieu en Emissieloos Vervoer	De wethouder Eerenberg zegt de raad toe bij de duurzaamheidsrapportage in het 2e kwartaal van 2021 terug te komen op het opnemen van indicatoren voor trillingshinder.	Eddie van der Waard (Milieu en Emissieloos Vervoer)	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(210/521) 20/T508	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Milieu en Emissieloos Vervoer	Wethouder Eerenberg zegt toe de raad in het eerste kwartaal 2021 een brief te sturen over stadslogistiek met daarin veel aandacht voor de rol van hubs.	Eddie van der Waard (Milieu en Emissieloos Vervoer)	afhandelen per 31-03-21 actueel	antwoord: Afgedaan middels raadsbrief Evaluatie en vervolg op Actieplan Goederenvervoer 2015-2020 van 09-04-21 met als kenmerk 8725266/2103311520-RJvA
(255/521) 20/T383	cie. S&R 29-10-20	Raadsvoorstel Utrecht kiest voor gezonde lucht	Milieu en Emissieloos Vervoer	De wethouder koppelt in Q2 2021 via een raadsbrief aan de raad terug over 1) wat het gesprek met de provincie Utrecht over digitale neuzen heeft opgeleverd, 2) of het gelukt is een wijk te vinden waarmee een experiment voor een houtstookarme wijk gestart kan worden, 3) rapportage over gesprek met collega's uit de regio over milieuzone 4) terugkoppeling gesprek met coöperaties over mogelijkheden dwingend advies en 5) twee vragen die naar Eneco gestuurd zouden worden.	Eddie van der Waard (Milieu en Emissieloos Vervoer)	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(256/521) 20/T381	cie. S&R 29-10-20	Raadsvoorstel Utrecht kiest voor gezonde lucht	Milieu en Emissieloos Vervoer	De wethouder zegt toe dat hij een routekaart tot de besluitvorming 2023 gaat vormgeven met daarin de elementen monitoring (met luchtkwaliteit en verkeer), subsidieregeling, communicatie, perspectief, impact op de stad, en de impact op Lage Weide en deze aan de raad stuurt in het 4e kwartaal 2021.	Eddie van der Waard (Milieu en Emissieloos Vervoer)	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(261/521) 20/T379	Raad 15-10-20	LIS raad 15 oktober 2020, raadsbrief Handhavingsvoorbeeld Rotterdam aanpak geluidsoverlast van verkeer	Milieu en Emissieloos Vervoer	Het college zegt toe de raad te informeren over de mogelijkheid om een zogenaamde 'Lawaaiflitspaal' in te zetten zodra de technische en juridische randvoorwaarden voldoende duidelijk zijn.	Eddie van der Waard (Milieu en Emissieloos Vervoer)	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(275/521) 20/T356	Raad 01-10-20	LIS raad 1 oktober 2020	Milieu en Emissieloos Vervoer	Raadsbrief Voortgang toezegging Geluid en Gezondheid. Vanaf september worden de enquêtes ten behoeve van de gezondheidsmonitor verstuurd en ongeveer in april 2021 zal de data beschikbaar komen waarna de analyses kunnen starten. Wij brengen u voor die tijd op de hoogte van de uitkomst van het gesprek met het RIVM en zullen tevens terugkomen op dit onderwerp in het kader van de Geluidnota Utrecht waar het aspect gezondheid zeker een prominente plaats zal hebben.	Eddie van der Waard (Milieu en Emissieloos Vervoer)	afhandelen per 18-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(283/521) 20/T342	cie. S&R 24-09-20	Raadsvoorstel Keuze scenario sanering Nedereindse Plas	Milieu en Emissieloos Vervoer	De wethouder zegt toe om bij de BERAP 2021 de raad het voorstel te doen over hoe de reserve Nedereindse Plas in te zetten	Eddie van der Waard (Milieu en Emissieloos Vervoer)	afhandelen per 31-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(9/521) 21/T126	Raad 25-03-21	LIS raad 25 maart 2021	Mobiliteit	De raad wordt in de tweede helft van 2021 geïnformeerd over het Integraal programma van Eisen, het Voorlopig Ontwerp en de inspraakreacties op het IPVE en het VO van de fietsroute Platolaan – Utrecht Science Park.	Mobiliteit	afhandelen per 16-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(20/521) 21/T121	Raad 25-03-21	LIS raad 25 maart 2021	Mobiliteit	Uiterlijk in het derde kwartaal van 2021 ontvangt de raad het concept-Integraal programma van Eisen van de Fietssingel Noord – Weerdsingel Oostzijde	Mobiliteit	afhandelen per 09-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(40/521) 21/T97	Raad 04-02-21	RV Vrijgave Uitvoeringskrediet Westelijke Stadsboulevard	Mobiliteit	Wethouder Van Hooijdonk zal een toets laten uitvoeren op de veiligheidsaspecten van het ontwerp dat er nu voor de Majellaknoop ligt.	Mobiliteit	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(41/521) 21/T96	Raad 04-02-21	Raadsvoorstel Vrijgave uitvoeringskrediet Westelijke Stadsboulevard	Mobiliteit	Wethouder Van Hooijdonk zal over het behoud van de parkeerplaatsen op de ventweg Cartesiusweg een gesprek voeren met de bewoners.	Mobiliteit	afhandelen per 31-08-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(83/521) 21/T45	Raad 04-02-21	RV Vrijgave Uitvoeringskrediet Westelijke Stadsboulevard	Mobiliteit	M31 Tweede kans bomen Majellaknoop	Mobiliteit	afhandelen per 31-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(84/521) 21/T44	Raad 04-02-21	RV Vrijgave Uitvoeringskrediet Westelijke Stadsboulevard	Mobiliteit	M26 Minder verkeer door de wijk en meer door de Nouw2 naar de snelweg	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(85/521) 21/M27	Raad 04-02-21	RV Vrijgave Uitvoeringskrediet Westelijke Stadsboulevard	Mobiliteit	M27 Behoud Parkeerplaatsen ventweg Cartesiusweg	Mobiliteit	afhandelen per 07-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(104/521) 21/M10	Raad 21-01-21	RV Ontwikkelkader 2e Daalsedijk	Mobiliteit	M10 2e Daalsedijk-Fietstunnel Boorstraat	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(136/521) 20/T592	Raad 17-12-20	RV Aanpassen voorwaarde opheffen parkeerplaatsen binnenstad	Mobiliteit	M456 Maak gebruik van CBS cijfers	Mobiliteit	afhandelen per 18-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(137/521) 20/T591	Raad 17-12-20	RV Aanpassen voorwaarde opheffen parkeerplaatsen binnenstad	Mobiliteit	M457 Meer ruimte voor de bewonersparticipatie bij de herinrichting van vrijgekomen parkeerplaatsen	Mobiliteit	afhandelen per 18-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(138/521) 20/T590	Raad 17-12-20	RV Aanpassen voorwaarde opheffen parkeerplaatsen binnenstad	Mobiliteit	M455 draagvlak bij opheffen parkeerplaatsen	Mobiliteit	afhandelen per 18-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(139/521) 20/T589	Raad 17-12-20	Raadsvoorstel Wijziging APV en legesverordening en collegevoorstel Nadere regel ten behoeve van vergunningplicht commercieel aanbieden voertuigen	Mobiliteit	M454 Laadpunten voor elektrische (deel-)mobiliteit	Mobiliteit	afhandelen per 20-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(140/521) 20/T587	cie. S&R 10-12-20	Raadsvoorstel Aanpassen voorwaarde opheffen parkeerplaatsen binnenstad	Mobiliteit	De wethouder zegt toe in het eerste half jaar van 2021 de raad te informeren over de locaties van de 40 parkeerplekken die zullen gaan verdwijnen.	Mobiliteit	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(141/521) 20/T586	cie. S&R 10-12-20	Raadsvoorstel Wijziging APV en legesverordening en collegevoorstel Nadere regel ten behoeve van vergunningplicht commercieel aanbieden voertuigen	Mobiliteit	De wethouder zegt toe in het 2e kwartaal van 2021 de raad te informeren over de uitkomsten van de selectie van de aanbieders voor deelmobiliteit.	Mobiliteit	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(163/521) 20/T553	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Mobiliteit	M392 Ruimte voor lopen	Mobiliteit	afhandelen per 25-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(165/521) 20/M435	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Mobiliteit	M435 Onderzoek doen naar toekomst OV Utrecht	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(168/521) 20/M433	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Mobiliteit	M433 Geluidhinder A12 Hoograven	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(193/521) 20/T521	Raad 26-11-20	RV Vrijgave krediet Kanaalstraat-Damstraat	Mobiliteit	M355 Doorlopende voetgangersroute	Mobiliteit	afhandelen per 26-02-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(194/521) 20/T520	Raad 26-11-20	RV Vrijgave krediet Kanaalstraat-Damstraat	Mobiliteit	M354 Uitvoering buurtvisie Kanaalstraat-Damstraat	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(211/521) 20/T507	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Mobiliteit	Wethouder van Hooijdonk zegt toe om de raad in het tweede kwartaal van 2021 een reflectie te sturen over de mogelijkheden en randvoorwaarden van het transformeren van 30 km/u-straten naar 15 km/u-straten of woonerven.	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(212/521) 20/T506	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Mobiliteit	Wethouder van Hooijdonk zegt toe om de raad in het eerste kwartaal van 2021 met een brief te informeren over de opritten van de Hogeweidebrug (ook wel: Gele brug) voor fietsers.	Mobiliteit	afhandelen per 31-03-21 actueel	antwoord: Deze toezegging is afgedaan door middel van de raadsbrief: opritten hoge weidebrug voor fietsers
(235/521) 20/T407	cie. S&R 12-11-20	SV 2020, nr. 125 Fietsroute Singel Noord, Weerdsluis en Weerdsingel	Mobiliteit	Wethouder Van Hooijdonk stuurt de raad in de eerste helft van 2021 nadere informatie over de scenario's die het college hanteert voor de groei van het fietsverkeer waarin een fietsbrug bij de Weerdsluis een rol speelt en de alternatieve mogelijkheden om deze groei op te vangen. De wethouder heeft hierbij in het bijzonder aandacht voor de onderbouwing van de verkeerskundige kant; de inpasbaarheid ten opzicht het aanwezige erfgoed en het bredere gebruik van het weerdsluis-gebied	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(236/521) 20/T406	cie. S&R 12-11-20	Raadsvoorstel Vrijgave krediet Kanaalstraat - Damstraat en collegevoorstel Vaststelling IPvE/FO	Mobiliteit	Wethouder Van Hooijdonk zegt toe om de raad per mei 2021 te informeren over het voorlopig ontwerp van de herinrichting Kanaalstraat-Damstraat. Daar neemt de wethouder in ieder geval de resultaten van het gesprek met het Stedelijk Overleg Gehandicapten Utrecht (SOLGU) over de herinrichting in mee.	Mobiliteit	afhandelen per 31-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(253/521) 20/T386	cie. S&R 29-10-20	Verkeerssituatie Musicallaan/Rijnkennemerlaan	Mobiliteit	Wethouder van Hooijdonk zegt toe om de raad in het eerste kwartaal van 2021 een brief te sturen waarin wordt beschreven hoe het college met een combinatie van de maatregelen Zebrasafe, verhoogde drempel, gesprek met de nabijgelegen school, bewustwording en maatregelen ter voorkoming van het parkeren en keren, de veiligheid van het kruispunt Musicallaan-Rijnkennemerlaan zal verbeteren.	Mobiliteit	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(286/521) 20/T326	Raad 17-09-20	LIS raad 17 september 2020	Mobiliteit	Het college informeert de raad in het najaar van 2020 over de wijze waarop met de verschillende doelgroepen gecommuniceerd wordt over de bereikbaarheid van tijdens de werkzaamheden aan de ring Utrecht.	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(296/521) 20/T314	Raad 17-09-20	LIS raad 17 september 2020	Mobiliteit	Het college informeert de raad voor het einde van het jaar (2020) over de integrale afweging die het college maakt n.a.v. de gesprekken met belanghebbenden en belangstellenden over de nieuwe oversteek bij de Weerdsluis en geeft daarbij aan hoe het besluitvormingstraject georganiseerd wordt.	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(297/521) 20/T313	Raad 17-09-20	LIS raad 17 september 2020	Mobiliteit	Het college informeert de raad in het vierde kwartaal van 2020 over de definitieve versie van het Integraal Programma van Eisen en het Functioneel Ontwerp van de herinrichting van de Socrateslaan.	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(324/521) 20/T250	Raad 16-07-20	Kaderbrief	Mobiliteit	M248 Pilot Anders Werken	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	antwoord: Deze toezegging is afgedaan in de raadsbrief Raadsbrief Acties Mobiliteits- en Verkeersmanagement 2020-2022 van 06-03-2020
(333/521) 20/T232	Raad 16-07-20	Meerjarenperspectief Ruimte 2020	Mobiliteit	M202 Noordwest ambities leefbaarheid	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(360/521) 20/T216	cie. S&R 02-07-20	Raadsbrief Voorkeursscenario bezuiniging Voorlopig Ontwerp Westelijke Stadsboulevard	Mobiliteit	Wethouder van Hooijdonk zegt toe de raad te informeren over de mogelijkheden om 'Zebra-safe'-signalering toe te passen op de Amsterdamsestraatweg.	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(373/521) 20/T130	Raad 18-06-20	RV Vaststelling bestemmingsplan Cartesiusweg	Mobiliteit	M132 Maximale inzet voor maximaal gebruik van P&R's	Mobiliteit	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(389/521) 20/T67	cie. S&R 23-04-20	Raadsvoorstel Digitalisering gehandicaptenparkeerkaart Wijziging Parkeerbelastingverordening en Parkeerplaatsenverordening	Mobiliteit	Wethouder van Hooijdonk zegt toe om in G4-verband een lobby richting het Rijk voor aanpassing van de regelgeving rond de gehandicaptenparkeerkaart te starten, zodat een digitale gehandicaptenparkeerkaart ook zonder een fysieke gehandicaptenparkeerkaart als parkeerrecht kan gelden, tenzij uit nader juridisch onderzoek blijkt dat het Rijk vanwege Europese regelgeving niet vrij is om deze aanpassing te doen.	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(390/521) 20/T66	cie. S&R 23-04-20	Raadsvoorstel Digitalisering gehandicaptenparkeerkaart Wijziging Parkeerbelastingverordening en Parkeerplaatsenverordening	Mobiliteit	Wethouder van Hooijdonk zegt toe om de raad in het najaar te informeren over de conclusies van de gezamenlijke inzet van de gemeente om met de andere G4-gemeenten (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW) te komen tot een landelijke oplossing voor de digitalisering van de gehandicaptenparkeerkaart.	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(414/521) 19/M484	Raad 19-12-19	23 Raadsvoorstel Vaststellen variant voor herinrichting Maliebaan	Mobiliteit	M484 Trillingen in kaart	Mobiliteit	afhandelen per 25-06-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(439/521) 19/T522	Raad 14-11-19	Programmabegroting	Mobiliteit	M391 Van parkeerautomaat naar parkeerapp	Mobiliteit	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(443/521) 19/T502	Raad 21-11-19	LIS raadsvergadering d.d. 21 november 2019	Mobiliteit	Aangenomen behandeladvies in raadsvergadering d.d. 21 november 2019: brief voor kennisgeving aannemen met dien verstande dat de genoemde toezegging wordt opgenomen in de lijsten van toezeggingen: de raad zal medio 2020 worden geïnformeerd over de resultaten van onderzoek naar een nieuwe oversteek bij de Weerdsluis.	Mobiliteit	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(446/521) 19/T490	cie. S&R 07-11-19	Raadsbrief Evaluatie en continuering uitbreiding voetgangersgebied - communicatie	Mobiliteit	De wethouder zegt toe om de raad te informeren in eerste kwartaal 2020 over de wijze waarop het college dynamische communicatie wil inzetten in voetgangersgebieden/gemengde gebieden.	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(450/521) 19/T474	cie. S&R 31-10-19	PB 2020 - parkeerautomatenplan	Mobiliteit	De wethouder zegt toe om in het tweede kwartaal van 2020 de raad te informeren over een parkeerautomatenplan, bij de aanbieding van de parkeervisie aan de raad.	Mobiliteit	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(451/521) 19/T473	cie. S&R 31-10-19	PB 2020 - parkeren op afstand (P+R)	Mobiliteit	De wethouder zegt toe om in het tweede kwartaal van 2020 te komen met een voorstel voor parkeren op afstand (P+R)	Mobiliteit	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(458/521) 19/T399	Raad 17-10-19	RV Wiel met spaken	Mobiliteit	M309 OV gebruik in beeld	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	antwoord: Deze is afgehandeld in de brief van 19-06-2020: monitor mobiliteitsplan
(460/521) 19/M306	Raad 17-10-19	RV Verstedelijkings- en mobiliteitsconcept Wiel met spaken (U Ned)	Mobiliteit	M306 Westraven als echt knooppunt	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(496/521) 19/T110	Raad 28-03-19	Voorstel Addendum Nota parkeernormen fiets en auto.	Mobiliteit	Wethouder Van Hooijdonk zal benutting van parkeergarages, gekoppeld aan het weghalen van parkeerplekken op straat, omdat we anders wellicht verkeersproblemen veroorzaken, regelen in een van de modules die we hebben aangekondigd voor de eerste helft van 2020. We zullen zeker eerder beginnen met het inventariseren van de ruimte die er is en spreken met de eigenaren, zodat we een beeld krijgen van wat we moeten regelen of afspreken om een goed gebruik voor elkaar te krijgen. Het blijven natuurlijk garages in eigendom van derden. We zijn afhankelijk van hun bereidwilligheid om die open te stellen.	Mobiliteit	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(500/521) 19/T99	cie. S&R 04-04-19	Noordelijke Randweg Utrecht - beriekbarheid tijdens werkzaamheden	Mobiliteit	De wethouder zegt toe om de raad derde kwartaal 2019 per brief te informeren over de wijze waarop inwoners en bezoekers over de bereikbaarheid van Utrecht wordt geïnformeerd op het moment dat er gewerkt wordt aan de ring.	Mobiliteit	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(501/521) 19/T50	cie. S&R 07-03-19	Raadsvoorstel Addendum Nota parkeernormen fiets en auto	Mobiliteit	De wethouder zegt toe de raad in mei 2019 per brief nader te informeren over o.a. de inzet van MAAS (Mobility as a service) en de opbrengst van de pilot in Leidsche Rijn.	Mobiliteit	afhandelen per 31-03-22 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(503/521) 19/M12	Raad 21-02-19	Debat Uithoflijn	Mobiliteit	Motie Inzage Integisrapport	Griffie	afhandelen per 01-08-19 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(504/521) 18/T298	Raad 01-11-18	Vaststelling IPvE en FO en vrijgave voorbereidingskrediet NRU	Mobiliteit	Wethouder Van Hooijdonk zal in het bomencompensatieplan antwoord geven op de vraag naar de ecologische luchtkwaliteit en klimaatwaarde en het aanplanten van voldoende groen binnen de gemeentegrenzen.	Mobiliteit	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(507/521) 18/M189	Raad 01-11-18	vaststelling IPvE, FO en NRU	Mobiliteit	M189 vergeet de verkeersveiligheid op het kruispunt Oranjerivierdreef, Einsteindreef en Humberdreef niet	Mobiliteit	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(508/521) 18/M188	Raad 01-11-18	vaststelling IPvE, FO en NRU	Mobiliteit	M188 Boter bij de vis deel II	Mobiliteit	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(509/521) 18/M187	Raad 01-11-18	Vaststelling IPvE en FO en vrijgave voorbereidingskrediet NRU	Mobiliteit	M187 Fiets 'm d'r langs	Mobiliteit	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(510/521) 18/T211	cie. S&R 04-10-18	Raadsvoorstel Vaststelling IPvE en FO en vrijgave voorbereidingskrediet Noordelijke Randweg	Mobiliteit	Wethouder van Hooijdonk stuurt het bomencompensatieplan voor de NRU voor oktober 2019 naar de raad, als bijlage bij het voorlopig onderwerp	Mobiliteit	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(512/521) 18/T54	cie. S&R 19-04-18	Raadsvoorstel Vaststelling Taxiverordening 2018 en Tweede wijzigingsverordening legesverordening 2018	Mobiliteit	Wethouder Hooijdonk zegt toe de verordening twee jaar na invoering te evalueren en de raad hierover te informeren.	Mobiliteit	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(513/521) 18/T52	cie. S&R 19-04-18	Raadsvoorstel Vaststelling Voorlopig Ontwerp en Bestemmingsplan busbaan Dichterswijk	Mobiliteit	Wethouder Hooijdonk zegt toe een half jaar na afronding van het project de maximum snelheid van 30 km en verkeersveiligheid te evalueren en de raad daarover te informeren	Mobiliteit	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(514/521) 18/M59	Raad 08-03-18	RV BP Opaalweg, Amthistweg, Tolsteeg	Mobiliteit	M59 Herstel fietsroute Opaalweg-Waterlinieweg	Mobiliteit	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(7/521) 21/T128	Raad 25-03-21	LIS raad 25 maart 2021	Openbare ruimte	De raad wordt in Q3 2021 geïnformeerd over het Plan (Integraal programma van eisen) voor het Amazonekwartier	Openbare ruimte	afhandelen per 16-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(31/521) 21/T106	Vragenuur 04-03-21	Vervolgvragen van de heer Schipper (SP) inzake achterstallig onderhoud hekwerk Antoniushof.	Openbare ruimte	Wethouder Diepeveen zal uiterlijk in april a.s. een raadsbrief sturen met nadere informatie over het hekwerk.	Openbare ruimte	afhandelen per 30-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(35/521) 21/T102	Raad 18-02-21	Raadsvoorstel Nota beheer openbare ruimte.	Openbare ruimte	Wethouder Diepeveen zal in de brief over het circulair werken ingaan op de modulaire openbare ruimte	Openbare ruimte	afhandelen per 18-02-22 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(36/521) 21/T101	Raad 18-02-21	Raadsvoorstel Nota beheer openbare ruimte.	Openbare ruimte	Wethouder Diepeveen zal in de Dakenvisie terugkomen op het beheer van de openbare ruimte op hoogte.	Openbare ruimte	afhandelen per 18-02-22 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(37/521) 21/T100	Raad 18-02-21	Raadsvoorstel Nota beheer openbare ruimte.	Openbare ruimte	Wethouder Diepeveen zal voor het nieuwe bladseizoen begint (Q3) komen met een plan waarin wordt bepaald waar bladblazers worden ingezet.	Openbare ruimte	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(38/521) 21/T99	Raad 18-02-21	Raadsvoorstel Nota beheer openbare ruimte.	Openbare ruimte	Wethouder Diepeveen zal voor de Voorjaarsnota in een brief terugkomen op de gedachte van de CDA-fractie inzake het opslaan van ideeën in de stad.	Openbare ruimte	afhandelen per 17-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(39/521) 21/T98	Raad 18-02-21	Raadsvoorstel Nota beheer openbare ruimte.	Openbare ruimte	Wethouder Diepeveen zal voor de Voorjaarsnota in een brief apart terugkomen op het circulair werken binnen Stadsbedrijven.	Openbare ruimte	afhandelen per 17-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(55/521) 21/T82	Raad 10-02-21	Beantwoording SV 2021, nr. 39 over Verzamelvragen Regionale Adaptatiestrategie	Openbare ruimte	De raad ontvangt eind 2021 het uitvoeringsprogramma van de Regionale Adaptatiestrategie (RAS) met bijbehorende planning en financiering.	Openbare ruimte	afhandelen per 02-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(61/521) 21/T78	Raad 18-02-21	Raadsbrief Evaluatie herplantplicht en bomenbeleid, vaststelling beleidsregel Handhaving illegaal vellen of beschadigen van bomen	Openbare ruimte	De raad ontvangt in 2021 een voorstel voor aanpassing van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) naar aanleiding van de evaluatie herplantplicht.	Openbare ruimte	afhandelen per 16-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(62/521) 21/T77	Raad 18-02-21	Raadsbrief Evaluatie herplantplicht en bomenbeleid, vaststelling beleidsregel Handhaving illegaal vellen of beschadigen van bomen	Openbare ruimte	De raad ontvangt voor de zomer 2021 de evaluatie van het bomenbeleid.	Openbare ruimte	afhandelen per 15-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(65/521) 21/T74	Raad 18-02-21	Raadsbrief Intensiveer het gebruik van de buurtschouw	Openbare ruimte	De raad ontvangt in Q4 2021 informatie over de voortgang op de uitvoering van motie 159 Intensiveer het gebruik van de buurtschouw.	Openbare ruimte	afhandelen per 18-11-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(106/521) 21/T31	Raad 14-01-21	Vragenuur 14 januari 2021	Openbare ruimte	Vragen van de heer Van Heuven (PvdD) inzake ratten- en muizenvallen. Wethouder Diepeveen zal de raad in Q1 2021 een voorstel voorleggen inzake een voederverbod van dieren in de openbare ruimte.	Openbare ruimte	afhandelen per 18-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(117/521) 21/T17	cie. S&R 07-01-21	Raadsvoorstel Nota beheer openbare ruimte	Openbare ruimte	De raad ontvangt in Q3 2021 een nieuwe verordening voor kabels en leidingen, met daarbij de samenhang met de nog op te stellen strategie voor de ondergrond. (deze staat al op de lange termijn agenda maar nu met nieuwe deadline) Aanvulling op deze toezegging vanuit Raadsbrief Toezeggingen commissiebehandeling nota Beheer Openbare Ruimte d.d. 10/2/21: tevens ontvangt de raad in Q3 2021 een voorstel voor uitbreiding van toezicht op graafwerkzaamheden.	Openbare ruimte	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(118/521) 21/T16	cie. S&R 07-01-21	Raadsvoorstel Nota beheer openbare ruimte	Openbare ruimte	De wethouder zegt toe de raad eind 2021 de meerjarige investeringsprogrammering Openbare ruimte toe te sturen alsmede te informeren over de voortgang van de invoering van ontwikkelend beheer. Hierna ontvangt de raad jaarlijks een rapportage over ontwikkelend beheer bij de VJN.	Openbare ruimte	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(125/521) 20/T605	Raad 17-12-20	LIS raad 17 december 2020	Openbare ruimte	Raadsbrief Voortgangsrapportage essentaksterfte. De raad ontvangt eind 2020 de resultaten van de monitoring van circa 6000 essen op essentaksterkte.	Openbare ruimte	afhandelen per 31-12-20 actueel	antwoord: De raad is geïnformeerd op 26 januari 2021.
(133/521) 20/T596	Raad 17-12-20	LIS raad 17 december 2020	Openbare ruimte	Raadsbrief Startnotitie Islamitische begraafplaats. Het college informeert de raad in maart 2021 over de voortgang van het juridisch onderzoek hoe kan worden gekomen tot de exploitant en de realisatie van de Islamitische begraafplaats.	Openbare ruimte	afhandelen per 25-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(162/521) 20/T554	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Openbare ruimte	M393 Slimmer melden	Openbare ruimte	afhandelen per 24-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(185/521) 20/T536	Raad 26-11-20	LIS raad 26 november 2020	Openbare ruimte	De raad ontvangt in april 2021 het programmaplan wervengebied waarin het advies van de commissie van wijzen wervengebied wordt betrokken.	Openbare ruimte	afhandelen per 22-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(204/521) 20/T515	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Openbare ruimte	Wethouder Verschuure stuurt de raad in het 1e kwartaal 2021 een brief over jongerenplekken in Leidsche Rijn.	S Nieuwenhuizen (Openbare ruimte)	afhandelen per 31-03-21 actueel	antwoord: Zie raadsbrief 'Meer ruimte voor jongeren' van 26 maart 2021.
(228/521) 20/T485	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Openbare ruimte	De raad ontvangt bij de Water- en rioleringsvisie, die voor het 1e kwartaal 2021 gepland staat, informatie over groene gevels en de combinatie watertonnen en groene daken	Openbare ruimte	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(229/521) 20/T483	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Openbare ruimte	De raad ontvangt in 2e kwartaal 2021 nadere informatie over de aanpak Invasieve exoten, inclusief informatie van Rijkswaterstaat en Prorail	Openbare ruimte	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(264/521) 20/T374	cie. S&R 08-10-20	Maaibeleid	Openbare ruimte	De wethouder zegt toe om in Q4 2021 terug te komen op de effecten van de campagne bloemrijk 030 van Utrecht natuurlijk die in het voorjaar 2021 van start gaat.	Openbare ruimte	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(265/521) 20/T373	cie. S&R 08-10-20	Maaibeleid	Openbare ruimte	De wethouder zegt toe om de raad in juni 2021 een afwegingskader maaibeleid toe te sturen	Openbare ruimte	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(267/521) 20/T362	Raad 29-06-20	Raadsbrief Beantwoording vragen RIB wervengebied	Openbare ruimte	In het voorjaar van 2021 ontvangt de raad een voorstel voor het integrale programma Wervengebied en de scope daarvan	Openbare ruimte	afhandelen per 22-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(274/521) 20/T357	Raad 01-10-20	LIS raad 1 oktober 2020	Openbare ruimte	Raadsbrief Openstelling Nieuwegracht en Kromme Nieuwegracht. De in de brief genoemde toezegging wordt opgenomen in de lijst van toezeggingen: In het voorjaar van 2021 ontvangt de raad de keuzes voor een meer fundamentele aanpak voor het wervengebied, in samenhang met de omgevingsvisie binnenstad en het beleid goederenvervoer.	Openbare ruimte	afhandelen per 22-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(323/521) 20/T252	Raad 16-07-20	Kaderbrief	Openbare ruimte	M258 Reserveren voor de toekomst van de Wal- en Kluismuren.	Openbare ruimte	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(337/521) 20/T227	Raad 09-07-20	Raadsvoorstel Plan van Aanpak Wervengebied	Openbare ruimte	M158 Zicht op volledige dekking	Openbare ruimte	afhandelen per 28-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(419/521) 19/M438	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Actieprogramma Samen Stad Maken op de Utrechtse Manier	Openbare ruimte	M438 Buurtbijeenkomsten op het plein over kwaliteit openbare ruimte en groen	Openbare ruimte	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(453/521) 19/T456	cie. S&R 31-10-19	PB 2020 - gescheiden afvalbakken	Openbare ruimte	In Q1 2020 komt de wethouder met een notitie terug in de raad over gescheiden afvalbakken in parken. 23/06/2020: Wordt Q4. Zie Memo Uitstel toezegging: informeren resultaten proef gescheiden afvalbakken	Openbare ruimte	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(454/521) 19/T454	cie. S&R 31-10-19	PB 2020 - zelfbeheerbeleid	Openbare ruimte	Herijking zelfbeheerbeleid komt de wethouder in de loop van 2020 op terug en in Q3 zal er actief naar buiten getreden worden om nieuwe zelfbeheerders te werven.	Openbare ruimte	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(455/521) 19/T453	cie. S&R 31-10-19	PB 2020 - Utrecht schoon	Openbare ruimte	De wethouder zal in het derde kwartaal van 2020 in de Voortgang Utrecht schoon inzichtelijk maken welke 'vervuilingshotspots' er in Utrecht zijn	Openbare ruimte	afhandelen per 30-10-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(474/521) 19/T316	Raad 11-07-19	VJN 2019	Openbare ruimte	19/M159 Intensiveer het gebruik van de buurtschouw	Christa Hielkema (Openbare ruimte)	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(477/521) 19/T308	Raad 11-07-19	VJN 2019	Openbare ruimte	19/M134 Klimaatadaptatie en onderhoud openbare ruimte gaan hand in hand	Ybele Smedes (Openbare ruimte)	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(479/521) 19/T305	Raad 11-07-19	VJN 2019	Openbare ruimte	19/M128 Veiligheidsverleiding	Openbare ruimte	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(519/521) 16/T1551	Raad 22-12-16	de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte	Openbare ruimte	Voorstel inzake de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte zal het gebruik van gerecycled materiaal opnemen in het Handboek Openbare Ruimte.	Openbare ruimte	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(520/521) 16/T1550	Raad 22-12-16	Voorstel inzake de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte	Openbare ruimte	Voorstel inzake de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte (Jaargang 2016, nr. 116). Wethouder Geldof neemt motie 265 (Flexibel omgaan met kwaliteitsniveaus openbare ruimte) over.	Openbare ruimte	afhandelen per 25-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(521/521) 16/M265	Raad 01-12-16	Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte	Openbare ruimte	M 265 Flexibel omgaan met kwaliteitsniveaus openbare ruimte	Openbare ruimte	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(6/38) 21/LIS19	Raad 23-03-21		Openbare ruimte	LIS raad 8 april 2021. Werkgroep Odenvelt tot de Ham over Uitstel van maaien van plantsoen, velden en bermen. Ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Openbare ruimte	afhandelen per 04-05-21 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
(14/38) 21/LIS9	Raad 04-02-21		Openbare ruimte	Op LIS raadsvergadering d.d. 18 februari 2021. Comite Werfkelders Oudegracht over Verzoek om van gedachten te wisselen over inhoud rapport Werfkelders onder druk (Code Oranje Boek) + afschrift brief wethouder Diepeveen van 29 januari 2021. Behandeladvies griffie: ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Openbare ruimte	afhandelen per 18-03-21 actueel	antwoord: Gesprek tussen comité en wethouder heeft op 12 februari plaatsgevonden.
(25/521) 21/T116	cie. S&R 18-03-21	Raadsbrief Bouwenvelop Johan Wagenaarkade 1 – 10bis	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe bij het raadsvoorstel van het bestemmingsplan (planning is nu dat het in het derde kwartaal van 2021 aan de raad wordt voorgelegd) de raad verder te informeren over de mogelijkheid om de rijrichting in de Petrisstraat alsnog om te draaien.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-10-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(26/521) 21/T115	cie. S&R 18-03-21	Raadsbrief Bouwenvelop Johan Wagenaarkade 1 – 10bis	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe de raad uiterlijk in het tweede kwartaal van 2021 te informeren wel bomen er in voorbereiding op de uitvoering van de bouwplannen nu al (illegaal) gekapt zijn. Zo mogelijk zal hij tevens aangeven wat het OM heeft gedaan met de aangifte/ melding van de illegale kap.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(30/521) 21/T107	Vragenuur 04-03-21	Vragen van de heer Van der Zweth (PvdA) en de heer Koning (D66) inzake de toekomst van De Pomp.	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure verwacht einde 2e kwartaal via een raadsbrief een update te kunnen geven over het Ringpark en zal terugkomen op de vraag of De Pomp ook na vijf jaar op de huidige plek kan blijven.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(48/521) 21/T89	Raad 21-01-21	Vaststelling Ontwikkelkader en bestemmingsplan 2e Daalsedijk, deelgebied 2 tot en met 4 en 2e Daalsedijk deelgebied 1 tot en met 4 als A2-gebied inclusief betaald parkeren.	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe bij de verbinding langs het spoor zal zo veel mogelijk rekening worden gehouden met biodiversiteit en een zo veel mogelijk natuurinclusieve inrichting.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(49/521) 21/T88	Raad 21-01-21	Vaststelling Ontwikkelkader en bestemmingsplan 2e Daalsedijk, deelgebied 2 tot en met 4 en 2e Daalsedijk deelgebied 1 tot en met 4 als A2-gebied inclusief betaald parkeren.	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe dat er aandacht zal zijn voor groene gevels. De raad zal daarover geïnformeerd worden als wordt gesproken over het inrichtingsplan	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(50/521) 21/T87	Raad 21-01-21	Vaststelling Ontwikkelkader en bestemmingsplan 2e Daalsedijk, deelgebied 2 tot en met 4 en 2e Daalsedijk deelgebied 1 tot en met 4 als A2-gebied inclusief betaald parkeren.	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe dat er groene wandelroutes komen. De raad zal daarover geïnformeerd worden als wordt gesproken over het inrichtingsplan.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(56/521) 21/T81	cie. S&R 04-03-21	Raadsvoorstel Transitiestrategie omgevingsplan	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe in samenwerking met de griffie een bijeenkomst te organiseren voor de raad waarbij de raad een demonstratie krijgt van het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO)	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 03-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(60/521) 21/M34	Raad 18-02-21	Actuele Moties	Ruimtelijke Ontwikkeling	M34 Maak afweging locatie Ronald McDonaldhuis bij omgevingsvisie USP	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(72/521) 21/T57	cie. S&R 11-02-21	QuickScan Rijnenburg	Ruimtelijke Ontwikkeling	De raad ontvangt in april 2021 een plan van aanpak voor de Ontwerpstudie Rijnenburg, met daarin onderzoeksvragen, scope en uit te werken scenario's.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(82/521) 21/T46	Raad 04-02-21	Raadsvoorstel Crisis- en herstelwet bestemmingsplan Voordorp-Voorveldsepolder	Ruimtelijke Ontwikkeling	M32 Buurtfunctie in Voordorp	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 24-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(119/521) 21/T15	cie. S&R 07-01-21	Raadsvoorstel Vaststelling Ontwikkelkader en bestemmingsplan 2e Daalsedijk, deelgebied 2 tot en met 4 en 2e Daalsedijk deelgebied 1 tot en met 4 als A2-gebied inclusief betaald parkeren	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt n.a.v. de behandeling van het raadsvoorstel bestemmingsplan 2e Daalsedijk toe dat wanneer het college gebruik maakt van de bevoegdheid op basis van het voorgestelde delegatiebesluit onder beslispunt 6 van het raadsvoorstel, de raad conform de regels van de Algemene Verklaringen van Geen Bedenkingen een raadsbrief ontvangt waarbij de raad in de gelegenheid is ook nog wat te vinden van de toepassing van de bevoegdheid op de vestiging van de hotels.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 08-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(142/521) 20/T585	cie. S&R 10-12-20	Raadsbrief Toepassing algemene verklaring van geen bedenkingen bij omgevings-vergunningen (Wabo)	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe de raad in het eerste kwartaal van 2021 een raadsbrief toe te zenden waarin wordt aangegeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de invoering van de Omgevingswet, waaronder de voorbereiding op de toepassing van het bindend advies en delegatie ter vervanging van het huidige instrument (Algemene) Verklaring van geen bedenkingen.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(171/521) 20/T547	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Ruimtelijke Ontwikkeling	M379 Meer mogelijk op zelfbouwkavels	S Nieuwenhuizen (Ruimtelijke Ontwikkeling)	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(203/521) 20/T516	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure stuurt de raad in het 1e kwartaal 2021een brief over de ingewikkelde mogelijkheden voor CPO's voor zelfbouwkavels (met aandacht voor kleinere kavels) en voegt daarbij een overzicht van mogelijke locaties.	S Nieuwenhuizen (Ruimtelijke Ontwikkeling)	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(263/521) 20/T377	cie. S&R 08-10-20	Raadsvoorstel Verruiming algemene verklaring geen bedenkingen voor 3 zonne-energieprojecten	Ruimtelijke Ontwikkeling	De raad ontvangt na november, als de indieningstermijn voor zonneveldprojecten in Rijnenburg vestreken is, een nieuw voorstel als vervanging voor de Algemene Verklaring van geen bedenkingen	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(268/521) 20/T361	Raad 01-10-20	Raadsvoorstel Vaststelling Bestemmingsplan Cartesiusdriehoek Fase 1,	Ruimtelijke Ontwikkeling	M308 Voorkom trillingshinder met duurzaam beton	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(269/521) 20/T360	Raad 01-10-20	Bestemmingsplan Cartesiusdriehoek Fase 1	Ruimtelijke Ontwikkeling	M307 Keuzevrijheid in mobiliteit	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(270/521) 20/T359	Raad 01-10-20	Raadsvoorstel 'Vaststelling Bestemmingsplan Cartesiusdriehoek Fase 1'.	Ruimtelijke Ontwikkeling	M304 Na Fase 1 is de bouw van geplande sociale huurwoningen aan de beurt	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(272/521) 20/M305	Raad 01-10-20	Raadsvoorstel Vaststelling Bestemmingsplan Cartesiusdriehoek Fase 1,	Ruimtelijke Ontwikkeling	M305 Poging inpassing bomen Spoordijk	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(280/521) 20/T347	cie. S&R 24-09-20	Raadsvoorstel Verruiming van de algemene verklaring van geen bedenkingen voor zonne-energieproject Meijewetering	Ruimtelijke Ontwikkeling	De wethouder zegt toe voor 1 oktober in de bij de RES behandeling toegezegde brief over de 4 zonne-energieprojecten ook de planning mee te sturen, alsmede een juridisch advies over Avvgb- procedure na aanvraag van een omgevingsvisie.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-10-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(282/521) 20/T345	cie. S&R 24-09-20	Raadsvoorstel Startnotitie Omgevingsvisie Jaarbeurs	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure (vervangt wethouder Eerenberg) zegt toe een evaluatie op te stellen van het fenomeen startnotities, eventueel in samenhang met een raadswerkgroep	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(293/521) 20/T317	Raad 17-09-20	Raadsvoorstel Aangepast beoordelingskader Ruimtelijk-Economisch Programma (REP) en contour REP als onderzoeksagenda	Ruimtelijke Ontwikkeling	M288 Van Stadsakkoord naar Regio Akkoord Wonen	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(294/521) 20/M285	Raad 17-09-20	Raadsvoorstel Aangepast beoordelingskader Ruimtelijk-Economisch Programma (REP) en contour REP als onderzoeksagenda	Ruimtelijke Ontwikkeling	M285 Werken binnen de grenzen van de aarde REP	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(295/521) 20/M284	Raad 17-09-20	Raadsvoorstel Aangepast beoordelingskader Ruimtelijk-Economisch Programma (REP) en contour REP als onderzoeksagenda	Ruimtelijke Ontwikkeling	M284 Klimaatcrisis en biodiversiteitscrisis zijn ook urgent voor REP	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(304/521) 20/T292	Vragenuur 03-09-20	Vragen van de heer Te Hoonte inzake rechtsongelijkheid bij uitvoering bestemmingsplan.	Ruimtelijke Ontwikkeling	Vragen van de heer Te Hoonte inzake rechtsongelijkheid bij uitvoering bestemmingsplan. Wethouder Verschuure zal middels een raadsbrief in september schriftelijk terugkomen op de specifieke vragen over het LPG-vulpunt en op de vraag of de afwijzing van de vergunningen te maken heeft met de risicocontouren inzake externe veiligheid.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-10-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(305/521) 20/T289	cie. S&R 03-09-20	Raadsvoorstel Aangepast beoordelingskader Ruimtelijk-Economisch Programma (REP) en contour REP als onderzoeksagenda	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe in december 2020, dan wel januari 2021, aan de raad een raadsbrief te sturen waarin wordt aangegeven in hoeverre de Utrechtse inbreng is vertaald in de stukken van de REP.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(306/521) 20/T287	cie. S&R 03-09-20	Raadsvoorstel Zienswijze eerste bestuursrapportage 2020 RUD	Ruimtelijke Ontwikkeling	De wethouder zegt toe dat hij voor het einde van het jaar (2020) de raad een raadsbrief stuurt waarin hij een terugkoppeling geeft over de gesprekken met het Rijk over de financiële consequenties van de Omgevingswet voor gemeenten.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(317/521) 20/M201	Raad 16-07-20	Meerjarenperspectief Ruimte 2020	Ruimtelijke Ontwikkeling	M201 Maak vaart met het TAK plantsoen	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(322/521) 20/T254	Raad 16-07-20	Meerjarenperspectief Ruimte 2020	Ruimtelijke Ontwikkeling	M260 Motie Westelijke Stadsboulevard inclusief de variant Fris Alternatief versneld uitvoeren	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(334/521) 20/T231	Raad 16-07-20	Meerjarenperspectief Ruimte 2020	Ruimtelijke Ontwikkeling	M198 Winstneming grondexploitatie LR	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(344/521) 20/M193	Raad 09-07-20	Raadsvoorstel Visie en uitnodigingskader Energielandschap Rijnenburg en Reijerscop	Ruimtelijke Ontwikkeling	M193 Onderzoek naar start woningbouw in Rijnenburg	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(347/521) 20/M174	Raad 09-07-20	Raadsvoorstel Vaststelling Ontwikkelperspectief Maarschalkerweerd	Ruimtelijke Ontwikkeling	M174 Een sociaalveilig Maarschalkerweerd met respect voor elkaar	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 23-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(348/521) 20/M172	Raad 09-07-20	Raadsvoorstel Vaststelling Ontwikkelperspectief Maarschalkerweerd	Ruimtelijke Ontwikkeling	M172 Tijdelijke (jongeren)huisvesting	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(349/521) 20/M169	Raad 09-07-20	Raadsvoorstel Vaststelling Ontwikkelperspectief Maarschalkerweerd	Ruimtelijke Ontwikkeling	M169 Forten toegankelijk	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(350/521) 20/M168	Raad 09-07-20	Raadsvoorstel Vaststelling Ontwikkelperspectief Maarschalkerweerd	Ruimtelijke Ontwikkeling	M168 Versnelling planvorming Mytylbrug	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-11-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(351/521) 20/M167	Raad 09-07-20	Raadsvoorstel ontwikkelperspectief Maarschalkerweerd	Ruimtelijke Ontwikkeling	M167 Zorg voor een veilig Maarschalkerweerd	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(368/521) 20/T137	cie. S&R 23-06-20	Jaarstukken 2019	Ruimtelijke Ontwikkeling	De wethouder zegt toe voor de begrotingsbehandeling dit najaar terug te komen om de regels rondom de toekenning middelen voor ruimte voor initiatief.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(369/521) 20/T136	cie. S&R 23-06-20	Jaarstukken 2019	Ruimtelijke Ontwikkeling	De wethouder zegt toe in de eerste adviescommissie C&F na de zomer de bevindingen van de accountant inzake de grex te bespreken en de opvolging daarvan in het bijzonder middels een raadsbrief aan de orde te stellen.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(370/521) 20/T133	Raad 18-06-20	RV Agenda en Uitvoeringsprogramma Utrecht voor iedereen toegankelijk	Ruimtelijke Ontwikkeling	M137 Toegankelijkheid ook bij gebiedsontwikkelingen beter regelen	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-09-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(374/521) 20/T129	Raad 18-06-20	RV Op weg naar een RSU 2040	Ruimtelijke Ontwikkeling	M122 Hoger dan de Dom	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-09-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(375/521) 20/T128	Raad 18-06-20	RV Op weg naar de RSU 2040	Ruimtelijke Ontwikkeling	M115 Voldoende voorzieningen als buurtgerichte randvoorwaarde	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-10-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(378/521) 20/M118	Raad 18-06-20	RV Op weg naar een RSU	Ruimtelijke Ontwikkeling	M118 Beeldkwaliteit op ooghoogte	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-09-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(379/521) 20/T126	Raad 18-06-20	Raadsvoorstel Op weg naar een Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040	Ruimtelijke Ontwikkeling	Motie 112 Hoogbouw met een visie	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 10-09-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(382/521) 20/M103	Raad 28-05-20	Vaststelling Bestemmingsplan Strijkviertel	Ruimtelijke Ontwikkeling	M103 Neem initiatief tot verkennen van aquathermie in Strijkviertel	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(383/521) 20/M101	Raad 28-05-20	Vaststelling bestemmingsplan Strijkviertelpark	Ruimtelijke Ontwikkeling	M101 Naamgeving bedrijventerrein Strijkviertel	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-08-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(384/521) 20/T90	Raad 28-05-20	RV Omgevingsvisie Lunetten	Ruimtelijke Ontwikkeling	M83 Wegwijs in de groene wijk Lunetten	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(385/521) 20/T89	Raad 28-05-20	Vaststelling Omgevingsvisie Lunetten	Ruimtelijke Ontwikkeling	M80 Neem ook de mogelijkheden voor nieuwbouw en seniorenwoningen mee bij de toekomstplannen voor de Musketon en het Gezondheidscentrum op Oeral 1	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(392/521) 20/M77	Raad 12-03-20	Bestemmingsplan Veldhuizen	Ruimtelijke Ontwikkeling	M77 Diervriendelijk bouwen in de omgevingswet	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(393/521) 20/M76	Raad 12-03-20	Bestemmingsplan Veldhuizen	Ruimtelijke Ontwikkeling	M76 Leren van invoering van Omgevingswet met VTH	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(394/521) 20/T51	Raad 12-03-20	RV Koersdocument Leefbare stad	Ruimtelijke Ontwikkeling	M73 Echt ruimte voor experiment	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-09-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(395/521) 20/T50	Raad 12-03-20	Vaststelling bestemmingsplan Veldhuizen De Meern	Ruimtelijke Ontwikkeling	M74 Omgevingsvisie beter verwerken in omgevingsplannen	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-09-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(397/521) 20/T46	Vragenuur 06-02-20	Vragen van de heer Koning (D66), de heer Zwanenberg (GroenLinks), de heer Van der Zweth (PvdA), mevrouw Zwinkels (CDA) en mevrouw Sasbrink (PvdD) inzake Ringpark Dichterswijk.	Ruimtelijke Ontwikkeling	Vragen van de heer Koning (D66), de heer Zwanenberg (GroenLinks), de heer Van der Zweth (PvdA), mevrouw Zwinkels (CDA) en mevrouw Sasbrink (PvdD) inzake Ringpark Dichterswijk. Wethouder Verschuure zal de raad middels een raadsbrief informeren als het aanbestedingsproject is afgerond.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-07-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(399/521) 20/T41	Raad 20-02-20	Bestemmingsplan Hindersteinlaan, het Lint, Maximapark	Ruimtelijke Ontwikkeling	M59 Beeldkwaliteit als zwaarwegend criterium met inwonersparticipatie uit Vleuten (motie is overgenomen en ingetrokken)	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-06-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(400/521) 20/T40	Raad 20-02-20	Bestemmingsplan Hindersteinlaan, het Lint, Maximapark	Ruimtelijke Ontwikkeling	M58 De locatie Hindersteinlaan draagt ook bij aan klimaatdoelstellingen (motie is overgenomen en ingetrokken)	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(401/521) 20/M56	Raad 20-02-20	Bestemmingsplan Hindersteinlaan, Het Lint, Maximapark	Ruimtelijke Ontwikkeling	M56 houd het Lint veilig	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(402/521) 20/M55	Raad 20-02-20	Bestemmingsplan Hinderstein, Het Lint, Maximapark	Ruimtelijke Ontwikkeling	M55 Hindersteinlaan diervriendelijk en klimaatadaptief	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(404/521) 20/M17	Raad 06-02-20	Actuele moties	Ruimtelijke Ontwikkeling	M27 Ontsluiting Rijnenburg is niet gratis	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 07-05-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(406/521) 20/T16	cie. S&R 30-01-20	Raadsvoorstel Overeenkomst Máximapark, locatie De Tol en kavel Hooggelegen	Ruimtelijke Ontwikkeling	De wethouder zegt toe nadat de overdracht van de gronden rond is de raad een raadsbrief toe te zenden over de tendervoorwaarden, zodat hiermee in gesprek kan worden gegaan met de commissie.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(407/521) 20/T13	Raad 23-01-20	RV Vaststelling bestemmingsplan Vrouwjuttenhof	Ruimtelijke Ontwikkeling	M19 Behoud het groene en sociaal veilige karakter van de buitenruimte Vrouwjuttenhof	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-01-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(422/521) 19/M422	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M422 Naar 130% plancapaciteit in de U16	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(423/521) 19/M421	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M421 Klimaatadaptie kansen kwantificeren in beoordelingskader	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(424/521) 19/M420	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M420 Ruimtelijk Economisch Perspectief leesbaar, begrijpelijk en voor iedereen	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(425/521) 19/M419	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M419 Breder kijken naar gevolgen van verdichting	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(426/521) 19/M417	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M417 Voorkom onnodige grootschalige uitbreiding van werk- en winkelgebieden	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(427/521) 19/M416	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M416 Verbind grote bedrijven met kleine en startende ondernemers via regionaal vestigingsklimaat	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(428/521) 19/M407	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M407 Onderzoek ontwikkellocatie optimaal	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-07-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(430/521) 19/T532	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M418 Huisvesten van diverse doelgroepen in stad en regio	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(431/521) 19/T531	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M415 Utrechtse inzet is de RSU2040	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(432/521) 19/T530	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M413 Klimaatadaptie en onderhoud openbare ruimte gaan hand in hand in de regio	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(433/521) 19/T529	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)(agendapunt)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M412 Bijdrage van bedrijven aan goed leven in de regio	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(434/521) 19/T528	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M410 Digitale infrastructuur is goed voor de economie	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(435/521) 19/T527	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M404 Global Goals for Sustainable Development	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(436/521) 19/T526	Raad 21-11-19	Raadsvoorstel Uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader Ruimtelijk Economisch Perspectief U10 (REP)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M403 Klimaatakkoord in de REP	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(438/521) 19/T523	Raad 14-11-19	Programmabegroting 2020	Ruimtelijke Ontwikkeling	M396 woonzorgconcepten als onderdeel van gebiedsontwikkeling	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(441/521) 19/T506	Raad 14-11-19	Programmabegroting 2020	Ruimtelijke Ontwikkeling	M331 Woningbouw duidelijke cijfers	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-11-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(445/521) 19/T497	Raad 17-10-19	Raadsvoorstel Parkeerregime Cartesiusdriehoek	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zal gesprekken voeren met de bewoners van het Werkspoorkwartier en de Schepenbuurt over de invulling van het eventuele betaald parkeren en daarvan een verslag of een einddocument naar de raad sturen.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(448/521) 19/T483	cie. S&R 07-11-19	Raadsbrief Verbeteringen werkwijze initiatieffase Utrechts Planproces en kostenverhaal - college informatiebijeenkomst	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe een college-informatiebijeenkomst (CIB) te beleggen in het voorjaar van 2020 waarin met de raad een ‘klantreis’ door het proces wordt gemaakt.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-10-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(449/521) 19/T482	cie. S&R 07-11-19	Raadsbrief Verbeteringen werkwijze initiatieffase Utrechts Planproces en kostenverhaal	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe de verbeteringen in de werkwijze Utrechts Plan Proces en kostenverhaal te evalueren en de raad daar over binnen één jaar per raadsbrief over te informeren.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(452/521) 19/T462	cie. S&R 31-10-19	PB 2020 - Werkspoorkwartier	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe dat de raad in het eerste kwartaal van 2020 een raadsbrief ontvangt inzake een actualisatie van de ontwikkelingen in het Werkspoorkwartier.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-06-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(461/521) 19/M305	Raad 17-10-19	RV Verstedelijkings- en mobiliteitsconcept Wiel met spaken (U Ned)	Ruimtelijke Ontwikkeling	M305 Verstedelijking Lunetten - Koningsweg	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 25-06-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(470/521) 19/T343	Raad 18-07-19	Woonvisie: Utrecht beter in balans	Ruimtelijke Ontwikkeling	M 251 échte sociale huur	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-12-19 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(475/521) 19/T315	Raad 11-07-19	VJN 2019	Ruimtelijke Ontwikkeling	19/M152 Kansrijke grondposities gemeente Utrecht voor maatschappelijke voorzieningen	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-01-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(481/521) 19/M199	Raad 11-07-19	VJN 2019	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verticaal bestemmen	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 30-06-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(499/521) 19/M41	Raad 11-04-19	RV Vaststelling Omgevingsvisie deelgebied Vleuten De Meern	Ruimtelijke Ontwikkeling	M41 Van verwijzing naar vertaling in Omgevingsvisies	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-10-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(502/521) 19/T47	cie. S&R 05-03-19	Raadsvoorstel Vaststelling Omgevingsvisie, deelgebied Vleuten-De Meern	Ruimtelijke Ontwikkeling	Wethouder Verschuure zegt toe na vaststelling van de Omgevingsvisie Vleuten – De Meern de visie te monitoren hoe die werkt en de raad uiterlijk een jaar na vaststelling van deze visie een verslag toe te zenden. Dit zodat door de raad bekeken kan worden of er een aanpassing van de visie noodzakelijk wordt geacht.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-07-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(506/521) 18/M195	Raad 08-11-18	PB 2019	Ruimtelijke Ontwikkeling	18/M195 Utrechste stadsbouwmeester	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 31-12-19 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(517/521) 17/158	Raad 21-09-17	SpvE Kruisvaartkade	Ruimtelijke Ontwikkeling	M 158 Kruisvaart: nieuwe buurt, nieuwe bushaltes	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-06-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(518/521) 17/39	Raad 22-06-17	VJN 2017, jaarstukken 2016	Ruimtelijke Ontwikkeling	M2017/39 Meer banen en leefbaarder wijken II	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 01-01-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(13/38) 21/LIS10	Raad 09-02-21		Ruimtelijke Ontwikkeling	LIS raadsvergadering d.d. 18 februari 2021. Buurtcomité Stalau over Nieuw Buurland. Ter afdoening in handen stellen van het college. SPvE en alle ingebrachte reacties worden te zijner tijd aan de raad voorgelegd.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 23-03-21 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(18/38) 21/LIS5	Raad 28-01-21		Ruimtelijke Ontwikkeling	Aangepast behandeladvies: ter afdoening in handen stellen van het college. De inhoud desgewenst betrekken bij de behandeling van het raadsvoorstel Crisis- en herstelwet bestemmingsplan Voordorp- Voorveldsepolder. LIS raadsvergadering 4 februari 2021. Stichting Het Groene Dak over bezwaar Bestemmingsplan Voordorp. Behandeladvies griffie: Voor advies in handen stellen van het college en de raad hierover informeren. De inhoud desgewenst betrekken bij de behandeling van het raadsvoorstel Crisis- en herstelwet bestemmingsplan Voordorp- Voorveldsepolder.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 11-03-21 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
(20/38) 21/LIS3	Raad 14-01-21		Ruimtelijke Ontwikkeling	LIS raadsvergadering d.d. 21 januari 2021. Diverse indieners bezwaarschrift plan Strosteeg. Voorgesteld behandeladvies griffie: ter afdoening in handen stellen van het college. De inhoud desgewenst betrekken bij de behandeling van het raadsvoorstel Toekomst parkeergarage Springweg en Raadsbrief Ruimtelijke Ontwikkelingen Strosteeg.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 25-02-21 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
20/LIS64	Raad 16-11-20		Ruimtelijke Ontwikkeling	LIS raadsvergadering d.d. 26 november 2020. Stichting Milieugroep Zuilen over uitblijven besluiten De Trip B.V. Afdoeningsadvies griffie: Ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 28-12-20 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
20/LIS61	Raad 09-11-20		Ruimtelijke Ontwikkeling	Op LIS raad 26 november 2020. mr. R.J.G. Bäcker, BarentsKrans advocaten, namens Urban Interest over Urban Interest / herontwikkeling Jaarbeursterrein. Afdoeningsadvies griffie: Ter afdoening in handen stellen van het college, de raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 21-12-20 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
20/LIS42	Raad 30-07-20		Ruimtelijke Ontwikkeling	Op LIS raadsvergadering dd 17 september 2020. De heer G. Bonenkamp over Rechtsongelijkheid bij uitvoering bestemmingsplan. Afdoeningsadvies griffie: ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord.	Ruimtelijke Ontwikkeling	afhandelen per 10-09-20 actueel	(antwoord nog niet beschikbaar)
(51/521) 21/T86	Raad 21-01-21	Debat Overvecht	Samen voor Overvecht	Wethouder Diepeveen zal een tandje bijzetten om de eigen opdrachtnemers en andere opdrachtgevers, zoals woningcorporaties en ontwikkelaars, actief te stimuleren om aan hun "social return on investment"-verplichting te voldoen en hierbij ook de private partijen die investeren in de wijk betrekken, en daar op een bepaald moment op terugkomen.	Samen voor Overvecht	afhandelen per 31-08-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(52/521) 21/T85	Raad 21-01-21	Debat Overvecht	Samen voor Overvecht	Wethouder Diepeveen zal op 8 februari in gesprek gaan met het Wijkplatform over Werkplaats Overvecht en daarop terugkomen in de brief die hij daarover in februari of maart naar de raad zal sturen.	Samen voor Overvecht	afhandelen per 21-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(53/521) 21/T84	Raad 21-01-21	Debat Overvecht	Samen voor Overvecht	Wethouder Diepveen zal terugkomen op de wijze waarop de effectiviteit van de communicatie -inzet kan worden gemeten	Samen voor Overvecht	afhandelen per 31-08-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(54/521) 21/T83	Raad 21-01-21	Debat Overvecht	Samen voor Overvecht	Wethouder Diepeveen zal in de voortgangsrapportage berichten over de kwijtschelding van schulden en de extra aanpak daarvan in Overvecht	Samen voor Overvecht	afhandelen per 31-08-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(95/521) 21/T35	Raad 21-01-21	Debat Overvecht	Samen voor Overvecht	M21 Naar een werkplaats die werkt	Samen voor Overvecht	afhandelen per 31-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(96/521) 21/T34	Raad 21-01-21	Debat Overvecht	Samen voor Overvecht	M19 Samen scoren in Overvecht	Samen voor Overvecht	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(97/521) 21/T33	Raad 21-01-21	Debat Overvecht	Samen voor Overvecht	M18 Werk aan knelpunten sociaal bereik wijkinstanties	Samen voor Overvecht	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(98/521) 21/T32	Raad 21-01-21	Debat Overvecht	Samen voor Overvecht	M17 Ondersteuning bewonersinbreng op buurtniveau	Samen voor Overvecht	afhandelen per 16-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(99/521) 21/M22	Raad 21-01-21	Debat Overvecht	Samen voor Overvecht	M22 Geen groen voor poen	Samen voor Overvecht	afhandelen per 30-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(100/521) 21/M20	Raad 21-01-21	Debat Overvecht	Samen voor Overvecht	M20 Begin bij Overvecht, verzilver het goud	Samen voor Overvecht	afhandelen per 15-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(101/521) 21/M16	Raad 21-01-21	Debat Overvecht	Samen voor Overvecht	M16 Focus op Jongeren Overvecht	Samen voor Overvecht	afhandelen per 15-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(321/521) 20/T257	Raad 16-07-20	Kaderbrief	Samen voor Overvecht	M262 Gerichte aanpak voor de meest kwetsbare wijken	Samen voor Overvecht	afhandelen per 01-10-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(483/521) 19/T211	cie. S&R 13-06-19	Raadsvoorstel Vaststelling Ambitiedocument Samen voor Overvecht - burgeraudit	Samen voor Overvecht	Wethouder Diepeveen zegt toe een burgeraudit te houden naar aanleiding van het Ambitiedocument Samen voor Overvecht.	Samen voor Overvecht	afhandelen per 01-01-21 actueel	antwoord: In overleg met de portefeuillehouder waaronder audits onder valt, is besloten dat er geen burgeraudit in Overvecht wordt gehouden.
(12/521) 21/M58	Raad 25-03-21	raadsvoorstel PvE/FO Lombokplein	Stationsgebied	M58 Extra oversteek Graadt van Roggenweg	Stationsgebied	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(13/521) 21/M56	Raad 25-03-21	raadsvoorstel PvE/FO Lombokplein	Stationsgebied	M56 Veiligheid bij de Muntbrug	Stationsgebied	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(14/521) 21/M55	Raad 25-03-21	raadsvoorstel vaststelling Plan van Eisen en Functioneel Ontwerp Lombokplein	Stationsgebied	M55 spreiding fietsverkeer Utrecht Centraal westzijde	Stationsgebied	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(15/521) 21/M54	Raad 25-03-21	raadsvoorstel vaststelling Plan van Eisen en Functioneel Ontwerp Lombokplein	Stationsgebied	M54 30 km/u en minder asfalt in de Daalsetunnel	Stationsgebied	afhandelen per 30-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(88/521) 21/T42	cie. S&R 28-01-21	Raadsvoorstel Vaststelling Plan van Eisen en Functioneel Ontwerp (PvE/FO) Lombokplein	Stationsgebied	Wethouder Eerenberg zegt toe in het definitief ontwerp een plintenstrategie op te nemen.	Stationsgebied	afhandelen per 29-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(89/521) 21/T41	cie. S&R 28-01-21	Raadsvoorstel Vaststelling Plan van Eisen en Functioneel Ontwerp (PvE/FO) Lombokplein	Stationsgebied	Wethouder Eerenberg zegt toe in het definitief ontwerp een bomenparagraaf op te nemen	Stationsgebied	afhandelen per 29-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(213/521) 20/T504	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Stationsgebied	De wethouder zal voor de VJN 2021 een raadsbrief toe te zenden omtrent de investeringen moreelse pak.	Stationsgebied	afhandelen per 01-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(214/521) 20/T503	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Stationsgebied	De wethouder zal In Q1 2021 een raadsbrief omtrent plan om de “Theepot” zichtbaarder maken.	Stationsgebied	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(215/521) 20/T502	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Stationsgebied	De wethouder stuurt voor het einde van 2020 een raadsbrief over wat er uit onderzoek is gekomen omtrent het bouwen boven het spoor.	Stationsgebied	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(216/521) 20/T501	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Stationsgebied	De wethouder stuurt in Q1 2022 een raadsbrief met een tussenbericht/kleine evaluatie inzake events space en bijbehorende dilemma’s (evaluatie schuift jaar op, dat is maart 2023, bestaande toezegging).	Stationsgebied	afhandelen per 31-03-22 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(217/521) 20/T500	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Stationsgebied	De wethouder stuurt in Q2 2021 een raadsbrief inzake het Jaarbeurs plein gebouw met integrale afweging.	Stationsgebied	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(257/521) 20/M318	Raad 15-10-20	RV Startnotitie Omgevingsvisie Jaarbeurs	Stationsgebied	M318 Laat ontwikkeling nieuwe stad ten goede komen aan bestaande stad	Stationsgebied	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(258/521) 20/M317	Raad 15-10-20	Raadsvoorstel Startnotitie Omgevingsvisie Jaarbeurs	Stationsgebied	M317 ook onderzoek doen naar ondergronds parkeren	Stationsgebied	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(259/521) 20/M315	Raad 15-10-20	Raadsvoorstel Startnotitie Omgevingsvisie Jaarbeurs	Stationsgebied	M315 Voorzieningen dichtbij als uitgangspunt.	Stationsgebied	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(262/521) 20/T378	cie. S&R 08-10-20	Raadsvoorstel Startnotitie Omgevingsvisie Jaarbeurs	Stationsgebied	Wethouder Eerenberg zegt toe de raad een raadbrief (uitgangspuntenbrief) toe te zenden in het 1e kwartaal van 2021 en dus voordat het raadsvoorstel over de Omgevingsvisie Jaarbeurs aan de raad wordt voorgelegd.	Stationsgebied	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(298/521) 20/T309	Raad 17-09-20	LIS raad 17 september 2020	Stationsgebied	De raad wordt in de 2e helft van 2020 geïnformeerd over de nadere uitwerkingen en het aanvullende loopstromenonderzoek met betrekking tot de Moreelsebrug.	Stationsgebied	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(405/521) 20/T17	cie. S&R 30-01-20	Raadsvoorstel Vaststelling bestemmingsplan Smakkelaarsveld, 1e herziening	Stationsgebied	Als het college met de marktpartij er helemaal uit is, houdt de wethouder een screening wat wel openbaar kan van de geheime bijlage bij het raadsbesluit van juli 2017 inzake Smakkelaarsveld. Hij informeert daar dan de raad over, zodat de geheimhouding door de raad eventueel deels kan worden opgeheven.	Stationsgebied	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(462/521) 19/T372	Vragenuur 19-09-19	Vraag van de heer Van Waveren (CDA) over de afspraken met Klépierre over het Stationsplein en de uitgifte in erfpacht van de evenementenruimte.	Stationsgebied	Vraag van de heer Van Waveren (CDA) over de afspraken met Klépierre over het Stationsplein en de uitgifte in erfpacht van de evenementenruimte. Wethouder Everhardt • zal uiterlijk op 30 maart 2022 een evaluatie en een voorgenomen besluit over het al dan niet opzeggen van de erfpachtovereenkomst aan de raad voorleggen.	Stationsgebied	afhandelen per 31-03-22 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(494/521) 19/T130	Raad 09-05-19	Voorstel Keuze richtinggevende modellen voor de verdere planontwikkeling Kop Amsterdamsestraatweg-Oude Daalstraat	Stationsgebied	M55 Logische besluitvorming rond het Daalsepark	Stationsgebied	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(495/521) 19/M56	Raad 09-05-19	Keuze richtinggevende modellen voor de verdere planontwikkeling Kop Amsterdamsestraatweg-Oude Daalstraat	Stationsgebied	M56 Houd de oude bomen in het Daalsepark	Stationsgebied	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(497/521) 19/T108	Raad 28-03-19	Voorstel Uitvoering Amendement Creatieve inpassing panden Croeselaan en voorbereidingskrediet Beurskwartier	Stationsgebied	De andere grondexploitatie (fase 2)moet nog worden geopend. Er is een deel Beurskwartier, een deel Lombokplein en omgeving en een deel Rabobank en Jan van Foreeststraat. Er bestaat een duidelijke verbinding tussen de Jan van Foreeststraat en het Beurskwartier. Het college heeft nog geen besluit genomen over de vraag hoe wij deze grondexploitatie precies vormgeven. Wij zullen dit nogmaals ter hand nemen en met een gedragen voorstel naar de raad terugkomen. De raad kan daarover dan een definitieve keuze maken	Stationsgebied	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(498/521) 19/T106	Raad 28-03-19	Voorstel Uitvoering Amendement Creatieve inpassing panden Croeselaan en voorbereidingskrediet Beurskwartier	Stationsgebied	Wethouder Everhardt: Wij willen bekijken of wij bij de nadere uitwerking meer sociale huur en middenhuur kunnen realiseren. Wij zullen daarover bij de raad terugkomen als het Stedenbouwkundig Plan van Eisen aan de orde is	Stationsgebied	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(145/521) 20/T572	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Vastgoed	M434 Ook een nieuwe plek voor de kledingbank	Vastgoed	afhandelen per 04-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(181/521) 20/T540	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Vastgoed	M356 Vastgoedportefeuille onder de loep	Vastgoed	afhandelen per 24-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(218/521) 20/T499	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Vastgoed	in Q2 2021 wordt de raad in een tussenbericht geïnformeerd over een pilot voor o.a. energieopwekking en multigebruik daken voor de nieuwbouw cultuurgebouw Berlijnplein.	L Wolfkamp (Vastgoed)	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(219/521) 20/T498	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Vastgoed	De wethouder zal in Q2 2021 een dakenvisie toe te sturen waarin opgenomen doelstellingen daken gemeentelijke panden.	Vastgoed	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(220/521) 20/T497	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Vastgoed	De wethouder stuurt in Q1 2021 een raadsbrief over verkoop of in bezit houden van het stadskantoor	M Gierveld (Vastgoed)	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(288/521) 20/T322	Raad 17-09-20	LIS raad 17 september 2020	Vastgoed	Het college onderzoekt de alternatieven in den lande over interne huuropbrengsten en doorbelastingen en de raad wordt hierover geïnformeerd	J Schuitemaker (Vastgoed)	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(289/521) 20/T321	Raad 17-09-20	LIS raad 17 september 2020	Vastgoed	De sturing en verantwoording op reserves worden in de P&C documenten verbeterd, per reserve wordt inzichtelijk gemaakt hoe de stortingen en onttrekkingen gedaan worden, zodat een integrale afweging door de raad kan worden gemaakt;	J Schuitemaker (Vastgoed)	afhandelen per 04-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(290/521) 20/T320	Raad 17-09-20	LIS raad 17 september 2020	Vastgoed	Door middel van de voortgangsmelding en bijsturing op de Nota Kapitaalgoederen op te nemen in het MPUV (vanaf MPUV 2021) wordt de raad meegenomen in aanstaande investeringsplannen (in de komende 4 a 10 jaar). rwerp)	Jord Bodewitz (Vastgoed)	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(291/521) 20/T319	Raad 17-09-20	LIS raad 17 september 2020	Vastgoed	Vanaf het MPUV 2021 worden de resultaten opgenomen van een betere meting van de klanttevredenheid door een verbeterde methode van uitvragen, het inzicht in de doelgroepen, inzicht in de belangrijkste klachten en doelgroepen die mogelijk niet bereikt worden	Jord Bodewitz (Vastgoed)	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(292/521) 20/T318	Raad 17-09-20	LIS raad 17 september 2020	Vastgoed	Na vaststelling van nieuwe doelstellingen voor het vastgoedprogramma worden de prestatie- en effectindicatoren aangepast en meegenomen in het MPUV 2021	Jord Bodewitz (Vastgoed)	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(316/521) 20/M203	Raad 16-07-20	Jaarstukken	Vastgoed	M203 raadstoets vastgoed	Jord Bodewitz (Vastgoed)	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(361/521) 20/T209	cie. S&R 02-07-20	Kaderbrief 2020	Vastgoed	Wethouder Eerenberg zegt toe in het eerste kwartaal van 2021 de pandvisie van het Broesepand naar de raad sturen.	M Gierveld (Vastgoed)	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(362/521) 20/T208	cie. S&R 02-07-20	Kaderbrief 2020	Vastgoed	Wethouder Eerenberg zegt toe in het MPUV 2021 een strakkere sturing te beschrijven op circulariteit.	Demian Keetelaar (Vastgoed)	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(366/521) 20/T144	cie. S&R 23-06-20	Jaarstukken 2019	Vastgoed	De wethouder zegt toe om bij maatschappelijk vastgoed van de gemeente “bordjes” op te hangen en ervoor te zorgen dat de interne regels toestaan dat dit ook daadwerkelijk mogelijk is.	M Gierveld (Vastgoed)	afhandelen per 31-12-20 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(468/521) 19/T369	Raad 03-10-19	Nota Kapitaalgoederen	Vastgoed	M289 integrale visie op beheer van gemeentelijk vastgoed	Vastgoed	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(469/521) 19/T368	cie. S&R 24-09-19	Raadsvoorstel Nota Kapitaal Goederen (NKG) 2020- 2023 - Fietsdepot Belcapmpostraat	Vastgoed	Wethouder Everhardt zegt toe de raad per memo te informeren over de besluitvorming en investeringen/ verplaatsing fietsdepot aan de Belcampostraat	M Gierveld (Vastgoed)	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(482/521) 19/T274	cie. S&R 27-06-19	VJN 2019 - Vastgoed - toegankelijkheid van panden	Vastgoed	De wethouder zal in het kader van Agenda 22 met collega-wethouder Van Ooijen de toegankelijkheid van panden die niet in het beheer/ eigendom zijn van de gemeente in Utrecht op te pakken	Vastgoed	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(2/521) 21/T137	Vragenuur 01-04-21	Vragen van mevrouw Assen (PvdA), mevrouw Zwinkels (CDA) en de heer Gilissen (VVD) inzake "Wordt Speelplaats de Kameleon in Pijlsweerd nu toch weer aan het lijntje gehouden? ".	Wijk Noordwest	Vragen van mevrouw Assen (PvdA), mevrouw Zwinkels (CDA) en de heer Gilissen (VVD) inzake "Wordt Speelplaats de Kameleon in Pijlsweerd nu toch weer aan het lijntje gehouden? ". Wethouder Verschuure zal bij de komende voorjaarsnota een budget aanvragen voor een integraal plan.	Wijk Noordwest	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(17/521) 21/M47	Raad 25-03-21	Actuele moties	Wonen	M46 Standplaatsen ook mogelijk op nieuwe locaties	Wonen	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(22/521) 21/T119	Raad 25-03-21	LIS raad 25 maart 2021	Wonen	• De raad ontvangt in Q3 2021 de uitkomsten van de evaluatie van het Actieplan middenhuur. • De raad ontvangt in Q3 2021 informatie over de mogelijkheden voor publiekrechtelijke borging van oppervlaktes gekoppeld aan huurprijzen via een doelgroepenverordening, dan wel een voorstel om de doelgroepenverordening vast te stellen met een mogelijk handhaafbare bestemmingsplanregeling.	Wonen	afhandelen per 09-09-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(23/521) 21/T118	cie. S&R 18-03-21	Raadsbrief Onderzoek toevoegen standplaatsen woonwagens	Wonen	De raad ontvangt in oktober 2021 de resultaten van het onderzoek naar uitbreidingsmogelijkheden van bestaande woonwagenlocaties, alsmede de mogelijkheden voor compactere standplaatsen, met een voorstel voor locaties die zich het beste lenen voor uitbreiding. In de brief komt het college ook terug op het onderwerp veiligheid.	Wonen	afhandelen per 29-10-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(67/521) 21/T72	Raad 18-02-21	Raadsbrief Onderzoek toevoegen standplaatsen woonwagens	Wonen	De raad ontvangt naar verwachting in de tweede helft van 2021 de resultaten van een onderzoek naar de mogelijkheden van het aanleggen van extra standplaatsen inclusief een voorstel.	Wonen	afhandelen per 14-10-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(69/521) 21/T70	Raad 18-02-21	Raadsbrief Leegstandverordening	Wonen	De raad ontvangt in de 1e helft van 2022 een voorstel voor een kosteneffectieve en doelmatige leegstandsaanpak inclusief een leegstandsverordening voor woningen.	Wonen	afhandelen per 19-05-22 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(109/521) 21/T27	Raad 21-01-21	LIS raad 21 januari 2021	Wonen	Raadsbrief Planologische procedure project De Mix. De raad ontvangt begin 2021 het SPvE van het project De Mix.	Wonen	afhandelen per 18-02-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(113/521) 21/T23	Raad 21-01-21	LIS raad 21 januari 2021	Wonen	Raadsbrief Beantwoording vervolgvragen technische bijeenkomst huisjesmelkers. De raad ontvangt in het voorjaar 2021 de uitkomst van de verkenning naar verhuurdersvergunningen	Wonen	afhandelen per 20-05-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(121/521) 20/M452	Raad 17-12-20	Actuele Moties	Wonen	M452 Compensatie sociale huurwoningen Wilhelminawerf	Merwedekanaalzone	afhandelen per 31-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(122/521) 20/M451	Raad 17-12-20	Actuele Moties	Wonen	M451 Komt KWP de gemaakte afspraken alsnog na	Merwedekanaalzone	afhandelen per 24-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(144/521) 20/T574	Vragenuur 26-11-20	Vragenuur 26 november Vragen van de heer Dekkers (GroenLinks), mevrouw van Dun (D66), de heer Sungur (DENK) en de heer Koppelaar (S&S) inzake Woonbeleid vanuit het perspectief van ouderen.	Wonen	Vragen van de heer Dekkers (GroenLinks), mevrouw van Dun (D66), de heer Sungur (DENK) en de heer Koppelaar (S&S) inzake Woonbeleid vanuit het perspectief van ouderen. Wethouder Diepeveen zal de raad in het eerste kwartaal van 2021 over de in de vragen genoemde onderwerpen middels een raadsbrief informeren.	Wonen	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(151/521) 20/T566	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Wonen	M420 Meer betaalbare koopwoningen door erfpacht, verleggen van meerwaardeafracht	Wonen	afhandelen per 30-06-21 actueel	antwoord: Gekoppeld aan actieplan betaalbare koop (Q3) op advies college.
(164/521) 20/T551	Raad 03-12-20	Programmabegroting 2021-2024	Wonen	M389 Woonbeleid vanuit het perspectief van ouderen	Wonen	afhandelen per 16-12-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(186/521) 20/T534	Raad 26-11-20	LIS raad 26 november 2020	Wonen	De raad ontvangt in 2023 een voorstel voor een volledige herziening van de Huisvestingsverordening.	Wonen	afhandelen per 19-01-23 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(187/521) 20/T533	Raad 26-11-20	LIS raad 26 november 2020	Wonen	De raad ontvangt halverwege 2021 een voorstel voor een tussentijdse aanpassing van de Huisvestingsverordening	Wonen	afhandelen per 04-10-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(188/521) 20/T532	Raad 26-11-20	LIS raad 26 november 2020	Wonen	De raad ontvangt eind 2020 of begin 2021 een voorstel tot wijziging van de Huisvestigingsverordening met een registratieplicht voor de toeristische verhuur	Wonen	afhandelen per 07-04-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(205/521) 20/T514	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Wonen	Wethouder Diepeveen stuurt de raad in het 1e kwartaal 2021 een brief over de mogelijkheden tot het invoeren van een verhuurdersvergunning.	Wonen	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(206/521) 20/T512	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Wonen	Wethouder Diepeveen stuurt in januari/februari 2021 de raad een brief over het inrichten van de evaluatie/actualisatie van het Actieplan middenhuur in relatie met de doelgroepenverordening.	Wonen	afhandelen per 26-02-21 actueel	antwoord: Is beantwoord met raadsbrief 'Evaluatie Actieplan middenhuur en stand van zaken doelgroepenverordening' van 8 maart 2021
(207/521) 20/T511	cie. S&R 19-11-20	Programmabegroting 2021	Wonen	Wethouder Diepeveen legt in het 2e kwartaal 2021 het Actieplan betaalbare koop aan de raad voor.	Wonen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(310/521) 20/T266	Raad 12-03-20	LIS/Raadsbrief Doorstroomregelingen: verhuisadviseur en kortingsregeling	Wonen	- De wethouder zegt toe in 2021 de raad te informeren over de effecten van de nieuwe regel uit de Huisvestingsverordening waarbij woningzoekenden 75 procent van de inschrijfduur behouden wanneer zij verhuizen en zich binnen 12 maanden opnieuw inschrijven. - De wethouder zegt toe in 2021 de raad te informeren over de evaluatie van de gewijzigde kortingsregeling door de corporaties	Wonen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(312/521) 20/M263	Raad 16-07-20	Kaderbrief 2020	Wonen	M263 Vergroten van het middensegment ook in kleinere nieuwbouwprojecten	Wonen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(364/521) 20/T159	cie. S&R 25-06-20	Studentenconvenant 2020	Wonen	Wethouder zegt toe de raad bij de volgende voortgangsrapportage (in oktober-november 2020) te informeren over de bijdrage van de buurgemeenten, loten en het verlagen van het aantal hospiteerpogingen, over het huurprijsniveau en over het gesprek met Solgu en concrete acties voor studenten met een beperking.	Wonen	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(386/521) 20/T87	cie. S&R 26-05-20	Debat over de gevolgen van Covid-19	Wonen	Wethouder Diepeveen informeert de raad per raadsbrief over nieuwe signalen die zijn ontvangen van Student en Starter en SP omtrent verhuurders.	Wonen	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(442/521) 19/T504	Raad 21-11-19	LIS raadsvergadering d.d. 21 november 2019	Wonen	Aangenomen behandeladvies uit raadsvergadering van 21 november 2019: deze brief voor kennisgeving aan te nemen en tevens de in de brief gedane toezegging dat een Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE) Locatie De Mix Overvecht in augustus 2020 aan de raad ter besluitvorming voorgelegd op te nemen in de LTA	Wonen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(471/521) 19/M248	Raad 18-07-19	Woonvisie: Utrecht beter in balans	Wonen	M 248 Niet DAEB deel van woningcorporaties onder actieplan middenhuur	Wonen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(480/521) 19/T304	Raad 11-07-19	VJN 2019	Wonen	19/M126 Bewoners voor betaalbaar wonen	Wonen	afhandelen per 31-03-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(486/521) 19/T154	Raad 23-05-19	RV Huisvestingsverordening Regio Utrecht	Wonen	Motie 79 Inzicht in de beschikbare middenhuurwoningen	Wonen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(487/521) 19/T153	Raad 23-05-19	RV Huisvestingsverordening regio Utrecht	Wonen	Motie 77 Intensivering van groot naar beter	Wonen	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(488/521) 19/T152	Raad 23-05-19	RV Huisvestingsverordening Regio Utrecht 2019	Wonen	Motie 76 Behoud van inschrijftijd ten dienste van doorstroming	Wonen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Toezeggingenlijst commisie Stad en Ruimte per 15 april 2021

(489/521) 19/T151	Raad 23-05-19	RV Huisvestingsverordening Regio Utrecht 2019	Wonen	Motie 74 Ook Middenhuurwoningen worden eerlijk verdeeld	Wonen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(490/521) 19/T150	Raad 23-05-19	RV Huisvestingsverordening Regio Utrecht 2019	Wonen	Motie 70 Onderzoek bijzondere doelgroepen	Wonen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(491/521) 19/M75	Raad 23-05-19	RV Huisvestingsverordening Regio Utrecht 2019	Wonen	M75 Geen belemmering om te huren in Utrecht voor middeninkomens	Wonen	afhandelen per 01-07-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*
(492/521) 19/M71	Raad 23-05-19	RV Huisvestingsverordening Regio Utrecht 2019	Wonen	M71 beter U10 proces voor de regionale huisvestingsverordening	Wonen	afhandelen per 30-06-21 actueel	*(antwoord nog niet beschikbaar)*

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

nummer	portefeuille	pfhouder	onderwerp	commissie
(115/143) raadsbrief 19/RBR6	Energie	Van Hooijdonk	Plan van aanpak kantoren in 2023 naar label C Bron: Raadsbrief Groeiende opgave Energietransitie 2019 d.d. 29 januari 2018	12-12-2019
(114/143) raadsbrief 19/RBR7	Erfgoed	Klein	Resultaten gemeentebrede inventarisatie van jong erfgoed, vanaf 1970, inclusief een inschatting van kosten, bekostiging en benodigde expertise. Bron: Raadsbrief Plan van aanpak inventarisatie jong erfgoed	12-12-2019
(108/143) raadsvoorstel 19/RV135	Mobiliteit	Van Hooijdonk	Voorlopig Ontwerp Westelijk Stadsboulevard Bron LTA college 2019 en LTA college voorjaar 2020: Afhankelijk van verkeersstudie NoordWest of uitwerking VO door college binnen door raad vastgesteld IPVE plaats kan vinden.	7-1-2020
(136/143) raadsvoorstel 19/RV32	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Hogenoord 20 UIt LTA college d.d. 16 04 2019	30-9-2020
(128/143) raadsvoorstel 19/RV51	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Heycopplein Bron: LTA college najaar 2019 en LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college voorjaar 2020: De uitloop van de vaststelling is veroorzaakt door de berekening van de stikstofdepositie.	31-12-2020
(89/143) raadsvoorstel 20/RV19	Merwedekanaalzone	Diepeveen	RV Bestemmingsplan Eendrachtlaan 10 Bron: LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: Planning aangepast ivm aanvullende onderzoeken nodig tbv WABO vergunningaanvraag (gecoördineerd traject is)	18-3-2021
(142/143) raadsvoorstel 19/RV20	Merwedekanaalzone	Diepeveen	Vaststellen stedenbouwkundig plan deelgebied 5 Merwedekanaalzone Bron LTA college najaar 2019 UIt LTA college d.d. 16 04 2019 LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: Onderhandeling met de marktpartijen nog niet afgerond	18-3-2021
(54/143) raadsvoorstel 20/RV66	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	SPvE de Mix LTA college najaar 20920	18-3-2021
(113/143) raadsbrief 19/LIS30	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Raadsbrief Startdocument sloop/nieuwbouw Lauwerecht complexen 2 en 4 d.d. 30-04-2019 Het nieuw op te stellen Stedenbouwkundig Programma van Eisen en Integraal Programma van Eisen zullen ter besluitvorming worden voorgelegd aan uw raad. Volgens planning in het bijgevoegde startdocument: SPvE: april 2020, vaststelling bestemmingsplan: mei 2021	27-5-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(32/143) raadsvoorstel 21/RV20	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Omgevingswet: Commissie omgevingskwaliteit LTA college voorjaar 2021	10-6-2021
(137/143) raadsvoorstel 19/RV31	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Cartesiusdriehoek, fase 2 t/m 5fase 2 t/m 5 Bron: LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: Vertraging door de stikstofdiscussie, en vanwege aanpassen opbouw CABgebouw heeft de onderhandeling over de anterieure overeenkomst langer geduurd LTA college voorjaar 2021: Planning kwartaal doorgeschoven	10-6-2021
(82/143) raadsvoorstel 20/RV33	Stationsgebied	Eerenberg	Bestemmingsplan Beurskwartier 1 (incl. De Foreest) LTA college najaar 2020 Planning aangepast ivm stikstofonderzoeken LTA college voorjaar 2021: Planning geactualiseerd.	10-6-2021
(107/143) raadsvoorstel 19/RV137	Vastgoed	Eerenberg	Actualisatie vastgoedbeleid(skader) Bron: LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020: Aanpassing planning gemeld in raadsbrief d.d. 18 december 2019. LTA najaar 2020: De impact van de coronacrisis op het vastgoed leidt tot herbezinning op sturing maatschappelijke waarde van vastgoed. LTA college voorjaar 2021: Planning is aangepast vanwege de corona-maatregelen (capaciteit).	10-6-2021
(96/143) raadsvoorstel 20/RV10	Leidsche Rijn	Verschuure	VERVALLEN : RV Bestemmingsplan Hooggelegen Bron: LTA college voorjaar 2020 LTA college voorjaar 2021: VERVALLEN De huidige ontwikkelingen passen grotendeels binnen de uitwerkingsbevoegdheid en kunnen met een uitgebreide procedure mogelijk gemaakt worden.	30-6-2021
(93/143) raadsvoorstel 20/RV14	Leidsche Rijn	Verschuure	RV Stedenbouwkundig Plan Bedrijventerrein Strijkviertel Bron: LTA college voorjaar 2020 LTA college voorjaar 2021: De uitwerking van de plannen in SP kosten meer tijd	1-7-2021
(94/143) raadsvoorstel 20/RV12	Leidsche Rijn	Verschuure	RV Bestemmingsplan MARK, Hoogbouwkavel Bron: LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: Vertraging planuitwerking bij ontwikkelaar door corona	1-7-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(126/143) raadsvoorstel 19/RV62	Leidsche Rijn	Verschuure	Bestemmingsplan Passiebloemweg; scholen Bron: LTA college najaar 2019 en LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college voorjaar 2020: De nieuwbouwscholen waren binnen 50 meter van een drukke weg gepland, er word gewerkt aan alternatieve inrichting van de kavel. LTA college najaar 2020: Inmiddels overeenstemming over alternatieve inrichting van de kavel (eerder planning binnen 50 m van een drukke weg), maar heeft wel tot vertraging geleid.	1-7-2021
(58/143) raadsvoorstel 20/RV61	Milieu en Emissieloos Vervoer	Eerenberg	Nota Geluid LTA college najaar 2020: Komt later vanwege uitstel omgevingswet.	1-7-2021
(121/143) raadsvoorstel 19/RV88	Mobiliteit	Van Hooijdonk	RV Actualisatie Mobiliteitsplan Slimme Routes, Slim Regelen, Slim Bestemmen (SRSRSB) Bron: Uit LTA college d.d. 16 04 2019 + LTA college najaar 2019 + LTA college voorjaar 2020: Samenhang met RSU 2040 LTA najaar 2020: Samenhang met RSU 2040 (na inspraakprocedure) LTA college voorjaar 2021: Planning doogeschoven oa ivm samenhang RSU	1-7-2021
(55/143) raadsvoorstel 20/RV65	Openbare ruimte	Diepeveen	Programmaplan wervengebied LTA college voorjaar 2021	1-7-2021
(4/143) raadsvoorstel 21/RV48	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Zienswijze Integraal Ruimtelijk Perspectief REP fase 3) Uit Raadsbrief over Overzicht regionale raadsvoorstellen 2021	1-7-2021
(33/143) raadsvoorstel 21/RV19	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Zienswijze concept Integraal Ruimtelijk Perspectief LTA college voorjaar 2021: 2-fasen besluitvorming regionaal kader: vervolg op Uitgangspuntennotitie en beoordelingskader REP okt 2019 en Aangepast beoordelingskader en contour REP als onderzoeksagenda voor IRP sept 2021 (samenhang met RSU 2040)	1-7-2021
(74/143) raadsvoorstel 20/RV42	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Contour en beoordelingskader REP LTA college najaar 2020	1-7-2021
(76/143) raadsvoorstel 20/RV40	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 LTA college 2020: Vertraging oa door minder fysiek samenwerken vanwege corona, vrijgave voor inspraak eind 2020 voorzien. LTA college voorjaar 2021: Planning kwartaal doorgeschoven	1-7-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(103/143) raadsvoorstel 19/RV150	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	SPVE woningbouwvlek Zuilense vecht en IPVE Lint Bron: LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020: Raadsbesluit Gebiedsplan Zuilense Vecht januari 2020 LTA college najaar 2020. Het proces heeft langer geduurd door de ingewikkeldheid van het project en de samenwerking met 2 gemeentes (Utrecht/Stichtse Vecht) LTA college voorjaar 2021	1-7-2021
(131/143) raadsvoorstel 19/RV39	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Actualisatie Visie Werkspoorkwartier Bron: LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: De planning is aangepast vanwege aanvullende onderzoeken LTA college voorjaar 2021: Planning aangepast vanwege extra afstemming met partijen	1-7-2021
(2/143) raadsvoorstel 21/RV50	Energie	Van Hooijdonk	Regionale energiestrategie (RES) RES 1.0 definitief bod Uit: over Overzicht regionale raadsvoorstellen 2021	2-9-2021
(99/143) raadsvoorstel 20/RV5	Groen	Van Hooijdonk	RV Klimaatadaptatiestrategie Bron: LTA college najaar 2019 LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: In samenhang met Plan Watertaken. Verschoven naar januari 2021 vanwege meer tijd benodigd voor afstemming. LTA college voorjaar 2021: Planning is vertraagd vanwege de corona-maatregelen (capaciteit).	2-9-2021
(141/143) raadsvoorstel 19/RV23	Openbare ruimte	Diepeveen	Visie water en riolering (voorheen: Plan Gemeentelijke watertaken en de gemeentelijke klimaatstrategie) Bron: LTA college d.d. 16 04 2019 + LTA college najaar 2019 + LTA college voorjaar 2020 LTA najaar 2020: In samenhang met Klimaatadaptatiestrategie. Verschoven naar januari 2021 vanwege meer tijd benodigd voor afstemming. LTA college voorjaar 2021: Voorheen Plan gemeentelijke watertaken, planning aangepast op terinzagelegging en samenhang met Klimaatadaptatiestrategie.	2-9-2021
(29/143) raadsvoorstel 21/RV23	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Visie Centrum Overvecht LTA college voorjaar 2021	2-9-2021
(30/143) raadsvoorstel 21/RV22	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	SPVE Isotopenweg	2-9-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(31/143) raadsvoorstel 21/RV21	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Omgevingswet: Participatiebeleid en -verordening: aanvullen participatie door initiatiefnemers LTA college voorjaar 2021	2-9-2021
(75/143) raadsvoorstel 20/RV41	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Tuindorp (omzetting beheersverording, crisis- en herstelwet) LTA college najaar2020 LTA college voorjaar 2021: Planning aangepast vanwege capapciteit	2-9-2021
(132/143) raadsvoorstel 19/RV37	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Johan Wagenaarkade Bron: LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020: Nog geen overeenstemming over stedenbouwkundige kwaliteit LTA college najaar 2020: Nog geen overeenstemming over stedenbouwkundige kwaliteit LTA college voorjaar 2021: Afronding Bouwenvelop heeft meer tijd gevraagd; daarom komt bestemmingsplan ook later.	2-9-2021
(140/143) raadsvoorstel 19/RV24	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Visie Strosteeg Uit LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college voorjaar 2020: Visie volgt na raadsbesluit Toekomst parkeergarage Springweg (zie beleidsveld grondzaken). LTA college najaar 2020: Visie volgt na raadsbesluit Toekomst parkeergarage Springweg (zie beleidsveld grondzaken). LTA college voorjaar 2021: Planning kwartaal doorgeschoven	2-9-2021
(85/143) raadsvoorstel 20/RV28	Stationsgebied	Eerenberg	Raadsvoorstel Beatrixgebouw Jaarbeurs, specifieke verklaring van geen bedenkingen ihkv ontheffing tijdelijke verruiming gebruiksmogelijkheden LTA college najaar 2020: De planning is aangepast vanwege een andere besluitvormingsprocedure, een specifieke verklaring geen bedenkingen in plaats van een bestemmingsplanwijziging. LTA college voorjaar 2021	2-9-2021
(86/143) raadsvoorstel 20/RV27	Stationsgebied	Eerenberg	Raadsvoorstel Startnotitie Oude Daalstraat/Kop ASW Bron: LTA college voorjaar 2020: Samenhang met verkeersstudie Noordwest. LTA college najaar 2020: Samenhang met verkeersstudie Noordwest. LTA college voorjaar 2021: Na eerder oponthoud vanwege de relatie met de verkeersstudie NW, hebben de extra participatiebijeenkomsten meer tijd gevergd vanwege de beperkingen door corona.	2-9-2021
(6/143) raadsvoorstel 21/RV46	Wonen	Diepeveen	Actieplan betaalbare koop LTA college voorjaar 2021	2-9-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(47/143) raadsvoorstel 21/RV5	Energie	Van Hooijdonk	Transitievisiewarmte deel II LTA voorjaar 2021	23-9-2021
(48/143) raadsvoorstel 21/RV4	Energie	Van Hooijdonk	Energievisie LTA voorjaar 2021	23-9-2021
(67/143) raadsvoorstel 20/RV50	Energie	Van Hooijdonk	Definitief bod Regionale Energiestrategie LTA college najaar 2020: Het Rijk heeft als vanwege corona 3 maanden extra tijd gegeven voor hetOntwerp-RES, het definitieve bod is daardoor ook doorgeschoven. LTA voorjaar 2021:Zie raadsbrief 3 maart 2021, in de regio U16 is meer tijd nodig voor het definitieve regiobod. 2-fasen besluitvorming regionaal kader: vervolg op Startnotitie RES okt 2019,	23-9-2021
(143/143) raadsvoorstel 19/RV12	Erfgoed	Klein	Vernieuwing erfgoedbeleid inclusief archeologiebeleid Uit LTA d.d. 16 04 2019 en LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: Het in werking treden van de omgevingswet (was 2021) is met een jaar uitgesteld, de planning is hier op aangepast LTA voorjaar 2021: Planning aanbieding raadsvoortel is een kwartaal verschoven.	23-9-2021
(65/143) raadsvoorstel 20/RV54	Groen	Van Hooijdonk	Rondje Stadseiland LTA college najaar 2020: NIEUW - participatie is deels door corona vertraagd en deels afhankelijk van planning MWKZ. LTA college voorjaar 2021: Planning is aangepast vanwege de corona-maatregelen (capaciteit).	23-9-2021
(97/143) raadsvoorstel 20/RV9	Leidsche Rijn	Verschuure	RV Stedenbouwkundig Plan Groenewoud Bron: LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: De onderhandelingen met de ontwikkelaar nemen meer tijd in beslag LTA college voorjaar 2021: Onderhandelingen ontwikkelaar nemen meer tijd in beslag	23-9-2021
(23/143) raadsvoorstel 21/RV29	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	SPvE Voormalig Pieter Baan Centrum LTA college voorjaar 2021	23-9-2021
(24/143) raadsvoorstel 21/RV28	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Watertoren LTA college voorjaar 2021	23-9-2021
(25/143) raadsvoorstel 21/RV27	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Ivoordreef LTA college voorjaar 2021	23-9-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(26/143) raadsvoorstel 21/RV26	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan De Mix LTA college voorjaar 2021	23-9-2021
(27/143) raadsvoorstel 21/RV25	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Omgevingswet: Legesverordeningen aanpassen aan Omgevingswet LTA college voorjaar 2021	23-9-2021
(28/143) raadsvoorstel 21/RV24	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Omgevingswet: Bindend adviesrol raad buitenplanse activiteiten LTA college voorjaar 2021	23-9-2021
(98/143) raadsvoorstel 20/RV7	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan International School Utrecht Bron: LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: Vertraging in de planvoorbereiding en afronding onderzoeken, hierdoor verschuift ook de vrijgave van het ontwerpbestemmingsplan. LTA college voorjaar 2021: Vertraging door extra afstemming met ISU	23-9-2021
(139/143) raadsvoorstel 19/RV27	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Stedenbouwkundig Programma vam Eisen Gebiedsontwikkeling Ravellaan Noord Bron:LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020:Participatie is vertraagd door Corona LTA college voorjaar 2021: Planning kwartaal doorgeschoven	23-9-2021
(87/143) raadsvoorstel 20/RV26	Stationsgebied	Eerenberg	Raadsvoorstel Ontwikkeling Jaarbeurspleingebouw Bron: LTA college voorjaar 2020 LTA najaar 2020: Omdat een eerdere haalbaarheidsverkenning is beëindigd (raadsbrief maart 2020) is de planning aangepast. LTA college voorjaar 2021: Er is meer onderzoek nodig vanwege nieuwe inzichten voor de programmering van het gebouw	23-9-2021
(117/143) raadsvoorstel 19/RV111	Stationsgebied	Eerenberg	Stedenbouwkundig Programma vam Eisen De Foreest / Raboterrein Bron: LTA college d.d. april 2019 en LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020: Het SPVE volgt na het bestemmingsplan LTA najaar 2020: Het SPVE volgt na het bestemmingsplan LTA college voorjaar 2021: Planvorming tussen partijen vereist meer afstemming en tijd	23-9-2021
(110/143) raadsvoorstel 19/RV122	Wonen	Diepeveen	Het stedenbouwkundig programma van eisen voor De Mix Utrecht wordt aan de raad voorgelegd. Besluitvorming rondom bestemmingsplanwijzigingen vindt in 2021 plaats. LTA college voorjaar 2021:Planning aangepast, eerdere planning bleek niet realistisch Raadsbrief De Mix Utrecht (100 dagen challenge) 20/5/2019	23-9-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(52/143) raadsbrief 21/RBR1	Economische Zaken	Verschuure	Utrecht Marketing. Het college zegt toe in Q2 2021 de raad te betrekken bij de meerjarenovereenkomst met Utrecht Marketing en zegt toe de raad middels een raadbrief in Q2 2021 te informeren hoe de aanbevelingen van Berenschot zijn overgenomen. Bron: SV 2020 nr. 266 Utrecht Marketing (met antwoord)	7-10-2021
(39/143) raadsvoorstel 21/RV13	Merwedekanaalzone	Diepeveen	Conserverend Bestemmingsplan deelgebied 6 LTA college voorjaar 2021	7-10-2021
(1/143) raadsvoorstel 21/RV51	Wonen	Diepeveen	Actualisatie huisvestingsverordening Tussentijdse evaluatie van de in juli 2019 vastgestelde reg. huisvestingsverordening. Op basis van deze evaluatie wordt een voorstel gemaakt de verordening wel/niet tussentijds aan te passen. Uit: over Overzicht regionale raadsvoorstellen 2021	7-10-2021
(101/143) toezegging 19/T504	Wonen	Diepeveen	Aangenomen behandeladvies uit raadsvergadering van 21 november 2019: deze brief voor kennisgeving aan te nemen en tevens de in de brief gedane toezegging dat een Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE) Locatie De Mix Overvecht in augustus 2020 aan de raad ter besluitvorming voorgelegd op te nemen in de LTA	21-10-2021
(91/143) raadsvoorstel 20/RV16	Leidsche Rijn	Verschuure	RV SpvE Papendorp Noord Bron: LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: De onderhandelingen met de ontwikkelaar nemen meer tijd in beslag LTA college voorjaar 2021: De uitwerking van de plannen in SpvE kosten meer tijd	4-11-2021
(40/143) raadsvoorstel 21/RV12	Merwedekanaalzone	Diepeveen	Partiele herziening Bestemmingsplan Merwedekanaalzone deelgebied 4/ voormalig Defensieterrein LTA college voorjaar 2021	4-11-2021
(59/143) raadsvoorstel 20/RV60	Milieu en Emissieloos Vervoer	Eerenberg	Nota externe veiligheid LTA college najaar 2020 LTA college voorjaar 2021: Planning kwartaal doorgeschoven	4-11-2021
(37/143) raadsvoorstel 21/RV15	Mobiliteit	Van Hooijdonk	Vaststellen IPVE Maliebaan LTA college voorjaar 2021	4-11-2021
(38/143) raadsvoorstel 21/RV14	Mobiliteit	Van Hooijdonk	Fietsbrug Weerdsluis LTA college voorjaar 2021	4-11-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(120/143) raadsvoorstel 19/RV89	Mobiliteit	Van Hooijdonk	Parkeervisie en modules Invoeren Betaald Parkeren en Parkeernormen Bron: LTA college d.d. 16 04 2019 + LTA college najaar 2019 + LTA college voorjaar 2020: Samenhang met actualisering mobiliteitsplan LTA college najaar 2020: Samenhang met actualisering mobiliteitsplan (na inspraakprocedures) LTA college voorjaar 2021	4-11-2021
(122/143) raadsvoorstel 19/RV78	Leidsche Rijn	Verschuure	Bestemmingsplan Zandweg 186a Koedam Bron: LTA college najaar 2019 Uit LTA college d.d. 16 04 2019 LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: PM Planning is vertraagd door externe omstandigheden (bij ontwikkelaar LTA college voorjaar 2021: Planning ontwikkelaar is aangepast	25-11-2021
(125/143) raadsvoorstel 19/RV67	Leidsche Rijn	Verschuure	Bestemmingsplan Haarrijn Bron: LTA college najaar 2019 en LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college voorjaar 2020: De uitloop van de vaststelling is veroorzaakt door de herberekening van de stikstofdepositie. LTA college najaar 2020: Vertraging in afstemming door corona LTA college najaar 2021	25-11-2021
(53/143) toezegging 21/T17	Openbare ruimte	Diepeveen	De raad ontvangt in Q3 2021 een nieuwe verordening voor kabels en leidingen, met daarbij de samenhang met de nog op te stellen strategie voor de ondergrond. (deze staat al op de lange termijn agenda maar nu met nieuwe deadline) Aanvulling op deze toezegging vanuit Raadsbrief Toezeggingen commissiebehandeling nota Beheer Openbare Ruimte d.d. 10/2/21: tevens ontvangt de raad in Q3 2021 een voorstel voor uitbreiding van toezicht op graafwerkzaamheden.	25-11-2021
(105/143) raadsvoorstel 19/RV142	Openbare ruimte	Diepeveen	Verordening kabels en leidingen Bron: LTA college najaar 2019 en LTA college 2020: Samenhang met Handboek Kabels en Leidingen wat tegelijkertijd geupdate moet worden. LTA college najaar 2020: Toevoeging van ambities op het gebied van klimaatadaptatie, energietransitie en vergroening vragen meer afstemming.	25-11-2021
(3/143) raadsvoorstel 21/RV49	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Besluit Integraal Ruimtelijk Perspectief (REP fase 3) Uit: Raadsbrief over Overzicht regionale raadsvoorstellen 2021	25-11-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(17/143) raadsvoorstel 21/RV35	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Museumhotel LTA college voorjaar 2021	25-11-2021
(18/143) raadsvoorstel 21/RV34	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Omgevingswet: Eerste wijziging omgevingsplan: oa bruidsschat LTA college voorjaar 2021	25-11-2021
(19/143) raadsvoorstel 21/RV33	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Omgevingswet: Bestemmingsplan Algemene Regels Utrecht LTA college voorjaar 2021	25-11-2021
(20/143) raadsvoorstel 21/RV32	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Muntgebouw LTA college voorjaar 2021	25-11-2021
(21/143) raadsvoorstel 21/RV31	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Definitief Integraal Ruimtelijk Perspectief LTA college voorjaar 2021: 2-fasen besluitvorming regionaal kader: vervolg op Concept Integraal Ruimtelijk Perspectief voor zomerreces 2021 (eindvoorstel conform consent methode	25-11-2021
(22/143) raadsvoorstel 21/RV30	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Omgevingsvisie Kanaleneiland/Transwijk LTA college voorjaar 2021	25-11-2021
(69/143) raadsvoorstel 20/RV47	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Gruttersdijk LTA college voorjaar 2021: Planning kwartaal doorgeschoven	25-11-2021
(70/143) raadsvoorstel 20/RV46	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Lomanlaan de Zusters LTA college najaar 2020 LTA college voorjaar 2021: Planning kwartaal doorgeschoven	25-11-2021
(71/143) raadsvoorstel 20/RV45	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Beneluxlaan 911 LTA college najaar 2020 LTA college voorjaar 2021: Planning kwartaal doorgeschoven	25-11-2021
(72/143) raadsvoorstel 20/RV44	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Juttfaseweg 178 LTA college najaar 2020 LTA college voorjaar 2021: Planning kwartaal doorgeschoven	25-11-2021
(73/143) raadsvoorstel 20/RV43	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Jagerskade LTA college najaar 2020 LTA college voorjaar 2021	25-11-2021
(133/143) raadsvoorstel 19/RV35	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Omloop / Laan van Chartroise Bron: LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020 LTA college voorjaar 2021: Extra afstemming nodig en participatie en inspraak bouwenvelop duurde langer (mede als gevolg van corona)	25-11-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(135/143) raadsvoorstel 19/RV33	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Stedenbouwkundig Programma vam Eisen Thomas a Kempisplantsoen Bron: LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020: Samenhang met verkeersstudie Noordwest LTA college voorjaar 2021: Planning aangepast vanwege extra afstemming met partijen	25-11-2021
(138/143) raadsvoorstel 19/RV28	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Gebiedsontwikkeling Ravellaan Noord Bron: LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020	25-11-2021
(68/143) raadsvoorstel 20/RV48	Wijk Overvecht	Diepeveen	Omgevingsprogramma Overvecht LTA college najaar 2020 LTA colleg voorjaar 2021: Voorstel volgt nadat de RSU2040 is vastgesteld.	25-11-2021
(77/143) raadsvoorstel 20/RV38	Wonen	Diepeveen	Techniche actualisatie Huisvestingsverordening LTA college najaar 2020 LTA college voorjaar 2021: planning afhankelijk van tussentijdse evaluatie	25-11-2021
(83/143) raadsvoorstel 20/RV32	Wonen	Diepeveen	Raadsvoorstel: Actualisatie Actieplan middenhuur Bron: LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: De actualisatie van het Actieplan middenhuur voorzien begin 2020 wordt betrokken bij de brede evaluatie van het Actieplan. LTA college voorjaar 2021: Planning kwartaal doorgeschoven	25-11-2021
(64/143) raadsvoorstel 20/RV55	Groen	Van Hooijdonk	Wijziging APV ten behoeve van de herplantplicht LTA college voorjaar 2021: Planning is aangepast zodat deze aansluit bij de besluitvorming CHW Omgevingswet, de aanpassing APV is het sluitstuk van de evaluatie van hetbomenbeleid. Zt.	9-12-2021
(42/143) raadsvoorstel 21/RV10	Leidsche Rijn	Verschuure	IPvE Ockhuizen bos en zon LTA college voorjaar 2021:	9-12-2021
(43/143) raadsvoorstel 21/RV9	Leidsche Rijn	Verschuure	Bestemmingsplan 't Zand Hoge Woerd LTA college voorjaar 2021: NIEUW particulier initiatief, bestemmingsplan wordt naar verwachting binnenkort aangevraagd.	9-12-2021
(57/143) raadsvoorstel 20/RV62	Mobiliteit	Van Hooijdonk	Permanent Voetgangersgebied Bron: LTA college voorjaar 2020 en LTA najaar 2020 LTA college voorjaar 2021: Planning is vertraagd vanwege de corona-maatregelen (capaciteit	9-12-2021
(95/143) raadsvoorstel 20/RV11	Leidsche Rijn	Verschuure	RV Visie Burgemeester Verderlaan Bron: LTA college voorjaar 2020: Titel is aangepast. Planning afhankelijke van particuliere ontwikkelaar LTA college najaar 2020: Deze visie is niet urgent daarom wordt daar binnen de beschikbare capaciteit geen prioriteit aan gegeven.	16-12-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(109/143) raadsvoorstel 19/RV124	Economische Zaken	Verschuure	Wijziging legesverordering duurzame evenementen Bron: LTA college april 2019 en LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020: Zie raadsbrief 21 oktober 2019. LTA college najaar 2020: PM Hangt samen met diverse ontwikkelingen, oa. de ontwikkeling van locatieprofielen etc. deze vertragen als gevolg van corona. LTA voorjaar 2021: PM Traject locatieprofielen evenementen uitgesteld, de duurzame tariefstelling aangaande leges hangt daar mee samen.	31-12-2021
(123/143) raadsvoorstel 19/RV74	Leidsche Rijn	Verschuure	VERVALLEN: Bestemmingsplan Zonneveld geluidswal Veldhuizen Bron: LTA college najaar 2019 en LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college voorjaar 2020: Aanvullend stabiliteitsonderzoek voor mogelijkheden technische constructies en optimalisatie businesscase. LTA college najaar 2020: Vertraging in afstemming door corona LTA college voorjaar 2021: VERVALLEN De gemeenteraad heeft op 15 oktober 2020 de algemene verklaring van geen bedenkingen uitgebreid voor dit project, daarmee vervalt het bestemmingsplan.	31-12-2021
(124/143) raadsvoorstel 19/RV71	Leidsche Rijn	Verschuure	Bestemmingsplan Park West Zuid Bron: LTA college najaar 2019 Uit LTA college d.d. 16 04 2019 LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: Nader onderzoek nodig naar het leefgebied en duurzaam behoud van de steenuil in het Maximapark terwijl er ruimte wordt geboden aan ontwikkelingen. LTA college voorjaar 2021: PM Nabij het plangebied leeft een steenuil en er is een ontheffing van de provincie nodig. Er wordt nu een onderzoek gedaan naar de lokale populatie steenuilen.	31-12-2021
(88/143) raadsvoorstel 20/RV23	Mobiliteit	Van Hooijdonk	RV Kredietvrijgave NRU Bron: LTA college voorjaar 2020: Samenhang met vernietiging tracébesluit A27 LTA college Najaar 2020: PM Samenhang met vernietiging tracébesluit A27 LTA college Voorjaar 2021: PM Samenhang met vernietiging tracébesluit A27	31-12-2021
(119/143) raadsvoorstel 19/RV91	Mobiliteit	Van Hooijdonk	Bestemmingsplan NRU Noordelijke Stadsrand Utrecht + MER (tijdelijk) on-hold door vernietiging tracébesluit A27 Bron: LTA college d.d. 16 04 2019 +LTA college najaar 2019 + LTA college voorjaar 2020 :Samenhang met vernietiging tracébesluit A27 LTA college najaar 2020: PM Samenhang met vernietiging tracébesluit A27 LTA college voorjaar 2021: PM Samenhang met vernietiging tracébesluit A27	31-12-2021

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(127/143) raadsvoorstel 19/RV52	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Stedenbouwkundig Programma van Eisen Ivoordreef Bron: LTA college najaar 2019 en LTA college d.d 16 04 2019 en LTA voorjaar 2020: De uitloop van de vaststelling is veroorzaakt door de berekening van de stikstofdepositie.	31-12-2021
(129/143) raadsvoorstel 19/RV45	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Pagelaan 1 (tijdelijk) on-hold door vernietiging tracébesluit A27 Bron: LTA college najaar 2019 en LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college voorjaar 2020: Samenhang met vernietiging tracébesluit A27 LTA college voorjaar 2021: PM Samenhang met vernietiging tracébesluit A27	31-12-2021
(130/143) raadsvoorstel 19/RV43	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Stedenbouwkundig Programma van Eisen Befuterrein (tijdelijk) on-hold door vernietiging tracébesluit A27 Bron: LTA college najaar 2019 en LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college voorjaar 2020 + LTA college voorjaar 2021: Samenhang met vernietiging tracébesluit A27	31-12-2021
(84/143) raadsvoorstel 20/RV29	Stationsgebied	Eerenberg	VERVALLEN IPvE/SPvE Visie Moreelse Park Bron: LTA college voorjaar 2020 + najaar 2020 LTA college voorjaar 2021: VERVALLEN. Per abuis opgenomen: collegebevoegdheid, de raad wordt per brief geïnformeerd	31-12-2021
(7/143) raadsvoorstel 21/RV45	Stationsgebied	Eerenberg	Stedenbouwkundig plan Beurskwartier	27-1-2022
(81/143) raadsvoorstel 20/RV34	Stationsgebied	Eerenberg	Omgevingsvisie Jaarbeurs LTA najaar 2020 LTA college voorjaar 2021: In verband met aanvullende onderzoeksvragen is meer tijd nodig om de uitkomsten hiervan ook te verwerken in de omgevingsvisie.	27-1-2022
(13/143) raadsvoorstel 21/RV39	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Omgevingswet: Wijzigen coördinatieverordening LTA college voorjaar 2021	24-2-2022
(14/143) raadsvoorstel 21/RV38	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Omgevingswet: Planschade-verordening LTA college voorjaar 2021	24-2-2022
(15/143) raadsvoorstel 21/RV37	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Omgevingswet: Delegatie aan college voor wijzigen delen van omgevingsplan LTA college voorjaar 2021	24-2-2022
(16/143) raadsvoorstel 21/RV36	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Omgevingswet: Delegatie aan college voor voorbereidingsregels	24-2-2022

Lange termijn agenda commisie Stad en Ruimte per 13 april 2021

(45/143) raadsvoorstel 21/RV7	Erfgoed	Klein	Erfgoedverordening LTA voorjaar2021	31-3-2022
(92/143) raadsvoorstel 20/RV15	Leidsche Rijn	Verschuure	RV Bestemmingsplan - ZO kwadrant De Meern Bron: LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: Vertraging door andere aanpak en door vertraging bij ontwikkelaar vanwege corona	31-3-2022
(12/143) raadsvoorstel 21/RV40	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Zuilense Vecht LTA college voorjaar 2021	26-5-2022
(11/143) raadsvoorstel 21/RV41	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Isotopenweg LTA college voorjaar 2021	29-9-2022
(60/143) raadsvoorstel 20/RV59	Markten en Havens	Diepeveen	Watervisie LTA college najaar 2020	30-9-2022
(41/143) raadsvoorstel 21/RV11	Markten en Havens	Diepeveen	Visie Stadswater LTA college voorjaar 2021	20-10-2022
(134/143) raadsvoorstel 19/RV34	Ruimtelijke Ontwikkeling	Verschuure	Bestemmingsplan Thomas a Kempisplantsoen Bron: LTA college d.d. 16 04 2019 en LTA college najaar 2019 en LTA college voorjaar 2020 LTA college najaar 2020: Planning bestemmingsplan stond per abuis onjuist in de vorige versie LTA. LTA college voorjaar 2021: Planning kwartaal doorgeschoven.	8-12-2022
(46/143) raadsvoorstel 21/RV6	Energie	Van Hooijdonk	Wijk Uitvoeringsplan Overvecht LTA voorjaar 2021	- - -

Commissie Stad en Ruimte

Dossiernummer	1795
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	5.1
Omschrijving	Raadsbrief Resultaten juridisch onderzoek Islamitische begraafplaats
ID	1849
Behandelend ambtenaar	Martijn van Randwijk
Telefoon	14030
E-mail	Martijn.van.randwijk@utrecht.nl
Datum collegebesluit	6 april 2021
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Ruimtelijke ordening
Portefeuillehouder	Wethouder Diepeveen
Beleidsveld	Openbare ruimte
Referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Manon Leenders/Wonen, Energie, Groen, Openbare Ruimte/030-2863710

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Raadsinformatiebijeenkomst	20 april 2021
Commissie Stad en Ruimte	**29 april 2021**

Voorgesteld besluit

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Martijn van Randwijk	**Datum**	9 april 2021
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	8700539
E-mail	Martijn.van.randwijk@utrecht.nl	**Onderwerp**	Resultaten juridisch onderzoek Islamitische begraafplaats
Bijlage(n)	1	**Beleidsveld**	Openbare ruimte

Geachte leden van de raad,

Op 2 december 2020 hebben wij uw raad schriftelijk geïnformeerd over het onderzoek naar de haalbaarheid van een Islamitische begraafplaats in Utrecht. We hebben u daarbij de Startnotitie Islamitische begraafplaats aangeboden. We hebben u toen ook toegezegd dat wij u in maart 2021 zullen informeren over de resultaten van een uit te voeren juridisch onderzoek. Met enige vertraging bieden wij u hierbij deze informatie over het juridisch onderzoek en over het vervolgproces aan.

Behoefte aan Islamitische begraafplaats
Binnen de Utrechtse moslimgemeenschap is de behoefte aan een eigen (particuliere) Islamitische begraafplaats groot. De behoefte is er al lang en deze is door de strenge coronamaatregelen, waarbij repatriëring naar land van herkomst niet altijd mogelijk is, toegenomen. Sinds de behandeling van actuele motie M91 Een Islamitische begraafplaats met eeuwige grafrust in Utrecht doorlopen wij een intensief proces om een Islamitische begraafplaats in Utrecht te helpen realiseren. Een eigen begraafplaats stelt moslims in de gelegenheid om de overledenen zo veel mogelijk volgens eigen traditie in de ‘thuisgemeente’ te begraven.

Startnotitie
In onze brief van 2 december 2020 meldden wij u dat wij, gezien de geschetste behoefte, het maatschappelijk draagvlak en de daarvoor geschikte locatie op een deel van begraafplaats Tolsteeg, de totstandkoming van een Islamitische begraafplaats in Utrecht kansrijk vinden. Er is sprake van twee tot nog toe afzonderlijk optredende initiatiefnemers. Dat zijn stichting BIBIN en een samenwerkingsverband van Utrechtse moskeeën (SMUO) met partners. Beide partijen hebben ons in de verkenningsfase in 2020 ter onderbouwing van hun afzonderlijke initiatief documenten aangeboden. Deze zijn als bijlagen in de Startnotitie opgenomen. Uit deze documenten blijkt dat er nog geen sprake is van gedetailleerd uitgewerkte plannen. Dat was ook niet mogelijk, omdat ten tijde van het opstellen van die documenten bijvoorbeeld de beoogde locatie op Tolsteeg nog niet aan de orde was. Daarnaast hebben we geconstateerd dat het noodzakelijk is om de juridische mogelijkheden verder te onderzoeken. Het realiseren van een begraafplaats vraagt namelijk om een zorgvuldig proces. In de raadsbrief van 2 december 2020 hebben wij uw raad geïnformeerd dat we

daarom als vervolgstap op de door ons college vastgestelde Startnotitie een juridisch onderzoek zullen uitvoeren. Dit juridisch onderzoek is begin 2021 uitgevoerd. Als bijlage bij deze brief treft u het resultaat van dat onderzoek aan: de 'Notitie Advies met betrekking tot uitgifte begraafplaats' van 15 maart 2021. De voorkeurslocatie voor een beschikbaar deel op begraafplaats Tolsteeg is overigens ongewijzigd. Hieronder informeren wij u op hoofdlijnen over de resultaten van het juridisch onderzoek en over de verdere procedure.

Belangrijkste conclusies van het juridisch onderzoek
Het juridisch onderzoek bevestigt dat het wettelijk kader wordt gevormd door de Wet op de lijkbezorging (hierna: Wlb). De Wlb is een wet uit 1869. De wet is sindsdien enkele malen uitgebreid en geactualiseerd, maar ongewijzigd is dat de wet vanaf het begin aan alle kerkgenootschappen, of een samenwerkingsverband van kerkgenootschappen, een specifiek recht toekent. De wetgever biedt een kerkgenootschap een recht op het hebben van een eigen (particuliere) begraafplaats voor eigen rekening en risico óf de mogelijkheid om aan de gemeente een verzoek te doen om een deel van de gemeentelijke begraafplaats ter beschikking te stellen. Het is aan het kerkgenootschap zelf om te bepalen welke keuze het maakt. Een privaatrechtelijke rechtspersoon of een natuurlijk persoon (niet zijnde een kerkgenootschap) heeft het genoemde recht niet, maar kan wel bij de gemeenteraad een verzoek indienen om te kunnen beschikken over een eigen begraafplaats.

Hieronder is de procedure op basis van de Wlb nader benoemd. Voor de details verwijzen wij u graag naar de bijlage bij deze brief.

- Als een kerkgenootschap aan de gemeenteraad te kennen geeft aanspraak te willen maken op haar recht op een kerkelijke begraafplaats, dan staat de Wlb niet toe dat het kerkgenootschap voor het kunnen verkrijgen van haar grondpositie hiervoor moet concurreren, door bijvoorbeeld een biedingsproces, met een privaatrechtelijke rechtspersoon of een natuurlijk persoon (niet zijnde een kerkgenootschap). Dit recht is opgenomen in artikel 38 van de Wlb.
- De gemeenteraad wijst de grond aan voor gebruik als bijzondere, kerkelijke, begraafplaats. Dit is opgenomen in artikel 40, lid 1, van de Wlb. Als een kerkgenootschap conform artikel 38 haar eigen begraafplaats wenst maar niet over de hiervoor benodigde grond beschikt, dan draagt het college op verzoek van het kerkgenootschap ervoor zorg dat het kerkgenootschap onder redelijke voorwaarden de vereiste grond kan verwerven. Dit is opgenomen in artikel 40, lid 3, van de Wlb.
- Als het kerkgenootschap geen gebruik maakt van het recht volgens artikel 38, dan kan het aan het college verzoeken om een deel van een gemeentelijke begraafplaats te gebruiken. Op dat af te scheiden deel kunnen dan de leden van het kerkgenootschap bij elkaar worden begraven, maar de gemeente blijft belast met het beheer, het onderhoud en de administratie. Deze mogelijkheid is opgenomen in artikel 39 van de Wlb.

De genoemde procedure en het daaraan gekoppelde tijdspad kunnen worden beïnvloed door een eventuele beroepsprocedure tegen de college- en raadsbesluiten. De stappen in deze beroepsprocedure zijn respectievelijk bij gedeputeerde staten (GS), bij de bestuursrechter tegen het besluit van GS en hoger beroep bij de Raad van State. De Wlb stelt dat een raadsbesluit en/of collegebesluit niet in werking treedt zolang de beroepsprocedure loopt. De besluiten treden dus pas in werking als zij onherroepelijk zijn.

Verdere procedure

Voordat wij deze raadsbrief stuurden hebben wij de twee initiatiefnemers geïnformeerd over de resultaten van het juridisch onderzoek en het vervolgproces. Wij hebben de twee initiatiefnemers daarbij nogmaals verzocht de mogelijkheden van onderlinge samenwerking te verkennen. Per slot van rekening is er een gezamenlijk maatschappelijk belang en is er een mogelijke locatie beschikbaar. Het is nu aan de initiatiefnemers zelf om te bepalen of zij afzonderlijk of gezamenlijk een beroep kunnen en willen doen op de Wlb en zo ja, welke keuzes ze dan maken als bedoeld in de artikelen 38, 39 en 40 van de Wlb. We zullen hen daarbij zo nodig in de gelegenheid stellen om het verzoek aan ons te verduidelijken. Wij verwachten dat wij uw raad in de zomer van 2021 nader kunnen informeren en u daarbij op basis van (een) verzoek(en) een raadsvoorstel kunnen aanbieden om te komen tot de exploitant en de realisatie van de Islamitische begraafplaats in onze gemeente.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

VAN BENTHEM & KEULEN

ADVOCATEN | NOTARIAAT

NOTITIE

W.J.W. Engelhart en M.W. Holtkamp
Advocaten
Archimedeslaan 61
Postbus 85005
3508 AA Utrecht
T +31 30 2595572
F +31 30 2595505
M +31 65 3322804
E walterengelhart@vbk.nl en
merelholtkamp@vbk.nl
www.vbk.nl

Voor : het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Utrecht
Datum : 15 maart 2021
Dossier : 305659/51342231.1

Betreft : **Advies met betrekking tot uitgifte begraafplaats**

1 INLEIDING EN VRAAGSTELLING

1.1 In de gemeente Utrecht hebben enkele (moslim)organisaties de wens geuit voor een (eigen) islamitische begraafplaats. Het college van B&W heeft hiervoor reeds een verkenning uitgevoerd (resulterende in een startnotitie) en de resultaten hiervan zijn in december 2020 met de gemeenteraad gedeeld. Van belang is dat uit de verkenning een deel van de gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg als voorkeurslocatie uit de bus is gekomen. Voorts is in de startnotitie aangegeven dat er een nader juridisch onderzoek komt naar hoe de normen uit de Wet op de lijkbezorging moeten worden vertaald in het vervolgproces.

1.2 In deze notitie wordt ingegaan op de juridische mogelijkheden van het (laten) realiseren van een islamitische begraafplaats in de gemeente. Aandacht wordt besteed aan het proces dat met een organisatie moet worden doorlopen om tot de realisatie van de begraafplaats te komen. Hierbij is van belang om op te merken dat het proces dat in deze notitie wordt geschetst, niet alleen voor islamitische organisaties geldt, maar voor alle initiatiefnemers.

2 HET RECHT VAN (NIET-)KERKGENOOTSCHAPPEN OP GROND VAN DE WET OP DE LIJKBEZORGING

2.1 De Wet op de lijkbezorging (Wlb) beschrijft twee soorten begraafplaatsen: gemeentelijke en bijzondere. Gemeentelijke (algemene) begraafplaatsen zijn in eigendom en gebruik van een gemeente. Een gemeente moet ten minste één gemeentelijke begraafplaats hebben. Bijzondere (particuliere) begraafplaatsen worden aangelegd en in stand gehouden door een 'kerkgenootschap', dan wel door een privaatrechtelijke rechtspersoon of natuurlijk persoon (bijvoorbeeld een stichting of een (adellijke) familie).

Rechten van kerkgenootschappen

2.2 De Wlb geeft een kerkgenootschap (of een samenwerkingsverband van kerkgenootschappen)[1] meer rechten en mogelijkheden om een eigen begraafplaats te realiseren en te exploiteren dan

[1] Zie Artikel 37, tweede lid, van de Wlb waarin dit als volgt is geformuleerd: *"Onder kerkgenootschap wordt mede verstaan […] een rechtspersoon, in het leven geroepen door een of meer kerkgenootschappen […]"*

niet-kerkgenootschappen. Artikel 38 en 39 Wlb geven aan (alle) kerkgenootschappen de mogelijkheid om de volgende keuze te maken:

a. Een recht op het hebben van een (eigen) bijzondere begraafplaats voor eigen rekening en risico (artikel 38), OF
b. Op verzoek de beschikbaarheid krijgen over een deel van de gemeentelijke begraafplaats (voor rekening en risico van de gemeente) (artikel 39).

2.3 Het is aan het kerkgenootschap of zij een beroep wil doen op de Wlb en zo ja welke keuze ze dan maakt tussen artikel 38 en 39 Wlb Het is duidelijk dat de keuze een verschil in verantwoordelijkheid kent: bij optie a dient de kerk de begraafplaats voor eigen rekening en risico te exploiteren, en bij optie b ligt deze verantwoordelijkheid bij de gemeente.

2.4 Indien een kerkgenootschap haar eigen bijzondere begraafplaats wil (optie a) en geen eigenaar van de benodigde grond is en dit wel wil zijn, dan moet de gemeente er zorg voor dragen dat het kerkgenootschap de grond op redelijke voorwaarden in eigendom kan verwerven (artikel 40 Wlb).[2] De Wlb laat overigens ook toe dat de grond in erfpacht wordt uitgegeven wanneer een kerkgenootschap daarmee instemt.

2.5 Artikel 38 van de Wlb geeft een kerkgenootschap recht op een redelijk deel van de begraafplaatsgrond zoals deze in verhouding staat met het aantal (levende) leden van dit kerkgenootschap in de gemeente. Het moet gaan om een redelijk deel van de grond die bestemd is als begraafplaats in de gemeente. Als het kerkgenootschap reeds de kerkelijke begraafplaats(en) heeft gerealiseerd, waar zij op grond van de Wlb recht op heeft, en de kerkelijke begraafplaats 'vol' raakt vanwege de keuzes van het kerkgenootschap bij het beheren ervan, dan maakt het kerkgenootschap o.i. niet (steeds) opnieuw aanspraak op een nieuw stuk grond op grond van artikel 38 Wlb. Dit geldt bijvoorbeeld als het kerkgenootschap ervoor kiest om geloofsgenoten van buiten de gemeente op haar begraafplaats een laatste rustplaats te geven, maar (wellicht) ook in het geval een kerkgenootschap kiest voor het hanteren van eeuwigdurende grafrust.[3]

2.6 Wanneer van dat kerkelijk recht geen gebruik wordt gemaakt, kan het kerkgenootschap de gemeente verzoeken om een deel van de gemeentelijke begraafplaats te gebruiken (optie b). De gemeente heeft in dat geval de taak om het beheer, het onderhoud en de administratie te voeren en in overleg te treden met het kerkgenootschap om afspraken te maken over o.a. de inrichting, de afscheiding en het gebruik van het betreffende deel van de begraafplaats (artikel 39 Wlb).

[2] Het is beleid van de gemeente Utrecht om gronden met een maatschappelijke bestemming (waaronder ook begraafplaatsen) in erfpacht uit te geven. Wanneer een kerkgenootschap verzoekt om de grond in vol eigendom te krijgen, dan dient hieraan op grond van de Wlb medewerking te worden verleend. Omdat dit in afwijking is van het gemeentelijk beleid, dient voor de overdracht van de grond in vol eigendom een (apart) raadsbesluit te worden genomen.
[3] Een en ander staat los van het gegeven dat de Wlb de gemeenteraad ook de bevoegdheid geeft om op verzoek toe te staan dat een bepaald kerkgenootschap meer of grotere begraafplaatsen heeft dan de omvang waar het kerkgenootschap recht op heeft, maar dan moet de gemeente ervoor zorgen dat dit niet ten koste gaat van de rechten van andere kerkgenootschappen. Bovendien is van belang te benadrukken dat het toestaan van grotere kerkelijke begraafplaats een *bevoegdheid* en geen *verplichting* van de gemeenteraad is.

Rechten van niet-kerkgenootschappen

2.7 Niet-kerkgenootschappen hebben geen bijzondere rechten volgens de Wlb. Zij hebben dus niet dezelfde aanspraak op een eigen begraafplaats of een deel van de gemeentelijke begraafplaats als kerkgenootschappen.

2.8 Niet-kerkgenootschappen kunnen wel een verzoek bij de gemeenteraad indienen voor de aanleg van een particuliere begraafplaats (artikel 40 van de Wlb), maar de gemeenteraad kan dit verzoek (gemotiveerd) afwijzen. De gemeenteraad beschikt hierbij over beleidsruimte. De jurisprudentie van de bestuursrechter laat zien dat de gemeenteraad hier een belangenafweging moet maken tussen de belangen van de initiatiefnemer en de (schaarse) grond die binnen een gemeente beschikbaar is voor alle verschillende functies.

2.9 Overigens kunnen wij ons voorstellen dat de hiervoor bedoelde belangenafweging van de gemeenteraad anders kan uitpakken in de situatie dat er zich geen kerkgenootschap zou melden om voor een bepaalde geloofsgemeenschap een aparte begraafplaats te realiseren. Wij achten het voorstelbaar dat de gemeenteraad in die situatie wel bereid is om grond aan te wijzen voor een particuliere (bijzondere) begraafplaats. Wanneer dit aan de orde zou zijn dan is echter wel van belang dat die procedure dan – omdat er geen kerkgenootschap is met bijzondere rechten – op een transparante manier wordt georganiseerd.

3 HET RECHT OP DE BESCHIKKING VAN EEN DEEL VAN DE GEMEENTELIJKE BEGRAAFPLAATS (ARTIKEL 39 WLB)

3.1 Wanneer een kerkgenootschap besluit een beroep te doen op artikel 39 Wlb (optie b) veronderstelt artikel 39 Wlb dat hier een schriftelijke reactie van het college van B&W op komt. Deze reactie kwalificeert dan als een besluit als bedoeld in artikel 42 van de Wlb, wat betekent dat hier rechtsbescherming tegen open staat (eerst administratief beroep bij de provincie en vervolgens beroep in twee instanties bij de bestuursrechter). Voor een uitgebreidere beschrijving van de rechtsbescherming op grond van de Wlb verwijzen wij naar hoofdstuk 6 van deze notitie. Van belang is om op te merken dat het besluit van het college waarmee het recht op een deel van de gemeentelijke begraafplaats wordt geeffectueerd, pas in werking treedt wanneer dit besluit onherroepelijk is geworden (artikel 88 Wlb).

3.2 Opmerkelijk is wel dat er ons geen voorbeelden in de jurisprudentie bekend zijn waar een beroep op artikel 39 Wlb centraal stond. Meer in het algemeen vragen wij ons af of elders in het land bij het ter beschikking stellen van een deel van de gemeentelijke begraafplaats voor een bepaald kerkgenootschap, de hiervoor beschreven (formeel juridische) procedure is danwel wordt gevolgd.

3.3 Overigens is nog van belang op te merken dat de gemeenteraad conform de Wlb de 'Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Utrecht 2012' heeft vastgesteld. In artikel 25 van deze verordening is een aparte regeling opgenomen voor het deel van de gemeentelijke begraafplaats dat ter beschikking is gesteld aan (een) kerkgenootschap(pen). Zo is hierin opgenomen dat het college van B&W nadere regels kan stellen die afwijken van bepaalde artikelen van de Beheersverordening. Voor de rest dient het 'kerkelijke vak' wel te voldoen aan de gemeentelijke regels.

3.4 Op een tweetal gemeentelijke begraafplaatsen in Utrecht zijn op dit moment al Islamitische begraafvakken aanwezig. Voor zover bekend zijn deze begraafvakken niet gerealiseerd op basis van artikel 39 Wlb. In zoverre kunnen deze bestaande begraafvakken niet worden toegerekend aan een kerkgenootschap.

4 ROL VAN DE GEMEENTE BIJ (OPRICHTING VAN EEN) BIJZONDERE BEGRAAFPLAATS (ARTIKEL 38 WLB)

4.1 Het is een recht van een kerkgenootschap om een eigen begraafplaats te ‘claimen’. Als het kerkgenootschap kiest voor het hebben van een (eigen) bijzondere begraafplaats en geen eigen geschikte grond heeft, dan geeft de wet een taak aan de gemeente. De gemeente (de gemeenteraad) wijst een geschikt stuk grond aan. Het stuk grond is geschikt als het:

1. Door de gemeenteraad is aangewezen en het de juiste bestemming heeft, en
2. Wanneer het als zodanig is ingericht of geschikt gemaakt is; en
3. Wanneer toestemming voor ingebruikneming is verleend door het college van B&W (artikel 25, 40 en 41 Wlb).

4.2 De gemeente (het college van B&W) dient ervoor te zorgen dat het kerkgenootschap onder *redelijke voorwaarden* het stuk grond in eigendom (dan wel erfpacht als het kerkgenootschap hiermee instemt) kan verwerven. De gemeente mag op basis daarvan aan kerkgenootschappen (onder meer) betaling van een redelijk bedrag voor het stuk grond vragen.

> *Hierbij wordt opgemerkt dat op grond van de 'Beleidsregel toepassing Wet Bibob 2018 gemeente Utrecht voor religieuze instellingen voorafgaande aan een vastgoedtransactie een screening zal plaatsvinden.*

4.3 De gemeente heeft na de uitgifte van de grond dan verder geen (financiële) rol meer in de exploitatie van de begraafplaats. Ons advies aan de gemeente is ook om niet meer verantwoordelijkheid dan dit naar zich toe te trekken.

> *Toelichting: in de startnotitie is als een uitgangspunt opgenomen dat de gemeente in co-creatie met de beoogde exploitant een uitwerkingsplan opstelt en ook verder dat de afspraken zijn gebaseerd op een "groeimodel".*
> *Ook omdat er geen wettelijk recht bestaat op een dergelijk 'organisatorisch groeimodel' raden wij aan om hiermee op te passen en om de relatie zuiver te houden. Bij een keuze voor een eigen bijzondere begraafplaats voor eigen rekening en risico hoort ook dat sprake is van zelfstandigheid van de exploitant.*

5 DE PROCEDURE ROND DE OPRICHTING VAN EEN BIJZONDERE BEGRAAFPLAATS (ARTIKEL 38 WLB)

5.1 In de Wlb zijn de contouren van de procedure rond de oprichting van een kerkelijke begraafplaats opgenomen. Overigens geldt voor de aanleg van een particuliere begraafplaats dezelfde procedure, behalve natuurlijk dat er in dat geval geen recht bestaat op een deel van de begraafplaatsgrond.

5.2 Als een kerkgenootschap haar recht claimt op een eigen begraafplaats dan staat de Wlb naar onze mening niet toe dat het kerkgenootschap voor het kunnen verkrijgen van haar grondpositie in competitie moet (door een biedingsproces of anderszins) met niet-kerkgenootschappen.

5.3 Stel dat er meerdere kerkgenootschappen een verzoek indienen bij de gemeente, dan geldt dat de Wlb elk kerkgenootschap een 'eigen' recht geeft op een deel van de begraafplaatsgrond in de gemeente, zoals redelijk is gelet op de hoeveelheid gelovigen die is aangesloten bij het kerkgenootschap.

Stap 1: Voorbereiding

5.4 Ontvangst van een verzoek van een kerkgenootschap die een beroep doet op haar recht uit artikel 38 Wlb. Het houdt een verzoek in voor de aanleg van een bijzondere (kerkelijke) begraafplaats ex artikel 40 Wlb.

Stap 2: Raadsbesluit ex artikel 40 Wlb

5.5 Bij een raadsbesluit wijst de gemeenteraad een geschikte locatie aan als bijzondere begraafplaats voor een kerkgenootschap. De locatie Tolsteeg is een geschikte locatie.

5.6 De gemeenteraad kan verzoeken van niet-kerkgenootschappen, gemotiveerd afwijzen.

Stap 3: Overeenkomst

5.7 De gemeente en het kerkgenootschap sluiten een overeenkomst over de gronduitgifte. In principe gaat het om overdracht van vol eigendom van de grond, maar ook uitgifte in erfpacht is mogelijk als het kerkgenootschap hiermee akkoord gaat. De gemeente kan eventueel voorwaarden voor gebruik in de overeenkomst vastleggen.

5.8 Voor deze privaatrechtelijke rechtshandeling is het college van B&W bevoegd (art. 160 Gemeentewet). De tekeningsbevoegdheid ligt bij burgemeester (art. 170 Gemeentewet).

Stap 4: Besluit B&W

5.9 Voordat een begraafplaats in gebruik wordt genomen voor begravingen moet het college van B&W hier toestemming voor geven door het nemen van een besluit tot het in gebruik nemen (artikel 41 Wlb). Er wordt dan door het college van B&W getoetst of de bijzondere begraafplaats aan de wettelijke voorwaarden (administratie/inrichting/etc.) voldoet. Dit besluit moet sowieso genomen worden voordat de begraafplaats in bedrijf kan worden genomen.

6 RECHTSBESCHERMING EN INWERKINGTREDING BESLUITEN

6.1 Voor het raadsbesluit en het collegebesluit (stap 2 en stap 4) geldt op grond van de Wlb een bijzondere beroepsprocedure, het administratief beroep. De stappen in deze beroepsprocedure zijn als volgt:

1. Administratief beroep bij gedeputeerde staten van de provincie Utrecht (hierna: 'GS') (artikel 42 lid 1 Wlb. i.c.m. afdeling 7.3 Awb). GS is dan het beroepsorgaan.
2. Beroep bij de bestuursrechter tegen het besluit van GS (artikel 7:1, 8:1 en 8:6 Awb)
3. Hoger beroep tegen uitspraak van de bestuursrechter in eerste aanleg bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State

6.2 **Belangrijk!** De Wlb stelt dat het raadsbesluit en/of collegebesluit niet in werking treedt zolang de beroepsprocedure loopt (artikel 88 Wlb). De besluiten treden daarmee pas in werking wanneer zij onherroepelijk zijn. Hoewel het lastig is om in de lengte van de beroepsprocedure te voorspellen (omdat deze uit meerdere fases kan bestaan) kan worden aangehouden dat de redelijke termijn wordt geacht te zijn overschreden voor het beroep bij GS en de rechtbank (tezamen) wanneer er twee jaar is verstreken en dat er voor een hoger beroep nogmaals twee jaar bij zou kunnen komen. De 'schorsing' geldt voor alle hiervoor besproken stappen van de beroepsprocedure. Omdat er – voordat een bijzondere begraafplaats in gebruik kan worden genomen – twee besluiten op grond van de Wlb moeten worden genomen (het raadsbesluit ex artikel 40 en het collegebesluit ex artikel 41 Wlb) – bestaat er ook twee keer de kans dat een beroepsprocedure wordt gestart.

7 CONCLUSIE

7.1 De Wlb geeft kerkgenootschappen het recht om de volgende keuze te maken:

a. Een recht op het hebben van een (eigen) bijzondere begraafplaats voor eigen rekening en risico (de gemeente moet daarvoor een redelijk deel van de begraafplaatsgrond beschikbaar stellen) (artikel 38), OF
b. Op verzoek de beschikbaarheid krijgen over een deel van de gemeentelijke begraafplaats (voor rekening en risico van de gemeente) (artikel 39).

7.2 Niet-kerkgenootschappen hebben deze rechten niet.

7.3 De procedure om te komen tot realisatie van de kerkelijke begraafplaats start met een verzoek van de kerkgenootschap en vervolgens een raadsbesluit om de geschikte locatie aan te wijzen. Dan wordt de privaatrechtelijke overeenkomst met betrekking tot de grond gesloten tussen de gemeente en het kerkgenootschap. De procedure eindigt met een besluit van het college van B&W met betrekking tot de ingebruikneming van de begraafplaats. Tegen het raadsbesluit en collegebesluit staat (administratief) beroep open in drie instanties en de besluiten treden pas in werking wanneer zij onherroepelijk zijn.

7.4 Wanneer een kerkgenootschap een verzoek doet om de beschikbaarheid te krijgen van een deel van de gemeentelijke begraafplaats dient het college van B&W een besluit te nemen op dit verzoek. Ook tegen dit besluit staat (administratief) beroep open in drie instanties en het besluit treedt pas in werking wanneer het onherroepelijk is.

7.5 Gelet op het voorgaande adviseren wij het volgende:

- De gemeente moet ingekomen verzoeken op grond van de Wlb behandelen volgens de daarvoor in de wet gestelde procedure. Kerkgenootschappen beschikken daarbij over bijzondere rechten waar het gemeentebestuur rekening mee heeft te houden.
- Op het moment dat nog niet duidelijk is welk verzoek een bepaalde (kerkelijke) organisatie heeft beoogd te doen, dan is het raadzaam hen in de gelegenheid te stellen om het verzoek te verduidelijken.
- Het is uiteindelijk aan de (kerkelijke) organisatie welk verzoek het wenst te doen en het gemeentebestuur moet alsdan beoordelen of sprake is van een verzoek als bedoeld in artikel 38, 39 of 40 van de Wlb.

- Wanneer duidelijk is dat een kerkgenootschap een beroep doet op artikel 38 Wlb, dan raden wij een "groeimodel" af. Een en ander in afwijking van de startnotitie waarin was opgenomen dat de gemeente in co-creatie met de beoogde exploitant van de bijzondere begraafplaats een uitwerkingsplan zal opstellen. Bij een keuze voor een eigen bijzondere begraafplaats voor eigen rekening en risico hoort ook dat sprake is van zelfstandigheid van de exploitant.
- Op het moment dat er geen kerkgenootschap een verzoek als bedoeld in artikel 38 of 39 Wlb indient, en het de wens is dat een (islamitische) begraafplaats in de gemeente wordt gerealiseerd, dan adviseren wij dat er voor de uitgifte van de grond een transparante procedure wordt georganiseerd die voldoet aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Walter Engelhart en Merel Holtkamp

***

Commissie Stad en Ruimte

Dossiernummer	1723
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	5.2
Omschrijving	Beantwoording SV 2021 nr. 55 Startnotitie Islamitische begraafplaatsen
ID	1776
Behandelend ambtenaar	M. van Randwijk
Telefoon	14030
E-mail	martijn.van.randwijk@utrecht.nl
Datum collegebesluit	12 maart 2021
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Ruimtelijke ordening
Portefeuillehouder	Wethouder Diepeveen
Beleidsveld	Openbare ruimte
Referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Manon Leenders/Wonen, Energie, Groen, Openbare Ruimte/030-2863710

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Stad en Ruimte	18 maart 2021
Commissie Stad en Ruimte	**29 april 2021**

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2021, NUMMER 55

Datum	12 maart 2021
Van	College B&W
Behandeld door	M. van Randwijk
Doorkiesnummer	14030
E-mailadres	martijn.van.randwijk@utrecht.nl
Kenmerk	8596794
Beleidsveld	Openbare Ruimte

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsvragen jaargang 2021 nummer 55 van raadslid Bos (SBU) van 22 februari 2021 over Startnotitie Islamitische Begraafplaats.
De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1
Gezien de landelijke en regionale vraag naar islamitische begraafplaatsen, is het college het met ons eens dat een regionale functie voor islamitische begraafplaatsen de voorkeur geniet? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? Hoe uit dit zich in concrete acties?

Antwoord 1
Het is ons bekend dat de behoefte aan een Islamitische begraafplaats in Utrecht groot is. Om die reden werken wij actief mee aan het helpen realiseren van een 'bijzondere'[1], Islamitische, begraafplaats in onze gemeente. In de aan uw raad toegezonden Startnotitie Islamitische begraafplaats en de raadsbrief van 2 december 2020 (kenmerk 8222511) hebben wij aangegeven dat het wettelijk kader voor begraafplaatsen wordt gevormd door de Wet op de lijkbezorging (Wlb). In artikel 37 van de Wlb staat dat een bijzondere begraafplaats alleen kan worden aangelegd en in stand gehouden door een kerkgenootschap dan wel door een privaatrechtelijke rechtspersoon of een natuurlijk persoon. Een bijzondere begraafplaats kan dus niet worden gerealiseerd en beheerd door de gemeente. In artikel 38 vervolgens, stelt de Wlb dat een kerkgenootschap is gerechtigd tot het hebben van een kerkelijke begraafplaats (als vorm van bijzondere begraafplaats). Dit recht geldt dus niet voor een privaatrechtelijke rechtspersoon of een natuurlijk persoon die geen kerkgenootschap is. Het is op basis van de Wlb daarmee aan het kerkgenootschap om te bepalen of de beoogde 'kerkelijke begraafplaats', in dit geval een Islamitische begraafplaats, een lokale, regionale of landelijk functie krijgt.

---

[1] De Wet op de lijkbezorging gebruikt de term 'bijzondere begraafplaats' voor een particuliere begraafplaats. Katholieke, Protestantse, Islamitische en Joodse begraafplaatsen bijvoorbeeld zijn 'bijzondere' begraafplaatsen.

Vraag 2
Het college geeft het volgende aan: “de beoogde exploitant van de islamitische begraafplaats is bij voorkeur een Utrechts ‘kerkgenootschap’ of religieuze organisatie met een lokale maatschappelijke relevantie”. Waarom geeft de gemeente hier de voorkeur aan wanneer er regionaal behoefte is aan een islamitische begraafplaats?

Antwoord 2
In de door ons uitgesproken voorkeur in de raadsbrief van 2 december 2020 volgen we de lijn van de Wlb. In de Wlb is opgenomen dat de oppervlakte van de kerkelijke begraafplaats een afspiegeling dient te zijn van het aantal leden of bezoekers van die kerk (of moskee). De beschikbare ruimte op de bestaande begraafplaats Tolsteeg komt in redelijke mate overeen met de oppervlakte waar de Utrechtse kerkgenootschappen (of moskeeën) moskeeën aanspraak op kunnen maken.

Vraag 3
Is BIBIN volgens het college een religieuze organisatie met een lokale maatschappelijke relevantie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3
De beantwoording van deze vraag komt aan de orde wanneer het juridisch onderzoek, genoemd in de raadsbrief van 2 december 2020, is afgerond. De resultaten van dat juridisch onderzoek zullen wij met uw raad delen.

Vraag 4
Hoe kan het dat een woordvoerder van BIBIN aangeeft de samenwerking met de gemeente een zware onvoldoende te geven? Hoe heeft de wethouder het zover kunnen laten komen?

Antwoord 4
Wij herkennen ons niet in het signaal van BIBIN. Er is constructief ambtelijk overleg met BIBIN en haar juridisch adviseur ontstaan en ook wethouder Diepeveen heeft overleg gevoerd met BIBIN. Mogelijk doelt BIBIN op het nog niet bekende resultaat van het juridisch onderzoek hoe de gemeente dient om te gaan met het gegeven dat er twee initiatiefnemers (BIBIN en SMUO + partners) zijn om hetzelfde doel te bereiken; het realiseren van een bijzondere Islamitische begraafplaats in Utrecht. We constateren dat deze twee initiatiefnemers niet samenwerken. De twee organisaties zijn door de projectleider wel verzocht de mogelijkheden van onderlinge samenwerking te verkennen.

Vraag 5
Klopt het dat BIBIN op 18 juni een verzoek heeft ingediend tot het realiseren van een bijzondere begraafplaats van en voor moslims in Utrecht en dat ze daar tot op heden geen formele inhoudelijke reactie op hebben ontvangen? Zo ja, waarom? Zo nee, hoe kan het dan dat BIBIN middels een advocaat dit heeft aangekaart?

Antwoord 5
Ja, het klopt dat op 18 juni 2020 door de juridisch adviseur van BIBIN een brief is verzonden gericht aan uw raad. De brief is als ingekomen stuk opgenomen bij gemeenteraadsvergadering van 9 juli 2020. De brief is daarop ter afdoening in handen gesteld van het college. Op 23 juli 2020 is namens ons de brief aan de juridisch adviseur beantwoord. In deze brief is weergegeven dat wethouder Diepeveen op 11 juni 2020 overleg heeft gevoerd met BIBIN. De wethouder heeft ook met de andere initiatiefnemers voor een Islamitische begraafplaats en met uitvaartorganisaties gesproken. De uitkomsten van die gesprekken zijn aan uw raad (raadsbrief 25 juni 2020, kenmerk 7705204) aangeboden. In de brief van de gemeente van 23 juli 2020 is verder ingegaan op de verkenning die de gemeente uitvoert naar de haalbaarheid van het realiseren van een particuliere islamitische begraafplaats in Utrecht en dat daartoe door de gemeente contact zal worden opgenomen met BIBIN. De juridisch adviseur van BIBIN heeft ons op 24 juli 2020 laten weten de brief van de gemeente van 23 juli 2020 niet te accepteren als formele reactie en dat BIBIN zich hiermee niet laat ‘afwimpelen’. Op

7 september 2020 hebben wij de juridisch adviseur van BIBIN wederom een brief gestuurd met het verzoek te komen tot constructief overleg. Deze uitnodiging is aanvaard en dit overleg heeft op 18 september 2020 in het kantoor van de juridisch adviseur plaatsgevonden. Aansluitend heeft in september 2020 inhoudelijke e-mailuitwisseling plaatsgevonden met de juridisch adviseur en hebben op uitnodiging van de projectleider de juridisch adviseur en BIBIN begraafplaats Tolsteeg op 30 september 2020 bezocht. Tot slot heeft op 8 december 2020 weer overleg plaatsgevonden tussen de projectleider, BIBIN en hun juridisch adviseur. Dit gesprek was georganiseerd om de op 1 december 2020 door ons vastgestelde startnotitie Islamitische begraafplaats te bespreken.

Vraag 6
Het college geeft ook het volgende aan: “De Islamitische begraafplaats is bij voorkeur een voorziening voor de moslims die woonachtig zijn binnen de gemeente Utrecht”. Bedoelt de gemeente hier exclusief voor de moslims die woonachtig zijn binnen de gemeente Utrecht of ook voor de moslims die woonachtig zijn binnen de gemeente Utrecht? Indien het eerstgenoemde het geval is, waarom? Waarom geniet dit de voorkeur boven een begraafplaats die voor alle moslims uit de regio toegankelijk is?

Antwoord 6
In de raadsbrief van 25 juni 2020 hebben wij, in de laatste alinea, opgenomen dat de initiatieven om een Islamitische begraafplaats te realiseren aantoonbaar gedragen moeten worden door de Utrechtse islamitische gemeenschap. Daarom is als uitgangspunt aangegeven dat de beoogde begraafplaats in beginsel een voorziening wordt voor de moslims woonachtig binnen de gemeente Utrecht, zodat daarmee hun mogelijke wens in vervulling kan worden gebracht om in de eigen gemeente te worden begraven. In onze voorkeur volgen wij artikel 38 van de Wlb, dat aan een kerkgenootschap het recht op een eigen begraafplaats verleent met een oppervlakte overeenkomstig de omvang van het kerkgenootschap. De wet richt het recht dus op de lokale omstandigheden en de lokale behoefte. In de Memorie van Toelichting bij artikel 38 van de Wlb staat dit als volgt geformuleerd: “Gezien de beperktheid van de oppervlakte, welke in vele gemeenten voor begraafplaatsen beschikbaar is, wordt de bij dit artikel toegekende aanspraak voor elk kerkgenootschap beperkt tot zodanig deel van het voor begraafplaatsen in de gemeente bestemde arsenaal, als in verband met de plaatselijke sterkte van dat kerkgenootschap redelijk is te achten”.

Vraag 7
Is het überhaupt aan het college om hier een voorkeur te hebben? Moet zij niet een *level playing field* verschaffen voor alle geïnteresseerde marktpartijen?

Antwoord 7
Het in onze raadsbrief van 2 december 2020 genoemde juridisch onderzoek gaat in het bijzonder in op deze vraag. Zoals hierboven bij vraag 3 is geantwoord, zullen wij de resultaten van dat juridisch onderzoek met uw raad delen.

Vraag 8
Vindt het college dat ze BIBIN en SMUO + Partners gelijk behandelen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8
Wij zijn van mening dat wij beide partijen gelijk behandelen en we zijn met beide partijen in gesprek.

Vraag 9
Waarom probeert het college haar eigen voorkeur door te drukken qua locatie, zijnde begraafplaats Tolsteeg?
Antwoord 9
De voorkeur voor Tolsteeg is gebaseerd op het oogpunt van efficiënt grondgebruik in Utrecht. Er is in de westerse begraafcultuur al lange tijd sprake van de (toenemende) trend om zich te laten cremeren. Er worden daardoor steeds minder stoffelijke overschotten in een kist begraven. Omdat een begraving in een kist meer ruimte in beslag neemt dat het 'bezorgen van as', is de behoefte aan grond afgenomen. Er is daardoor overcapaciteit aan grond ontstaan en deze is op begraafplaats Tolsteeg het meest zichtbaar. Door het wegnemen van deze overcapaciteit maken we efficiënt, duurzaam en verantwoord gebruik van de grond. Begraafplaatsgrond kenmerkt zich doorgaans door een zeer lang (mogelijk eeuwenlang) gebruik. Andere locaties in Utrecht blijven dan beschikbaar voor andere ruimteclaims, zoals woningbouw, sportvelden, scholen et cetera.

Vraag 10
BIBIN was in 2014 een van de twee partijen die reageerde toen er gezocht werd naar marktpartijen voor het realiseren van een algemene begraafplaats. BIBIN stelde voor een Islamitische begraafplaats op de Hamlaan te realiseren. Dit plan sloot echter niet aan bij de wens van de buurt en de gemeenteraad voor een algemene begraafplaats. Is de wens van de buurt sindsdien nogmaals gepeild? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat kwam er toen uit? We kunnen ons voorstellen dat gezien de dalende behoefte voor begrafenissen, die het college zelf erkent, er hier wellicht verandering in is gekomen.
Antwoord 10
Er is na het mislukken van de aanbesteding in 2014 onderzocht of een algemene begraafplaats geïntegreerd kon worden in een ander plan of een gefaseerde ontwikkeling van deze locatie. Dat bleek niet rendabel en niet mogelijk. Wij hebben uw raad op 10 juli 2017 per brief over dit besluit geïnformeerd en in augustus 2017 is de wijk per Wijkbericht ("Beëindiging ontwikkeling begraafplaats Hamlaan") hiervan op de hoogte gesteld. Sindsdien is de wens van de buurt niet nogmaals gepeild, omdat daar geen aanleiding voor was. De dalende trend naar begraven in een kist (er wordt naar verhouding veel meer gecremeerd) en de inbreidingsmogelijkheden op de bestaande begraafplaatsen, maakt dat er geen behoefte is om een nieuwe (algemene) begraafplaats te realiseren.

Tot slot
Wij wijzen uw raad er tot slot graag op dat wij u in maart nader zullen informeren over de voortgang van het juridisch onderzoek hoe kan worden gekomen tot de exploitant en de realisatie van de Islamitische begraafplaats, zoals wij u in onze raadsbrief van 2 december 2020 hebben toegezegd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

STADSBELANG UTRECHT

Schriftelijke vragen Startnotitie Islamitische Begraafplaatsen

18 februari 2021

Naar aanleiding van de Startnotitie Islamitische Begraafplaats hebben wij enkele vragen over hoe de gemeente omgaat met de verschillende geïnteresseerde marktpartijen. Wij hebben het gevoel dat het college bepaalde partijen voortrekt en willen hier graag duidelijkheid over.

Vraag 1: Gezien de landelijke en regionale vraag naar islamitische begraafplaatsen, is het college het met ons eens dat een regionale functie voor islamitische begraafplaatsen de voorkeur geniet? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? Hoe uit dit zich in concrete acties?

Het college geeft het volgende aan: “de beoogde exploitant van de islamitische begraafplaats is bij voorkeur een
Utrechts ‘kerkgenootschap’ of religieuze organisatie met een lokale maatschappelijke relevantie”.

Vraag 2: Waarom geeft de gemeente hier de voorkeur aan wanneer er regionaal behoefte is aan een islamitische begraafplaats?

Vraag 3: Is BIBIN volgens het college een religieuze organisatie met een lokale maatschappelijke relevantie? Zo nee, waarom niet?

Vraag 4: Hoe kan het dat een woordvoerder van BIBIN aangeeft de samenwerking met de gemeente een zware onvoldoende te geven? Hoe heeft de wethouder het zover kunnen laten komen?

Vraag 5: Klopt het dat BIBIN op 18 juni een verzoek heeft ingediend tot het realiseren van een bijzondere begraafplaats van en voor moslims in Utrecht en dat ze daar tot op heden geen formele inhoudelijke reactie op hebben ontvangen? Zo ja, waarom? Zo nee, hoe kan het dan dat BIBIN middels een advocaat dit heeft aangekaart?

Het college geeft ook het volgende aan: “De Islamitische begraafplaats is bij voorkeur een voorziening voor de moslims die woonachtig zijn binnen de gemeente Utrecht”.

Vraag 6: Bedoelt de gemeente hier exclusief voor de moslims die woonachtig zijn binnen de gemeente Utrecht of *ook* voor de moslims die woonachtig zijn binnen de gemeente Utrecht? Indien het eerstgenoemde het geval is, waarom? Waarom geniet dit de voorkeur boven een begraafplaats die voor alle moslims uit de regio toegankelijk is?

Vraag 7: Is het überhaupt aan het college om hier een voorkeur te hebben? Moet zij niet een *level playing field*
verschaffen voor alle geïnteresseerde marktpartijen?

Vraag 8: Vindt het college dat ze BIBIN en SMUO + Partners gelijk behandelen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Vraag 9: Waarom probeert het college haar eigen voorkeur door te drukken qua locatie, zijnde begraafplaats Tolsteeg?

BIBIN was in 2014 een van de twee partijen die reageerde toen er gezocht werd naar marktpartijen voor het realiseren van een algemene begraafplaats. BIBIN stelde voor een Islamitische begraafplaats op de Hamlaan te realiseren. Dit plan sloot echter niet aan bij de wens van de buurt en de gemeenteraad voor een algemene begraafplaats.

Vraag 10: Is de wens van de buurt sindsdien nogmaals gepeild? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat kwam er toen uit? We kunnen ons voorstellen dat gezien de dalende behoefte voor begrafenissen, die het college zelf erkent, er hier wellicht verandering in is gekomen.

Gesteld door:

- Stefan Gaillard, Stadsbelang Utrecht

Commissie Stad en Ruimte

Dossiernummer	1715
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	5.3
Omschrijving	Raadsbrief Startnotitie Islamitische begraafplaats
ID	1768
Behandelend ambtenaar	M. van Randwijk
Telefoon	14 030
E-mail	martijn.van.randwijk@utrecht.nl
Datum collegebesluit	2 december 2020
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Ruimtelijke ordening
Portefeuillehouder	Wethouder Diepeveen
Beleidsveld	Openbare ruimte
Referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Manon Leenders/Wonen, Energie, Groen, Openbare Ruimte/030-2863710

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Stad en Ruimte	18 maart 2021
Raadsinformatiebijeenkomst	20 april 2021
Commissie Stad en Ruimte	**29 april 2021**

Voorgesteld besluit

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	M. van Randwijk	**Datum**	2 december 2020
Doorkiesnummer	14 030	**Kenmerk**	8222511
E-mail	martijn.van.randwijk@utrecht.nl	**Onderwerp**	Startnotitie Islamitische begraafplaats
Bijlage(n)	3 (waarvan deel Ib geheim)	**Beleidsveld**	Openbare ruimte

Geachte leden van de raad,

Op 25 juni jl. hebben wij u geïnformeerd dat in het voorjaar van 2020 een aantal moslimorganisaties ons heeft benaderd met het verzoek om in Utrecht een Islamitische begraafplaats te realiseren. Er is voor hen een dringende maatschappelijke behoefte om te kunnen beschikken over een eigen begraafplaats. Deze behoefte en urgentie is met de coronamaatregelen toegenomen. Feit is dat circa 12% van de Utrechtse inwoners moslim is en er in Nederland maar twee Islamitische begraafplaatsen zijn. Deze twee begraafplaatsen raken momenteel in een hoog tempo vol. Naar aanleiding van de ontvangen verzoeken hebben wij een verkenning uitgevoerd. De resultaten van de verkenning zijn in de bijgevoegde Startnotitie Islamitische begraafplaats opgenomen. In de startnotitie is een aantal uitgangspunten opgenomen die, na nadere juridische toetsing, de basis vormen voor hoe de Islamitische begraafplaats in onze gemeente kan worden gerealiseerd.

Tijdelijk geheimhouding
We hebben op de concurrentiegevoelige (detail)gegevens in bijlage Ib ‘BIBIN Ondernemingsplan (13 januari 2016), 14 oktober 2020’ tijdelijk geheimhouding opgelegd op grond van artikel 55 lid 1, 86 lid 2 en 25 lid 2 van de Gemeentewet om de redenen genoemd in artikel 10 lid 2 sub g van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Openbaarmaking kan leiden tot onevenredig benadeling van de initiatiefnemer doordat concurrenten inzage krijgen in deze concurrentiegevoelige (detail)gegevens van het Ondernemingsplan van deze initiatiefnemer. De tijdelijke geheimhouding is van kracht tot een definitief bestuurlijk besluit is genomen over de realisatie van de Islamitische begraafplaats of zoveel eerder als wij uw raad (gedeeltelijk) in openbaarheid kunnen informeren.

Twee partijen
De basis van de verkenning wordt gevormd door de gesprekken die zijn gevoerd met de organisaties die bij ons het verzoek om een Islamitische begraafplaats te helpen realiseren hebben ingediend. Uit de gevoerde constructieve gesprekken blijkt dat er twee partijen zijn die dit doel nastreven, maar daarin niet met elkaar samenwerken.

Deze twee partijen zijn:

- Stichting BIBIN.
  BIBIN ("Bijzondere Islamitische Begraafplaatsen In Nederland")[1] heeft tot doel om verspreid over Nederland Islamitische begraafplaatsen te realiseren voor moslims uit heel Nederland.
- SMUO + partners.
  Dit is combinatie van SMUO ("Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht en Omgeving") en haar partners Milli Gorus Utrecht, Diyanet Ulu moskee Utrecht en moskee Omar Al Farouk Utrecht. SMUO heeft tot doel het bevorderen van de bestuurlijke, organisatorische, strategische en financiële samenwerking tussen moskeeën in de regio Utrecht.

Beide partijen hebben ons ter onderbouwing van het initiatief documenten aangeboden, die als bijlagen zijn opgenomen in de startnotitie. Uit deze documenten blijkt dat er nog geen sprake is van een gedetailleerd uitgewerkt plan. Het is nog niet bekend welke organisatie de Islamitische begraafplaats gaat exploiteren en of er naast BIBIN en SMUO + partners daarvoor nog meer gegadigden zijn.

Wet op de lijkbezorging

Het wettelijk kader voor begraafplaatsen wordt gevormd door de Wet op de lijkbezorging. In de Wet op de lijkbezorging staan twee artikelen, artikel 38 en artikel 40 lid 3, die een 'kerkgenootschap'[2] van oudsher meer rechten op een eigen begraafplaats verlenen dan een niet-kerkgenootschap. Het betreft hier een open norm, die door de gemeente nader moet worden ingevuld. Een kerkgenootschap of, in de geest van deze wet, een religieuze organisatie mag daarbij de actieve medewerking van de gemeente verwachten.

Het eerste deel van artikel 38 in de wet op de lijkbezorging luidt: "*Een kerkgenootschap is gerechtigd tot het hebben van één of meer kerkelijke begraafplaatsen tot een zodanige uitgestrektheid, als overeenkomt met een redelijk deel van de grond, welke in de gemeente voor begraafplaatsen bestemd is."*
Artikel 40, lid 3, van de wet op de lijkbezorging luidt vervolgens: "*Indien het kerkgenootschap geen eigenaar van de benodigde grond is, dragen burgemeester en wethouders desgevraagd zorg, dat het kerkgenootschap de grond, mede gelet op de staat, waarin deze […] moet verkeren, op redelijke voorwaarden in eigendom kan verwerven."*

Op basis hiervan gaat onze voorkeur voor de beoogde exploitant van de Islamitische begraafplaats uit naar een 'kerkgenootschap'. Wij zullen nader juridisch onderzoeken of dit de basis biedt voor het vervolgproces om te komen tot de exploitant en de realisatie van de Islamitische begraafplaats.

De voorkeurslocatie

In de verkenning zijn de potentiële locaties voor de Islamitische begraafplaats onderzocht. De beste optie om de gewenste Islamitische begraafplaats te realiseren lijkt ons het in gebruik nemen van een daarvoor beschikbaar deel van de gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg. Door de structureel afgenomen behoefte aan traditioneel begraven in de westerse begraafcultuur - er wordt namelijk veel meer gecremeerd - is dit deel van Tolsteeg al zeker 15 jaar niet meer in gebruik. Dit deel is beschikbaar te maken voor een zeer lang gebruik als Islamitische begraafplaats. Bijkomend voordeel

[1] BIBIN is statutair gevestigd in Utrecht en is eigenaar van de in april 2020 in gebruik genomen particuliere Islamitische begraafplaats in Zuidlaren (gemeente Tynaarlo, Drenthe).
[2] Deze van oorsprong Begraafwet van 1869 gebruikte eerst de term 'kerkelijke gemeente'. Dit is later omgezet – en nog steeds in gebruik – tot 'kerkgenootschap'.

van deze locatie is dat vereiste basisvoorzieningen al aanwezig zijn. Op begraafplaats Tolsteeg staat het kantoor van de gemeentelijke begraafplaatsbeheerders. Door het gebruik als islamitische begraafplaats wordt de beschikbare grond duurzaam en doelmatig gebruikt. Het resterende deel van de gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg blijft ongewijzigd in gebruik.

Bijkomend kenmerk van het beschikbare deel van begraafplaats Tolsteeg is, dat dit de juiste oppervlakte heeft om te voldoen aan 'de uitgestrektheid' zoals genoemd in artikel 38 van de Wet op de lijkbezorging. In de Memorie van Toelichting op dit wetsartikel is dit aspect als volgt uitgelegd: "*Gezien de beperktheid van de oppervlakte, welke in vele gemeenten voor begraafplaatsen beschikbaar is, wordt de bij dit artikel toegekende aanspraak voor elk kerkgenootschap beperkt tot zodanig deel van het voor begraafplaatsen in de gemeente bestemde arsenaal, als in verband met de plaatselijke sterkte van dat kerkgenootschap redelijk is te achten"*. Het recht op een kerkelijke begraafplaats van een bepaalde oppervlakte is dus gerelateerd aan de omvang van het kerkgenootschap. In de verkenning zijn ook alternatieve locaties onderzocht. De locatie Hamlaan heeft de bestemming begraafplaats, maar is niet als zodanig in gebruik en heeft er ook niet de technische voorzieningen voor, zoals gebouwen en nutsvoorzieningen. Er is ook gekeken naar de mogelijkheid om de twee bestaande Islamitische grafvakken op de gemeentelijke begraafplaatsen Daelwijck en Kovelswade over te dragen aan de moslimgemeenschap en deze op die manier te transformeren tot particuliere Islamitische begraafplaatsen. Dit geeft echter in onvoldoende mate invulling aan de behoefte. Daartoe is de resterende begraafcapaciteit op deze twee vakken (te) beperkt. Bovendien moeten alle rechthebbenden van de op deze vakken uitgegeven graven instemming verlenen voor de transformatie. Gelet op de genoemde voor- en nadelen heeft de locatie Tolsteeg op dit moment daarom de voorkeur.

Juridische aandachtspunten
We beschikken over de resultaten van de verkenning en de daarop gebaseerde uitgangspunten. Er is echter nog geen compleet beeld verkregen van de juridische haalbaarheid in het vervolgtraject. De in de startnotitie opgenomen uitgangspunten zijn vooral gebaseerd op de bepalingen in de Wet op de lijkbezorging. Deze uitgangspunten zijn daarna op hoofdlijnen getoetst aan wet- en regelgeving op het gebied van staatssteun, aanbesteding, de erfpacht en algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Uit deze toets blijkt dat de juridische mogelijkheden verder onderzocht moeten worden om in het vervolgproces op zorgvuldige en transparante wijze te komen tot de exploitant die de Islamitische begraafplaats kan realiseren en vervolgens de realisatie van de Islamitische begraafplaats.

Samenvattend
Op basis van de resultaten van de startnotitie achten wij de realisatie van een Islamitische begraafplaats in Utrecht kansrijk. Om te komen tot de realisatie van een Islamitische begraafplaats en het beschikbaar komen van een exploitant daarvoor gaan we de juridische mogelijkheden verder onderzoeken van onder meer de volgende uitgangspunten zoals beschreven in de 'Startnotitie islamitische begraafplaats':
a. De beoogde exploitant van de Islamitische begraafplaats is bij voorkeur een Utrechts 'kerkgenootschap' of religieuze organisatie met een lokale maatschappelijke relevantie;
b. De Islamitische begraafplaats is bij voorkeur een voorziening voor de moslims die woonachtig zijn binnen de gemeente Utrecht;
c. Als mogelijke locatie voor de Islamitische begraafplaats is een deel van begraafplaats Tolsteeg beschikbaar.

Vervolgstappen

Wij informeren u in maart 2021 over de voortgang van het juridisch onderzoek hoe kan worden gekomen tot de exploitant en de realisatie van de Islamitische begraafplaats. We zijn ons ten volle bewust van de urgente maatschappelijke behoefte en willen daarom spoedig en zorgvuldig de voorwaarden scheppen zodat een Islamitische begraafplaats kan worden gerealiseerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Startnotitie Islamitische begraafplaats

november 2020

Inhoud

0. Conclusies 4
0.1 Resultaten van de verkenning 4
0.2 Uitgangspunten 5
1. Inleiding 7
1.1 Opdracht 7
1.2 Aanleiding 7
1.3 Doel 7
1.4 Werkwijze 8
1.5 Leeswijzer 8
2. De context 9
2.1 Gemeentelijke en bijzondere begraafplaatsen 10
2.2 De behoefte aan een Islamitische begraafplaats in Utrecht 10
2.3 Eeuwigdurende grafrust in relatie tot een graf voor onbepaalde tijd 11
2.4 Islamitische grafvelden op de algemene begraafplaatsen in Utrecht 12
2.5 Dossier Hamlaan 13
2.6 De Wet op de Lijkbezorging 13
3. Externe verkenning 15
3.1 Resultaten uit de verkennende overleggen namens de moslimgemeenschap 16
3.2 Resultaten uit verkend overleg namens de Chinese gemeenschap 17
3.3 Overige belanghebbenden 18
3.4 Situatie bij andere gemeenten 18
4. Interne verkenning 20
4.1 Structureel contact gemeente – moslimorganisaties 20
4.2 Behoefte aan grond 21
4.3 Uitgifte van gemeentegrond 21
4.4 Potentiële locaties 22
4.4.1 Locatie Hamlaan 22
4.4.2 Locatie begraafplaats Tolsteeg 23
4.4.3 Locatie begraafplaats Soestbergen 24
4.4.4 Locatie begraafplaats Kovelswade 24
4.4.5 Locatie begraafplaats Daelwijck 24
5. Uitgangspunten 25
BIJLAGE A: De begraafplaatsen in gemeente Utrecht 27
BIJLAGE B: Processtappen behoefte aan Islamitische begraafplaats 29

BIJLAGE C: Kenmerken islamitische begraving en begraafplaats 37
BIJLAGE D: Begraaf(plaatsen)beleid gemeente Utrecht 39
BIJLAGE E: Procesverloop Hamlaan 40
BIJLAGE F: Wet op de Lijkbezorging 42
BIJLAGE G: De initiatiefnemers en de Utrechtse moslimgemeenschap 47
G1. Aantal moslims in gemeente Utrecht 47
G2. Aantal overleden moslims uit gemeente Utrecht per jaar 47
G3. Stichting BIBIN 48
G4. SMUO 48
G5. De moskeeën in Utrecht 49
BIJLAGE H: Projectbrief en Intentieverklaringen SMUO en partners 51
BIJLAGE I: Introductie en Ondernemersplan BIBIN 52
BIJLAGE J: Situatie bij andere gemeenten 53

0. Conclusies

0.1 Resultaten van de verkenning

De gemeente Utrecht heeft in het voorjaar van 2020 meerdere verzoeken ontvangen om een Islamitische begraafplaats te helpen realiseren. Op 23 juni 2020 heeft het college het besluit genomen een startnotitie op te stellen met daarin de resultaten van een verkenning naar de mogelijkheden om een islamitische begraafplaats in gemeente Utrecht te realiseren. Door het uitvoeren van een verkenning en het opstellen van deze startnotitie heeft de gemeente Utrecht een proactieve houding aangenomen in het verzoek.

Er zijn maar 2 Islamitische begraafplaatsen in Nederland en door de corona-maatregelen is de al lang gekoesterde wens urgent geworden. De voornaamste reden om te kunnen beschikken over een Islamitische begraafplaats is eeuwige grafrust. Daarnaast zijn de beschikking over een eigen locatie (waar alleen moslims zijn begraven), lage kosten en het kunnen uitoefenen van rituelen van belang. De gemeente Utrecht biedt al de mogelijkheid een graf voor zeer lange termijn (voor ‘onbepaalde tijd’) in stand te houden, maar hier zijn wel blijvende verantwoordelijkheden en relatief hoge kosten aan verbonden voor de rechthebbende. Door deze langdurige eigen verantwoordelijkheid schuilt er blijvend het risico dat het graf op enig moment wordt geruimd.

Door de genoemde proactieve houding is door de gemeente gekeken naar mogelijke locaties voor een Islamitische begraafplaats. Het is, vanwege de schaars beschikbare grond in de gemeente Utrecht, namelijk niet waarschijnlijk dat de initiatiefnemers zelf in de gelegenheid zijn om daarvoor particuliere grond te kopen en aansluitend een proces van verzoek tot bestemmingswijziging te laten doorlopen. De initiatiefnemers hadden in eerste instantie de locatie Hamlaan voor ogen, omdat de gemeente daar in 2014/ 2015 het voornemen had een (algemene) begraafplaats te realiseren. De locatie Hamlaan heeft de bestemming begraafplaats, maar is niet als zodanig in gebruik en heeft er ook niet de vereiste technische voorzieningen voor.

Op de algemene begraafplaats Tolsteeg is, onder de huidige omstandigheden van de westerse begraafcultuur, een terreindeel structureel niet meer in gebruik. Dit terrein is technisch beschikbaar te maken om het voor zeer lange tijd in gebruik te nemen of geven als Islamitische begraafplaats. Enkele basisvoorzieningen zijn namelijk al beschikbaar. Door deze huidige ‘leegstand’ op te heffen voldoet de gemeente bovendien aan haar algemene maatschappelijke opgave om beschikbare voorzieningen duurzaam en doelmatig te gebruiken.

De ontvangen verzoeken vanuit de moslimgemeenschap zijn afkomstig van twee partijen, dat is enerzijds BIBIN en anderzijds SMUO + partners. BIBIN is een landelijk actieve stichting die de belangen van alle Soennitische moslims in Nederland behartigt. SMUO bestaat uit een samenwerkingsverband van moskeeën en is daarbij een partnerschap aangegaan met andere Islamitische organisaties. SMUO behartigt ten eerste de belangen van de Soennitische moslims in de gemeente Utrecht en zo mogelijk van de moslims uit de regio (aangrenzende gemeenten). Deze twee partijen, BIBIN en SMUO + partners, werken niet samen en wensen dat ook niet te doen. Er is op dit moment nog geen concreet plan uitgewerkt of aan de gemeente voorgelegd. Er kan daarom nog geen uitspraak worden gedaan of de realisatie van een eigen Islamitische begraafplaats haalbaar is. Maar kansrijk wordt de ontwikkeling wel geacht, omdat het draagvlak en de achterban vanuit de moslimgemeenschap als voldoende groot wordt beschouwd.

Er zijn momenteel twee Islamitische begraafplaatsen in Nederland. De twee gemeentes in Nederland waar deze zijn, gemeente Almere (sinds 2007) en gemeente Tynaarlo (in 2020 in gebruik genomen),

constateren dat hierop moslims uit heel Nederland (en incidenteel uit België en Duitsland) worden begraven en dat daardoor de twee begraafplaatsen in een (te) hoog tempo volraken. Op dit moment wordt er ook onderzoek gedaan, of zijn er al eerste stappen gezet, om gehoor te geven aan de oproep van de moslimgemeenschap door ten minste de gemeenten Amersfoort, Amsterdam, Arnhem, Den Haag en Rotterdam.

De beleidslijn van de gemeente Utrecht is dat het geen grond verkoopt, maar langdurige uitgifte in erfpacht is wel een mogelijkheid. Erfpacht is het recht op het 'vol genot' op het onroerend goed van een ander. Voor dat recht moet de erfpachter een vergoeding (canon) betalen aan de eigenaar. Voor deze grond wordt de canon eeuwigdurend afgekocht.

De verkenning van de wettelijke kaders beperkt zich in deze startnotitie tot de wet op de lijkbezorging. Deze wet verleent een 'kerkgenootschap' - dat is de term die de wet gebruikt - van oudsher meer rechten en mogelijkheden om een eigen begraafplaats te realiseren en te exploiteren dan een niet-kerkgenootschap. Het genoemde beschikbare terreindeel op Tolsteeg heeft een netto begraafcapaciteit waar de Utrechtse moskeeën (in de zin van kerkgenootschappen) conform de wet op de lijkbezorging[1] voor in aanmerking komen.

0.2 Uitgangspunten

Op basis van de resultaten van de verkenning zijn hieronder enkele uitgangspunten geformuleerd waarop de Islamitische begraafplaats kan worden gerealiseerd. Deze zullen in de verdere uitwerking van de te nemen stappen nog moeten worden getoetst op juistheid, volledigheid en juridische haalbaarheid.

Beoogd houder (exploitant)

De wet op de lijkbezorging gebruikt de term 'houder' voor de exploitant van een begraafplaats.

a. De houder heeft een aantoonbaar diepgeworteld netwerk en maatschappelijke relevantie in de gemeente Utrecht;
b. Het initiatief dient aantoonbaar gedragen te worden door de Utrechtse islamitische gemeenschap;
c. De houder is bij voorkeur een 'kerkgenootschap' of, in lijn met de geest van de wet op de lijkbezorging, een religieuze organisatie;
d. De houder heeft geen commercieel belang en past geen verdienmodel toe;
e. De houder heeft een aantoonbaar transparant, door de overheid toetsbaar, en solide financieel beleid om de begraafplaats te exploiteren.

Locatie

f. De beoogde locatie voor de Islamitische begraafplaats is een daarvoor beschikbaar deel op de algemene begraafplaats Tolsteeg;
g. De beoogde locatie wordt uitgeven in erfpacht.

[1] De eerste zin van artikel 38 van de wet op de lijkbezorging luidt: "Een kerkgenootschap is gerechtigd tot het hebben van één of meer kerkelijke begraafplaatsen tot een zodanige uitgestrektheid, als overeenkomt met een redelijk deel van de grond, welke in de gemeente voor begraafplaatsen bestemd is."

Lokale voorziening

h. De houder behartigt de belangen van de moslims die woonachtig zijn binnen de gemeente Utrecht;
i. De gemeente spreekt de voorkeur uit dat de houder geen onderscheid maakt in Islamitische stroming of land van herkomst en dat geen moslim uit de gemeente Utrecht wordt uitgesloten;
j. De houder zet zich in om langdurig te voorzien in voldoende begraafcapaciteit zodat ook komende moslimgeneraties in de gemeente Utrecht gebruik kunnen maken van de Islamitische begraafplaats.

Uitwerkingsplan

k. De gemeente stelt in een co-creatie met de beoogd houder een uitwerkingsplan op;
l. In het uitwerkingsplan worden afspraken gemaakt over hoe wordt omgegaan met, of invulling gegeven wordt aan, de volgende aspecten:
    - De inrichting en de fysieke begrenzing van de Islamitische begraafplaats;
    - Het beheer en het onderhoud van de Islamitische begraafplaats;
    - De voorbereiding en de fysieke uitvoering van de uitvaartwerkzaamheden;
    - Het contact en de communicatie met de doelgroep en de omliggende buurt;
    - De verantwoordelijkheid over de duur van de aangeboden termijn van grafrust;
    - De uitvoering van de administratieve taken;
    - De verdeling en de dekking van de eenmalige en structurele kosten;
    - De financiële zelfstandigheid van de houder;
    - De situatie op de lange termijn waarin door de houder eventueel niet meer kan worden voldaan aan de uitvoering van afspraken, verplichtingen en/ of exploitatie.

m. De afspraken tussen de gemeente en de houder zijn in beginsel gebaseerd op een groeimodel, waarin:
    - De houder steeds meer groeit naar zelfstandigheid en de gemeente steeds meer ‘loslaat’;
    - De mogelijkheid er is om tussentijds te evalueren en bij te sturen, bijvoorbeeld wanneer toekomstige generaties van de doelgroep andere eisen of wensen heeft;
    - De afstemming groeit in efficiency, verwachtingen en probleem-signalerend en probleemoplossend vermogen.

1. Inleiding

1.1 Opdracht

De opdracht tot het opstellen van deze startnotitie komt voort uit een collegebesluit van 23 juni 2020, te weten: *het college besluit een startnotitie op te stellen, waarin de mogelijkheden, belangen en randvoorwaarden voor het realiseren van een islamitische begraafplaats in eigen beheer in Utrecht verder worden verkend en waarin tenminste de volgende elementen aan bod komen:*

- *De wettelijke kaders;*
- *De haalbaarheid van een initiatief;*
- *Locatieonderzoek bestaande en nieuwe locaties;*
- *De rol van de gemeente in de periode na de besluitvorming over de startnotitie.*

In het bijbehorende collegeadvies zijn daarbij de volgende uitgangspunten opgenomen:

- De gemeente wil zich breed laten informeren over de wensen van de initiatiefnemers;
- De particuliere en publieke belangen dienen inzichtelijk te worden gemaakt;
- Voorwaarde is dat initiatieven aantoonbaar gedragen worden door de Utrechtse islamitische gemeenschap;
- De diverse scenario's voor het bepalen van potentiële locaties dienen te worden overwogen. De specifieke variant wordt uitgewerkt waarbij mogelijk gebruik wordt gemaakt van ontstane ruimte op de algemene begraafplaatsen.

1.2 Aanleiding

De aanleiding voor het opstellen van de startnotitie zijn de verzoeken die de gemeente Utrecht heeft ontvangen om medewerking te verlenen aan het realiseren van een bijzondere, Islamitische, begraafplaats[2]. Deze behoefte geldt landelijk; veel grote gemeenten hebben in het begin van 2020 min of meer gelijktijdig een dergelijk verzoek ontvangen. Het verzoek is door meerdere en diverse initiatiefnemers ingediend die allen handelen in het belang van 'de moslimgemeenschap'. Op dit moment zijn er twee particuliere Islamitische begraafplaatsen in Nederland[3]. De behoefte binnen de moslimgemeenschap om te beschikken over (eigen) Islamitische begraafplaatsen is er al jaren, maar deze is recent sterk toegenomen door de coronacrisis. Door de coronamaatregelen was (is) het namelijk niet mogelijk om een stoffelijk overschot naar het land van herkomst, dit zijn hoofdzakelijk Turkije en Marokko, te vliegen en daar te begraven. Door de coronacrisis is het voor moslims om in Nederland te worden begraven dus niet meer een keuze, maar een noodzaak.

1.3 Doel

Het doel van deze startnotitie is ten eerste om uitvoering te geven aan het collegebesluit van 23 juni 2020. De startnotitie bestaat uit de resultaten van de verkenning naar de huidige situatie, de essentie

[2] In Nederland kennen we twee soorten begraafplaatsen: 'algemene begraafplaatsen' in eigendom en beheer van een gemeente (gemeente Utrecht heeft 4 algemene begraafplaatsen) en 'bijzondere begraafplaatsen', dit zijn particuliere begraafplaatsen in gebruik bij stichtingen, kerken en (adellijke) families.

[3] 1 in Zuidlaren (Drenthe), in eigendom en beheer van BIBIN; en 1 in Almere, in eigendom en beheer van Stichting Almeerse Moslims Ar Raza.

van de behoefte, de mogelijkheden om gehoor te geven aan het verzoek, de wettelijke kaders en het gemeentelijk beleid. Uit die resultaten volgt een advies voor mogelijke vervolgstappen.

1.4 Werkwijze

Om tot deze startnotitie te komen is een aantal deelonderzoeken uitgevoerd, waarbij onder meer een onderzoek is uitgevoerd en juridische standpunten zijn verkend naar de wet- en regelgeving, naar de huidige situatie van de Utrechtse begraafplaatsen en naar de essentie van de behoefte aan een Islamitische begraafplaats. Er is een interne, ambtelijke, verkenning uitgevoerd naar de onderwerpen bestemmingsplannen, grondbeleid, grondwaarde, juridische zaken en begraafplaatsenbeheer. En tot slot is er vooral een externe verkenning uitgevoerd, door gesprekken te voeren met de initiatiefnemers en met een aantal (grote) gemeenten die ook het verzoek tot het realiseren van een Islamitische begraafplaats hebben ontvangen. Dit onderzoek is uitgevoerd in de periode juli tot en met november 2020.

1.5 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk, volgt in hoofdstuk 2 een uiteenzetting van de context. Het is het resultaat van een dossieronderzoek naar de achtergrond van de behoefte, de huidige situatie van Islamitisch begraven, de wet op de lijkbezorging en een verdiepingsslag in het aspect eeuwigdurende grafrust. In hoofdstuk 3 zijn de opzet en de resultaten van de externe verkenning opgenomen. Belangrijkste onderdeel daarvan zijn de gevoerde gesprekken met de mosliminitiatiefnemers. In hoofdstuk 4 zijn de resultaten van de interne verkenning behandeld. Dit hoofdstuk gaat onder meer in op het grondbeleid van de gemeente en de potentiële locaties voor een Islamitische begraafplaats. Tot slot zijn in hoofdstuk 5 op basis van de bevindingen in de voorafgaande hoofdstukken uitgangspunten opgesteld om zo mogelijk te komen tot de realisatie van een Islamitische begraafplaats in de gemeente Utrecht.

Omdat het onderzoek betrekking heeft op een brede verkenning, waarin veel informatie is verzameld, en om de leesbaarheid van deze notitie te bevorderen, begint elk volgend hoofdstuk met een samenvattende opsomming van de bevindingen en sluit deze notitie af met een groot aantal (en soms uitgebreide) bijlagen.

2. De context

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van het dossieronderzoek opgenomen. Deze resultaten schetsen de context van de behoefte aan een particuliere begraafplaats, de wettelijke mogelijkheden daartoe en de huidige situatie rond de Utrechtse algemene en bijzondere begraafplaatsen.

De voor dit hoofdstuk gebruikte bronnen zijn de wet op de lijkbezorging, de website Uitvaart.nl, artikelen in het vakblad De Begraafplaats van de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB), de websites van de initiatiefnemers en hun samenwerkingsverbanden, een aantal meer algemene websites van Islamitische organisaties en opgevraagde gegevens bij de gemeentelijke begraafplaatsbeheerders en overige gemeentelijke informatie.

De bevindingen in dit hoofdstuk zijn:

- *De gemeente Utrecht heeft meerdere verzoeken ontvangen om een Islamitische begraafplaats te realiseren. Er zijn momenteel maar twee Islamitische begraafplaatsen in Nederland en door de corona-maatregelen is de al lang gekoesterde wens urgent geworden.*
- *Door het uitvoeren van een verkenning en het laten opstellen van deze startnotitie heeft de gemeente Utrecht een proactieve houding aangenomen.*
- *De wet op de lijkbezorging (de 'begraafplaatsenwet') voorziet om historische reden specifiek in de mogelijkheid om een dergelijk verzoek te realiseren. Vooral 'kerkgenootschappen' hebben specifieke rechten en mogelijkheden.*
- *De belangrijkste reden van het verzoek om een Islamitische begraafplaats is de wens om te kunnen voorzien in eeuwige grafrust. De uitleg hiervan is niet eenduidig; er is verschil tussen de enerzijds juridische en de beheertechnische interpretatie en anderzijds de religieuze wens of noodzaak.*
- *Gemeente Utrecht biedt al de mogelijkheid een graf voor zeer lange termijn (voor 'onbepaalde tijd') in stand te houden. Hier zijn wel blijvende verantwoordelijkheden aan verbonden voor de rechthebbende.*
- *Op twee van de vier gemeentelijke begraafplaatsen in Utrecht zijn er Islamitische grafvelden, maar daarop is de gemeentelijke regelgeving (verordening) van toepassing en er wordt door de moslims relatief weinig gebruik gemaakt van het grafrecht voor onbepaalde tijd.*
- *Het is niet de taak van de (lokale) overheid om er naar te streven een graf zo lang mogelijk in stand te houden. Er moet daarin een afweging worden gemaakt voor duurzaam en doelmatig gebruik van schaarse ruimte.*
- *Begraafplaatsen hebben een zeer lang grondgebruik (zo mogelijk voor honderden jaren) en niet eerder dan dat een begraafplaats juridisch gesloten is verklaard en er geen grafrechten meer zijn, kan de grond een andere bestemming of een ander gebruik krijgen. Begraafplaatsgrond dient daarom duurzaam en doelmatig te worden beheerd en gebruikt.*
- *De gemeente Utrecht heeft vier algemene begraafplaatsen en daarnaast is er de 'locatie Hamlaan', die wel de bestemming begraafplaats heeft nu maar geen begraafplaats ís.*

2.1 Gemeentelijke en bijzondere begraafplaatsen

Er zijn in Nederland, bij wet, twee soorten begraafplaatsen:

- gemeentelijke begraafplaatsen, ook vak aangeduid als algemene begraafplaatsen, in eigendom en gebruik van een gemeente, en
- 'bijzondere begraafplaatsen', ook wel particuliere begraafplaatsen genoemd, in gebruik bij een stichting, (adellijke) familie of een kerkgenootschap. De katholieke, protestantse en bijvoorbeeld Joodse begraafplaatsen zijn dus bijzondere begraafplaatsen.

Er zijn in Nederland circa 4.300 begraafplaatsen in gebruik. Deze zijn als volgt onderverdeeld:

- 1.500 gemeentelijke begraafplaatsen;
- 1.300 Katholieke begraafplaatsen;
- 940 Protestantse begraafplaatsen;
- 310 niet kerkelijke particuliere begraafplaatsen (van bijvoorbeeld stichtingen);
- 240 Joodse begraafplaatsen;
- 2 Islamitische begraafplaatsen[4].

In bijlage A is een overzicht opgenomen van de tien begraafplaatsen in de gemeente Utrecht. Vier daarvan zijn gemeentelijk en zes zijn particulier (drie Rooms Katholieke, twee Protestantse en een Joodse).

2.2 De behoefte aan een Islamitische begraafplaats in Utrecht

De gemeente heeft recent, gerelateerd aan de gevolgen van de coronacrisis, meervoudig het verzoek ontvangen om hulp bij het realiseren van een Islamitische begraafplaats in Utrecht. Daarbij dient vooropgesteld te worden dat tot op heden nog geen concreet gedetailleerd initiatiefvoorstel of uitvoeringsplan is uitgewerkt. In bijlage B is een uitvoerig en chronologisch overzicht opgenomen van de processtappen tot op heden.

In 2014 is voor zover bekend voor het eerst door een particuliere partij, te weten BIBIN[5], concreet aangegeven dat er behoefte is aan een Islamitische begraafplaats in gemeente Utrecht. Dit was ten tijde van het gevoerde ontwikkelproces Hamlaan. In paragraaf 2.5 is het dossier Hamlaan verwoord.

De essentie van de behoefte aan een eigen Islamitische begraafplaats bestaat uit de volgende onderdelen:

- Het belangrijkste aspect is eeuwigdurende grafrust (meer hierover in paragraaf 2.3).
- Daarnaast dient het begraven en in stand houden van het graf 'betaalbaar' te zijn, hiermee wordt bedoeld dat naar het oordeel van de initiatiefnemers de tarieven die de gemeente Utrecht hanteert te hoog zijn.
- Tot slot dienen naar eigen behoefte de noodzakelijke rituelen te kunnen worden uitgevoerd.
- Er is behoefte aan zelfbeschikking en deze is het best gewaarborgd bij het in eigendom hebben van de begraafplaats. Eigendom kan hiermee niet als doel maar als middel worden beschouwd om de bovenvermelde belangen te realiseren.

In bijlage C zijn meer uitvoerig de kenmerken van Islamitisch begraven en Islamitische begraafplaatsen opgenomen.

[4] Daarnaast zijn er op circa 70 van de bovengenoemde begraafplaatsen Islamitische grafvelden.

[5] stichting Bijzondere Islamitische Begraafplaatsen In Nederland.

2.3 Eeuwigdurende grafrust in relatie tot een graf voor onbepaalde tijd

Door de moslimgemeenschap is kenbaar gemaakt dat 'eeuwigdurende grafrust' een zeer belangrijk gegeven en het belangrijkste argument om te beschikken over een eigen begraafplaats is. Er is vaak spraakverwarring over de betekenis en de praktische interpretatie van de veel gebruikte termen eeuwigdurende grafrust, eeuwigdurende grafrechten en een graf(recht) voor onbepaalde tijd.

Eeuwigdurend

Onder eeuwigdurende grafrust wordt verstaan dat een graf nooit (bewust) wordt geruimd door menselijk handelen. Er is dan de intentie om het stoffelijk overschot voor altijd ongemoeid te laten. Vaak wordt hierbij ook de term eeuwigdurend grafrecht gebruikt (een vermeend recht om eeuwigdurende grafrust aan te bieden of te garanderen). Niet alleen moslims hebben deze behoefte, ook binnen andere (geloofs-)gemeenschappen zoals bij Joden, Alevieten, Bahá'í, Noachieten en streng gereformeerden is dit het (gewenste) uitgangspunt bij begraven.

De wet op de lijkbezorging kent de termen eeuwigdurende grafrust of eeuwigdurend grafrecht echter niet. Geen enkele begraafplaatseigenaar of -beheerder, van de gemeente of van een particulier, kan in juridische zin of in de praktijk op voorhand eeuwigheid garanderen. Iets oneindig in stand houden is rationeel beschouwd namelijk niet reëel.

Een begraafplaats kan namelijk deze maatschappelijke bestemming verliezen, door bijvoorbeeld onteigening bij een grootschalig infrastructureel project. Ook in de Wet op de Ruimtelijke Ordening bestaat niet de mogelijkheid om een eeuwige bestemming op grond toe te passen. De gemeenteraad dient in de gelegenheid te zijn om een bestemming te wijzigen. Dit geldt dus ook voor particuliere en gemeentelijke begraafplaatsen.

Zo lang mogelijk

Wanneer de beheerder van een (gemeentelijke of particuliere) begraafplaats niet de intentie wil hebben om een graf te ruimen, en er dus de gelegenheid wordt geboden om het graf zo lang mogelijk in stand te houden, dan biedt de wet op de lijkbezorging daarvoor de volgende drie mogelijkheden:

1. Er kunnen grafrechten voor onbepaalde tijd worden verleend voor een particulier graf. Met een grafrecht voor onbepaalde tijd is aangegeven dat bij de uitgifte van het graf (nog) geen einddatum is vastgelegd[6]. Gemeente Utrecht biedt deze mogelijkheid al (zie paragraaf 2.4 en bijlage D).
2. Er kunnen grafrechten voor bepaalde tijd worden verleend voor een particulier graf (bijvoorbeeld voor 20 jaar) en deze grafrechten kunnen dan telkens aansluitend worden verlengd (met bijvoorbeeld 10 jaar). Deze mogelijkheid tot verlengen is wettelijk vastgelegd.
3. Er kan worden begraven in een algemeen graf en gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid dat de wet daarvoor geen voorschriften of beperkingen kent voor de maximale duur van de termijn van uitgifte.

[6] Vergelijk dit bijvoorbeeld met een huurcontract of een arbeidscontract voor onbepaalde tijd.

Er zijn in de praktijk wel voorwaarden verbonden om op deze wijzen een graf en/ of grafbedekking zo lang mogelijk in stand te houden:

a. Er moet bij de begraafplaatsbeheerder (in geval van 1 en 2) een levende rechthebbende bekend zijn.
b. De grafbedekking mag niet worden verwaarloosd.

In paragraaf 2.4 is opgenomen hoe de huidige regelgeving hierover in de gemeente Utrecht is vastgelegd.

Wat zijn de redenen om (in Nederland) een graf te ruimen?

De hedendaagse westerse begraafcultuur is er op gericht om stoffelijke overschotten te begraven (of cremeren) omwille van de volksgezond, waarbij het lijk zich veilig en uit het zicht ontbindt. Daarnaast is de locatie van de begraving of bijzetting een plek om te bezoeken en om te gedenken. Deze begraafcultuur is er daarmee dus niet primair op gericht om een graf zo lang mogelijk te behouden[7]. Wanneer er geen aantoonbare belangstelling meer is voor een graf, dan wordt het graf op een algemene begraafplaats doorgaans geruimd. Deze belangstelling is aantoonbaar wanneer er een levende rechthebbende is (een aanspreekpunt voor de beheerder) en/ of wanneer de grafbedekking niet structureel is verwaarloosd. De redenen dat er wettelijke argumenten zijn om een graf te kunnen ruimen zijn:

- Het ruimtegebruik in Nederland is schaars en dient duurzaam en doelmatig te zijn. Daarin past het niet om er naar te streven elk graf voor altijd in stand te willen houden.
- Het moet te allen tijde duidelijk zijn wie zorg draagt voor de inspanning en de kosten van instandhouding van een graf. Deze verantwoordelijkheid ligt in beginsel bij de nabestaanden.

2.4 Islamitische grafvelden op de algemene begraafplaatsen in Utrecht

In Utrecht zijn op de gemeentelijke begraafplaatsen Kovelswade (sinds 1985) en Daelwijck (sinds 2019) islamitische grafvakken. Het is daarop mogelijk om invulling te geven aan islamitische rituelen en gebruiken. De graven liggen bijvoorbeeld in de voor moslims gewenste richting, op de grafvakken staat een bord met een islamitische gebedstekst, er is op verzoek meestal sprake van begraven kort na het overlijden, er wordt ruimte geboden aan het zelf in het graf leggen van de overledene en de nabestaanden mogen het graf zelf sluiten met medewerking van de begraafplaatsmedewerkers. De bij een eventuele ruiming vrijkomende stoffelijke resten worden overgebracht naar een speciaal islamitisch verzamelgraf op de begraafplaats.

De totale capaciteit graven, al dan niet in gebruik, op de twee Islamitische grafvelden op de begraafplaatsen Kovelswade en Daelwijck bedraagt 961 (respectievelijk 744 en 217). Hiervan zijn er momenteel 515 in gebruik, dan wel nog 446 beschikbaar voor gebruik[8].

[7] Met als uitzondering hierop de behoefte om een graf te behouden om cultuurhistorische reden (een kenmerkende grafbedekking of een kenmerkend persoon).

[8] Dit is vanzelfsprekend een momentopname. De hoeveelheid graven in gebruik bestaat uit 4 typen graven: met grafrecht voor bepaalde tijd, grafrecht voor onbepaalde tijd, algemeen graf en sinds 2012 het graf voor ‘veel te vroeg geboren kinderen’ (minder dan 24 weken gedragen, deze vallen buiten de context van de wet op de lijkbezorging).

De vigerende gemeentelijke regelgeving[9] voorziet in de volgende mogelijkheden om een graf zo lang als gewenst in stand te houden:

1. Er dient een grafrecht te worden aangevraagd. Dat kan:
    a. Ten eerste voor de duur van 10 jaar en daarna kan het tijdig door de rechthebbende telkens worden verlengd met een termijn van 5 of 10 jaar. Dit betekent dat de rechthebbende aan de volgende voorwaarden moet voldoen:
        - Hij/ zij moet zelf tijdig telkens verlengen;
        - Er moet continu een (opvolgende) rechthebbende zijn.
    b. Een grafrecht voor onbepaalde tijd zijn. Dit recht hoeft dus niet te worden verlengd. Bij deze mogelijkheid dient de rechthebbende dus alleen aan de volgende voorwaarde te voldoen:
        - Er moet continu een (opvolgende) rechthebbende zijn.

2.5 Dossier Hamlaan

De locatie Hamlaan neemt in dit dossier een opvallende positie in. Het terrein heeft weliswaar de bestemming begraafplaats, maar het ís momenteel geen begraafplaats.

Er is een langlopend traject gevoerd om mogelijk invulling te geven aan de wens van de bewoners van de wijken Vleuten-de Meern[10] en Leidsche Rijn om dichter bij huis een algemene, dus gemeentelijke, begraafplaats[11] met rouwcentrum te realiseren. In bijlage E is een overzicht opgenomen van dit proces. De mogelijke locatie hiervoor was de Hamlaan. Het is uiteindelijk niet gelukt een private partij te vinden die geïnteresseerd is in het exploiteren van een algemene begraafplaats met rouwcentrum. De belangrijkste redenen hiervoor zijn de dalende trend in de behoefte om te worden begraven[12], het ontbreken van de mogelijkheid voor een combinatie met een crematorium en de verplichte combinatie met een rouwcentrum. Vervolgens is gekeken of de realisatie van een algemene begraafplaats zonder rouwcentrum wel interessant is voor marktpartijen. BIBIN was een van de twee partijen in 2014 die daarop reageerde en voorstelde een Islamitische begraafplaats op de Hamlaan te realiseren. Dit plan sloot echter niet aan bij de wens van de buurt en de gemeenteraad voor een algemene begraafplaats. Dat geldt ook voor een initiatief vanuit de Chinese gemeenschap om er een bijzondere (particuliere) begraafplaats te realiseren. De locatie Hamlaan is op dit moment ingericht als park met terpen, paden en groenvoorzieningen. De voorgenomen eerstvolgende inrichtingsstap is het in 2021 realiseren van een jongerenplek met een voetbalveld en tribune, met behoud van de bestemming begraafplaats.

2.6 De Wet op de Lijkbezorging

Hierboven is al verwezen naar de wet op de lijkbezorging. In bijlage F zijn de belangrijkste artikelen daaruit, in relatie tot het voorliggende vraagstuk, behandeld en toegelicht. Er wordt daarbij in het bijzonder verwezen naar de artikelen 37 t/m 42 die gewijd zijn aan bijzondere begraafplaatsen.

---

[9] Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen Utrecht 2012 en wijzigingen daarin, vastgelegd in de Verordening tot wijziging van de Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen Utrecht 2012 ("Verordening 2016", raadsbesluit 15 september 2016). De wijzigingen betreffen artikelen 15 en 17.

[10] De voormalige gemeente Vleuten-De Meern is sinds 1 januari 2001 onderdeel van de gemeente Utrecht.

[11] In de informatie hierover aan de raad is onbedoeld de term 'openbare' begraafplaats gebruikt in plaats van 'algemene' begraafplaats.

[12] In 1970 werden er in gemeente Utrecht 1.400 mensen begraven, in 2015 is dit teruggelopen tot 325. Steeds meer mensen kiezen voor crematie (aandeel ruim 70%).

Enkele belangrijke wettelijke bepalingen inzake begraafplaatsen zijn hieronder vereenvoudigd weergegeven.

- Er zijn maar twee soorten begraafplaatsen In Nederland (artikel 24):
    - bijzondere begraafplaatsen. Dit zijn particuliere begraafplaatsen, in eigendom en/ of gebruik van bijvoorbeeld een stichting, (adellijke) familie of kerkgenootschap (artikel 37);
    - gemeentelijke begraafplaatsen (ook veel aangeduid als algemene begraafplaatsen).
- Een 'kerkgenootschap' heeft bovendien aanvullende specifieke rechten op een eigen begraafplaats of op het gebruik van een deel van een gemeentelijke begraafplaats (artikelen 38, 39 en 40). Deze specifieke rechten gelden dus niet voor stichtingen en families.
- Een kerkgenootschap is gerechtigd tot het hebben van een kerkelijke begraafplaats, van een oppervlakte overeenkomend met een redelijk deel van de grond die is bestemd als begraafplaats (artikel 38)[13].
- Indien een kerkgenootschap geen eigenaar van de benodigde grond is, dan heeft de gemeente de zorgplicht om het kerkgenootschap de grond op redelijke voorwaarden in eigendom te laten verwerven (artikel 40).
- Wanneer van dat kerkelijk recht geen gebruik wordt gemaakt (of kan worden gemaakt), dan kan het de gemeente verzoeken om een deel van de gemeentelijke begraafplaats te gebruiken. De gemeente heeft in dat geval de taak om het beheer, het onderhoud en de administratie te voeren (artikel 39). Van deze mogelijkheid wordt in Utrecht gebruik gemaakt door de twee Islamitische grafvelden op de algemene begraafplaatsen Kovelswade (sinds 1985) en Daelwijck (sinds 2019).
- Een begraafplaats mag pas als zodanig worden gebruikt wanneer de grond daarvoor de bestemming heeft (een raadsbesluit) én wanneer deze als zodanig is ingericht of geschikt gemaakt én toestemming is verleend (door het college) (artikelen 25, 40 en 41).
- Er wordt begraven in een algemeen graf (waarbij de eigenaar/ beheerder van de begraafplaats bepaalt wie daarin wordt begraven) of in een particulier graf (waarbij de rechthebbende bepaalt wie daarin wordt begraven) (artikel 23).
- De grafrusttermijn bedraagt ten minste 10 jaar. De maximale duur is 'voor onbepaalde tijd', waarbij dus geen einddatum is vastgelegd.
- De eigenaar / beheerder houdt een openbaar register (begraafplaatsadministratie) bij van alle begravingen (op naam en nauwkeurige aanduiding van de ligging van het graf). Wanneer de begraafplaats wordt opgeheven, dan wordt het register bewaard door de gemeente.
- Indien op een begraafplaats tien jaar geen begraving meer heeft plaatsgevonden, dan kan de gemeente de begraafplaats gesloten verklaren. De begraafplaats blijft dan nog zeker 20 jaar onaangeroerd liggen. Het bovengrondse deel van een particulier graf (de grafbedekking) blijft na sluiting van de begraafplaats, mits goed onderhouden, nog zeker 30 jaar in takt.
- Een begraafplaats is pas geen begraafplaats meer, wanneer de grond die bestemming heeft verloren en er zich geen graf meer op bevindt, dan wel dat geen rechthebbende daar aanspraak op kan maken.

[13] De letterlijke wettekst is: *Een kerkgenootschap is gerechtigd tot het hebben van één of meer kerkelijke begraafplaatsen tot een zodanige uitgestrektheid, als overeenkomt met een redelijk deel van de grond, welke in de gemeente voor begraafplaatsen bestemd is. De gemeenteraad kan aan een kerkgenootschap op zijn verzoek toestaan, meer of grotere begraafplaatsen te hebben, onverminderd het recht van de andere kerkgenootschappen, bedoeld in de eerste volzin.*

3. Externe verkenning

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de externe verkenning opgenomen, op basis van gevoerde en schriftelijk vastgelegde vraaggesprekken met de initiatiefnemers, verkregen informatie uit contact met mogelijke andere belanghebbenden en van verkregen informatie bij gemeenten die ook verzoeken tot het realiseren van een Islamitische begraafplaats hebben ontvangen.

De bevindingen in dit hoofdstuk zijn:

- *De door gemeente Utrecht door meerdere moslimorganisaties min of meer gelijktijdig ontvangen verzoeken om een Islamitische begraafplaats te realiseren, heeft nog niet geresulteerd in een concreet en gedetailleerd uitgewerkt plan. Dit is mede afhankelijk van de locatie. Er kan daarom nog geen uitspraak worden gedaan of de realisatie van een eigen Islamitische begraafplaats haalbaar is. Maar kansrijk wordt de ontwikkeling wel geacht.*
- *De initiatieven vanuit de moslimgemeenschap zijn afkomstig van twee partijen, BIBIN en SMUO + partners. De twee partijen werken niet samen.*
- *Het draagvlak en de achterban vanuit de moslimgemeenschap wordt als voldoende groot beschouwd. BIBIN behartigt de belangen van (vooral de) Soennitische moslims in Nederland (en zo mogelijk uit Duitsland en België) en SMUO + partners behartigen de belangen van (vooral de) Soennitische moslims uit de gemeente Utrecht (en zo mogelijk uit de regio).*
- *De twee gemeentes in Nederland waar de enige twee Islamitische begraafplaatsen zijn, gemeente Almere (sinds 2007) en gemeente Tynaarlo (in 2020 in gebruik genomen), constateren dat de twee Islamitische begraafplaatsen moslims uit heel Nederland begraven en dat daardoor de twee begraafplaatsen in een (te) hoog tempo volraken. Gemeente Almere adviseert voorafgaand aan de eventuele realisatie van een Islamitische begraafplaats goede afspraken te maken met de initiatiefnemer.*
- *De meeste gemeenten die ook recent het verzoek tot een Islamitische begraafplaats hebben ontvangen, hanteren het standpunt dat deze voorziening wordt gevonden op de bestaande begraafplaats(en). Er worden geen nieuwe begraafplaatsen gerealiseerd. Daarop is voor zover bekend 1 uitzondering: gemeente Rotterdam werkt mee aan de mogelijke realisatie van een nieuwe begraafplaats voor moslims, door daarvoor gemeentegrond aan de gezamenlijke initiatiefnemers beschikbaar te stellen.*
- *Daarnaast voeren de meeste gemeenten het grafrecht voor onbepaalde tijd in. Gemeente Utrecht heeft deze mogelijkheid al geruime tijd.*
- *Ook vanuit de Chinees-Boedhhistische gemeenschap is er nog een actuele behoefte aan een eigen begraafplaats. Er zijn nog onduidelijkheden over de wensen en voorwaarden, maar koop van grond is voor hen wel een harde voorwaarde. Er is afgesproken dat een verdere verkenning nu vooralsnog achterwege kan blijven, tenzij de gemeente grond verkoopt.*
- *Het is niet aannemelijk, maar ook niet uit te sluiten, dat er naast de Islamitische en de Chinese gemeenschap een derde initiatief volgt.*
- *Het is niet de verwachting, maar ook niet uit te sluiten, dat er vanuit de 'Utrechtse begraaf(plaatsen)wereld' of vanuit andere geloofsgemeenschappen bezwaar wordt gemaakt tegen een Islamitische begraafplaats.*

3.1 Resultaten uit de verkennende overleggen namens de moslimgemeenschap

Er is weliswaar al een lang gekoesterde wens om te beschikken over een Islamitische begraafplaats, maar de concrete aanleiding voor dit onderzoek is een aantal in april en mei 2020 bij gemeente Utrecht individueel ingediende verzoeken van (in chronologische volgorde):

- het Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht en Omgeving (SMUO);
- stichting Bijzondere Islamitische Begraafplaatsen In Nederland (BIBIN);
- het Utrechtse Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar Al Farouk;
- Milli Görüs.

In de eerste verkennende gesprekken die zijn gevoerd geven de lokale moslimorganisaties aan dat de bestaande islamitische grafvakken op de algemene begraafplaatsen Kovelswade en Daelwijck een succes zijn, maar dat de onmogelijkheid tot eeuwige afkoop van grafrechten, het gebrek aan zeggenschap en de beperkte mogelijkheid om de islamitische rituelen volledig en ongestoord uit te voeren een belemmerende factor vormen.

In het verkenningsproces is, in navolging op het collegebesluit van 23 juni 2020, een aantal gezamenlijke en individuele contactmomenten geweest tussen de gemeente en deze organisaties. Daarvan zijn schriftelijke verslagen opgesteld. Deze verslagen zijn ter beschikking gesteld aan de gesprekspartners. Niet alle verslagen zijn door hen akkoord verklaard of vrijgegeven voor publicatie. In bijlage B zijn alle bekende processtappen en overlegmomenten chronologisch weergegeven en in bijlage G is nadere informatie over de initiatiefnemers en de Utrechtse moskeeën opgenomen.

Hieronder zijn puntsgewijs de resultaten van de contactmomenten weergegeven. Deze resultaten zijn gebaseerd op de waarnemingen van de projectleider.

- Er zijn twee partijen (twee onafhankelijke initiatieven) die het hulpverzoek om een Islamitische begraafplaats te realiseren hebben ingediend. Dit zijn:
    - SMUO + partners
        - Dit is het samenwerkingsverband SMUO en de partners Milli Görüs Utrecht, Diyanet Ulu Moskee Utrecht en Moskee Omar Al Farouk Utrecht;
        - Het samenwerkingsverband heeft geen ervaring met de inrichting en bedrijfsvoering van een Islamitische begraafplaats;
        - De doelgroep bestaat uit moslims uit vooral gemeente Utrecht en zo mogelijk uit de regio (moslims uit de omliggende gemeenten);
        - Begin oktober 2020 heeft het samenwerkingsverband een Projectbrief en een aantal Intentieverklaringen aan de gemeente aangeboden, deze zijn opgenomen in bijlage H.
    - BIBIN
        - BIBIN heeft sinds medio 2020 ervaring met het eigendom en gebruik van een Islamitische begraafplaats (in Zuidlaren, gemeente Tynaarlo);
        - De doelgroep bestaat uit alle Soennitische moslims uit Nederland en zo mogelijk uit (de grensgebieden van) België en Duitsland;
        - Mede op basis van deze ervaring wenst BIBIN zoveel mogelijk zelfstandig de Islamitische begraafplaats te realiseren en exploiteren;
        - In oktober 2020 dient BIBIN haar bedrijfsplan en een presentatie aan de gemeente aan, deze zijn opgenomen in bijlage I.
- BIBIN en SMUO werken niet samen en wensen dat vooralsnog ook niet te doen. Er is een te groot verschil in de grondslag waarop het verzoek aan de gemeente is gedaan;

- BIBIN en SMUO zijn door de gemeente wel verzocht de mogelijkheden van onderlinge samenwerking te verkennen;
- Het draagvlak en de doelgroep zijn van voldoende omvang (zie bijlage G);
- Het is niet aannemelijk, maar ook niet uit te sluiten, dat er een derde initiatief vanuit de moslimgemeenschap komt;
- Een Islamitische begraafplaats voorziet in een behoefte van moslims die in Nederland zijn geboren en getogen en daarom dan ook in Nederland willen worden begraven;
- Er is op dit moment nog geen concreet plan uitgewerkt of aan de gemeente voorgelegd. Er kan dus nog niet worden geconcludeerd dat het initiatief haalbaar is.

3.2 Resultaten uit verkend overleg namens de Chinese gemeenschap

Bij de voorgenomen ontwikkeling van de locatie Hamlaan tot (algemene) begraafplaats in 2014, is er interesse getoond vanuit de Chinese gemeenschap om te kunnen beschikken over een eigen begraafplaats. Ook nadat het ontwikkeldossier in de zomer van 2017 is gesloten, is er tussen de gemeente en de vertegenwoordiging namens de Chinese gemeenschap in de zomer van 2019 nog contact geweest over de behoefte aan een eigen begraafplaats. Vanuit de gemeente is toen aangegeven dat het niet voornemens is het terrein Hamlaan te verkopen aan een private partij voor een begraafplaats of anderszins. Vanuit dit recente contact in 2019 en vanuit het oogpunt van zorgvuldige aanpak, is besloten contact op te nemen met de Chinese gemeenschap. Dat heeft geresulteerd in een aantal overleggen en contactmomenten. De resultaten daarvan zijn puntsgewijs als volgt:

- Er is een relatief grote Chinese gemeenschap in Utrecht, met onder meer een Chinese school en sinds eind 2015 een eigen Boeddhatempel in Zuilen;
- De omvang van de doelgroep is niet bekend, maar wordt geschat op enkele duizenden Chinezen uit Utrecht en de omliggende regio;
- In 2014 of 2015 ontstond voor het eerst het idee vanuit de Chinese gemeenschap voor een Chinese begraafplaats in Utrecht. De te ontwikkelen locatie Hamlaan speelde daarin een rol;
- De behoefte aan een eigen Chinese begraafplaats is er nog steeds;
- De behoefte wordt gesteund door de Landelijke Federatie van Chinese Organisaties Nederland (LFCON);
- Op diverse algemene begraafplaatsen in Nederland zijn er Chinese grafvelden. De bekendste is het Chinese deel sinds 2016 op begraafplaats Kranenburg in Zwolle;
- De behoefte is gevoed uit de eigen cultuur en een Boeddhistische achtergrond;
- Chinese Boeddhisten begraven in kisten (geen crematies), 1-diep en graven worden in beginsel niet geruimd. Er wordt daarnaast veel aandacht besteed aan de grafbedekking en er is de behoefte om een eigen toegang tot de begraafplaats te hebben en een tempel;
- Het is een voorwaarde van de initiatiefnemer dat de Chinese begraafplaats in eigendom (koop) wordt verworven. Grondgebruik in situaties als erfpacht, huur of bruikleen zijn geen haalbare of acceptabele alternatieven.

Geconcludeerd wordt dat de initiatiefnemer geen ervaring met het beheer van een begraafplaats heeft, er nog geen beeld is van de omvang van de doelgroep, er nog onvoldoende duidelijkheid is over de eisen en wensen van chinees begraven (denk bijvoorbeeld aan de duur van de grafrust) en er geen concreet plan is uitgewerkt. De initiatiefnemer zal deze vervolgstappen alleen uitwerken wanneer het de garantie heeft dat het de betreffende grond kan kopen.

Als alternatief is aan de initiatiefnemer aangeboden om de mogelijkheid te verkennen om op een beschikbaar deel van één van de gemeentelijke begraafplaatsen een apart vak in te richten en beschikbaar te stellen voor Chinese graven. De gemeente verleent daarbij dan, conform de huidige regelgeving, grafrechten voor bepaalde of onbepaalde tijd. Deze grafrechten en eventueel ook de grafbedekkingen kunnen worden beheerd door een door de Chinese gemeenschap nog in het leven te roepen beheerstichting. Dit alternatief past echter niet in de wens van de initiatiefnemer, omdat grondaankoop een voorwaarde is en blijft. Op basis van deze constateringen is in onderling goed overleg besloten dat de mogelijke realisatie van een particuliere Chinese begraafplaats buiten de scope van dit onderzoek valt. Wanneer de gemeente Utrecht echter overweegt om grond aan de mosliminitiatiefnemer(s) te verkopen, dan dient de Chinese initiatiefnemer hierover te worden geïnformeerd.

3.3 Overige belanghebbenden

Er is in de externe verkenning ook contact opgenomen met een aantal andere, mogelijke, belanghebbenden. De reden voor deze werkwijze is om een zorgvuldig proces te voeren en de zienswijzen en ambities van andere partijen inzichtelijk te krijgen. De resultaten zijn hieronder puntsgewijs behandeld.

- *Joodse gemeenschap*
    - Er is geen reactie ontvangen van de Nederlands Israëlietische Gemeente Utrecht.
    - De Liberaal Joodse Gemeente Utrecht heeft aangegeven geen mogelijkheid te hebben om op korte termijn bij te dragen aan dit onderzoek.
- *Rooms-Katholieke begraafplaats St. Barbara*
    - Heeft geen plannen om uit te breiden of om af te stoten.
- *De Protestantse Gemeente Utrecht (PKN)*
    - Heeft niet inhoudelijk gereageerd.
- *Barbara uitvaartonderneming*
    - Hier is contact mee opgenomen omdat deze onderneming eerder interesse heeft getoond in de ontwikkeling van een begraafplaats op de Hamlaan. De onderneming heeft geen interesse meer in de exploitatie van een begraafplaats.

Er is in deze verkenning geen mogelijkheid gebleken om contact op te nemen met Sjiitische moslims, omdat zij niet (zichtbaar) zijn verenigd en maar een klein deel van de moslimgemeenschap vormen.

Geconcludeerd wordt dat er waarschijnlijk geen aanvullend initiatief wordt aangeboden. Evenmin wordt verwacht dat er vanuit ‘de begraafplaatswereld’ of vanuit andere (geloofs-)gemeenschappen in Utrecht bezwaar wordt ingediend op de ingediende verzoeken.

3.4 Situatie bij andere gemeenten

Er zijn momenteel twee particuliere Islamitische begraafplaatsen in Nederland, in Almere en in Zuidlaren[14]. Maar daarnaast is er een aantal, vooral grote, gemeenten die min of meer gelijktijdig met gemeente Utrecht het verzoek hebben ontvangen om te kunnen voorzien in een Islamitische

[14] In enkele gevallen wordt in de media en op internet Bergen op Zoom als derde plaats met een Islamitische begraafplaats genoemd, maar dat is feitelijk een Islamitisch deel op een RK-begraafplaats met eindigende grafrechten. Van dergelijke situaties zijn er tientallen in Nederland.

begraafplaats. In bijlage J is een zo actueel mogelijk beeld weergegeven van de situatie bij deze gemeenten. Daaruit wordt samengevat het volgende opgemaakt:

- De twee gemeenten in Nederland waar de enige twee Islamitische begraafplaatsen zijn, gemeente Almere (sinds 2007) en gemeente Tynaarlo (in 2020 in gebruik genomen), constateren dat de twee Islamitische begraafplaatsen moslims uit heel Nederland begraven en dat daardoor de twee begraafplaatsen in een (te) hoog tempo volraken.
- Gemeente Almere adviseert voorafgaand aan de eventuele realisatie van een Islamitische begraafplaats goede afspraken te maken met de initiatiefnemer / de gebruiker.
- Gemeenten Amersfoort, Amsterdam, Arnhem, Barneveld en Den Haag hanteren de beleidslijn dat er geen nieuwe begraafplaatsen worden aangelegd en dat de uitwerking van het verzoek om een Islamitische begraafplaats (dus) op de bestaande begraafplaatsen wordt gerealiseerd. De invoering van grafrechten voor onbepaalde tijd (die gemeente Utrecht al heeft) is daarbij een bijdrage in de gewenste situatie.
- Gemeente Rotterdam volgt eveneens de beleidslijn om grafrechten voor onbepaalde tijd in te voeren, maar werkt daarnaast mee aan de mogelijke realisatie van een zelfstandige Islamitische begraafplaats door daarvoor gemeentegrond van circa 3 ha groot beschikbaar te stellen aan de gezamenlijke initiatiefnemers.

4. Interne verkenning

In dit hoofdstuk zijn de resultaten opgenomen van de interne verkenning naar de mogelijkheden en uitgangspunten die de gemeente Utrecht heeft bij de mogelijke realisatie van een particuliere begraafplaats.

De bevindingen in dit hoofdstuk zijn:

- *Aanbevolen wordt om de wens uit te spreken dat de Islamitische begraafplaats beschikbaar wordt voor alle moslims binnen de gemeente Utrecht.*
- *De initiatiefnemers wensen grond in eigendom te verwerven, om zo in ieder geval langdurig (eeuwigdurend) gebruik te kunnen maken van de begraafplaats. Het is niet realistisch om te verwachten dat koop van particulier terrein kansrijk is. Daarna en daarnaast zal bovendien de bestemming moeten worden gewijzigd.*
- *Verkoop van gemeentegrond is beleidsmatig geen optie. Gronduitgifte in erfpacht is wel een mogelijkheid. Erfpacht is het recht op het 'vol genot' op het onroerend goed van een ander. Voor dat recht moet de erfpachter een vergoeding (canon) betalen aan de eigenaar. Voor deze grond wordt de canon eeuwigdurend afgekocht.*
- *De Hamlaan (met de bestemming begraafplaats) is voor nu niet de meest voor de hand liggende locatie voor de ontwikkeling van een Islamitische begraafplaats. Er zijn geen begraafplaatsvoorzieningen.*
- *Op de gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg is een terreindeel beschikbaar te maken voor een zeer lang gebruik als Islamitische begraafplaats. Enkele basisvoorzieningen zijn al aanwezig, maar dit terreindeel is niet vrij van botrestanten van eerder begraven overledenen en verzamelgraven. Door deze huidige 'leegstand' op te heffen voldoet de gemeente bovendien aan haar algemene maatschappelijke opgave om beschikbare voorzieningen duurzaam en doelmatig te gebruiken. De locatie Tolsteeg is hierdoor relatief snel in gebruik te nemen als Islamitische begraafplaats.*
- *Het beschikbare terreindeel op Tolsteeg heeft een netto begraafcapaciteit overeenkomstig het aandeel moslims in de gemeente Utrecht. Dit betekent dat wanneer deze locatie gebruikt wordt als 'kerkelijke' begraafplaats voor alle moslims in gemeente Utrecht, er in beginsel voldaan wordt aan artikel 38 van de wet op de lijkbezorging.*
- *Het eventueel overdragen aan de initiatiefnemers van de bestaande Islamitische vakken op de algemene begraafplaatsen Daelwijck en/ of Kovelswade geeft geen voldoende invulling aan de wens. Daartoe zou de instemming moeten worden verleend van de rechthebbenden van de uitgegeven graven op deze vakken. Daarnaast is de resterende begraafcapaciteit beperkt.*

4.1 Structureel contact gemeente – moslimorganisaties

Vanuit de portefeuille Openbare orde en Veiligheid heeft de gemeente Utrecht structureel bestuurlijk overleg met de lokale moskeebesturen. Er is overlap tussen deze gesprekspartner van de gemeente en het initiatief vanuit de samenwerkende moskeeën. Vanuit de portefeuille wordt het volgende meegegeven inzake de wens om een Islamitische begraafplaats te realiseren:

- Er is sprake van een goede en vertrouwde overlegstructuur tussen de gemeente en de moskeebesturen in Utrecht. Minimaal vijf keer per jaar is er bestuurlijk overleg (met de burgemeester en soms een wethouder).
- Naar het oordeel van de gemeente is er in de moskeebesturen genoeg organisatietalent aanwezig. De meeste moskeeën worden over het algemeen goed bestuurd.
- Wanneer een Islamitische begraafplaats wordt gerealiseerd, dan dienen de moskeeën en overige deelnemende partijen vanuit verschillende stromingen of landen van herkomst daarin samen op te trekken. Dit betekent concreet een actieve samenwerking tussen (ten minste) de Turkse én Marokkaanse organisaties / moskeeën. Niet de een of de ander. Er zal dan sprake zijn van voldoende draagvlak.
- Een particuliere Islamitische begraafplaats hoeft niet gezien te worden als strijdig met integratie. Het geeft juist invulling aan het beginsel van religieuze vrijheid. Het is een kansrijk gegeven dat de inwoners die hier zijn geboren en getogen, zich dusdanig thuis voelen dat ze ook hier willen worden begraven.

4.2 Behoefte aan grond

De initiatiefnemers hebben behoefte aan grond om hun Islamitische begraafplaats te kunnen realiseren. De voorkeur gaat uit naar volledige eigendom door koop. Eigendom van grond wordt door de initiatiefnemers beschouwd als een zekerheid om in de gewenste behoefte te kunnen voorzien, zoals eigen gebruik en het verlenen van eeuwigdurende grafrust. Het grondeigendom mag daarmee meer als middel worden beschouwd en niet als doel.

De algemene gemeentelijke beleidslijn voor ruimtelijke vraagstukken door particulieren is dat de initiatiefnemer zelf in zijn grondbehoefte dient te voorzien. De gemeente biedt hiervoor geen grond aan en voert geen zoekopdracht uit. Als vervolgens voor een locatie een initiatiefvoorstel is opgesteld en aan de gemeente is aangeboden, dan zal dit door de gemeente worden getoetst en wordt bekeken of een bestemmingsplanwijziging op de locatie mogelijk is. De procedure om een bestemmingsplan te wijzigen duurt doorgaans minimaal een jaar.

Vanwege de schaars beschikbare grond in de gemeente Utrecht, wordt verondersteld dat het onwaarschijnlijk is dat de initiatiefnemers hier zelf in kunnen voorzien.

4.3 Uitgifte van gemeentegrond

De gemeente Utrecht hanteert het beleid dat het, behoudens voor woningbouw, geen grond verkoopt. De mogelijkheid van uitgifte in eeuwigdurende erfpacht is wel een optie. Daarnaast is het in beginsel mogelijk gemeentegrond uit te geven in huur, bruikleen of medegebruik.

Belangrijk kenmerk van een begraafplaats is, dat zolang er nog grafrechten zijn, de graven niet kunnen worden geruimd en de begraafplaats dus geen ander grondgebruik kan krijgen. Dit geldt voor elke begraafplaats, dus niet alleen voor Islamitische begraafplaatsen. In de wet op de lijkbezorging is vastgelegd dat zelfs nádat een begraafplaats juridisch is gesloten er nog minimaal enkele decennia geen ander gebruik of andere bestemming mogelijk is. Grondgebruik in (eeuwigdurende) erfpacht sluit daar het beste op aan.

Erfpacht is het recht op het ‘vol genot’ op het onroerend goed van een ander. Voor dat recht moet de erfpachter een vergoeding (canon) betalen aan de eigenaar. Het belangrijkste verschil tussen erfpacht en huur is, dat erfpacht een zakelijk recht is gekoppeld aan het onroerend goed. Terwijl

huur een persoonlijk recht is, gekoppeld aan de persoon van de huurder. Een huurder kan de huur niet zonder toestemming van de eigenaar aan iemand anders overdoen. Maar een erfpachter kan het recht in beginsel wel verkopen.

De uitgifte in erfpacht door gemeente Utrecht vindt plaats conform de Algemene Voorwaarden voor de uitgifte van gronden in erfpacht van de Gemeente Utrecht (AV 1989). Voor deze grond wordt de canon eeuwigdurend afgekocht. De afkoopsom voor de canon is daarbij in beginsel gelijk aan de 'marktconforme grondwaarde', rekening houdend met het gebruik dat volgens de erfpachtvoorwaarden op de grond is toegestaan. Er is echter geen standaard om de waarde van een begraafplaats te bepalen. Er is namelijk geen sprake van regelmatig voorkomend economisch verkeer en het is niet gebruikelijk dat een economisch rendement op een begraafplaats haalbaar is.

Conform de vastgestelde Grondprijzenbrief gemeente Utrecht 2020 dient voor een begraafplaats in beginsel de grondprijs voor 'maatschappelijk (bijzondere doeleinden) onbebouwd' te worden gehanteerd. Voor 2020 is deze vastgesteld op € 50,13 per m^2 exclusief BTW. Daar kan, omdat het een bijzondere situatie betreft, gemotiveerd van worden afgeweken op basis van een specifieke taxatie. De gemeenteraad dient in te stemmen met het eventueel toepassen van een lagere prijs dan in de Grondprijzenbrief is opgenomen.

Om invulling te geven aan de mogelijkheid dat begraafplaatsgrond in erfpacht wordt uitgegeven, dient de beleidslijn te worden gehanteerd dat de gebruiker juridisch eigenaar en gebruiker is voor zolang zij actief is en voor zolang de grond de bestemming begraafplaats behoudt. Daarna dient het juridisch eigendom en gebruik weer in handen van de gemeente Utrecht te komen. Hiervoor dient in de uitgifteovereenkomst te worden opgenomen dat de gemeente Utrecht een voorkeursrecht van koop heeft, inclusief een toestemmingsclausule, en de mogelijkheid voor Bibob, voor als de gemeente niet wil kopen en de stichting de in erfpacht uitgegeven grond kan of wil doorverkopen.

4.4 Potentiële locaties

In deze paragraaf zijn de mogelijke locaties voor een bijzondere begraafplaats opgenomen. Deze opsomming is tot stand gekomen na overleg met de intern betrokkenen en gebaseerd op meest kansrijke opties, te weten gronden van de gemeente met de bestemming begraafplaats.

4.4.1 Locatie Hamlaan

De initiatiefnemers refereren in het begin van deze verkenning aan de locatie Hamlaan. Daar is in 2014 naar aanleiding van een wens van de gemeente geprobeerd een algemene begraafplaats te realiseren en de exploitatie in handen te geven van een marktpartij. De ontwikkeling van een algemene begraafplaats in deze opzet bleek, zonder crematorium, uiteindelijk (economisch) niet haalbaar. Meer hierover in bijlage E. Maar omdat de locatie in het vigerend Bestemmingsplan de planologische bestemming begraafplaats heeft, is door de initiatiefnemers gewezen op de mogelijkheid om hier de gewenste Islamitische begraafplaats te realiseren.

Het terrein heeft weliswaar de bestemming begraafplaats, maar het ís nu geen begraafplaats. Het is niet als zodanig aangewezen door het college en er zijn geen basisvoorzieningen als gebouwen en nuts aanwezig. Er is daarnaast momenteel geen behoefte of noodzaak om het areaal begraafplaatsen in de gemeente Utrecht uit te breiden (dit bleek al bij het sluiten van het dossier Hamlaan als ontwikkellocatie tot de vijfde algemene begraafplaats van de gemeente en dit blijkt uit de volgende paragraaf). Vanuit het oogpunt van efficiënt en duurzaam grondgebruik ligt het meer voor de hand

om in de grondbehoefte te voorzien door te kijken of op een bestaande begraafplaats een daarvoor beschikbaar terreindeel is te gebruiken.

4.4.2 Locatie begraafplaats Tolsteeg

Tolsteeg is één van de vier algemene begraafplaatsen van de gemeente en een deel is niet meer actief in gebruik als begraafplaats.

In 2012 heeft de gemeente intern het Inkrimpplan algemene begraafplaatsen opgesteld. De aanleiding was de duidelijke afname in de hoeveelheid begravingen. In de jaren '60 van de vorige eeuw vonden op de algemene begraafplaatsen in Utrecht jaarlijks nog 1.400 begrafenissen plaats. Dit aantal is door de sterk toegenomen behoefte aan cremeren afgenomen tot nog maar 300 tot 325 begrafenissen per jaar. Er ontstaat daardoor leegstand op de algemene begraafplaatsen en deze wordt structureel geacht. De vier gemeentelijke begraafplaatsen beschikken daarom dus over een overcapaciteit aan beschikbare graven. Deze overcapaciteit is direct beschikbaar voor een ander gebruik (structurele herbestemming).

Deze beschikbare capaciteit is er vooral en aaneengesloten op de algemene begraafplaats Tolsteeg. Dat is ter plaatse ook duidelijk zichtbaar; een groot - op het oog leeg - terreindeel is beschikbaar om in te begraven. Het maaiveld is ingericht met gras en bomen. Ondergronds zijn er - tot circa twee meter beneden maaiveld - nog wel veel bijeengebrachte en oorspronkelijke graven met menselijke botresten. Het is technisch mogelijk deze botresten uit de grond te halen en op zorgvuldige wijze elders op de begraafplaats te bewaren (conform de regelgeving in de wet op de lijkbezorging). Dit beschikbare terreindeel heeft verder de volgende indicatieve kenmerken:

- De bruto oppervlakte bedraagt circa 10.700 m^2. Met bruto wordt bedoeld dat daarin de algemene delen als de taluds, paden en bomen zijn meegerekend;
- De netto oppervlakte bedraagt circa 6.400 m^2. Met netto wordt de effectieve oppervlakte om in te begraven bedoeld. Naar de maatstaven zoals gemeente Utrecht in de praktijk toepast, kunnen er op deze netto oppervlakte 1.000 graven worden uitgegeven[15].
- Wanneer deze 'Utrechtse maatstaven' zouden worden versoepeld, dan is het mogelijk circa 1.400 graven uit te geven[16].
- Naar verwachting neemt de beschikbare oppervlakte (de overcapaciteit) in de komende decennia nog toe.

In de wet op de lijkbezorging is er in 1 artikel een verwijzing opgenomen over de oppervlakte van een (deel van) begraafplaats. De vrij vertaalde interpretatie van artikel 28 is dat een kerkelijke begraafplaats minimaal voldoende groot is om de leden van die kerk daarop te begraven[17]. Aan dit wetsartikel kan in deze situatie als volgt rekenkundig invulling worden gegeven:

- Er zijn 43.000 moslims in gemeente Utrecht, dat is 12% van de bevolking (zie bijlage G2).
- De effectieve netto oppervlakte van het beschikbare deel op Tolsteeg is 6.400 m^2, dat is 10% van de totale netto oppervlakte algemene begraafplaatsen in Utrecht (zie bijlage A).

[15] Er wordt in dit geval dus gerekend met 6,3 m^2 per graf. Daarbij is onder meer rekening gehouden dat graven goed bereikbaar zijn, met de landelijke richtlijnen dat de onderlinge afstand tot graven minimaal 30 cm bedraagt en dat de hedendaagse kistafmetingen 2,42 meter x 1,01 meter bedragen.

[16] Dit komt overeen met 4,5 m^2 per graf.

[17] Wat de wetgever feitelijk zegt is dat wanneer x% van de bevolking van een gemeente aangesloten is bij een kerk, dan heeft die kerk recht op een eigen begraafplaats met een oppervlakte van ten minste x% van het totale areaal (gemeentelijke) begraafplaatsen.

Hiermee wordt geconcludeerd dat wanneer het beschikbare deel van begraafplaats Tolsteeg ingezet wordt als ‘kerkelijke’ begraafplaats voor de moslims in gemeente Utrecht, er in beginsel voldaan wordt aan artikel 28 van de wet op de lijkbezorging.

4.4.3 Locatie begraafplaats Soestbergen

Deze gemeentelijke begraafplaats heeft de status van Rijksmonument en beschikt nog maar over beperkte uitgiftemogelijkheden. Daarom is deze begraafplaats niet geschikt om er gedeeltelijk een Islamitische begraafplaats van te maken. Er zijn op Soestbergen geen grote aantallen graven aaneengesloten vrij, zoals bijvoorbeeld op begraafplaats Tolsteeg. Om die reden kunnen er wel individuele graven aan moslims worden uitgegeven, maar geen apart gedeelte (in eigen beheer) worden gegeven.

4.4.4 Locatie begraafplaats Kovelswade

Op de gemeentelijke begraafplaats Kovelswade zijn op het aparte Islamitische grafveld 744 Islamitische (kinder- en volwassenen) graven beschikbaar. Daarvan zijn er momenteel 483 in gebruik en dus nog 261 uit te geven. Er is de komende jaren geen mogelijkheid dit areaal uit te breiden.

Het is weliswaar technisch mogelijk om het Islamitische grafveld af te sluiten van het algemene deel van de begraafplaats en er een aparte toegang naartoe te aan te leggen. Daarmee zou het in gebruik of zelfs eigendom kunnen worden overgedragen aan een Islamitische beheerorganisatie. Maar dit vergt dan een relatief grote investering voor 'slechts' maximaal 261 nog resterend uit te geven graven. Bovendien dienen alle rechthebbenden op de bestaande graven akkoord te gaan met deze verandering. Het strekt daarmee tot de aanbeveling deze wijziging niet door te voeren.

Bovendien is het wenselijk dat er een Islamitisch grafveld onder beheer van de gemeente in stand wordt gehouden, ten behoeve van de moslims die er voor kiezen niet te worden begraven op de mogelijk te realiseren Islamitische begraafplaats.

4.4.5 Locatie begraafplaats Daelwijck

Net zoals op begraafplaats Kovelswade beschikt de gemeentelijke begraafplaats Daelwijck over een volledig ingericht Islamitisch veld. Deze is recent in gebruik genomen en heeft daarom nog relatief veel (185) vrije grafplekken beschikbaar. Net zoals op begraafplaats Kovelswade is het technisch mogelijk dit deel af te schermen en het een eigen toegang te verlenen. Daartoe dient dan wel een extra afslag van de Floridadreef en een brug over het water te worden gerealiseerd. Gezien de geringe grafcapaciteit op het Islamitische vak is deze investering echter niet aan te bevelen. Net als bij Kovelswade wordt met dezelfde argumenten daarom aanbevolen dit niet te doen.

5. Uitgangspunten

In dit hoofdstuk zijn op basis van de resultaten van de verkenning enkele uitgangspunten geformuleerd waarop de Islamitische begraafplaats kan worden gerealiseerd. Deze dienen nog in de verdere uitwerking te worden getoetst op juistheid, volledigheid en juridische haalbaarheid.

Beoogd houder (exploitant)

De wet op de lijkbezorging gebruikt de term 'houder' voor de exploitant van een begraafplaats.

a. De houder heeft een aantoonbaar diepgeworteld netwerk en maatschappelijke relevantie in de gemeente Utrecht;
b. Het initiatief dient aantoonbaar gedragen te worden door de Utrechtse islamitische gemeenschap;
c. De houder is bij voorkeur een 'kerkgenootschap' of, in lijn met de geest van de wet op de lijkbezorging, een religieuze organisatie;
d. De houder heeft geen commercieel belang en past geen verdienmodel toe;
e. De houder heeft een aantoonbaar transparant, door de overheid toetsbaar, en solide financieel beleid om de begraafplaats te exploiteren.

Locatie

f. De beoogde locatie voor de Islamitische begraafplaats is een daarvoor beschikbaar deel op de algemene begraafplaats Tolsteeg;
g. De beoogde locatie wordt uitgeven in erfpacht.

Lokale voorziening

h. De houder behartigt de belangen van de moslims die woonachtig zijn binnen de gemeente Utrecht;
i. De gemeente spreekt de voorkeur uit dat de houder geen onderscheid maakt in Islamitische stroming of land van herkomst en dat geen moslim uit de gemeente Utrecht wordt uitgesloten;
j. De houder zet zich in om langdurig te voorzien in voldoende begraafcapaciteit zodat ook komende moslimgeneraties in de gemeente Utrecht gebruik kunnen maken van de Islamitische begraafplaats.

Uitwerkingsplan

k. De gemeente stelt in een co-creatie met de beoogd houder een uitwerkingsplan op;
l. In het uitwerkingsplan worden afspraken gemaakt over hoe wordt omgegaan met, of invulling gegeven wordt aan, de volgende aspecten:
   - De inrichting en de fysieke begrenzing van de Islamitische begraafplaats;
   - Het beheer en het onderhoud van de Islamitische begraafplaats;
   - De voorbereiding en de fysieke uitvoering van de uitvaartwerkzaamheden;
   - Het contact en de communicatie met de doelgroep en de omliggende buurt;
   - De verantwoordelijkheid over de duur van de aangeboden termijn van grafrust;

- De uitvoering van de administratieve taken;
- De verdeling en de dekking van de eenmalige en structurele kosten;
- De financiële zelfstandigheid van de houder;
- De situatie op de lange termijn waarin door de houder eventueel niet meer kan worden voldaan aan de uitvoering van afspraken, verplichtingen en/ of exploitatie.

m. De afspraken tussen de gemeente en de houder zijn in beginsel gebaseerd op een groeimodel, waarin:
   - De houder steeds meer groeit naar zelfstandigheid en de gemeente steeds meer 'loslaat';
   - De mogelijkheid er is om tussentijds te evalueren en bij te sturen, bijvoorbeeld wanneer toekomstige generaties van de doelgroep andere eisen of wensen heeft;
   - De afstemming groeit in efficiency, verwachtingen en probleem-signalerend en probleemoplossend vermogen.

BIJLAGE A: De begraafplaatsen in gemeente Utrecht

Hieronder zijn alle, voor zover bekend, 10 algemene en bijzondere begraafplaatsen in de gemeente Utrecht benoemd en zo mogelijk kort toegelicht.

De algemene begraafplaatsen (in eigendom en beheer van de gemeente), van groot naar klein

1. Algemene begraafplaats Tolsteeg (Maansteenweg 1 in Hoograven)
    - De bruto oppervlakte bedraagt 83.037 m^2. Dit is inclusief algemene delen als bebouwing, toegang, wegen en paden, structureel groen en bomen, taluds en oppervlaktewater.
    - De netto oppervlakte bedraagt 16.265 m^2. Dit is het effectieve deel van de begraafplaats om in te begraven.
    - De begraafplaats is in 1934 gerealiseerd.
    - Op deze begraafplaats staat een aula en het kantoor voor de begraafplaatsbeheerders.
2. Algemene begraafplaats Daelwijck (Floridadreef 11 in Overvecht)
    - De bruto oppervlakte bedraagt 58.944 m^2.
    - De netto oppervlakte bedraagt 10.923 m^2.
    - De begraafplaats is in 1967 in gebruik genomen.
    - Op deze begraafplaats is een Islamitisch grafvak, met een netto oppervlakte van 1.848 m^2.
3. Algemene begraafplaats Soestbergen (Gansstraat 167 in Oost)
    - De bruto oppervlakte bedraagt 58.571 m^2.
    - De netto oppervlakte bedraagt 21.403 m^2.
    - De begraafplaats is in 1830 in gebruik genomen en heeft thans de status van rijksmonument.
    - Deze begraafplaats heeft een speciaal grafvak voor Oud-Katholieken.
4. Algemene begraafplaats Kovelswade (Koningsweg 47 in Oost)
    - De bruto oppervlakte van de gehele begraafplaats bedraagt 57.830 m^2.
    - De netto oppervlakte daarbinnen bedraagt 16.773 m^2.
    - De begraafplaats stamt uit 1901.
    - Deze begraafplaats heeft sinds de jaren ’80 een Islamitisch grafvak, met een netto oppervlakte van 3.604 m^2.

De som van de netto, effectieve, begraafoppervlakte bedraagt 65.363 m^2.

Uitzonderlijke situatie: locatie Hamlaan

- Het terrein is in eigendom van de gemeente.
- Het terrein heeft de bestemming begraafplaats, maar het ís geen begraafplaats.

De bijzondere begraafplaatsen

5. RK begraafplaats St. Barbara (Prinsesselaan 2).

6. RK parochiële begraafplaats Mariakerk (Pastoor Boelenslaan 11, De Meern).

7. RK begraafplaats Vleuten (Pastoor Ohllaan 34a, Vleuten). De oppervlakte bedraagt 4.300 m².

8. Protestantse begraafplaats De Meern (Zandweg 148, De Meern).

9. PK begraafplaats Vleuten (Europaweg 18, Vleuten). De oppervlakte bedraagt 3.100 m².

10. Joodse begraafplaats (Zandpad 2).
    - Deze particuliere begraafplaats is nog steeds in gebruik.
    - De begraafplaats is een rijksmonument en stamt uit 1808.
    - Er staan circa 800 grafstenen.
    - De eigenaar is het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap en het beheer wordt uitgevoerd door de Stichting Joodse Begraafplaats.

BIJLAGE B: Processtappen behoefte aan Islamitische begraafplaats

Onderstaand is chronologisch weergegeven op welk moment welke stap is genomen om zo mogelijk te komen tot een Islamitische begraafplaats in gemeente Utrecht.

April 2004:	Stichting BIBIN (Bijzondere Islamitische Begraafplaatsen In Nederland), Utrecht wordt opgericht, ingeschreven in de Kamer van Koophandel. De activiteit is “Het realiseren van bijzondere islamitische begraafplaatsen met eeuwigdurend grafrecht”.
April – juni 2014:	Aanbesteding ontwikkeling algemene begraafplaats Hamlaan. BIBIN toont interesse, maar schrijft niet in.
1 december 2014:	De gemeente vraagt BIBIN of het interesse heeft in de ontwikkeling en exploitatie van een algemene begraafplaats, zonder aula en/ of zonder rouwcentrum.
16 februari 2015:	BIBIN voert overleg met de gemeente over de locatie Hamlaan. Er wordt gesproken over enerzijds de wens van de gemeente om te komen tot een algemene begraafplaats en anderzijds de wens van BIBIN tot de ontwikkeling van een Islamitische begraafplaats. De ambitie van BIBIN sluit niet aan op de eis van de gemeente.
10 juli 2017:	Raadsbrief Beëindigen ontwikkeling begraafplaats Hamlaan (referentie 1922555/1705171501-PT). • Ondanks het uitgebreide aanbestedingstraject zijn potentiële marktpartijen er uiteindelijk niet in geslaagd een haalbaar plan te maken voor het realiseren van een openbare (algemene) begraafplaats aan de Hamlaan. • Mocht er in de toekomst toch sprake zijn van nieuwe inzichten of nieuwe initiatieven voor een openbare (algemene) begraafplaats dan blijft dat mogelijk. • Het plan van BIBIN voor een Islamitische begraafplaats sloot niet aan bij de wens van de buurt en gemeenteraad voor een openbare (algemene) begraafplaats.
27 januari 2019:	Raadsfractie DENK stelt schriftelijke vragen over Islamitische begraafplaatsen Utrecht (SV 2019, nr. 18). Een vraag luidt: “Wat moet BIBIN doen om een Islamitische begraafplaats (op de Hamlaan of elders) met eeuwige grafrust in Utrecht te realiseren? Welke stappen moeten daarvoor genomen worden en binnen welke termijn kunnen ze dit realiseren?”
20 februari 2019:	Het college beantwoordt de vragen van DENK, waaronder: “Het oprichten, exploiteren en onderhouden van bijzondere begraafplaatsen is geen gemeentelijke taak. Eeuwige grafrust, betekent ook eeuwig zorgdragen voor het graf. Het college staat open voor initiatieven van partijen die een bijzondere begraafplaats in Utrecht willen oprichten, exploiteren en onderhouden. BIBIN kan een gedetailleerd initiatiefvoorstel met een concrete locatie aanleveren. Daarna wordt dit getoetst en bekeken welke procedure (i.r.t. bestemmingsplan, draagvlak etc.) nodig is”.

18 juni 2019: E-mail van de gemeente aan de initiatiefnemer voor een Chinese begraafplaats op locatie Hamlaan (de heer Van den Oosten).

- Een Chinese begraafplaats behoort helaas niet tot de mogelijkheden.
- De Hamlaan is bestemd voor een openbare/ algemene begraafplaats, wat betekent dat iedereen (ongeachte komaf of religie) er begraven kan worden.
- Nu er geen partij gevonden is die hier een algemene begraafplaats (zonder crematorium) kan exploiteren heeft dit gebied een parkachtige invulling gekregen.
- Op dit moment zijn er diverse maatschappelijke functies waarvoor een locatie wordt gezocht en daarvoor wordt ook naar het gebied bij de Hamlaan gekeken. De gemeente is daarom niet voornemens dit terrein te verkopen aan een private partij (voor een begraafplaats of anderszins).
- Als u voor een andere locatie een initiatiefvoorstel heeft, zal dit worden getoetst en wordt bekeken of een bestemmingswijziging op die locatie mogelijk is.
- Op de bestaande begraafplaatsen zijn er ook mogelijkheden voor Chinese graven. Als men een eigen vak wil, is daar op Tolsteeg en Daelwijck ruimte voor.

26 maart 2020: De Tweede Kamer verwerpt de motie van DENK. De motie is een verzoek om met gemeenten in gesprek te treden om op korte termijn locaties te realiseren waar begraven kan worden met eeuwige grafrust.

5 april 2020: Brief van SMUO aan de burgemeester.

- SMUO doet een beroep op de gemeente Utrecht voor het creëren dan wel mogelijk maken van islamitische rustplekken met eeuwige grafrust in Utrecht, zodanig dat islamitische overledenen met alle zorg hier begraven kunnen worden.
- De Islamitische gedeelten op de gemeentelijke begraafplaatsen in Utrecht voldoen niet aan de voorwaarden voor een islamitische begrafenis omdat deze, ondanks de grafrechten voor onbepaalde tijd, geen eeuwige grafrust bieden.
- SMUO is bereid een bijdrage te leveren in instrumenten en middelen voor zover dat nodig is.

8 april 2020: BIBIN mailt de burgemeester.

- BIBIN heeft kennisgenomen van het feit dat het Gemeentebestuur inmiddels welwillend is geworden voor het realiseren van een Islamitische begraafplaats in Utrecht.
- Gelet op de huidige behoefte en de grote urgentie zou BIBIN, mede namens de Utrechtse moskeeën, graag op korte termijn met de gemeente een gesprek hierover willen voeren.

15 april 2020: De burgemeester mailt naar BIBIN en naar SMUO.

- Er zijn ook andere belangstellenden.
- Wij hebben recht voor onbepaalde tijd.

- Eeuwige grafrechten kunnen niet worden toegezegd, eeuwigheid bestaat niet.
- “Uiteraard staat het u, en andere islamitische organisaties, vrij om grond te kopen en de gemeente te vragen in het bestemmingsplan toe te laten dat op deze grond wordt begraven. Op voorhand is daarbij niet te zeggen of deze toestemming kan worden verleend. Ook is op voorhand niet te zeggen of de eis om op die grond eeuwige grafrechten uit te geven zal worden getolereerd”.

21 april 2020: Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar Al Farouk stuurt een mail naar de burgemeester.

- Eeuwig afgekochte grafrechten zijn duur.
- Wij doen een beroep op de gemeente Utrecht om de prijzen voor eeuwige grafrecht te verlagen.
- Indien dit niet haalbaar is, dan is het verzoek vanuit de moslimgemeenschap om een stuk grond beschikbaar te stellen, zodat de moslims begraven kunnen worden met eeuwige grafrechten.

21 april 2020: SMUO mailt naar de burgemeester.

- Ik wil u als onze burgervader vragen ons te ondersteunen of begeleiden bij de realisatie van onze behoefte.

24 april 2020: Eerste begraving op de Islamitische begraafplaats Zuidlaren (gemeente Tynaarlo).

24 april 2020: Raadsbrief update corona, met aanvullende informatie over Islamitisch begraven. Het college meldt aan de raad:

- Op alle Utrechtse begraafplaatsen kan het grafrecht verleend worden voor onbepaalde tijd. Als de rechthebbende van een grafrecht voor onbepaalde tijd overlijdt en is begraven blijft het recht in stand als de erfgenamen dat recht op hun naam laten overschrijven. Het recht vervalt dus als de overschrijving niet plaatsvindt. Ook bestaat de mogelijkheid de stoffelijke resten op een later tijdstip te verplaatsen. Van die mogelijkheid wordt nu al gebruik gemaakt. Wij zijn van mening dat wij voldoende aanbod hebben voor een ieder die langdurige grafrust wenst. Wij zullen daarom geen noodverordening instellen die (tijdelijk) eeuwige graven op de algemene begraafplaatsen mogelijk maakt. Wel zullen wij de mogelijkheden onderzoeken om particuliere initiatieven te ondersteunen en zullen daarop later schriftelijk bij u terugkomen.
- Op de begraafplaatsen Kovelswade (Utrecht Oost) en Daelwijck (Overvecht) zijn islamitische grafvakken aangelegd. De graven liggen in de voor moslims gewenste richting. Op de grafvakken staat een bord met een islamitische gebedstekst, tot stand gekomen in samenwerking met islamitische uitvaartorganisaties. Bij de uitvaart worden islamitische uitvaartrituelen ondersteund. Zo is er meestal sprake van begraven kort na het overlijden (minimaal 36 uur), wordt ruimte geboden aan het zelf in het graf leggen van de overledene en mogen de nabestaanden het graf zelf sluiten met medewerking van de begraafplaatsmedewerkers.

28 april 2020: BIBIN reageert op de mail van de burgemeester van 15 april jl.

- BIBIN koopt de grond en zorgt voor het onderhoud en beheer van de begraafplaats.

- Maar de medewerking van de gemeente is in deze cruciaal. Wij hopen op uw steun.

7 mei 2020: De burgemeester reageert op de mail van SMUO van 21 april jl. en op de mail van BIBIN van 28 april jl.

- Wij zijn van mening dat wij voldoende aanbod hebben voor een ieder die langdurige grafrust wenst. Er zijn Islamitische delen op 2 algemene begraafplaatsen en grafrechten voor onbepaalde tijd kunnen worden verleend.
- Wij hebben, naar aanleiding van uw en andere vragen namens islamitische organisaties en vragen uit de gemeenteraad, toegezegd dat wij de mogelijkheden zullen onderzoeken om particuliere initiatieven te ondersteunen. Zodra hierover meer duidelijkheid is, zullen wij daarop schriftelijk bij u terugkomen en uiteraard is er dan ook de mogelijkheid voor een gesprek.

12 mei 2020: Brief van Milli Görüs Amsterdam aan het college. De brief is algemeen en waarschijnlijk aan meerdere gemeentes verstuurd. De briefschrijver wil:

- Dat de uitgifte van eeuwigdurend grafrechten op de bestaande algemene begraafplaatsen mogelijk wordt gemaakt.
- Daarnaast dient te worden gezocht naar de denkbare oplossing dat een islamitische begraafplaats in eigen beheer wordt gesticht. Hiervoor wordt de ondersteuning van de gemeente bij het vinden van geschikte locatie(s) in de regio en uw (planologische) medewerking gevraagd. De stichting beschikt over de financiële middelen hiervoor.

14 mei 2020: De burgemeester reageert per mail op de brief van 12 mei jl. van Milli Görüs.

- Wij zijn van mening dat wij voldoende aanbod hebben voor een ieder die langdurige grafrust wenst. Er zijn Islamitische delen op 2 algemene begraafplaatsen en grafrechten voor onbepaalde tijd kunnen worden verleend.
- Wij hebben, naar aanleiding van uw en andere vragen namens islamitische organisaties en vragen uit de gemeenteraad, toegezegd dat wij de mogelijkheden zullen onderzoeken om particuliere initiatieven te ondersteunen. Zodra hierover meer duidelijkheid is, zullen wij daarop schriftelijk bij u terugkomen en uiteraard is er dan ook de mogelijkheid voor een gesprek.

15 mei 2020: De Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) stuurt een brief aan de minister van Binnenlandse Zaken met het dringende advies om het systeem van uitgifte van graven voor onbepaalde tijd te handhaven en niet de weg vrij te maken om graven uit te geven met eeuwigdurende grafrechten.

18 mei 2020: De burgemeester reageert op de mail van 21 april jl. van Moskee Omar Al Farouk.

- Wij zijn van mening dat wij voldoende aanbod hebben voor een ieder die langdurige grafrust wenst. Er zijn Islamitische delen op 2 algemene begraafplaatsen en grafrechten voor onbepaalde tijd kunnen worden verleend.
- Het is mogelijk om financiële bijstand te krijgen wanneer de kosten voor een begrafenis in Nederland niet door de nabestaanden gedragen kunnen worden. Deze betaling, die wordt gedaan als bijzondere bijstand, bedraagt maximaal €3.000 en voorziet maximaal in een graf voor tien jaar.

- De gemeente stelt geen aparte regeling in waarbij grafrechten goedkoper dan anders worden aangeboden.

28 mei 2020: De raad bespreekt motie 91 (Een Islamitische begraafplaats met eeuwige grafrust in Utrecht).

- De motie gaat er vanuit dat eeuwige grafrust in Utrecht niet mogelijk is.
- Er zijn initiatiefnemers die bereid zijn om een islamitische begraafplaats te realiseren in Utrecht door een stuk grond te kopen, mits de gemeente(raad) hier ruimte voor geeft.

10 juni 2020: Wethouder Diepeveen overlegt met de voorzitters van:

- Milli Görüs Utrecht;
- Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar Al Farouk;
- Ulu moskee;
- SMUO.

11 juni 2020: Wethouder Diepeveen overlegt met BIBIN.

18 juni 2020: Mr. Van der Putten meldt dat hij de belangen van BIBIN behartigt en richt zich tot de raad:

- Het verzoek wordt ingediend ‘om hulp bij de wens om in Utrecht een bijzondere begraafplaats van en voor moslims aan te leggen’, conform artikel 38 in de wet op de lijkbezorging.
- De reden is de wens tot ‘eeuwigdurende grafrust’.
- Dit is ‘alleen mogelijk wanneer zij over eigen begraafplaatsen beschikken’. Want de eigenaar van een begraafplaats is niet beperkt door het moeten toepassen van grafrechten voor bepaalde of onbepaalde tijd, zoals bij algemene begraafplaatsen het geval is. Bij vol eigendom van de grond kan onbeperkte grafrust worden gegarandeerd.’
- Van der Putten treedt graag op korte termijn in overleg met het college om een voorstel aan de raad te kunnen voorbereiden.

22 juni 2020: De brief van Van der Putten van 18 juni jl. is aan de raad aangeboden (raad 9 juli).

23 juni 2020: Het college besluit:

1. Een startnotitie op te stellen, waarin de mogelijkheden, belangen en randvoorwaarden voor het realiseren van een islamitische begraafplaats in eigen beheer in Utrecht verder worden verkend en waarin tenminste de volgende elementen aan bod komen:
   a. De wettelijke kaders
   b. De haalbaarheid van een initiatief
   c. Locatieonderzoek bestaande en nieuwe locaties
   d. De rol van de gemeente in de periode na de besluitvorming over de startnotitie
2. De raad te informeren met bijgevoegde brief.

Een projectleider wordt aangesteld om de startnotitie te maken. De startnotitie wordt in oktober 2020 naar de raad gestuurd. Bij het maken van de startnotitie

worden de initiatiefnemers betrokken. Daarnaast zal worden gezocht naar een brede vertegenwoordiging van de moslimgemeenschap.

24 juni 2020: Raadsbrief Islamitisch begraven (kenmerk 7705204).

- Wethouder Diepeveen heeft gesprekken heeft gevoerd met de initiatiefnemers.
- De wens om te worden begraven op een Islamitische begraafplaats neemt toe, met name bij de jongere generaties.
- Voorwaarde is dat er voor elke moslim die dat wenst een betaalbaar graf is dat nooit wordt geruimd.
- Men voelt zich op de algemene begraafplaatsen onvoldoende vrij om rouwrituelen te uiten naar islamitisch gebruik. Er is de wens om een eigen gebedsruimte, bewassingsruimte en bezoekruimte op een begraafplaats te hebben.
- Om dit te realiseren willen de initiatiefnemers een particuliere islamitische begraafplaats in eigen beheer oprichten.
- De initiatiefnemers stellen dat de gemeenschap voldoende financiële middelen beschikbaar zal stellen om een particulier initiatief te realiseren en in de toekomst te onderhouden.
- De initiatiefnemers zijn:
  - (de voorzitters) Milli Görüs Utrecht, de Omar Farouq moskee, de Ulu moskee en Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht en Omgeving (SMUO) die 15 moskeeën in Utrecht en omgeving vertegenwoordigt;
  - BIBIN, die zich inzet voor het overal in Nederland realiseren van bijzondere islamitische begraafplaatsen, in samenwerking met plaatselijke moskeeën.
- De vertegenwoordigde moskeebesturen nemen deel aan een breder overleg van voorzitters van moskeeën in/rondom Utrecht. Zij zeggen te willen werken aan vergroting van het draagvlak.
- We hebben een eerste stap gezet om ons breed te informeren over de wensen van initiatiefnemers en de in het geding zijnde particuliere en publieke belangen.
- Wij willen samen met de initiatiefnemers een onderzoek starten naar de haalbaarheid van het realiseren van een particuliere islamitische begraafplaats in Utrecht.
- Initiatieven moeten aantoonbaar gedragen worden door de Utrechtse islamitische gemeenschap.
- Ook dienen de diverse scenario's voor het bepalen van potentiële locaties te worden overwogen, waarbij een variant kan zijn dat gebruik wordt gemaakt van ontstane ruimte op de algemene begraafplaatsen.
- Wij willen u in oktober 2020 de startnotitie sturen.

1 juli 2020: BIBIN stuurt een presentatie over BIBIN naar de griffie t.b.v. de raadsvergadering van 9 juli. In de presentatie is onder meer opgenomen:

- Algemene begraafplaatsen, inclusief de Islamitische delen daarvan, garanderen niet de eeuwige grafrust.
- BIBIN heeft als doel het verwerven en exploiteren van islamitische begraafplaatsen in Nederland.
  - BIBIN heeft de ambitie dat in 2030 in iedere provincie minimaal één islamitische

begraafplaats is gerealiseerd.

- BIBIN heeft de beschikking over financiële middelen waarmee direct een aanbetaling kan worden gedaan voor de realisatie van een begraafplaats in Utrecht. Door de grote achterban en de landelijke bekendheid van BIBIN is een inzamelingscampagne ten behoeve van de grondaankoop gegarandeerd succesvol. De kennis en ervaring om deze acties te organiseren is in ruime mate aanwezig bij BIBIN.
- BIBIN beschikt over een uitgebreid netwerk van moskeeën en islamitische koepelorganisaties binnen Nederland.
- BIBIN zorgt ervoor dat iedere locatie zelfvoorzienend is. Iedere locatie wordt ondersteund met een jaarlijkse contributie van de lokale moskeeën.
- Elke begraafplaats krijgt een eigen rouwcentrum. In dit rouwcentrum worden de
uitvaartdiensten verzorgd. Wordt een rouwcentrum op locatie niet toegestaan, dan wordt aan een lokale moskee uit die regio alle benodigde materiaal ter beschikking gesteld om de uitvaartdienst te verzorgen.
- Op de begraafplaatsen worden de paden voorzien van koepels met daarop zonnepanelen, de opbrengst hiervan komt ten goede van de begraafplaats.

9 juli 2020: De raad (commissie Stad en Ruimte) is geïnformeerd over de brief van Mr. Van der Putten van 18 juni jl. (20/LIS32). De brief is als ingekomen stuk toegevoegd aan de raadsvergadering van 9 juli 2020.

Afdoeningsadvies: ter afdoening in handen stellen van het college. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord.

23 juli 2020: De gemeente reageert (kenmerk 7778587) aan Mr. Van der Putten n.a.v. zijn brief van 18 juni als volgt:

- Uw brief is door de gemeenteraad ter beantwoording in handen van het college gesteld.
- Op 11 juni jl. heeft wethouder Diepeveen overleg gevoerd met BIBIN.
- De wethouder heeft ook met andere initiatiefnemers en met uitvaartorganisaties gesproken.
- De uitkomsten van die gesprekken zijn aan de raad (raadsbrief 25 juni 2020, kenmerk 7705204) aangeboden.
- Wij starten in nauwe samenhang met de initiatiefnemers een onderzoek naar de haalbaarheid van het realiseren van een particuliere islamitische begraafplaats in Utrecht.
- Wij zullen hiertoe contact opnemen met BIBIN.

24 juli 2020: Mr. Van der Putten mailt aan de gemeente dat hij niet akkoord is met de reactie van de gemeente van 23 juli jl. op zijn brief van 18 juni jl.

27 juli 2020: SMUO nodigt wethouder Diepeveen uit voor overleg.

26 augustus 2020: Wethouder Diepeveen en de projectleider van de gemeente overleggen met SMUO en Milli Gorus.

28 augustus 2020: De projectleider van de gemeente Utrecht en SMUO en Milli Gorus ontmoeten elkaar op begraafplaats Tolsteeg.

4 september 2020:	De projectleider voert overleg met de Ulu Moskee.
7 september 2020:	E-mail met brief aan Mr. Van der Putten, in reactie op zijn e-mail van 24 juli jl.
14 september 2020:	E-mail reactie van Mr. Van der Putten.
18 september 2020:	De projectleider overlegt met Mr. Van der Putten en BIBIN.
18 september 2020:	De projectleider overlegt met SMUO, de Ulu moskee en Milli Görüs.
19 september 2020:	De projectleider stuurt een e-mail naar Mr. Van der Putten en BIBIN.
21 september 2020:	Mr. Van der Putten mailt de projectleider.
30 september 2020:	De projectleider overlegt met BIBIN en Mr. Van der Putten op begraafplaats Tolsteeg.
8 oktober 2020:	De projectleider bezoekt de Islamitische begraafplaats in Zuidlaren.
8 oktober 2020:	Het samenwerkingsverband SMUO, Milli Gorus Utrecht, Diyanet Ulu Moskee en Moskee Omarul Farouk dient de Projectbrief/ het Werkdocument Islamitische Begraafplaats Utrecht, met de ondertitel Eeuwigdurende grafrust voor moslims, in. De Projectbrief wordt ondersteund met intentieverklaringen van moskeeën.
12 oktober 2020:	De projectleider bezoekt het kantoor van BIBIN in De Meern.
14 oktober 2020:	BIBIN dient een Presentatie en het Ondernemersplan in.
5 november 2020:	SMUO geeft ter verduidelijking aan dat de doelgroep bestaat uit de moslims uit de gemeente Utrecht.

BIJLAGE C: Kenmerken islamitische begraving en begraafplaats

In deze bijlage is geprobeerd zo nauwkeurig mogelijk weer te geven wat de essenties en kenmerken zijn van de Islamitische begraafrituelen en Islamitische begraafplaatsen. Als bronnen hiervoor is een aantal websites gebruikt. Er is geprobeerd zo nauwkeurig en compleet mogelijk om te gaan met de verkregen informatie. Deze informatie is niet getoetst door een deskundige op dit gebied.

Eeuwige grafrust

Het is belangrijk te begrijpen dat in de Islam de dood niet wordt gezien als het einde van het leven, maar als een overgang. Bij de dood wordt slechts het lichaam gescheiden van de ziel. De ziel gaat naar de tussenwereld en functioneert verder zonder lichaam. Om te kunnen horen, zien en denken is het (aardse) lichaam niet meer vereist. Het kan worden vergeleken met dromen tijdens het aardse leven. De grafperiode - de periode waarin het lichaam is begraven - is de tussenwereld tussen het aardse leven en het hiernamaals. In de grafperiode wacht men op de Dag des Oordeels. De ziel zal na de grafperiode terugkeren naar haar herschapen lichaam in het graf (er is sprake van wederopstanding). Na de wederopstanding zal de ziel met lichaam worden beoordeeld voor alle daden die de overledene heeft verricht tijdens het aardse leven. Uit dit oordeel volgt voor het lichaam en de ziel de hel of de hemel. De dood is daarmee dus geen einde, maar een overgang. Om die reden mag het stoffelijk overschot niet worden gecremeerd en is oneindige grafrust dus van groot belang. Het is daarom niet toegestaan het stoffelijk overschot op te graven, samen te voegen met en ander stoffelijk of te ruimen.

Zo snel mogelijk begraven

Het begraven van het stoffelijk overschot gebeurt zo snel mogelijk, het liefst binnen 24 uur. Het uitgangspunt is namelijk dat de ziel ‘lijdt’ zo lang het niet is begraven.

Ieder een eigen graf

Elk lichaam wordt in een eigen graf begraven. De graven zijn daarom één-diep.

Het graf

Het graf is bij voorkeur bekelderd met betonnen platen of bekisting. Het graf ligt richting Mekka. De overledene wordt op de rechterzijde begraven, met zicht op Mekka. Zo mogelijk wordt hierom een spleet in het graf aangebracht en daarom dienen de wanden stevig te zijn. De begraving vindt plaats in een naadloze lijkwade (geen kleren en geen kist).

Voorzieningen op de begraafplaats

Op de begraafplaats dient, bij voorkeur, de beschikking te zijn op:

- een eigen gebedsruimte;
- een bewassingsruimte;
- een bezoekruimte;

- een tafel (tableau) bij de ingang van de begraafplaats, als markering voor de plek waar in de nabijheid van het stoffelijk overschot wordt gebeden. Na het gebed wordt het stoffelijk overschot naar het graf gebracht.
- Een waterkraan, zodat de bezoekers zich kunnen wassen voorafgaand aan het gebed.
- De begraafplaats is alleen voor moslims en vormt één (Islamitisch) geheel. De begraafplaats is afgescheiden van niet-Islamitische begraafplaatsen of grafvelden en bij voorkeur omheind. Een bord bij de ingang geeft aan dat het een Islamitische begraafplaats betreft.

Grafbedekking

Grafbedekkingen zijn sober en vormen geen verwijzing naar een aardse status of een succesvol leven. Iedere moslim is namelijk gelijk. De plaats op de begraafplaats kent evenmin een onderscheid in status of voorkeur.

Kosten

De kosten zijn in beginsel eenmalig en alleen bedoeld voor het begraven en de grafbedekking. Omdat geen rekening wordt gehouden met een ruiming in de toekomst en dus ook geen grafrechten hoeven te worden verlengd en de grafbedekking slechts sober is en daarom makkelijk, wanneer de situatie zich voordoet of wanneer daar behoefte aan is, kan worden hersteld, wordt er geen geld gereserveerd of afspraken daarover gemaakt voor de toekomst. Het eventuele beheer is niet toegewezen aan 1 persoon, maar is een collectieve verantwoordelijkheid. Het begrip ‘rechthebbende’ past dan ook niet in de Islamitische cultuur. Begraven is een eenmalige actie. De voorkeursvolgorde voor het betalen van de eenmalige kosten voor begrafenis is:

1. De overledene betaalt zelf; de kosten worden gedekt uit het vermogen van de overledene.
2. De nabestaanden (de wettelijke erven) betalen voor de begrafenis.
3. De moslimgemeenschap draagt de kosten.

BIJLAGE D: Begraaf(plaatsen)beleid gemeente Utrecht

De vigerende gemeentelijke regelgeving is voor het laatst in 2016 vastgelegd en vastgelegd in de Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen Utrecht. Uit deze regelgeving zijn ten behoeve van deze startnotitie de volgende onderdelen van belang:

Conform artikel 7 kan de burgemeester toestemming geven om een stoffelijk overschot, zie artikelen 16 en 17 van de wet, binnen 36 uur na het overlijden begraven.

Er worden grafrechten verleend op een particulier graf voor de duur van 10 jaar of voor onbepaalde tijd. De in eerste instantie verleende termijn van 10 jaar kan op tijdig verzoek telkens voor de duur van 5 of 10 jaar worden verlengd (artikel 15). De gemeente stelt als verdere voorwaarden voor het in standhouden van het graf of de grafbedekking dat:

- er een levende rechthebbende bekend is. Overschrijven dient binnen 6 maanden plaats te vinden en in beginsel een familielid te zijn. Alleen bij uitzondering kan hiervan worden afgeweken (artikel 17);
- de grafbedekking wordt onderhouden. Bij structurele nalatigheid wordt de grafbedekking mogelijk verwijderd (artikel 21).

In de gemeente Utrecht is de (on)mogelijkheid van uitgifte van grafrechten voor onbepaalde tijd de afgelopen decennia een aantal maal gewijzigd[18]. Sinds 2017 is het (weer) wel mogelijk om een grafrecht voor onbepaalde tijd te kopen.

Het tarief van een grafrecht voor onbepaalde wordt jaarlijks vastgesteld. De tarieven voor 2020 zijn:

- begraving in een nieuw particulier graf plus grafonderhoud voor onbepaalde tijd: € 12.032
- begraving in een nieuw particulier kindergraf plus grafonderhoud voor onbepaalde tijd: € 5.405

Bij vervallen grafrechten wordt ten minste een jaar voorafgaand aangekondigd dat de gemeente voornemens is het graf te ruimen (artikel 24).

Specifiek ten aanzien van de delen van de begraafplaats die in gebruik zijn door kerkgenootschappen, kan het college afwijkende regels afspreken met het bestuur van het kerkgenootschap inzake de grafbedekkingen, de openstelling en de inrichting van het begraafplaatsgedeelte voor het kerkgenootschap (artikel 25).

In het Uitvoeringsbesluit Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen Utrecht is dit als volgt nader gespecificeerd: “Een afgescheiden gedeelte van de begraafplaats Soestbergen valt onder toezicht van het Oudkatholiek kerkgenootschap in Utrecht. Hier mag slechts worden begraven na toestemming van dit kerkgenootschap. Voor het begraven en de grafbedekking gelden de tarieven en voorschriften van de algemene begraafplaatsen”.

[18] Tot 1965 zijn alle grafrechten voor onbepaalde tijd uitgegeven. In de periode 1965 – maart 1987 was er geen mogelijkheid voor uitgifte van grafrechten voor onbepaalde tijd. In de periode maart 1987 tot en met 2012 was het weer wel mogelijk. In de periode 2013 t/m 2016 niet, maar sinds2017 is het weer wel mogelijk om een grafrecht voor onbepaalde tijd te verwerven.

BIJLAGE E: Procesverloop Hamlaan

Hieronder is het procesverloop van de mogelijke ontwikkeling van een begraafplaats op de locatie Hamlaan opgenomen. Deze tekst is overgenomen uit de Raadsbrief van 10 juli 2017.

Maatschappelijke wens begraafplaats 'Hamlaan' – 2005

Bewoners van de wijken Vleuten, De Meern en Leidsche Rijn hebben in het verleden het belang aangegeven van een openbare begraafplaats aan de westzijde van Utrecht.

Vaststelling Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE) Hamlaan door de raad –oktober 2009

De inpassing van een begraafplaats zonder crematorium passend binnen de eisen van het landinrichtingsplan Haarzuilens was een bestuurlijke wens. Voor de begraafplaats is de haalbaarheid onderzocht, zowel betreft het ontwerp, de capaciteit en de bodemgesteldheid. In het kader hiervan is een concept SPvE opgesteld en vrijgegeven voor consultatie. Het SPvE had als doel een ruimtelijke afweging te maken waarbinnen alle functies (recreatie en begraafplaats) een plek zouden krijgen. Ook werd de ontwikkelpotentie inzichtelijk gemaakt op basis van de stichtingskosten en exploitatiekosten. Op 1 oktober 2009 heeft de gemeenteraad het SPvE 'Hamlaan' vastgesteld en is de marktconsultatie gestart.

Amendement openbare begraafplaats Hamlaan (A30, 2012)

In 2012 is naar aanleiding van een amendement uit de gemeenteraad besloten 'de reservering plankosten Rijnenburg' in het MPG vrij te laten vallen ten gunste van de realisatie (bouwrijp maken) van de openbare begraafplaats aan de Hamlaan'.

Start aanbesteding Hamlaan – 18 april 2014

Na vaststelling van het bestemmingsplan Haarzuilens, waarin de functie 'begraven' was opgenomen, is er op 18 april 2014 gestart met de aanbesteding van een openbare begraafplaats en Aula/ Rouwcentrum. Geïnteresseerde partijen konden zich tot 23 juni 2014 inschrijven. Na sluiting van de inschrijftermijn waren er geen inschrijvingen. Belangrijkste redenen voor het ontbreken van inschrijvingen waren, zo blijkt uit navraag bij partijen:

- Het ontbreken van de mogelijkheid tot cremeren in het plan.
- De verplichte combinatie van een rouwcentrum en openbare begraafplaats.

Gewijzigde aanbesteding Hamlaan – oktober 2014

Naar aanleiding van de eerste aanbesteding en de commissiebrief van 28 oktober 2014 is gekeken of de realisatie van een begraafplaats zonder rouwcentrum wel haalbaar was. De partijen die voorafgaand aan de aanbesteding of daarna interesse hadden getoond, zijn daarom op 1 december 2014 nogmaals aangeschreven. Aan hen is de vraag gesteld of zij ook geïnteresseerd waren in de ontwikkeling van een openbare begraafplaats zonder rouwcentrum. Van de vier benaderde partijen

hebben er 2 positief gereageerd namelijk Islamitische begraafplaats BIBIN (Nieuwegein) en Barbara uitvaartverzorging (Utrecht).

Het plan van BIBIN voor een Islamitische begraafplaats sloot niet aan bij de wens van de buurt en gemeenteraad voor een openbare begraafplaats. De andere partij was Barbara Uitvaartverzorging. Tijdens de planontwikkeling zijn verschillende scenario's onderzocht. Er is onderzocht of een gefaseerde ontwikkeling van de openbare begraafplaats mogelijk was. Ook zijn de mogelijkheden voor natuurbegraven bekeken. Dit heeft echter voor de initiatiefnemer niet geleid tot een acceptabele financiële exploitatie van een openbare begraafplaats. Tijdens het traject hebben zich nog andere geïnteresseerden gemeld. Hun ideeën sloten niet aan bij de oorspronkelijke wens van de buurt en gemeenteraad voor een openbare begraafplaats.

BIJLAGE F: Wet op de Lijkbezorging

De landelijke regelgeving inzake begraven en begraafplaatsen is vastgelegd in de Wet op de Lijkbezorging. In de wet is een aparte paragraaf gewijd aan bijzondere begraafplaatsen, in de artikelen 37 t/m 42. Deze zijn hieronder cursief weergegeven geciteerd. Daaronder zijn deze eventueel toegelicht.

Verder zijn de artikelen 27 en 43 tot en met 47 van belang wanneer een (bijzondere) begraafplaats wordt gesloten.

Bijzondere begraafplaatsen

Artikel 37

1. *Een bijzondere begraafplaats kan slechts worden aangelegd en in stand gehouden door een kerkgenootschap dan wel door een privaatrechtelijke rechtspersoon of een natuurlijk persoon.*
2. *Onder kerkgenootschap wordt mede verstaan een onderdeel daarvan of een rechtspersoon, in het leven geroepen door een of meer kerkgenootschappen of onderdelen daarvan.*

Interpretatie en toelichting:

De initiatiefnemers zijn conform artikel 37 in de gelegenheid om een bijzondere begraafplaats te realiseren en te gebruiken.

Artikel 38

Een kerkgenootschap is gerechtigd tot het hebben van één of meer kerkelijke begraafplaatsen tot een zodanige uitgestrektheid, als overeenkomt met een redelijk deel van de grond, welke in de gemeente voor begraafplaatsen bestemd is. De gemeenteraad kan aan een kerkgenootschap op zijn verzoek toestaan, meer of grotere begraafplaatsen te hebben, onverminderd het recht van de andere kerkgenootschappen, bedoeld in de eerste volzin.

Interpretatie en toelichting:

Het genoemde recht van een kerkgenootschap is een oud recht, wat in de Begraafwet van 1869 al is opgenomen[19]. Dat de grootte van het kerkgenootschap ter plaatse bepalend is voor de grootte van de (bijbehorende) kerkelijke begraafplaats, blijkt uit de Memorie van Toelichting bij de wet uit 1869: *Gezien de beperktheid van de oppervlakte, welke in vele gemeenten voor begraafplaatsen beschikbaar is, wordt de bij dit artikel toegekende aanspraak voor elk kerkgenootschap beperkt tot zodanig deel van het voor begraafplaatsen in de gemeente bestemde arsenaal, als in verband met de*

[19] Artikel 14 van de Begraafwet 1869: "Bijzondere begraafplaatsen kunnen worden aangelegd met verlof en onder toezigt van burgemeester en wethouders der gemeente, waarin de daarvoor bestemde grond is gelegen. Verlof tot het aanleggen eener bijzondere begraafplaats ten behoeve der leden van eene kerkelijke gemeente wordt aan het bestuur dier gemeente niet geweigerd, dan wanneer de aangewezen plaats niet aan de voorschriften der wet voldoet. Ingeval burgemeester en wethouders weigeren het aanleggen eener bijzondere begraafplaats te vergunnen, kan hij, die daartoe verlof vroeg, tegen die weigering bij Gedeputeerde Staten bezwaren indienen. Van het besluit van Gedeputeerde Staten is binnen eene maand hooger beroep bij Ons toegelaten".

plaatselijke sterkte van dat kerkgenootschap redelijk is te achten." (pagina 12 Memorie van Toelichting 11256).

Een kerkgenootschap dat over een eigen begraafplaats beschikt, kan daarop zijn eigen regels – bijvoorbeeld over de duur van de grafrust – toepassen. Deze regels kunnen daarmee afwijken van de gemeentelijke regelgeving op een algemene begraafplaats. Mede vanwege de historie van dit wettelijk recht, is het wenselijk dat de gemeente bij een dergelijk verzoek een positieve en constructieve grondhouding hanteert en op doelmatige wijze medewerking verleent aan het te doorlopen proces om te komen tot een bijzondere begraafplaats. Dit houdt echter niet in, en daartoe stelt de wet ook geen richtlijnen voor, dat de gemeente grond beschikbaar dient te stellen.

Om aanspraak te maken op een specifieke (minimale) fysieke omvang van een bijzondere begraafplaats, dient derhalve aan twee voorwaarden te worden voldaan:

1. De aanvrager dient een kerkgenootschap te zijn. Om formeel tot kerkgenootschap te kunnen worden beschouwd dient de organisatie:
    a. Geregistreerd te zijn in het handelsregister (artikel 5 van de Handelsregisterwet 2007). Het register wordt bijgehouden door de Kamer van Koophandel. Een uitzondering hierop is de situatie dat het kerkgenootschap deel uitmaakt van een groter verband van kerkgenootschappen. Dan dient het hoogste aggregatieniveau daarvan te worden geregistreerd.
    b. Een statuut (of een codex, kerkorde, reglement of leefregels) te hebben. Het statuut bevat de religieuze grondslag, de geloofsleer of geloofsbelijdenis van het kerkgenootschap, regels omtrent het lidmaatschap, procedures voor de aanstelling en het ontslag van de leidinggevende personen of colleges en voorschriften over de financiële huishouding.
2. De aanvrager dient aantoonbaar te maken hoeveel leden het heeft, om aanspraak te kunnen maken op *een zodanige uitgestrektheid, als overeenkomt met een redelijk deel van de grond, welke in de gemeente voor begraafplaatsen bestemd is*.
    a. Wanneer bijvoorbeeld 5% van de inwoners van een gemeente lid is van het kerkgenootschap van de aanvrager, dan heeft dat kerkgenootschap recht op een bijzondere begraafplaats met een oppervlakte van (minimaal) 5% van het totaal areaal grond in die gemeente met de bestemming begraafplaats.
    b. De totale hoeveelheid (aantal en oppervlaktes) van de grond in de gemeente met de bestemming begraafplaats dient dus bekend te zijn.

Artikel 39

1. Voor zover een kerkgenootschap geen gebruik maakt van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 38 wordt op zijn verzoek door burgemeester en wethouders een deel van de gemeentelijke begraafplaats te zijner beschikking gesteld.

2. De gemeente blijft belast met het beheer, het onderhoud en de administratie. Over de inrichting, de afscheiding en het gebruik van genoemd deel der begraafplaats, alsmede over de toepassing van de artikelen 35, 43 en 44, wordt overleg gepleegd met het kerkgenootschap.

Interpretatie en toelichting:

Wanneer de aanvrager geen bijzondere begraafplaats opricht (omdat het daarvoor bijvoorbeeld geen grond heeft kunnen verwerven), dan dient een deel van de algemene begraafplaats beschikbaar te worden gesteld aan het kerkgenootschap. Op die aparte delen is wel de begraafplaatsregelgeving van de gemeente van toepassing. Ook artikel 39 rust op een oud recht, reeds opgenomen in de Begraafwet van 1869 [20].

Op twee algemene begraafplaatsen in Utrecht zijn velden ingericht voor Islamitisch begraven.

Wanneer een islamitisch geloofsgenootschap een begraafplaats wenst met eeuwige grafrust, dan is dat niet te realiseren op basis van artikel 39.

Artikel 40

1. *Voor het aanleggen of uitbreiden van de bijzondere begraafplaats wordt slechts de grond gebruikt, die daartoe door de gemeenteraad is aangewezen.*
2. *Burgemeester en wethouders kunnen maatregelen voorschrijven, welke nodig zijn teneinde de grond geschikt te maken om als begraafplaats te dienen.*
3. *Indien het kerkgenootschap geen eigenaar van de benodigde grond is, dragen burgemeester en wethouders desgevraagd zorg, dat het kerkgenootschap de grond, mede gelet op de staat, waarin deze ingevolge het tweede lid moet verkeren, op redelijke voorwaarden in eigendom kan verwerven. Kunnen burgemeester en wethouders en het kerkgenootschap niet tot overeenstemming komen, dan bepalen gedeputeerde staten op verzoek van een van hen of beide de voorwaarden.*

Interpretatie en toelichting:

De gemeenteraad moet de bestemming begraafplaats dus hebben verleend. Er mag namelijk niet worden begraven in grond die niet de bestemming begraafplaats heeft[21].

Artikel 41

Voor het in gebruik nemen van de bijzondere begraafplaats of van een deel daarvan is de toestemming van burgemeester en wethouders nodig. Deze toestemming wordt slechts geweigerd, indien niet aan de wettelijke voorschriften is voldaan.

[20] Artikel 19 in de Begraafwet van 1869: “De algemeene begraafplaatsen worden zóó aangelegd, dat, op verlangen van het bestuur eener kerkelijke gemeente die geen eigen begraafplaats bezit, de lijken van de leden dier kerkelijke gemeente in een afzonderlijk, uitsluitend voor hen bestemd gedeelte kunnen worden begraven. Ieder zoodanig gedeelte heeft een afzonderlijken ingang, behoudens dat één hoofdingang, die voor de geheele begraafplaats kan dienen. De inrigting van elk dezer gedeelten wordt door het gemeentebestuur geregeld, na daarop het bestuur van de betrokken kerkelijke gemeenten te hebben gehoord.”

[21] Wet op de Lijkbezorging, artikel 23, lid 1: “Begraving geschiedt op een begraafplaats”.

Artikel 42

1. *Van de besluiten van de gemeenteraad, onderscheidenlijk van burgemeester en wethouders, genomen ingevolge deze paragraaf, staat voor belanghebbenden beroep bij gedeputeerde staten open. De uitspraak van gedeputeerde staten kan door Ons worden geschorst en vernietigd wegens strijd met het recht of het algemeen belang.*

2. *Indien de gemeenteraad, onderscheidenlijk burgemeester en wethouders, nalatig blijven een besluit te nemen, bepalen gedeputeerde staten op verzoek een termijn, binnen welke zulks alsnog dient te geschieden. Is zulk een besluit voor afloop van deze termijn niet genomen, dan worden de gemeenteraad, onderscheidenlijk burgemeester en wethouders, geacht afwijzend te hebben beschikt.*

Gesloten begraafplaats

Artikel 27

1. *De houder van een begraafplaats houdt een register van alle daar begraven lijken, met een nauwkeurige aanduiding van de plaats waar zij begraven zijn.*
2. *Het in het eerste lid bedoelde register is openbaar.*
3. *Het register van een bijzondere begraafplaats wordt bij opheffing van die begraafplaats overgebracht naar het archief van de gemeente waarin die begraafplaats was gelegen.*

Artikel 43

1. *Een begraafplaats kan worden gesloten.*
2. *Voor een gemeentelijke begraafplaats nemen burgemeester en wethouders het besluit daartoe.*
3. *Van de sluiting van een andere begraafplaats wordt terstond mededeling gedaan aan burgemeester en wethouders.*

Artikel 44

Indien op een begraafplaats gedurende tien jaren geen begraving meer heeft plaats gehad, kunnen burgemeester en wethouders de begraafplaats gesloten verklaren. De begraafplaats wordt alsdan geacht met ingang van de dag na die van de laatste begraving te zijn gesloten. Deze dag wordt in het besluit van burgemeester en wethouders vermeld.

Artikel 46

1. *Op een gesloten begraafplaats worden geen lijken begraven.*
2. *De begraafplaats blijft, onverminderd het bepaalde in de artikelen 29-31 en 66, gedurende twintig jaren onaangeroerd liggen.*
3. *De grond mag, indien het een particulier graf betreft, met toestemming van de rechthebbende, gedurende tien jaren na afloop van de in het tweede lid genoemde termijn, of, indien toepassing is gegeven aan artikel 31, vierde lid, na afloop van de krachtens die bepaling gestelde termijn slechts tot bezaaiing of beplanting worden gebruikt, mits niet*

dieper dan 0,5 m wordt gegraven. Gedeputeerde staten kunnen vergunning verlenen tot uitgraving ter meerdere diepte.

4. *Een particulier graf, gelegen op een gesloten begraafplaats, wordt, voor zover in het onderhoud behoorlijk wordt voorzien, onaangeroerd gelaten.*

Artikel 47

Een begraafplaats houdt op dit te zijn, indien de grond die bestemming heeft verloren en zich daarin geen graf bevindt.

BIJLAGE G: De initiatiefnemers en de Utrechtse moslimgemeenschap

In deze bijlage zijn de organisaties die actief bijdragen aan de initiatieven behandeld. Het merendeel van deze informatie is vekregen van de websites van deze organisaties. Eerst is weergegeven welke gegevens er bekend zijn over het aantal moslims in gemeente Utrecht.

G1. Aantal moslims in gemeente Utrecht

Gemeente Utrecht houdt geen gegevens bij van de inwoners en hun kerkelijke gezindte of geloofsovertuiging. Het is dus niet bekend hoeveel moslims er in Utrecht zijn. Maar daar is wel een indicatie van te geven op basis van de resultaten van landelijk onderzoek door het CBS en het SCP. Daarnaast is gebruik gemaakt van cijfers uit de BRP.

De moslimpopulatie in Nederland is zeer divers en bestaat uit vele stromingen. Van de Turkse- en Marokkaanse Nederlanders geeft 89% aan soennitisch te zijn.

Sinds 2010 bedraagt het aandeel van de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder dat zich rekent tot de Islam gemiddeld 4,9%[22]. Er zijn 54 gemeenten waar het aandeel volwassen moslims per gemeente boven dit landelijk gemiddelde van 4.9% ligt. Dit geldt onder meer voor Utrecht, met een aandeel van 9,9%[23]. Op een totaal aantal inwoners van 358.000, zijn er dan dus circa 35.000 moslims van 15 jaar en ouder in de gemeente Utrecht.

De gemeente Utrecht heeft, ten behoeve van deze startnotitie, hier zelf ook rekenkundig onderzoek naar gedaan en komt met de volgende hoeveelheden mosliminwoners, ongeacht leeftijd, in de gemeente Utrecht:

Marokkaanse moslims:	29.490
Turkse moslims:	12.188
Surinaamse moslims:	699
Somalische moslims:	728
Totaal:	43.105 (alle leeftijden). Dit is 12% van de bevolking.

NB: Dit is exclusief Utrechters met een migratieachtergrond uit andere islamitische landen als Afghanistan, Pakistan, Irak, Iran en Indonesië.

G2. Aantal overleden moslims uit gemeente Utrecht per jaar

Het sterftecijfer, het aantal overledenen per 1.000 inwoners per jaar, in gemeente Utrecht bedraagt circa 5,3. Dat betekent dat wordt geschat dat jaarlijks circa 230 Utrechtse moslims overlijden. Deze schatting wordt onderbouwd met de volgende geregistreerde sterfgevallen naar migratieachtergrond in gemeente Utrecht in 2018 en 2019:

[22] Dit aandeel staat in de volgende verhouding ((cijfers over 2017):

niet kerkelijk:	51%
Rooms-Katholiek:	24%
Nederlands-Hervormd:	6%
Protestants:	6%
Anders (waaronder Joods en Boeddhistisch):	6%
Islam:	5%
Gereformeerd:	3%

[23] Bron: CBS, gebaseerd op de Enquête beroepsbevolking in de periode 2010 t/m 2015, waarin de vragen naar kerkelijke gezindte en bezoek aan religieuze diensten zijn opgenomen.

	2018	2019
Marokkaans:	84	92
Turks:	36	27
Surinaams/Antilliaans/Arubaans:	35	56
Overig niet-westers:	26	39
Totaal:	181	214

NB: Niet alle inwoners met een Marokkaanse, Turkse of overig niet-westerse migratieachtergrond zijn moslim.

G3. Stichting BIBIN

BIBIN staat voor Bijzondere Islamitische Begraafplaatsen In Nederland. BIBIN is in Utrecht gevestigd. Volgens de statuten van de organisatie is een eerdere bestaande stichting op 8 april 2013 gewijzigd. In deze nieuwe statuten is opgenomen:

2.1. De doelstelling van de stichting is: het realiseren van bijzondere islamitische begraafplaatsen met eeuwigdurend grafrecht en verder al hetgeen hiermee in de ruimste zin verband houdt, daartoe behoort en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.

2.2. De stichting zet zich in voor moslims die Nederland als hun land zien en in Nederland willen worden begraven. Zij hebben de islamitische identiteit en willen – ongeacht hun afkomst – in Nederland hun eeuwige grafrust vinden.

2.3. De stichting tracht dit doel onder meer te bereiken door het zoeken naar geschikte locaties en met gemeenten in overleg te treden om gronden te kopen en daarop de begraafplaats(en) aan te leggen.

BIBIN streeft ernaar om de uitvaart en begrafenis conform de islamitische normen en waarden te verzorgen. Ze wil de rechten van de overledene beschermen door eeuwigdurend grafrecht te garanderen. Ook willen wij nabestaanden begeleiden gedurende het rouwproces. Verder streeft BIBIN om in Nederland begraving binnen 24 uur mogelijk te maken.

BIBIN is eigenaar / beheerder van de Islamitische begraafplaats in Zuidlaren, gemeente Tynaarlo.

Het vraagstuk van ‘eeuwigheid’ wordt op de website van BIBIN als volgt verwoord: “*De wettelijke term onbepaalde tijd is hetzelfde als het woord eeuwigdurend. Eeuwigdurend komt niet voor in de wet. De term eeuwigdurend wordt in de wetgeving echter niet gebruikt en daarom heeft BIBIN ook voor onbepaalde tijd gekozen. Aangezien BIBIN een eigen begraafplaats beheert, kan BIBIN de graven zo lang mogelijk in stand houden. Dit betekent dat het graf blijft bestaan zo lang de begraafplaats blijft bestaan*.”

G4. SMUO

SMUO staat voor Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht en Omgeving. Het samenwerkingsverband is in 2017 tot stand gekomen en het doel van de samenwerking is het bevorderen van de bestuurlijke, organisatorische, strategische en financiële samenwerking tussen moskeeën in de regio Utrecht. SMUO heeft 15 leden (15 aangesloten moskeeverenigingen), allen

met een Marokkaanse achtergrond. SMUO heeft ook een aantal informele partners, waaronder een aantal Turkse organisaties. De 15 aangesloten moskeeën zijn:

Uit Utrecht:

1. Islamitisch Cultureel Centrum Leidsche Rijn (ICCLR) / Moskee Leidsche Rijn, Pratumplaats 3
2. Islamitische Stichting Lombok / Assoenna Moskee, Justus van Maurikstraat 2
3. Moskee Essalaam / Islamitische Vereniging Hoograven, Camminghaplantsoen 50a
4. Moskee Sayidina Ibrahim / Islamitische Vereniging Kanaleneiland, Attleeplantsoen 37
5. Moskee Abi Bakr Issiddik, Berlagestraat 100

Niet uit Utrecht:

6. Moskee Stichting El Moslimen El Matakhine Zeist
7. Moskee / Islamitisch Cultureel Centrum Woerden
8. Moskee Leerdam / Marokkaans-Islamitische vereniging El Mouahidine Leerdam
9. Moskee An-Noer / Marokkaanse vereniging Barneveld
10. Moskee Nasser Veenendaal
11. Moskee Siraat / Islamitisch Cultureel en Educatief Centrum Sirat Nieuwegein
12. Moskee Arrahman / Islamitisch Cultureel Centrum / Vereniging de Marokkaanse Islamitische gemeenschap De Bilt / Bilthoven
13. Moskee Houten / Stichting Islamitisch Cultureel Centrum Houten
14. Moskee Al-Hady Nabawi / Islamitische vereniging Vianen
15. Moskee Annasr / Islamitische Stichting Annasr Driebergen-Rijsenburg

De partners van SMUO zijn:

- Stichting Mescidi Aksa Milli Gorus Utrecht.
  De stichting werkt samen of is onderdeel van de landelijke sociaal-religieuze stichting Milli Görüs Arafat (uitvaartorganisatie), die met SMUO samenwerkt in het realiseren van een Islamitische begraafplaats.
- Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar al Farouk
  Winterboeidreef in Utrecht.
- Stichting Diyanet (deze Turkse stichting is gekoppeld / verweven met de Ulu Camii Moskee)
  Islamitische Stichting Nederland
  Javastraat 2
  2585 AM Den Haag
  070-362 44 81
  info@diyanet.nl

G5. De moskeeën in Utrecht

1. Ulu Camii Moskee, Moskeeplein 89 (Turks)
2. Omar-Al-Farouk Moskee (vml. RK Emmauskerk), Winterboeidreef 2 (Marokkaans)
3. Mescid-i Aksa Moskee (Turks)
4. Abi Bakr Assadik Moskee
5. Sayidina Ibrahim Moskee, Attleeplantsoen 37
6. El Fath Moskee, Bemuurde Weerd Oostzijde 23BIS
7. Eyüb Sultan Moskee, Eisenhowerlaan 85

8. Eyüb Sultan Moskee, Bernadottelaan 3
9. Indonesia Moskee SGB, De Bazelstraat 31
10. Moskee Essalaam, Camminghaplantsoen 50
11. Milli Görüş Moskee, Ondiep
12. Assoenna Moskee, Justus van Maurikstraat 2

BIJLAGE H: Projectbrief en Intentieverklaringen SMUO en partners

BIJLAGE I: Introductie en Ondernemersplan BIBIN

BIJLAGE J: Situatie bij andere gemeenten

Hieronder is van een aantal gemeenten - in alfabetische volgorde - de situatie weergegeven inzake het verzoek om te komen tot een Islamitische begraafplaats. Het doel van deze weergave is niet om een compleet beeld te schetsen, maar om gebruik te maken van ervaringen.

Almere

In Almere ligt de eerste Islamitische begraafplaats van Nederland[24]. Deze is in de zomer van 2007 in gebruik genomen. De gemeente Almere heeft toen, voor de schappelijke prijs van € 5/ m^2, een deel van de algemene begraafplaats aan een Surinaams-Islamitische stichting verkocht. Het terrein is daarmee volledig eigendom van deze stichting en daarmee is de Islamitische begraafplaats volledig particulier. In de recente coronacrisis is de begraafplaats in een hoog tempo gebruikt. Momenteel voert deze stichting daarom gesprekken met de gemeente voor een uitbreiding (een tweede plaatselijke Islamitische begraafplaats). Daarnaast hebben andere Islamitische organisaties zich bij de gemeente gemeld met het verzoek om mee te werken met het stichten van een (andere) eigen Islamitische begraafplaats in Almere.

De gemeente geeft aan dat het, op basis van de ervaringen tot op heden, daarbij de insteek hanteert dat de grondprijs reëel dient te zijn (en daarmee significant hoger dan in 2007), conform het vastgestelde grondprijzenbeleid. Daarnaast wil de gemeente graag afspraken maken over de inrichting en de kwaliteit van het onderhoudsniveau. De gemeente wenst nu bijvoorbeeld dat de bestaande Islamitische begraafplaats aan het zicht wordt onttrokken van bezoekers aan de algemene begraafplaats en het passerend verkeer op het langs gelegen openbare fietspad.

Amersfoort en Barneveld

De gemeenten Amersfoort en Barneveld werken met de gezamenlijke moskeeën een plan uit om op de grote begraafplaats Rusthof een deel van het beschikbare terrein in gebruik te nemen voor Islamitische begravingen. In het plan wordt er naar gestreefd om een stichting op te richten die de grafrechten en de grafbedekkingen beheert, zodat deze zo lang mogelijk in stand worden gehouden.

Amsterdam

Gemeente Amsterdam is door meerdere initiatiefnemers vanuit de moslimgemeenschap benaderd. De gemeente beschouwt de vraag als urgent, maar ook als complex. De strategie en aanpak van de initiatiefnemers onderling is divers. Vanuit deze diversiteit en complexiteit hanteert de gemeente een brede en uitgebreide aanpak. De doorlooptijd is geraamd op 1 jaar. Daaruit volgt een brede verkenning, waarin ook de Joodse gemeenschap en de mogelijkheid op een natuurbegraafplaats worden betrokken.

In de brede verkenningsfase is vooralsnog geconstateerd en bestuurlijk de voorkeur uitgesproken dat, vanwege de schaarse beschikbare ruimte (er is een grote druk op de stad) en het risico op precedentwerking, de oplossing wordt gevonden binnen de bestaande kaders en voorzieningen. Er

[24] Islamitische begraafplaats “Raza Ul Mawa”, Kruidenweg 3 in Almere Stad.

wordt dus gezocht naar een invulling van de behoefte binnen het areaal bestaande begraafplaatsen. Daarbinnen is vooralsnog ruim voldoende begraafcapaciteit.

De uitkomst van het advies aan het gemeentebestuur is dat de mogelijkheid van een grafrecht voor onbepaalde tijd wordt toegevoegd aan de verordening. Ook het onderhoud wordt daarbij eenmalig voor onbepaalde tijd afgekocht. Deze regelgeving wordt voorbehouden aan inwoners van de gemeente Amsterdam, maar niet alleen voor moslims. Er komen meerdere aparte vakken op de begraafplaats voor de diverse geloofsovertuigingen. De graven die zijn uitgegeven voor onbepaalde tijd, blijven bestaan tot het moment dat de begraafplaats wordt opgeheven. Er is dus geen intentie om de graven op termijn te ruimen.

Arnhem

Het recente verzoek tot een Islamitische begraafplaats is in de gemeenteraad behandeld en daarbij is een motie aangenomen. De strekking van de motie is dat begraven voor onbepaalde tijd mogelijk zou moeten zijn/gaan worden voor alle geloofsgemeenschappen, dus niet voorbehouden aan moslims, op begraafplaats Moscowa. De Islamitische vereniging die het verzoek heeft ingediend gaat zich daarover beraden.

Den Haag

De lijn van de gemeente Den Haag op het recente verzoek om een Islamitische begraafplaats te realiseren is:

- Het is mogelijk om op de gemeentelijke begraafplaatsen Westduin en Kerkhoflaan op islamitische akkers (maar ook op andere akkers) voor onbepaalde tijd begraven te worden. Zolang er een rechthebbende is en het graf wordt onderhouden blijft het graf bestaan. Bij de gemeentelijke begraafplaatsen wordt de onderhoudsbijdrage jaarlijks of in termijn van 10 jaar gevraagd. Om nabestaanden te ontlasten kan een stichting worden ingezet om het hebben van een rechthebbende op lange termijn en het plegen en betalen van onderhoud te borgen.
- Er is geen ruimte voor een nieuwe begraafplaats met eeuwige grafrust binnen de gemeentegrenzen. Dit kan op lange termijn ruimtegebrek generen.
- De gemeente Den Haag faciliteert de zoektocht in de regio door haar netwerk in te zetten. De initiatiefnemers hebben de verantwoordelijkheid. Hoe het faciliteren vorm krijgt is nog niet bestuurlijk vastgesteld.

Rotterdam

In het Coalitieakkoord 2018 van de gemeente Rotterdam is opgenomen dat wordt gezocht naar mogelijkheden voor een (particuliere) Islamitische begraafplaats en naar mogelijkheden om uitvaartrituelen van bijvoorbeeld de Hindoestaanse gemeenschap structureel mogelijk te maken. Het initiatief hiervoor is uit 2016, op basis van een verzoek van de raadsfracties PvdA en de partij Nida. Daarnaast heeft de initiatiefgroep Islamitische begraafplaats een rapport uitgebracht waarin zij pleit voor realisering van een specifieke Islamitische begraafplaats in Rotterdam. Hiertoe is op 26 maart

2019, in opdracht van wethouder Wijbenga, een Taskforce[25] opgericht, bestaande uit vertegenwoordigingen met christelijke, islamitische, hindoeïstische en joodse achtergrond, uit de gemeente Rotterdam, uit de Initiatiefgroep Islamitische Begraafplaats, uit het Platform Levensbeschouwelijke en Religieuze organisaties en uit Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond (SPIOR). De Taskforce:

1. verkent de behoeften en wensen van diverse geloofsgemeenschappen aan het houden van uitvaarten conform hun eigen cultuur, tradities en gebruiken;
2. verkent de eventuele discrepantie tussen die behoeften/ wensen en de mogelijkheden die er al zijn op de huidige begraafplaatsen en crematoria in Rotterdam;
3. doet eind 2019 aanbevelingen aan de wethouder om deze discrepantie op te heffen, en verwerkt in die aanbeveling praktische aspecten als regelgeving, verantwoordelijkheden (initiatief, eigendom, financiering, beheer, et cetera) en locaties.

Momenteel spelen er in gemeente Rotterdam twee processen. Ten eerste is door Stadsbeheer de verordening geactualiseerd met de uitbreiding per 1 april 2020 voor de uitgifte van graven voor onbepaalde tijd op de algemene begraafplaatsen. Onderdeel van de kosten daarvoor is de afkoop van het grafonderhoud door de gemeente, voor de duur van 99 jaar. Deze kan na 99 jaar worden verlengd. Er is daarmee dus wel een levende rechthebbende vereist. Het onderhoud aan de grafbedekking wordt uitgevoerd door de gemeente, om er voor te zorgen dat het ook daadwerkelijk gebeurt. Wanneer dit onderhoud na 99 jaar niet wordt afgekocht zal, naar verwachting, het graf bovengronds worden geruimd. De graven voor onbepaalde tijd zijn voor iedereen beschikbaar en beperken zich niet tot een specifiek grafvak op de begraafplaats.

Daarnaast heeft Stadsontwikkeling een actieve zoektocht uitgevoerd naar (gemeentelijk of particuliere) grond voor een Islamitische begraafplaats. Daaruit is een terrein van 3 hectare braakliggend gemeentegrond als optie naar voren gekomen, gelegen naast de bestaande algemene Zuiderbegraafplaats in Rotterdam-Zuidwijk. Het college heeft in oktober 2020 het plan aan de raad aangeboden. De vervolgstap is een haalbaarheidsonderzoek waar het college een jaar voor heeft uitgetrokken. Enkele kenmerken van het huidige idee zijn:

- Alhoewel de gemeente het beleid van gronduitgifte in erfpacht hanteert, wordt in dit specifieke geval de grond door de gemeente vooralsnog aan de moslimorganisatie te koop aangeboden. Dit is de wens van de initiatiefnemer. Bovendien geeft de gemeente aan dat vanuit een erfpachtconstructie ‘eeuwigdurend’ niet kan worden gegarandeerd. In het nog uit te voeren haalbaarheidsonderzoek wordt dit nader bepaald. De verkoop wordt naar verwachting binnen twee jaar gerealiseerd. De prijs moet nog worden vastgesteld, maar zal naar de inschatting van de initiatiefnemer € 2 tot 3 miljoen bedragen.
- In deze opzet is de initiatiefnemer geheel zelfstandig en wordt er niet toegewerkt naar een samenwerking met de gemeente. Naast de koop draagt de initiatiefnemer de zorg voor de ingebruikname van het terrein, de inrichting, de exploitatie, het beheer en het onderhoud. Een technisch aandachtspunt is de hoge grondwaterstand (een stoffelijk overschot moet in droge grond, boven de grondwaterspiegel, worden begraven).
- De locatie biedt plaats voor ruim 3.000 graven, van gemiddeld 10 m^2 elk.
- De verwachting is dat de begraafplaats pas over 100 jaar vol is, gelet op het sterftecijfer van de moslimgemeenschap in de regio.

[25] Bron: “Feel at Home”, Taskforce Begraven en Cremeren voor alle Rotterdammers.

- In aansluiting op dit collegebesluit van oktober 2020 volgt een proces van technisch haalbaarheidsonderzoek, een financiële toets naar de fondsen, het opstellen van privaatrechtelijke afspraken over enerzijds de aanleg en de inrichting en anderzijds het beheer en onderhoud. Na definitieve besluitvorming door college of raad volgt de realisatie.
- Bij mogelijk faillissement van de initiatiefnemer of om een andere beëindigingsreden, zal de grond waarschijnlijk weer in handen van de gemeente komen.

Tynaarlo

In de Drentse plaats Zuidlaren (gemeente Tynaarlo) ligt de tweede Islamitische begraafplaats van Nederland[26]. Deze is in eigendom en exploitatie van BIBIN en in april 2020 is de eerste begraving uitgevoerd. BIBIN geeft algemene graven voor onbepaalde tijd uit. BIBIN is daarmee beheerder van de graven, niet de nabestaanden. Mede door de inzet van vrijwilligers zijn de (eenmalige) kosten voor begraving van € 2.715 laag. Daarin zijn de betonnen grafkelder, het begraven, een eenvoudige grafbedekking, het onderhoud en het (administratie)beheer inbegrepen. Er zijn geen keuzemogelijkheden voor de nabestaanden voor de locatie van het graf (deze worden in volgorde uitgegeven), de wijze van begraven en de grafbedekking.

De locatie heeft al sinds 1968 de bestemming begraafplaats en omstreeks 2004/ 2005 is bij de gemeente het verzoek ingediend om het terrein in gebruik te nemen als begraafplaats. Dit verzoek is in 2009 door de gemeente ingewilligd. Het is daarna in gebruik genomen als de particuliere begraafplaats “Lits de Feniks”, in eigendom van een Amsterdamse ondernemer die het doel had een extravagante begraafplaats te exploiteren voor welgestelden die op een speciale manier begraven wilden worden. Dit werd geen succes. Aansluitend is er contact geweest met BIBIN, die de particuliere begraafplaats in het voorjaar van 2020 heeft gekocht. BIBIN geeft aan dat de kosten hiervoor volledig uit giften zijn betaald. Deze externe financiering kwam door de coronacrisis in een stroomversnelling.

De gemeente heeft daarbij in het voorjaar van 2020, mede op verzoek van aanwonenden, uitgezocht of de transactie juridisch mogelijk is. Dit bleek het geval en het college benadrukt het standpunt dat het niet uitmaakt wie er begraaft als het maar voldoet aan de wet en regelgeving.

Omdat dit de tweede Islamitische begraafplaats van Nederland is én als gevolg van de coronamaatregelen, is het tempo waarin gebruik wordt gemaakt van de begraafplaats hoog. Op het moment van schrijven wordt door BIBIN en RTV Drenthe gemeld dat er in november 2020 pieken zijn van 6 begravingen per dag. Er worden moslims uit heel Nederland en uit Duitsland en België begraven. De totale begraafcapaciteit bedraagt volgens BIBIN 1.400 tot 1.700 graven. In het huidige tempo zal de begraafplaats snel vol zijn. De gemeente en BIBIN hadden niet gerekend op dit hoge tempo, er is gerekend met voldoende begraafcapaciteit voor de komende decennia. De gemeente Tynaarlo hoopt en verwacht dat het westen van Nederland (de Randstad) hierin dan ook actie onderneemt en dat er meer Islamitische begraafplaatsen komen.

Er zijn tussen BIBIN en de gemeente Tynaarlo geen afspraken gemaakt over de inrichting of het onderhoud. Er is wel een afspraak gemaakt over het gebruik van de parkeergelegenheid op de algemene begraafplaats iets verderop. En er loopt nog een vergunningaanvraag voor het realiseren van een bouwwerk (voor koeling) op de begraafplaats. De gemeente heeft geen contact met de betrokken moskeeën, de dichtstbijzijnde staan in Assen, Groningen en Hoogezand. Het valt de

[26] Annerweg 27A, Zuidlaren.

gemeente op dat het ruimtegebruik op de begraafplaats wordt ‘gemaximaliseerd’ (de onderlinge afstand tussen de graven is minimaal).

Het is de verwachting dat op de lange termijn, wanneer de begraafplaats zo mogelijk in onbruik vervalt en de meest dichtbijgelegen moskeeën niet de beheerzorg op zich nemen, het eigendom van het terrein overgaat naar de gemeente. Daar zijn geen afspraken over gemaakt, maar dit volgt de logica dat de administratie - conform wettelijke bepaling - dan overgaat naar de gemeente. Dat betekent dat de kans bestaat dat, bij overdracht van eigendom, de graven worden geruimd en het terrein een andere bestemming of gebruik krijgt.

BIJLAGE H: Projectbrief en Intentieverklaringen SMUO en partners

a. SMUO, Projectbrief Islamitische Begraafplaats Utrecht, 1 oktober 2020

b. SMUO, Intentieverklaringen Moskeeën Utrecht, 8 oktober 2020

Projectbrief/Werkdocument

ISLAMITISCHE BEGRAAFPLAATS UTRECHT

Eeuwigdurende grafrust voor moslims

Samenwerkingsverband
SMUO, Milli Gorus Utrecht, Diyanet Ulu Moskee en MoskeeOmarul Farouk

UTRECHT, 1 oktober 2020

Inhoudsopgave

Inleiding 3

Probleemstelling 4

Wensen en behoeften 5

- Programma van eisen 5
- Mogelijke scenario's 5
  - Overcapaciteit in bestaande begraafplaatsen 5
  - Bestaande capaciteit uitbreiden 6
  - Nieuwe begraafplaats 6

Organisatie en Financiën 7

- Financiële haalbaarheid 7
- Uitvaartverzekering/Solidariteitsfonds 7

De deelnemende moskeeorganisatie 8

Inleiding

Het eeuwige grafrust volgens de islamitische traditie, een langgekoesterde wens die Utrechtse moslims graag in vervulling zien gaan. Steeds meer Nederlandse moslims willen in Nederland begraven worden. Voor Nederlandse moslims is het volgen van de islamitische voorschriften daarin van belang. Het eeuwige grafrecht is één van de belangrijkste waarden. Het hebben van een islamitische begraafplaats met eeuwigdurend grafrecht in onze regio Utrecht is een noodzakelijke en primaire behoefte van de Utrechts moslimgemeenschap. Met name de nieuwe generaties moslims willen dicht bij huis en geliefden begraven worden. Door dit gemis wijken Utrechtse moslims noodgedwongen uit naar het land van herkomst of andere islamitische begraafplaatsen in Nederland.

Voor u ligt een projectbrief waarin uiteengezet wordt wat de probleemstelling (uitdaging) is met daarbij mogelijke oplossing scenario's. Centraal staat hierin de behoefte van een islamitische begraafplaats in (en direct rondom Utrecht) waarbij het uitgangspunt is dat dit namens de islamitische gemeenschap door de werkgroep samen met de Gemeente Utrecht wordt gerealiseerd. Aan de hand van de scenario's wordt samen met de gemeente een voorkeursscenario uitgewerkt in een projectplan.

Probleemstelling

Het aantal Nederlanders met een Islamitische achtergrond is fors gestegen: bekeerlingen, asielzoekers, arbeidsmigranten c.q. gastarbeiders, Surinaamse Nederlanders, allemaal met hun kinderen en kleinkinderen. Bijvoorbeeld uit een enquête in Rotterdam blijkt ruim 70% de wens te hebben om hier begraven te kunnen waarbij sprake is van eeuwige grafrust. Wij verwachten dat dit getal in Utrecht niet anders zal zijn binnen deze doelgroep.

In 2016 kwam het CBS in de Religieuze Kaart van Nederland tot de schatting dat 4,9% van de volwassen Nederlanders zichzelf als moslim beschouwt. Inclusief de jongeren tot en met 18 jaar zal het aantal moslims heden ten dage rond de 1 miljoen (5,9% van de bevolking) liggen. Hoewel een grote groep moslims, met name van Turkse of Marokkaanse origine, nog een verzekering heeft om in het land van herkomst te worden begraven, is er steeds meer vraag naar zelfstandige islamitische begraafplaatsen in Nederland. De groeiende groep bekeerlingen en vluchtelingen heeft deze keuze niet en kan niet anders dan in Nederland begraven worden.

De vraagstelling hierbij is dan ook:
Hoe en met welke middelen kan de islamitische gemeenschap een islamitische begraafplaats realiseren dat voldoet aan de Islamitische waarden en normen binnen de Gemeente Utrecht?

Om antwoord te geven aan deze vraagstelling hebben SMUO, Milli Gorus (Mescidi Aksa), Diyanet Ulu Moskee en Moskee Omarul Farouk dit punt geagendeerd en aangekaart bij het Utrechtse college van B&W. Hierna te noemen Samenwerkingsverband. Middels deze projectbrief worden de wensen en behoeften toegelicht en worden scenario's aangeboden die verder uitgewerkt kunnen worden.

Wensen en behoeften

Het samenwerkingsverband heeft de wens om in en/of direct rondom de gemeente Utrecht, een islamitische begraafplaats in (eigendom) en beheer realiseren. De Gemeente Utrecht is gevraagd hierin te faciliteren c.q. te ondersteunen bij het vinden van een geschikte locatie. De Utrechtse moslimgemeenschap is divers, tegelijkertijd zijn de overeenkomsten daar het gaat om islamitisch begraven groot. Het streven is te komen tot een algemene islamitische begraafplaats die toegankelijk is voor de moslims met welke achtergrond dan ook.

In Utrecht en de directe omgeving bestaat de doelgroep uit enkele tienduizenden moslims (Utrecht, IJsselstein, De Meern, De Bilt, Maarssen, Zeist, De Bilt, etc.). Nog geen kwart eeuw geleden hadden we het over duizenden moslims, inmiddels hebben we het over tienduizenden. De komende decennia groeit dit aantal nog meer met de gezinsuitbreidingen en nieuwkomers. Daarom is het belangrijk om een oplossing te hebben waarbij de islamitische gemeenschap de komende decennia de mogelijkheid heeft om op een wenselijke manier begraven te worden.

Programma van eisen

Bij het benoemen van de onderstaande programma van eisen wordt uitgegaan van een duurzame oplossing waarbij er voor de komende decennia in ieder geval voldoende capaciteit beschikbaar is.

- Belangrijkste voorwaarde voor een Islamitische begraafplaats is dat de begraafplaat niet meer opgegraven worden, dus een grafrust voor onbepaalde tijd zonder verdere grafrechten. Immers, de nakomelingen moeten niet opgezadeld worden met een grafrecht die steeds verlengd kan worden door extra betalingen te doen.
- De begraafplaats is exclusief voor moslims en voorbehouden aan moslims.
- Oriëntatie van de grafligging dient naar het zuid-oosten gericht te zijn.
- Mogelijkheid om minimaal 2000 begraafplaatsen te kunnen creëren.
- Recht op volledige eigendom en invulling
- Uitgangspunt is een kostendekkende exploitatie en een aanvaardbare prijsstelling
- Goed te bereiken met auto de auto en per openbaar vervoer (bushalte)
- Parkeergelegenheid voor 20 auto’s
- Mogelijkheid van condoleance bijeenkomsten tot 50 personen
- Mogelijkheid om overledenen tijdelijk te bewaren in een koeling en te wassen
- Mogelijkheid om een muur/hek te bouwen om de toegang gecontroleerd te houden
- Een goed bereikbare plek in een groenrijke omgeving

Mogelijke scenario’s

Rekening houdend met het bovengenoemde PvE zijn de scenario’s om een Islamitische begraafplaats in eigen beheer te realiseren divers. We hebben hierbij gekeken naar capaciteit binnen bestaande begraafplaatsen en nieuw te alloceren capaciteit.

Overcapaciteit in bestaande begraafplaatsen

Zoals het algemeen bekend is, hebben de bestaande begraafplaatsen te maken met een grote overcapaciteit. Reden hiervoor is dat er steeds meer wordt gekozen voor crematie i.p.v. begraven. Daarom is een denkbaar scenario dat het samenwerkingsverband de bestaande overcapaciteit overneemt. Het voordeel hiervan is dat reeds de juiste bestemmingsfunctie hierop is aangemerkt en de fysieke inrichting voor een groot deel al klaar is. Bovendien zorgt dit in de samenleving voor

minder weerstand omdat we het hier hebben over een bestaande begraafplaats en bestaande capaciteit.

Bestaande capaciteit uitbreiden

Een ander variant is dat de gemeente een stuk gemeentegrond dat aansluit bij bestaande begraafplaatsen beschikbaar stelt en als islamitische begraafplaats wordt ingericht. Het gaat hierbij dan om bestaande begraafplaatsen die uitgebreid worden. Hierbij is het nadeel dat de gemeentegrond erg schaars is en dat er een planologische procedure gevolgd moet worden. Het voordeel hiervan is echter dat deze ruimte volledig naar eigen wens ingericht en ingedeeld kan worden

Nieuwe begraafplaats

De derde variant is een beschikbaar particuliere grond in en/of rondom Utrecht waarbij de gemeente medewerking verleend om het planologisch mogelijk te maken zodat er een juiste bestemming hierop komt. Deze heeft vergelijkbare voor- en nadelen als gemeentegrond maar een extra nadeel is wellicht de prijs en/of de mogelijke varianten van eigendom/bruikleen, etc.

De bovengenoemde scenario's hebben allen voor en nadelen. Op basis van een Multi criteria analyse waarbij bestemming/planologie/infrastructuur/belanghebbende en andere stakeholders meegenomen dienen te worden kan een voorkeursscenario worden bepaald. Uiteraard is het ook mogelijk om te kijken naar het inzetten van meerdere scenario's naast elkaar.

Organisatie en Financiën

De Utrechtse islamitische begraafplaats zal vallen onder het bestuur van een nog op te richten stichting/vereniging. Dit bestuur bestaat uit afvaardiging van het samenwerkingsverband. Deze stichting/vereniging stelt de richtlijnen en de kosten van de begraafplaats vast, en is tevens verantwoordelijk voor exploitatie, onderhoud en beheer.

In Utrecht en omgeving bestaat de islamitische gemeenschap uit tienduizenden mensen. Deze zijn weliswaar niet direct aangesloten bij een moskeeorganisatie maar wanneer sprake is van overlijden, dan worden de rituele en religieuze verplichtingen altijd via één van de moskeeorganisaties gedaan.

De kosten voor de realisatie van een islamitische begraafplaats is afhankelijk van het gekozen scenario. Uitgaande van de aankoop van een stuk grond, spelen de volgende kostenposten een belangrijke rol:

- ✓ Verwerven grond (symbolisch bedrag/marktwaarde conform bestemming begraafplaats?) en de bijbehorende planologische kosten.
- ✓ Faciliteiten en inrichting
  - Parkeren
  - Gebouw voor de wasruimte met koeling
  - Aula e.d.
  - Gebedsruimte
- ✓ Exploitatie en Beheerkosten

Financiële haalbaarheid

Het samenwerkingsverband van Utrechts moskeeën is ervan overtuigd om een Islamitische begraafplaats te kunnen financieren en te beheren. Immers, de deelnemende moskeeorganisaties hebben een grote achterban. Zo zijn ook de moskeegebouwen met taxatiewaarden van miljoenen bekostigd.

Uitvaartverzekering/Solidariteitsfonds

Het uitgangspunt is betaalbare begraafplaats voor onbepaalde tijd en een kostendekkende exploitatie. De betaalbaarheid en de exploitatiekosten kunnen laag blijven omdat de stichtingskosten worden gedekt door donaties van de gemeenschap. Bovendien heeft merendeel van de gemeenschap die vallen onder het samenwerkingsverband van Utrechtse moskeeën een uitvaartverzekering en/of een solidariteitsfonds die de uitvaartkosten dekken.

De deelnemende moskeeorganisatie

- SMUO
- Stichting Milli Gorus Mescidi Aksa Utrecht
- Diyanet Ulu Moskee
- Moskee Omarul Farouk

INTENTIEVERKLARING

ISLAMITISCHE BEGRAAFPLAATS MET EEUWIGE GRAFRUST REGIO UTRECHT

Onlangs hebben:

- **Het Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht & Omgeving**
  Vertegenwoordigd door 2E [redacted]

- **De Stichting Mescidi Aksa Milli Gorus Utrecht en Stichting Milli Görüs**
  Vertegenwoordigd door 2E [redacted]

- **Het Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar AlFarouk**
  Vertegenwoordigd door 2E [redacted]

- **De Islamitische Stichting Nederland, ULU Utrecht (Hollanda Diyanet Vakfi ULU Utrecht)**
  Vertegenwoordigd door 2E [redacted]

namens de Islamitische gemeenschap die zij vertegenwoordigen, een verzoek ingediend voor de realisatie van een Islamitische begraafplaats met eeuwige grafrust in Utrecht.

Wij van:

ISN Utrecht Ulu Moskee (naam vereniging of stichting)

Moskeeplein 89, Utr. (volledig adres)

41181921 (kvk nummer)

Ruim 3 duizend gezinnen (aantal leden (gezinnen)),

verklaren dit initiatief te ondersteunen en onze bijdrage te zullen leveren aan de realisatie hiervan.

Plaats : Utrecht

Datum : 05-10-2020

Naam statutair vertegenwoordiger : 2E [redacted]

Handtekening : [redacted]

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

VERKLARING

ISLAMITISCHE BEGRAAFPLAATS MET EEUWIGE GRAFRUST REGIO UTRECHT

Onlangs hebben:

- **Het Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht & Omgeving**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **De Stichting Mescidi Aksa Milli Gorus Utrecht en Stichting Milli Görüs Arafat**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **Het Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar AlFarouk**
  Vertegenwoordigd door 2E

namens de Islamitische gemeenschap die zij vertegenwoordigen, een verzoek ingediend voor de realisatie van een Islamitische begraafplaats met eeuwige grafrust in Utrecht.

Wij van:

Islamitische Vereniging Kanaleneiland (statutaire naam vereniging of stichting)

Ttleeplantsoen 37 3527 BA Utrecht (volledig adres)

verklaren dit initiatief te ondersteunen en onze steun en bijdrage te zullen leveren aan de realisatie hiervan. Tevens geven wij mandaat aan de bovengenoemde personen om het proces met de gemeente te volgen.

Plaats : Utrecht

Datum : 13-09-2020

Naam statutair vertegenwoordiger : 2E

Handtekening : 2E

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt omdat artikel 10 lid 2 sub e Wob

VERKLARING

ISLAMITISCHE BEGRAAFPLAATS MET EEUWIGE GRAFRUST REGIO UTRECHT

Onlangs hebben:

- **Het Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht & Omgeving**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **De Stichting Mescidi Aksa Milli Gorus Utrecht en Stichting Milli Görüs Arafat**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **Het Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar AlFarouk**
  Vertegenwoordigd door 2E

namens de Islamitische gemeenschap die zij vertegenwoordigen, een verzoek ingediend voor de realisatie van een Islamitische begraafplaats met eeuwige grafrust in Utrecht.

Wij van:

Islamitische Vereniging Hoograven (Statutaire naam vereniging of stichting)

Camminghaplantsoen 50, 3525 AL Utrecht (volledig adres)

verklaren dit initiatief te ondersteunen en onze steun en bijdrage te zullen leveren aan de realisatie hiervan. Tevens geven wij mandaat aan de bovengenoemde personen om het proces met de gemeente te volgen.

Plaats : Utrecht

Datum : 11-09-2020

Naam statutair vertegenwoordiger : 2E

Handtekening : 2E

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

VERKLARING

ISLAMITISCHE BEGRAAFPLAATS MET EEUWIGE GRAFRUST REGIO UTRECHT

Onlangs hebben:

- **Het Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht & Omgeving**
  Vertegenwoordigd door 2E [redacted]
- **De Stichting Mescidi Aksa Milli Gorus Utrecht en Stichting Milli Görüs Arafat**
  Vertegenwoordigd door 2E [redacted]
- **Het Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar AlFarouk**
  Vertegenwoordigd door 2E [redacted]

namens de Islamitische gemeenschap die zij vertegenwoordigen, een verzoek ingediend voor de realisatie van een Islamitische begraafplaats met eeuwige grafrust in Utrecht.

Wij van:

Stichting Abi Bakr Siddik (Statutaire naam vereniging of stichting)

Berlagestraat 400 3533 CW Utrecht (volledig adres)

verklaren dit initiatief te ondersteunen en onze steun en bijdrage te zullen leveren aan de realisatie hiervan. Tevens geven wij mandaat aan de bovengenoemde personen om het proces met de gemeente te volgen.

Plaats : Utrecht

Datum : 7 September

Naam statutair vertegenwoordiger : 2E [redacted]

Handtekening : _____

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

INTENTIEVERKLARING

ISLAMITISCHE BEGRAAFPLAATS MET EEUWIGE GRAFRUST REGIO UTRECHT

Onlangs hebben:

- **Het Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht & Omgeving**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **De Stichting Mescidi Aksa Milli Gorus Utrecht en Stichting Milli Görüs**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **Het Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar AlFarouk**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **De Islamitische Stichting Nederland, ULU Utrecht (Hollanda iyanet Vakfi ULU Utrecht)**
  Vertegenwoordigd door 2E

namens de Islamitische gemeenschap die zij vertegenwoordigen, een verzoek ingediend voor de realisatie van een Islamitische begraafplaats met eeuwige grafrust in Utrecht.

Wij van:

Islamitisch Cultureel Centrum Leidsche Rijn (ICCLR)

Pratumplaats 3, 3454 NA De Meern

verklaren dit initiatief te ondersteunen en onze bijdrage te zullen leveren aan de realisatie hiervan.

Plaats : Utrecht

Datum : 07-10-2020

Naam statutair vertegenwoordiger : 2E

Handtekening : 2E

Leidsche Rijn
ts 3
Meern
Tel. 030 210 24 77
info@icclr.nl www.icclr.nl

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

VERKLARING

ISLAMITISCHE BEGRAAFPLAATS MET EEUWIGE GRAFRUST REGIO UTRECHT

Onlangs hebben:

- **Het Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht & Omgeving**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **De Stichting Mescidi Aksa Milli Gorus Utrecht en Stichting Milli Görüs Arafat**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **Het Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar AlFarouk**
  Vertegenwoordigd door 2E

namens de Islamitische gemeenschap die zij vertegenwoordigen, een verzoek ingediend voor de realisatie van een Islamitische begraafplaats met eeuwige grafrust in Utrecht.

Wij van: Stichting Al Dawa Moskee Omar Al Farouk (Statutaire naam vereniging of stichting)

Winterhoedreef 4, 3561 HX Utrecht (volledig adres)

verklaren dit initiatief te ondersteunen en onze steun en bijdrage te zullen leveren aan de realisatie hiervan. Tevens geven wij mandaat aan de bovengenoemde personen om het proces met de gemeente te volgen.

Plaats : Utrecht

Datum : 02-10-2020

Naam statutair vertegenwoordiger : 2E

Handtekening : 2E

In dit document zijn delen soms beetje leesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

VERKLARING

ISLAMITISCHE BEGRAAFPLAATS MET EEUWIGE GRAFRUST REGIO UTRECHT

Onlangs hebben:

- **Het Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht & Omgeving**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **De Stichting Mescidi Aksa Milli Gorus Utrecht en Stichting Milli Görüs Arafat**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **Het Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar AlFarouk**
  Vertegenwoordigd door 2E

namens de Islamitische gemeenschap die zij vertegenwoordigen, een verzoek ingediend voor de realisatie van een Islamitische begraafplaats met eeuwige grafrust in Utrecht.

Wij van:

Moskee Assalama (ISL) (Statutaire naam vereniging of stichting)

Sucos Via Maurikstraat 2 (volledig adres)

verklaren dit initiatief te ondersteunen en onze steun en bijdrage te zullen leveren aan de realisatie hiervan. Tevens geven wij mandaat aan de bovengenoemde personen om het proces met de gemeente te volgen.

Plaats : Utrecht

Datum : 13-9-2020

Naam statutair vertegenwoordiger : 2E

Handtekening : 2E 2E 2E

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 2 sub e Wob

VERKLARING

ISLAMITISCHE BEGRAAFPLAATS MET EEUWIGE GRAFRUST REGIO UTRECHT

Onlangs hebben:

- **Het Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht & Omgeving**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **De Stichting Mescidi Aksa Milli Gorus Utrecht en Stichting Milli Görüs Arafat**
  Vertegenwoordigd door 2E
- **Het Islamitisch Cultureel Centrum Moskee Omar AlFarouk**
  Vertegenwoordigd door 2E

namens de Islamitische gemeenschap die zij vertegenwoordigen, een verzoek ingediend voor de realisatie van een Islamitische begraafplaats met eeuwige grafrust in Utrecht.

Wij van:

Stichting Milli Gorus Utrecht - Mescid-i Aksa Moskee (Statutaire naam vereniging of stichting)

Royaards van Den Hamkade 18, 3552 CM Utrecht (volledig adres)

verklaren dit initiatief te ondersteunen en onze steun en bijdrage te zullen leveren aan de realisatie hiervan. Tevens geven wij mandaat aan de bovengenoemde personen om het proces met de gemeente te volgen.

Plaats : Utrecht

Datum : 18/09/2020

Naam statutair vertegenwoordiger : 2E

Handtekening

2E

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

BIJLAGE I: Introductie en Ondernemersplan BIBIN

a. BIBIN Presentatie, 14 oktober 2020

b. Ondernemingsplan (13 januari 2016), 14 oktober 2020

Introductie Stichting BIBIN

Stichting t.b.v. multicultureel en volwaardig islamitisch begraven in Utrecht

BIBIN

Bijzondere Islamitische begraafplaatsen in Nederland

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

Algemeen Nut Beogende Instelling

ANBI

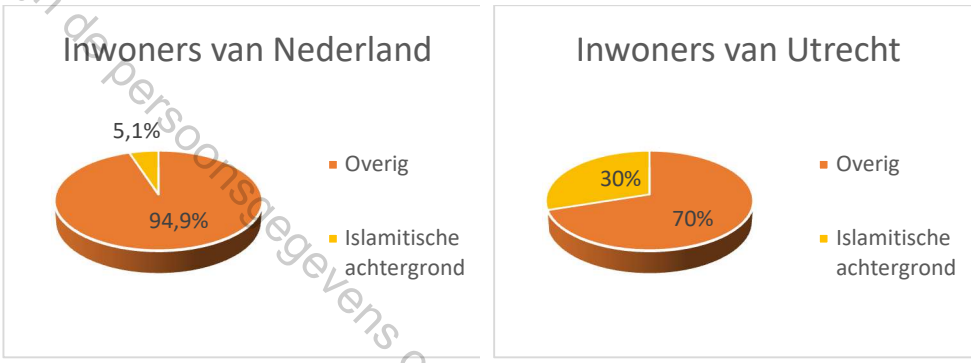
In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

Inhoudsopgave

Voorwoord 3
Stichting BIBIN 4
Missie 4
Visie 4
ANBI-status 4
Uitgebreid netwerk 4
Referentie: Oprichting begraafplaats Riyad Al Jannah - Zuidlaren 4
Het belang van een zelfstandige islamitische begraafplaats in Utrecht 5
Beperkende voorwaarden Nederlandse typen graven 5
Reisafstand 5
Doorbreken vicieuze cirkel 5
Strategie 6
Solide financiële basis 6
Succesformule inzamelcampagne 6
Zelfvoorziening 6
De mensen achter BIBIN 7
Het bestuur 7
Raad van Toezicht 7
Commissie begraafplaats Riyad Al Jannah - Zuidlaren 7

Voorwoord

Volgens de cijfers van het CBS (2019) is 5,1% van de Nederlandse bevolking moslim. Veel van deze moslims zijn geboren en getogen in Nederland en willen hier worden begraven en/of de graven van hun dierbaren kunnen bezoeken, ongehinderd door afstand en kosten. De oudere generatie wil tegenwoordig ook steeds vaker in Nederland worden begraven en steeds minder in het land van herkomst. Zij voelen zich thuis in Nederland en de wetenschap dat hun kinderen geregeld hun graf kunnen bezoeken geeft hen rust.
Daarnaast verwachten de tot de islam bekeerde Nederlanders dat zij ook, conform de islamitische richtlijnen kunnen worden begraven.

Hoewel iedere burger in Nederland het recht heeft om te worden begraven volgens zijn geloofsovertuiging, is dit voor moslims vaak niet mogelijk. In Nederland is een groot tekort aan begraafsplaatsen die aan de islamitische richtlijnen voldoen. Eén van die richtlijnen is dat het graf van een moslim niet tussentijds zal worden geruimd.
Voor de islamitische Utrechtenaar is het op dit moment niet mogelijk om in Utrecht te worden begraven met de garantie dat het graf niet wordt geruimd.
Met deze garantie zijn op dit moment alleen in Almere nog slechts 200 van de 800 graven beschikbaar en op de onlangs door BIBIN geopende begraafplaats in Zuidlaren zijn dat er 1700. Dat weegt niet op tegen de circa 1 miljoen moslims in Nederland waarvan er ongeveer 100.000 in Utrecht wonen.

BIBIN wil dit te kort opheffen en rekent op uw medewerking.

Namens het bestuur van BIBIN,

2E [redacted]

2E [redacted]

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

Stichting BIBIN

Stichting BIBIN voorziet in de behoefte van moslims om een graf te hebben waarbij eeuwige grafrust is gegarandeerd en die niet zal worden geruimd. Dit heeft BIBIN als doelstelling in haar statuten opgenomen en om dit te realiseren wordt ingezet op het verwerven en exploiteren van islamitische begraafplaatsen in Nederland.

Missie

Wij zorgen dat iedere in Nederland woonachtige moslim een uitvaart en begrafenis in Nederland kan krijgen conform de islamitische richtlijnen.

Visie

BIBIN zorgt ervoor dat in 2030 in iedere Nederlandse provincie minimaal één islamitische begraafplaats is gerealiseerd.

ANBI-status

BIBIN is een organisatie zonder winstoogmerk en heeft daardoor ook de ANBI-status verkregen.

Uitgebreid netwerk

BIBIN beschikt over een uitgebreid netwerk van moskeeën en islamitische koepelorganisaties binnen Nederland. BIBIN is een begrip geworden binnen het islamitische deel van onze samenleving en geniet landelijke bekendheid.

Referentie: Oprichting begraafplaats Riyad Al Jannah - Zuidlaren

Met ontvangen giften vanuit de Nederlandse moslimgemeenschap heeft BIBIN een begraafplaats in Zuidlaren (Drenthe) gekocht en daar een particuliere islamitische begraafplaats van gemaakt. De voorspoedige en de versnelde realisatie, gekoppeld aan het aantal moslims vanuit het hele land die er al zijn begraven toont de grote behoefte aan waarin BIBIN met deze begraafplaats voorziet.

Islamitische richtlijnen

- Eeuwige grafrust (opgravingen, Samenvoegingen of ruimingen zijn niet toegestaan)
- Cremeren of andere manieren van lijkbezorging is niet toegestaan.
- Bij voorkeur binnen 24 uur begraven.
- Begraafplaats moet als geheel islamitisch zijn
- Eén persoon per graf
- Bekelderd graf
- Islamitisch beheervoorschriften (soberheid/reinheid)
- Eenvoudige grafmarkering (geen monument)
- Grafligging gericht op Mekka
- Bewassen van overledene
- Wikkeling in naadloze doeken
- Graflegging zonder kist
- Rechtse zijligging van overledene

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

Het belang van een zelfstandige islamitische begraafplaats in Utrecht

De groeiende behoefte aan zelfstandige islamitische begraafplaatsen is een feit. Een behoefte waar noch de Nederlandse overheid noch de huidige eigenaren en/of exploitanten van begraafplaatsen aan bijdragen op dit moment.

Beperkende voorwaarden Nederlandse typen graven

Volgens de aanwijzingen in de Koran moeten overledenen volgens specifieke regels worden begraven. Een belangrijke regel is dat een graf voor altijd in stand wordt gehouden (eeuwige grafrust). De gevestigde begraafplaatsen in Nederland kennen slechts twee typen graven. Het particuliere graf op naam van een rechthebbende en het algemene graf met als eigenaar de begraafplaats. Omdat het algemene graf veelal voor 10 jaar wordt uitgegeven en het particuliere graf - bij overlijden van de rechthebbende - binnen een zeer gelimiteerde periode moet zijn overgeschreven op naam van een ander, bieden beide type graven geen garantie op de voorgeschreven eeuwige grafrust. De algemeen geldende verplichting om de termijn van een particulier graf steeds weer te moeten verlengen brengt risico's met zich mee. Door bijvoorbeeld onwetendheid of een tekort aan financiële middelen kan het gebeuren dat een rechthebbende van een graf niet meer betaalt voor het in stand houden ervan. Daarnaast kan het ook voorkomen dat de overledenen kinderloos zijn gestorven en dat de overige nabestaanden niet traceerbaar zijn. Bij het ontbreken van een opvolgende rechthebbenden vervalt in Nederland het graf aan de begraafplaats en kan deze het graf ruimen en heruitgeven. Dit is een gruwel binnen de moslimgemeenschap omdat het indruist tegen de islamitische regels, normen en waarden. Het is juist deze zekerheid van eeuwige grafrust waarnaar moslims op zoek zijn. Helaas wordt deze zekerheid niet geboden door de bestaande (algemene) begraafplaatsen ongeacht er wel of geen islamitisch gedeelte aanwezig is.

Reisafstand

Op Riyad Al Jannah in Zuidlaren zijn 1700 graven beschikbaar. De aanvragen om daar een graf te reserveren stromen vanuit het hele land binnen, ook vanuit Utrecht.
Hieruit kan worden vastgesteld, dat het belang om volgens de islamitische richtlijnen te worden begraven zo groot is, dat men bereid is om de grote afstand voor lief te nemen.
Het gevolg hiervan is dat de Utrechtse nabestaanden voor altijd worden geconfronteerd met deze enorme afstand (180 km enkele reis) als zij het graf van hun dierbaren willen bezoeken.

Doorbreken vicieuze cirkel

Er ontstaat nu een vicieuze cirkel. Men reserveert een grafplek buiten de eigen regio, om zo toch op de juiste wijze te kunnen worden begraven. De capaciteit van de begraafplaats in Zuidlaren is niet toereikend en raakt vol. Moslims uit de regio Drenthe moeten dan weer uitwijken naar een andere regio om op de juiste wijze te kunnen worden begraven. En zo gaat het steeds door. Om deze vicieuze cirkel te doorbreken heeft BIBIN de ambitie om in elke provincie minimaal 1 islamitische begraafplaats te realiseren, waaronder ook één in Utrecht.

In dit document zijn mogelijk persoonsgegevens anders dan gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

Strategie

Bij het realiseren van de begraafplaats in Zuidlaren is op alle terreinen waardevolle ervaring en kennis opgedaan. Zowel op het gebied van capaciteit, organisatie, marketing als de financiën is BIBIN klaar voor de volgende stap. Door het in gebruik nemen van meerdere begraafplaatsen wordt de efficiëntie verder verbeterd en kunnen de kosten van de exploitatie verder omlaag worden gebracht.

Solide financiële basis

BIBIN heeft de beschikking over financiële middelen waarmee direct een aanbetaling kan worden gedaan voor de realisatie van een begraafplaats in Utrecht.

Succesformule inzamelcampagne

Door de grote achterban en de landelijke bekendheid van BIBIN is een inzamelingscampagne ten behoeve van de grondaankoop gegarandeerd succesvol. De kennis en ervaring om deze acties te organiseren is in ruime mate aanwezig bij BIBIN. Aan de eerder gevolgde formule hoeft niets te veranderen. Deze formule staat garant voor voldoende opbrengst.

Zelfvoorziening

BIBIN zorgt ervoor dat iedere locatie zelfvoorzienend is. Iedere locatie wordt ondersteund met een jaarlijkse contributie van de lokale moskeeën.
Elke begraafplaats krijgt een eigen rouwcentrum. In dit rouwcentrum worden de uitvaartdiensten verzorgd. Wordt een rouwcentrum op locatie niet toegestaan, dan wordt aan een lokale moskee uit die regio alle benodigde materiaal ter beschikking gesteld om de uitvaartdienst te verzorgen.
Daarnaast denk BIBIN ook aan het milieu. Op de begraafplaatsen worden de paden voorzien van koepels met daarop zonnepanelen, de opbrengst hiervan komt ten goede van de begraafplaats.

Samenwerking

Multiculturele samenwerking is belangrijk voor BIBIN. Door een onafhankelijke positie in te nemen bevordert BIBIN het onderlinge vertrouwen en een goede samenwerking. Deze samenwerking komt tot uiting in het dragen van een gezamenlijke verantwoordelijkheid, voor de benodigde financiën en het beheer van de begraafplaatsen, door de verschillende islamitische gemeenschappen en organisaties

BIBIN werkt samen met de volgende organisaties:

- **Uitvaartondernemers**
  *Samenwerking met **Amanah uitvaartzorg** uit Utrecht*
- **Moskeeën**
  Betrokkenheid in beheer begraafplaatsen per regio
- **Sleutelfiguren en vrijwilligers door het hele land**
  Spelen grote rol bij het organiseren van benefiet- en inzamelingacties
- **Utrechtse Organisaties**
  MORK, VOLT, MDO, Stichting Tamount

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

De mensen achter BIBIN

Het bestuur

2E
2E
2E
2E
2E
2E

2E
2E
2E
2E
2E

2E

Raad van Toezicht

2E
2E

2E

2E
2E
2E
2E

2E

2E — Commissielid voorgedragen vanuit de moslimgemeenschap met een Nederlandse achtergrond

2E — Commissielid voorgedragen vanuit de moslimgemeenschap met een Turkse achtergrond

2E — Commissielid voorgedragen vanuit de moslimgemeenschap met een Surinaamse achtergrond

2E — Commissielid voorgedragen vanuit de moslimgemeenschap met een Marokkaanse achtergrond

2E — Commissielid voorgedragen vanuit de moslimgemeenschap met een Soedanese achtergrond

2E

In dit document zijn de persoonsgegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub e Wob

BIBIN

BIJZONDERE ISLAMITISCHE BEGRAAFPLAATSEN IN NEDERLAND

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

Riyad Al Jannah

Riyad Al Jannah

"Voorwaar, de Moettaqoen zullen in de Tuinen (het Paradijs) en bij Bronnen vertoeven."

(Surah Al-Hijr, 45).

In opdracht van BIBIN

13 januari 2016

Managementsamenvatting

Voor de bedrijfstak analyse van BIBIN zijn de onderstaande kenmerken van de markt waarin BIBIN zich wil ontplooien, naar voren gekomen.

1. BIBIN richt zich op de exploitatie van een of meerdere volledig islamitische begraafplaatsen en het (laten) verzorgen van Islamitische uitvaarten.

2. De islamitische uitvaart en begrafenismarkt in Nederland is zich in de afgelopen decennia gaan ontwikkelen.

3. Uit de SWOT analyse over Riyad al Jannah kwamen wij tot een confrontatiematrix. In deze confrontatiematrix worden de zwaktes en bedreigingen gekoppeld aan de sterktes en kansen. Hieruit konden we verschillende conclusies trekken die voor BIBIN belangrijk zijn.

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting 1

Afkortingen en begrippenlijst 3

Inleiding 4

Aanleiding: 4

Doelstelling ondernemingsplan: 5

1. De ondernemer 6

1.1 Persoonlijke gegevens: 6

2. Marketingplan 7

2.1 de onderneming: 7

2.2 Het idee: 8

2.2.1 Missie: 8

2.2.2 Visie: 8

2.2.3 Doelstelling: 8

2.3 De markt: 9

2.3.1 De markt in beeld 9

2.4 Analyses 10

2.4.1 Concurrentie analyse 10

2.4.2 Leveranciersanalyse: 12

2.5 Marketingmix: 14

2.5.1 Product: 14

2.5.2 Plaats: 15

2.5.2.1 Wet en regelgeving 15

2.5.2.2 Bestemming 16

2.5.2.3 Objectomschrijving 16

2.5.2.4 Staat van onderhoud en courantheid 16

2.5.2.5 Bijzonderheden 16

2.5.2.6. Bereikbaarheid 17

2.5.2.7 Inrichting 17

2.5.3 Prijs: 18

2.5.3.1 Motivering van de prijzen 18

2.5.3.2 Bruto winst begraafplaats. 18

2.5.4 Promotie: 20

2.5.5 Organisatie 21

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

3. Het financieel plan 22
3.1 Het investeringsplan 22
3.2 Het financieringsplan 22
3.3 Exploitatiebegroting 23
3.4 Liquiditeitsbegroting 23

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

Afkortingen en begrippenlijst

BM	Bekende Moslims
Djanazah gebed	Smeekbede/ gebed voor een overleden moslim
Fard Kifaya	Verplichtingen van een moslim
Kaffan	Lijkgewaad
Riyad Al Jannah	De tuinen van het paradijs
Sunnah	Levenswijze van de profeet Mohammed

Inleiding

Aanleiding:

Moslims hebben de behoefte om in Nederland begraven te worden, mits deze begraafplaatsen voldoen aan specificaties van de islamitische ***normen***.[1] Ook in gevallen wanneer een overledene geen uitvaartverzekering heeft om in het buitenland te worden begraven, is de noodzaak voor een begraafplaats naar islamitische normen ***noodzakelijk***. De huidige "islamitische begraafplaatsen" zijn veelal een "voor moslims gereserveerd plekje" op gemeentelijke algemene begraafplaatsen die niet van alle wenselijke faciliteiten zijn voorzien. ***Bovendien wordt niet of niet in alle gevallen voldaan aan islamitische voorwaarden zodat een moslim gebruik kan maken van de gereserveerde plaatsen.*** Moslims van de 2e en latere generaties zijn in Nederland geboren. Het getuigt voor deze groep van integratie dat deze generaties niet in andere landen begraven willen worden, maar uitsluitend in Nederland. Bovendien wordt er op deze manier aan de nabestaanden de gelegenheid gegeven om de overleden moslim regelmatig te kunnen bezoeken. Dit is anders dan in het geval de overleden persoon in land van herkomst wordt begraven.

De Wet op de Lijkbezorging voorziet in de verplichting van de gemeente om te voorzien in voldoende begraafcapaciteit. Tevens schrijft de wet onder meer voor hoe begravingen plaatsvinden, stelt het eisen aan de grondsamenstelling en geeft het burgers rechten. BIBIN heeft als doelstelling om uitsluitend in Nederland begraafplaatsen te realiseren. Daartoe treedt de ondernemer in overleg met gemeenten om geschikte locaties te kunnen verwerven.

BIBIN heeft ook de wens om een islamitische uitvaartcentrum te realiseren. Het uitvaartcentrum zal worden gebruikt als aanvullende dienst voor de (Nederlandse) moslims die wensen te worden begraven in Nederland. Voor de moslims die in het buitenland wensen te worden begraven, wordt er de dienst repatriëring via het uitvaartcentrum mogelijk gemaakt.

Het is een uniek concept: een begraafplaats en uitvaartcentrum op een plaats: dit is nog niet in Nederland opgericht. In dit plan zal meer de aandacht worden gevestigd op het realiseren van een algehele Islamitische begraafplaats zonder uitvaartcentrum. De locatie en het bestemmingsplan bied geen mogelijkheid om een uitvaartcentrum op te richten.

In dit document zijn de contactgegevens (adres) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

[1] Zie o.a. http://al-yaqeen.com/nieuws/nieuws.php?id=2278,

Doelstelling ondernemingsplan:

In dit plan wordt duidelijk welke kansen en eventuele bedreigingen een rol spelen bij de oprichting van de onderneming.

Verder wordt er in dit ondernemingsplan richting gegeven om de doelstellingen te waarborgen dan wel te realiseren. Tevens is er gekeken naar de landelijke ontwikkelingen in de vraag naar Islamitisch begraven, deze gegevens zijn verwerkt in cijfers van het ondernemingsplan.

Het ondernemingsplan is opgesteld om een daadwerkelijke start te maken met het oprichten van een islamitische begraafplaats. Middels dit concept zullen velen moslims van de 2e en 3e generatie de mogelijkheid krijgen om begraven te worden in eigen land, volgens de islamitische geloofsleer.
Bij deze 2e en 3e generatie moslims behoren uiteraard ook de bekeerlingen, die mogelijk op latere leeftijd bekeerd zijn tot de islam.

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

1. De ondernemer

1.1 Persoonlijke gegevens:

Naam	Stichting BIBIN
Roepnaam	n.v.t.
Geslacht	Rechtspersoon
Adres	Boshoeve 13
Postcode	3438 LT
Woonplaats	Nieuwegein
Telefoonnummer	0031 30 666 4111
Faxnummer	0031 30 666 4110
E-mail adres	info@bibin.nl

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

2. Marketingplan

2.1 de onderneming:

Handelsnaam	**BIBIN**
Inschrijvingsnummer KvK	30195900
Rechtsvorm	**Stichting**
BTW	N.v.t.
Vergunningen	Geen
Subsidies	Geen
Verzekeringen	[redacted]
Belastingen	Inkomstenbelasting

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt

2.2 Het idee:

Het idee is om een islamitische begraafplaats in Nederland voor moslims op te richten. Deze begraafplaats wijkt af van andere begraafplaatsen in Nederland en is daarom uniek op de volgende punten:

- De begraafplaats beschikt over het eeuwigdurende grafrecht;
- De begraafplaats is exclusief voor moslims en het grafrecht daarbinnen is voorbehouden aan moslims;
- De begraafplaats is afgezonderd van andere niet- islamitische begraafplaatsen.
- De overledene zal begraven worden met het gelaat naar het oosten gericht;
- De naleving van de Sunnah c.q. levenswijze van de Profeet Mohammed (vrede zij met hem).

2.2.1 Missie:

Riyad Al Jannah wil dienstverlenend zijn aan en het voor de moslims mogelijk maken om ook in Nederland volgens de Sunnah, namelijk binnen 24 uur, te worden begraven. Dit houdt een uitstekende service op het gebied van het zo snel mogelijk kunnen begraven van de overledene en het bieden van eventuele nazorg.

2.2.2 Visie:

'Service volgens de Sunnah' is de uitvaart en begrafenis conform de islamitische normen en waarden regelen voor de overledene. De rechten van de overledene beschermen door eeuwig durend grafrecht te garanderen en de nabestaanden hierover attenderen en ook hen begeleiden gedurende het rouwproces.

2.2.3 Doelstelling:

Wij willen voor 31 december 2016 een islamitische begraafplaats hebben opgericht. Dit betekent dat BIBIN in het begin van 2016 een begraafplaats dient aan te kopen en in te richten voor het behalen van dit doel.

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

2.3 De markt:

2.3.1 De markt in beeld

De markt waarin Riyad Al Jannah gaat opereren is die van de begraafplaatsen. Deze markt is toegankelijk voor Riyad Al Jannah, omdat er momenteel geen begraafplaatsen beschikbaar zijn, die zich enkel en alleen richten op de islamitische geloofsleer.

De Islamitische begraafplaats Riyad Al Jannah, zal geheel islamitisch zijn en voldoen aan de volgende voorwaarden:

- Eeuwigdurend grafrecht;
- Een begraafplaats die exclusief is voor moslims en waarbij het grafrecht voorbehouden is aan de moslims;
- Begraafplaats die is afgezonderd van niet- islamitische begraafplaatsen;
- Oriëntatie van de grafligging naar het Noord- Zuid te zijn, zodat het gelaat van de overledene naar het oosten gericht is.

De doelgroep waarop Riyad al Jannah zich richt, zijn de moslims in Nederland. Het aantal moslims in Nederland stijgt met de jaren, de cijfers die beschikbaar zijn tonen aan dat in 2007[2] ruim 850.000 moslims in Nederland woonden. Dit aantal is met de jaren gestegen en verschillende bronnen tonen aan dat er zich ruim 1.040.000 moslims bevinden in Nederland.

Uit een kort onderzoek, in opdracht van BIBIN, is gebleken dat 76% van de Nederlandse Moslims graag in het land waar zij hebben geleefd begraven wil worden, indien aan de islamitische eisen normen en waarden tegemoet kan worden gekomen. Diverse organisaties hebben onderzoek gedaan hiernaar. Met de jaren blijkt dat in ieder geval dit een steeds groeiende behoefte is. Zo is uit onderzoek gebleken dat 22% van de ondervraagden in West-Brabant liever in Nederland begraven wil worden. De verwachting is dan ook dat de behoefte aan islamitische begraafplaatsen in Nederland zal toenemen. [3]

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

[2] http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bevolking/publicaties/artikelen/archief/2007/2007-2278-wm.htm
[3] http://al-yaqeen.com/nieuws/nieuws.php?id=2278 en https://universonline.nl/2013/06/07/jonge-moslims-willen-in-nederland-begraven-worden

2.4 Analyses

2.4.1 Concurrentie analyse

Bij de identificatie van de concurrenten, wordt er onderscheid gemaakt tussen twee verschillende concurrenten, namelijk:

- De directe concurrenten
- De indirecte concurrenten

Begraafplaats concurrenten	
De directe concurrenten:	De indirecte concurrenten:
2G [redacted]	

2G [redacted]	
Belangrijke aspecten:	Eeuwigdurend grafrecht
Tarieven:	Leden van de moskee 2G [redacted] Volwassen graf € Kindergraf “ Doodgeboren kind “ Niet- leden van de moskee 2G [redacted] Volwassen graf € Kindergraf “ Doodgeboren kind “
Onderscheid:	Reservering graf €
Strategie:	2G [redacted]
Bekendheid:	2G [redacted]

In dit document zijn de gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

Riyad Al Jannah richt zich op het bieden van graven. Riyad Al Jannah zal derhalve haar begraafplaatsen verkopen (reserveren) aan geïnteresseerde uitvaartverzekeringsmaatschappij zoals Yarden en Monuta. De indirecte begraafplaatsen zijn begraafplaatsen die niet voldoen aan de normen en waarden volgens de Sunnah en de Quran. Dit heeft als gevolg dat de genoemde indirecte concurrenten in het rijtje passen van de gereserveerde plekken op algemene begraafplaatsen. Er wordt niet tegemoet gekomen aan normen zoals het niet kunnen garanderen dat alleen moslims worden begraven, het niet verbieden van versieringen van graven, het eeuwig durend grafrecht en de mogelijkheid dat er over de graven gelopen kunnen worden.

Reservering eigen graf

Het zal voor particulieren ook mogelijk zijn om een graf te reserveren voor de toekomst. Hiervoor betaalt de particulier eenmalig €2G aan reserveringskosten. Het voordeel is dat de particulier zekerheid heeft van een graf op de begraafplaats en tegelijk meerdere kan reserveren voor diens familieleden. Ook worden de kosten van het graf, na reservering, niet meer geïndexeerd. Bij betaling van de totale kosten (na het overlijden/ begrafenis) worden de reeds betaalde reserveringskosten in mindering gebracht.

In dit document zijn de concurrentiegevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

2.4.2 Leveranciersanalyse:

Om uiteindelijk de diensten en producten te kunnen leveren, dient Riyad Al Jannah te beschikken over de volgende producten.

Benodigdheden begraafplaats:	Prijzen
Kisten - **Volwassene (standaard maat)** - **Volwassene (volle maat)** - **Volwassene (extra volle maat)** - **Kinderen (40 cm)** - **Kinderen (80 cm)** - **Kinderen (100 cm)** - **Kinderen (120 cm)** - **Kinderen (140 cm)**	
Graafmachine	**Huren v.a. €[redacted]-**
Scheppen	**[redacted] stuks €[redacted]-**
Graven	**-**
Opsluitband (lange steen om naast de overledene te plaatsen) **5x15x100**	**€[redacted] per stuk** **[redacted]** **verzendkosten [redacted]**
Grafsteen	**Tussen €[redacted]- & €[redacted]-** **[redacted]**

Benodigdheden Riyad Al Jannah (kantoor)	Prijzen
Reinigingsmiddelen	**Budget vrijmaken voor ruim [redacted]**
Reinigingsmiddelen voor handen (hygiëne/desinfecterende middelen): • **Handdoek-zeep automaat** • **Navul zeep** • **Hygiënepapier**	**€[redacted] Excl. BTW** **€[redacted] Excl. BTW**

In dit document zijn de (financiële) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10, lid 2 sub g Wob

	[redacted] meter €[redacted] Excl. BTW
Overall met capuchon	per stuk €[redacted] Excl. BTW
Gebedsruimte	budget vrijmaken voor ruim €[redacted] - €[redacted]
Kantine	budget vrijmaken voor ruim €[redacted] - €[redacted]
Vaste Telefoons (balie/directeur)	€[redacted] per stuk Excl. BTW
Computers	€[redacted]- per stuk (hele set)
Balie (rechte)	€[redacted] Excl. BTW
2 Bureaus + aanbouwtafel + verrijdbaar ladenblok	€[redacted] Excl. BTW
Bureaustoel	per stuk €[redacted] Excl. BTW
Kantoorartikelen	budget vrijmaken voor ruim €[redacted] - €[redacted]
Archiefkasten 5 ordnerhoog	€[redacted] Excl. BTW
Ingebouwde keuken	([redacted] offerte afwachten)
Toiletten	per stuk €[redacted] Incl. BTW
Wasruimte voor de bezoekers (voor de wassing)	Budget vrijmaken voor ruim €[redacted] - €[redacted]
Wasruimte voor de overledene	Budget vrijmaken voor ruim €[redacted] - €[redacted]
Tafels en stoelen voor de kantine	€[redacted] per tafel en €[redacted] per stoel
Opbergruimte	Budget vrijmaken voor ruim €[redacted] - €[redacted]
Voorraadkasten	Budget vrijmaken voor ruim €[redacted] - €[redacted]
Keukenartikelen (bestek/pannen)	Budget vrijmaken voor ruim €[redacted] - €[redacted]
Ruimte voor nabestaanden	Budget vrijmaken voor ruim €[redacted] - €[redacted]

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

2.5 Marketingmix:

2.5.1 Product:

Begraafplaats Riyad Al Jannah, zal een klein aantal producten leveren aan de consument, waaronder het eeuwigdurend recht op het graf. De producten die begraafplaats Riyad Al Jannah aanbiedt, zijn:

- Graven met eeuwigdurend grafrecht;
- Grafsteen;
- Kisten;
- Lijkenwade;
- Scheppen;
- Lange steen (om naast de overledene te plaatsen)ook wel bekend als opsluitband.

Riyad Al Jannah zal een klein aantal producten leveren aan de consument die geleverd worden in pakketten van diensten en producten. De pakketten die geleverd zullen worden zijn opgesteld i.s.m. de begraafplaats Riyad Al Jannah en overige verzekeringsmaatschappijen, waaronder Monuta, Dela, Assalaam uitvaartverzorging en deze pakketten bevatten de volgende zaken:

- Rouwvervoer van plaats van overlijden naar het uitvaartcentrum;
- Lijkenwassing en Kaffan;
- Rouwvervoer naar moskee en terug naar het graf;
- Ontvangst en ondersteuning in het rouwproces;
- Kist voor het vervoeren;
- Graf bij begraafplaats Riyad Al Jannah met eeuwigdurend grafrecht;
- Grafsteen met tekst.

Riyad Al Jannah biedt nazorg aan de nabestaanden, waaronder de gelegenheid om smeekbedes te verrichten op locatie voor de overledene. Riyad Al Jannah zal toegankelijk zijn om de overledene te kunnen bezoeken. Daarnaast biedt Riyad Al Jannah de mogelijkheid aan de nabestaande van de bekeerling(en) bijeen te komen in een ruimte op locatie. In deze ruimte krijgen de nabestaanden de mogelijkheid om op hun eigen manier het verlies te verwerken met de aanwezigen. Deze ruimte is speciaal voor de nabestaanden.

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

2.5.2 Plaats:

In eerste instantie wordt er de focus gelegd op het realiseren van een islamitische begraafplaats. Voorwaarde is dat dit een begraafplaats is dat niet een onderdeel is van een andere aangrenzende begraafplaats. De grond zal eigendom toebehoren aan Riyad Al Jannah, zodat het eeuwigdurend grafrecht gegarandeerd kan worden. De locatie van de begraafplaats is de begraafplaats gevestigd in ZuidLaren. Adres: Annerweg 27, 9471KT Zuidlaren, Gemeente Tynaarlo, Provincie Drenthe.

2.5.2.1 Wet en regelgeving

Wet op de lijkbezorging regelt het volgende: artikel 37 heeft bepaald dat een bijzondere begraafplaats slechts kan worden aangelegd en in stand worden gehouden door een kerkgenootschap dan wel door een privaatrechtelijke rechtspersoon of een natuurlijk persoon. Aan deze voorwaarde voldoet Riyad Al Jannah. BIBIN is in dit geval een privaatrechtelijke rechtspersoon die een begraafplaats kan aanleggen en in stand kan houden.

Over de wijze van begraven wordt in artikel 3 van het Besluit op de lijkbezorging bepaald dat een lijk wordt begraven in een kist. Dit mag ook zonder kist, mits het lijk zich bevindt in een ander omhulsel. Aan het omhulsel worden in artikel 4 van hetzelfde besluit voorwaarden gesteld, namelijk: het omhulsel voor begraving dient te zijn vervaardigd met toepassing van biologisch afbreekbare materialen die het doel van de begraving niet belemmeren.

Over de grootte van de graven wordt verder niets benoemd, behalve de afstanden is het volgende bepaald in artikel 5 Besluit op de lijkbezorging:

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

Afstand tussen graven onderling bedraagt ten minste dertig centimeter. Boven het omhulsel bevindt zich een laag grond van ten minste vijfenzestig centimeter. Ten hoogste drie lijken mogen boven elkaar worden begraven, mits boven elke kist of ander omhulsel een laag grond van ten minste dertig centimeter dikte wordt aangebracht, die bij een volgende begraving niet mag worden geroerd. Ten aanzien van de bovenste kist of het bovenste omhulsel is het tweede lid van toepassing.

De graven bevinden zich ten minste dertig centimeter boven het niveau van de gemiddeld hoogste grondwaterstand.

In artikel 4 van hetzelfde besluit is bepaald dat de afstand van een graf tot de erfscheiding van de begraafplaats ten minste één meter bedraagt.

Over de grootte van een graf is bij wet niets geregeld, maar in Nederland wordt er rekening gehouden met graven en uiteraard de kist. Begraven worden in een kist is niet verplicht zoals is vastgesteld. Volgens de islamitische normen dienen moslims worden begraven in een lijkgewaad, wit katoen/polyester dat het doel van de begraving in ieder geval niet zullen belemmeren. Doorgaans wordt de afmeting van 100/120 cm breed en 220/250 cm lang aangehouden.

Riyad Al Jannah houdt de afmeting 100 cm breed en 220 cm lang aan. Dit betekent het volgende, voor een graf (inclusief de afstand tussen twee graven) het volgende nodig is: 1,30x2,20 =2,86 m2

2.5.2.2 Bestemming

Uit het bestemmingsplan is het volgende vastgesteld: het perceel bestaat uit 5606 hectare grond.

Volgens het bestemmingsplan Kazerneterrein en Zuid-Es van de gemeente Tynaarlo is de bestemming van het perceel Begraafplaats. In artikel 10 van de voorschriften van het bestemmingsplan is een nadere beschrijving van de regels gegeven.

2.5.2.3 Objectomschrijving

Een perceel tuingrond gelegen tussen de Annerweg en de Oude Coevorderweg te Zuidlaren. Volgens het bestemmingsplan betreft het een begraafplaats. De grond achter de woningen is echter in gebruik als landbouwgrond. Het perceel is grotendeels omheind met schuttingen, afrasteringen en haagbeplanting. Aan de Annerweg is een afsluitbaar hek. Het terrein is middels hagen verdeeld in “kamers”. Het perceel is voorzien van een electra- en wateraansluiting. Aan de op het terrein aanwezige stacaravan c.q. afdak is gelet op de staat van onderhoud geen waarde toegekend. De ondergrond betreft een podzolgrond, ondertype loopodzolgrond, met leemarm en zwak lemig fijn zand.

2.5.2.4 Staat van onderhoud en courantheid

Het perceel is goed onderhouden. De courantheid van het perceel is vanwege de bestemming niet als goed aan te merken. Dit is vastgesteld door de taxateur. De courantheid kan niet worden verklaard, het is immers op de factoren van afstand en locatie beoordeeld. Naar oordeel van Riyad Al Jannah is de plaats geen belemmering en is dit juist voordelig voor Riyad Al Jannah. De locatie is voor de Nederlandse burgers niet gewild, omdat men doorgaans de behoefte heeft zich te laten cremeren in plaats van te begraven.

2.5.2.5 Bijzonderheden

Het perceel is zowel aan de Annerweg als aan de Oude Coevorderweg ontsloten. Volgens de voorschriften is op het perceel één gebouw met een maximale oppervlakte van 50 m2 toegestaan.

In dit document zijn de Concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

2.5.2.6. Bereikbaarheid

De locatie is prima bereikbaar zowel met eigen als het openbaar vervoer, kan men uit de provincies Drenthe, Groningen en Friesland de begraafplaats te Zuidlaren gemakkelijk bereiken. Er is een bushalte op 20 meter afstand met de lijnen 58, 308, 318, 100, richting centrum Zuidlaren, daarna richting Groningen, Haren, etc. en een halte op 50 meter afstand met de lijnen 58, 308, 318, richting Annen, Anloo richting Assen etc. Vanuit Zuidlaren, Schipborg, Oudemolen, Vries en omstreken is het begraaf hof op loop- en fietsafstand te bereiken. Bovendien is de begraafplaats prima met de auto bereikbaar en kan men op ongeveer 100 meter loopafstand bij de Walakkers parkeren aan de Annerweg.

2.5.2.7 Inrichting

Bij de inrichting van de begraafplaats, dient er gedacht worden aan de volgende zaken:

Ruimte	Afmeting in m2	Aantal	Totaal
Receptie	10	1	10
Ontvangstruimte incl. kantine	75	1	75
Invalide toilet met wasruimte	10	1	10
toiletten kantoren (dames en heren apart)	3	2	6
Bergruimte	5	1	5
Werkkast	3	1	3
technische ruimte installaties	30	1	30
berging materieel buiten	30	1	30

Totaal netto vloeroppervlakte (m2)			169
toeslag gangen	25%		42,25
toeslag constructie	10%		16,9

totale bruto vloeroppervlakte			**228,15**
Parkeerplaatsen zijn al aanwezig*			
per plaats	25	6	150

Bij de realisatie van de bovengenoemde zaken, dient er rekening gehouden worden met de vergunningen die hierbij komen kijken, zoals de aanvraag van de omgevingsvergunning. Dit is echter niet noodzakelijk, omdat de bebouwing volgens de normen van het bestemmingsplan zullen worden ingericht.

Op de locatie Riyad Al Jannah is het mogelijk om een gebouw te plaatsen. Het bestemmingsplan laat het toe om op het perceel één gebouw met een maximale oppervlakte van 50 m2 te bouwen. Dit mag uit twee lagen bestaan. Totale oppervlakte van het gebouw mag dan niet meer dan 100 m2 bedragen. In bovengenoemde berekening zijn ruimtes meegenomen die niet als onderdeel van het gebouw gezien hoeven te worden. Namelijk de bergruimte, werkkast, technische ruimte installaties en berging materieel buiten. Deze ruimten zijn gezamenlijk 68m2. Als die niet bij de berekening mee worden genomen, dan is de totale bruto oppervlakte 101 + 25.5 + 10,1 = 136,35.

In dit document zijn de concurrentiegevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

2.5.3 Prijs:

De prijzen die Riyad Al Jannah zal gaan hanteren, zijn afhankelijk van de pakketten die gekozen worden en/of er gekozen wordt voor enkel een graf bij begraafplaats Riyad Al Jannah. De tarieven zijn gebaseerd op de prijzen van onze directe concurrent. Deze directe concurrent biedt in dit geval hogere tarieven, omdat de uitvaart er in bij zit en ook dat er onderscheid wordt gemaakt tussen leden en niet leden. Voor Riyad Al Jannah is dat niet relevant. Er wordt een standaard prijs gehanteerd voor iedereen, mogelijkheid is om dit bedrag in een keer te betalen aan Riyad Al Jannah. Een ander optie is je als particulier hiervoor te laten verzekeren of te reserveren. Men heeft de keuze om een graf te kopen waarop het eeuwigdurend grafrecht op berust.
Hiervoor zullen de volgende prijzen voor gehanteerd worden:

Volwassen graf	€[redacted]-
Kindergraf (tot 5 jaar)	€[redacted]-

2.5.3.1 Motivering van de prijzen

De prijzen zijn gebaseerd op de tarieven van onze directe concurrent die volledige uitvaart en begraving aanbiedt. Riyad Al Jannah richt zich alleen op het verkopen van een graf en daarmee het garanderen van eeuwig durend grafrecht. Voor Riyad Al Jannah is de uitvaart en de kosten niet inbegrepen. Derhalve dat de prijzen lager zijn dan bij onze concurrent. Uitvaartkosten zijn, mede gelet op de islamitische normen, niet hoog. Moslims dienen na overlijden worden gewassen, zgn. rituele wassing. Dit gebeurd voornamelijk door familieleden of bekenden van de moskee en het gebed dat wordt verricht, is een plicht (oftewel een Fard Kifayah) naar moslims onderling. Ook dit dient kosteloos te gebeuren. Het enige wat tot uitvaartkosten horen, is het vervoeren van de overledene, de bewaring in een mortuarium en het bieden van de gelegenheid om de overledene te wassen. Deze kosten zullen niet meer dan €[redacted]- bedragen. Uitgaande van deze kosten, is Riyad Al Jannah toch nog goedkoper dan haar concurrent.

2.5.3.2 Bruto winst begraafplaats.

2800 m2 benutbaar voor graven (zie voorwaarden bestemmingsplan) [redacted]

Er is ook de mogelijkheid om kinderen te begraven, er geldt hiervoor een ander tarief. Riyad Al Jannah verwacht niet dat hier veel gebruik van wordt gemaakt.

Er wordt uitgegaan van ongeveer 200 graven (ruim genomen) men komt dan op de volgende berekening:

Afmeting kindergraf:	**1m lang en 1.3 breed = 1.3 m2**
Aantal graven:	200
Totaal oppervlakte:	1.3 m2 * 200 = 260 m2
Bruto winst:	[redacted]
Resterend oppervlakte:	2800m2 – 260m2 = 2540 m2

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (delen) bedrijfsinformatie gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

Resterend volwassen graven:	2G
Volwassen graven:	
Kindergraven:	
Totaal:	

Er is tevens een mogelijkheid om drie lijken boven elkaar te begraven. De grond is namelijk 7 meter diep. Hiermee wordt er voldaan aan de voorwaarden genoemd in artikel 5 lid 3 besluit op de lijkbezorging.

Er is vastgesteld dat er (in dit geval uitgaan van zowel volwassen als kindergraven) 2G graven mogelijk zijn. Met deze constructie zijn er minimaal nog extra 2G graven mogelijk.

Dit levert bruto het volgende op:

Volwassengraven:	2G
Kindergraven:	
Constructie drie onder elkaar (volwassen):	
Totaal:	

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

2.5.4 Promotie:

Begraafplaats Riyad Al Jannah zal aan de naamsbekendheid blijven werken door promotie te maken op verschillende vlakken. De promotie gaan via vier promotiemiddelen:

2G

Deze middelen zijn vanaf de start het meest effectief, omdat de moslimgemeenschap via deze wegen het gemakkelijkst te bereiken is. Door de moslimgemeenschap eerst via deze weg te benaderen, worden de mensen sneller op de hoogte gesteld en wordt de interesses gewekt.

Daarnaast is Riyad Al Jannah een nieuwe islamitische begraafplaats, waar er niet veel van zijn, en

2G

Riyad Al Jannah zal zich op de markt introduceren door met een uniek concept uit te blinken. Dit is door de Sunnah van de profeet Mohammed, vrede zij met hem, na te leven. Er is op dit moment geen enkele begraafplaats in Nederland die voldoet aan de Sunnah van de profeet. Daarnaast heeft Riyad Al Jannah een samenwerkingsverband met plaatselijke moskeeën en religieuze instellingen. Dit zijn de volgende organisaties:

Organisatie	Contact gegevens
2G	

In dit document zijn de contactgegevens (detail) gegeve
2 sub g Wob

In dit document zijn de concurrentie gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

2.5.5 Organisatie

BIBIN is de stichting die een controlerende functie heeft op de uitvoer en werking van Riyad Al Jannah. Riyad al Jannah wordt bestuurd door BIBIN en valt daarmee onder de verantwoordelijkheid van BIBIN. Riyad Al Jannah zal in ieder geval een opdracht uitbesteden aan Sales en inhuur van werknemers waaronder de directeur en huismeester en schoonmaker. Riyad Al Jannah zal gebruik kunnen maken van het team van vrijwilligers die bij BIBIN bekend staat.

Sales:

Directeur:
Het is belangrijk dat de begraafplaats gestuurd wordt door een directeur. De directeur dient zich bezig te houden met de bestuurszaken en financiële zaken van de begraafplaats en verantwoordelijkheid en aanspreekpunt van Riyad Al Jannah.

Huismeester en schoonmaker:
Een huismeester en schoonmaker zal ervoor zorgen dat alle huishoudelijke taken verricht zullen worden, hieronder vallen de volgende zaken.

- Verrichten van reparaties en onderhoudswerkzaamheden;
- Onderhoud van het gebouw en de begraafplaats;
- Toezien op naleving van de huisregels;
- Beheren en schoonmaken van de grond en het gebouw.

3. Het financieel plan

Het realiseren van een dergelijke voorzieningen vraagt een doordacht investering- en exploitatieplan. Hieronder hebben wij een onderscheid gemaakt tussen de investering en de jaarlijkse exploitatielasten van Riyad Al Jannah.

3.1Het investeringsplan

De totale investering ziet er als volgt uit:

Aanneemsom *	**€**
Aanname budget voor inrichting gebouw	€
Bijkomende (onverwachte) kosten	€
Totale stichtingskosten	€
Totaal (incl. BTW) * **Uitgezonderd van BTW**	€

3.2Het financieringsplan

Het financieringsplan betreft de nodige financiering om de investeringskosten tegemoet te kunnen komen. Hierbij zal er onderscheid gemaakt worden tussen het eigen en vreemd vermogen. Dit zal er als volgt uit zien:

Eigen vermogen	
Spaargeld	
Totaal eigen vermogen	
Totaal investering	
Totaal vreemd vermogen	

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van [illegible] lid 2 sub g Wob

3.3Exploitatiebegroting

	Jaar 1	Jaar 2
Brutowinst	[redacted]	
Kosten		
Personeelskosten		
Gas-, water-, elektriciteitskosten		
Bedrijfsverzekeringen		
Reclamekosten		
Exploitatie kosten (vastgesteld door taxateur)		
Totale kosten		

[redacted]

3.4Liquiditeitsbegroting

De liquiditeitsbegroting geeft een weergave van de ontvangsten en de uitgaven van de eerste vier maanden van het eerste jaar. Dit ziet er als volgt uit:

Ontvangsten	**Jan**	**Apr**	**Jul**	**Okt**
• **Contante verkopen (incl. BTW)**	[redacted]			
• **Giften**				
• **Te vorderen BTW**				
Totaal ontvangsten				
Uitgaven/Betalingen				

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (de gev... akt op grond van art... 2 sub g Wob

• **Betalingen crediteuren (incl. BTW)**	2G					
• **Personeelskosten**						
• **Te verrekenen btw**						
• **Overige uitgaven**						
Totaal uitgaven						

In dit document zijn de concurrentie gevoelige (detail) gegevens onleesbaar gemaakt op grond van artikel 10 lid 2 sub g Wob

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	M. van Randwijk	**Datum**	2 december 2020
Doorkiesnummer	14 030	**Kenmerk**	8222511
E-mail	martijn.van.randwijk@utrecht.nl	**Onderwerp**	Startnotitie Islamitische begraafplaats
Bijlage(n)	1	**Beleidsveld**	Openbare ruimte

Geachte leden van de raad,

Op 25 juni jl. hebben wij u geïnformeerd dat in het voorjaar van 2020 een aantal moslimorganisaties ons heeft benaderd met het verzoek om in Utrecht een Islamitische begraafplaats te realiseren. Er is voor hen een dringende maatschappelijke behoefte om te kunnen beschikken over een eigen begraafplaats. Deze behoefte en urgentie is met de coronamaatregelen toegenomen. Feit is dat circa 12% van de Utrechtse inwoners moslim is en er in Nederland maar twee Islamitische begraafplaatsen zijn. Deze twee begraafplaatsen raken momenteel in een hoog tempo vol. Naar aanleiding van de ontvangen verzoeken hebben wij een verkenning uitgevoerd. De resultaten van de verkenning zijn in de bijgevoegde Startnotitie Islamitische begraafplaats opgenomen. In de startnotitie is een aantal uitgangspunten opgenomen die, na nadere juridische toetsing, de basis vormen voor hoe de Islamitische begraafplaats in onze gemeente kan worden gerealiseerd.

Twee partijen
De basis van de verkenning wordt gevormd door de gesprekken die zijn gevoerd met de organisaties die bij ons het verzoek om een Islamitische begraafplaats te helpen realiseren hebben ingediend. Uit de gevoerde constructieve gesprekken blijkt dat er twee partijen zijn die dit doel nastreven, maar daarin niet met elkaar samenwerken. Deze twee partijen zijn:

- Stichting BIBIN.
  BIBIN (“Bijzondere Islamitische Begraafplaatsen In Nederland”)[1] heeft tot doel om verspreid over Nederland Islamitische begraafplaatsen te realiseren voor moslims uit heel Nederland.
- SMUO + partners.
  Dit is combinatie van SMUO (“Samenwerkingsverband Moskeeën Utrecht en Omgeving”) en haar partners Milli Gorus Utrecht, Diyanet Ulu moskee Utrecht en moskee Omar Al Farouk Utrecht. SMUO heeft tot doel het bevorderen van de bestuurlijke, organisatorische, strategische en financiële samenwerking tussen moskeeën in de regio Utrecht.

[1] BIBIN is statutair gevestigd in Utrecht en is eigenaar van de in april 2020 in gebruik genomen particuliere Islamitische begraafplaats in Zuidlaren (gemeente Tynaarlo, Drenthe).

Beide partijen hebben ons ter onderbouwing van het initiatief documenten aangeboden, die als bijlagen zijn opgenomen in de startnotitie. Uit deze documenten blijkt dat er nog geen sprake is van een gedetailleerd uitgewerkt plan. Het is nog niet bekend welke organisatie de Islamitische begraafplaats gaat exploiteren en of er naast BIBIN en SMUO + partners daarvoor nog meer gegadigden zijn.

Wet op de lijkbezorging
Het wettelijk kader voor begraafplaatsen wordt gevormd door de Wet op de lijkbezorging. In de Wet op de lijkbezorging staan twee artikelen, artikel 38 en artikel 40 lid 3, die een 'kerkgenootschap'[2] van oudsher meer rechten op een eigen begraafplaats verlenen dan een niet-kerkgenootschap. Het betreft hier een open norm, die door de gemeente nader moet worden ingevuld. Een kerkgenootschap of, in de geest van deze wet, een religieuze organisatie mag daarbij de actieve medewerking van de gemeente verwachten.

Het eerste deel van artikel 38 in de wet op de lijkbezorging luidt: "*Een kerkgenootschap is gerechtigd tot het hebben van één of meer kerkelijke begraafplaatsen tot een zodanige uitgestrektheid, als overeenkomt met een redelijk deel van de grond, welke in de gemeente voor begraafplaatsen bestemd is."*
Artikel 40, lid 3, van de wet op de lijkbezorging luidt vervolgens: "*Indien het kerkgenootschap geen eigenaar van de benodigde grond is, dragen burgemeester en wethouders desgevraagd zorg, dat het kerkgenootschap de grond, mede gelet op de staat, waarin deze […] moet verkeren, op redelijke voorwaarden in eigendom kan verwerven."*

Op basis hiervan gaat onze voorkeur voor de beoogde exploitant van de Islamitische begraafplaats uit naar een 'kerkgenootschap'. Wij zullen nader juridisch onderzoeken of dit de basis biedt voor het vervolgproces om te komen tot de exploitant en de realisatie van de Islamitische begraafplaats.

De voorkeurslocatie
In de verkenning zijn de potentiële locaties voor de Islamitische begraafplaats onderzocht. De beste optie om de gewenste Islamitische begraafplaats te realiseren lijkt ons het in gebruik nemen van een daarvoor beschikbaar deel van de gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg. Door de structureel afgenomen behoefte aan traditioneel begraven in de westerse begraafcultuur - er wordt namelijk veel meer gecremeerd - is dit deel van Tolsteeg al zeker 15 jaar niet meer in gebruik. Dit deel is beschikbaar te maken voor een zeer lang gebruik als Islamitische begraafplaats. Bijkomend voordeel van deze locatie is dat vereiste basisvoorzieningen al aanwezig zijn. Op begraafplaats Tolsteeg staat het kantoor van de gemeentelijke begraafplaatsbeheerders. Door het gebruik als islamitische begraafplaats wordt de beschikbare grond duurzaam en doelmatig gebruikt. Het resterende deel van de gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg blijft ongewijzigd in gebruik.

Bijkomend kenmerk van het beschikbare deel van begraafplaats Tolsteeg is, dat dit de juiste oppervlakte heeft om te voldoen aan 'de uitgestrektheid' zoals genoemd in artikel 38 van de Wet op de lijkbezorging. In de Memorie van Toelichting op dit wetsartikel is dit aspect als volgt uitgelegd: "*Gezien de beperktheid van de oppervlakte, welke in vele gemeenten voor begraafplaatsen beschikbaar is, wordt de bij dit artikel toegekende aanspraak voor elk kerkgenootschap beperkt tot zodanig deel van het voor begraafplaatsen in de gemeente bestemde arsenaal, als in verband met de plaatselijke sterkte van dat kerkgenootschap redelijk is te achten".* Het recht op een kerkelijke

[2] Deze van oorsprong Begraafwet van 1869 gebruikte eerst de term 'kerkelijke gemeente'. Dit is later omgezet – en nog steeds in gebruik – tot 'kerkgenootschap'.

begraafplaats van een bepaalde oppervlakte is dus gerelateerd aan de omvang van het kerkgenootschap. In de verkenning zijn ook alternatieve locaties onderzocht. De locatie Hamlaan heeft de bestemming begraafplaats, maar is niet als zodanig in gebruik en heeft er ook niet de technische voorzieningen voor, zoals gebouwen en nutsvoorzieningen. Er is ook gekeken naar de mogelijkheid om de twee bestaande Islamitische grafvakken op de gemeentelijke begraafplaatsen Daelwijck en Kovelswade over te dragen aan de moslimgemeenschap en deze op die manier te transformeren tot particuliere Islamitische begraafplaatsen. Dit geeft echter in onvoldoende mate invulling aan de behoefte. Daartoe is de resterende begraafcapaciteit op deze twee vakken (te) beperkt. Bovendien moeten alle rechthebbenden van de op deze vakken uitgegeven graven instemming verlenen voor de transformatie. Gelet op de genoemde voor- en nadelen heeft de locatie Tolsteeg op dit moment daarom de voorkeur.

Juridische aandachtspunten
We beschikken over de resultaten van de verkenning en de daarop gebaseerde uitgangspunten. Er is echter nog geen compleet beeld verkregen van de juridische haalbaarheid in het vervolgtraject. De in de startnotitie opgenomen uitgangspunten zijn vooral gebaseerd op de bepalingen in de Wet op de lijkbezorging. Deze uitgangspunten zijn daarna op hoofdlijnen getoetst aan wet- en regelgeving op het gebied van staatssteun, aanbesteding, de erfpacht en algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Uit deze toets blijkt dat de juridische mogelijkheden verder onderzocht moeten worden om in het vervolgproces op zorgvuldige en transparante wijze te komen tot de exploitant die de Islamitische begraafplaats kan realiseren en vervolgens de realisatie van de Islamitische begraafplaats.

Samenvattend
Op basis van de resultaten van de startnotitie achten wij de realisatie van een Islamitische begraafplaats in Utrecht kansrijk. Om te komen tot de realisatie van een Islamitische begraafplaats en het beschikbaar komen van een exploitant daarvoor gaan we de juridische mogelijkheden verder onderzoeken van onder meer de volgende uitgangspunten zoals beschreven in de ‘Startnotitie islamitische begraafplaats’:
a. De beoogde exploitant van de Islamitische begraafplaats is bij voorkeur een Utrechts ‘kerkgenootschap’ of religieuze organisatie met een lokale maatschappelijke relevantie;
b. De Islamitische begraafplaats is bij voorkeur een voorziening voor de moslims die woonachtig zijn binnen de gemeente Utrecht;
c. Als mogelijke locatie voor de Islamitische begraafplaats is een deel van begraafplaats Tolsteeg beschikbaar.

Vervolgstappen
Wij informeren u in maart 2021 over de voortgang van het juridisch onderzoek hoe kan worden gekomen tot de exploitant en de realisatie van de Islamitische begraafplaats. We zijn ons ten volle bewust van de urgente maatschappelijke behoefte en willen daarom spoedig en zorgvuldig de voorwaarden scheppen zodat een Islamitische begraafplaats kan worden gerealiseerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Commissie Stad en Ruimte

Dossiernummer	1662
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	6
Omschrijving	Transitievisie Warmte deel I
ID	1713
Behandelend ambtenaar	Dietje van Eif
Telefoon	14030
E-mail	d.van.eif@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Ruimtelijke ordening
Portefeuillehouder	Wethouder Van Hooijdonk
Beleidsveld	Energie
Referendabel	Ja
Raadsadviseur (lijst)	Manon Leenders/Wonen, Energie, Groen, Openbare Ruimte/030-2863710

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadsinformatiebijeenkomst	20 april 2021
Commissie Stad en Ruimte	**29 april 2021**
Gemeenteraad	3 juni 2021

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Raadsvoorstel Transitievisie Warmte deel I

Beleidsveld	Energie
Organisatieonderdeel	Ontwikkelorganisatie Ruimte
Opsteller	Dietje van Eif
Kenmerk	6722077
Vergaderdatum Raad	volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De Transitievisie Warmte deel I vast te stellen, met als belangrijkste uitgangspunten:
   a) de beoogde warmteoplossing per buurt, zodat duidelijk is waar we welk alternatief verwachten en welk temperatuurregime daarbij hoort. De beoogde warmteoplossing per buurt is gevisualiseerd in twee WAT-kaarten;
   b) ‘betaalbaarheid voor de eindgebruiker’, ‘robuustheid van de beoogde warmteoplossing’ en ‘zo min mogelijk overlast en gedoe voor gebouweigenaren en gebruikers’ als criteria te hanteren, op basis waarvan we in de Transitievisie warmte deel II een voorstel doen over waar we met de gebiedsgerichte aanpak starten;
   c) bij initiatief van bestaande en nieuwe warmteaanbieders van collectieve warmteoplossingen of initiatief uit de maatschappij, in die gebieden waar de beoogde warmteoplossing een collectief warmtenet is, te sturen op de volgende publieke (rand)voorwaarden: duurzaamheid, betaalbaarheid, betrouwbaarheid en transparantie en de aanvullende waarden open net en keuzevrijheid. En met deze randvoorwaarden de uitbreiding van het warmtenet in Overvecht-Noord met Eneco te verkennen.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting

Voor de warmtetransitie die nodig is om te komen tot een CO_2-vrije warmtevoorziening in 2050, die haalbaar en betaalbaar is voor iedereen, hebben we een gezamenlijk eindbeeld opgesteld van deze nieuwe warmtevoorziening. Iedereen in de stad kan daar nu al mee aan de slag gaan. Per buurt is doorgerekend wat de maatschappelijke kosten van alternatieven voor aardgas zijn. Per buurt is duidelijk gemaakt en gevisualiseerd wat het logisch alternatief is en welke warmtevraag er in een buurt na verwachte isolatie overblijft. Voor de collectieve warmtenetten als alternatief/oplossing hebben we zes publieke (randvoor)waarden gedefinieerd waarop we sturen bij de aanleg en uitbreiding van warmtenetten. Met de criteria die we hebben geformuleerd om buurten aan te wijzen waar we de logistieke opgave starten, beginnen we de komende tien jaar op die plekken waar de minste aanpassingen in de gebouwen nodig zijn. We gaan pas tot uitvoering over als de randvoorwaarden duurzaamheid, betaalbaar en betrouwbaar op orde zijn.

Context

Aanleiding

In het klimaatakkoord is afgesproken dat de warmtevoorziening van gebouwen in Nederland in 2050 volledig CO_2 -vrij is. Gevolg daarvan is dat we in 2050 geen aardgas meer gebruiken in onze gebouwen. Elke gemeente stelt een Transitievisie Warmte op, *die voor het einde van 2021 moet zijn vastgesteld door de raad*. De Transitievisie Warmte geeft voor de bestaande stad op hoofdlijnen aan:

- Hoe Utrecht gebiedsgericht het gebruik van aardgas in de gebouwde omgeving de komende 30 jaar gaat uitfaseren;
- Wat het beoogde alternatief is voor verwarmen met aardgas, en
- In welke gebieden Utrecht voor 2030 wil beginnen met deze transitie.

De transitie naar een CO_2-vrije warmtevoorziening vraagt om verschillende aanpassingen in het huidige systeem van onze warmtevoorziening. Wij onderscheiden drie sporen met elk eigen kenmerken, die tegelijkertijd onderling sterk afhankelijk zijn:

- Energie besparen: We brengen de energievraag in de gebouwde omgeving omlaag. Daardoor daalt de CO_2-uitstoot en maken we gebouwen geschikt voor de inzet van duurzame bronnen.
- Bronnen verduurzamen: We produceren de elektriciteit en warmte die wordt gebruikt in de gebouwde omgeving met duurzame bronnen, zodat we daarvoor geen fossiele brandstoffen meer nodig hebben.
- Energie-infrastructuur aanpassen: Duurzame warmte, duurzaam gas en elektriciteit komt via infrastructuur in huizen van bewoners en in gebouwen; hier zorgen netbeheerders en warmtebedrijven voor. Warmteaanbieders gaan aan de slag met onder meer het aanleggen van warmtenetten, de netbeheerder verstevigt het elektriciteitsnetwerk en verwijdert of past aardgasleidingen aan voor het gebruik van duurzaam gas.

In de eerste twee sporen moeten de daadwerkelijke CO_2-reducties worden gerealiseerd. Hoe meer we besparen, hoe minder duurzame bronnen er nodig zijn. Het derde spoor, waarin we de infrastructuur aanpassen, is een enorme logistieke uitdaging, waar we tot 2050 de tijd voor nodig hebben. De Transitievisie Warmte doet een voorstel voor de planning van deze aanpassing.

Kaders in deel I, volgorde in deel II, hoe in de wijkuitvoeringsplannen

We publiceren de Transitievisie Warmte in twee delen. Voor u ligt deel I waarin we de visie en strategie (het *wat*) uiteenzetten. Later dit jaar volgt deel II met de invulling van de strategie (het *wanneer*). Na vaststelling van deel II starten de eerste buurten met het opstellen van een Wijkuitvoeringsplan (het *hoe*).

Het eerste deel omvat:

- De warmteprofielen per buurt, gevisualiseerd in twee WAT-kaarten die het kader vormen voor
    - (1) de verwachte benodigde aanpassing van de gebouwen om de energievraag terug te brengen;
    - (2) de verdeling van duurzame bronnen over de stad;
    - (3) de verwachte toekomstige (aanpassing en/of uitbreiding van de) energie-infrastructuur voor warmte.
- Criteria voor het bepalen van de volgorde waarin we starten met het opstellen van wijkuitvoeringsplannen. Dit is het plan waarin samen met alle stakeholders in de wijk de definitieve

keuze wordt gemaakt voor de warmteoplossing(en) in een buurt.
- Een omschrijving van de publieke waarden waarop we sturen en die we willen borgen bij de aanleg en uitbreiding van warmtenetten. En waarmee we -op basis van de buurtwarmteprofielen- met initiatieven uit de markt en uit de samenleving ervaring willen opdoen.

Met deel I vragen we de raad om kaders vast te stellen:
- Met het oog op het realiseren van een betaalbare en CO_2-vrije warmtevoorziening voor iedereen in Utrecht, vragen we om de warmteprofielen per buurt vast te stellen. Deze dienen als kader voor de inzet/verdeling van duurzame warmtebronnen en de verwachte aanpassingen aan de warmte/energie-infrastructuur. En als kader voor alle vastgoedeigenaren die in hun gebouwen aan de slag willen gaan.
- De criteria vast te stellen waarmee we de afweging kunnen maken en onderbouwd buurten kunnen selecteren waar we als eerste aan de slag gaan met het opstellen van wijkuitvoeringsplannen.
- Omdat berekeningen ons laten zien dat warmtenetten een belangrijke rol gaan spelen in de toekomstige warmtevoorziening, in te stemmen met dat we in concrete projecten met bestaande en nieuwe warmteaanbieders gaan sturen op de publieke waarden bij de uitbreiding van bestaande en aanleg van nieuwe warmtenetten.

Met de Transitievisie Warmte deel II vragen we de raad om de eerste buurten vast te leggen waar we de gebiedsgerichte aanpak starten.
In de daaruit volgende Wijkuitvoeringsplannen worden de daadwerkelijke alternatieven vastgelegd door de raad. Pas als de randvoorwaarden rondom onder andere betaalbaarheid op orde zijn, zal het Wijkuitvoeringsplan naar de raad worden gestuurd. Na vaststelling van het Wijkuitvoeringsplan, kan worden gestart met de uitvoering.

Beoogd effect
Met de Transitievisie Warmte deel I hebben we kaders om volgende stappen te gaan zetten in de Warmtetransitie en kunnen we aan de slag met de CO_2-uitstoot terug te brengen. De warmteprofielen per buurt geven duidelijke uitgangspunten/kaders over de verwachte warmtevraag en -aanbod in een buurt. Met deze warmteprofielen per buurt kunnen wij, maar ook andere partijen in de stad, nu al aan de slag. Iedereen kan nu starten met het (stapsgewijs) isoleren van gebouwen, daarbij rekening houdend met het beoogd alternatief in de buurt. Als gemeente kunnen wij met de warmteprofielen in de ruimtelijke ontwikkeling en ordening van de ondergrond anticiperen op het beoogd alternatief in een buurt, door ruimte te reserveren boven- en ondergronds. Ook kunnen we kansen pakken door opgaves in de (openbare) ruimte met elkaar te combineren, te onderzoeken hoe grootschalige gebiedsontwikkeling een kans kunnen zijn voor hun directe omgeving en kunnen we het gesprek voeren met nieuwe warmteaanbieders. We kunnen ervaring opdoen in projecten en experimenten, in onze nieuwe regierol en het sturen op onze publieke waarden.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
Afgelopen jaren is de raad op verschillende manieren betrokken geweest en/of geïnformeerd over de warmtetransitie:

Datum	Wat	Inhoud	Link
Juli 2017	Visie op de warmtevoorziening in Utrecht	Startpunt voor de Transitievisie Warmte	iBabs
22 juli 2019	Raadsbrief Voortgang stadsakkoord, Transitievisie warmte en Overvecht-Noord	- Aankondiging Transitievisie Warmte - Eerste planning	iBabs
5 september 2019	College-informatiebijeenkomst Transitievisie warmte, Stadsakkoord aardgasvrij, Overvecht-Noord	- Wat is een Transitievisie Warmte - Het Utrechtse proces om te komen tot een Transitievisie Warmte - Eerste analyses en proces van afwegen	

16 januari 2020	Raadsinformatiebijeenkomst Transitievisie Warmte	- Context van de Transitievisie Warmte - Aanpak - Eerste analyses en komen tot een afweging - Betrekken van de stad (met oa PWE) - Inzicht in de impact van het - afwegingen	
13 maart 2020	Raadsbrief Potentieelonderzoeken Energie	- Potentieel onderzoek Greenvis	iBabs
27 juli 2020	Raadsbrief Transitievisie Warmte	- Participatierapport - Data-rapport - Resultaten Vesta MAIS analyses met per buurt	iBabs
14 november 2020	Raadsbrief Voortgang Overvecht-Noord aardgasvrij	- Voortgang Overvecht-Noord - Resultaten onderzoek naar warmtealternatieven door APPM & CE-Delft	iBabs
11 januari 2021	Raadsbrief Transitievisie Warmte, deel I en II	- Motivatie Transitievisie Warmte deel I en II - Governance warmtenetten	iBabs
Maart 2021	Raadsvoorstel Transitievisie Warmte deel I	Visie en strategie	
Zomer 2021	Raadsvoorstel Transitievisie Warmte deel II	Voorstel eerst buurten gebiedsaanpak	

Relatie van de Transitievisie Warmte met andere beleidsproducten:
Klimaatakkoord - De landelijke opgave en de *opdracht* voor elke gemeente om een Transitievisie Warmte te maken;
RES – Regionale Energie Strategie om grootschalige opwek in de regio te realiseren in 2030 (zon en wind) en inzicht te geven in de potentie van duurzame warmtebronnen in de regio. (Raad stelt voor 1 oktober 2021 vast);
Transitievisie Warmte - voorstel voor logische alternatieven voor aardgas per buurt, de verdeling van duurzame warmte en de planning van de gebiedsgerichte aanpak per buurt (energie infrastructuur) (raad stelt vast voor eind 2021);
Wijkuitvoeringsplan - plan waarin met een gebiedsgerichte aanpak, de definitieve keuze wordt gemaakt van het warmteaanbod in een buurt (raad stelt vast).

De Transitievisie Warmte deel I bouwt voort op de Visie op de warmtevoorziening van Utrecht die de gemeenteraad in 2017 heeft vastgesteld, met daarin een aantal leidende principes en beleidskaders voor verduurzaming van de warmtevoorziening. Deze is nu onderdeel van de Omgevingsvisie. De Transitievisie Warmte deel I is straks ook onderdeel van de gemeentelijke Omgevingsvisie. Deel II wordt een invulling van de visie en strategie uit deel I en vormt een Omgevingsprogramma. De Wijkuitvoeringsplannen worden ook in een Omgevingsprogramma uitgewerkt. Uiteindelijk worden de doelen en maatregelen uit de visie, strategie en programma's vertaald naar concrete regelgeving in een Omgevingsplan.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunten	
1.	De Transitievisie Warmte deel I vast te stellen, met als belangrijkste uitgangspunten: a) de beoogde warmteoplossing per buurt, zodat duidelijk is waar we welk alternatief verwachten en welk temperatuurregime daarbij hoort. De beoogde warmteoplossing per buurt is gevisualiseerd in twee WAT-kaarten; b) 'betaalbaarheid voor de eindgebruiker', 'robuustheid van de beoogde warmteoplossing'

	en ‘zo min mogelijk overlast en gedoe voor gebouweigenaren en gebruikers’ als criteria te hanteren, op basis waarvan we in de Transitievisie warmte deel II een voorstel doen over waar we met de gebiedsgerichte aanpak starten; c) bij initiatief van bestaande en nieuwe warmteaanbieders van collectieve warmteoplossingen of initiatief uit de maatschappij, in die gebieden waar de beoogde warmteoplossing een collectief warmtenet is, te sturen op de volgende publieke (randvoor)waarden: duurzaamheid, betaalbaarheid, betrouwbaarheid en transparantie, en de aanvullende waarden open net en keuzevrijheid. En met deze randvoorwaarden de uitbreiding van het warmtenet in Overvecht-Noord met Eneco te verkennen.
Argumenten	
1.1	<u>Met het vastleggen van een beoogde warmteoplossing per buurt dragen we bij aan het minimaliseren van de maatschappelijke kosten voor de energietransitie voor de stad als geheel en zorgen we voor een eerlijke verdeling van de inzet van bronnen</u>
	Om de warmtetransitie betaalbaar te houden, sturen we in Utrecht op de implementatie van robuuste CO_2-vrije warmteoplossingen waarmee we de maatschappelijke kosten van de warmtevoorziening in Utrecht zo laag mogelijk houden. Scenario-analyses laten zien dat: (1) de aanleg van grote en kleine collectieve warmtenetten in Utrecht in veel buurten de optie is met de laagste maatschappelijke kosten en (2) dat sturing op de verdeling van beschikbaar duurzame warmtebronnen noodzakelijk is om ervoor zorgen dat juiste bronnen worden ingezet bij de juiste gebouwen. De verdeling houdt de maatschappelijke kosten voor Utrecht als geheel zo laag mogelijk.
1..2	<u>Met een gezamenlijk beeld over de verwachte warmtevraag, bieden we gebouweigenaren kaders om aan de slag te gaan met isoleren</u>
	Besparing van energie is een belangrijk onderdeel van de aanpak om te komen tot CO_2-vrije warmtevoorziening, De warmteoplossingen per buurt bieden een kader voor alle gebouweigenaren om aan de slag te gaan. De warmteprofielen per buurt, tezamen met de aangekondigde streefwaarden van het Rijk, bieden gebouweigenaren houvast om aan de slag te gaan met isoleren.
1.3	<u>Met een gezamenlijk beeld van de warmteoplossing per buurt bieden we kaders om een start te maken met de logistieke opgave om voor 2050 aanpassing aan de energie-infrastructuur te hebben afgerond</u>
	De aanpassing van de energie-infrastructuur is een enorm logistieke opgave: in Utrecht alleen al moeten 130.000 gebouwen aardgasvrij worden gemaakt. In de afweging waar we starten met deze opgave is een gezamenlijk eindbeeld nodig. De warmteoplossingen per buurt bieden daarbij voor: • de gemeente en stakeholders een vertrekpunt om te starten met de gebiedsgerichte aanpak en het opstellen van Wijkuitvoeringsplannen in buurten die in deel II als eerste worden aangewezen; • Vastgoedeigenaren, projectontwikkelaars en warmteaanbieders een kader voor het verwachte aanbod van duurzame warmtebronnen in een buurt; • de gemeente een vertrekpunt voor gesprekken met potentiële aanbieders van collectieve warmtevoorzieningen.
1.4	<u>Op basis van de 3 criteria verwachten we een start te maken in die buurten waar de overstap het meest haalbaar en betaalbaar is.</u>
	Bij het hanteren van deze criteria verwachten we in buurten uit te komen, waar de overstap naar een alternatief voor de gebouweigenaar het minste gedoe of overlast in de woning/pand en/of openbare ruimte aan benodigde aanpassingen oplevert. *(Zo min mogelijk overlast en gedoe voor gebouweigenaren en -gebruiker)*. Dat wil zeggen dat voor een overstap niet meteen ook de hele schil van een gebouw aangepakt hoeft te worden. Na de overstap kan het terugbrengen van de energievraag in eigen tempo worden gerealiseerd. We bieden meer tijd aan buurten waar de overstap meer gedoe is en waar schilaanpassing noodzakelijk is voor de overstap, zo kunnen ook in die buurten de

	aanpassingen in eigen tempo worden uitgevoerd. Door daarnaast ook nog naar de robuustheid van de oplossing te kijken (*Robuustheid van de beoogde oplossing*), beginnen we in buurten waar de oplossing in uiteenlopende scenario's steeds als meest logisch naar voren komt en waar het logisch alternatief ook op lange termijn technisch en economisch de beste oplossing voor een gebied is. We creëren hiermee ruimte voor buurten waar dat minder duidelijk is. Bij de betaalbaarheid (*Betaalbaarheid voor de eindgebruiker*) gaan we op zoek naar buurten waar de maatschappelijke kosten van de verwachte oplossing het dichtst bij de maatschappelijke kosten van de huidige warmtevoorziening liggen. Vervolgens gaan we op zoek hoe we de nieuwe oplossing voor zoveel mogelijk mensen woonlastenneutraal kunnen realiseren (Klimaatakkoord). Hiermee gaan we er van uit dat eindgebruikers in de nieuwe situatie niet meer hoeven te betalen als dan wanneer zij aardgas zouden gebruiken.
1.5	Deze criteria komen steeds terug in gesprekken met stakeholders in de stad en kunnen rekenen op draagvlak.
	De criteria bieden de kaders om straks in deel II van de Transitievisie Warmte tot een transparante en gedragen voorstel te komen in welke buurten te starten met het opstellen van Wijkuitvoeringsplannen. Op basis van informatie opgehaald bij onze stakeholders en in participatiebijeenkomsten met bewoners concluderen wij dat er draagvlak is voor het hanteren van voorgestelde criteria. Voor andere criteria vonden wij geen draagvlak om deze als onderscheidend criterium mee te laten wegen in het bepalen van de volgorde van buurten of bleken niet hanteerbaar: Dit gaat om: Contracteerbaarheid, bijvoorbeeld veel corporatiebezit: Agenda wijkontwikkeling, bijvoorbeeld grootschalige gebiedsontwikkeling Investeringsagenda infrastructuur, bijvoorbeeld vervangen van gasleidingen of riolering Sociale karakteristieken van de wijk: bijvoorbeeld hoge of juist lage inkomens Lokale initiatieven: zoals bewonersinitiatieven in een buurt Duurzaamheid/CO2 reductie: De CO2-winst halen we bij het verduurzamen van de bronnen en het besparen in de gebouwen. De criteria bepalen de volgorde van de logistieke kant van de opgave.
1.6	Sturing op randvoorwaarden is nodig omdat warmtenetten een belangrijke rol gaan spelen in de toekomstige warmtevoorziening in Utrecht en de gemeente een regierol krijgt als het gaat om de aanleg en uitbreiding van deze warmtenetten
	Scenario-analyses laten zien dat de aanleg van grote en kleine collectieve warmtenetten in Utrecht in veel buurten de optie is met de laagste maatschappelijke kosten. Dit hebben we vastgelegd in de WAT-kaart met de verwachte warmteoplossing. Ook landelijk wordt verwacht dat warmtenetten in de verduurzaming van de gebouwde omgeving een belangrijke rol gaan spelen, daarom wordt op rijksniveau gewerkt aan een nieuw beleidskader (Wet collectieve warmtevoorzieningen (WCW, ook wel Warmtewet 2.0). De gemeente krijgt in deze nieuwe wet een nieuwe rol bij de aanleg van warmtenetten. De gemeente wil ervaring opdoen met deze nieuwe rol in projecten voor de uitbreiding van het bestaande warmtenet en aanleg van nieuwe (lage temperatuur) netten en hoe we op een goede manier kunnen sturen op deze publieke waarden.
1.7	Warmteaanbieders vragen om duidelijkheid en willen afspraken maken met de gemeente.
	Bestaande en nieuwe warmteaanbieders zien een rol in Utrecht voor de aanleg van grote en kleine warmtenetten om tot een CO_2 vrije warmtevoorziening te komen en vragen de gemeente om afspraken en kaders om aan de slag te kunnen gaan.
1.8	Publieke waarden duurzaamheid, betaalbaarheid en betrouwbaarheid zijn bekende landelijk erkende randvoorwaarden die door alle stakeholders worden herkend.

	Deze publieke waarden zijn in de huidige warmtewet kernwaarden bij de aanleg en exploitatie van warmtenetten. Onze belangrijkste stakeholders hebben o.a. in onderzoek uitgevoerd door Berenschot bevestigd dat deze nog steeds randvoorwaardelijk zijn bij de aanleg en uitbreiding van warmtenetten.
1.9	Met de nieuwe publieke waarden, transparantie, open net en keuzevrijheid verwachten we in Utrecht te komen tot een voor onze inwoners aanvaardbare aanleg en uitbreiding van warmtenetten.
	N.a.v. de participatie, uit ervaring in Utrecht en in andere gemeenten en het onderzoek van Berenschot, zijn ook andere publieke waarden besproken. Invulling van deze aanvullende waarden worden als belangrijk ervaren om te komen tot een voor bewoners aanvaardbaar aanbod bij warmtenetten. Daarbij zien we transparantie als randvoorwaardelijk. Open net en keuzevrijheid hebben een wisselwerking met de andere waarden. De impact daarvan moet goed worden besproken.
1.10	De uitbreiding van het bestaande warmtenet is voor een groot deel van Overvecht-Noord de economisch meest voordelige oplossing.
	In Overvecht-Noord werken we aan het opstellen van een Wijkuitvoeringsplan. Onderzoek van APPM naar mogelijke warmteoplossingen laat zien dat uitbreiding van het bestaande warmtenet de optie is met de laagste maatschappelijke kosten. De gemeente wil met Eneco verder onderzoeken hoe en met welke afspraken deze uitbreiding gerealiseerd kan worden en hoe we daarbij de publieke waarden invulling kunnen geven. Samen met de buurtinitiatieven in Overvecht-Noord onderzoeken we de mogelijkheden van een buurtwarmtenet. Daarbij onderzoeken we ook de impact op de haalbaarheid van een collectieve warmteoplossing voor heel Overvecht-Noord. De definitieve beslissing over uitbreiding van een warmtenet wordt pas genomen wanneer de raad besluit over het Wijkuitvoeringsplan.
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	De warmteprofielen per buurt zijn opgesteld met de kennis van dit moment
	De warmteoplossingen zijn opgesteld met de kennis over kosten en robuustheid van technische mogelijkheden op dit moment. Dit betekent dat we bij de beoogde warmteoplossingen geen rekening hebben kunnen houden met mogelijke grootschalige innovatieve "gamechangers". Minimaal elke vijf jaar wordt de Transitievisie Warmte geactualiseerd.
1.2	De warmteprofielen geven gemiddelden per buurt
	De warmteprofielen per buurt zijn gebaseerd op gemiddelden en de grootste gemene deler voor de buurt en niet op individuele mogelijkheden en wensen. De kaarten geven daarmee een startpunt voor verder onderzoek in een buurt. In een Wijkuitvoeringsplan wordt de definitieve keuze van het alternatief voor een buurt vastgelegd. De warmteprofielen geven dus kaders, eigenaren zullen altijd de check moeten blijven doen welke aanpassingen nodig zijn bij hun eigen gebouw.
1.3	De criteria zijn generiek en laten nog geen ruimte voor maatwerk
	Met deze criteria komen we tot een onderbouwde volgorde van buurten voor deze stap in het proces van de warmtetransitie. Op dit moment in het proces is het moeilijk om rekening te houden met afwijkende of specifieke elementen in een buurt. Bij de start van de Wijkuitvoeringsplannen, worden deze kenmerken wel meegenomen en wordt definitief bepaald wat in deze buurt het duurzame alternatief wordt. Maatwerk is dan wel mogelijk.
1.4	Het kan zijn dat we met deze publieke waarden niet tot overeenstemming komen over een goed aanbod.

	Van de zes publieke waarden zien we de eerste vier (duurzaamheid, betaalbaarheid, betrouwbaarheid en transparantie) als randvoorwaarden voor uitbreiding van het warmtenet. Voor duurzaamheid geldt dat we een termijn stellen waarop het warmtenet duurzaam moet zijn. Voor betaalbaarheid, betrouwbaarheid en transparantie geldt dat dit echt randvoorwaarden zijn voor uitbreiding. Als een warmtebedrijf niet aan deze randvoorwaarden voldoet, kan de uitbreiding van het warmtenet niet plaatsvinden. De publieke waarden open net en keuzevrijheid zijn waarden waarnaar wij streven die per gebied zoveel mogelijk in te vullen, zolang zij niet ten kosten gaan de eerst vier randvoorwaarden. Uit het onderzoek van Berenschot is naar voren gekomen, dat geen andere warmteaanbieders belangstelling hebben om de uitbreiding van het bestaande HT-warmtenet op te pakken. Hierin zijn we afhankelijk zijn van de huidige aanbieder Eneco.
1.5	Na onderhandeling hebben we wel overeenstemming over het aanbod, maar in de praktijk blijkt er mogelijk toch niet voldoende draagvlak onder de bewoners.
	Na onderhandeling is er geen aansluitplicht voor bewoners, het kan zijn dat er -ondanks dat we tot een goed aanbod zijn gekomen met deze publieke waarden- toch niet voldoende draagvlak is voor het aanbod. Mogelijk zullen aanvullende randvoorwaarden nodig zijn.

Financiën

De Transitievisie Warmte deel I gaat over onze visie en strategie in de transitie naar een aardgasvrije stad en geeft de kaders en uitgangspunten om in deel II te komen tot een volgorde van wijken. Het eerste deel heeft nog geen concrete financiële consequenties. De doorwerking in communicatie naar bewoners en bedrijven zal vanuit het bestaande programma energietransitie worden bekostigd. Ook de proceskosten voor uitbreiding warmtenetten o.a. in Overvecht-Noord zijn gedekt vanuit het huidige programma Energietransitie.
Bij behandeling van deel II komt naast de aanpak en organisatie ook de bekostiging in beeld van hoe we in de volgende buurten een Wijkuitvoeringsplan gaan maken. Extra Rijksmiddelen zijn randvoorwaardelijk voor de daadwerkelijke uitvoering van deze plannen. Op dit moment is nog niet duidelijk hoe dit geregeld gaat worden.

Vervolg

Met het vaststellen van de Transitievisie Warmte deel I, werken we aan een voorstel voor buurten waar we aan de slag gaan met de gebiedsgerichte aanpak. In het proces beoordelen we alle buurten van Utrecht op de beschreven criteria. De criteria zijn niet zwart-wit: we kunnen (en zullen) er geen rekensom van maken; per buurt maken we een inschatting. We onderbouwen zoveel mogelijk met cijfers. Met de scores van de buurten, maken we een onderlinge vergelijking en komen we tot een onderbouwde afweging in welke buurten het meest logisch is om met de gebiedsgerichte aanpak te beginnen. Deze onderbouwing wordt in de Transitievisie Warmte deel II nog in 2021 aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.
Bij initiatieven uit de maatschappij, bijvoorbeeld buurtinitiatieven, en wanneer huidige en nieuwe warmteaanbieders kansen zien in Utrecht voor een duurzame warmteoplossing met initiatieven komen, gaan we gesprekken voeren en projecten starten naar de mogelijkheden voor realisatie. De uitgangspunten voor deze gesprekken zijn de WAT-kaarten en onze publieke waarden. In Overvecht-Noord gaan we met Eneco de uitbreiding van het bestaande net verkennen.

Participatie

De participatie voor de Transitievisie Warmte is in 2019 gestart. We organiseerden eigen bijeenkomsten en gesprekken, en sloten daarnaast aan bij bestaande bijeenkomsten, bijvoorbeeld van Jouw Huis Slimmer en het Stadsakkoord. Aan het participatietraject namen zowel zakelijke belanghebbenden als bewoners(groepen) deel. In 2019 en begin 2020 ging de participatie vooral over de eerste fase van het proces: het analyseren. Dit is medio 2020 afgerond met een datarapport en een eerste versie van het participatierapport. In het tweede deel van de participatie (najaar 2020) ging het vooral over het toetsen van de WAT-kaarten. Hiervoor hebben we alle deelnemers van eerdere bijeenkomsten uitgenodigd. De resultaten hiervan zijn toegevoegd aan het participatierapport. Dit wordt gelijktijdig met de Transitievisie Warmte deel I gepubliceerd.

We hebben verschillende participatiemiddelen gebruikt: online peilingen, gesprekken in kleine groepen en grotere bijeenkomsten (zowel fysiek als online). De meeste bijeenkomsten waren bedoeld om te *raadplegen*; we namen deelnemers mee in onze analyses en resultaten. Daarnaast organiseerden we ook een aantal participatiemomenten om ons te laten *adviseren*, bijvoorbeeld over welke criteria belangrijk zijn in de keuze van buurten. Hieronder volgt een opsomming van alle participatiebijeenkomsten, wie erbij waren en wat het participatieniveau was.

Het participatieproces heeft ons veel inzichten gegeven. Al tijdens het proces van analyseren van de data hebben we dingen aangepast of bijvoorbeeld beter uitgelegd. Het is duidelijk gebleken dat mensen zich zorgen maken over de kosten en het gedoe dat de overstap naar een andere manier van verwarmen oplevert. Deze input heeft een plek gekregen in de criteria waarmee we voorstellen af te wegen.

Wanneer	Wat	Wie	Hoeveel	Participatieniveau
2019 en 2020	Jouw Huis Slimmer bijeenkomsten	Bewoners	1.470	Informeren
2019 en 2020	Ondersteunen bedrijven	Bedrijven	380	Informeren en ondersteunen
Voorjaar 2019	Peiling Aardgasvrij Wonen	Bewoners	1.788	Informeren en raadplegen
24 mei 2019	Werksessie tijdens Stadsakkoord bijeenkomst	Ketenpartners	13	Raadplegen en adviseren
24 juni 2019	Sessie met studenten	Studenten van Universiteit Utrecht	39	Raadplegen en adviseren
29 november 2019	Meedenksessie	Bewoners, vastgoedeigenaren, warmtebedrijven en netbeheerder	26	Raadplegen en adviseren
Najaar 2019 – voorjaar 2020	Participatieve Waarde Evaluatie (PWE)	Bewoners	617	Raadplegen en adviseren
Februari 2020	Meedenksessie Lunetten	Bewoners, vastgoedeigenaren, warmtebedrijf en netbeheerder	14	Raadplegen en adviseren
Maart 2020	Expertsessie	Data experts, warmtebedrijf en netbeheerder	9	Raadplegen en adviseren
21 september 2020	Gesprek	Woningcorporaties	5	Raadplegen
28 september 2020	Gesprek	Eneco	2	Raadplegen
26 oktober 2020	Online bijeenkomst	(Leden van) bewonersinitiatieven en Energie-U	30 (35 genodigden)	Raadplegen
29 oktober 2020	Werksessie tijdens bijeenkomst Stadsakkoord	Ketenpartners	35	Raadplegen
29 oktober 2020	Onlinebijeenkomst	Deelnemers PWE	10 (20 genodigden)	Raadplegen
2 november 2020	Online bijeenkomst	Geïnteresseerde bewoners	35 (90 genodigden)	Raadplegen
5 november 2020	Gesprek	Stedin	2	Raadplegen
23 november	Online bijeenkomst	Geïnteresseerde bewoners	45 (140 genodigden)	Raadplegen
Najaar 2020 – voorjaar 2021	Expeditie Warmte	Bewonersinitiatieven en marktpartijen	Ongeveer 35 mensen, in 5 teams	Co-creëren

Communicatie

Belangrijkste producten:

- Transitievisie Warmte deel I
- Persbericht
- Update Q&A's + woordvoeringslijn
- Update utrecht.nl/aardgasvrij incl. verwijzing naar:
    - Interactieve kaart met postcodecheck (gekoppeld aan warmteoplossing per buurt / handelingsperspectief via Jouw Huis Slimmer: o.a. isolatiecheck MijnHuis, elektrisch koken)
    - Aanmelden nieuwsbrief Energie
- Webpagina op omgevingsvisie.utrecht.nl / thema Energie, met o.a.:
    - TVW deel I
    - Publieksvriendelijke samenvatting Transitievisie Warmte deel I
    - Uitleg-animatie
    - Podcast Energie030 - Aflevering 1
- Mailing betrokkenen participatie + bewonersgroepen
- Nieuwsbericht Jouw Huis Slimmer
- Bericht tbv nieuwsbrieven Energie, wijkbureaus, stadsakkoord, Energie-U, partners, intermediairs
- Social Media advertenties o.b.v. animatie / kaart en podcast

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming

- Transitievisie Warmte deel I

Bijlagen informatief

- Participatierapport

Naar een CO_2-vrije warmtevoorziening in 2050

Transitievisie Warmte deel I

Gemeente Utrecht

utrecht.nl/
aardgasvrij

Voorwoord

Nog geen twee jaar geleden stelden ruim honderd organisaties het nationale Klimaatakkoord op met als doel de uitstoot van CO_2 te verminderen en zo de Nederlandse bijdrage aan wereldwijde klimaatverandering te beperken. Duidelijk werd dat we in Nederland gaan stoppen met het gebruik van aardgas om te koken en om onze huizen en andere gebouwen te verwarmen. Dat betekent dat uiterlijk in 2050 zo'n 8 miljoen gebouwen in Nederland van het aardgas af moeten, waaronder zo'n 130.000 gebouwen in de gemeente Utrecht. Hiervoor in de plaats komen andere, duurzame bronnen. Een enorme klus, waar we 'slechts' dertig jaar de tijd voor hebben. In deze periode moeten we onze gebouwen en huizen isoleren, energiebronnen verduurzamen en buurt voor buurt overstappen op een duurzame manier om te verwarmen en te koken. Gemeenten hebben hierin de regie gekregen.

Zo'n complexe opgave vraagt om stevige investeringen en een planmatige aanpak. Dat levert ook veel op: nieuwe banen, comfortabele woningen én een gezonde stad voor iedereen, ook voor onze volgende generaties. Helaas hebben we geen glazen bol waarin we al kunnen zien hoe we dit de komende dertig jaar gaan doen. We moeten omgaan met onzekerheden, want wachten is geen optie.

Ik ben trots op deze Transitievisie Warmte deel I. Hierin geven we een eerste aanzet van hoe we de stad willen laten overstappen van aardgas op een alternatief zonder CO_2-uitstoot. Per buurt is bekeken wat het meest kansrijke alternatief is om gebouwen te verwarmen.

We kunnen niet de hele stad in één keer aardgasvrij maken. We zullen dit stukje bij beetje doen: buurt voor buurt. De volgorde waarin we de buurten de overstap willen laten maken, bepalen we later dit jaar in de Transitievisie Warmte deel II. Ook dan zal het plan niet 'af' zijn. De komende dertig jaar zullen we onze visie aanscherpen, concretiseren en bijsturen op basis van nieuwe inzichten en ervaringen. Hierbij werken we samen met onder meer netbeheerders en woningcorporaties. Bewoners en ondernemers kunnen meepraten over de plannen voor de stad en die voor hun eigen buurt en straat.

Het mooie is dat iedereen nu al aan de slag kan. Op basis van het meest kansrijke alternatief in uw buurt kunt u in uw eigen tempo gaan isoleren. Een verbouwing of verhuizing is hiervoor een handig moment. Hoe meer u kunt isoleren, hoe meer u bespaart. Energie die we niet gebruiken, hoeven we immers ook niet op te wekken. Dat is goed voor het klimaat, uw wooncomfort én uw energierekening.

Lot van Hooijdonk

Wethouder mobiliteit, energie en groen
Gemeente Utrecht

Samenvatting

Naar een CO_2-vrije gebouwde omgeving in 2050

Om opwarming van de aarde en klimaatverandering – door CO_2-uitstoot – tegen te gaan, zijn in 2015 internationale afspraken gemaakt. Nederland zal daarom in de hele gebouwde omgeving van het aardgas afgaan. Dat betekent dat ook Utrecht voor een grote uitdaging staat als het gaat over een nieuwe duurzame manier van koken en verwarmen. We willen ervoor zorgen dat Utrechters en Utrechtse ondernemers minder energie gaan gebruiken en dat de energie die zij gebruiken duurzaam is opgewekt. In 2050 moeten we volledig CO_2-vrij zijn en kunnen we geen aardgas meer gebruiken voor onze gebouwen. De komende jaren vraagt dit stevige investeringen en – om het alleen al logistiek voor elkaar te krijgen – een planmatige aanpak. Dit levert de stad comfortabele en toekomstbestendige woningen en bedrijven op, maar ook veel werkgelegenheid.

Randvoorwaarden voor de warmtetransitie: duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar

In 2017 heeft de gemeenteraad randvoorwaarden voor de toekomstige warmtevoorziening vastgesteld in de Visie op de warmtevoorziening van Utrecht:

- **Duurzaam** Een schone warmtevoorziening heeft geen nadelige effecten op de leefomgeving.
- **Betaalbaar** Iedereen in Utrecht kan beschikken over duurzame warmte tegen redelijke kosten;
- **Betrouwbaar** De warmtevoorziening biedt een hoge mate van leveringszekerheid.

De opgave: energie besparen, bronnen verduurzamen en energie-infrastructuur aanpassen

Voor het realiseren van een CO_2-vrije warmtevoorziening zet Utrecht in op drie sporen die onderling met elkaar zijn verbonden:

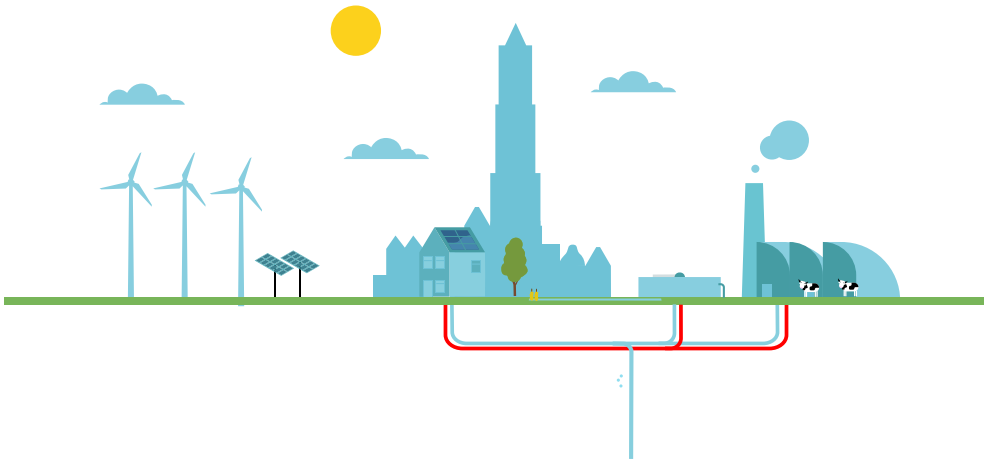
- **Energie besparen** We brengen de energievraag in de gebouwde omgeving omlaag door te isoleren en over te stappen op zuinige apparaten. Onze inwoners, gebouweigenaren en bedrijven gaan hiermee aan de slag. Hierdoor daalt de CO_2-uitstoot en maken we gebouwen geschikt voor de inzet van duurzame bronnen.
- **Bronnen verduurzamen** We bieden ruimte voor de productie van duurzame elektriciteit en warmte voor de gebouwde omgeving, zodat er geen fossiele brandstoffen meer nodig zijn.
- **Energie-infrastructuur aanpassen** Duurzame warmte en elektriciteit komt in de huizen van bewoners en in gebouwen: hier zorgen we samen met netbeheerders en warmtebedrijven voor. Warmteaanbieders gaan hiervoor aan de slag met onder meer het aanleggen van warmtenetten om gebouwen met warm water te verwarmen of de netbeheerder verstevigt het elektriciteitsnetwerk om elektrisch te kunnen verwarmen.

In de eerste twee sporen moeten de CO_2-reducties worden gerealiseerd. Hoe meer we besparen, hoe minder duurzame bronnen er nodig zijn. Het derde spoor, waarin we de infrastructuur (de energienetwerken) aanpassen, is een enorme logistieke uitdaging, waar we tot 2050 de tijd voor nodig hebben.

Transitievisie Warmte: planning van de gebiedsgerichte aanpassing van de energie-infrastructuur

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat alle gemeentes een Transitievisie Warmte opstellen die het veranderingstraject naar een CO_2-vrije gebouwde omgeving voor de **bestaande gebouwen** in kaart brengt. Hierin is een **gebiedsgerichte planning** voor de aanpassing van de energie-infrastructuur opgenomen. Zo wordt duidelijk:

- Hoe Utrecht gebiedsgericht het gebruik van aardgas in de gebouwde omgeving de komende 30 jaar gaat terugdringen;
- Welke alternatieven er zijn voor verwarmen met aardgas, en;
- In welke gebieden Utrecht vóór 2030 wil beginnen met deze transitie.

Er zijn nog andere afspraken in het Klimaatakkoord opgenomen. Zo zijn het Rijk en decentrale overheden (gemeenten en provincies) samen verantwoordelijk voor invulling van de randvoorwaarden (wettelijke regelingen en uitvoeringsaspecten) om de warmtetransitie uit te kunnen voeren. Na het vaststellen van een Transitievisie Warmte, start de gemeente in een aantal buurten met de gebiedsgerichte aanpak. Met een gezamenlijk opgesteld en door de gemeenteraad vastgesteld plan voor zo'n buurt, ook wel het Wijkuitvoeringsplan genoemd, kondigt de gemeente minimaal acht jaar van tevoren aan wanneer een gebied van het aardgas afgaat. We beginnen pas met de uitvoering als ook daadwerkelijk de randvoorwaarden, betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid op orde zijn.

Elke vijf jaar wordt de Transitievisie Warmte vernieuwd met – als dat van toepassing is – nieuwe inzichten. Ook worden hierbij telkens nieuwe gebieden aangewezen die van het aardgas af gaan. Op deze manier hebben we wel op hoofdlijnen een gezamenlijk eindbeeld. Dit helpt bij het bepalen van investeringen, de inzet van middelen en mensen, maar we houden ook ruimte voor flexibiliteit bij nieuwe inzichten. Zo hebben we een manier gevonden om met onzekerheden in de energietransitie om te gaan.

Transitievisie Warmte deel I: visie en strategie

We publiceren de Transitievisie Warmte in twee delen. Eerst voeren we in **deel I** de discussie over de visie en strategie (het **wat**). Vervolgens bespreken we in **deel II** de uitkomsten van deze discussie. Het eerste deel omvat:

- WAT-kaarten per buurt die het kader vormen voor
  - (1) de verwachte aanpassing aan gebouwen bij het terugbrengen van de energievraag;
  - (2) de verdeling van duurzame bronnen over de stad;
  - (3) de verwachte toekomstige (aanpassing en/of uitbreiding van de) energie-infrastructuur voor warmte.

- Criteria voor het bepalen van de volgorde van buurten waarin we starten met het opstellen van Wijkuitvoeringsplannen. Dit is het plan waarin samen met alle belanghebbenden in de wijk de definitieve keuze wordt gemaakt voor de warmte-oplossing(en) in een buurt.

- Hoe we met het gewenste isolatieniveau en de verwachte infrastructuur ervaring willen opdoen in projecten van initiatiefnemers uit de markt en uit de samenleving. En hoe we afspraken maken op welke manier publieke waarden bij collectieve warmtenetten worden ingevuld.

Met deze visie en strategie bieden we bewoners, bedrijven en vastgoedeigenaren helderheid over (1) de aanpassing van hun gebouw(en) en (2) de verwachte warmte-infrastructuur voor hun buurt.

Deel II van de Transitievisie Warmte geeft aan **wanneer** en in **welke buurten** we gaan beginnen met het gebiedsgericht aardgasvrij maken van gebouwen. In deze buurten beginnen we met de gebiedsaanpak. We stellen samen met bewoners en overige betrokkenen een **Wijkuitvoeringsplan** op. Daarin wordt de definitieve keuze voor een warmte-oplossing vastgelegd en bepalen we **hoe** we de transitie in de buurt gaan uitvoeren. Wijkuitvoeringsplannen kunnen pas worden vastgesteld als de randvoor-waarden rond onder andere betaalbaarheid en wettelijke verankering, voldoende door het Rijk zijn ingevuld.

Sturen op het minimaliseren van de maatschappelijke kosten van de warmtetransitie

Om te komen tot een duurzame en betrouwbare warmtevoorziening die **betaalbaar** is voor iedereen, is afgesproken de maatschappelijke kosten voor Utrecht (en Nederland als geheel) zo laag mogelijk te houden. We hebben daarvoor met uitvoerige model-berekeningen en scenarioanalyses in beeld gebracht waar nu beschikbare CO_2-vrije warmtetechnieken en duurzame warmtebronnen het beste kunnen worden ingezet om die maatschappelijke kosten zo laag mogelijk te houden.

Noodzaak voor sturing of rechtvaardige verdeling van duurzame warmtebronnen

Op basis van analyses is gebleken dat met het ‘optimaal’ isoleren van bestaande Utrechtse gebouwen de energievraag – en dus de CO_2-uitstoot – kan dalen tot wel 30%. Om een volledig CO_2-vrije warmtevoorziening te bereiken moeten we voor de resterende energievraag duurzame warmtebronnen inzetten.

Uit andere analyses is ook bekend:

- Er zijn op termijn voldoende duurzame warmtebronnen om de gehele warmte-voorziening van Utrecht te verduurzamen.
- Het is lastig om die warmtebronnen te benutten omdat de juiste bron niet altijd op de juiste plaats of het juiste moment beschikbaar is (Praktische benutting) of niet van het juiste temperatuurniveau is.
- De kosten per buurt en (type) gebouw voor het ontsluiten en exploiteren van duurzame warmtebronnen lopen sterk uiteen.
- Er is nog (veel) onzekerheid over wanneer en hoeveel duurzame bronnen beschikbaar gaan komen.

WAT-kaart ‘Verwachte warmtevraag per buurt’

Utrecht streeft naar een betaalbare en CO_2-vrije warmtevoorziening. Om in 2050 klaar te zijn moeten we nu van start. Daarvoor is sturing nodig op de verdeling van duurzame warmtebronnen over de stad. Dit om ervoor te zorgen dat beschikbare bronnen het beste passen bij gebouwen (type, dichtheid, isolatiegraad). Om tot een rechtvaardige verdeling per buurt te komen, is een inschatting gemaakt van welke **isolatieniveaus** per buurt haalbaar zijn. Dit leidt tot een verwachte **temperatuur van de warmtevraag** die de huidige gebouwen in een buurt waarschijnlijk gemiddeld nodig hebben (op basis van inschatting van haalbare isolatie) om in 2040[1] comfortabel te worden verwarmd. Dit is weergegeven in de WAT-kaart op de volgende pagina.

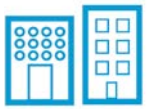
voor 1940

- In de **rode buurten** staan vooral veel gebouwen met een hoge warmtevraag. Het is op dit moment en met de huidige technieken duur of lastig om die energievraag sterk af te laten nemen. Deze gebouwen hebben in de toekomst voor een goede verwarming warmte van hoge temperatuur (hoger dan 70 graden) nodig.

1940 - 2000

- In de **gele buurten** staan voornamelijk naoorlogse gebouwen. Hier is isolatie en afname van de energievraag meestal goed mogelijk. Voor een comfortabele verwarming is hier warmte op midden-temperatuur van rond de 50 graden voldoende.

na 2000

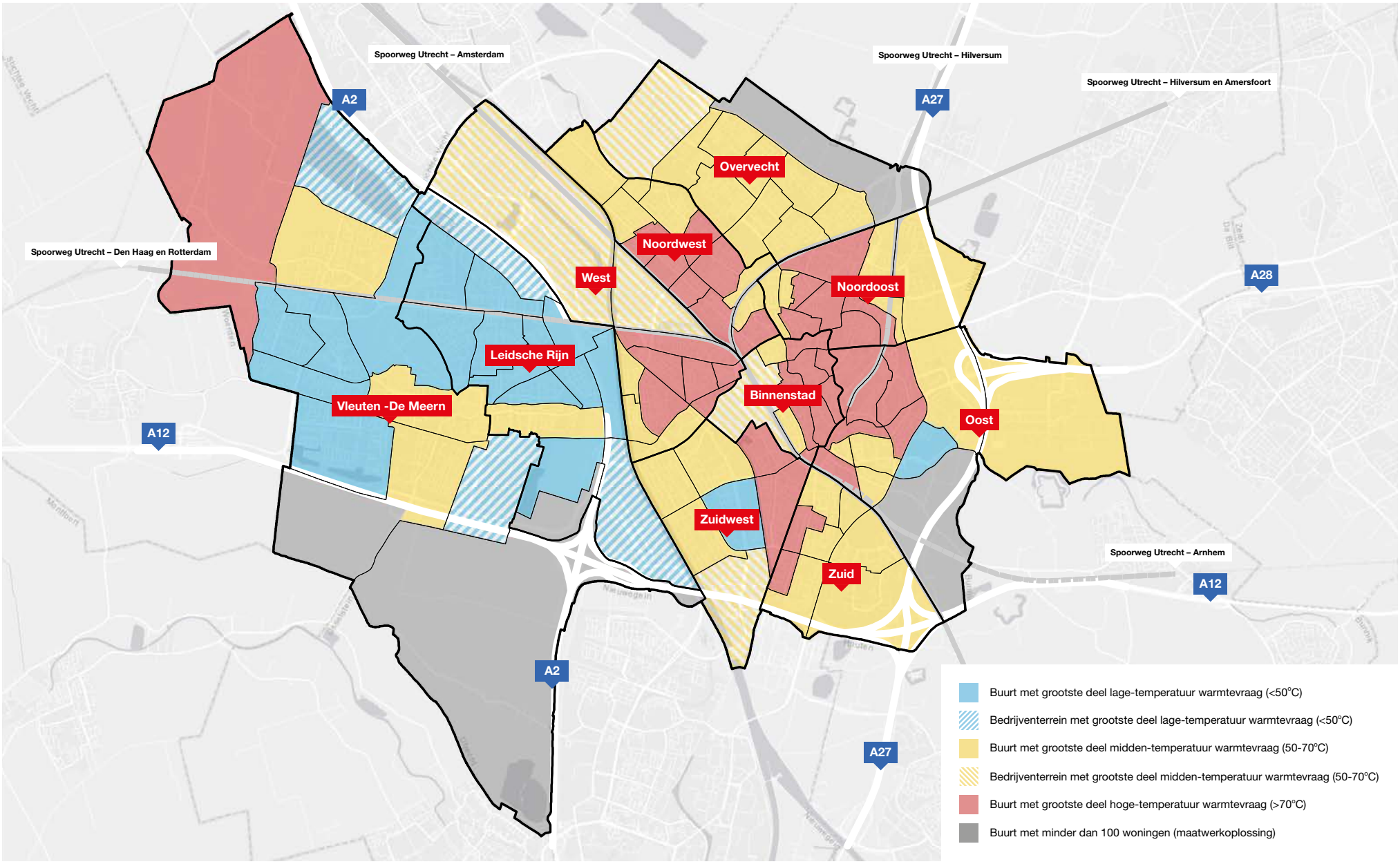
- In de **blauwe buurten** staan veel gebouwen van na 2000 (op het bedrijventerrein ligt de grens bij 1995) en die zijn al goed geïsoleerd. De energievraag in deze gebouwen is laag: ze kunnen met warmte op lage temperatuur (onder de 50 graden) comfortabel worden verwarmd.

- In de **grijze buurten** staan minder dan 100 woningen. Daar kunnen we geen algemene uitspraken over doen.

[1] Greenvis heeft in haar studie 2040 aangehouden omdat dat het moment is dat op zijn vroegst de potentiële bronnen beschikbaar kunnen zijn en zij heeft bepaald welke warmtevraag er op dat moment in Utrecht over is na isolatie.

WAT-kaart ‘Verwachte warmtevraag per buurt’

Voorspelling van de verwachte temperatuurniveaus van de warmtevraag gebaseerd op haalbare isolatieniveaus per buurt voor de bestaande gebouwen.

Bron: Greenvis (2019).

Deze WAT-kaart ‘Verwachte warmtevraag per buurt’ gaan we op twee manieren gebruiken: voor de aanpassing van gebouwen zodat de energievraag naar beneden kan en de verdeling van duurzame warmtebronnen.

Door de gewenste isolatieniveaus vast te stellen, geven we duidelijkheid aan gebouweigenaren over de energieprestatie van hun pand(en) in de toekomst. Dit kunnen zij benutten om hun investeringen goed in te plannen. Zo kunnen we veel eigenaren informeren en hen stimuleren om energie te besparen zodat de CO_2-uitstoot in Utrecht omlaag gaat.

Belangrijk rol voor collectieve warmtenetten in verduurzaming van de warmtevoorziening

Doorrekening van verschillende scenario’s laat zien dat de aanleg van grote en kleine warmtenetten in veel Utrechtse buurten de optie is om een CO_2-vrije warmte-voorziening te bereiken tegen de laagste maatschappelijke kosten. Dan gaat het om:

- Nieuwe lokale warmtenetten op straat-, buurt- of wijkniveau met een plaatselijke lage of midden temperatuurbron.
- Uitbreiding van de huidige hoge temperatuur stadsverwarmingsnetten.
- Aanpassen, verduurzamen en uitbreiden van bestaande hoge temperatuur infrastructuur naar een midden of lage temperatuur net.

WAT-kaart ‘Verwachte warmteoplossing per buurt’

De uitgevoerde modelanalyses leiden tot een voorspelling van de verwachte aan-geboden warmte-infrastructuur per buurt:

- In de **donkerblauwe** buurten komt een warmtenet (van uiteenlopend temperatuur-niveau) als meest logische optie naar voren. Dan gaat het om een nieuw aan te leggen net of uitbreiding van het bestaande warmtenet. Het gaat hier meestal om buurten met een hoge gebouwdichtheid.

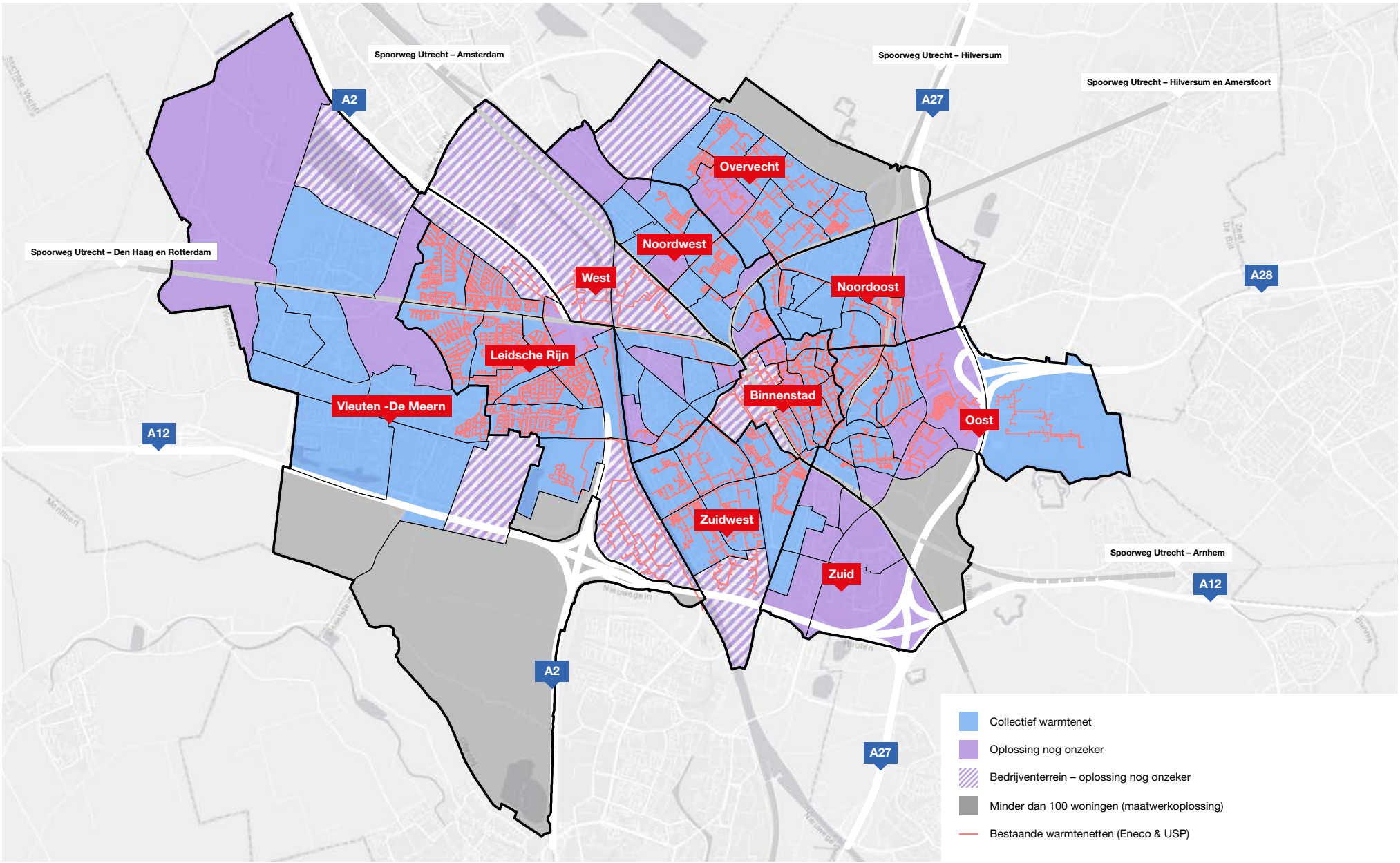
- In de **paarse buurten** is na analyse niet één logische oplossing gevonden, maar zijn er meerdere mogelijkheden. Afhankelijk van de beschikbaarheid van warmtebronnen kan dit een warmtenet zijn, een individuele elektrische oplossing of duurzaam gas. Aan de randen van de stad, in landelijke gebieden, is een individuele oplossing voor de hand liggend omdat er niet genoeg vraag is voor de aanleg van een warmtenet. Met het inzicht in het beschikbaar komen van nieuwe duurzame warmtebronnen en de ervaring in de warmtetransitie, zal ook hier het alternatief voor aardgas steeds duidelijker worden.

- In de **gearceerde lichtpaarse buurten** bevinden zich op dit moment bedrijven-terreinen waarbij niet één logische warmteoplossing naar voren is gekomen. Afhankelijk van de beschikbaarheid van warmtebronnen en warmte- (en koude-) vraag kan dit een warmtenet zijn (van uiteenlopend temperatuurniveau), een individuele elektrische oplossing of duurzaam gas.

- In **grijze buurten** staan minder dan 100 woningen en daar zullen maatwerk-oplossingen gekozen moeten worden, omdat er geen algemene uitspraken over te doen zijn.

WAT-kaart ‘Verwachte warmteoplossing per buurt’

Prognose van de buurten waar warmtenet bij bestaande gebouwen de robuuste optie is met laagste maatschappelijke kosten.

WAT-kaarten in de praktijk

De WAT-kaarten zijn het resultaat van analyses van landelijke modellen. Elke Nederlandse gemeente gebruikt deze. De kaarten gaan pas leven als bewoners, vastgoedeigenaren en bedrijven de analyses begrijpen en er voor hen meer duidelijkheid ontstaat over de alternatieve warmte-infrastructuur.

Uit veel gesprekken met bewonersgroepen en professionele betrokkenen blijkt dat lage kosten, weinig gedoe en keuzevrijheid belangrijk zijn om de overstap te kunnen maken.

Ervaring opdoen met regierol

De verwachting is dat collectieve (lokale) warmtenetten in Utrecht en in andere Nederlandse steden een belangrijke rol gaan spelen om te verduurzamen. Voor bewoners en bedrijven is de **duurzaamheid, betaalbaarheid, betrouwbaarheid en transparantie** van warmtelevering van groot belang. Deze willen we bij collectieve warmtenetten zeker stellen. Verder kijken we naar de publieke waarden open net en keuzevrijheid.

Op landelijk niveau wordt de Wet Collectieve Warmtevoorziening (Warmtewet 2.0) momenteel ontwikkeld. In deze wet krijgt de gemeente straks de bevoegdheid om 1) **warmtekavels**[2] aan te wijzen voor de aanleg van een warmtenet en 2) een **integraal warmtebedrijf**[3] te benoemen. Daarmee krijgen gemeenten mogelijkheden om publieke waarden te beschermen.

Vooruitlopend op de nieuwe warmtewet willen we in Utrecht in projecten met alle betrokkenen praktijkervaring opdoen met uitbreiding van het huidige net en de aanleg van nieuwe (lokale) warmtenetten. Ervaringen uit deze projecten moeten de gemeente verder helpen bij het invullen van onze regierol en bij het sturen op de publieke waarden.

---

[2] Warmtekavel: (definitie uit concept WCW) aaneengesloten gebied binnen een of meerdere gemeenten waarvoor een warmtebedrijf is of kan worden aangewezen.

[3] Een bedrijf dat voor 20-30 jaar het exclusieve recht krijgt op het transporteren en leveren van warmte binnen het warmtekavel en volledig verantwoordelijk wordt gesteld voor de continuïteit en kwaliteit van de warmtelevering binnen een specifiek warmtekavel.

Criteria voor de gebiedsgerichte aanpak

We werken met de Transitievisie Warmte deel I en de WAT-kaarten verder aan een lijst met (volgorde van) buurten waar we starten met het aardgasvrij maken. We hebben met bewoners en andere betrokkenen de WAT-kaarten en wat belangrijk is om te komen tot een gedragen volgorde van buurten besproken. We hebben daarvoor de volgende criteria opgesteld:

- Betaalbaarheid voor de eindgebruiker: is het mogelijk ervoor te zorgen dat de eindgebruiker niet meer gaat betalen dan ze zouden betalen voor aardgas.

- Robuustheid van de beoogde oplossing: is het gekozen alternatief ook op lange termijn technisch en economisch de beste oplossing voor een gebied? En waar hebben we de meeste zekerheid dat de oplossing die nú als beste uit de bus komt ook in de toekomst de beste is.

- Zo min mogelijk overlast en gedoe voor gebouweigenaren en -gebruikers: welke alternatief levert gebouweigenaren en -gebruikers het minste gedoe of overlast in de woningen, het pand en/of de openbare ruimte bij benodigde aanpassingen.

Met deze criteria beginnen we de komende tien jaar op die plekken waar de minste aanpassingen in de gebouwen nodig zijn. Stap één voor deze buurten is het maken en vaststellen van een Wijkuitvoeringsplan. Tot uitvoering gaan we pas als de randvoorwaarden duurzaamheid, betaalbaar en betrouwbaar op orde zijn.

Inhoudsopgave

1	**Context**	**14**
1.1	Het Klimaatakkoord	14
1.2	Doelstellingen voor Utrecht	14
1.3	Randvoorwaarden voor de toekomstige warmtevoorziening	14
1.4	Naar een CO_2-vrije warmtevoorziening	14
1.5	Transitievisie Warmte deel I en II	16
1.6	Transitievisie Warmte en de Omgevingswet	16
1.7	Wie heeft er meegedacht?	17
2	**De huidige situatie in Utrecht**	**18**
2.1	CO_2-uitstoot	18
2.2	Huidige warmtevoorziening	19
3	**Naar een CO_2-vrije warmtevoorziening langs drie sporen**	**20**
3.1	Inleiding	20
3.2	Spoor: energie besparen	21
3.2.1	Terugdringen van de energievraag	22
3.3	Spoor: energiebronnen verduurzamen	23
3.3.1	Beschikbaarheid duurzame warmtebronnen	25
3.3.2	Beschikbaarheid duurzame energiedragers	28
3.3.3	Inzet van bronnen	29
3.4	Spoor: energie-infrastructuur aanpassen	30
3.4.1	Afhankelijkheid bronnen, gebouwen en energie-infrastructuur	30
3.4.2	Belangrijke rol voor collectieve warmtenetten	32
3.4.3	Publieke waarden	33
4	**Van visie naar uitvoering**	**40**
4.1	WAT-kaart ‘Verwachte warmtevraag per buurt’	40
4.1.1	Inzet van de WAT-kaart	42
4.2	WAT-kaart ‘Verwachte warmteoplossing per buurt’	43
4.2.1	Inzet van de WAT-kaart	45
4.3	Ervaring opdoen met regierol	45
4.4	Criteria voor de gebiedsgerichte aanpak	47
5	**Samen aan de slag**	**50**
Bijlage 1 - Begrippenlijst		52
Bijlage 2 - Eerdere publicaties		54
Bijlage 3 - Onderbouwing ‘WAT-kaarten’		55
Bijlage 4 - Overzicht uitkomsten per buurt		61

1 Context

1.1 Het klimaatakkoord

In 2015 zijn in Parijs internationale afspraken gemaakt om de CO_2-uitstoot terug te dringen. Nederland heeft haar inspanning vastgelegd in een nationaal Klimaatakkoord dat in juni 2019 is gepresenteerd. Hierin hebben meer dan 100 partijen afspraken vastgelegd over het verlagen van de CO_2-uitstoot.

Het plan is dat in Nederland in 2030 de uitstoot met 49% is verminderd ten opzichte van 1990. Op hoofdlijnen is de EU nu tot een akkoord gekomen voor een hoger 2030-doel: ten minste een reductie van 55% ten opzichte van 1990. Dit betekent dat waarschijnlijk de opgave tot 2030 groter wordt.

Eén van de afspraken in het Klimaatakkoord is dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 volledig CO_2-vrij is. In 2050 gebruiken we daarom geen aardgas meer in onze gebouwen. Het is nodig dat we hiervoor een omslag maken: meer dan 7 miljoen woningen en 1 miljoen andere gebouwen (fabrieken, kantoren, scholen en bijvoorbeeld opslagruimtes) moeten duurzamer worden en voor hun verwarming en koken geen aardgas meer gebruiken. In het Klimaatakkoord is een hele reeks afspraken gemaakt voor een CO_2-vrije verwarming van gebouwen. Gemeenten krijgen hierin een belangrijke rol.

1.2 Doelstellingen voor Utrecht

In het coalitieakkoord 'Utrecht ruimte voor iedereen' is vastgelegd dat Utrecht zo snel mogelijk klimaatneutraal wil zijn. Het aantal aansluitingen op het aardgasnet moet in 2030 met minimaal 40.000 zijn afgenomen. Het gaat hier om een derde van alle aardgasaansluitingen in de stad Utrecht. Daarbij gaan we vanwege logistieke overwegingen uit van een geleidelijke verdeling in de tijd.

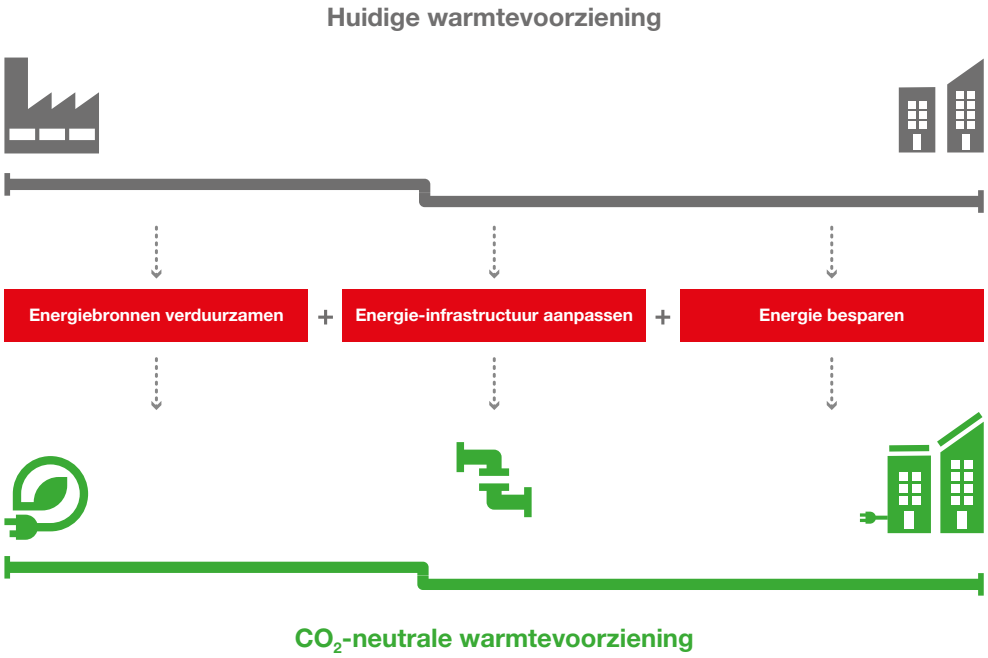
1.3 Randvoorwaarden voor de toekomstige warmtevoorziening

In 2017 heeft de gemeenteraad randvoorwaarden voor de toekomstige warmte-voorziening vastgesteld in de Visie op de warmtevoorziening van Utrecht:

- **Duurzaam** Een schone warmtevoorziening heeft geen nadelige effecten op de leefomgeving.
- **Betaalbaar** Iedereen in Utrecht kan beschikken over duurzame warmte tegen redelijke kosten;
- **Betrouwbaar** De warmtevoorziening biedt een hoge mate van leveringszekerheid.

1.4 Naar een CO_2-vrije warmtevoorziening

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat in 2050 de warmtevoorziening in Nederland CO_2-vrij is. We gebruiken nu voor de warmtevoorziening nog grotendeels fossiele brandstoffen. Deze warmtetransitie vraagt om verschillende aanpassingen in het huidige systeem van onze warmtevoorziening. We onderscheiden in Utrecht drie verschillende sporen in deze transitie (Figuur 1). Een belangrijke stap is **energie-besparing** in gebouwen - met isolatie, gedragsverandering en efficiënte installaties - waardoor de warmtevraag en dus de CO_2-uitstoot afneemt. **Duurzame bronnen** vervangen fossiele energiebronnen: ook dit leidt tot CO_2-besparing. Tot slot is het door de overstap naar nieuwe manieren van verwarmen op veel plekken in de stad nodig om de **energie-infrastructuur** aan te passen. Dit laatste is vooral een logistieke uitdaging en zal niet direct tot CO_2-besparing leiden. In dit spoor brengen we de duurzame bronnen naar verduurzaamde gebouwen.

Figuur 1: Transitie naar CO_2-vrije warmtevoorziening langs drie sporen

Elk spoor heeft zijn eigen kenmerken. Deze Transitievisie Warmte schetst op hoofdlijnen onze visie op het veranderingstraject naar een aardgasvrije stad langs deze drie sporen en specifiek de gebiedsgerichte logistieke planning voor de aanpassing van de energie-infrastructuur. Infrastructuur aanleggen vergt een gezamenlijke aanpak, omdat de gevolgen van de aanleg (ondergrond en werkzaamheden) groot en de investeringen hoog zijn. Het is daarom logisch deze per gebied aan te pakken. Er kan niet overal tegelijkertijd aan de infrastructuur worden gewerkt. Ook daarvoor is een planning per gebied logisch. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat alle gemeenten hiervoor een Transitievisie Warmte opstellen waarin wordt aangeven:

- Hoe de gemeente de komende 30 jaar per gebied in de gebouwde omgeving alternatieven gaat vinden voor het gebruik van aardgas.
- In welke gebieden een gemeente voor 2030 wil beginnen met deze omslag.
- Aan welk alternatief voor deze gebieden wordt gedacht.

De afspraak is dat het Rijk en gemeenten, provincies en waterschappen samen verantwoordelijk zijn voor invulling van wettelijke regelingen en uitvoeringsaspecten. Als vervolg op de Transitievisie Warmte worden per buurt (of gebied) zogenaamde Wijkuitvoeringsplannen opgesteld. In de Wijkuitvoeringsplannen wordt samen met alle belanghebbenden de definitieve keuze voor de warmteoplossing voor de buurt vastgelegd. De raad legt in het Wijkuitvoeringsplan vast wat de alternatieven voor aardgas in die buurt zijn en wanneer die buurt van het aardgas af zal gaan. Het vaststellen van een Wijkuitvoeringsplan gebeurt minimaal acht jaar voordat een gebied van het aardgas af gaat. Ook is afgesproken dat de Transitievisie Warmte eens in de vijf jaar wordt aangepast op basis van actuele ontwikkelingen.

1.5 Transitievisie Warmte deel I en II

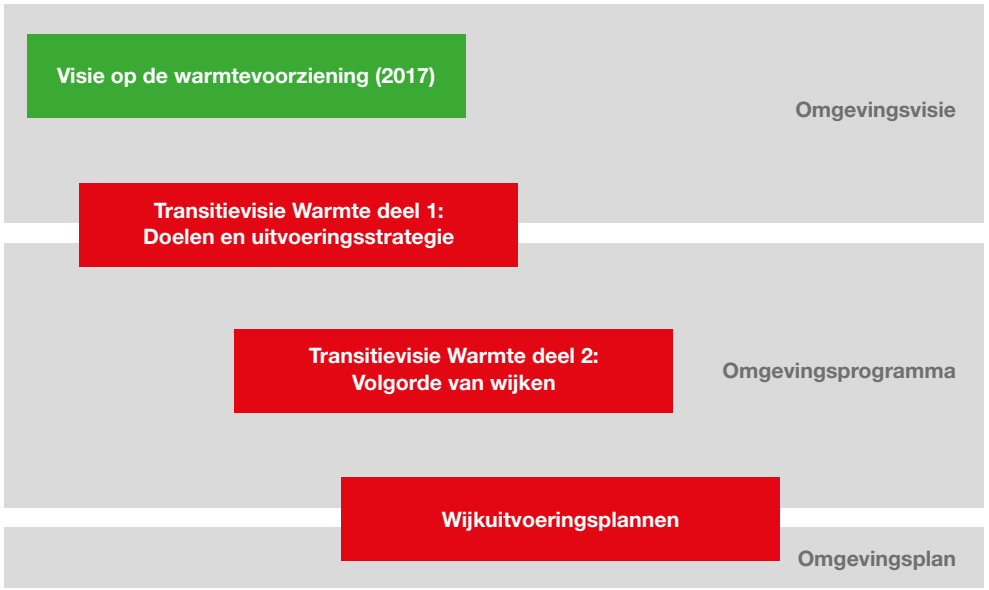
De Utrechtse Transitievisie Warmte is opgesplitst in twee delen. Eerst voeren we de discussie over de visie en strategie (het wat). Vervolgens bespreken we in deel II de uitkomsten van deze discussie. Dit is het eerste deel. in de loop van 2021 volgt het tweede deel.

- **Deel I** bespreekt hoe we in Utrecht richting een CO_2-vrije warmtevoorziening willen komen, wat logische oplossingen zijn per buurt (vertaald naar WAT-kaarten per buurt) en welke afweging nodig is om later in 2021 aan te kunnen geven in welke buurten te starten.
- **Deel II** bepaalt wanneer en in welke buurt we gaan beginnen met het aardgasvrij maken van gebouwen.

Wijkuitvoeringsplan: In de buurten van deel II beginnen we met de gebiedsaanpak. We stellen samen met bewoners en overige betrokkenen in de aangewezen buurten Wijkuitvoeringsplannen op. Daarin wordt de definitieve keuze voor een warmte-oplossing vastgelegd en bepalen we hoe we de transitie in de buurt gaan uitvoeren. We gaan pas over tot uitvoering als de randvoorwaarden op orde zijn.

1.6 Transitievisie Warmte en de Omgevingswet

Figuur 2 geeft de plaats aan van de Transitievisie Warmte in de Omgevingswet. De Transitievisie Warmte bouwt voort op de Visie op de warmtevoorziening van Utrecht die de gemeenteraad in 2017 heeft vastgesteld, met daarin een aantal leidende principes en beleidskaders voor verduurzaming van de warmtevoorziening. Deel I is straks onderdeel van de gemeentelijke Omgevingsvisie.

Figuur 2: Beoogde plaats van de Transitievisie Warmte en de wijkuitvoeringsplannen in de Omgevingswet

Deel II is een invulling van de visie en strategie uit het eerste deel en vormt een Omgevingsprogramma. De Wijkuitvoeringsplannen worden ook in een Omgevingsprogramma uitgewerkt. Uiteindelijk worden de doelen en maatregelen uit de visie en programma's vertaald naar concrete regelgeving in het Omgevingsplan. Deze regels gelden voor iedereen.

1.7 Wie heeft er meegedacht?

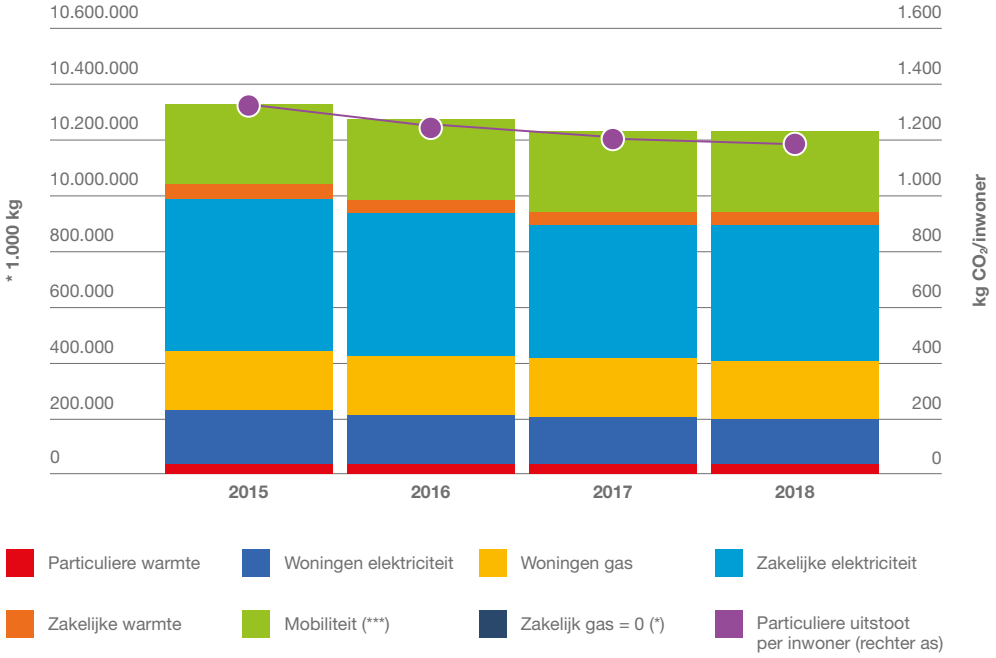
Sinds 2019 hebben we data over deze opgave verzameld, verwerkt, getoetst en geanalyseerd. Op verschillende manieren hebben we betrokkenen (waaronder bewonersinitiatieven, bedrijven, woningbouwcorporaties, energiebedrijven, netwerkbedrijven) binnen de stad meegenomen in dit proces. De kennis en expertise van bewoners, betrokkenen en technische experts is hierbij benut. Tot en met het voorjaar van 2020 hebben we verschillende keren de (voorlopige) uitkomsten van onze analyses met hen gedeeld en hebben we gesprekken gevoerd over de gevolgen van de omschakeling van aardgas naar duurzame energiebronnen. Zo is er nu meer inzicht in hun positie bij het maken van afwegingen. In het najaar van 2020 hebben we verschillende bijeenkomsten met betrokkenen georganiseerd waarin de WAT-kaarten zijn voorgelegd. In het participatierapport hebben we het proces van participatie uitvoerig beschreven (rapportage Gemeente Utrecht (gelijktijdig gepubliceerd met Transitievisie Warmte deel I).

2 De huidige situatie in Utrecht

2.1 CO_2-uitstoot

We werken toe naar een duurzame warmtevoorziening zonder CO_2-uitstoot. Figuur 3 geeft een overzicht van het energiegebruik én de CO_2-uitstoot in Utrecht. Het aardgas- en warmtegebruik voor gebouwen zorgden in 2018 voor ongeveer 25% van de CO_2-uitstoot in Utrecht.

Figuur 3: Energiegebruik en CO_2-uitstoot voor Utrecht in 2018. Bron: Gemeente Utrecht (2020)

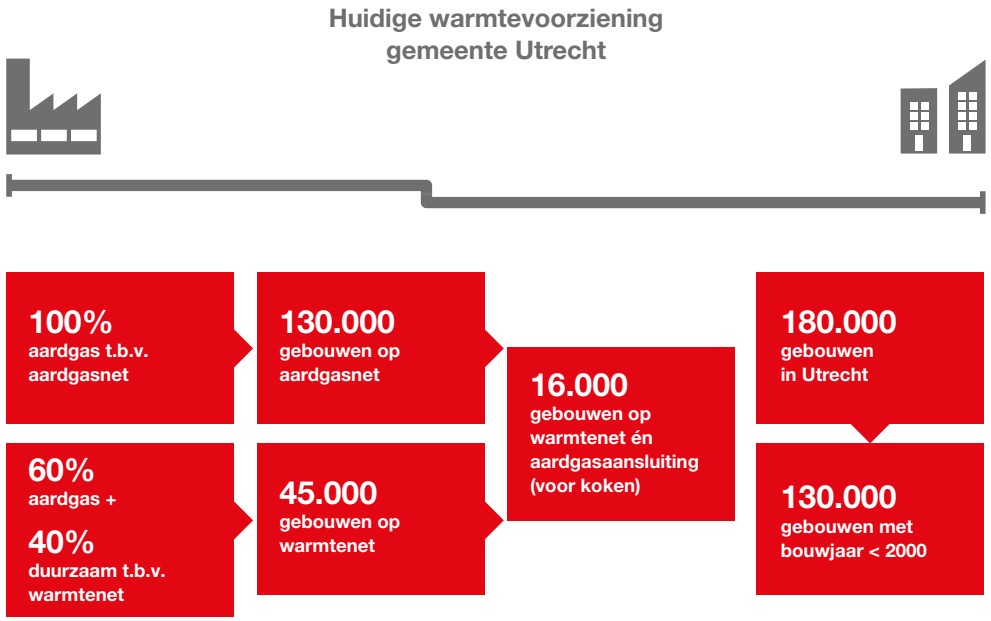
Noot: Het zakelijk gasgebruik is alleen bekend voor 2015 en voor 2016. Voor 2017 en 2018 is alleen het totaalgebruik inclusief de elektriciteitscentrale bekend. Die produceert voor Utrecht en de regio. Dat geeft geen goed beeld van het verbruik van bedrijven in Utrecht en is daarom nu niet in de grafiek opgenomen.

2.2 Huidige warmtevoorziening

Op dit moment leidt de verwarming van gebouwen nog tot een aanzienlijke uitstoot van CO_2 (Figuur 3).

In figuur 4 is te zien hoe de huidige warmtevoorziening in Utrecht is geregeld:

- Veel gebouwen zijn slecht of matig geïsoleerd en gebruiken dus relatief veel energie: zo zijn ruim 130.000 woningen in Utrecht voor 2000 gebouwd, 102.000 gebouwen hebben label C of slechter (meer info zie Gemeente Utrecht (2020)).
- 130.000 gebouwen in Utrecht zijn aangesloten op aardgas. Het aardgas wordt daar gebruikt voor verwarming, warm water, om te koken en voor diverse industriële productieprocessen.
- 45.000 gebouwen zijn aangesloten op een warmtenet. Eneco heeft het grootste warmtenet. Daarnaast ligt er een warmtenet op het Utrecht Science Park. Gebouwen aangesloten op het warmtenet krijgen warm water voor ruimte-verwarming en warm tapwater. In deze gebouwen wordt meestal elektrisch gekookt maar er zijn ook 16.000 woningen en gebouwen die, naast aansluiting op het warmtenet, een gasaansluiting alleen voor het koken hebben.
- Het warme water van het warmtenet wordt nu nog voor 60% geproduceerd met aardgas en voor 40% met duurzame bronnen (grotendeels biomassa).
- De elektriciteit komt nu nog grotendeels van fossiele bronnen: in 2019 is het aandeel duurzame bronnen voor elektriciteit voor heel Nederland 18% (CBS, 2020).

Figuur 4: Huidige warmtevoorziening in Utrecht

3 Naar een CO_2-vrije warmtevoorziening langs drie sporen

3.1 Inleiding

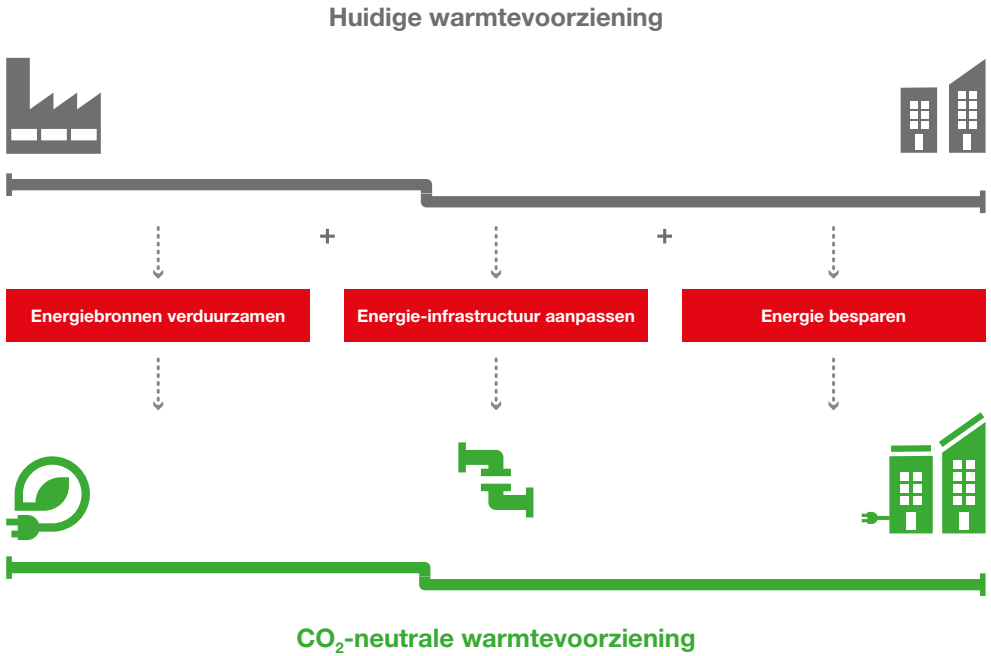
De overgang naar een CO_2-vrije warmtevoorziening vraagt om verschillende aanpassingen in de huidige situatie, waarbij wij drie sporen die elk eigen kenmerken hebben, maar ook sterk met elkaar zijn verbonden:

- **Energie besparen:** We brengen de energievraag in de gebouwde omgeving omlaag door te isoleren en over te stappen op zuinige apparaten. Onze inwoners, gebouweigenaren en bedrijven gaan hiermee aan de slag. Hierdoor daalt de CO_2-uitstoot en maken we gebouwen geschikt voor de inzet van duurzame bronnen.

- **Bronnen verduurzamen:** We bieden ruimte voor de productie van duurzame elektriciteit en warmte voor de gebouwde omgeving, zodat er geen fossiele brandstoffen meer nodig zijn.

- **Energie-infrastructuur aanpassen:** Duurzame warmte en elektriciteit komt in de huizen van bewoners en in gebouwen: hier zorgen we samen met netbeheerders en warmtebedrijven voor. Warmteaanbieders gaan hiervoor aan de slag met onder meer het aanleggen van warmtenetten om gebouwen met warm water te verwarmen of de netbeheerder verstevigt het elektriciteitsnetwerk om elektrisch te kunnen verwarmen.

In de eerste twee sporen moeten de daadwerkelijke CO_2-reducties worden gerealiseerd en hoe meer we besparen, hoe minder duurzame bronnen er nodig zijn. Het derde spoor, waarin we de infrastructuur aanpassen, is een enorme logistieke uitdaging waar we tot 2050 de tijd voor nodig hebben.

3.2 Spoor: energie besparen

Energiebronnen verduurzamen + Energie-infrastructuur aanpassen + **Energie besparen**

Bestaande gebouwen isoleren, gedragsverandering en efficiëntere opwekking zijn belangrijke stappen om energie te besparen. Daardoor is er minder vraag naar verwarming en is straks bij de overstap minder duurzame energie nodig. Als gebouwen goed geïsoleerd zijn, is er minder warmte nodig om ze warm te krijgen en kunnen er dus ook makkelijker bronnen met een lagere temperatuur worden ingezet.

Een groot deel van de Utrechtse gebouwen is slecht of matig geïsoleerd en gebruikt dus relatief veel energie. Uit analyses blijkt dat het energiegebruik in 2030 voor verwarming van woningen met ongeveer 14% omlaag kan door de woningen te isoleren naar een isolatieniveau dat hoort bij energielabel B. Bij het bereiken van een isolatieniveau dat hoort bij energielabel A+ kan het energieverbruik zelfs omlaag met 20-30%. Dit is afgezet tegen een situatie waarin niet wordt geïsoleerd (Gemeente Utrecht (2020). In volgende analyses brengen we het besparingspotentieel gedetailleerder in kaart. De eerste resultaten laten zien dat besparingen mogelijk nog wat hoger liggen.

Het onderzoeks- en adviesbureau CE Delft[4] heeft berekend dat isolatie op bedrijventerreinen met een terugverdientijd van minder dan vijf jaar de warmtevraag bij bedrijven mogelijk omlaag kan brengen met 15 tot 30%, afhankelijk van het bouwjaar.

Woning- of bedrijfseigenaren kunnen zelf nog een stap verder gaan. Als de cv-ketel aan vervanging toe is, maar hun gebouw ligt niet in een gebied dat binnen tien jaar aardgasvrij wordt gemaakt, kunnen zij een hybride warmtepomp als tussenoplossing overwegen. Om volop van de voordelen van een hybride warmtepomp te kunnen profiteren - CO_2-reductie en een lagere energierekening - moet een gebouw wel voldoende zijn geïsoleerd. Eerste resultaten van monitoring van 600 woningen laten zien dat een hybride warmtepomp kan zorgen voor 2/3 minder aardgasgebruik voor verwarming van de ruimte (BDH, 2020).

[4] Bij het publiceren van de Transitievisie Warmte deel I was het rapport van CE Delft nog niet openbaar.

3.2.1 Terugdringen van de energievraag

Duidelijk is dat we met energie besparen in bestaande gebouwen een grote CO_2-winst kunnen behalen. Alle gebouweigenaren kunnen zelf aan de slag gaan met het besparen van energie in een tempo dat bij hen past. De WAT-kaart ‘verwachte warmtevraag per buurt’ (paragraaf 4.1) geeft aan welke gemiddelde warmtevraag overblijft nadat gebouweigenaren hebben geïsoleerd. En geeft daarmee richting voor eigenaren welke aanpassing minimaal nodig is in een gebouw. We moedigen aan meer te isoleren waar dat mogelijk is, dit levert meer energiebesparing op en een comfortabel huis. Elk gebied heeft zijn specifieke uitdagingen ook bij het besparen van energie. We ondersteunen eigenaren met duurzaamheidsadviezen die gericht zijn op die specifieke uitdagingen.

3.3 Spoor: energiebronnen verduurzamen

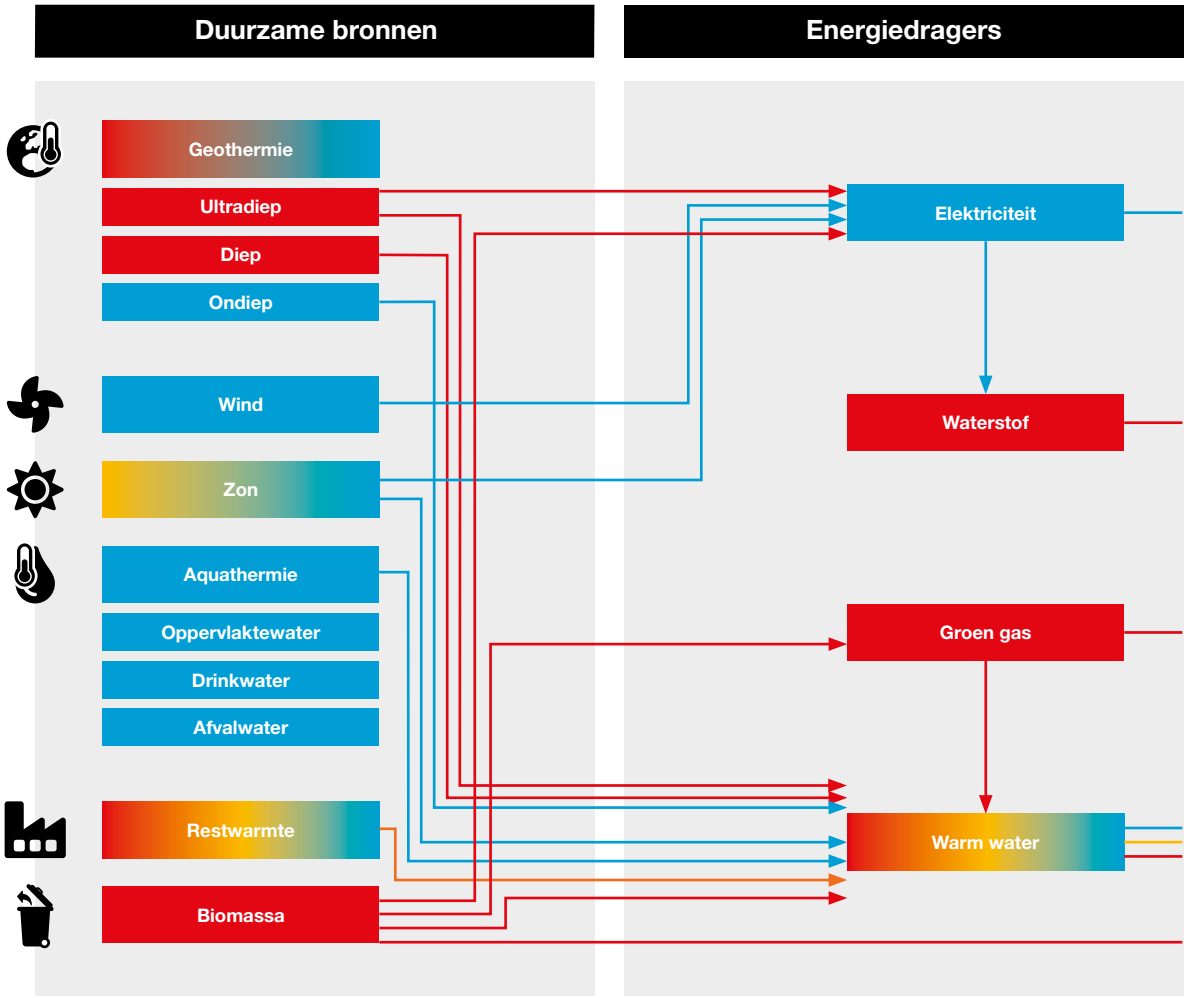
Energiebronnen verduurzamen + Energie-infrastructuur aanpassen + Energie besparen

Het tweede spoor is gericht op het verduurzamen van de bronnen die worden ingezet om onze gebouwen van warmte te voorzien. Dit betekent dat het gebruik van fossiele brandstoffen gaat verdwijnen en er CO_2-vrije duurzame energiebronnen, zoals zon, wind, aardwarmte, biomassa en oppervlakte-, drink- of afvalwater, voor in de plaats moeten komen.

Energiedragers vormen een belangrijke schakel tussen energie uit de duurzame bronnen en de gebouwen. Dit kan op verschillende manieren (Figuur 5):

- Zon, wind, biomassa en geothermie kunnen o.a. worden ingezet voor de productie van elektriciteit.
- De elektriciteit kan hierna worden gebruikt om lage temperatuur bronnen te verhogen naar midden- of hoge temperatuurbronnen. Ook is het mogelijk met elektriciteit de energiedrager waterstof te produceren.
- Restwarmte van bijvoorbeeld de industrie, aquathermie (energie uit oppervlakte, drink- of afvalwater) en geothermie (aardwarmte: energie uit de bodem) kunnen warm water leveren voor de verwarming van gebouwen met lage, midden of hoge temperatuur.
- Biomassa kan ook worden gebruikt voor de productie van warm water of groen gas.

Figuur 5: Routes voor omzetten van duurzame bronnen naar energiedragers

3.3.1 Beschikbaarheid duurzame warmtebronnen

Adviesbureau Greenvis heeft onderzoek gedaan naar de technische mogelijkheden van duurzame warmtebronnen in Utrecht. Het blijkt dat er voldoende mogelijkheden zijn om de Utrechtse warmtevraag volledig met duurzame bronnen te dekken (zie cirkel Utrechtse referentie in Figuur 6). Er is een onderscheid tussen hoge temperatuur (HT), midden temperatuur (MT) en lage temperatuur (LT).

- **Hoge temperatuur (HT) bronnen (>70 graden)** De huidige warmtevraag is ongeveer 8,3 PJ. Hoge temperatuurbronnen kunnen mogelijk, zo blijkt uit de studie, tussen 4,5 en 14,6 PJ leveren. De bronnen die hierbij horen zijn voor Utrecht vooral geothermie, zonthermie en enkele restwarmtebronnen. Deze kunnen allemaal worden ingezet om in de basisvraag naar warmte (de basislast) te voorzien. Daarnaast zijn er ook bronnen nodig om pieken in de warmtevraag op te vangen momenten, bijvoorbeeld bij strenge vorst. Mogelijke bronnen hiervoor zijn bepaalde restwarmtebronnen, biomassa, duurzaam gas en power-to-heat (overschot aan duurzame elektriciteit dat wordt omgezet in warmte). Veel bronnen zijn wel nog onzeker: vooral de aardwarmteprojecten (in onderzoeksfase) kunnen veel betekenen voor Utrecht maar of deze beschikbaar komen is nog onzeker. Daarnaast is nu nog onduidelijk of en hoeveel duurzaam gas voor Utrecht beschikbaar komt.

- **Midden temperatuur (MT) bronnen (50-70 graden)** De mogelijkheden voor midden-temperatuurbronnen zijn klein in Utrecht: tussen de 0 en 0,2 PJ. De MT-vraag kan worden ingevuld met HT-bronnen. Ook het opwaarderen van Lage Temperatuur (LT) bronnen naar MT is mogelijk met een warmtepomp op elektriciteit. Die moet dan wel duurzaam worden opgewekt. De midden-temperatuurbronnen in Utrecht zijn de enkele industriële restwarmtebronnen in de stad. Deze bronnen zijn in potentie aanwezig en daarmee redelijk zeker, maar of ze ook gebruikt kunnen worden, hangt af van de mogelijkheid om levering financieel interessant te maken voor de verschillende bedrijven.

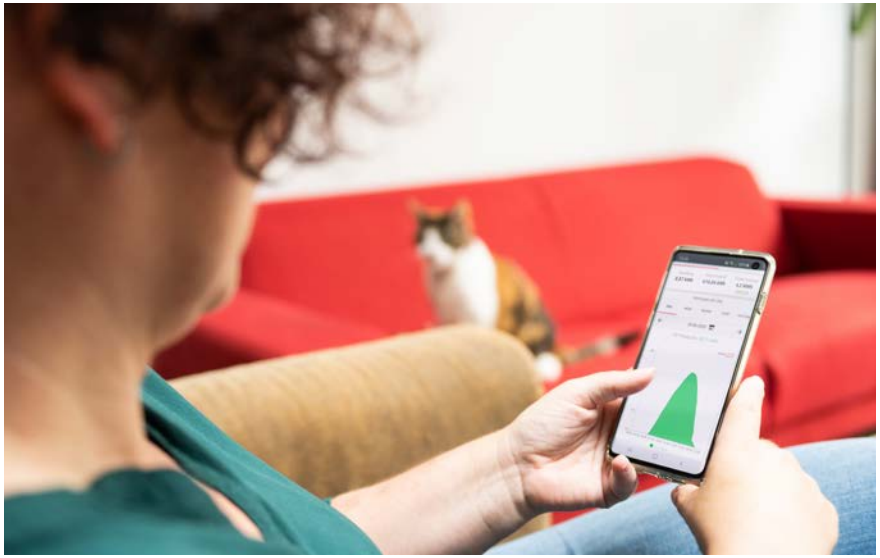
- **Lage temperatuur (LT) bronnen (<50 graden)** Er zijn in Utrecht zeer veel mogelijkheden voor Lage Temperatuur (LT) bronnen: tussen 13 en 40 PJ. Dit zijn: (1) ondiepe aardwarmte, (2) alle vormen van aquathermie (oppervlaktewater, afvalwater en drinkwater), (3) koelwarmte van magazijnen/supermarkten en (4) restwarmte van datacenters. Meestal is een combinatie van een LT-bron met warmtekoude opslag (WKO) nodig. Deze bronnen zijn er en daarmee is de zekerheid van deze bronnen hoog. Of de bronnen ook ontsloten kunnen worden en dus bereikbaar worden, ligt sterk aan de kosten. Bij nieuwbouw is dit goed te doen, bij bestaande bouw is er nog vrijwel geen ervaring mee opgedaan.

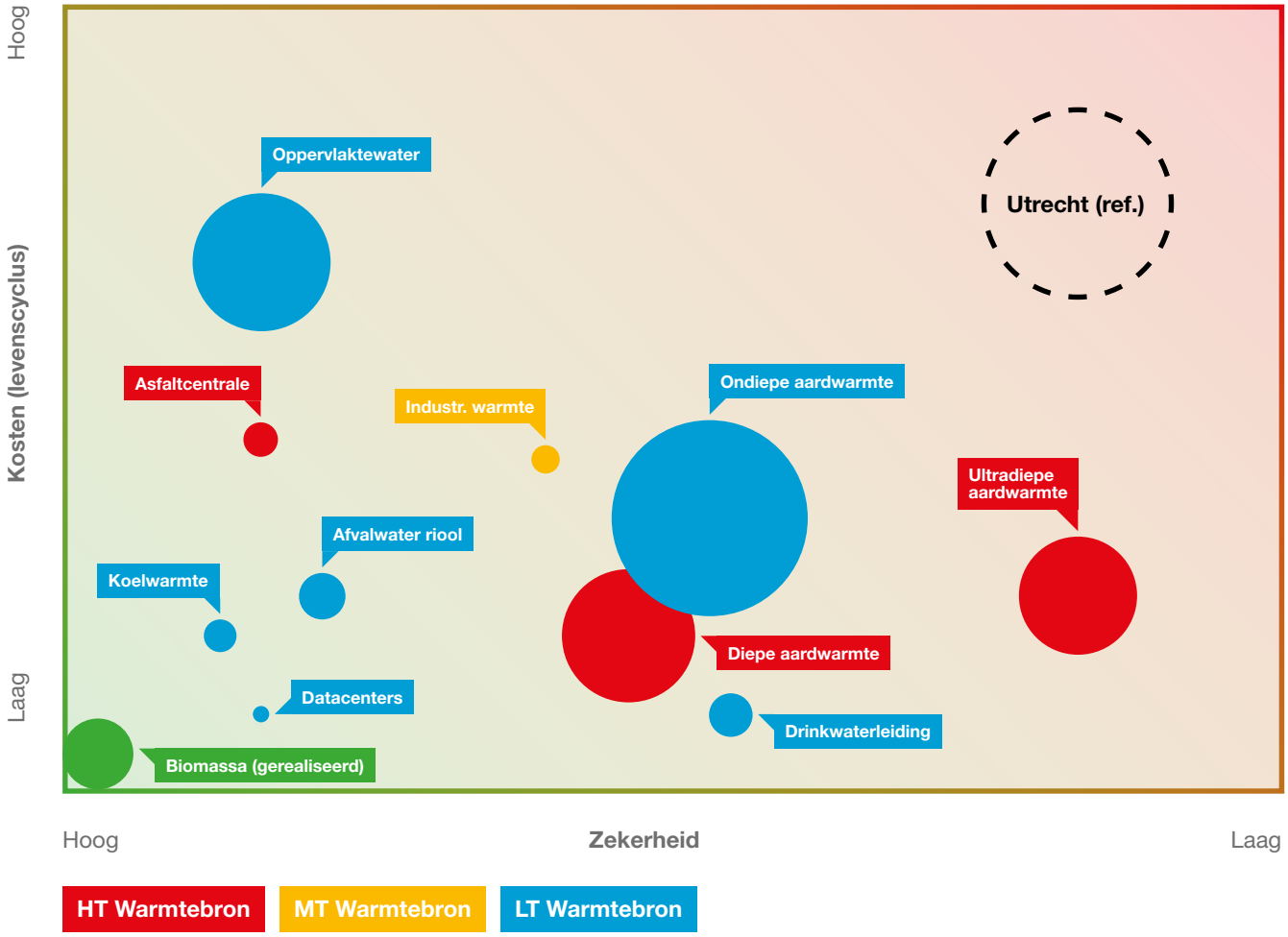
Een aantal zaken kunnen de praktische benutting van alle technische mogelijkheden in de weg staan:

1. Locatie en moment van de levering bij de bron versus locatie en moment van de vraag komen niet altijd overeen. Opslag van warmte (buffering) gaat daarom een belangrijke rol spelen in een betere afstemming tussen vraag- en aanbod. Het huidige stadsverwarmingsnet bestaat uit verschillende deelnetten die allemaal een hulpwarmtecentrale (HWC) hebben voor opvang van de pieken. In de komende jaren wordt bij al deze locaties een buffer gebouwd, die de korte pieken voor 24 tot 48 uur moet gaan opvangen. Door deze buffers hoeven de piekinstallaties veel minder vaak aan en kunnen duurzame bronnen beter worden benut. Voor HT-netten wordt bij toenemend gebruik van duurzame bronnen ook het overbruggen van de seizoenen van belang. Dat kan ondergronds in een geïsoleerde buffer. Ook in LT-netten is het nodig de seizoenen te overbruggen. Dit vanwege de hoge vraag naar warmte in de winter. Voor deze ondergrondse buffers is warmte-koude opslag (WKO) de geschikte oplossing.

2. Afstemming tussen temperatuur van de bron en het gevraagde temperatuurniveau. LT-bronnen zijn niet geschikt voor gebouwen die matig zijn geïsoleerd, omdat ze hiermee niet comfortabel kunnen worden verwarmd. LT-bronnen kunnen wel op een hogere temperatuur worden gebracht met een warmtepomp. Dit kan zowel op een centrale plek gebeuren (zoals bij de RWZI in Overvecht) als in een woning. Hiervoor is dan wel duurzame elektriciteit nodig.

Er is nog (veel) onzekerheid of én wanneer bronnen beschikbaar komen en wat dan de kosten zijn voor het ontsluiten van bronnen. In Figuur 6 is aangegeven wat de verwachte kosten over de levenscyclus zijn en met welke onzekerheden rekening moet worden gehouden. Van een aantal bronnen met een grote potentie om in een flink deel van de Utrechtse warmtevraag te voorzien (zoals diepe en ultradiepe aardwarmte) en met relatief lage kosten, is beschikbaar komen nog onzeker. Van een grote potentiële bron als energie uit oppervlaktewater is de beschikbaarheid vrij zeker maar zijn de kosten nu nog hoog.

Figuur 6: Potentie van de warmtebronnen (grootte van de bol) onderscheiden naar HT, MT en LT, met indicatie van de kosten over de hele leveringscyclus en zekerheid van de technologie.

Groene bol: gerealiseerde inzet van biomassa (BWI) en Utrecht (ref): prognose omvang verwachtte warmtevraag in 2040

Bron: Greenvis (2019)

3.3.2 Beschikbaarheid duurzame energiedragers

Energiedragers vormen een belangrijke schakel in het bij elkaar brengen van energie uit de duurzame bronnen en de gebouwen. De inzet van energiedragers is afhankelijk van de beschikbaarheid en de kosten ervan.

Duurzame elektriciteit
Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft in de meest recente klimaat- en energieverkenning laten zien dat tot 2030 de productie van elektriciteit uit kolen en gas verder afneemt en uit duurzame energiebronnen verder stijgt. Het is de verwachting dat in 2025 ruim de helft van de Nederlandse elektriciteitsproductie uit duurzame bronnen komt. In 2030 is dit naar verwachting 75% (in 2019 bedroeg het aandeel duurzame elektriciteit 18%) (PBL, 2020).

Groen gas
In het Klimaatakkoord is afgesproken dat op termijn circa 2 bcm (miljard m^3) groen gas beschikbaar is voor de gebouwde omgeving. Groen gas is biogas of syngas dat op aardgaskwaliteit is gebracht. Hierdoor is het als aardgasvervanger direct inzetbaar in het huidige aardgasnet. Biogas wordt gemaakt door het vergisten van bijvoorbeeld mest en gft (biomassastromen). Duurzaam syngas komt van het vergassen van biomassastromen. Hierna wordt het geschikt gemaakt om toe te passen in het huidige aardgasnet (CE, 2018).

Om die 2 bcm te bereiken moeten overheden de productie ervan met onder meer subsidies stimuleren. Gebeurt dat niet en komt er geen innovatie of schaalvergroting dan komt de productie in 2030 niet uit boven de 0,36 bcm (CE, 2020).

Het kabinet geeft in een brief aan de Tweede Kamer aan eerst te willen inzetten op vergroting van de productie van groen gas, voordat definitieve keuzes voor de inzet ervan worden gemaakt. Groen gas is breed inzetbaar, maar slechts beperkt beschikbaar. Het kabinet denkt wel dat de inzet ervan op termijn noodzakelijk is (TK, 2020). Netbeheerder Stedin ziet een grote rol voor duurzame gassen en daarmee het gasnet (op basis van studies van CE Delft). Stedin heeft berekend dat de inzet van duurzame gassen goedkoper is dan andere opties voor de buitengebieden en de randen van de steden waar woningen verder uit elkaar staan (Stedin, 2020).

Wij verwachten dan ook dat groen gas zal worden gereserveerd voor 1) sectoren waarvoor verduurzaming lastiger/duurder is dan in de gebouwde omgeving en waar hogere temperaturen nodig zijn, bijvoorbeeld in de industrie of zwaar transport en 2) gebouwde omgeving waarin isoleren erg kostbaar is, geen andere duurzame bronnen beschikbaar zijn en collectieve oplossingen bovendien weinig kansrijk zijn. Dit betekent dat groen gas naar verwachting de komende jaren niet of nauwelijks beschikbaar komt voor de gebouwde omgeving en op de lange termijn mogelijk voor landelijk gebied en niet voor een stad als Utrecht waar voldoende alternatieven zijn.

Waterstof
De productie van waterstof gebeurt nu nog vrijwel volledig met fossiele brandstoffen. Deze waterstof kan CO_2-vrij worden gemaakt met aardgas als de vrijkomende CO_2 wordt opgeslagen. Dit heet dan blauwe waterstof. Groene waterstof produceren kan met duurzame elektriciteit. Uit onderzoek blijkt dat voor 2030 (en waarschijnlijk nog later) geen overschot aan duurzaam geproduceerde elektriciteit verwacht kan worden. Net als bij groen gas wordt waterstof dan eerst ingezet in sectoren waar hogere temperaturen nodig zijn of waar geen alternatieve bronnen beschikbaar zijn. (Groene) waterstof zal niet op korte termijn beschikbaar komen om de gebouwen van een stedelijk gebied als Utrecht betaalbaar te verwarmen (TNO, 2020) (PBL, 2020). Ontwikkelingen en innovaties rondom waterstof houden we goed in de gaten en nemen we steeds mee in de actualisaties van onze analyses.

3.3.3 Inzet van bronnen

Daarmee komen we op de conclusies over de inzet van bronnen.

- Er zijn op termijn voldoende mogelijkheden om de hele warmtevoorziening van Utrecht te verduurzamen.

- De technische mogelijkheden zijn nu nog beperkt. Dit komt omdat (1) de locatie en het moment van de levering bij de bron niet altijd overeen komen met de locatie en moment van de vraag naar warmte en (2) het beschikbare temperatuurniveau van de bron en het gevraagde temperatuurniveau niet matchen.

- De kosten voor toepassing van duurzame warmtebronnen lopen sterk uiteen per buurt en (type) gebouw.

- Er is nog (veel) onzekerheid wanneer en in welke omvang duurzame bronnen beschikbaar gaan komen, bijvoorbeeld geothermie.

Utrecht streeft naar 1) een betaalbare en CO_2-vrije warmtevoorziening voor iedereen en 2) zo snel mogelijk beginnen om in 2050 klaar te zijn. Dit vraagt sturing op een rechtvaardige verdeling van beschikbare duurzame bronnen in Utrecht zodat bronnen daar worden ingezet waar deze het beste passen bij gebouwdichtheid en isolatie-graad. We willen namelijk dat iedereen straks een betaalbare warmtevoorziening heeft. Bij het aanwijzen van de eerste buurten waar we de gebiedsgerichte aanpak starten, zullen we rekening moeten houden met de onzekere omvang van beschikbare duurzame hoge temperatuur bronnen.

3.4 Spoor: energie-infrastructuur aanpassen

Energiebronnen verduurzamen + **Energie-infrastructuur aanpassen** + Energie besparen

Het omschakelen naar nieuwe manieren van verwarmen vraagt, naast aanpassingen aan gebouwen en het ontsluiten van nieuwe duurzame bronnen, op veel plekken in de stad om aanpassingen van de energie-infrastructuur: zowel de aanleg van nieuwe systemen als het afbouwen van het aardgasnet. De energie-infrastructuur is de schakel tussen duurzame energiebronnen, energiedragers en de gebouwen. Het ligt voor de hand om de infrastructuur per gebied aan te pakken, omdat de planning, de omvang van investeringen en de aanleg ingrijpend zijn en alleen per gebied zijn aan te pakken. Aanpassing of uitbreiding van de infrastructuur is afhankelijk van de warmteoplossing in een buurt en betreft:

- Verzwaring van het elektriciteitsnet. Dit is het geval als (een deel van) een buurt elektrisch gaat verwarmen met individuele warmtepompen of een centraal LT-net.

- Aanleg van een collectief warmtenet. Dit kan een lokaal warmtenet zijn op buurt- of wijkniveau met gebruik van een lokale warmtebron en/of uitbreiding van het bestaande stadsverwarmingsnet.

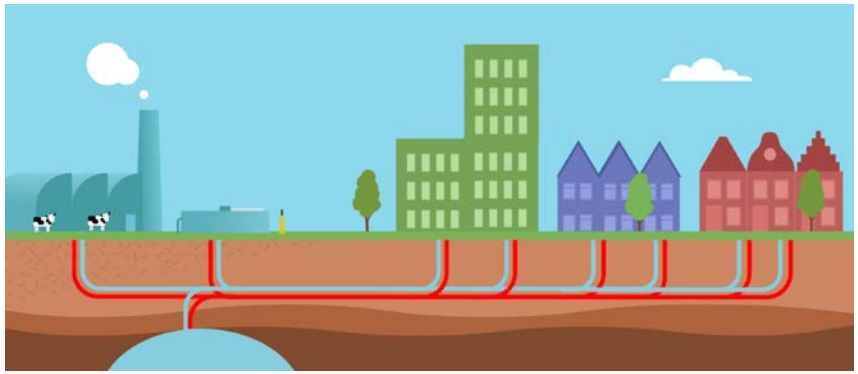
- Aanpassing van het gasnet om gebruik te kunnen maken van groen gas en/of waterstof.

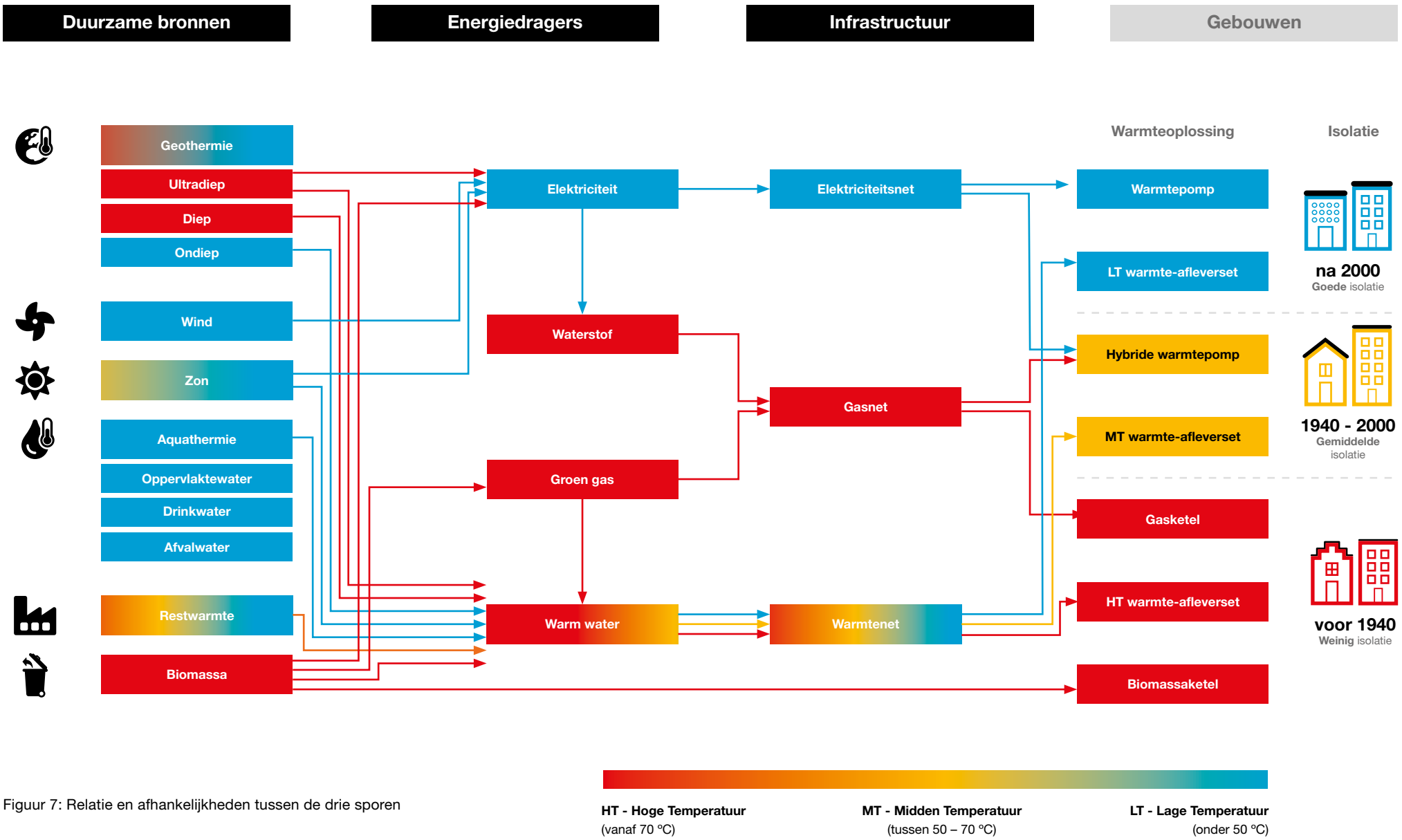
3.4.1 Afhankelijkheid bronnen, gebouwen en energie-infrastructuur

De drie sporen hebben ieder hun eigen kenmerken en tempo maar zijn ook onderling van elkaar afhankelijk. Figuur 7 geeft een schematische weergave van de relatie tussen bronnen, gebouwen en infrastructuur. Daaruit blijkt dat niet elk gebouw geschikt is voor elke duurzame bron.

- Gebouwen die goed zijn geïsoleerd kunnen gebruik maken van lage temperatuur verwarming (bijvoorbeeld water dat via een lokaal warmtenet wordt geleverd of een individuele warmtepomp). De radiatoren en vloerverwarming (warmteafgifte-systemen) in het huis werken dan met een lage temperatuur.

- Gebouwen die slecht of alleen tegen hoge kosten zijn te isoleren, hebben warmte op een hoge temperatuur nodig voor een comfortabele verwarming. Levering of productie van de warmte kan via verschillende routes. Bijvoorbeeld via 1) levering van warm water van meer dan 70 graden via een hoge temperatuur warmtenet, 2) levering van groen gas waarmee in een cv-ketel warm water wordt gemaakt of 3) levering van lage temperatuur warm water dat met een warmtepomp in het gebouw op temperatuur wordt gebracht.

Figuur 7: Relatie en afhankelijkheden tussen de drie sporen

3.4.2 Belangrijke rol voor collectieve warmtenetten

De verschillende routes naar een CO_2-vrije warmtevoorziening zijn doorgerekend met het algemeen beschikbare Vesta-MAIS model van het Planbureau van de Leefomgeving (PBL). Vesta-MAIS model. Dit laat zien dat de aanleg van warmtenetten in Utrecht in veel buurten de mogelijkheid is om een CO_2-vrije warmtevoorziening te bereiken tegen de laagst maatschappelijke kosten (Gemeente Utrecht, 2020). Dit omvat zowel:

- Nieuwe lokale warmtenetten op straat-, buurt- of wijkniveau met een plaatselijke lage of midden temperatuurbron.
- Uitbreiding en verduurzaming van de huidige hoge temperatuur warmtenetten (Eneco en Utrecht Science Park[5]).
- Aanpassen, verduurzamen en uitbreiden van de bestaande hoge temperatuur infrastructuur naar een midden of lage temperatuur net.

Geanalyseerde routes naar aardgasvrij

- De modelberekeningen met het Vesta-MAIS model naar de kosten voor verschillende strategieën voor verduurzaming van de gebouwde omgeving in Utrecht zijn gemaakt op buurtniveau (Gemeente Utrecht, 2020). Het gaat hier om 1) isolatiescenario's om inzicht te krijgen in de kosten van extra isoleren en 2) strategieën richting aardgasvrij per buurt. Er is gekeken naar individuele en collectieve opties, naar gebruik van hoge temperatuur versus lage temperatuur warmtebronnen, en zonder en met extra isoleren. Doel was om inzicht te krijgen in de kosten en de verschillen per buurt voor de vijf strategieën.
- In een scenario waarin alle technische mogelijkheden van hoge temperatuur duurzame bronnen in Utrecht beschikbaar komen, heeft in de meeste buurten de toepassing van hoge temperatuur (HT) warmtenetten de laagste maatschappelijke kosten. Voor een beperkt aantal buurten kosten lokale warmtenetten met een lage temperatuurbron het minste.
- Na hoge temperatuur warmtenetten is de toepassing van duurzaam gas in veel buurten het alternatief met de minste maatschappelijke kosten. Zoals aangeven in paragraaf 3.3.2 is het niet te verwachten dat dit in grote mate beschikbaar gaat komen voor de gebouwde omgeving in Utrecht.
- In scenario's waarin beschikbaarheid van hoge temperatuur bronnen beperkt blijft en wordt ingezet op gebruik van lage temperatuur bronnen met meer isolatie, is de aanleg van (lokale) warmtenetten een optie die maatschappelijk het minste kost.
- Voor de bedrijventerreinen heeft CE Delft[6] aanvullend onderzoek gedaan in opdracht van de gemeente Utrecht. Conclusie van dit onderzoek is dat voor de meeste bedrijventerreinen een warmtenet op hoge tempratuur (HT) of midden temperatuur (MT) de laagste maatschappelijke kosten met zich meebrengt. Voor de nieuwe bedrijventerreinen zijn individuele warmtepompen de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten. In dit onderzoek is geen rekening gehouden met de verdeling van de beschikbare bronnen over de hele stad. Belangrijke conclusie in dit onderzoek is dat de maatschappelijke kosten van de verschillende oplossingen zo dicht bij elkaar liggen dat op basis van de onderzoeksresultaten geen keuze kan worden gemaakt voor de beste techniek.

[5] Op dit moment worden plannen uitgewerkt voor de toekomstige verduurzaming van de warmtevoorziening waarbij ook wordt bekeken wat de mogelijke rol wordt van het bestaande net op het Utrecht Science Park.

[6] Bij het publiceren van de Transitievisie Warmte deel I was het rapport van CE Delft nog niet openbaar.

3.4.3 Publieke waarden

De verwachting is dat collectieve (lokale) warmtenetten niet alleen in Utrecht maar op vele andere plaatsen in Nederland een belangrijke rol gaan spelen in de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Daarom wordt op rijksniveau gewerkt aan een nieuw beleidskader: de Warmtewet 2.0. De huidige wet heeft als doel om de consumentenrechten te beschermen. De Warmtewet 2.0 moet de energietransitie mogelijk maken en streeft de volgende doelen na: (1) groei van collectieve warmtesystemen mogelijk maken door nieuwe spelregels, (2) meer transparantie in de tariefstelling, (3) aanscherpen vereisten voor leveringszekerheid, en (4) zeker stellen van de verduurzaming. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de gemeente een regierol krijgt bij de totstandkoming van warmtenetten. Dit wordt onder meer vertaald in meer bevoegdheden voor gemeenten, die ook in de nieuwe Warmtewet 2.0 worden opgenomen.

Het wetsvoorstel is in consultatie: betrokken organisaties en partijen kunnen op de inhoud reageren. Het is nog niet duidelijk wanneer het wetsvoorstel in behandeling wordt genomen en hoe een nieuw kabinet gaat beslissen over de uiteindelijke verhouding tussen publieke waarden en private belangen. De bedoeling was de Warmtewet 2.0 per 1-1-2022 in te voeren. Wij verwachten dat dit niet eerder dan half 2022 of op 1 januari 2023 wordt en dat er een aanzienlijke overgangsperiode wordt aangehouden.

Wet Collectieve Warmtevoorziening (Warmtewet 2.0)

Het wetsvoorstel voor de nieuwe Wet collectieve warmtevoorziening (WCW ook wel Warmtewet 2.0 genoemd) is belangrijk als het om publieke waarden gaat. Dit wetsvoorstel is erop gericht om de publieke waarden veilig te stellen door gemeenten een regierol te geven voor lokale sturing op ontwikkeling en exploitatie van warmtenetten. In het voorstel krijgt de gemeente straks de bevoegdheid om 1) warmtekavels[7] vast te stellen voor de aanleg van een warmtenet en 2) een integraal warmtebedrijf[8] aan te wijzen. De vaststelling en de randvoorwaarden van de kavel moeten het voor (markt)partijen interessant maken om in uitbreiding en/of aanleg van warmtenetten te investeren. Om groei te faciliteren moet een warmtebedrijf mogelijkheden zien voor het realiseren van een robuust, zelfstandig opererend en efficiënt collectief warmtesysteem dat duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar is. In de nieuwe Warmtewet worden waarschijnlijk minimale eisen opgenomen voor integrale warmtebedrijven. De regierol van de gemeente maakt het mogelijk om op publieke waarden te sturen en de consument te beschermen.

[7] Warmtekavel: (definitie uit concept WCW) aaneengesloten gebied binnen een of meerdere gemeenten waarvoor een warmtebedrijf is of kan worden aangewezen.

[8] Bedrijf dat voor 20-30 jaar het exclusieve recht krijgt op het transporteren en leveren van warmte binnen het warmtekavel en volledig verantwoordelijk wordt gesteld voor de continuïteit en kwaliteit van de warmtelevering binnen een specifiek warmtekavel.

Zeker stellen van publieke waarden

Het beleidskader is gericht om de publieke waarden, zoals duurzaamheid, betrouwbaarheid en betaalbaarheid, bij collectieve warmtelevering zeker te stellen. De levering van warmte via een warmtenet is immers vergelijkbaar met de levering van gas, water en elektriciteit. Voor de gemeente zijn dit ‘nutsvoorzieningen’. De warmtevoorziening en een warm huis zijn net als elektriciteit primaire behoeftes die aan bepaalde kwaliteitsnormen moeten voldoen. Dat is de reden voor de overheid om extra afspraken te maken en toezicht in te stellen. Vooral ook omdat een warmtenet – als het er eenmaal ligt – een natuurlijk monopolie heeft. De aanleg van een alternatief warmtenet is dan niet meer economisch haalbaar. Er moeten daarnaast grote investeringen worden gedaan die pas na vele jaren worden terugverdiend.

Utrechtse publieke waarden

Een groot deel van de nieuwe spelregels worden nationaal vastgelegd en gaan gelden voor alle warmtenetten in Nederland, dus ook in de gemeente Utrecht. Besluitvorming en de invoering gaan echter nog zeker enkele jaren kosten. De wettelijke kaders bieden elke gemeente speelruimte voor het lokaal op basis van maatwerk invullen van de regierol. Elke gemeente zal dus ook eigen lokale afwegingen maken. Dat betekent dat we in de komende jaren praktisch aan de slag moeten, snel en slim moeten leren en rekening moeten houden met een veranderende context.

Omdat de Warmtewet 2.0 nog niet gereed is en we op basis van deze Transitievisie Warmte aan de slag willen gaan met warmtenetten door de lage maatschappelijke kosten, stellen wij vooruitlopend op deze wet onze eigen publieke (rand)voorwaarden op. Zo kan de gemeente zonder vertraging aan de slag gaan met bijvoorbeeld de verkenning van de uitbreiding van het warmtenet in Overvecht-Noord. Daarvoor is het nodig dat de raad heldere publieke kaders meegeeft waarmee de gesprekken en onderhandelingen met betrokken partijen gevoerd kunnen worden. Door de wettelijke en maatschappelijke onzekerheden ligt een stapsgewijze en transparante aanpak voor de hand. De Utrechtse publieke waarden zijn in lijn met de wettelijke (rand)voorwaarden voor (uitbreiding van) warmtenetten.

In 2020 is een verkenning uitgevoerd naar de visie van belangrijke partijen in de stad op cruciale aspecten bij de aanleg van collectieve warmtenetten. Verschillende publieke waarden zijn als belangrijk naar voren gebracht tijdens de consultatie van de Warmtewet 2.0 en de Utrechtse raadpleging van belanghebbenden (Berenschot, 2020). Op basis van deze verkenningen stellen we voor de volgende zes publieke waarden op te nemen voor het warmtenet: duurzaamheid, betaalbaarheid, betrouwbaarheid, transparantie, open net en keuzevrijheid.

Wij lichten eerst deze publieke waarden toe.

1. Duurzaamheid: De bron voor het warmtenet is CO_2-vrij en zonder andere nadelige effecten op de leefomgeving.
2. Betaalbaarheid: Iedereen in Utrecht kan beschikken over een comfortabel en duurzaam verwarmd gebouw en zal niet meer gaan betalen dan bij het gebruik van aardgas.
3. Betrouwbaarheid: De warmtevoorziening biedt een hoge mate van leveringszekerheid en is toekomstbestendig.
4. Transparantie: Warmtebedrijven geven openheid over de opbouw van hun tarieven en hun investeringen.
5. Open net: De mogelijkheid bestaat voor (nieuwe) partijen om warmte te leveren aan bestaande netten.
6. Keuzevrijheid: De wens van afnemers is om vrij te kunnen kiezen voor een alternatieve duurzame warmteoplossing, warmtebron of leverancier.

Van de zes publieke waarden zijn de eerste vier (duurzaamheid, betaalbaarheid, betrouwbaarheid en transparantie) randvoorwaarden voor uitbreiding van het warmtenet. Voor duurzaamheid geldt dat we daaraan een termijn koppelen waarop het warmtenet duurzaam moet zijn. Voor betaalbaarheid, betrouwbaarheid en transparantie geldt dat dit echt randvoorwaarden zijn voor uitbreiding. Als een warmtebedrijf niet aan deze randvoorwaarden voldoet, kan de uitbreiding van het warmtenet niet plaatsvinden. De publieke waarden open net en keuzevrijheid zijn waarden waarnaar wij streven om die zoveel mogelijk per gebied in te vullen, zolang zij niet koste gaan de eerst vier randvoorwaarden.

Toelichting publieke waarden

Per publieke waarde lichten wij de achtergrond nader toe en geven wij de concept-afspraken in de Warmtewet 2.0 weer.

Duurzaamheid: Voor collectieve warmtenetten is draagvlak belangrijk. Duurzaamheid is hierin cruciaal. Voor Utrecht betekent dit: bronnen die voeding zijn van een warmtenet moeten (op termijn) CO_2 vrij zijn en niet nadelig uitpakken voor de leefomgeving (Utrecht, 2017). In het collegeakkoord is verder vastgelegd dat de gemeente Utrecht de warmtenetten voor 2030 volledig wil verduurzamen (Utrecht, 2018). De ambitie om in 2030 de warmtenetten volledig verduurzaamd te hebben, gaat verder dan de eisen in de Warmtewet 2.0, waarin uit wordt gegaan van CO_2-vrij in 2050. Eneco zelf koerst in haar routekaart op 2040).

In de concept Warmtewet 2.0 is voorgesteld een wettelijke norm aan te houden voor de maximale CO_2-uitstoot per eenheid (GJ) geleverde warmte. In 2022 is deze norm maximaal 40 kg CO_2 per GJ. In 2030 moet dit 25 kg CO_2 per GJ zijn.

Betaalbaarheid: De aansluiting op een warmtenet is nu en in de toekomst voor de eindgebruiker betaalbaar. In het Klimaatakkoord is daarom afgesproken dat woonlastenneutraliteit voor het overgrote deel van de bewoners het uitgangspunt is. En dat waar dat niet lukt, gerichte ondersteuning moet komen. Bij woonlasten-neutraliteit is het uitgangspunt dat de bewoner niet meer gaat betalen dan deze zou betalen voor aardgas.

Nu gaat ACM (Autoriteit Consument & Markt) voor het bepalen van betaalbaarheid nog uit van het Niet Meer Dan Anders-principe waarbij de kosten voor aardgas als referentie zijn gekozen. Dat principe zal verdwijnen met de nieuwe wet.

In de concept Warmtewet 2.0 is voorgesteld om over te stappen op een tarief dat op de werkelijke kosten is gebaseerd. De ACM moet dit tarief goedkeuren. Uit de eerste pilots in het land blijkt dat de betaalbaarheid/ woonlastenneutraliteit bij de aanleg van warmtenetten nog niet wordt gehaald. De gemeente blijft (samen met de VNG) lobbyen voor aanpassing van het landelijke beleid om betaalbaarheid/woonlastenneutraliteit te realiseren.Voor 2030 worden de getallen tot 2050 ingevuld.

Betrouwbaarheid: Dit betreft de zekerheid van een continue warmtelevering op korte en langere termijn.

In de concept Warmtewet 2.0 staat het voorstel om warmtebedrijven te verplichten een investeringsplan op te stellen zodat de warmtelevering op korte en lange termijn voldoende mate is gegarandeerd. De ACM kan dit toetsen. Warmtenetten zijn op dit moment zeer betrouwbaar omdat in grote warmtenetten altijd meerdere bronnen zijn opgenomen die het van elkaar kunnen overnemen bij uitval. Doel is om dit op peil te houden.

Transparantie: Voor de betaalbaarheid en draagvlak bij (toekomstige) gebruikers, vragen we warmtebedrijven openheid te geven over de opbouw van hun tarieven en hun investeringen. Vele belanghebbenden vinden dit een cruciale voorwaarde om draagvlak te krijgen voor aanleg en aansluiting op warmtenetten. Afnemers willen inzicht in een eerlijke prijs. De gemeente vindt het van belang dat voor de uitbreiding van een bestaand warmtenet dezelfde transparantie-eisen gelden als voor een nieuw warmtenet.

In de concept Warmtewet 2.0 zijn voorwaarden uitgewerkt voor transparantie van een aangewezen warmtebedrijf over de tarieven van de warmtelevering.

Open net: Om optimaal gebruik te kunnen maken van de duurzame warmtebronnen in de stad, streven we naar ‘open’ warmtenetten. Dit betekent o.a. dat de mogelijkheid bestaat voor nieuwe partijen om warmte te leveren aan bestaande netten. Hiermee ontstaan meer kansen voor het aansluiten van nieuwe duurzame energiebronnen. Bijvoorbeeld als bewoners en/of lokale energiebedrijven in een wijk hun eigen warmte-net en warmtebron willen beheren. Ook kunnen lokale (kleinschalige) warmtenetten ontstaan die al dan niet onderling zijn verbonden.

In de concept Warmtewet 2.0 is nu opgenomen dat een aangewezen warmtebedrijf op verzoek overlegt over de toegang tot het collectieve warmtesysteem voor inkoop, transport of levering. Dit voorstel voor de toegang tot bestaande netten vindt de gemeente te beperkend. Om openheid, transparantie en concurrentie te bevorderen zou de gemeente graag zien dat er vooraf een tarief bekend is waarvoor bijvoorbeeld warmtelevering aan het net plaats kan vinden. Bedoeling is om het actiever voor meerdere partijen mogelijk te maken van netwerk en bronnen gebruik te maken.

Keuzevrijheid: Keuzevrijheid kan in de energiesector over verschillende keuzes gaan: welke bron, welke warmteoplossing, welke leverancier of wat voor soort contract. Keuzevrijheid is dus niet eendimensionaal. De collectieve warmtesystemen zijn te klein om verschillende leveranciers naast elkaar in een buurt te laten concurreren. Wij willen daarom verkennen welke keuzes wij mogelijk kunnen maken op de andere genoemde aspecten.

In de concept Warmtewet 2.0 is nu opgenomen dat binnen een kavel het warmtebedrijf een aanbodplicht heeft voor de levering van warmte en een weigerrecht (Opt-out) voor eigenaar-bewoners als zij op een gelijkwaardige individuele manier (qua duurzaamheid) hun huis kunnen verwarmen.

Wisselwerking tussen publieke waarden

De eerste vier publieke waarden (duurzaamheid, betaalbaarheid, betrouwbaarheid en transparantie) zien we als randvoorwaarden. De uitbreiding van warmtenetten of het ontstaan van nieuwe netten kan alleen maar plaatsvinden als deze warmtenetten een duurzame en CO_2-vrije bron hebben, betaalbaar zijn voor bewoners en bedrijven, en betrouwbaar zijn qua levering op korte en lange termijn.

Duurzaamheid kan op verschillende manieren worden ingevuld: variërend van 100% duurzaam voor een nieuw, lokaal WKO-net tot een verduurzamingstraject tot bijvoorbeeld 2040, afhankelijk van bestaande situatie en mogelijkheden. De Warmtewet stelt per jaar een CO_2-reductieverplichting vast tot en met 2030. Dit loopt gelijk met de reductieverplichting bij elektriciteit. En toegerekende CO_2-reductie aan het ene net kan ten koste gaan van de mogelijkheden bij een ander net. Het is belangrijk dit in samenhang en in het grote plaatje te blijven bekijken.

Voor betaalbaarheid en betrouwbaarheid geldt dat dat een daadwerkelijke randvoorwaarde is om over te stappen.

Ook het maximaal transparant zijn van een warmtebedrijf over de opbouw van tarieven en investeringen is nodig om draagvlak te krijgen bij de Utrechtse bewoners en bedrijven en zien we als een randvoorwaarde.

Bij open netten en keuzevrijheid is er een wisselwerking met de waarde betaalbaarheid. De bestaande of een nieuwe warmtenet-eigenaar moet aantrekkelijke en betaalbare randvoorwaarden stellen aan de toetreders van een lokale bron en lokaal net. In de praktijk kan dit betekenen dat de aansluiting van een lokale bron leidt tot hogere kosten en daarmee tot minder betaalbaarheid.

Ook bij keuzevrijheid en betaalbaarheid zit er spanning tussen de publieke waarden. Bij uitbreiding van een warmtenet is het aantal toekomstige aansluitingen één van de risico's (het vollooprisico in jargon). Hoe meer bewoners en bedrijven meedoen, hoe betaalbaarder een warmtenet zal zijn. Als de kans groot is dat veel deelnemers afhaken, zal het investeringsrisico toenemen en daarmee staat de betaalbaarheid op de tocht. We moeten er met elkaar voor waken dat hierdoor ongelijkheid ontstaat. Investeren in een duurzaam huis is nu eenmaal gemakkelijker voor iemand die genoeg inkomen en/of vermogen heeft dan voor mensen met een laag inkomen en weinig vermogen. Naast het vollooprisico is er ook een planningsrisico. Ook dit risico kan van invloed zijn op de betaalbaarheid. Het per straat of gebied aansluiten van het warmtenet is goedkoper dan het op eigen verzoek aansluiten van woningen op het warmtenet.

4 Van visie naar uitvoering

4.1 WAT-kaart ‘Verwachte warmtevraag per buurt’

Utrecht streeft naar een betaalbare en CO_2-vrije warmtevoorziening. Om in 2050 klaar te zijn moeten we nu van start. Dit betekent dat we duurzame warmtebronnen die nu en straks in Utrecht beschikbaar zijn goed moeten verdelen of erop moeten toezien dat ze goed worden verdeeld. Zo zorgen we ervoor dat beschikbare bronnen het beste passen bij de gebouwen (type, dichtheid, isolatiegraad).

Een rechtvaardige verdeling van duurzame warmtebronnen per buurt baseren we op de verwachte haalbare isolatieniveaus per buurt in 2040[9] en de verwachte temperatuur van de warmtevraag. Dit is het gemiddelde wat gebouwen in een buurt waarschijnlijk nodig hebben (op basis van inschatting van een haalbaar isolatieniveau) om comfortabel te worden verwarmd. De WAT-kaart op de volgende pagina brengt dit in beeld.

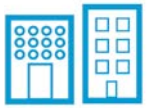
voor 1940

- In de **rode buurten** staan vooral veel gebouwen met een hoge warmtevraag. Het is op dit moment en met de huidige technieken duur of lastig om die energievraag sterk af te laten nemen. Deze gebouwen hebben in de toekomst voor een goede verwarming warmte van hoge temperatuur (hoger dan 70 graden) nodig.

1940 - 2000

- In de **gele buurten** staan voornamelijk naoorlogse gebouwen. Hier is isolatie en afname van de energievraag meestal goed mogelijk. Voor een comfortabele verwarming is hier warmte op midden-temperatuur van rond de 50 graden voldoende.

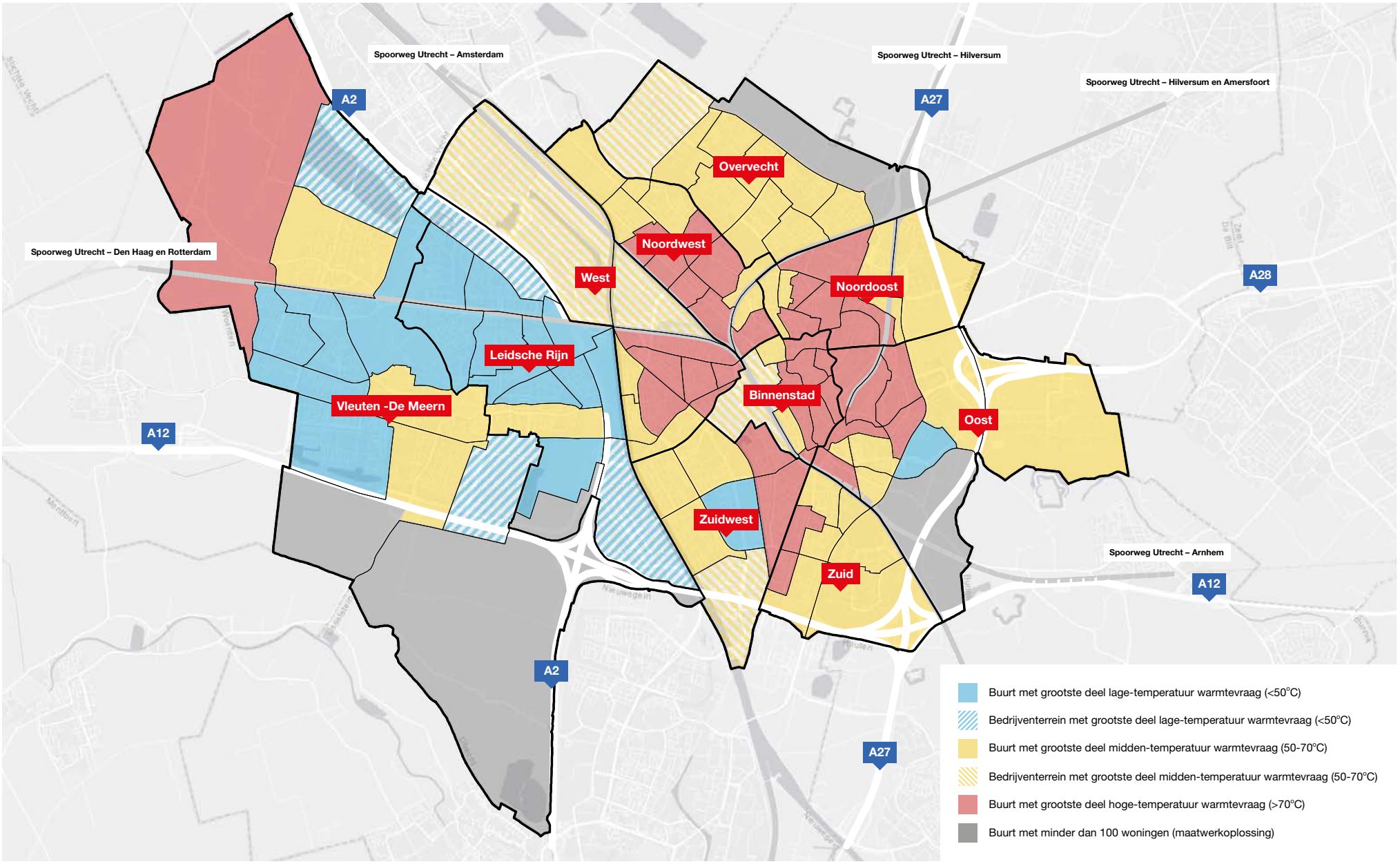
na 2000

- In de **blauwe buurten** staan veel gebouwen van na 2000 (op het bedrijventerrein ligt de grens bij 1995) en die zijn al goed geïsoleerd. De energievraag in deze gebouwen is laag: ze kunnen met warmte op lage temperatuur (onder de 50 graden) comfortabel worden verwarmd.

- In de **grijze buurten** staan minder dan 100 woningen. Daar kunnen we geen algemene uitspraken over doen.

[9] Greenvis heeft in haar studie 2040 aangehouden omdat dat het moment is dat op zijn vroegst de potentiële bronnen beschikbaar kunnen zijn en zij heeft bepaald welke warmtevraag er op dat moment in Utrecht over is na isolatie.

Figuur 8: WAT-kaart 'Verwachte warmtevraag per buurt'
Prognose van de verwachte temperatuurniveaus van de warmtevraag op basis van haalbare isolatieniveaus per buurt voor de bestaande gebouwen.
Zie bijlage 4 voor een overzicht per buurt.

Bron: Greenvis (2019).

Toelichting WAT-kaart
‘Verwachte warmtevraag per buurt’

Toelichting figuur 8: Greenvis heeft de haalbare isolatie-niveaus en de verwachte temperatuurniveaus per buurt bepaald op basis van de veronderstelling dat alle gebouw-eigenaren hun aandeel leveren in het verlagen van de warmtevraag. De gemiddelde warmtevraag per buurt is bepaald op basis van berekening op adresniveau aan de hand van beschikbare gegevens over bouwjaar, gemeten aardgasverbruik, bruto vloeroppervlaktes, gebruiksfuncties en energielabels. Op basis van de resterende omvang van de warmtevraag per gebouw of m^2 na isolatie is een overzicht gemaakt van de verwachte temperatuur van de warmtevraag. (Zie voor verdere toelichting bijlage 3 Onderbouwing ‘WAT-kaarten’.)

4.1.1 Inzet van de WAT-kaart

De WAT-kaart ‘Verwachte warmtevraag per buurt’ zetten we in om te sturen op (1) de inzet van gebouweigenaren in het terugbrengen van de energievraag van hun gebouwen en (2) verdeling van duurzame warmtebronnen. De WAT-kaart maakt straks deel uit van onze Omgevingsvisie. We gebruiken de kaart in gesprekken met partijen die initiatieven inbrengen voor inzet van duurzame bronnen en gesprekken over verduurzaming van het bestaande warmtenet. De kaart is ook de basis voor onze actieve benadering van eigenaren en gebiedsgerichte adviezen bij initiatieven en investeringen voor verduurzaming.

4.2 WAT-kaart ‘Verwachte warmteoplossing per buurt’

We hebben verschillende alternatieven doorgerekend in onze modellen. Deze modellen laten ons zien dat de aanleg van grote en kleine warmtenetten in Utrecht in veel buurten de optie is met de laagste maatschappelijke kosten[10] voor een CO_2-vrije warmtevoorziening in Utrecht. De model- en scenario-analyses geven ons een prognose van de verwachte aangeboden warmte-infrastructuur per buurt. Deze prognose is er gekomen door verschillende scenario’s voor de beschikbaarheid van hoge temperatuur warmte en groen gas te combineren met een analyse welke warmteoplossing de laagste maatschappelijke kosten heeft per buurt. Het resultaat is de WAT-kaart ‘Verwachte warmteoplossing per buurt’. Zie voor verdere toelichting bijlage 3 Onderbouwing ‘WAT-kaarten.

- In de **donkerblauwe buurten** komt een warmtenet als meest logische optie naar voren. Dan gaat het om een nieuw aan te leggen net of uitbreiding van het bestaande warmtenet. Het gaat hier meestal om buurten met een hoge gebouwdichtheid.

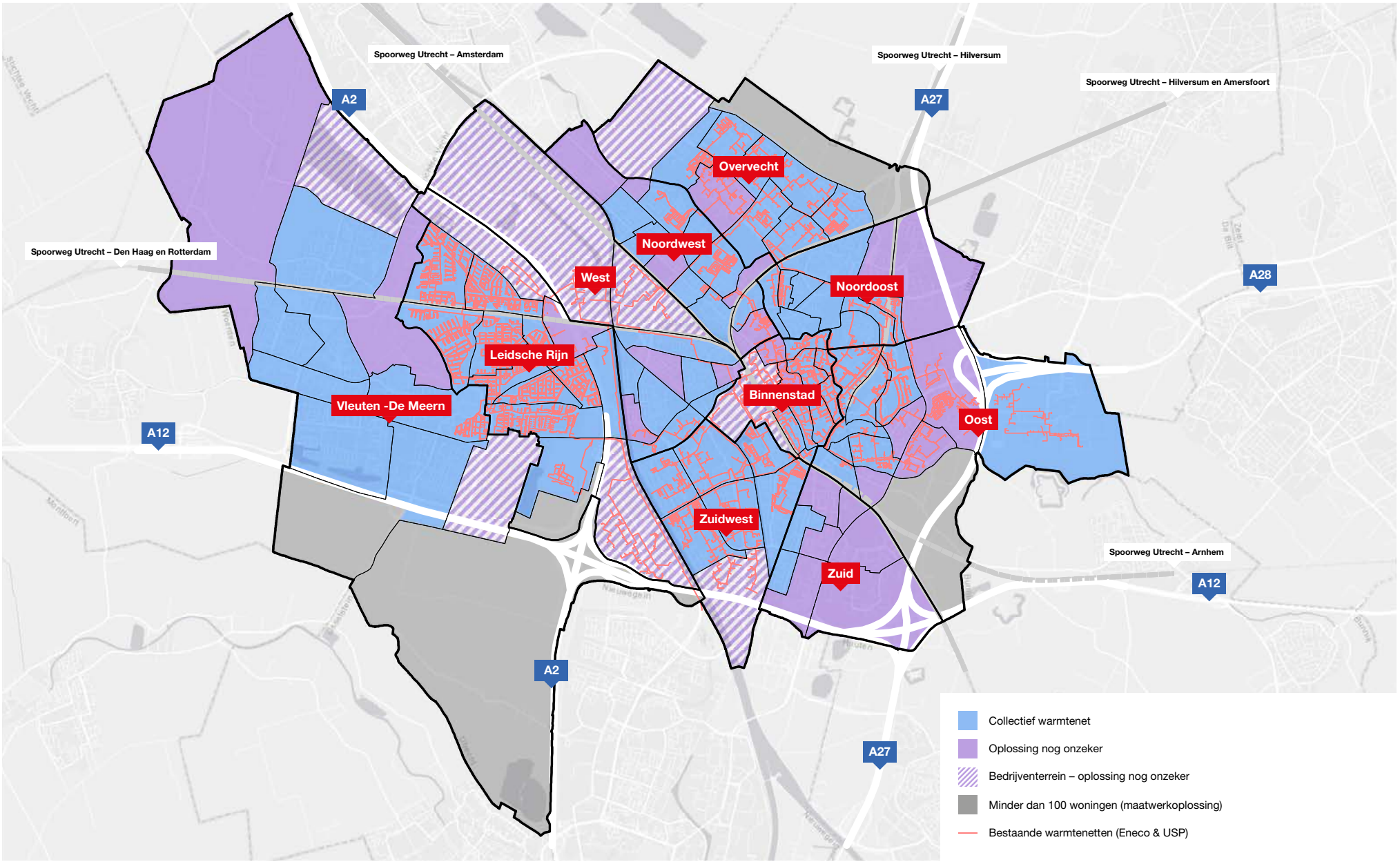
- In de **paarse buurten** is na analyse niet één logische oplossing gevonden, maar zijn er meerdere mogelijkheden. Afhankelijk van de beschikbaarheid van warmtebronnen kan dit een warmtenet zijn, een individuele elektrische oplossing of duurzaam gas. Aan de randen van de stad, in landelijke gebieden, is de individuele oplossing voor de hand liggend omdat er niet genoeg warmtevraag is voor de aanleg van een warmtenet.

- In de **gearceerde lichtpaarse buurten** bevinden zich op dit moment bedrijventerreinen waarbij niet één logische warmteoplossing naar voren is gekomen. Afhankelijk van de beschikbaarheid van warmtebronnen en warmte- (en koude-) vraag kan dit een warmtenet zijn (van uiteenlopend temperatuurniveau), een individuele elektrische oplossing of duurzaam gas.

- In **grijze buurten** staan minder dan 100 woningen. Daar zullen maatwerkoplossingen moeten worden gekozen, omdat er geen algemene uitspraken over te doen zijn.

[10] De maatschappelijke kosten omvatten alle uitgaven voor de realisatie van een bepaalde strategie waaronder kosten voor aanleg of versterking van de infrastructuur, isolatie van gebouwen, installaties, jaarlijks onderhoud en uitgaven voor de productie van energie die door gebouwen wordt geconsumeerd. Deze kosten zijn omgerekend naar een gemiddeld jaarlijks bedrag per woningequivalent per buurt. De hoogte van de maatschappelijke kosten geven dus inzicht in welke strategie voor de maatschappij de meest voordelige is.

Figuur 9: WAT-kaart 'Verwachte warmteoplossing per buurt'
Prognose van de buurten waar warmtenet bij bestaande gebouwen de robuuste optie is met laagste maatschappelijke kosten. Zie bijlage 4 voor een overzicht per buurt.

4.2.1 Inzet van de WAT-kaart

We gebruiken de WAT-kaart ‘Verwachte warmteoplossing per buurt’ bij de afweging om buurten te selecteren waar we starten met het opstellen van een Wijkuitvoeringsplan (zie paragraaf 4.4). Daarnaast is deze kaart een kader om andere initiatieven uit de markt en samenleving te kunnen beoordelen.

Meekoppelkansen
De WAT-kaart ‘Verwachte warmteoplossing per buurt’ maakt het ook mogelijk (meekoppel)kansen te herkennen op het moment dat grote infrastructurele aanpassingen gaan plaatsvinden. Bijvoorbeeld in een buurt waar op grote schaal de riolering vervangen moet worden, kan ruimte worden gehouden in de ondergrond voor een warmtenet in de toekomst of kan meteen een (deel van) een warmtenet worden aangelegd.

Ook bij (grootschalige) gebiedsontwikkeling geeft deze kaart inzicht of de gekozen oplossing voor het nieuwe gebied een kans biedt voor het gebied eromheen.

4.3 Ervaring opdoen met regierol

Onze analyses laten zien dat de aanleg van grote en kleine warmtenetten in Utrecht in veel buurten de optie is om een CO_2-vrije warmtevoorziening te bereiken tegen de laagste maatschappelijke kosten. Daarbij gaat het om:

- Nieuwe lokale warmtenetten op straat-, buurt- of wijkniveau met een plaatselijke lage of midden temperatuurbron.
- Uitbreiding en verduurzaming van de huidige hoge temperatuur stadsverwarmingsnetten.
- Aanpassen, verduurzamen en uitbreiden van de bestaande hoge temperatuur infrastructuur naar een midden of lage temperatuur net.

In de toekomst krijgen we als gemeente de bevoegdheid om warmtekavels vast te stellen voor de aanleg van een warmtenet en om een integraal warmtebedrijf aan te wijzen (zie paragraaf 3.4.4.3). We willen als gemeente in projecten ervaring opdoen met de nieuwe rol van de gemeente om publieke waarden bij collectieve warmtenetten zeker te stellen. We zullen moeten ervaren hoe ambitieus we kunnen zijn bij de invulling van publieke waarden. Welke afweging moeten we tussen de verschillende waarden maken om ervoor te zorgen dat warmtenetten er ook echt komen? Aan welke publieke waarde geven belanghebbenden de hoogste prioriteit?

We onderscheiden:

- **Verduurzaming bestaande warmtenet:** In de verduurzaming van bestaande warmtenetten heeft de gemeente naar verwachting straks weinig directe mogelijkheden om te sturen. In de Warmtewet is het voorstel opgenomen om bestaande warmtenetten in een overgangsregeling op te nemen. Dit betekent dat het bestaande warmtenet een warmtekavel wordt dat voor 30 jaar wordt toegewezen aan het zittende warmtebedrijf. Het minimale tempo van verduurzaming van het bestaande net wordt daarmee bepaald door de eisen vastgelegd in de Warmtewet 2.0. In het Klimaatakkoord is vastgelegd dat alle warmtenetten in 2040 volledig duurzaam zijn. De warmtebedrijven hebben dit voornemen met het warmtepact bekrachtigd.

- **Uitbreiding en aanpassing huidige warmtenet (naar HT, MT of LT):** Tijdens de uitgevoerde analyse onder belanghebbenden (Berenschot, 2020) hebben andere marktpartijen aangegeven geen interesse te hebben om te investeren in de uitbreiding van het bestaande warmtenet in Utrecht. Dit betekent dat voor uitbreidingen van het bestaande warmtenet de gemeente met de zittende leveranciers gesprekken aangaat en afspraken maakt over het zeker stellen van onze publieke waarden.

- **Nieuwe warmtenetten (HT, LT, MT):** Uit de uitgevoerde analyse onder belanghebbenden blijkt ook dat verschillende marktpartijen interesse hebben in deelname bij de aanleg van nieuwe LT/MT-warmtenetten in Utrecht. Bij de aanleg van nieuwe warmtenetten heeft de gemeente waarschijnlijk de meeste mogelijkheden om te sturen bij het zeker stellen van publieke waarden bij de vaststelling van een kavel (omvang) en door randvoorwaarden te stellen aan het integrale warmtebedrijf.

In de aanloop naar de nieuwe warmtewet en nieuwe spelregels past in hoofdlijnen de regierol voor de gemeenten bij het zeker stellen van publieke belangen. De manier waarop dit in de praktijk gaat uitpakken, is een leer- en oefentraject. Ondanks de onzekerheden rondom de nieuwe warmtewet starten we met alle betrokkenen projecten om ervaring op te doen hoe we kunnen sturen op de publieke waarden. Komende tijd staan deze punten op de agenda:

- We bekijken opnieuw bestaande afspraken over de verduurzaming van het bestaande warmtenet met Eneco en brengen die in lijn met de huidige situatie en de wensen rondom verduurzaming. We beoordelen de inzet van bronnen, temperatuurniveau in bestaande netten en deelname van derden. We maken afspraken met Universiteit Utrecht over de verduurzaming van de warmtevoorziening op het Utrecht Science Park. Hier willen we vooral ervaring opdoen met WKO-systemen waarop meerdere gebouwen zijn aangesloten.

- We voeren gesprekken met Eneco over de start van projecten die zijn gericht op uitbreiding van het bestaande net in de bestaande bouw.

- We voeren gesprekken met geïnteresseerde partijen over de start van projecten voor de aanleg van nieuwe netten o.a. in het kader van de Expeditie warmte. Daarnaast zijn er projecten mogelijk in buurten waar bijvoorbeeld renovaties plaatsvinden en waar warmtenet als robuuste oplossing uit de analyse komt.

4.4 Criteria voor de gebiedsgerichte aanpak

Met de vaststelling van de Transitievisie Warmte deel I en de twee WAT-kaarten als basis, willen we verder afwegen in welke volgorde gestart wordt in buurten met het opstellen van Wijkuitvoeringsplannen. Op basis van informatie van onze belang-hebbenden en uit participatiebijeenkomsten met bewoners blijkt er draagvlak te zijn voor onderstaande criteria voor de afweging wanneer en waar te starten:

- Betaalbaarheid voor de eindgebruiker: we zorgen ervoor dat de eindgebruiker niet meer gaat betalen dan deze zou betalen voor aardgas.

- Robuustheid van de oplossing: is het gekozen alternatief ook op lange termijn technisch en economisch de beste oplossing voor een gebied? En waar hebben we de meeste zekerheid dat de oplossing die nú als beste uit de bus komt, ook in de toekomst de beste is?

- Zo min mogelijk overlast en gedoe voor gebouweigenaren en -gebruikers: welk alternatief levert gebouweigenaren of -gebruikers het minste gedoe of overlast in de woningen/pand en/of openbare ruimte aan benodigde aanpassingen.

In het proces om de eerste buurten aan te wijzen waar we met de wijkgerichte aanpak gaan beginnen, beoordelen we alle buurten van Utrecht op de beschreven criteria. De criteria zijn niet zwart-wit: we kunnen (en zullen) er geen rekensom van maken. Per buurt maken we een inschatting. Natuurlijk onderbouwen we onze bevindingen, als het kan, met cijfers. Met de scores van de buurten, maken we een onderlinge vergelijking en komen we tot een onderbouwd verhaal in welke buurten het het meest logisch is om met de gebiedsgerichte aanpak te beginnen. Bij het hanteren van deze criteria verwachten we in buurten uit te komen waar voor de overstap naar een alternatief niet meteen de hele schil van een gebouw aangepakt hoeft te worden. Na de overstap kan het terugbrengen van de energievraag in eigen tempo worden gerealiseerd.
Daarmee bieden we meer tijd aan buurten waar de overstap meer gedoe is en waar schilaanpassing wel noodzakelijk is voor de overstap. Door in die buurten later de overstap te maken, hebben zij langer de tijd voor de voorbereiding en kunnen ook in die buurten de aanpassingen in eigen tempo worden uitgevoerd. We bespreken de volgorde met de belanghebbenden van de stad in deel II van de Transitievisie Warmte die we voorleggen aan de gemeenteraad.

Criteria die we niet meenemen bij bepalen buurtvolgorde

In de leidraad voor gemeenten is een bredere lijst van criteria opgenomen die gemeenten kunnen hanteren bij het bepalen van de volgorde waarin gebieden van het aardgas afgaan. Deze criteria zijn in verschillende bijeenkomsten met belanghebbenden besproken en zijn om uiteenlopende redenen afgevallen als criteria om hele buurten aan te wijzen om aardgasvrij te worden gemaakt.

- **Contracteerbaarheid:** de veronderstelling is dat in wijken waar een relatief beperkt aantal partijen een groot deel van het vastgoed bezit het eenvoudiger is om tot afspraken te komen. Dit zou betekenen dat gebieden met veel corporatiebezit (veel woningen/beperkt aantal eigenaren) eerder worden geselecteerd dan gebieden met veel particulier bezit. Corporaties hebben meerjaren-investeringsplannen waarin ook duurzaamheid is meegenomen. Het is niet mogelijk om deze investeringen allemaal naar voren te halen. Uit gesprekken met de corporaties is gebleken dat er geen draagvlak is om buurten met veel corporatiebezit een hogere prioriteit te geven dan buurten met veel particulier bezit. Als binnen een uitgekozen buurt veel corporatiesbezit is, maakt dit het wel mogelijk afspraken te maken voor de lange termijn. Dit kan positief uitpakken voor de betaalbaarheid. Omgekeerd geldt wel, als een corporatie vergaande renovaties uitvoert in een buurt, zullen we op zoek gaan naar meekoppelkansen voor anderen in dezelfde buurt.

- **Agenda wijkontwikkeling**: de veronderstelling is dat de gemeentelijke meerjarenplanning voor aanpak van verschillende wijken een criterium is voor selectie van wijken omdat op deze manier bewoners in een wijk worden ontlast. Gesprekken laten zien dat er wel meekoppelkansen liggen maar deze zijn niet zo groot dat ze zwaar mee zouden moeten wegen bij het bepalen van de volgorde van buurten. Ook de timing loopt vaak niet gelijk. Door het vaststellen van de WAT-kaarten kunnen kansen bij wijkontwikkelingen wel meteen worden meegenomen op een moment dat deze zich voordoen. Deze kansen nemen we mee in de strategie van meekoppelen.

- **Vervanging andere infrastructuur:** de veronderstelling is hier dat noodzakelijke vervanging van bestaande infrastructuur (bijvoorbeeld de vervanging van aardgasleidingen) of inrichting van de openbare ruimte aanleiding is om een wijkaanpak te starten. Op deze manier kan overlast worden beperkt en zouden kostenvoordelen kunnen worden gerealiseerd.
  Gebleken is dat de hoogste kosten van de warmtetransitie zitten in het aanpassen van het vastgoed en niet in de aanpassing van de infrastructuur. Daarbij is nog niet duidelijk hoe planningen van de wijkgerichte aanpak en het vervangen van andere infrastructuur, goed op elkaar afgestemd kunnen worden. Net als bij de agenda voor de wijkontwikkeling geldt dus dat de voordelen niet zo groot en duidelijk zijn dat deze zwaar mee zouden moeten wegen bij het bepalen van de volgorde van buurten. Dit is anders dan wat in de Visie op de Warmtevoorziening in 2017 werd verondersteld en is vastgesteld.

  Het vaststellen van de WAT-kaart helpt ons wel meekoppelkansen te pakken (zie paragraaf 4.2.1). Dit doen we zowel in de wijkaanpak, als daarbuiten.

- **Sociale karakteristieken:** sociale kenmerken van een wijk kunnen worden meegewogen in prioritering wanneer wijken van het aardgas afgaan. Resultaten van een meedenksessies en de uitgevoerde Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) onder inwoners van Utrecht laten zien dat een klein aantal deelnemers vindt dat gestart moet worden in buurten met een hoge financiële draagkracht. Zij zijn van mening dat het efficiënter is om draagkrachtige wijken te gebruiken als proeftuin dan om de warmtetransitie te starten in minder draagkrachtige wijken. Anderzijds vinden bewoners dat de ‘lusten’ van aardgasvrij opwegen tegen de lasten en dat het niet eerlijk is dat bewoners van draagkrachtige wijken hier als eerste van profiteren (TU Delft, 2020). We gaan ervan uit dat de transitie voor het overgrote deel woonlastenneutraal te maken is, ongeacht draagkracht.

- **Lokale initiatieven:** de gedachte is dat aanwezigheid van lokale initiatieven in een buurt een aanwijzing is voor draagvlak in een buurt/wijk voor aardgasvrij maken. De lokale initiatieven zijn nu nog onvoldoende omvangrijk (dekken niet een hele buurt) om dit als criterium mee te nemen voor het aanwijzen van een hele buurt. Daarnaast kan het zijn dat een buurt niet voldoet aan de drie criteria die we hebben geformuleerd. Wanneer een buurt aan de beurt is, kijken we of het mogelijk is om het buurtinitiatief als positieve motor voor de wijkaanpak in te zetten.

- **Duurzaamheid/CO_2-reductie:** Soms worden duurzaamheid en CO_2-afname genoemd als criterium voor het bepalen van een volgorde. De CO_2-winst halen we echter bij het verduurzamen van de bronnen en het besparen in de gebouwen. Deze zijn uitgangspunten bij het opstellen van de twee WAT-kaarten: alternatieve warmte-oplossingen moeten duurzaam zijn en leiden tot een volledig CO_2-vrije warmtevoor-ziening in 2050. De criteria voor de gebiedsgerichte aanpak bepalen de volgorde van de logistieke kant van de opgave.

5 Samen aan de slag

Wereldwijd en dus ook in Nederland en Utrecht, werken we samen aan het zo snel mogelijk terugbrengen van onze CO_2 uitstoot. De overstap naar een duurzame warmtevoorziening is een belangrijke stap om hieraan bij te dragen. De opgave is groot en complex. Iedereen in de stad gaat er iets van merken. En daarom heeft de gemeente vanuit de overheid de opdracht gekregen om de overstap in goede banen te leiden. We gaan met onze nieuwe regierol zorgvuldig te werk.

Met deze Transitievisie Warmte deel I schetsen we een beeld van de complexe opgave en hoe we hier de komende jaren mee aan de slag gaan. We hebben allemaal nog veel vragen over hoe dit de komende jaren gaat lopen. Maar met de geschetste kaders en randvoorwaarden zetten we een eerste stap richting de warmtevoorziening van de toekomst.

Weloverwogen selectie

De komende tijd zetten we vervolgstappen. Met de kaders en randvoorwaarden uit de Transitievisie Warmte deel I maken we een weloverwogen selectie van de eerste buurten waar we de wijkaanpak gaan starten. Ook werken we aan een proces voor de wijkaanpak, zodat we vooraf weten welke stappen we met elkaar gaan zetten om te komen tot een ‘Wijkuitvoeringsplan’. Zowel het proces voor de wijkaanpak alsook de selectie van buurten worden later in 2021 vastgesteld in het tweede deel van de Transitievisie Warmte.

Samen werken aan energieke wijken

Het in goede banen leiden van deze warmtetransitie betekent niet dat de gemeente er alleen voor staat. Iedereen draagt hieraan bij. Gebouweigenaren (huiseigenaren, woningcorporaties en verhuurders) kunnen aan de slag met het isoleren en de overstap naar elektrisch koken. We gaan op zoek naar duurzame bronnen voor warmte en elektra en buurt-voor-buurt passen netbeheerders en warmteaanbieders de energie-infrastructuur aan.

Deze aanpak zorgt voor veel werkgelegenheid in de bouw, bij netbeheerders, installateurs en energiebedrijven. En vraagt ook om voldoende opgeleide jongeren en zij-instromers. Doordat in delen van de stad de straten open gaan voor een andere energie infrastructuur, hebben we ook de kans om de openbare ruimte (verkeers) veiliger, groener en met ruimte voor ontmoeten in te richten.

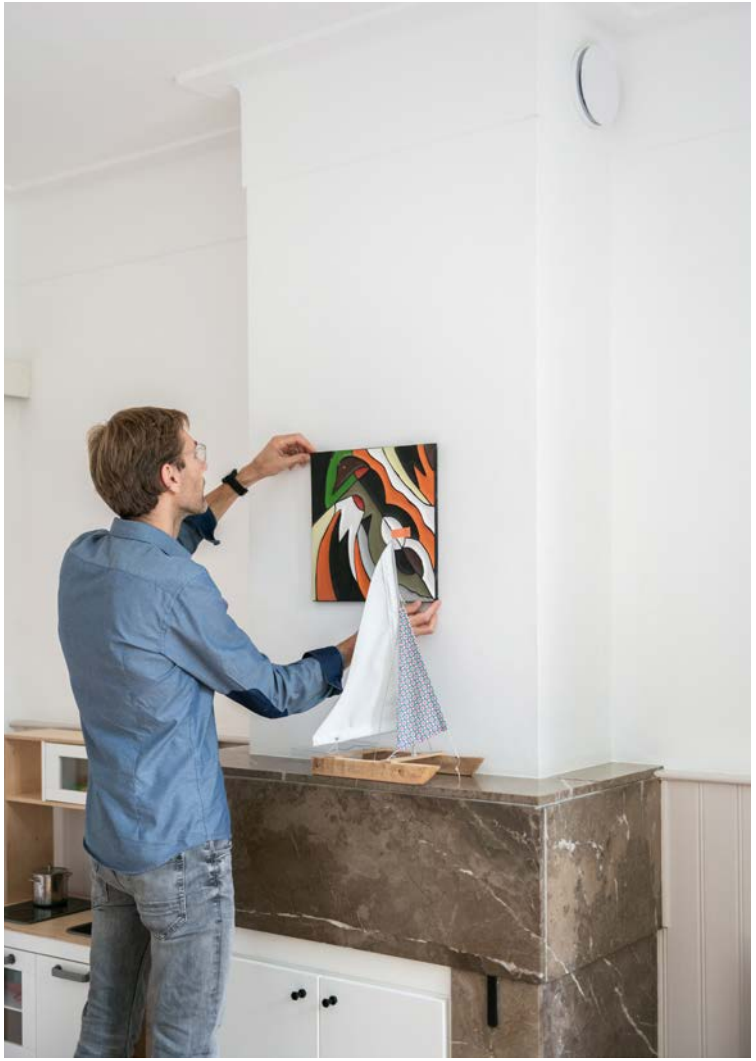
Overvecht-Noord

Door samen te werken met onder meer bewoners, corporaties, eigenaren van zakelijk en maatschappelijk vastgoed, netbeheerders, warmtebedrijven, uitvoerende partijen en aan de slag te gaan, krijgen we steeds meer antwoorden op onze vragen. In Overvecht-Noord maken we al samen met bewoners, ondernemers, woningcorporaties, Stedin en Energie-U het eerste Wijkuitvoeringsplan en gaan we aan de slag met de uitvoering. De ervaringen die we in Overvecht-Noord opdoen, nemen we weer mee in de aanpak voor de volgende buurten. Zo krijgt onze regierol steeds meer vorm.

Vervolg

Kenmerkend van een transitie is dat er veel onduidelijk is en dat er elke keer nieuwe inzichten ontstaan. De Transitievisie Warmte zal in principe eens in de vijf jaar geactualiseerd worden. Dan passen we het plan op basis van de laatste inzichten, ontwikkelingen én onze ervaringen aan. Ook kunnen dan de volgende buurten aangewezen worden waar een wijkaanpak start.

Door komende tijd samen aan de slag te gaan, werken we samen aan de duurzame warmtevoorziening van de toekomst voor iedereen. Zodat elke Utrechter en elk Utrechts bedrijf en elke buurt klaar is voor de toekomst.

Bijlage 1 - Begrippenlijst

Aardgasvrij: Geen aardgas leveren of gebruiken aan/in gebouwen. In de bestaande bouw betekent dit het afsluiten, verwijderen of uit gebruik nemen van de bestaande aardgasleidingen.

Aquathermie: Gebruik van energie uit drinkwater, oppervlaktewater of afvalwater.

Back-up: De capaciteit die nodig is aan bronnen om bij wegvallen van bronnen in het energiesysteem te kunnen bijspringen .

Basislast: De warmtevraag (van afnemers) van een energiesysteem in de basis, dus ook in de zomer periode.

Bodemenergie: Gebruik van warmte of koude in de ondiepe ondergrond. Voorbeelden van bodemenergie zijn warmte-koude opslag (WKO). De bodem kan ook worden gebruikt voor lage en hoge temperatuur opslag (LTO/HTO).

Buffering: Tijdelijke opslag van warmte gericht op het beter in balans brengen van lokale vraag een aanbod.

Buurten: Onderdeel van een gemeente, dat vanuit bebouwingsoogpunt of sociaal-economische structuur homogeen is afgebakend. Deze indeling wordt door CBS gehanteerd bij publicatie van verschillende statistieken.

Geothermie: Aardwarmte wordt uit verschillende diepten gehaald: in de ondiepe grond (500-2000 meter) wordt rond 50 graden warmte gewonnen. In de diepe ondergrond (2000 meter tot 4 km) wordt rond de 100 graden warmte gewonnen. In de ultradiepe ondergrond (dieper dan 4 km) wordt warmte tot 200 graden gewonnen (stoom).

Hoge Temperatuur (HT) warmte: Warmte met een temperatuur boven de 70 graden.

Lage Tempartuur (LT) warmte: Warmte met een temperatuur onder de 50 graden.

Maatschappelijke kosten: De maatschappelijke kosten omvatten alle uitgaven voor de realisatie van een bepaalde strategie waaronder kosten voor aanleg of versterking van de infrastructuur, isolatie van gebouwen, installaties, jaarlijks onderhoud en uitgaven voor de productie van energie die door gebouwen wordt geconsumeerd. Deze kosten zijn omgerekend naar een gemiddeld jaarlijks bedrag per woningequivalent per buurt. De hoogte van de maatschappelijke kosten geven dus inzicht in welke strategie voor de maatschappij de meest voordelige is.

Midden Tempartuur (MT) warmte: Warmte met een temperatuur tussen de 50-70 graden.

Pieklast: De warmtevraag van de afnemers/gebruikers in een energie systeem die bovenop de basislast wordt gevraagd. Er zijn kortdurende pieken in de ochtend en langdurende pieken over de seizoenen.

Power-to-Heat: Een systeem dat tijdelijke overschotten aan elektriciteit in het landelijke systeem (met name zon en wind) omzet in warmte. Op momenten dat er een overschot ontstaat in elektriciteit wordt met warmtepompen of electrode boiler hoge temperatuur warmte opgewekt. Power-to-heat wordt gecombineerd met een buffer boven of ondergronds. Deze warmte kan als aanvullende bron dienen voor het warmtenet.

Warmtebedrijf: Een bedrijf dat voor 20-30 jaar het exclusieve recht krijgt op het transporteren en leveren van warmte binnen het warmtekavel. Het bedrijf is volledig verantwoordelijk gesteld voor de continuïteit en kwaliteit van de warmtelevering binnen een specifiek warmtekavel

Warmtekavel: Aaneengesloten gebied binnen een of meerdere gemeenten waarvoor een warmtebedrijf is of kan worden aangewezen.

Warmtenet: Een collectief leidingnet voor de levering van warmte. Dit kan op lokale of zelfs regionale schaal. Op lokale schaal, als er een grootschalig warmtenet is voor meerdere wijken en/of stadsdelen, spreken we van een stadsverwarmingsnet. Ook koude wordt in toenemende mate door gebouwen gevraagd. Dan wordt er koude van bron naar klant getransporteerd en is sprake van een koudenet.

Wijken: Wijken zijn optellingen van één of meer aaneengesloten buurten.

Wijkuitvoeringsplannen: Plan waarin samen met alle stakeholders in de wijk de definitieve keuze wordt gemaakt voor de warmteoplossing(en) in een buurt.

Bijlage 2 - Eerdere publicaties

In deze bijlage staan de belangrijkste rapporten die eerder gepubliceerd zijn en die gebruikt zijn bij het opstellen van deze Transitievisie Warmte deel I.

- Berenschot (2020). Governance warmtenetten gemeente Utrecht: opgaven, stakeholderinventarisatie en roldefiniëring)
- CE Delft (2021). Duurzame bedrijventerreinen Utrecht - Routes naar CO_2-vrije bedrijventerreinen (nog te verschijnen)
- Gemeente Utrecht (2017). Visie op de warmtevoorziening in Utrecht
- Gemeente Utrecht (2020). Data-analyses ten behoeve van het afwegingsproces voor de Transitievisie Warmte in Utrecht
- Gemeente Utrecht (2020). Participatieactiviteiten in het kader van de Transitievisie Warmte van gemeente Utrecht (update verschijnt tegelijk met Transitievisie warmte)
- Gemeente Utrecht (2020). Resultaten analyse met Vesta MAIS model per buurt
- Greenvis (2019). Hernieuwbare warmtebronnen in de gemeente Utrecht

Bijlage 3 - Onderbouwing WAT-kaarten

WAT-kaart ‘Verwachte warmtevraag per buurt’

De WAT-kaart “Verwachte warmtevraag per buurt” geeft de prognose van de verwachte temperatuurniveaus van de warmtevraag op basis van haalbare isolatie-niveaus per buurt voor de bestaande gebouwen. Deze kaart is tot stand gekomen op basis van onderzoek uitgevoerd door Greenvis (Greenvis, 2019) en aanvullend onderzoek door CE Delft voor de bedrijventerreinen. Daarvoor zijn de volgende stappen doorlopen:

STAP 1: Gemiddelde warmtevraag per buurt in 2040

De gemiddelde warmtevraag per buurt is bepaald op basis van berekening op adres-niveau aan de hand van beschikbare gegevens van het ‘gebruiksdoel’, ‘bouwjaar’, ‘energielabel’ en ‘oppervlakte verblijfsobject’. Voor gebruiksdoel wordt onderscheid gemaakt tussen woningen en 11 verschillende utiliteitsgroepen.

Voor woningen wordt de warmtevraag voor ruimteverwarming berekend per woning-type, per energielabel, per groep bouwjaren (8) en afhankelijk van de oppervlakte. Voor utiliteiten wordt de warmtevraag voor ruimteverwarming berekend per utiliteits-type, per groep bouwjaren (4) en afhankelijk van de oppervlakte. Naast de ruimte-verwarmingsvraag wordt er ook rekening gehouden met de benodigde warmte voor tapwater. Greenvis heeft in haar studie 2040 aangehouden, omdat dat het moment is dat op zijn vroegst de potentiele duurzame bronnen beschikbaar kunnen zijn. Greenvis heeft bepaald welke warmtevraag er dan in Utrecht na isolatie over is.

STAP 2: Opsplitsing naar temperatuurniveau’s

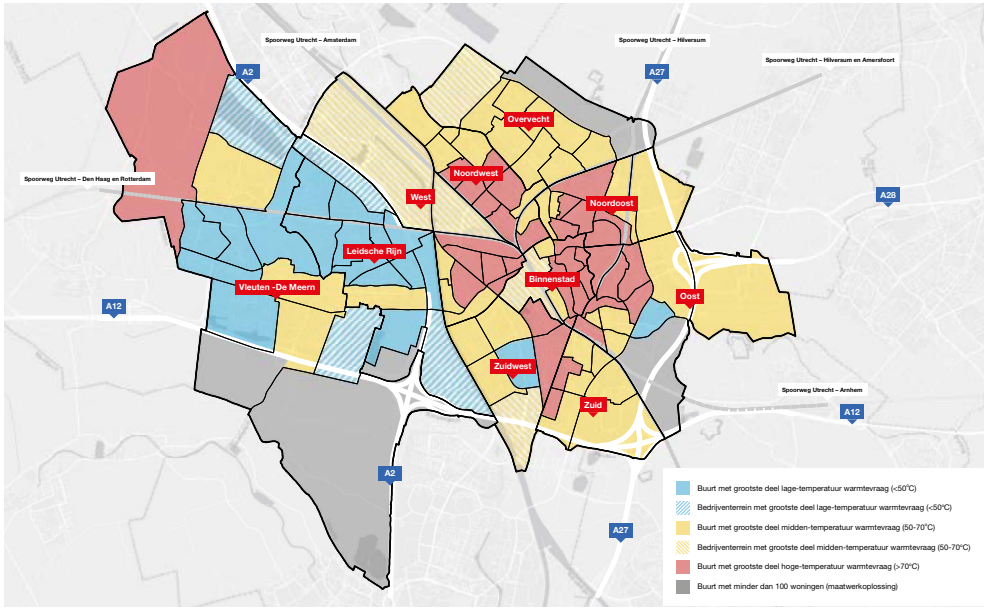
Daarna is de berekende warmtevraag opgesplitst naar drie temperatuurniveaus en gekoppeld aan gemiddelde bouwjaar in een buurt. Het gemiddelde temperatuurniveau is de temperatuur die gebouwen in een buurt nodig hebben om comfortabel en tegen redelijke kosten verwarmd te kunnen worden.

Periode bouwjaar	Behoefte aanvoertemperatuur afgiftesysteem
Tot en met 1939	> 70ºC (Hoge temperatuur)
1940 tot en met 1999	50 tot 70 ºC (Midden temperatuur)
Vanaf 2000 (dus ook nieuwbouw na 2019)	< 50 ºC (Lage temperatuur)

WAT-kaart ‘Verwachte warmteoplossing per buurt’

De WAT-kaart ‘verwachte warmteoplossing per buurt’ geeft de prognose van de buurten waar een warmtenet in 2030 bij bestaande gebouwen de robuuste optie is met laagste maatschappelijke kosten[1]. Hieronder staat stapsgewijs beschreven hoe deze kaarten tot stand zijn gekomen.

WAT-kaart ‘Verwachte warmtevraag per buurt’. Zie figuur 8 op pagina 41 voor grotere weergave

[1] De maatschappelijke kosten omvatten alle uitgaven voor de realisatie van een bepaalde strategie waaronder kosten voor aanleg of versterking van de infrastructuur, isolatie van gebouwen, installaties, jaarlijks onderhoud en uitgaven voor de productie van energie die door gebouwen wordt geconsumeerd. Deze kosten zijn omgerekend naar een gemiddeld jaarlijks bedrag per woningequivalent per buurt. De omvang van de maatschappelijke kosten geven dus inzicht in welke strategie voor de maatschappij als geheel het meest voordelig is en niet wie de uiteindelijke kosten gaat dragen. De maatschappelijke kosten geven dus aan wat voor de hele maatschappij de beste oplossing is richting de toekomst. De veronderstelling is dat deze keuze uiteindelijk ook resulteert in de strategie met de laagste kosten voor de eindgebruikers.

STAP 1: Routes naar een CO_2-vrije gebouwde omgeving

Allereerst zijn modelberekeningen uitgevoerd met het Vesta-MAIS model voor het zichtjaar 2030. Resultaten van deze berekeningen geven een beeld van de gemiddelde maatschappelijke kosten per woningequivalent per buurt voor de verschillende alternatieven naar een volledig CO_2-vrije gebouwde omgeving en hoe deze kosten verschillen tussen de buurten. De volgende strategieen naar aardgasvrij zijn doorgerekend:

- Duurzaam hoge temperatuur warmtenet2 zonder extra isolatie
- Duurzaam hoge temperatuur warmtenet met isolatie naar schillabel B
- Individuele warmtepomp met isolatie naar schillabel B
- Lokaal warmtenet: Collectieve warmtepomp met WKO bron met isolatie schillabel B
- Lokaal warmtenet: Collectieve warmtepomp met lokale lage temperatuur bron met isolatie schillabel B
- Groen Gas zonder extra isolatie
- Groen Gas met isolatie schillabel B

Voor alle geanalyseerde routes geldt dat wordt verondersteld dat deze CO_2 vrij zijn en direct of indirect geen fossiele bronnen meer worden ingezet voor de warmtevoorziening in 2050 en dus zowel 1) warmte die via warmtenet wordt geleverd, 2) de elektriciteitsvoorziening als 3) ingezette gassen, volledig met behulp van duurzame bronnen wordt geproduceerd.

Uitgebreide beschrijving van de resultaten met buurt en kaarten zijn opgenomen in het rapport Data-analyses ten behoeve van het afwegingsproces voor de Transitievisie Warmte in Utrecht (Gemeente Utrecht, 2020).

STAP 2: Scenario's opstellen met verschillend aanbod duurzame energiebronnen en -dragers

Bij de doorrekening van de maatschappelijke kosten met het Vesta MAIS model in STAP 1 is verondersteld dat alle duurzame energiedragers onbeperkt beschikbaar zijn. Onder deze veronderstelling is voor de meerderheid van de Utrechtse buurten de toepassing van hoge temperatuur (HT) warmtenetten op dit moment de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten. Voor een beperkt aantal buurten zijn lokale warmtenetten met een lage temperatuurbron de optie met de laagste maatschappelijke kosten. Verder blijkt dat na hoge temperatuur warmtenetten de toepassing van groen gas in veel buurten het alternatief is met de laagste maatschappelijke kosten. Omdat zowel het beschikbaar komen van duurzame hoge temperatuur warmtebronnen als groen gas met onzekerheden is omgeven zijn negen scenario's geanalyseerd waarbij is gevarieerd met de beschikbaarheid van hoge temperatuur warmte en groen gas. In onderstaande tabel zijn de veronderstellingen voor de verschillende scenario's opgenomen.

[2] Bij het doorrekenen van de strategie hoge temperatuur warmtenet is rekening gehouden met de aanwezigheid van het bestaande warmtenet in Utrecht. Modelberekeningen laten zien dat bij een percentage waarbij meer dan 50% van de gebouwen in een wijk zijn aangesloten op het warmtenet, minder kosten gemaakt hoeven te worden om andere gebouwen aan te sluiten op het warmtenet als deze al in de straat ligt of binnen 100 meter van het gebouw. Voor deze gebouwen hoeven de initiële gebiedsinvesteringen in de warmte-infrastructuur niet meer te worden gemaakt. Bij de berekeningen voor de warmtenetoplossing (restwarmte, geowarmte en LT-warmte) is bij de initiële gebiedsinvesteringen per buurt evenredig rekening gehouden met het percentage reeds aangesloten woningen en het aantal woningen dat zonder extra investeringen aangesloten kan worden (in de straat d.w.z. dezelfde postcode 6 niveau). Bij de berekening per buurt van de alternatieven all electric, WKO en Groengas is verondersteld dat het warmtenet er niet ligt.

Beschikbaarheid duurzame bronnen en energiedragers			
Scenario	**Hoge temperatuur restwarmte [PJ]**	**Hoge temperatuur Geothemie [PJ]**	**Groengas [PJ }**
1	2	geen	geen
2	2	3	geen
3	2	10	geen
4	2	geen	0,2
5	2	3	0,2
6	geen	10	0,2
7	2	geen	0,65
8	2	3	0,65
9	geen	10	0,65

Onderbouwing scenariokeuzes:
Voor de scenario's waar veel hoge temperatuur warmte beschikbaar komt (scenario's 3, 6 en 9) is verondersteld dat vrijwel het gehele potentieel voor diepe en ultradiepe geothermie in Utrecht succesvol wordt ontsloten (geschatte potentie tussen de 3,1 en 12,7 PJ).

In het midden scenario (scenario's 2, 5 en 8) is verondersteld dat de onderkant van het ingeschatte potentieel voor diepe en ultradiepe geothermie beschikbaar komt en dat daarnaast de (vrijwel) zekere restwarmtebronnen beschikbaar blijven waaronder biomassa (al gerealiseerd), ACLW (in vergunningstraject) en de te realiseren installatie bij de RWZI. Deze drie samen zouden 2 PJ aan warmte kunnen leveren.

In het lage scenario (scenario's 1, 4 en 7) wordt verondersteld dat alleen de (bijna) zekere bronnen beschikbaar komen/blijven.

Ten aanzien van groen gas is verondersteld dat in de scenario's waar veel groen gas beschikbaar komt (scenario's 7, 8 en 9) voor maximaal 12,5% van de huishoudens die nu aardgas gebruiken groen gas beschikbaar komt. Dit is gebaseerd op de veronderstellingen gehanteerd in de startanalyse van het PBL (PBL, 2020) waar 1,5 miljard m^3 (12,5% van het huidige verbruik) voor directe levering en 0,5 miljard m^3 voor de inzet in de piekvraag van warmtenetten wordt gebruikt. Daarbij is verondersteld dat voor Utrecht een evenredig deel beschikbaar komt. Er zijn dus geen veronderstellingen gehanteerd over de verdeling van gas over verschillende regio's op basis van andere kenmerken zoals toegang tot alternatieve bronnen of dichtheid van de bebouwing.

In het middelscenario (scenario 4, 5 en 6) wordt verondersteld dat maximaal 3% van het huidige aardgas vervangen kan worden door groen gas en in het meest ongunstige scenario (scenario 1, 2 en 3) komt geen groen gas beschikbaar voor de gebouwde omgeving.

STAP 3: Alloceren van opties naar wijken op basis van laagste maatschappelijke kosten

Vervolgens is voor alle scenario's geanalyseerd welke optie per buurt beschikbaar komt onder de veronderstelling dat voor Utrecht als geheel de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk moeten blijven. Dit betekent dat opties worden gealloceerd aan buurten op basis van hoogste maatschappelijke opbrengst per GJ beschikbare energie. Dit werkt in de praktijk als volgt:

De modelanalyses met het Vesta Mais model laten zien dat bij onbeperkte beschikbaarheid van duurzame hoge temperatuur warmte dit voor de meeste buurten de optie is met de laagste maatschappelijke kosten.

Als echter duurzame hoge temperatuur niet voor heel Utrecht beschikbaar komt, zijn de maatschappelijke kosten voor Utrecht als geheel het laagste als de beschikbare hoge temperatuur warmte wordt ingezet in de buurten waar het verschil met de één na goedkoopste optie ('second best') het grootste is: (kosten 'second best' – kosten HT)/ hoeveelheid HT is zo groot mogelijk.

Dit betekent ook dat aan een groot aantal buurten niet de oplossing wordt gealloceerd met de voor die buurt laagste maatschappelijke kosten maar de "second best" optie.

Op basis van deze analyses kunnen de buurten worden ingedeeld in een aantal groepen:

Lage temperatuur warmtenet buurten: in deze buurten is in alle scenario's de toepassing van een lage temperatuur warmtenet de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten.

Hoge temperatuur warmtenet buurten: deze buurten krijgen in alle negen scenario's een warmtenet met een hoge temperatuurbron toegewezen. Dit betekent dat in deze buurten eventueel beperkt beschikbare hoge temperatuurwarmte de hoogste maatschappelijke opbrengst genereerd.

Warmtenetbuurten (waarschijnlijk hoge temperatuur): in deze buurten wordt in alle scenario's een warmtenet aangelegd maar of deze gevoed worden met een lage dan wel een hoge temperatuurbron is afhankelijk van de beschikbaarheid warmtebronnen. Op het moment dat meer hoge temperatuur bronnen beschikbaar komen ligt het voor de hand dat deze als eerste in deze buurten worden ingezet omdat ze in deze buurten de hoogste maatschappelijke opbrengst genereren.

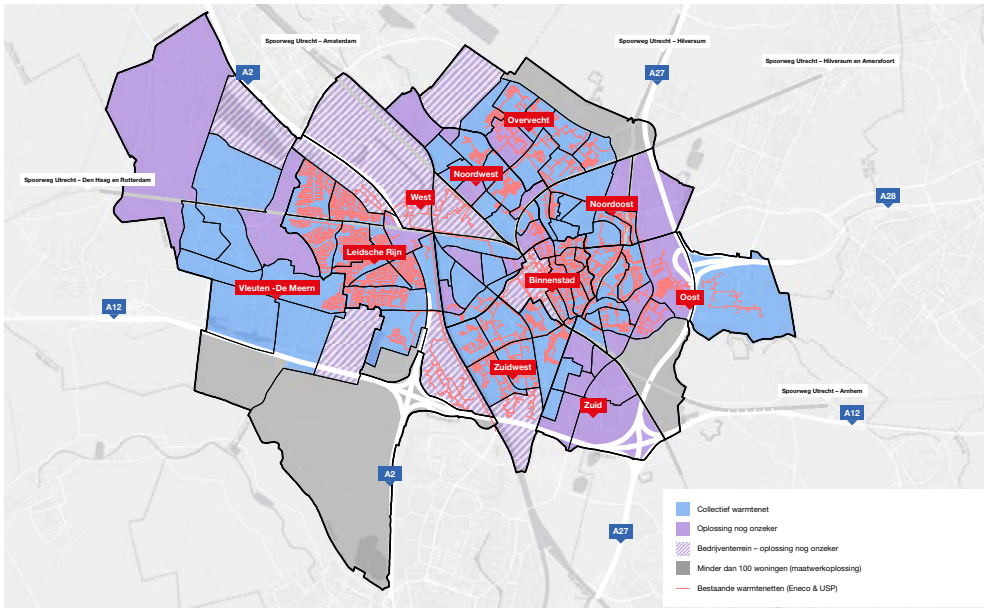
Warmtenetbuurten (waarschijnlijk lage temperatuur): idem als voorgaand, maar de kans dat hier een hoge temperatuur bron beschikbaar komt is lager omdat de maatschappelijke opbrengsten in deze buurten lager zijn dan in voorgaande categorie. Buurten met wisselende warmteoplossingen: Voor deze buurten is de warmteoplossing sterk afhankelijk van het scenario, soms een individuele oplossing, afhankelijk van hoeveel restwarmte, geothermie en soms groen gas er beschikbaar komt. Dit betekent dat voor deze buurten nog geen duidelijk profiel kan worden gegeven.

STAP 4: Selectie buurten waar een collectief warmtenet robuuste oplossing is “WAT-kaart”

In de laatste stap is gekeken in welke buurten de aanleg van een collectief warmtenet een robuuste oplossing is. Dit zijn de buurten waarin in alle scenario’s een warmtenet naar voren komt als optie met de laagste maatschappelijke kosten (Hierbij doen we dus nog geen uitspraak over het temperatuurniveau van de warmte in dit warmtenet). Dit resulteert in de WAT-kaart ‘Verwachte warmteoplossing per buurt’.

Voor de bedrijventerreinen doet CE Delft aanvullend onderzoek in opdracht van de gemeente Utrecht. Voorlopige conclusie van dit onderzoek is dat voor de meeste bedrijventerreinen een warmtenet op hoge tempratuur (HT) of midden temperatuur (MT) de laagste maatschappelijke kosten met zich meebrengt. Voor de nieuwe bedrijventerreinen zijn individuele warmtepompen de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten.

In het onderzoek van CE Delft is geen rekening gehouden met de verdeling van de beschikbare bronnen over de hele stad. Belangrijke conclusie in dit onderzoek is dat de maatschappelijke kosten van de verschillende oplossingen zo dicht bij elkaar liggen dat op basis van de onderzoeksresultaten geen keuze kan worden gemaakt voor de beste techniek.

WAT kaart ‘Verwachte warmteoplossing per buurt’ Zie figuur 9 op pagina 44 voor grotere weergave

Bijlage 4 - Overzicht uitkomsten per buurt

Buurt	Meest logische warmteoplossing per buurt	Verwachte warmtevraag per buurt
2e Daalsebuurt en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Abstede	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Bedrijvengebied Kanaleneiland	Bedrijventerrein - Oplossing nog onzeker	Bedrijventerrein met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Bedrijvengebied Oudenrijn	Bedrijventerrein - Oplossing nog onzeker	Bedrijventerrein met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Bedrijvengebied Papendorp	Bedrijventerrein - Oplossing nog onzeker	Bedrijventerrein met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Bedrijvengebied Strijkviertel	Minder dan 100 woningen (maatwerkoplossing)	Buurt met Minder dan 100 woningen (maatwerkoplossing)
Bedrijventerrein De Wetering	Bedrijventerrein - Oplossing nog onzeker	Bedrijventerrein met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Bedrijventerrein Lageweide	Bedrijventerrein - Oplossing nog onzeker	Bedrijventerrein met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Bedrijventerrein Overvecht	Bedrijventerrein - Oplossing nog onzeker	Bedrijventerrein met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Bleekstraat en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Bokkenbuurt	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Breedstraat en Plompetorengracht en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Buiten Wittevrouwen	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
De Meern-Noord	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
De Meern-Zuid	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
De Meern-Zuid	Minder dan 100 woningen (maatwerkoplossing)	Buurt met Minder dan 100 woningen (maatwerkoplossing)
Dichterswijk	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Domplein, Neude, Janskerkhof	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Elegantierstraat, Mariëndaalstraat en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Elinkwijk en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Galgenwaard en omgeving	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Geuzenwijk	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Grauwaart	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Haarrijn	Bedrijventerrein - Oplossing nog onzeker	Bedrijventerrein met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Haarzuilens en omgeving	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Halve Maan-Noord	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Halve Maan-Zuid	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Het Zand-Oost	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Het Zand-West	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Hoge Weide	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Hooch Boulandt	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Hoog-Catharijne NS en Jaarbeurs	Bedrijventerrein - Oplossing nog onzeker	Bedrijventerrein met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)

Huizingalaan, K. Doormanlaan en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Julianapark en omgeving	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Kanaleneiland-Noord	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Kanaleneiland-Zuid	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
L. Napoleonplantsoen en omgeving	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Laan van Nieuw Guinea-Spinozaplantsoen	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Lange Elisabethstraat, Mariaplaats en omgeving	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Lange Nieuwstraat en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Langerak	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Lauwerecht	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Leeuwesteyn	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Leidsche Rijn Park	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Leidsche Rijn-Centrum	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Leidseweg en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Lombok-Oost	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Lombok-West	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Lunetten-Noord	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Lunetten-Zuid	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Maarschalkerweerd en Mereveld	Minder dan 100 woningen (maatwerkoplossing)	Buurt met Minder dan 100 woningen (maatwerkoplossing)
Neckardreef en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Nieuw Engeland, Th. a. Kempisplantsoen en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Nieuw Hoograven-Noord	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Nieuw Hoograven-Zuid	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Nieuwegracht-Oost	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Nijenoord, Hoogstraat en omgeving	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Nobelstraat en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Ondiep	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Oog in Al	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Oud Hoograven-Noord	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Oud Hoograven-Zuid	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Oudwijk	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Parkwijk-Noord	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Parkwijk-Zuid	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)

Pijlsweerd-Noord	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Pijlsweerd-Zuid	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Poldergebied Overvecht	Minder dan 100 woningen (maatwerkoplossing)	Buurt met Minder dan 100 woningen (maatwerkoplossing)
Prins Bernhardplein en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Queeckhovenplein en omgeving	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Rijnenburg	Minder dan 100 woningen (maatwerkoplossing)	Buurt met Minder dan 100 woningen (maatwerkoplossing)
Rijnsweerd	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Rijnvliet	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Rivierenwijk	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Rubenslaan en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Schaakbuurt en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Schepenbuurt bedrijvengebied Cartesiusweg	Bedrijventerrein - Oplossing nog onzeker	Bedrijventerrein met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Schildersbuurt	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Springweg en omgeving Geertebuurt	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Staatsliedenbuurt	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Taag- en Rubicondreef en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Terwijde-Oost	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Terwijde-West	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Tigrisdreef en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Tolsteeg en Rotsoord	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Tolsteegsingel	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Transwijk-Noord	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Transwijk-Zuid	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Tuindorp en Van Lieflandlaan-West	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Tuindorp-Oost	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Tuinwijk-Oost	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Tuinwijk-West	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Utrecht Science Park	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Vechtzoom-noord, Klopvaart	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Vechtzoom-zuid	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Veldhuizen	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Vleuten	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Vleuterweide-Noord/Oost/Centrum	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)

Vleuterweide-West	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Vleuterweide-Zuid	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel lage-temperatuur warmtevraag (<50°C)
Vogelenbuurt	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Voordorp en Voorveldsepolder	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Watervogelbuurt	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Welgelegen, Den Hommel	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Wijk C	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Wilhelminapark en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Wittevrouwen	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Wolga- en Donaudreef en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Zambesidreef en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Zamenhofdreef en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)
Zeeheldenbuurt, Hengeveldstraat en omgeving	Collectief warmtenet	Buurt met grootste deel hoge-temperatuur warmtevraag (>70°C)
Zuilen-Noord	Oplossing nog onzeker	Buurt met grootste deel midden-temperatuur warmtevraag (50-70°C)

Colofon

Uitgave
Gemeente Utrecht, opgave Energietransitie

Ontwerp
Utregse ontwerpers i.s.m. Lawine visuele communicatie

Fotografen
Claire Bontje
Edwin van Wanrooij
Orion Daalhuizen
Renzo Gerritsen
Robert Oosterbroek
Gerrit Serie
Juri Hiensch
Ruth Catsburg
Peter Hulshof
Beeldbank Klimaatstichting HIER

Informatie en vragen
energie@utrecht.nl

Internet
https://www.utrecht.nl/wonen-en-leven/duurzame-stad/energie/utrecht-aardgasvrij
@energie030

Datum
Maart 2021 (concept)

Participatieactiviteiten in het kader van de Transitievisie Warmte van gemeente Utrecht

2019 – 2020

Eerste versie juni 2020

Update februari 2021

Gemeente Utrecht

Colofon

uitgave

Gemeente Utrecht

energie@utrecht.nl

in opdracht van

Afdeling Ruimte

Opgave Energietransitie

Gemeente Utrecht

internet

www.utrecht.nl/energie

rapportage

informatie

warmtetransitie@utrecht.nl

Inhoud

1	**Inleiding**	**5**
2	**Aanpak**	**6**
2.1	Samen stad maken op de Utrechtse manier – Niveau van participatie *	6
3	**Participatie in Utrecht**	**7**
3.1	Informeren	9
3.1.1	Informatie op website Utrecht Aardgasvrij *	9
3.1.2	Informeren in bijeenkomsten *	11
3.2	Informeren & raadplegen	11
3.2.1	Ondersteunen buurtinitiatieven in de stad	11
3.2.2	Ondersteunen bedrijven en maatschappelijke instellingen *	12
3.2.3	Voorjaar 2019: Peiling ‘aardgasvrij wonen’ bewonerspanel	13
3.2.4	Online bijeenkomsten Warmteprofielen per buurt: najaar 2020 *	14
3.3	Informeren, raadplegen & adviseren	17
3.3.1	Mei 2019: Sessie tijdens Stadsakkoord bijeenkomst	17
3.3.2	24 Juni 2019: Sessie met studenten	19
3.3.3	29 november 2019: Meedenksessie	19
3.3.4	Najaar 2019 - voorjaar 2020: Participatieve Waarde Evaluatie (PWE)	21
3.3.5	12 februari 2020: Meedenksessie Lunetten	22
3.3.6	3 maart 2020: Expertsessie	23
3.4	Co-creatie *	24
4	**Overig overleg en samenwerkingen**	**26**
4.1	Utrecht	26
4.1.1	In gesprek met de stad *	26
4.1.2	Programmagroep Energietransitie Gebouwde Omgeving	26
4.1.3	Onderzoek governance warmtenetten *	27
4.2	Regionaal	27
4.2.1	Regionale Energie Strategie *	27
4.3	Nationaal	28
4.3.1	Rijk *	28
4.3.2	G4 – Community of Practice	28

*Delen met een * zijn toegevoegd of aangepast in de update van februari 2021*

4.3.3 VNG: Vereniging van Nederlandse Gemeenten 28

5 Wat nemen we mee uit de participatie? * 30

6 Planning voor de toekomst * 31

1 Inleiding

Voor u ligt het rapport met een overzicht van de participatieactiviteiten die we afgelopen twee jaar hebben ingezet in het kader van de ontwikkeling van de Transitievisie Warmte van gemeente Utrecht. Het geeft aan wat de aanpak is in onze participatie en welke middelen zijn ingezet om bewoners en andere partijen te informeren en betrekken bij de Transitievisie Warmte. Daarnaast beschrijven we wat de gemeente doet met de informatie die is opgehaald tijdens de participatieactiviteiten. Dit rapport is een heruitgave van het participatierapport uit juni 2020.

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat we vóór 2050 de bebouwde omgeving CO_2-vrij maken en daarmee klimaatneutraal. Daarbij hoort ook het stoppen met het gebruik van aardgas in de komende 30 jaar. Elke gemeente in Nederland maakt daarvoor (uiterlijk in 2021) een zogenaamde Transitievisie Warmte; een plan waarin op hoofdlijnen is beschreven hoe Utrecht aardgasvrij wordt, wat dit per buurt betekent en wanneer welke buurt aan de beurt is..

Sinds begin 2019 hebben we gewerkt aan het verzamelen, verwerken, toetsen en analyseren van data voor deze opgave. Via participatie hebben we de stad betrokken in dit proces en hebben we de kennis en expertise kunnen benutten van bewoners, stakeholders en technische experts. We hebben op verschillende momenten de (tussen-)uitkomsten van onze analyses met hen gedeeld en zijn in gesprek gegaan over de impact van de energietransitie. Zo hebben we meer inzicht gekregen in hoe zij aankijken tegen de afwegingen die we moeten maken.

In het opstellen van de Transitievisie Warmte onderscheiden we drie fases: analyseren, afwegen en besluiten. In 2019 en begin 2020 ging de participatie vooral over de eerste fase: analyseren. Dit is medio 2020 afgerond met een datarapport en participatierapport (versie 1). Daarna hebben we op basis van de analyses alternatieven gepresenteerd per buurt (warmteprofielen). De warmteprofielen per buurt worden gevormd door twee kaarten (de zogenaamde WAT-kaarten). Deze geven inzicht in wat er mogelijk en nodig is in het verminderen van de energievraag, verdeling van duurzame energiebronnen over de stad en het verwachte alternatieve warmteaanbod. In het tweede deel van de participatie (najaar 2020) ging het vooral over het toetsen van deze warmteprofielen: zijn ze duidelijk, bieden ze voldoende handelingsperspectief voor stakeholders?

Er zit veel “energie” op dit onderwerp en sommige bewoners willen graag aan de slag, maar hoe bepaal je welke buurten in Utrecht het eerst aardgasvrij kunnen worden gemaakt? Eén van de belangrijkste uitkomsten van de participatie, is dat die afweging niet kan worden gebaseerd op een enkel criterium, bijvoorbeeld de laagste maatschappelijke kosten, of de financiële draagkracht in een wijk. Bewoners hebben uiteenlopende beelden van wat wijs en eerlijk is. Naast de kosten, vinden zij keuzevrijheid en de hoeveelheid gedoe die het oplevert belangrijke criteria.

2 Aanpak

In de eerste raadsbrief over de Transitievisie Warmte schreven we dat we deze visie opstellen samen met relevante stakeholders in de stad: bewoners, bedrijven, organisaties en technische experts. Doel hiervan is tweeledig. Enerzijds informeren we partijen over de plannen voor een aardgasvrije stad en anderzijds halen we input op voor de Transitievisie Warmte. Bij de invulling van het participatieproces hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De gemeente maakt een beleidsplan (de Transitievisie Warmte) waarmee de doelstellingen gerealiseerd kunnen worden (40.000 gebouwen van het aardgas voor 2030, Utrecht zo snel mogelijk klimaatneutraal, alternatieven zijn haalbaar en betaalbaar);
- Deze visie wordt voorgelegd aan de gemeenteraad, die neemt uiteindelijke de beslissing over de volgorde waarin gebieden/buurten van het aardgas gaan en welke alternatieve warmtebronnen en infrastructuur de voorkeur hebben voor de eerste gebieden;
- Informatie die we ophalen in het participatieproces gebruiken we om het plan te verbeteren en robuuster te maken;
- Het participatieproces is in deze fase niet gericht op het bediscussiëren van concrete opties voor aardgasvrij met stakeholders op buurtniveau. Dit is onderdeel van de Wijkuitvoeringsplannen die later worden opgesteld voor de buurten die als eerste worden geselecteerd in de transitievisie.

In het klimaatakkoord is afgesproken dat uiterlijk eind 2021 alle gemeenten een Transitievisie Warmte hebben opgesteld. De Utrechtse visie is opgesplitst in twee delen. In deel I beschrijven we de visie en strategie voor de transitie naar een andere warmtevoorziening. In deel II maken we op basis van de strategie een afweging voor de volgende van buurten. Bewoners en bedrijven weten dan wanneer en in welke volgorde van buurten we in Utrecht aan de slag gaan met wijkuitvoeringsplannen.

2.1 Samen stad maken op de Utrechtse manier – Niveau van participatie

De gemeente Utrecht heeft een hoge ambitie als het om participatie gaat. Participatie zien we als het samen met bewoners, ondernemers, bezoekers en maatschappelijke organisaties vormgeven van de stad. In Utrecht kan iedereen meedenken, meedoen en invloed uitoefenen op gemeentelijk beleid, beheer en nieuwe plannen. Ook heeft iedere bewoner, ondernemer, bezoeker of andere betrokkene de kans om eigen plannen te realiseren.

Participatie is in Utrecht altijd ‘maatwerk passend bij de opgave en doelgroep’. In onze aanpak voor participatie definiëren we verschillende doelgroepen. Voor elke doelgroep zoeken we de juiste vorm van participatie met passende instrumenten.

Voor de totstandkoming van de Transitievisie Warmte, zijn we direct begonnen met het betrekken van diverse partijen in de stad. Door openheid te geven over het proces, geven we ook aan dat de volgorde van wijken en de beoogde alternatieven voor aardgas nog bepaald moeten worden en niet al op voorhand vaststaan. In onze participatieaanpak zijn we duidelijk over de rollen en verantwoordelijkheden in het proces: de gemeente heeft de regie; de gemeenteraad zal uiteindelijk de visie vaststellen.

De nieuwe participatiestandaard (verschenen in december 2020) van de gemeente Utrecht gaat uit van drie niveaus van participatie: *raadplegen, adviseren en co-creëren*. Toen wij startten met ons participatietraject in 2019 ging het niveau “informeren” hier nog aan vooraf, vandaar dat wij dit niveau ook nog gebruiken. Voor de Transitievisie Warmte organiseren we de participatie op de alle vier niveaus.

3 Participatie in Utrecht

In 2019 en 2020 zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd waarin bewoners en partijen uit de stad werden gevraagd mee te denken over (een onderwerp rond) de Transitievisie Warmte. Daarnaast is informatie aangeboden op de website Utrecht Aardgasvrij. In dit hoofdstuk worden de verschillende participatiemomenten verder toegelicht.

Wanneer	Wat	Wie	Hoeveel	Participatiedoel/uitkomst
2019 en 2020	Website Utrecht Aardgasvrij	Alle stakeholders	4.795	Informeren
2019 en 2020	Jouw Huis Slimmer bijeenkomsten	Bewoners	1.470	Informeren en ondersteunen van initiatieven
2019 en 2020	Ondersteunen bedrijven	Bedrijven	380	Informeren en ondersteunen, opzet van het Energieloket.
Voorjaar 2019	Peiling Aardgasvrij Wonen	Bewoners	1.788	Informeren en raadplegen
24 mei 2019	Werksessie tijdens Stadsakkoord bijeenkomst	Ketenpartners	13	Opstellen van verschillende strategieën o.b.v. de adviezen (t.b.v. meedenksessie en PWE) en uitwerken en koppelen van data.
24 juni 2019	Sessie met studenten	Studenten van Universiteit Utrecht	39	Aanscherpen van de 4 strategieën.
29 november 2019	Meedenksessie	Bewoners, vastgoedeigenaren, warmtebedrijven en netbeheerder	26	Aanscherpen van de analyses en meer inzicht in de impact van mogelijke beslissingen. Belangen duidelijker in kaart en beter mee te nemen in de strategieën.
Najaar 2019 – voorjaar 2020	Participatieve Waarde Evaluatie (PWE)	Bewoners	617	Input voor de afweging tussen de 4 strategieën. Advies om strategieën te combineren.
Februari 2020	Meedenksessie Lunetten	Bewoners, vastgoedeigenaren, warmtebedrijf en netbeheerder	14	Kansen formuleren in de samenwerking tussen buurtinitiatieven en warmtebedrijven. Inzicht in impact voor de buurten.

Wanneer	Wat	Wie	Hoeveel	Participatiedoel/uitkomst
Maart 2020	Expertsessie	Data experts, warmtebedrijf en netbeheerder	9	Verbeteren van data analyses en modelberekeningen
21 september 2020	Gesprek	Woningcorporaties	5	Input op de helderheid van ons verhaal en de warmteprofielen en wat dit voor hen betekent
28 september 2020	Gesprek	Eneco	2	Input op de helderheid van ons verhaal en de warmteprofielen en wat dit voor hen betekent
26 oktober 2020	Online bijeenkomst	(Leden van) bewonersinitiatieven en Energie-U	30 (35 genodigden)	Voorleggen warmteprofielen en toetsen of het verhaal duidelijk is
29 oktober 2020	Werksessie tijdens bijeenkomst Stadsakkoord	Ketenpartners	35	Voorleggen warmteprofielen en toetsen of het verhaal duidelijk is en in gesprek wat ketenpartners vanuit hun rol met warmteprofielen al kunnen doen en wat zij nog nodig hebben.
29 oktober 2020	Onlinebijeenkomst	Deelnemers PWE	10 (20 genodigden)	Voorleggen warmteprofielen en toetsen of het verhaal duidelijk is
2 november 2020	Online bijeenkomst	Geïnteresseerde bewoners	35 (90 genodigden)	Voorleggen warmteprofielen en toetsen of het verhaal duidelijk is
5 november 2020	Gesprek	Stedin	2	Input op de helderheid van ons verhaal en de warmteprofielen en wat dit voor hen betekent
23 november	Online bijeenkomst	Geïnteresseerde bewoners	45 (140 genodigden)	Voorleggen warmteprofielen en toetsen of het verhaal duidelijk is
Najaar 2020 – voorjaar 2021	Expeditie Warmte	Bewonersinitiatieven en marktpartijen	Ongeveer 35 mensen, in 5 teams	Onderzoeken mogelijkheden voor lokale warmte

3.1 Informeren

3.1.1 Informatie op website Utrecht Aardgasvrij

Bewoners, bedrijven en organisaties worden op verschillende manieren geïnformeerd over aardgasvrij en de Transitievisie Warmte. Op de website Utrecht Aardgasvrij[1] is informatie te vinden over hoe we van het aardgas afgaan, wat organisaties en bedrijven kunnen doen en wat alternatieven voor aardgas zijn. Ook worden bezoekers van de site doorverwezen naar de voorbeeldwoning Gasvrij thuis en de website JouwHuisSlimmer. Tot slot worden mensen die geïnteresseerd zijn in data, doorverwezen naar het dashboard Aardgasvrij[2]. Hier zijn cijfers te vinden over bijvoorbeeld gasaansluitingen en energielabels op buurtniveau. Het dashboard Aardgasvrij wordt ongeveer 700 keer per jaar bezocht.

Figuur 1. Facebook bericht over enquête en Utrecht Aardgasvrij

De website Utrecht Aardgasvrij bereikt vooral mensen die zelf op zoek gaan naar informatie over aardgasvrij; in 2019 vond 52% van de bezoekers de website via een externe zoekmachine zoals google. In 2020 was de 64%.

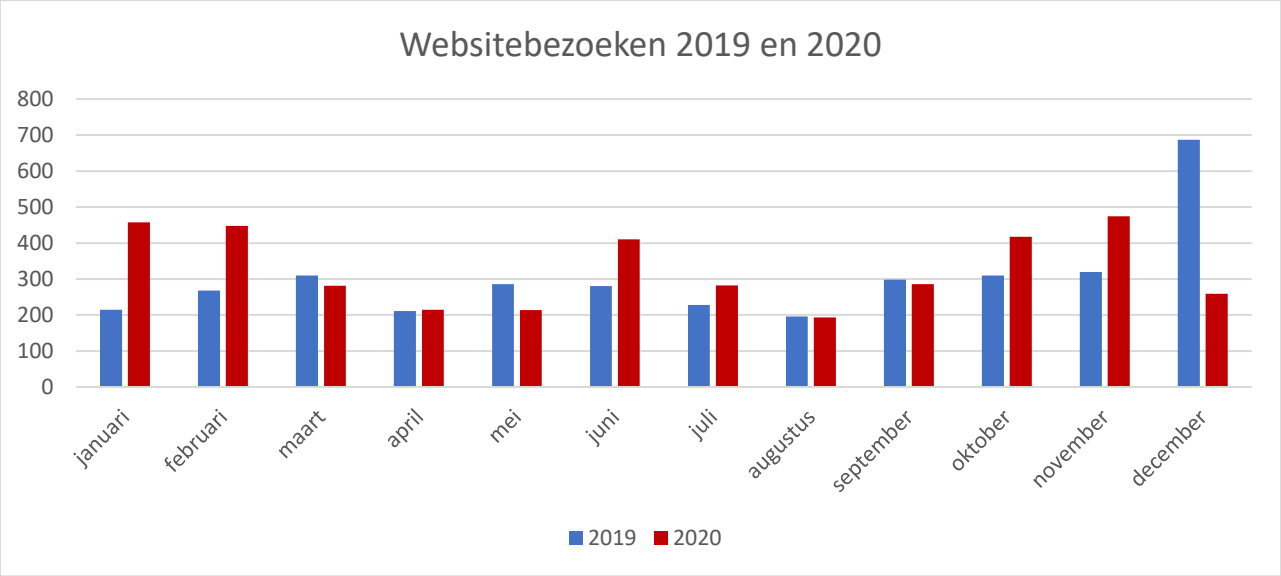
In 2019 is de website in totaal ruim 3.600 keer bezocht. Het aantal bezoeken is in december verdubbeld ten opzichte van de andere maanden. In december is op Facebook een bericht geplaatst over Utrecht aardgasvrij (figuur 1). Hierin werden bewoners uitgenodigd om deel te nemen aan de Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) en werden zij verwezen naar de website Utrecht Aardgasvrij voor meer informatie.

In 2020 is de website in totaal ruim 3.900 keer bezocht.

[1] https://www.utrecht.nl/wonen-en-leven/duurzame-stad/energie/utrecht-aardgasvrij/

[2] https://utrecht.incijfers.nl/dashboard/dashboard-aardgasvrij

Statistieken van bezoeken aan website Utrecht Aardgasvrij

Figuur 2. Totaal aantal websitebezoeken in 2019 en 2020

Figuur 3. Vanaf waar komen mensen op de website

Figuur 4. Meest bezochte onderdelen van de website

3.1.2 Informeren in bijeenkomsten

De gemeente Utrecht organiseert wijkbijeenkomsten over energie onder de noemer Jouw Huis Slimmer. De bijeenkomsten vinden plaats in verschillende wijken en worden in samenwerking met de netwerken in de wijk voorbereid. Alle bewoners in de wijk worden hiervoor met een brief uitgenodigd. We sluiten regelmatig aan bij deze bijeenkomsten en vertellen over de transitie naar een aardgasvrije stad, hoe we werken aan de Transitievisie Warmte en wat dat voor iedereen in de stad gaat betekenen. In het najaar van 2020 is dit bij de online webinars voor Jouw Huis Slimmer een vast programma-onderdeel geworden. Er zijn ook bewonersavonden die worden georganiseerd door initiatieven uit de wijken. De acht Jouw Huis Slimmer bijeenkomsten in 2019 zijn bezocht door 845 bewoners. De negen Jouw Huis Slimmer bijeenkomsten in 2020 hadden in totaal 1.440 deelnemers.

Figuur 5. Jouw Huis Slimmer bijeenkomsten Dichterswijk, Rivierenwijk, Transwijk

3.2 Informeren & raadplegen

3.2.1 Ondersteunen buurtinitiatieven in de stad

In de stad zijn verschillende initiatieven van bewoners die zelf aan de slag willen. Op dit moment zijn er initiatieven in de wijken Tuindorp, Veemarkt, Hoograven, Lunetten, De Klopvaart en Vechtzoom. Deze worden door de gemeente ondersteund. Ze kunnen hiervoor terecht bij de contactpersoon voor bewonersinitiatieven. De contactpersoon faciliteert met informatie, contacten, expertise, en koppelt hen waar mogelijk aan lopende in- en externe projecten en initiatieven. We onderhouden proactief contact met de initiatieven en nodigen nieuwe initiatieven uit voor een kennismakingsgesprek om te kijken wat gemeente en initiatief voor elkaar kunnen betekenen.

Stedelijk gesprek

Ten behoeve van de samenwerking tussen bewonersinitiatieven en de gemeente, organiseren we vier tot zes keer per jaar een stedelijk gesprek. Hierbij zijn gemiddeld 7 vertegenwoordigers van de lopende initiatieven aanwezig. In deze gesprekken wisselen we ervaringen uit en halen we op wat de wensen en behoeften zijn.

3.2.2 Ondersteunen bedrijven en maatschappelijke instellingen

Niet alleen woningen, maar ook bedrijfspanden en vastgoed van maatschappelijke instellingen (bijvoorbeeld sport, zorg, onderwijs) moeten aardgasvrij worden. Er is een apart spoor om bedrijven en ondernemers mee te nemen in de Transitievisie Warmte. Ervaring leert dat bedrijven een andere aanpak vereisen dan inwoners. Dit komt onder andere doordat bedrijven erg specifieke vragen hebben en daardoor minder baat hebben bij gezamenlijke bijeenkomsten van algemene aard en deze ook niet zo snel zullen bezoeken. We willen bedrijven wel informeren over de Transitievisie Warmte en ontwikkelingen die op hen af komen. Dit doen we op verschillende manieren.

Gebiedsgerichte projecten

De afgelopen jaren is hierop ingespeeld door met een groot aantal ondernemersverenigingen en bedrijven in gesprek te gaan, waarbij zo veel mogelijk gebruik is gemaakt van bestaande netwerken. In deze gesprekken zijn ze geïnformeerd over de ambitie aardgasvrij en bestaande hulpmiddelen voor verduurzaming. Daarnaast zijn de mogelijkheden besproken om met ondernemers een gebiedsgerichte aanpak op te zetten. In een aantal gebieden, zoals Nieuw-Overvecht en het Stationsgebied, wordt dit verder verkend. In het Stationsgebied is een projectleider begonnen die aan de slag gaat met de doelstelling om versneld energieneutraal te worden. In Utrecht Science Park, Moreelse Park en Jaarbeurs is er al een concrete samenwerking tussen gebiedspartners, waarin plannen worden gemaakt richting aardgasvrij. Voor Utrecht Science Park hebben we een aanvraag geschreven om deel te nemen aan de tweede ronde landelijke proeftuinen in de energietransitie. Deze is in 2020 helaas afgewezen, maar de samenwerking en ambities blijven staan. We onderzoeken andere subsidiemogelijkheden om de plannen te verwezenlijken. De samenwerking met gebouweigenaren is van hoog niveau in termen van de participatieladder. De deelnemende partijen beslissen zelf over hun energievoorziening en het alternatief voor aardgas. De gemeente heeft hierin een stimulerende en faciliterende rol.

Sectorgerichte projecten

Naast gebiedsgerichte projecten zijn er sectorgerichte projecten vanuit de opgave energietransitie, onder andere voor de zorg, sport, onderwijs en kantoren. Zo doen tien grote zorginstellingen mee aan het project Milieuthermometer Zorg. Zij zijn in 2020 aan de slag gegaan met het opstellen van een routekaart. Hiervoor moeten ze ook nadenken over de langetermijnplanning voor hun vastgoed en verduurzaming daarvan. In het najaar van 2020 hebben we ook de WAT-kaart gepresenteerd aan zorginstellingen. In 2021 wordt verder onderzocht welke invloed dit heeft op de routekaarten.

De sector Sport is geïnformeerd over de ambitie Utrecht Aardgasvrij via stichting Sport Utrecht. Voor de sector Onderwijs is samen met schoolbesturen onderzoek gedaan naar de kosten en mogelijkheden om alle basisscholen aardgasvrij te maken. In de sectoren Horeca en Detailhandel hebben we 2019 en 2020 77 klimaatplannen beschikbaar gesteld. Hiermee kregen ondernemers een advies over energiebesparing en stappen naar aardgasvrij.

Verder informeren over Transitievisie Warmte

Naast de gesprekken die zijn gevoerd in het kader van de gebiedsgerichte projecten en sectorgerichte projecten, worden bedrijven ook geïnformeerd over de ambitie aardgasvrij en de Transitievisie Warmte tijdens energiecontroles. Op deze manier informeert de gemeente actief zoveel mogelijk bedrijven over de huidige ontwikkelingen in de energietransitie en wat dat voor de bedrijven betekent. Daarnaast is het energieloket opgezet. Hier kunnen ondernemers terecht met vragen omtrent de energietransitie.

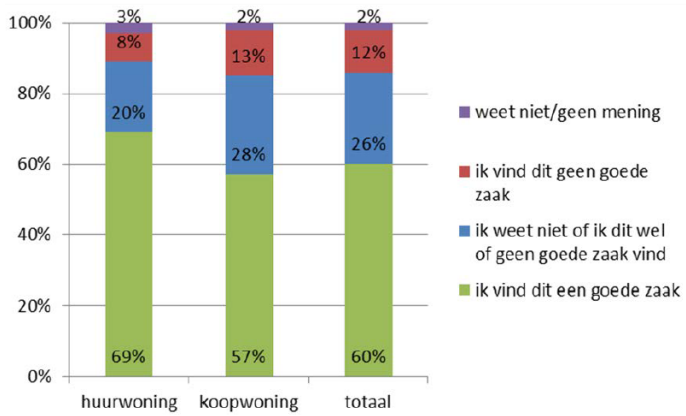
In 2020 hebben we onderzoek gedaan naar energiegebruik op bedrijventerreinen om ook voor deze gebieden WAT-kaarten op te kunnen stellen. De gemeente organiseerde in januari 2021 een online bijeenkomst voor bedrijven om hen ten informeren over de resultaten van dit onderzoek en om te praten

over duurzame bedrijventerreinen. In 2021 wordt er verder gesproken met de bedrijventerreinen over de plannen voor aardgasvrij en concrete projecten voor het verduurzamen van bedrijventerreinen.

We hebben al met verschillende ondernemers, instellingen en ondernemersverengingen hebben gesproken over de Transitievisie Warmte. Dit krijgt een vervolg in 2021. Zo gaan we bijvoorbeeld samenwerken met de wijkgerichte webinars van Jouw Huis Slimmer. Hiervoor gaan we speciale deelsessies opzetten voor bedrijven.

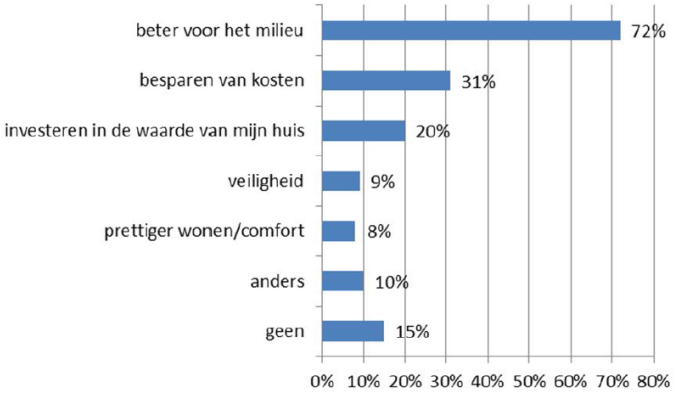
3.2.3 Voorjaar 2019: Peiling 'aardgasvrij wonen' bewonerspanel

In het voorjaar van 2019 is er in het Bewonerspanel een peiling geweest over aardgasvrij wonen. Het Bewonerspanel is een groot online panel waar iedere Utrechter zich voor kan aanmelden. Leden worden een aantal keer per jaar uitgenodigd om een vragenlijst in te vullen. Deze kan over uiteenlopende onderwerpen gaan. Ten tijde van de peiling over aardgasvrij wonen waren 6.658 mensen lid van het panel. Van deze groep hebben 1.788 mensen de vragenlijst ingevuld. Het Bewonerspanel is geen exacte representatie van de Utrechtse bevolking. Sommige groepen zijn oververtegenwoordigd, andere juist ondervertegenwoordigd. De resultaten zijn daarom niet zonder meer te vertalen naar de gemiddelde mening van de Utrechter, maar geven wel een goede indicatie.

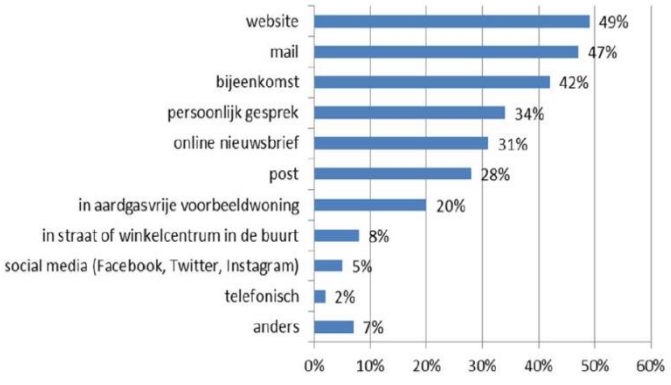
Figuur 6. Mening alle woningen vóór 2050 aardgasvrij

In de peiling werden vragen gesteld over de woonsituatie van leden, bijvoorbeeld over verwarming en koken. Van de deelnemers gebruikte driekwart aardgas in de woning. Daarnaast werd er ook gevraagd naar de mening van panelleden over aardgasvrij. 60% gaf aan dit een goede zaak te vinden. 12% vindt het geen goede zaak. Het overgrote deel ziet wel op tegen het aardgasvrij maken van de woning (84%). Men ziet vooral op tegen de kosten en het 'gedoe' in huis. Een meerderheid van de deelnemers staat wel open voor duurzame aanpassingen in de woning, zowel huurders als huiseigenaren.

Figuur 7. Redenen om woning aardgasvrij te maken (koopwoningen)

Er is ook aan de deelnemers gevraagd wat ze van de gemeente nodig hebben bij het aardgasvrij maken van de woning. Naast financiële ondersteuning in de vorm van bijvoorbeeld subsidies of leningen, geven de panelleden aan behoefte te hebben aan duidelijkheid. Dit gaat bijvoorbeeld over de alternatieven voor aardgas en de planning. Ook zien mensen graag dat de gemeente initiatieven opstart waarbij ze kunnen aanhaken. Bewoners worden over deze onderwerpen het liefst geïnformeerd via een website, de mail of in een bijeenkomst.

Figuur 8. Voorkeur informatiekanalen

Meer informatie over de peiling aardgasvrij bij het bewonerspanel is hier[3] te vinden. Kijk voor meer informatie op Utrecht Aardgasvrij[4].

3.2.4 Online bijeenkomsten Warmteprofielen per buurt: najaar 2020

In het najaar van 2020 hebben we voor de Transitievisie Warmte met verschillende partijen en bewoners in de stad gesproken over de warmteprofielen per buurt. De warmteprofielen komen voort uit de analysefase. Het gesprek over de warmteprofielen is de laatste fase van het participatietraject en gaat over de afweging hoe we bronnen over de stad verdelen en warmteopties per buurt.

De participatie vond plaats in verschillende online bijeenkomsten. We organiseerden een drietal gesprekken met zakelijke stakeholders, een bijeenkomst voor deelnemers aan het Stadsakkoord en vier voor verschillende groepen bewoners. We hebben ons in dit participatiedeel vooral gericht op bewoners en partijen die ook al in de analysefase hadden deelgenomen. Daarnaast waren er ongeveer honderd geïnteresseerde bewoners die zich hadden aangemeld via een Jouw Huis Slimmer webinar. Het doel van de bijeenkomsten was deelnemers te informeren over de huidige stand van zaken rond de Transitievisie Warmte en te toetsen of ons verhaal over aardgasvrij worden duidelijk is en of de warmteprofielen helder zijn. De bijeenkomsten hadden daarmee een raadplegend karakter.

Opzet/programma

De online bijeenkomsten hadden over het algemeen dezelfde opzet. We startten met kort te vertellen waarom we werken aan de Transitievisie Warmte en wat we tot nu toe hebben gedaan. Vervolgens hadden we drie inhoudelijke delen. Het eerste deel ging over hoe Utrecht aardgasvrij wil worden via drie sporen: isoleren gebouwen, verduurzaming bronnen en aanpassing infrastructuur. In het tweede deel gingen we uitgebreid in op de warmteprofielen per buurt. Het laatste deel ging over het vervolg; hoe we de Transitievisie Warmte in 2021 gaan voorleggen aan de raad.

Hoe konden mensen participeren

Een van de doelen van de online bijeenkomsten was om ons verhaal te toetsen. Hiervoor stelden we na ieder deel steeds de volgende vragen: is dit duidelijk? Missen we nog iets? Welke vragen roept dit op? Deelnemers konden antwoorden in de chat. Een deel van de vragen beantwoordden we live in de bijeenkomst en een deel via de chat. Deelnemers kregen ook de mogelijkheid onbeantwoorde vragen achteraf nog te stellen via een e-mailadres. De zakelijke stakeholders kregen ook de vraag of de warmteprofielen hen helpen in de transitie naar aardgasvrij.

Resultaat

Over het algemeen vonden deelnemers het verhaal en de warmteprofielen goed te begrijpen. Er is wel veel behoefte aan handelingsperspectief; duidelijkheid over wanneer welke buurt aan de beurt is en wat mensen nu al kunnen doen als ze aan de slag willen. De volgende quotes uit de chat geven dat goed weer:

- “Wat is uw planning voor de komende tijd? Wellicht dat u nog niet kunt aangeven wanneer welke gaslijn wordt afgesloten, maar wat zijn de stappen die u zelf denkt te gaan zetten en wanneer zet u die?”
- “Ik hoor graag ook wat jullie adviseren te doen voor mensen zoals ik die wel al aan de slag willen, met eerste stappen. Die wil ik wel goed doen dan, namelijk...”

[3] https://www.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/bestuur-en-organisatie/publicaties/onderzoek-en-cijfers/bewonerspanel/2019-05-bewonerspanel-peiling-aardgasvrij-wonen.pdf

[4] https://www.utrecht.nl/wonen-en-leven/duurzame-stad/energie/utrecht-aardgasvrij/

- “Stel ik wil een eigen individuele oplossing, welke eisen worden er dan gesteld?”
- “Voor warmtenet, gebruik je je oude verwarmingen daarvoor? Of heb je dan iets anders nodig?”
- “En als ik zelf al (voortvarend) aan de slag ga, hoe groot is het risico dat een generieke oplossing voor mijn gebied al mijn investeringen teniet doet. Is er dan enige financiële compensatie?”
- “Wordt er ook nagedacht over een soort 'one-stop-shop'? Dat je helemaal ontzorgd wordt als de transitie komt, en dat je niet (zoals nu) ieder onderdeeltje zelf moet uitzoeken?”

Hieronder worden de resultaten van iedere bijeenkomst (periode najaar 2020) kort beschreven.

Partijen	Antwoorden op onze vragen	Lessen/tips
Woningcorporaties (21 september 2020)	Verhaal en warmteprofielen zijn duidelijk. Wat vraagt het van hen? Direct aardgasvrij of tussenstappen mogelijk?	Neem niet alleen mee wat het kost, ook wat het oplevert. Bereken een hybride scenario waar gas blijft liggen
Eneco (28 september)	Algemene verhaal en uitgangspunten zijn duidelijk. Drie sporen zijn niet helemaal los van elkaar te zien; beslissing op het ene spoor heeft gevolgen voor andere sporen. Warmteprofielen zijn logisch. Eneco onderscheidt meerdere groepen binnen collectieve oplossing.	Belangrijk dat de kosten goed geduid worden. Focus niet alleen op kosten, ook op opbrengsten. Duidelijk maken dat HT-warmtenet niet per se het net van Eneco is. Werk toe naar een WANNEER-kaart
Energie-U en bewonersinitiatieven (26 oktober)	Warmteprofielen zijn duidelijk, maar voor sommigen te zwart-wit. Er zijn zorgen over groene warmtebronnen om netten te voeden. Uit de kaarten wordt opgemaakt dat er niet structureel geïsoleerd wordt (dat dat in rode gebieden niet hoeft).	Starten in buurten met de slechtste labels en die isoleren. Eerst isoleren, dan naar aardgasvrij.
Ketenpartners in het Stadsakkoord (29 oktober)	Warmteprofielen zijn duidelijk, maar niet hoe we er zijn gekomen. Het is niet duidelijk wat mensen hiermee kunnen en wanneer dat gaat gebeuren.	Isolatieopgave toevoegen. Begin waar de energie zit. Uitvoerende partijen meenemen. Maak een versie voor bewoners en één voor professionals. Maak de kaarten meer interactief.
PWE-deelnemers (29 oktober)	Warmteprofielen zijn duidelijk, maar mensen zijn op zoek naar handelingsperspectief.	Opnemen in de TVW wanneer we handelingsperspectief kunnen bieden.

Partijen	Antwoorden op onze vragen	Lessen/tips
Stedin (5 november)	Warmteprofielen geven Stedin een duidelijk beeld waar welke warmteoplossing het beste is. Het verschilt per warmteoplossing waar distributiestations komen.	Niet beginnen waar nieuwe leidingen liggen. Vooral als warmtenet niet robuust is. Leidingen kunnen daar later nog worden gebruikt voor alternatief gas. WANNEER-kaart moet goed worden afgestemd met Stedin.
Bewoners (2 en 23 november)	Warmteprofielen zijn duidelijk, maar nog niet gebruiksvriendelijk. Veel vragen over kosten en wat het betekent in woningen.	Kaarten gebruiksvriendelijker maken. Bied handelingsperspectief.

Wat nemen we hiervan mee in de Transitievisie Warmte

Het eerste participatiedeel, in 2019 en het voorjaar van 2020, ging vooral over de opgave, mogelijke scenario's voor aardgasvrij en criteria voor afwegen. Dit tweede deel had een andere insteek. Er kwamen daarom ook andere reacties. Ze gingen veel meer over handelingsperspectief en wat mensen kunnen doen in hun woning. Hieruit nemen we verschillende punten mee in het vervolg van de Transitievisie Warmte. Deze zijn hieronder beschreven.

Uitgangspunten: Betaalbaarheid, gedoe in huis en keuzevrijheid zijn belangrijkste elementen voor mensen in de transitie naar aardgasvrij. Hierin moeten behalve de kosten, ook de opbrengsten duidelijk worden benoemd. Bijvoorbeeld wat het oplevert aan CO_2-reductie, in comfort of als besparing op de energierekening.

Behoefte aan informatie en handelingsperspectief: Veel mensen zijn op zoek naar informatie en handelingsperspectief: wanneer ze aan de beurt zijn, wat ze kunnen doen aan tussenstappen. De WAT-kaarten zijn een eerste stap om meer duidelijkheid te geven, maar we realiseren ons dat nog een vertaalslag nodig is naar concreet handelingsperspectief voor individuele gebouweigenaren. Dit doen we onder andere door te werken aan een interactieve kaart en te verwijzen naar bijvoorbeeld Jouw Huis Slimmer, zodat duidelijk is wat partijen nu al wel kunnen doen. Ook wordt gewerkt aan het beschikbaar maken van advies voor verschillende referentiewoningen in Utrecht.

WAT-kaarten: De WAT-kaarten zijn helder, maar hebben wel uitleg nodig. Het is belangrijk goed de keuzes en aannames erachter toe te lichten. Ook welke vormen een warmtenet kan hebben en dat het niet per se het bestaande net van Eneco hoeft te zijn. Sommige deelnemers trokken de conclusie dat in rode buurten niet geïsoleerd hoeft te worden, omdat er een hoge temperatuur warmtevraag is. Ook belangrijk om dit goed uit te leggen.

Er kwamen verschillende vragen over waar de WAT-kaarten te vinden zijn. Hiervoor zijn ze nu nog niet gebruiksvriendelijk. Mensen kunnen niet makkelijk hun buurt vinden, bijvoorbeeld omdat er geen referentiepunten zijn op de kaarten (wegen, wateren etc.). De manier van presenteren is belangrijk. We werken daarom aan een toegankelijke interactieve versie, zodat mensen via de invoer van hun postcode voor hun eigen buurt kunnen opzoeken wat het warmteprofiel is én wat dit betekent.

WANNEER-kaart: Veel bewoners en zakelijke partners hebben behoefte aan de WANNEER-kaart. Hier werken we in 2021 ook naartoe. Belangrijk om ook in deel I van de visie toe te lichten waarom voor deze opzet is gekozen.

3.3 Informeren, raadplegen & adviseren

3.3.1 Mei 2019: Sessie tijdens Stadsakkoord bijeenkomst

Op 24 mei 2019 vond de derde bijeenkomst plaats van het Stadsakkoord Aardgasvrij. Deelnemers gingen uiteen in inhoudelijke sessies. Eén van deze sessies ging over de Transitievisie Warmte. In deze sessie konden deelnemers in groepjes zelf aan de slag met data. Ze kregen bijvoorbeeld data over gas- en warmtenetaansluitingen, gebouwtypen en eigendomsverhouding. De opdracht was een advies te geven aan de wethouder: hoe komen we tot 40.000 panden aardgasvrij en op basis van welke criteria maak je deze keuze?

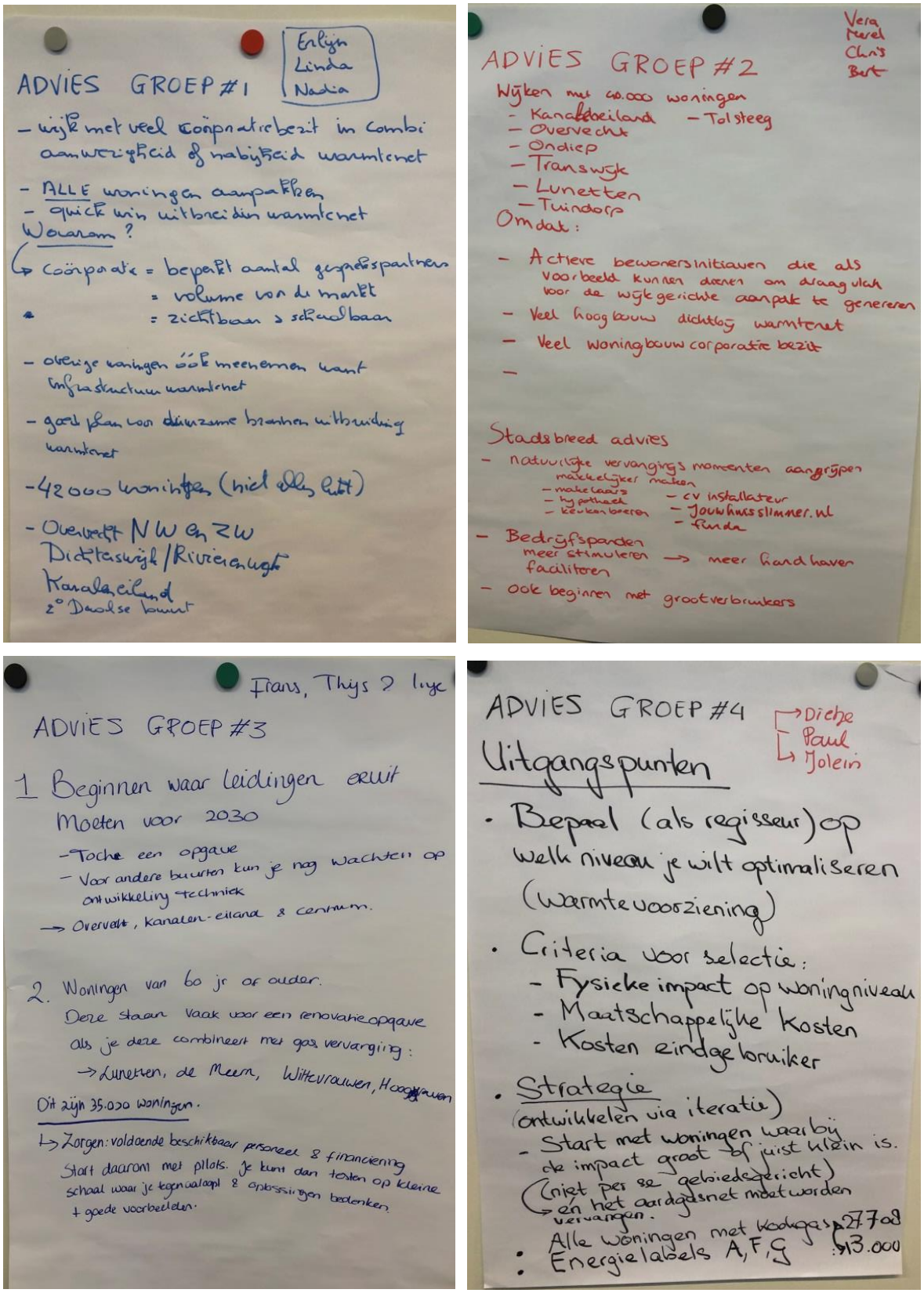

Figuur 9. Sessie over Transitievisie Warmte tijdens derde bijeenkomst Stadsakkoord

Dertien mensen namen deel aan deze sessie, waaronder bewoners, Energie-U, buurtinitiatieven, vastgoedeigenaren, bedrijvencollectieven en bedrijven in de bouw sector. In totaal zijn hier zes uiteenlopende adviezen uitgekomen over criteria voor het selecteren van wijken die voor 2030 van het aardgas af gaan. Ook hebben zij aangegeven welke wijken vanuit deze criteria naar voren kwamen. De volgende criteria zijn regelmatig genoemd:

- Het is goed om te starten in wijken met veel corporatiebezit. Dit beperkt het aantal eigenaren dat aan de slag moet en geeft ook de mogelijkheid dat er massa kan worden gemaakt.
- De nabijheid van warmtenet was volgens verschillende groepen ook een goed criterium om te kiezen voor een wijk. Dit is een goed alternatief voor gas, dat al beschikbaar is.
- Ook de gasvervangingsopgave werd gezien als een criterium. Daar waar de leidingen er toch voor 2030 uit moeten, kan meteen een alternatief komen.
- Verschillende groepen zagen actieve bewonersgroepen als reden om te starten in een wijk. Deze initiatieven kunnen als voorbeeld dienen voor andere bewoners en kunnen op die manier draagvlak vergroten.

- Tot slot werden kenmerken van woningen ook gezien als een criterium om te starten, bijvoorbeeld het bouwjaar of het energielabel. Woningen met dezelfde eigenschappen hebben een vergelijkbare aanpak nodig.

Figuur 10. Adviezen vanuit sessie tijdens Stadsakkoord bijeenkomst

3.3.2 24 Juni 2019: Sessie met studenten

Op 24 juni 2019 heeft een groep studenten van de master Global Sustainability aan de Universiteit Utrecht een vergelijkbare opdracht gekregen als deelnemers aan de Stadsakkoord bijeenkomst. Ook de studenten werd gevraagd een advies te geven aan de wethouder. Hierbij keken zij niet alleen naar criteria en welke wijken hieruit kwamen, maar ook naar de (financiële) maatregelen die nodig zijn om het te realiseren. Ze hadden dezelfde data tot hun beschikking als de deelnemers aan de sessie tijdens het stadsakkoord.

De 39 studenten gingen hiermee aan de slag in kleinere groepjes. Hier kwamen dertien adviezen uit over criteria voor het selecteren van wijken die voor 2030 van het aardgas af kunnen gaan. Ook gaven ze aan welke wijken vanuit deze criteria naar voren kwamen. De adviezen kwamen deels overeen met die vanuit de sessie tijdens de Stadsakkoord bijeenkomst. Criteria die de studenten noemden:

- Gebruik de bestaande infrastructuur. In wijken waar al warmtenet ligt, kunnen woningen mogelijk eenvoudig van gas worden afgesloten.
- Start met kookgas. Dit is relatief eenvoudig en goedkoop te realiseren. Bovendien is er mogelijk meer draagvlak voor.
- Gebruik corporatiebezit als criterium. Zij hebben een (maatschappelijke) verantwoordelijkheid en het beperkt het aantal partijen waarmee je moet communiceren.
- Start in wijken waar gasleidingen vervangen moeten worden. Op die manier worden kosten van onnodige vervanging voorkomen.
- Start in wijken met een relatief hoog gemiddeld inkomen.
- Start in wijken met bepaalde gebouwtypen of energielabels. Flats zouden bijvoorbeeld relatief gemakkelijk van het gas kunnen worden afgesloten, omdat het centraal is geregeld. En voor lagere energielabels valt veel winst te behalen met energiebesparing.

Volgens de studenten zijn er vooral leningen en subsidies nodig om pandeigenaren te ondersteunen in de omschakeling naar een warmtevoorziening. Ook werden gebouw-gebonden financiering en belastingvoordeel voor bedrijven die omschakelen genoemd als geschikte middelen.

Observaties

De deelnemers tijdens het stadsakkoord en de studenten hebben dezelfde opdracht gekregen. Enerzijds zien we overeenkomsten in de adviezen, maar anderzijds ook veel verschillen. Corporatiebezit, nabijheid warmtenet, vervangingsopgave gasleidingen en kenmerken van woningen kwamen in beide sessie naar voren als criteria voor de selectie van wijken die voor 2030 van het gas af gaan. In de sessie tijdens het stadsakkoord werd daarnaast ook bewonersinitiatieven genoemd als criteria. De studenten is ook gevraagd naar de financiële aspecten te kijken. Zij noemden dan ook een hoog gemiddeld inkomen en de relatief goedkope en eenvoudige transitie van kookgas als criteria. Ondanks dat uit beide sessie hoofdzakelijk dezelfde criteria naar voren kwamen, waren de wijken die werden voorgesteld verschillend. De criteria geven dus niet een eenduidig resultaat voor de selectie van wijken. De uitkomsten benadrukken de complexiteit van de opgave en het belang van een goed afwegingskader, waarbij criteria alleen niet voldoende zijn voor het selecteren van wijken.

3.3.3 29 november 2019: Meedenksessie

Op 29 november 2019 vond een meedenksessie plaats. Hiervoor zijn vertegenwoordigers van eigenaren en gebruikers van gebouwen en eigenaren van energie-infrastructuur uitgenodigd. Het doel was om vanuit de verschillende invalshoeken van de belanghebbenden in een gebied, te bespreken wat de impact is van een besluit om in een buurt te starten met de transitie naar een aardgasvrije buurt. Hiermee wilden we meer inzicht krijgen in wat de impact van een afweging is. Ook wilden we weten of we in de uiteindelijke

afweging nog andere dingen een plek moeten geven. Uiteindelijk hebben 26 mensen deelgenomen aan de sessie. De volgende partijen waren vertegenwoordigd in het gesprek:

- Ondernemersvereniging Nieuw-Overvecht
- Werkgroep Energietransitie Lunetten
- Eneco
- Huurders Netwerk Mitros
- Vastgoed Syndicering Nederland NV
- Bo-ex
- Rijksvastgoedbedrijf
- Vattenfall NV
- Mitros
- MPC
- Maan Financieel Advies
- Stichting sociale interventie
- Stedin
- Huurdersraad Portaal regio Utrecht
- Woningeigenaren (o.a. in VvE)
- Bewoners

Figuur 11. Meedenksessie

Na een algemene presentatie gingen zij in gesprek over vier strategieën:

1. Laagste nationale kosten (dit noemen we nu maatschappelijke kosten)
2. Bewoners kiezen zelf
3. Starten in wijken met grootste financiële draagkracht
4. Maximale CO_2-reductie

Aan de hand van deze fictieve strategieën bespraken we met de deelnemers de impact van een keuze. Wat betekent het als je kiest om te beginnen bij de gebieden met bijvoorbeeld de hoogste CO_2-uitstoot? Waar in de stad ga je dan beginnen en waarom is dit wel of niet een goed idee?

Deelnemers werden allereerst gevraagd op basis van hun eerste idee een voorkeursstrategie te kiezen. Ongeveer de helft van de mensen koos voor strategie 4 (maximale CO_2-reductie), gevolgd door strategie 1 (laagste nationale kosten) met een kwart van de deelnemers. In het gesprek dat volgde werd ook opgemerkt dat het goed zou zijn die twee strategieën te combineren.

In het tweede deel van het programma gingen mensen in kleinere groepen uiteen om in gesprek te gaan over één van de strategieën. Aan tafel zaten deelnemers vanuit verschillende rollen. In de groepen zijn sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen besproken.

Een aantal quotes uit deze gesprekken:

Strategie 1: laagste nationale kosten

- Minimaliseert het herverdelingsvraagstuk
- Biedt de tijd om expertise en ervaring op te doen
- Grote afhankelijkheid van warmtebedrijven.

Strategie 2: keuzevrijheid voor bewoners

- Biedt de mogelijkheid om in stapjes aan de slag te gaan
- Risico voor versnippering: geen schaalgrootte en dus duurder door inefficiëntie
- Kan leiden tot afwachten.

Strategie 3: grootste financiële draagkracht

- Hier wordt begonnen in mogelijk moeilijkere wijken; dit biedt de kans om te leren
- De groep die aandacht nodig heeft is kleiner
- Inkomen zegt niets over investeringsbereidheid en draagkracht.

Strategie 4: hoogste CO2-reductie

- Kans voor het bedrijfsleven: tonen van maximale inzet voor CO2-reductie
- Draagt bij aan uiteindelijke mondiale doel
- CO_2-reductie is geen middel, maar het doel. Aardgasvrij is het middel.

Naast de argumenten per strategie gaven deelnemers ook algemene punten mee:

- Het is belangrijk goed uit te leggen waarom voor een gebiedsgerichte aanpak wordt gekozen. Verschillende deelnemers zien een gebouwgerichte aanpak ook als een goede mogelijkheid, omdat veel gebouwen van hetzelfde type, eenzelfde soort aanpak vragen en deze gebouwen in verschillende gebieden staan.
- Een subwijk is divers, houdt daar rekening mee in de selectie.
- Zorg voor goede communicatie naar bewoners. Benadruk positieve punten en leg de aanpak uit: waarom doen we wat we doen en waarom kiezen we voor bepaalde uitgangspunten?
- Het is belangrijk dat er goede financieringsmogelijkheden zijn. Dit vergroot het draagvlak onder bewoners.
- Kijk naar de mogelijkheid hoe we collectief zaken kunnen gaan organiseren. Daarmee worden bewoners ontzorgd en liggen de kosten mogelijk lager.
- Het is belangrijk om aandacht te hebben voor monumenten. Bij deze gebouwen is het beperkt mogelijk om te isoleren en is dus een andere aanpak nodig.

3.3.4 Najaar 2019 - voorjaar 2020: Participatieve Waarde Evaluatie (PWE)

De Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) is een methode van de TU Delft en VU Amsterdam. Met deze methode worden bewoners op een online platform uitgenodigd om vier verschillende aanpakken af te wegen die erop gericht zijn om 22.000 woningen aardgasvrij te maken voor 2030. Dit zijn:

1. Woonlasten stijgen niet
2. Bewoners kiezen zelf
3. Maximale CO_2-reductie
4. Starten in wijken met grootste financiële draagkracht

Bewoners konden 100 punten verdelen over deze aanpakken en hierin keuzes toelichten. Daarnaast konden ze in een volgende stap ook zelf een aanpak samenstellen als ze dat wilden. Tot slot werd gevraagd hoe de gemeente de resultaten van dit onderzoek zou moeten gebruiken.

Het onderzoek is uitgezet via het Bewonerspanel en Facebook. Uiteindelijk hebben 617 Utrechters de Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) ingevuld en de vier aanpakken beoordeeld door 100 punten te verdelen. De gemiddelde leeftijd van deelnemers lag een stuk lager dan bij gangbare (offline) participatietrajecten.

Bewoners kenden gemiddeld 35 punten toe aan de aanpak ‘woonlasten stijgen niet’ en ongeveer 20 punten aan de andere 3 aanpakken (bewoners kiezen zelf, maximale CO2-reductie en starten in de wijken met grootste financiële draagkracht). Er is weinig draagvlak voor volledige focus op één aanpak. Daarom is het advies: verwerk (elementen van de) verschillende aanpakken in de Transitievisie Warmte.

In de toelichting op hun keuze werden ‘draagvlak’, ‘efficiëntie’ en ‘eerlijkheid’ zowel genoemd door bewoners die kozen voor ‘woonlasten stijgen niet’ als voor ‘bewoners kiezen zelf’. Het advies van de onderzoekers is daarom om in de Transitievisie Warmte te beargumenteren waarom een uiteindelijke keuze beter scoort op deze criteria dan andere opties.

Slechts 20% van de deelnemers vindt dat de gemeente meer waarde moet toekennen aan het advies dat bewoners hebben gegeven in de PWE dan aan adviezen van experts. Bijna de helft (45%) vindt dat adviezen van bewoners en experts evenveel waarde moeten krijgen. 35% van de deelnemers vindt dat het advies van experts zwaarder moet wegen.

Bewoners zijn over het algemeen positief over hun deelname aan de PWE (mits de gemeente iets doet met de resultaten). Ze waarderen de laagdrempeligheid van de deelname aan de PWE, de mogelijkheid om nuance aan te brengen en ze zeggen dat de deelname hun bewustwording over dilemma’s van de gemeente vergroot. Een aantal bewoners was negatief over de PWE omdat ze ‘aardgasvrij’ niet ter discussie konden stellen. Een advies van de onderzoekers is dan ook om duidelijk te communiceren naar bewoners waarom het aardgasvrij maken van wijken de beste strategie is om klimaatdoelstellingen te halen en waarom Nederland dit wel doet, terwijl andere landen andere keuzes maken.

Kijk voor meer informatie over de methode op www.tudelft.nl/pwe.

Het rapport met de resultaten is 16 maart 2020 gepubliceerd en te vinden op https://www.tudelft.nl/tbm/pwe/pwe-basics/case-studies/transitievisie-warmte-gemeente-utrecht/.

3.3.5 12 februari 2020: Meedenksessie Lunetten

Op 12 februari 2020 vond een meedenksessie plaats in Lunetten. Voor deze sessie zijn enkele bewoners van Lunetten (7), de wijkmanager, een woningcorporatie met huurwoningen in de wijk (Bo-ex), Stedin, Eneco en een vertegenwoordiger van het gemeentelijke vastgoed in de wijk uitgenodigd. In totaal namen 14 mensen deel aan het gesprek.

De meeste bewoners die aanwezig waren, zijn betrokken bij de Werkgroep Energietransitie Lunetten. Enkelen waren eigenaar van een woning behorende tot een VVE. De aanwezigen gingen met elkaar in gesprek over de kansen voor een samenwerking in Lunetten. Daarbij werd door bewoners o.a. de vraag gesteld wat er nodig is voor Eneco om een businesscase rond te krijgen voor een warmtenet in Lunetten. Dit laat zien dat de bewoners open staan voor de energietransitie en graag aan de slag willen, ongeacht de planning voor de Transitievisie Warmte van de gemeente. De betaalbaarheid van de energietransitie vonden de bewoners erg belangrijk.

Figuur 12. Meedenksessie Lunetten

3.3.6 3 maart 2020: Expertsessie

Om tot een goede afweging te komen ten aanzien van alternatieven voor aardgas en volgorde van wijken, doen we verschillende data-analyses met behulp van o.a. het Vesta Mais model. Op 3 maart zijn verschillende externe partijen uitgenodigd voor een kritische evaluatie van de data-analyses en modelberekeningen die de gemeente Utrecht heeft uitgevoerd in het kader van de Transitievisie Warmte. De genodigde partijen hebben kennis en ervaring met het Vesta Mais model. In totaal hebben 21 personen deelgenomen aan het gesprek, waarvan 9 externen. De volgende partijen hebben deelgenomen aan de expertsessie:

Figuur 13. Groepsgesprek tijdens expertsessie

- PBL
- ECW
- Greenvis
- Eneco
- Stedin
- Berenschot

Ter voorbereiding hebben de deelnemers inzage gekregen in de rapportage van de analyses. De deelnemers zijn in groepjes van 6 à 7 personen aan de slag gegaan met het reviewen van de data-analyses en modelberekeningen. De vraag was het rapport op de volgende punten te beoordelen;

I. Transparantie/Reproduceerbaarheid:
    a. Is het duidelijk hoe we analyses hebben uitgevoerd?
    b. Is duidelijk welke veronderstellingen we hebben gehanteerd?
    c. Zijn resultaten reproduceerbaar?
II. Plausibiliteit:
    a. Zijn gekozen scenario's plausibel?
    b. Zijn uitkomsten plausibel?
    c. Zijn er opvallende (mogelijk onverklaarbare) resultaten?

De expertsessie is afgesloten met een plenaire presentatie van de bevindingen per groep, waarna de vervolgstappen voor de gemeente Utrecht zijn toegelicht.

Naar aanleiding van deze sessie hebben we:

- Het rapport logischer opgebouwd.
- Analyses beter toegelicht.
- De aannames voor de analyses verder verduidelijkt.
- En het rapport in de context van het proces van de transitievisie warmte geplaatst.

3.4 Co-creatie

In *Expeditie Warmte* onderzoeken vijf teams van bewoners en marktpartijen wat de mogelijkheden zijn voor lokale warmte. De teams komen met ideeën (bottum-up) en de gemeente faciliteert dat ze dit in teamverband kunnen uitwerken in een eerste concept voor een mogelijk buurtwarmtenet op basis van lokale warmtebronnen. Expeditie Warmte is een leerproces voor zowel bewoners, marktpartijen als de gemeente. Deelnemers hebben in verschillende werkateliers samengewerkt en op maandag 14 december presenteerden zij hun eerste plannen. Een onafhankelijke jury beoordeelde de plannen. De jury was zeer te spreken over wat de vijf teams in twee maanden al op papier hebben gezet. Sommige teams startten vanaf nul, terwijl andere teams al eerste ideeën voor een oplossing hadden. Omdat het niveau hoog ligt, heeft de gemeente besloten alle teams door te laten gaan naar de eindpresentaties. Met de feedback van de jury hebben de deelnemers tot maart 2021 de tijd om te werken aan een eindpresentatie. Dan wordt meer duidelijk wat wel of niet mogelijk is en welk team extra budget wint om het conceptplan nog een stap verder te brengen.

Figuur 14. Achter de schermen bij Expeditie Warmte

4 Overig overleg en samenwerkingen

De Transitievisie Warmte is niet het enige project binnen de Gemeente Utrecht waarin wordt gewerkt aan een aardgasvrije stad. Als onderdeel van de ambitie om zo snel mogelijk klimaatneutraal te worden, heeft de transitievisie veel raakvlakken met andere lopende projecten en trajecten. Op verschillende manieren wordt samengewerkt aan een aardgasvrije toekomst. In deze samenwerkingen staat de Transitievisie Warmte regelmatig op de agenda. Deze besprekingen leveren input voor de Transitievisie Warmte in Utrecht.

Daarnaast zijn andere gemeente ook bezig met het opstellen van een transitievisie. In verschillende samenwerkingsverbanden (G4, Programma Aardgasvrije wijken, Kennis en leerprogramma, VNG) wisselen we kennis en ervaring uit met andere gemeenten over de Transitievisie Warmte. We bouwen samen nieuwe kennis op en leren van elkaar. Door de reflectie op elkaars aanpak en te horen hoe andere gemeenten aan de slag zijn, maken we onze eigen producten beter.

4.1 Utrecht

4.1.1 In gesprek met de stad

Eind 2020 en begin 2021 voeren we het Stadsgesprek Nieuwe Energie. We vragen inwoners en ondernemers uit de stad om mee te praten over de energietransitie. Doel is te horen wat Utrechters nodig hebben bij de energietransitie en welke voorwaarden of ‘spelregels’ hiervoor zouden moeten gelden vanuit de overheid. Dit zijn ook regels die samenhangen met de Transitievisie Warmte, bijvoorbeeld over collectieve warmtenetten.

4.1.2 Programmagroep Energietransitie Gebouwde Omgeving

De gemeente Utrecht heeft het initiatief genomen om samen met belangrijke stadpartners de energietransitie te versnellen. Hiertoe is in 2016 de Regietafel Energietransitie Utrecht (inmiddels Programmagroep Energietransitie Gebouwde Omgeving) opgezet. Deze bestaat uit vertegenwoordigers (bestuurders en managers) van:

- Energiecoöperatie Energie-U
- STUW, platform voor de Utrechtse woningbouwcorporaties
- Stedin
- Eneco
- Gemeente Utrecht

De ambitie om een klimaat-neutrale stad te worden, vraagt inzet van veel partijen en onderlinge afstemming van belangrijke besluiten. De partijen van de Regietafel hebben geen onderlinge gezagsverhouding en opereren onafhankelijk van elkaar. Tegelijkertijd leeft bij alle partijen de overtuiging dat nauwe samenwerking een noodzakelijke voorwaarde is om de gewenste veranderingen te realiseren. De partijen stemmen hun agenda’s op elkaar af en prioriteren en leren samen. De Regietafel is geen besluitvormend orgaan; alle partijen hebben hun eigen besluitvormingstrajecten en maken hun eigen afwegingen.

De Transitievisie Warmte en het proces om te komen tot deze visie, staan regelmatig op de agenda van de regietafel. We bespreken de stappen die we zetten en de verschillende partijen reflecteren ieder op

deze stappen en de uitkomsten. Door onze redeneringen in een vroegtijdig stadium te delen, is de impact daarvan duidelijk en kunnen we rekening houden met de verschillende belangen.

4.1.3 Onderzoek governance warmtenetten

Adviesbureau Berenschot heeft in opdracht van de gemeente onderzoek gedaan naar de rol van verschillende belanghebbenden in het uitbreiden en aanleggen van warmtenetten. Hiervoor spraken ze onder andere met warmtebedrijven, de netbeheerder en woningcorporaties over vier dingen die in de toekomst belangrijk zijn: 1) verduurzamen van het huidige warmtenet, 2) uitbreiden van het huidige warmtenet, 3) aanleggen van nieuwe warmtenetten met een hoge temperatuur, 4) aanleggen van nieuwe warmtenetten met een midden of lage temperatuur. Uit het onderzoek kwam naar voren dat belanghebbenden het tweede punt, uitbreiden van het huidige warmtenet, het belangrijkste vinden voor de komende tijd. Deelnemers merkten wel op dat er niet zo'n strikte scheiding is tussen de vier punten; toekomstige warmtenetten zullen verschillende temperaturen hebben, ook binnen een net.

Belanghebbenden verwachten dat de gemeente regie neemt in de overstap naar andere manieren van verwarmen. Hiervoor is het belangrijk dat er keuzes worden gemaakt en wijken worden aangewezen om te beginnen.

Berenschot heeft ook onderzocht welke waarden van belangrijk zijn bij het aanleggen van warmtenetten en het leveren van warmte. Deelnemers vinden verschillende waarden van belang. Het volledige rapport van Berenschot is hier te lezen.

4.2 Regionaal

4.2.1 Regionale Energie Strategie

Een van de andere opdrachten uit het Klimaatakkoord is dat gemeenten een Regionale Energiestrategie (RES) moeten opstellen. Alle Nederlandse gemeenten werken in dertig regio's aan zo'n Regionale Energiestrategie. De provincie Utrecht is verdeeld in drie regio's, waarbij de gemeente Utrecht onderdeel is van de U16. Regio U16 heeft laten onderzoeken hoeveel energie zij nu en in de toekomst gebruikt, hoe de regio kan besparen en hoe ze zoveel mogelijk duurzame energie kan opwekken. Het resultaat van deze analyse staat in het rapport Energietransitie Regio U16: een verkenning van energieverbruik en potenties (dec 2018)[5]. In het concept bod van de Regionale Energie Strategie U16 (maart 2020)[6] staat hoeveel duurzame energie de regio wil gaan opwekken, om in de toekomst over voldoende elektriciteit en warmte te kunnen beschikken. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de hoeveelheid duurzame elektriciteit die kan worden opgewekt op land (met wind en zon) en op daken van gebouwen. Ook is in het RES U16 – Warmte-onderzoek in kaart gebracht welke duurzame warmtebronnen mogelijk te gebruiken zijn om buurten en gebouwen van het aardgas af te kunnen koppelen. Beide zijn belangrijke input voor de Transitievisie Warmte. De RES en de Transitievisie Warmte zijn complementair aan elkaar en komen in een iteratief proces tot stand. De beschikbaarheid van warmtebronnen bepaalt welke alternatieven voor aardgas er in Utrecht mogelijk zijn. De mogelijkheid om deze bronnen toe te passen in de gebouwde omgeving, bepaalt hoeveel duurzame energie er in Utrecht nodig is. Oftewel: de RES regelt het aanbod van duurzame energie, de Transitievisie Warmte verdeelt per buurt waar welke warmtebron wordt ingezet.

[5] https://www.utrecht10.nl/media/filer_public/7a/11/7a11f593-ac17-40b4-8d2b-c49c4c2ec308/u16_def_rapport_energieanalyse.pdf

[6] https://energieregioutrecht.nl/publicaties/default.aspx

Ook in het proces van de RES is participatie een belangrijk onderdeel. Dit gebeurt onder andere in warmteateliers. Hierin zijn naast de 16 gemeenten ook relevante andere stakeholders aanwezig om de wensen rondom samenwerking en afstemming op het gebied van warmtebronnen uit te werken. Vanuit de Transitievisie Warmte sluiten wij hier met ons verhaal en onze vragen, waar mogelijk steeds aan.

4.3 Nationaal

4.3.1 Rijk

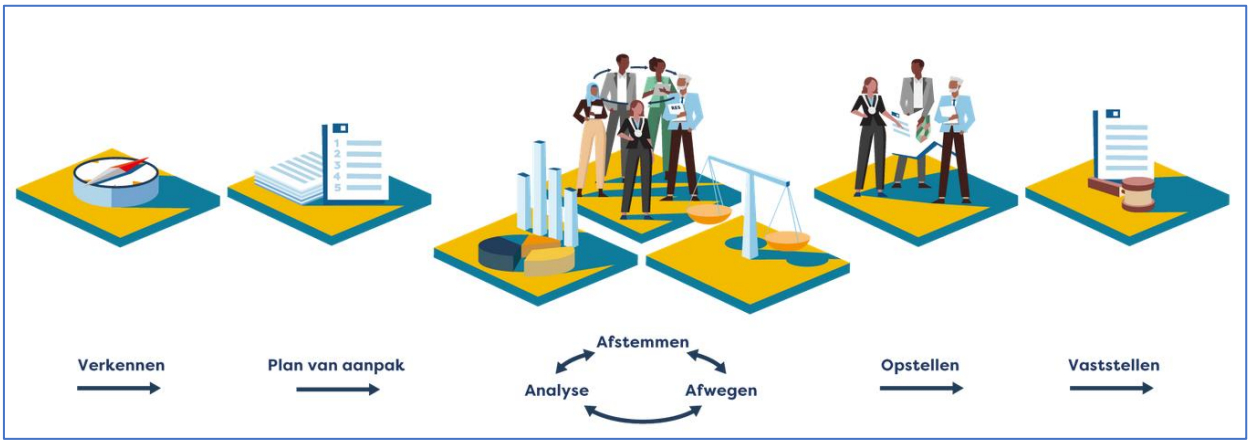
Gemeenten staan aan de lat voor het opstellen van een Transitievisie Warmte en een Regionale Energiestrategie, zoals is afgesproken in het Nationale Klimaatakkoord. Om deze plannen vanaf 2021 uit te kunnen voeren, is het nodig dat het Rijk vierkant achter de gemeente staat om de door gemeenten te maken keuzes mede mogelijk te maken. Keuzes in de aanpak worden bepaald door lokale omstandigheden, waarbij publieke waarden als betrouwbaarheid, betaalbaarheid, duurzaamheid en energierechtvaardigheid centraal staan. Het Rijk is bezig om de wet- en regelgeving aan te passen op de afspraken in het nationale Klimaatakkoord. Hiermee worden voor de komende jaren de gemeentelijke bevoegdheden bepaald. Daarom zetten we, in samenwerking met de VNG (gemeenten) en het IPO (provincies), actief in op het beïnvloeden van de nieuwe wet- en regelgeving. Het gaat bijvoorbeeld om de nieuwe Warmtewet en de aanwijzingsbevoegdheid voor aardgasvrij. Voor de Warmtewet heeft de VNG een reactie ingediend op het eerste concept. Op basis daarvan zijn aanpassingen gedaan in de mogelijkheden voor de invulling van het integrale warmtebedrijf. In 2021 zal er ook op andere punten worden gelobbyd. Daarnaast zijn er ook aanpassingen nodig in bijvoorbeeld de Wet milieubeheer of uitvoeringsregels, zoals de energieprestatie van gebouwen en nieuwbouwwoningen. Ook dit doen we niet alleen, maar bij voorkeur samen met de VNG, G4, G40 en de regionale partijen. Daarnaast zetten we ons in om na 2021 voldoende financiële middelen te hebben om de energietransitie uit te kunnen voeren**.**

4.3.2 G4 – Community of Practice

De transitie naar aardgasvrije wijken vindt de komende jaren ook plaats in de andere G4-steden. Met de mate van grootstedelijkheid neemt de complexiteit van de opgave toe. Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht zijn volop bezig met het maken van plannen in afstemming met netbeheerders, woningcorporaties, energiecoöperaties en bewoners. Onder begeleiding van TNO en Platform31 bespreken de G4-steden in een Community of Practice de uitdagingen rondom besluitvormingsprocessen. In een tweede Community of Practice wordt kennis over technisch inhoudelijke vraagstukken in G4-verband ontwikkeld en gedeeld. In 2021 is de gemeente Utrecht vertegenwoordigd in de drie thema’s in dit traject: energierechtvaardigheid, besluitvorming en bekostiging.

4.3.3 VNG: Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Het Kennis- en Leerprogramma Aardgasvrije Wijken, waarvan de VNG trekker is, heeft een stappenplan gemaakt. Gemeente Utrecht heeft deelgenomen aan sessies voor de totstandkoming van dit stappenplan. Het beschrijft per stap welke mogelijkheden de gemeente heeft, welke stakeholders de gemeente kan betrekken en welke keuzes de gemeente kan maken.

Figuur 15. Stappenplan voor opstellen van Transitievisie Warmte

5 Wat nemen we mee uit de participatie?

We hebben in alle participatiebijeenkomsten veel geleerd over wat bewoners en andere partijen belangrijk vinden in de overgang naar een aardgasvrije gemeente. Deelnemers hebben aangegeven waar ze zich zorgen over maken, wat ze is opgevallen in de resultaten van de data-analyse en wat ze belangrijk vinden in de keuze van wijken. Deze bevindingen nemen wij mee in het schrijven van de Transitievisie Warmte.

In de participatie kwam vaak naar voren dat mensen zich zorgen maken over alle veranderingen. De belangrijkste punten zijn de kosten en het gedoe in huis. Ook de onzekerheid die het met zich meebrengt wordt vaak genoemd. We begrijpen dat mensen zorgen hebben. De betaalbaarheid van de overstap naar een andere manier van verwarmen en koken is heel belangrijk. Dit is meegenomen als een van de criteria waarop we buurten gaan aanwijzen. Wij zijn hierover ook in gesprek met de landelijke overheid. Er is nog veel onzeker, maar we nemen Utrechters en andere belanghebbenden zo goed mogelijk mee in het proces. Op die manier zijn mensen op de hoogte van wat er speelt en wat het voor hen betekent.

Zakelijke belanghebbenden, maar ook bewoners, hebben veel met ons meegedacht in het analyseren van de data. Deze gegevens gebruiken we voor het onderzoeken van de alternatieven voor een aardgasvrije warmtevoorziening. Op verschillende momenten konden mensen, in een afgeschermde omgeving, zelf met de data werken. Ook hebben we een expertsessie georganiseerd. Met behulp van de ideeën van deelnemers hebben we dingen logischer opgeschreven of beter toegelicht. Ook is duidelijker gemaakt welke aannames er in het model zitten dat wordt gebruikt voor de analyses.

Tot slot hebben we deelnemers in verschillende bijeenkomsten en op andere manieren gevraagd wat zij belangrijk vinden in het kiezen van buurten waar we als eerste aan de slag gaan met aardgasvrij. Er zijn veel factoren genoemd die we kunnen meenemen in deze afweging, zoals kosten, de planning voor vervanging van gasleidingen en riool, bouwjaar van woningen en hoeveel woningen corporaties in een buurt hebben. Een aantal van deze zaken nemen we wel mee en een aantal niet. We hebben geleerd dat het belangrijk is dat we goed uitleggen waarom we bepaalde keuzes maken. Deze zullen we daarom in de Transitievisie Warmte uitgebreid toelichten.

We merken dat het een ingewikkeld onderwerp is. Mensen willen snappen waarom dingen besloten worden en willen soms ook gewoon meer weten. Naast dat we hulp aanbieden (bijvoorbeeld op Jouw Huis Slimmer) over wat je nu al kan doen, bekijken we ook of we sessies kunnen organiseren over de warmtetransitie, zodat mensen meer kunnen leren over het onderwerp en wat er allemaal bij komt kijken.

6 Planning voor de toekomst

Met het afronden van de data-analyses en de resultaten van de participatie, gaan we naar de fase van Afwegen. Het gaat om een afweging van criteria als betaalbaarheid (maatschappelijk en individueel), robuustheid (is de beoogde oplossing voor een buurt/wijk toekomstbestendig) en minimaliseren van overlast/gedoe. Uiteindelijk leiden de analyses en inzichten tot een voorstel voor de Raad in welke buurten we voor 2030 kunnen gaan starten met het aardgasvrij maken van de stad.

We brengen de Transitievisie Warmte in twee delen naar de Raad. Deel I gaat over de WAT-kaarten en publieke waarden bij de aanleg en uitbreiding van warmtenetten. Daarnaast staan in dit eerste deel ook de criteria waarmee we in deel II een afweging kunnen maken voor de volgorde van buurten. De uitgangspunten en kaders bieden al de mogelijkheid om toekomstbestendige keuzes te maken. Met de warmteprofielen kunnen partijen al aan de slag, bijvoorbeeld bij het (stapsgewijs) isoleren van gebouwen.

Als de Transitievisie Warmte deel I en II zijn vastgesteld, gaan we aan de slag in de eerste buurten; samen met de betrokken inwoners en bedrijven stellen we Wijkuitvoeringsplannen op. Hieraan is een uitgebreid participatietraject gekoppeld. In deze fase zal de definitieve keuze voor het alternatief voor aardgas worden vastgesteld door de raad. Op dit moment doen we al eerste ervaring op met de gebiedsgerichte aanpak in Overvecht-Noord en Utrecht Science Park. Deze ervaringen nemen we mee in de aanpak van de nieuwe buurten.

Commissie Stad en Ruimte

Dossiernummer	1841
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	6.1
Omschrijving	Raadsbrief Transitievisie warmte resultaten onderzoek aardgasvrije bedrijventerreinen
ID	1895
Behandelend ambtenaar	I. van Diest
Telefoon	14 030
E-mail	inge.van.diest@utrecht.nl
Datum collegebesluit	20 april 2021
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Volksgezondheid en milieu
Portefeuillehouder	Wethouder Van Hooijdonk
Beleidsveld	Energie
Referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Manon Leenders/Wonen, Energie, Groen, Openbare Ruimte/030-2863710

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Stad en Ruimte	**29 april 2021**
Gemeenteraad	3 juni 2021

Voorgesteld besluit

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	I. van Diest	**Datum**	20 april 2021
Doorkiesnummer	14 030	**Kenmerk**	6807155/20210413/1000/ID
E-mail	inge.van.diest@utrecht.nl	**Onderwerp**	Transitievisie warmte: resultaten onderzoek aardgasvrije bedrijventerreinen
Bijlage(n)	1	**Beleidsveld**	Energie

Geachte leden van de raad,

Op 11 maart jl. heeft u het raadsvoorstel Transitievisie Warmte deel I ontvangen. Voor de Transitievisie Warmte deel I zijn verschillende analyses gemaakt. Een deel van de doorrekeningen van de verschillende buurten is gedaan met het model van het Planbureau voor de Leefomgeving. Dit model is met name geschikt voor buurten waar veel woningen staan. Voor gebieden met een grote diversiteit van utiliteitsbouw (de bedrijventerreinen) bleek het model minder geschikt. Daarom heeft het adviesbureau CE Delft, in opdracht van de gemeente Utrecht, modelberekeningen gemaakt van de kosten van verschillende warmteoplossingen voor bedrijventerreinen. De resultaten van dit onderzoek zijn al meegenomen in de Transitievisie Warmte deel I en in de WAT-kaarten. Ten tijde van het verschijnen van de TVW was het definitieve rapport echter nog niet gereed.

Met deze brief willen we u verder informeren over de resultaten van het onderzoek. Het onderzoeksrapport 'Duurzame bedrijventerreinen Utrecht, Routes naar CO_2-vrije bedrijventerreinen' (zie bijlage) wordt toegevoegd aan de stukken van Transitievisie Warmte deel I. CE Delft heeft aanvullend onderzoek gedaan voor negen bedrijventerreinen: Oudenrijn, Papendorp-Noord, Cartesius (Werkspoorkwartier), De Wetering, Haarrijn, Demkade, Lage Weide, Kanaleneiland en Nieuw-Overvecht.

Inzichten uit het onderzoek Duurzame bedrijventerreinen
In dit onderzoek heeft CE Delft de huidige bebouwing in kaart gebracht en daaraan gekoppeld de ouderdom van de panden, type gebruik, verwachte energievraag, potentie voor warmtebesparing door isolatie en kansrijke duurzame warmteoplossingen. De kosten voor de warmteoplossing zijn doorgerekend met als doel per bedrijventerrein een eerste inzicht te krijgen in de kosten van de verschillende warmteoplossingen.
Uit het onderzoek blijkt dat de potentie voor warmtebesparing van bedrijfspanden fors is. Het is afhankelijk van de ouderdom van de gebouwen hoeveel er bespaard kan worden. In gebieden met relatief veel oudere bebouwing is het warmtegebruik per vierkante meter en de besparingspotentie het hoogst. Bedrijventerreinen zijn over het algemeen niet homogeen, maar zijn opgebouwd uit (clusters van) panden met diverse bouwjaarcategorieën. Met uitzondering van De Wetering en Haarrijn, deze bedrijventerreinen zijn volledig na 1995 gebouwd.

Beperkt gebruik van aardgas voor bedrijfsprocessen
Het grootste deel van het aardgas wordt gebruikt voor ruimteverwarming. Op drie bedrijventerreinen is het gebruik van aardgas voor bedrijfsprocessen significant; het gaat om Oudenrijn, Papendorp-Noord en Haarrijn. Het aandeel procesgas is hier aanzienlijk, doordat daar één of enkele industriële bedrijven zijn gevestigd. Op de andere terreinen is het aandeel procesgas maximaal 6% van het totaal. CE Delft concludeert dat weinig van de aanwezige processen om hoge temperatuur warmte vragen. Elektrificatie van deze bedrijfsprocessen is technisch mogelijk, maar vergt uiteraard investeringen. Uitzonderingen zijn bedrijven die voor hun productieproces zeer hoge temperatuur warmte nodig hebben, zoals chemiebedrijf BASF in Oudenrijn. Voor dit bedrijf zijn individuele oplossingen nodig, zoals bijvoorbeeld duurzame gassen.

Nog geen duidelijk duurzaam alternatief per bedrijventerrein
Voor de meeste bedrijventerreinen is een warmtenet op hoge temperatuur of midden temperatuur de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten. Voor een aantal bedrijventerreinen, met veel bebouwing van na 1990, zijn individuele warmtepompen de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten. Belangrijke conclusie in dit onderzoek is dat de maatschappelijke kosten van de verschillende oplossingen zo dicht bij elkaar liggen dat op basis van de onderzoeksresultaten geen keuze kan worden gemaakt voor de beste techniek.

Overstap vraagt hoge investeringen
De goedkoopste aardgasvrije oplossingen per bedrijventerrein in 2030 zijn, wat betreft maatschappelijke kosten, vergelijkbaar met de kosten van hr-ketels op aardgas in 2030. Uit kosten-perspectief zou het daarom voor de maatschappij geen belemmering moeten zijn om over te stappen van aardgas naar het duurzame alternatief. Echter zijn de prijzen voor de hr-ketel gebaseerd op een forse prijsstijging van de aardgasprijs (met 32% tot 2030) en vergt de overstap naar aardgasvrij in veel gevallen hoge initiële investeringen. In de berekening van de maatschappelijke kosten is nog geen rekening gehouden hoe de kosten verdeeld worden over de maatschappij en de uiteindelijke kosten voor de eindgebruiker.

Vervolgstappen
Het onderzoek van CE Delft heeft ons veel informatie opgeleverd en een basis gegeven voor (het versterken van) de strategie richting CO_2-neutrale en aardgasvrije bedrijventerreinen langs 3 sporen:

1. Het Energieloket voor zakelijk en maatschappelijk vastgoed

Via het Energieloket helpen wij bedrijven, die concrete stappen willen zetten in de energietransitie. Het loket verlaagt de drempel voor bedrijven om aan de slag te gaan met verduurzaming. Bij het loket kunnen bedrijven terecht met vragen en subsidie voor maatwerkadvies. In de raadsbrief Subsidie Energieloket van 11 december 2020 hebben wij u hierover geïnformeerd. De beschikbare subsidie en diensten van het energieloket brengen we bij bedrijven en maatschappelijk vastgoed onder de aandacht, zodat er optimaal gebruik wordt gemaakt van de regeling. De onderzoekresultaten delen we met bedrijven en ondernemersverenigingen en vormen de basis voor het gesprek over CO_2-neutrale en aardgasvrije bedrijven.

2. Starten met het aardgasvrij maken van cluster van bedrijven

In het voorstel voor de Transitievisie Warmte hebben we aangegeven op basis van 3 criteria buurten te selecteren waar we starten met Wijkuitvoeringsplannen: betaalbaarheid voor de eindgebruiker, robuustheid van de beoogde oplossing en zo min mogelijk overlast en gedoe voor gebouweigenaren en -gebruikers. Ook de bedrijventerreinen worden beoordeeld op deze criteria. Uit het onderzoek van CE Delft blijkt nog geen duidelijke voorkeur per bedrijventerrein voor een duurzaam alternatief. Omdat er op basis van dit onderzoek geen robuuste oplossing naar voren komt, lijkt het nu volgens de criteria geen logische plek om te starten met een wijkuitvoeringsplan.

In de Transitievisie Warmte benadrukken we ook het belang van ervaring op doen met de gemeentelijke regierol bij realisatie van collectieve warmtenetten. Natuurlijke vervangingsmomenten en gebiedsontwikkelingen bieden een kans om ervaring op te doen in projecten. Nieuwe inzichten en ervaring benutten we voor een volgende versie van de Transitievisie Warmte en het aanwijzen van volgende gebieden waar een aanpak start.

De opgaven op bedrijventerreinen is niet te vergelijken met een woonwijk, maar er liggen wel forse kansen voor CO_2-reductie. Daarom is het van belang om ook op de bedrijventerreinen te starten met een leertraject, door het uitwerken van plannen naar een aardgasvrij bedrijvengebied. We gaan daarom actief op zoek naar kansrijke clusters van bedrijven om hiermee te starten. Daarvoor voeren we gesprekken met belangrijke stakeholders (zoals bedrijven en ondernemersverengingen) en geïnteresseerde partijen over de start van projecten voor realisatie van een (collectieve) warmteoplossing. Daarnaast zijn er projecten mogelijk in gebieden waar renovaties plaatsvinden, om zo aansluiting te vinden bij natuurlijke vervangingsmomenten.

3. Energiecontroles

In 2021 zet de gemeente stevig in op het controleren van kantoren op het naleven van energiewetgeving en voldoen aan de aankomende Label C verplichting. De kantorenaanpak bestaat uit zowel het vooraf informeren en stimuleren als het na 2023 handhaven van de verplichting.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Duurzame bedrijventerreinen Utrecht

Routes naar CO_2-vrije bedrijventerreinen

CE Delft

Committed to the Environment

Duurzame bedrijventerreinen Utrecht

Routes naar CO_2-vrije bedrijventerreinen

Dit rapport is geschreven door:
Nanda Naber, Thijs Scholten, Joeri Vendrik, Chris Jongsma

Delft, CE Delft, februari 2021

Publicatienummer: 21.200308.014

Gemeenten / Bedrijventerreinen / Energievoorziening / Warmte / Duurzaam / Vraag / Aanbod / Kosten / Kooldioxide / Afname / Meetmethode
VT: CEGOIA-tool

Opdrachtgever: Gemeente Utrecht
Uw kenmerk: 2020-OOR-036

Alle openbare publicaties van CE Delft zijn verkrijgbaar via www.ce.nl

Meer informatie over de studie is te verkrijgen bij de projectleider Nanda Naber (CE Delft)

© copyright, CE Delft, Delft

CE Delft
Committed to the Environment

CE Delft draagt met onafhankelijk onderzoek en advies bij aan een duurzame samenleving. Wij zijn toonaangevend op het gebied van energie, transport en grondstoffen. Met onze kennis van techniek, beleid en economie helpen we overheden, NGO's en bedrijven structurele veranderingen te realiseren. Al 40 jaar werken betrokken en kundige medewerkers bij CE Delft om dit waar te maken.

Inhoud

	Samenvatting	4
1	Inleiding	8
	1.1 Aanleiding onderzoek	8
	1.2 Doel en scope	8
2	Kenmerken bedrijventerreinen	10
	2.1 Oppervlaktes en functies gebouwen	10
	2.2 Leeftijd panden	11
	2.3 Huidige warmtetechniek	13
	2.4 Beschikbare warmtebronnen	13
	2.5 Potentieel zon op daken	14
	2.6 Ontwikkelingen op bedrijventerreinen	16
3	Huidig energieverbruik	17
	3.1 Methode	17
	3.2 Huidig energieverbruik per bedrijventerrein	17
4	Oplossingsrichtingen	20
	4.1 Inleiding	20
	4.2 Verduurzamen processen	20
	4.3 Duurzame warmte-opties	21
	4.4 Energiebesparing op warmte	24
5	Kosten energievoorziening	28
	5.1 Maatschappelijke kosten	28
	5.2 Eindgebruikerskosten	31
6	Routekaart naar CO_2-vrij	34
7	Conclusies	39
	7.1 Kansrijke routes voor CO_2-vrije terreinen	39
	7.2 Verduurzamen van processen	39
8	Referenties	41
A	Methode bepalen energieverbruik	42
	A.1 Methode voor inschatting van het energiegebruik	42
	A.2 Aardgas in processen	46
	A.3 Top-down validatie uitkomsten	47
	A.4 Overzicht kengetallen	51

B	Overzicht energieverbruik	57
C	Oplossingsrichtingen	61
	C.1 Warmtenet	61
	C.2 All electric	61
	C.3 Duurzaam gas	62
D	Isolatiemaatregelen	64
E	CEGOIA	66
	E.1 Korte omschrijving CEGOIA	66
	E.2 Uitgangspunten	67
	E.3 Hoe werkt CEGOIA?	70
F	Factsheets	71
G	Routekaart	72

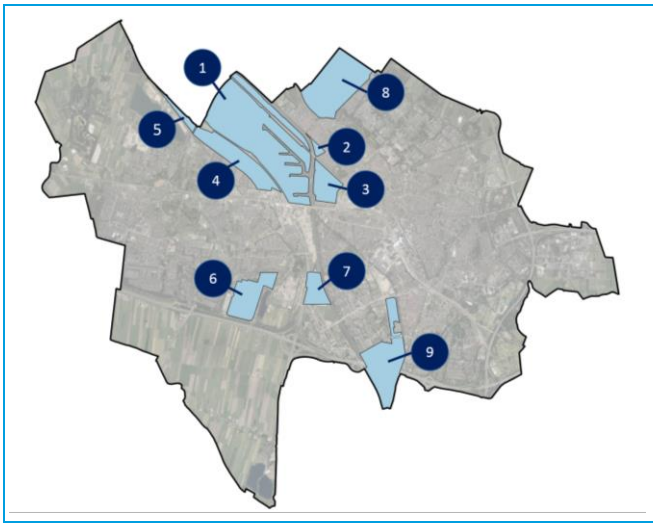
Samenvatting

Aanleiding van het onderzoek

De gemeente Utrecht streeft ernaar om zo snel mogelijk klimaatneutraal te zijn en heeft de ambitie om vóór 2030 40.000 gebouwen aardgasvrij te maken. Het gaat dan voornamelijk om woningen, maar ook om maatschappelijk vastgoed en bedrijfsgebouwen. Voor het uitwerken van een strategie richting aardgasvrije bedrijventerreinen heeft de gemeente Utrecht behoefte aan een goed overzicht van het (type) energiegebruik bij bedrijven op de negen, voor dit onderzoek geselecteerde, bedrijventerreinen en de bijbehorende verduurzamingsmogelijkheden naar CO_2-vrij. De bedrijventerreinen zijn door de gemeente Utrecht geselecteerd op basis van hun aardgasverbruik.

Doel en scope

Het doel van dit onderzoek is om van al deze bedrijventerreinen inzichtelijk te krijgen hoeveel en wat voor energie er wordt gebruikt, waarbij het gaat om elektriciteits- en gasverbruik. Vervolgens wordt per bedrijventerrein in kaart gebracht wat de opties zijn voor een duurzame energievoorziening en wat de kosten hiervan zijn. De bedrijventerreinen die in dit onderzoek zijn meegenomen, zijn weergegeven op onderstaande kaart.

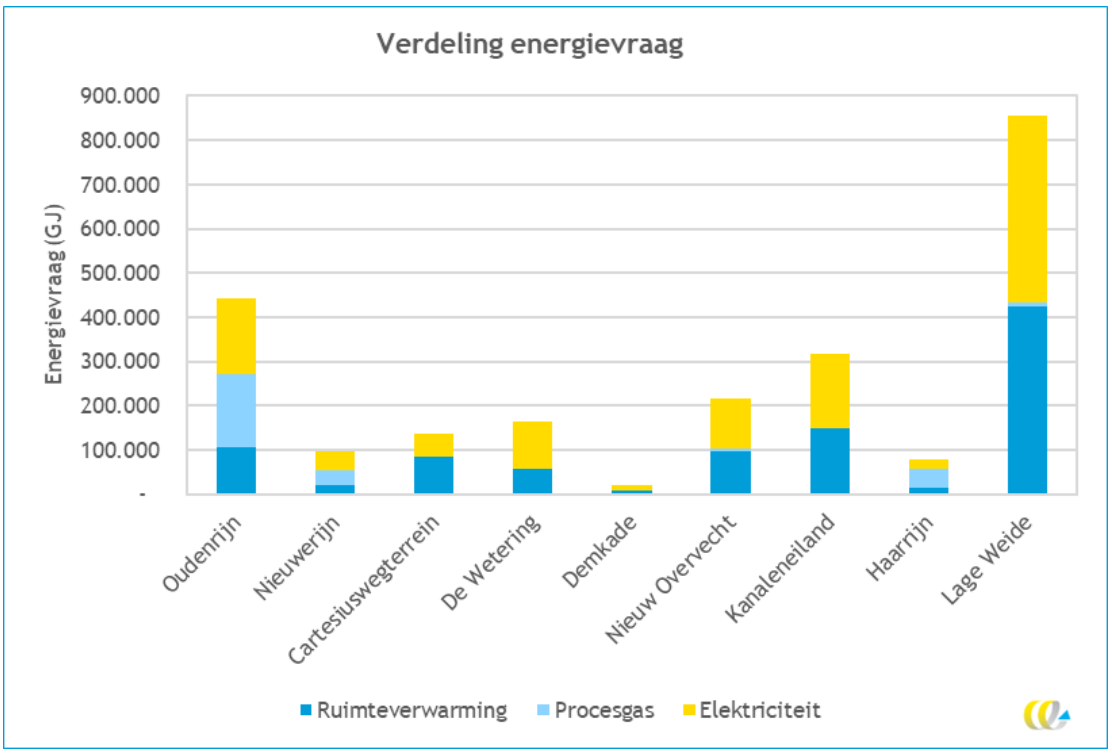

1. Lage Weide
2. Demkade (Demka terrein)
3. Cartesiuswegterrein
4. De Wetering
5. Haarrijn
6. Oudenrijn
7. Nieuwerijn (Papendorp)
8. Nieuw Overvecht
9. Businesseiland Kanaleneiland

Voor alle bedrijventerreinen die zijn meegenomen in dit onderzoek is een factsheet gemaakt, waarin de kenmerken van het bedrijventerrein zijn opgenomen en de kansrijke routes naar CO_2-vrij zijn weergeven. Daarnaast is een routekaart opgesteld om de bedrijven, de gemeente en overige stakeholders verder te helpen met het maken van een plan naar een CO_2-vrij bedrijventerrein.

Huidig energieverbruik

Het huidige energieverbruik is bepaald op basis van openbare data en de database van VTH (Vergunningen, Toezicht en Handhaving), die de gemeente beschikbaar heeft gesteld. Wanneer van bepaalde gebouwen of bedrijven geen energiedata beschikbaar waren, is op basis van oppervlak, bouwjaarcategorie en functie van de gebouwen, een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van het huidige energiegebruik. De resultaten van de huidige energievraag per bedrijventerrein zijn weergeven in de volgende figuur. Op slechts drie bedrijventerreinen bestaat een aanzienlijk deel van het gasverbruik uit procesgas.

Oplossingsrichtingen

Er zijn drie hoofdroutes als alternatief voor verwarmen met aardgas:
1. Overschakelen op een warmtenet.
2. Overschakelen op een all electric-oplossing.
3. Het aardgas vervangen door groengas of waterstof.

Voor het bepalen van de duurzame warmte-optie zijn de volgende factoren meegenomen:
- energievraag;
- oppervlaktes en functies gebouwen;
- huidige gebouwschil;
- huidige warmtetechniek;
- beschikbare warmtebronnen;
- warmtevraagdichtheid.

De mogelijkheden en kosten voor energiebesparing zijn in grote mate bepalend voor de economisch meest efficiënte duurzame warmtetechniek. In dit onderzoek zijn twee isolatieniveaus meegenomen:
- minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5[1];
- maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5.

Isolatie kan tot forse besparing van de warmtevraag leiden op de bedrijventerreinen. Het is afhankelijk van de leeftijd van de panden hoeveel bespaard kan worden. Voor LT-warmte-oplossingen is het nodig om de gehele schil naar een Rc-waarde van 3,5 te isoleren. Op de bedrijventerreinen waar het merendeel van de gebouwen is gebouwd ná 1990, zijn minder isolerende maatregelen nodig om het bedrijventerrein geschikt te maken voor LT-warmte. Dit geldt voor de terreinen De Wetering, Haarrijn, Demkade en Ouderrijn. Op sommige bedrijventerreinen, zoals Nieuw Overvecht, is een gedeelte van de bebouwing ná 1990 gebouwd en daarmee al geschikt voor LT-verwarming. Ook met het toepassen van een efficiëntere warmtetechniek kan veel energie worden bespaard, dit geldt voornamelijk voor de elektrische warmtepomp en in mindere mate voor de hybride warmtepomp, waar een deel van de warmte met de hr-ketel wordt opgewekt. Bij het toepassen van de wko is nog heel weinig 'nieuwe' energie nodig, omdat de meeste warmte en koude wordt hergebruikt.

Elektrificatie is in de meeste gevallen de meest logische optie voor het verduurzamen van de industriële processen. Voor de meeste van de gebruikte processen op de bedrijven-terreinen zijn al elektrische alternatieven commercieel verkrijgbaar. De elektrische apparaten hebben dezelfde functionaliteit als de huidige gasgestookte apparatuur.
De overstap naar elektrische apparaten heeft wel wat aandachtspunten, namelijk een vereiste investering, de prijs van elektriciteit ten opzichte van het huidige aardgas, en de netaansluiting die mogelijk verzwaard moet worden.

Kosten energievoorziening

Een belangrijke factor voor de keuze voor een bepaalde warmteoptie zijn de kosten.
Deze kosten kun je onderverdelen in twee typen:
- Maatschappelijke kosten: Alle kosten die de maatschappij moet maken ongeacht degene die de investeringen moet doen of wie de voordelen krijgt. Onder maatschappelijke kosten valt bijvoorbeeld de aanleg van het warmtenet of het verzwaren van het elektriciteitsnet.
- Eindgebruikerskosten: De eindgebruikerskosten en baten resulteren in de businesscase voor bedrijven. Deze is gebaseerd op kosten die zij moeten maken om hun warmte-voorziening en/of processen van het aardgas af te krijgen en de baten die dit oplevert.

Binnen dit project zijn de maatschappelijke en eindgebruikerskosten beiden berekend.
Bevindingen met betrekking tot de kosten zijn:
- De maatschappelijke kosten van duurzame warmteopties liggen over het algemeen dicht bij elkaar. Op basis van deze kosten kan daarom nog geen keuze worden gemaakt voor een techniek.
- De maatschappelijk goedkoopste CO_2-vrije opties per bedrijventerrein in 2030 zijn qua kosten vergelijkbaar met de kosten van hr-ketels op aardgas in 2030. Uit kosten-perspectief zou het daarom voor de maatschappij geen belemmering moeten zijn om over te stappen. Wél zijn er vaak hoge initiële investeringen nodig.

[1] Een Rc-waarde van 3,5 van de gehele schil, staat ongeveer gelijk aan energielabel B voor het gehele pand.

- In het algemeen zijn HT/MT-warmtenetten het goedkoopste voor eindgebruikers, maar de beschikbaarheid van restwarmte is beperkt. Het technisch potentieel van geothermie is wel hoog, maar deze warmte is niet op korte termijn beschikbaar.
- LT-oplossingen zijn voornamelijk interessant op terreinen met gebouwen die na 1995 zijn gebouwd, aangezien hier minder/geen isolatie nodig is.

Routekaart naar CO_2-vrij

Binnen dit onderzoek is een eerste stap gezet om de energievraag per bedrijventerrein in kaart te brengen en de mogelijkheden te verkennen naar een CO_2-vrij bedrijventerrein. Er is binnen dit onderzoek nog geen keuze gemaakt wat de beste oplossing is per bedrijventerrein en hoe deze oplossing gerealiseerd moet worden. Er is wel een routekaart opgesteld waarmee elk bedrijventerrein aan de slag kan om een plan naar CO_2-vrij op te stellen.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek

Gemeenten moeten uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte hebben opgesteld. Deze visie geeft aan in welke volgorde wijken van het aardgas af gaan en wat de beoogde alternatieve energie-infrastructuur is voor wijken die in 2030 CO_2-vrij moeten zijn. De gemeente Utrecht streeft ernaar om zo snel mogelijk klimaatneutraal te zijn en heeft de ambitie om vóór 2030 40.000 gebouwen aardgasvrij te maken. Het gaat dan voornamelijk om woningen, maar ook om maatschappelijk vastgoed en bedrijfsgebouwen.
Om te komen tot keuzes en prioritering van buurten heeft Utrecht met het Vesta MAIS-model analyses gemaakt van de kosten voor alternatieven voor aardgas per buurt (Gemeente Utrecht, 2020). Dit levert goede inzichten op voor buurten met veel woningen, maar niet voor het CO_2-vrij maken van bedrijventerreinen. Voor het uitwerken van een strategie richting CO_2-vrije bedrijventerreinen heeft de gemeente Utrecht behoefte aan een goed overzicht van het (type) energiegebruik bij bedrijven op de negen verschillende bedrijventerreinen en de bijbehorende verduurzamingsmogelijkheden naar CO_2-vrij.

1.2 Doel en scope

Het doel van dit onderzoek is om van al deze bedrijventerreinen inzichtelijk te krijgen hoeveel en wat voor energie er wordt gebruikt. Hierbij gaat het om energieverbruik van aardgas en elektriciteit. Van het gebruik van overige energiedragers is geen data beschikbaar. Hier moet in de uitwerking per bedrijventerrein wel naar worden gekeken. Er wordt per bedrijventerrein in kaart gebracht wat voor duurzame energievoorziening in de toekomst kan worden toegepast en wat de kosten hiervan zijn.

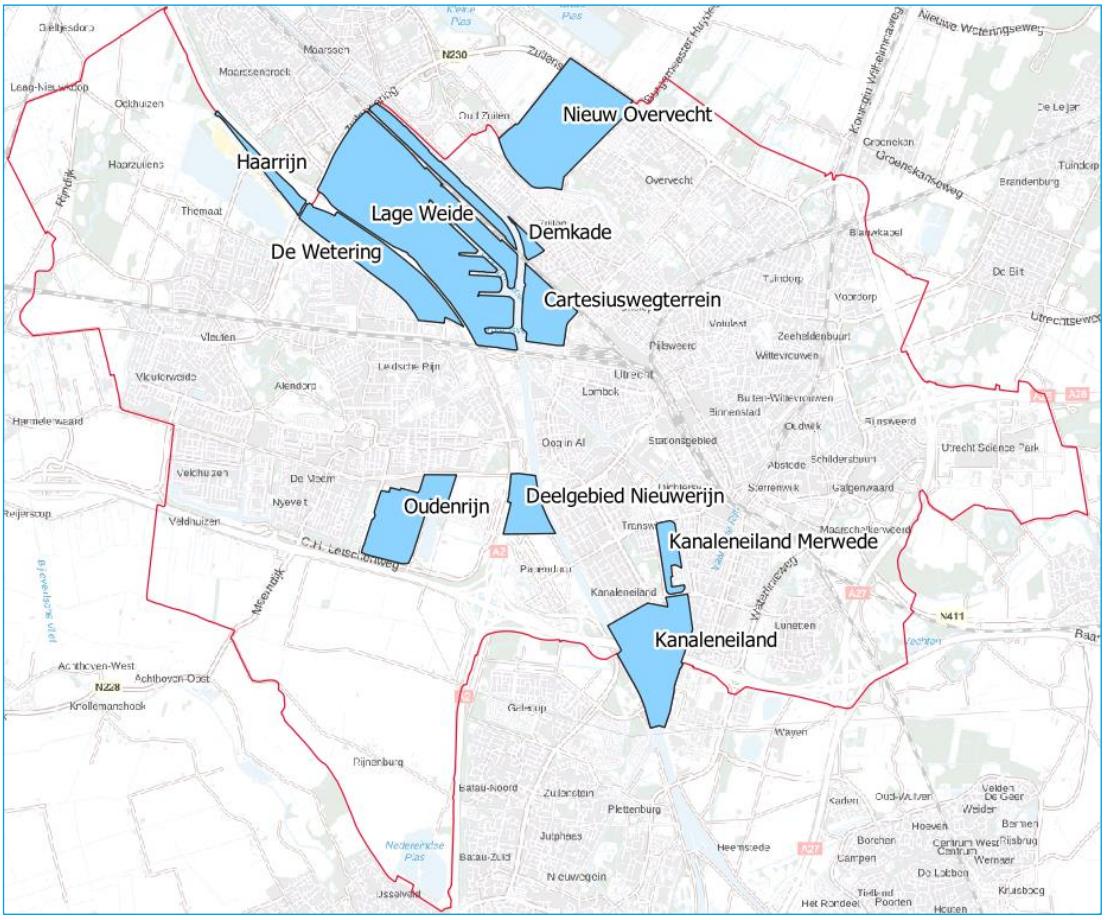
Er wordt openbare data gebruikt en daarnaast de database van VTH (Vergunningen, Toezicht en Handhaving), die de gemeente beschikbaar stelt. Wanneer van bepaalde gebouwen of bedrijven geen energiedata beschikbaar zijn, wordt op basis van oppervlak, bouwjaarcategorie en functie van de gebouwen, een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van het huidige energiegebruik.

Binnen dit onderzoek worden de volgende Utrechtse bedrijventerreinen meegenomen:
1. Lage Weide
2. Demkade (Demka terrein)
3. Cartesiuswegterrein
4. De Wetering
5. Haarrijn
6. Oudenrijn
7. Deelgebied Nieuwerijn (Papendorp[2])
8. Nieuw Overvecht
9. Businesseiland Kanaleneiland (Kanaleneiland incl. Kanaleneiland Merwede)

De geografische afbakening van elk van deze bedrijventerrein is weergegeven in Figuur 1.

[2] In de rest van het rapport wordt dit bedrijventerrein aangeduid met ‘Nieuwerijn’. In de factsheet wordt de naam Papendorp gebruikt.

Figuur 1 – Ligging en geografische afbakening van de bedrijventerreinen

2 Kenmerken bedrijventerreinen

De bedrijventerreinen hebben elk hun eigen kenmerken, welke een directe invloed hebben op de verduurzaming mogelijkheden. Zo verschillen ze qua grootte, qua type bedrijven en qua bouwjaren. In dit hoofdstuk worden de verschillende kenmerken behandeld die van invloed zijn op de keuze voor een bepaalde duurzame warmtevoorziening. In Hoofdstuk 3 wordt het energieverbruik van de bedrijventerreinen behandeld, uiteraard ook een belangrijke factor die van invloed is op de keuze voor een bepaalde duurzame warmtevoorziening.

2.1 Oppervlaktes en functies gebouwen

Tabel 1 - Overzicht kenmerken terreinen

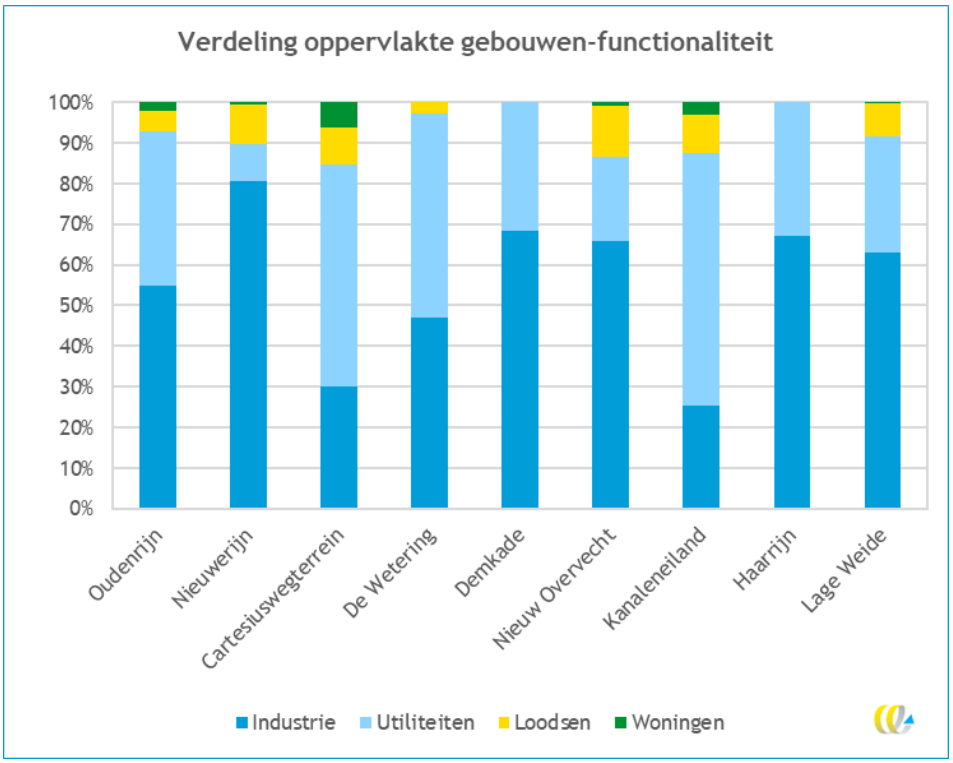
	Aantal panden[3]	Aantal bedrijven	Aantal woningen	Oppervlakte gebouwen (m^2)
Oudenrijn	256	560	6	403.000
Nieuwerijn	31	20	1	77.000
Cartesiuswegterrein	374	578	43	230.000
De Wetering	204	268	-	273.000
Demkade	39	91	-	34.000
Nieuw Overvecht	404	641	9	332.000
Kanaleneiland	217	1.385	219	470.000
Haarrijn	29	38	-	53.000
Lage Wiede	759	1.219	19	1.628.000

De functies van de bedrijven verschillen per bedrijventerrein. Dit heeft invloed op het energieverbruik en de verduurzamingsmogelijkheden van de bedrijven. Figuur 2 geeft per bedrijventerrein een opdeling naar functionaliteit. Op sommige terreinen, zoals Kanaleneiland en Cartesiuswegterrein, zijn voornamelijk utiliteitsgebouwen[4] aanwezig. Terwijl op andere terreinen, zoals Nieuwerijn, vooral industrie aanwezig is. De functies die apart in de figuur worden weergegeven zijn industrie, utiliteiten, loodsen, en woningen, omdat deze categorieën qua energieverbruik sterk van elkaar verschillen. Loodsen worden apart weergegeven, omdat hun warmtevraag over het algemeen lager ligt dan dat van andere functies.

[3] Hierin zijn enkel de panden meegenomen met een oppervlakte van groter dan 20 m^2.

[4] Hieronder vallen gebouwen met de functie: kantoor, logies, gezondheidszorg, bijeenkomst, onderwijs, sport, cel en overige utiliteitsgebouwen.

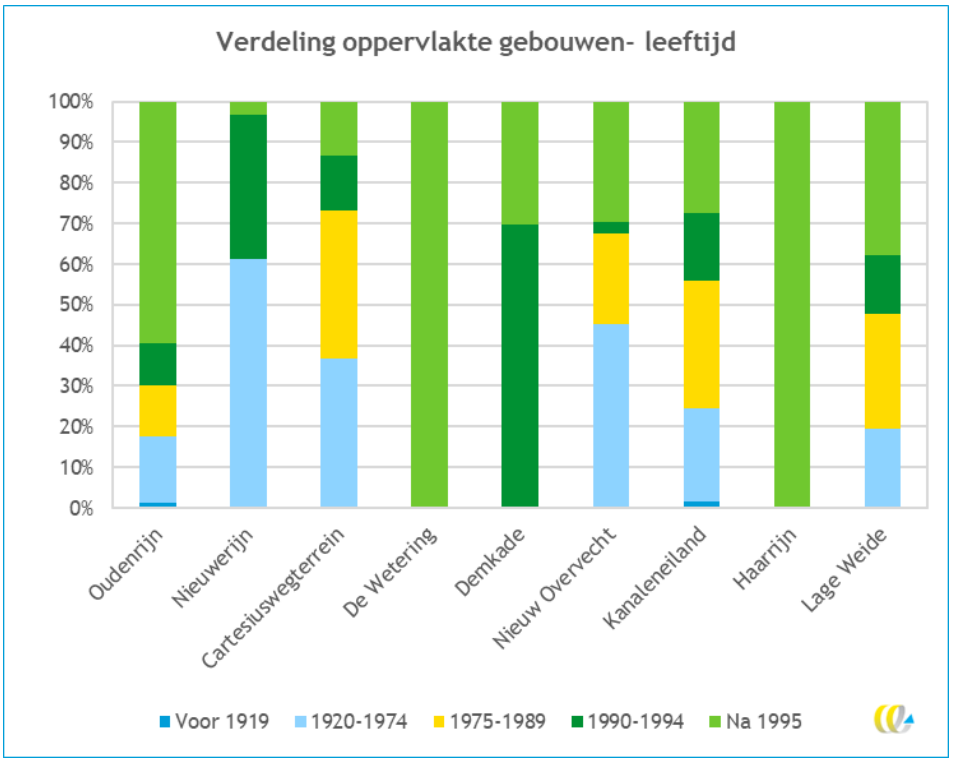
Figuur 2 - Verdeling oppervlakte gebouwen naar functionaliteit, per bedrijventerrein

2.2 Leeftijd panden

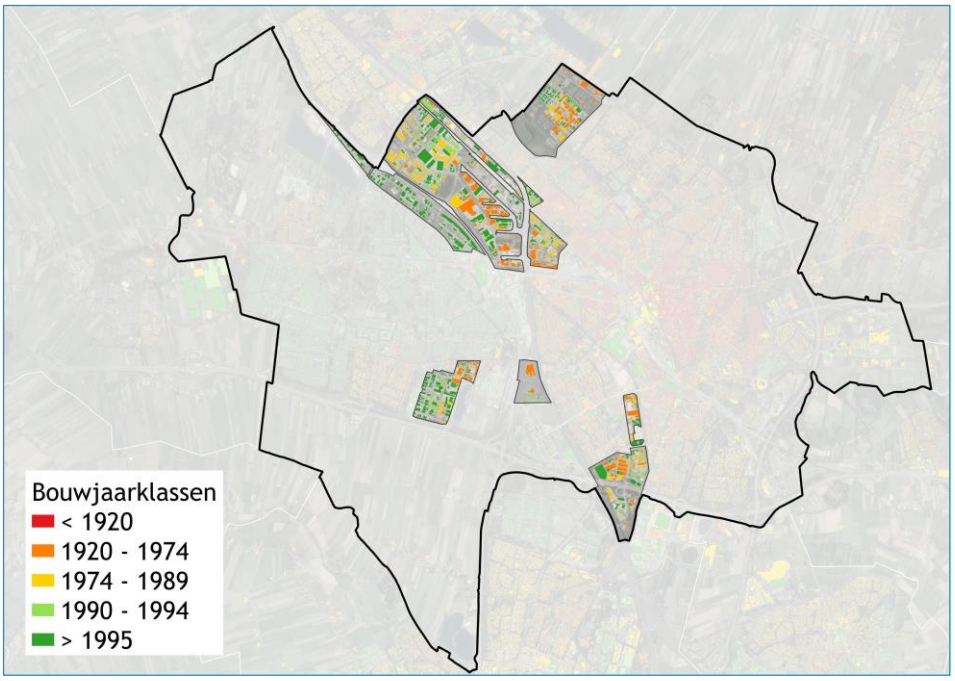
De leeftijd van de panden is relevant voor het energieverbruik en de verduurzamingsopties. Op de terreinen De Wetering, Demkade en Haarrijn, zijn bijna alleen maar nieuwe panden aanwezig. Op de terreinen Nieuwerijn, Nieuw Overvecht en Cartesiuswegterrein zijn veel oude panden, waardoor hier — naar verwachting — nog veel potentieel is voor energie-besparing.

Figuur 3 - Verdeling oppervlakte gebouwen naar leeftijd, per bedrijventerrein

In Figuur 4 zijn de bouwjaarklassen weergegeven op een kaart.

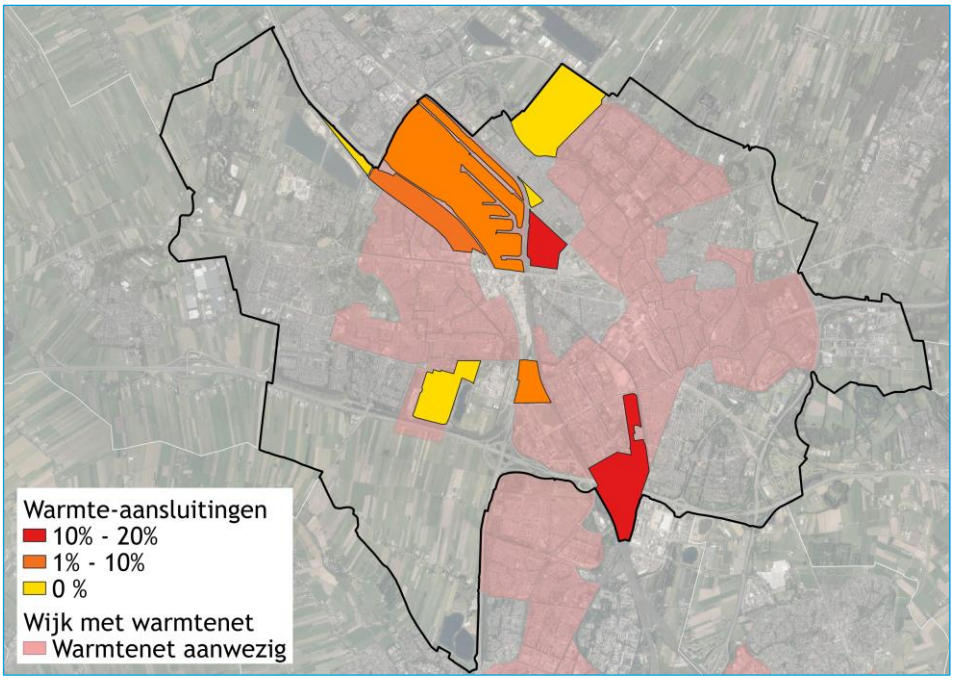
Figuur 4 - Bouwjaarklassen bedrijventerreinen

2.3 Huidige warmtetechniek

Momenteel wordt verreweg het grootste deel van alle panden verwarmd met aardgas. Op vijf van de negen bedrijventerreinen zijn wel panden met een warmteaansluiting, maar hier gaat het maar om een klein deel van de panden. Op Kanaleneiland heeft 17% van de gebouwen een warmteaansluiting en op het Cartesiuswegterrein is dit 16%. Op Nieuwerijn, De Wetering en Lage Weide is het aandeel warmteaansluitingen 10% of lager. Ook bij bedrijventerreinen die zelf geen warmteaansluitingen hebben is er in de aanliggende wijk een warmtenet aanwezig. Dit betreft vaak niet de gehele wijk, maar een gedeelte hiervan. Het biedt wel kansen om het warmtenet door te trekken naar het bedrijventerrein om deze in de toekomst te laten overschakelen op een warmtenet.

Figuur 5 - Aandeel warmte-aansluitingen per bedrijventerrein en aanwezigheid warmtenetten in de overige wijken in Utrecht

2.4 Beschikbare warmtebronnen

In deze studie nemen we de volgende potentiële warmtebronnen mee:
- lagetemperatuurrestwarmte;
- hogetemperatuurrestwarmte;
- geothermie;
- wko;
- aquathermie.

Het potentieel van deze bronnen is in kaart gebracht in de studie ‘Hernieuwbare warmte-bronnen in de gemeente Utrecht’(Greenvis, 2019). Dit potentieel wordt gebruikt in deze studie. Voor een inschatting van de technische mogelijkheid van het toepassen van wko op een bedrijventerrein maken we gebruik van de WarmteAtlas van RVO (RVO, 2020b). In Tabel 2 is per warmtebron per bedrijventerrein weergegeven of deze technisch beschikbaar is op het bedrijventerrein zelf. Het is afhankelijk van de bodem of geothermie of een wko-systeem mogelijk op een terrein mogelijk is. Voor HT-restwarmte en LT-restwarmte is een

restwarmtebron nodig. Voor de hogetemperatuurwarmtebronnen, HT-restwarmte en geothermie, geldt dat de bron niet op het bedrijventerrein zelf hoeft te liggen, om er gebruik van te kunnen maken. Wel is het interessant om te weten of er op het terrein zelf een bron beschikbaar is, omdat dit de kans dat het potentieel van de bron kan worden gebruikt op het terrein zelf wel groter is. Daarnaast kan er bij beschikbaarheid van een bron op eigen terrein, ook een onderzoek worden gestart naar het benutten van de bron.

Tabel 2 - Technisch beschikbare warmtebronnen op het bedrijventerrein zelf

Bedrijventerrein	LT-warmte	HT-restwarmte	Geothermie	Wko	Aquathermie
Lage Weide	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Demkade (Demka terrein)	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja
Cartesiuswegterrein	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja
De Wetering	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja
Haarrijn	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja
Oudenrijn	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Nieuwerijn (noordelijke deel)	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja
Nieuw Overvecht	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja
Businesseiland Kanaleneiland	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja

Er loopt in de gemeente al een warmtetransportnet die in de buurt van alle bedrijventerreinen ligt. Voor alle bedrijventerreinen is het technisch mogelijk om aan te sluiten op dit HT-transportnet. Het totale aanbod uit de hogetemperatuurrestwarmtebronnen is echter bij lange na niet genoeg om de warmtevraag van alle bedrijventerreinen te dekken. Wanneer het voor een bedrijventerrein gunstig is om gebruik te maken van deze restwarmte, moet er dus eerst nog onderzoek worden gedaan naar de daadwerkelijk beschikbare warmte voor dat bedrijventerrein. Het potentieel aan geothermie is wel een stuk hoger. Hiermee is het technisch mogelijk om ongeveer de hele huidige warmtevraag van de gemeente te kunnen invullen(Greenvis, 2019).

Voor aquathermie geldt dat het potentieel in de gemeente vrij hoog ligt voor thermische energie uit oppervlaktewater (TEO). De verwachting is dat 62% van de huidige warmtevraag van de gemeente hiermee kan worden ingevuld(Greenvis, 2019). Dit komt voornamelijk door het Amsterdam-Rijnkanaal en het Merwedekanaal die door Utrecht stromen. Deze waterwegen lopen allen door, of in de buurt van, elk bedrijventerrein. Daarom is het potentieel van het gebruik van deze warmte voor elk bedrijventerrein aanwezig. De brontemperatuur is wel zeer laag (12-20°C) waardoor een seizoensbuffer in ieder geval nodig is (zoals een wko) om de techniek efficiënt in te kunnen zetten in de winter.

2.5 Potentieel zon op daken

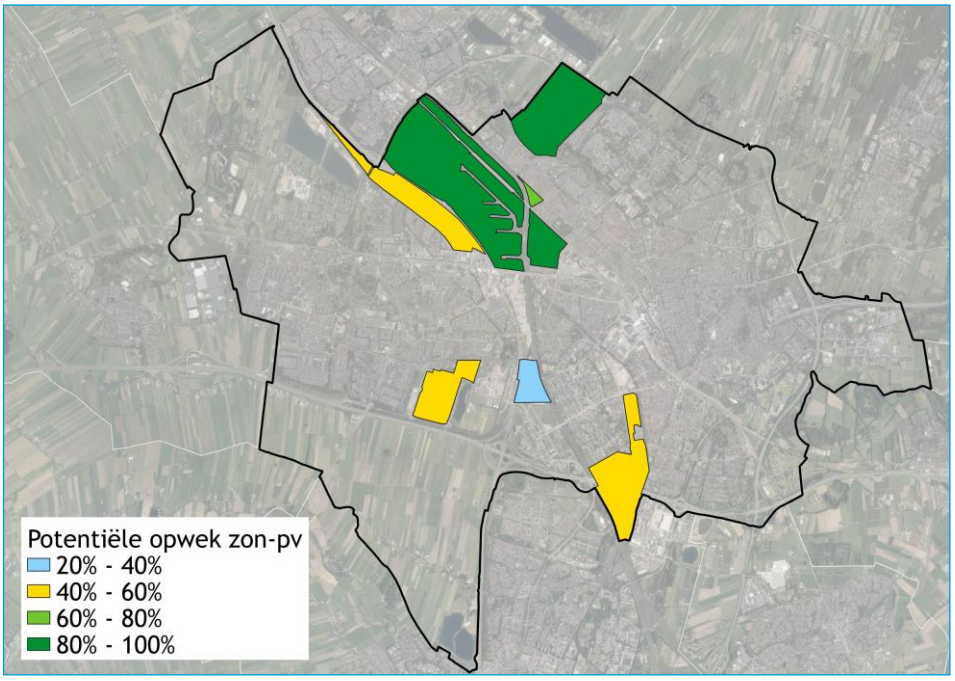
Binnen dit onderzoek is per bedrijventerrein berekend wat het potentieel is van zon op daken. Dit is gedaan op basis van het beschikbare dakoppervlak en de kengetallen die Over Morgen in haar studie voor de gemeente heeft gebruikt voor het bepalen van het potentieel aan zon-pv (Overmorgen, 2020). Zij gaan ervan uit dat 50% van het dakoppervlak van grote daken kan worden benut door zon-pv. In de analyses van het Nationaal Programma RES wordt uitgegaan van een benuttingspercentage van 30%. Met 50% ga je uit van een vrij optimistische inschatting van het potentieel. De gemeente Utrecht laat momenteel een onderzoek uitvoeren door Greenspread om te berekenen wat een realistisch potentieel is voor de benuttingsgraad van het dakoppervlak voor zon-pv.

In Tabel 3 is per bedrijventerrein weergegeven wat de potentiële opwek is van zon-pv op daken bij een benuttingsgraad van 50% en hoeveel procent deze opwek kan dekken van het huidige elektriciteitsverbruik. In
Figuur 6 is visueel weergegeven hoeveel procent van de potentiële opwek kan bijdragen aan het invullen van het huidige elektriciteitsverbruik per bedrijventerrein.

Tabel 3 - Potentiële opwek zon-pv op daken per bedrijventerrein

Bedrijventerrein	Aantal panden (> 20 m²)	Dakoppervlak (m²)	Potentieel vermogen (MW)	Potentiële jaarproductie (MWh/jr)	Huidig elektriciteits-gebruik (MWh/jr)	Potentiële opwek t.o.v. elektriciteits-verbruik (%)
Oudenrijn	256	296.000	27,8	25.100	48.100	52%
Nieuwerijn	31	53.000	5,0	4.500	12.400	36%
Cartesiuswegterrein	374	164.000	14,9	13.400	14.300	94%
De Wetering	204	211.000	19,6	17.600	29.600	60%
Demkade	39	33.000	3,1	2.800	3.700	76%
Nieuw Overvecht	404	318.000	29,5	26.600	31.600	84%
Kanaleneiland	217	313.000	29,5	26.500	46.700	57%
Haarrijn	29	35.000	3,3	3.000	5.400	55%
Lage Weide	759	1.205.000	113,5	102.100	117.800	87%

Figuur 6 - Percentage potentiële opwek zon-pv op daken ten opzichte van huidig elektriciteitsgebruik

2.6 Ontwikkelingen op bedrijventerreinen

Voor de bedrijventerreinen Haarrijn, Oudenrijn, De Wetering Noord en Zuid zijn er geen plannen met betrekking van sloop en nieuwbouw (Koolen, 2020). Op Lage Weide zijn enkele transformatielocaties aan de orde, onder andere een 30 ha groot Eneco-terrein langs de A2, maar ook het zogenaamde vierde kwadrant van Leidsche Rijn Centrum (de noordoostzijde van Leidsche Rijn Centrum). Dat vierde kwadrant is een intensivering van de zuidpunt van bedrijventerrein Lage Weide, waardoor het beter deel uit gaat maken van Leidsche Rijn Centrum met een intensief bedrijvigheidsprofiel. Ten oosten van bedrijventerrein Oudenrijn, wordt bedrijventerrein Strijkviertel gerealiseerd. Daarnaast is er voor bedrijventerrein Werkspoorkwartier (Cartesiuswegterrein) een visie in ontwikkeling, waarbij ook een Eneco-locatie kansen biedt voor herontwikkeling. De Merwedekanaalzone is een voormalige bedrijvenzone, die getransformeerd wordt naar gemengd woon-werkmilieu (Wanders, 2020). De ontwikkelingen op de bedrijventerreinen zijn niet meegenomen in de cijfers van het energieverbruik, omdat er te weinig informatie over de ontwikkelingen beschikbaar was.

3 Huidig energieverbruik

Voor verduurzaming en de warmtetransitie is het belangrijk om zowel de huidige situatie als de verwachte ontwikkelingen in energieverbruik in beeld te hebben. Dit vormt het startpunt van de transitie en bepaalt mede de omvang van de transitie-opgave. In dit hoofdstuk brengen we per bedrijventerrein in kaart wat de uitgangspunten zijn: het huidige energie-gebruik per energiedrager en gebruikstype (kleinverbruiker tot en met grootverbruiker).

3.1 Methode

Het huidige energieverbruik van de bedrijventerreinen is ingeschat op basis van een bottom-upmethode, waarbij we voor elk individueel bedrijf het energieverbruik bepalen. Voor een deel van de bedrijven is het energieverbruik bij de Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving gemeente Utrecht (VTH) bekend. Deze gegevens hebben we gebruikt. Door middel van een geografische analyse en koppeling van verschillende databronnen zijn de functies en bouwjaren van de gebouwen op de terreinen bepaald. Deze gegevens hebben we gebruikt om met behulp van kengetallen het energieverbruik in te schatten, waar dit nog niet bekend was. We hebben de bottom-upresultaten gevalideerd op basis van gegevens die bij het CBS bekend zijn over het energieverbruik van buurten, waar bedrijventerreinen deel van uitmaken (Nationale Energieatlas, 2014). Een uitgebreide omschrijving van de methode is te vinden in Bijlage A.

3.2 Huidig energieverbruik per bedrijventerrein

Met de voorgaande methode wordt de energievraag per bedrijventerrein in kaart gebracht. Per bedrijventerrein is het volgende bepaald:

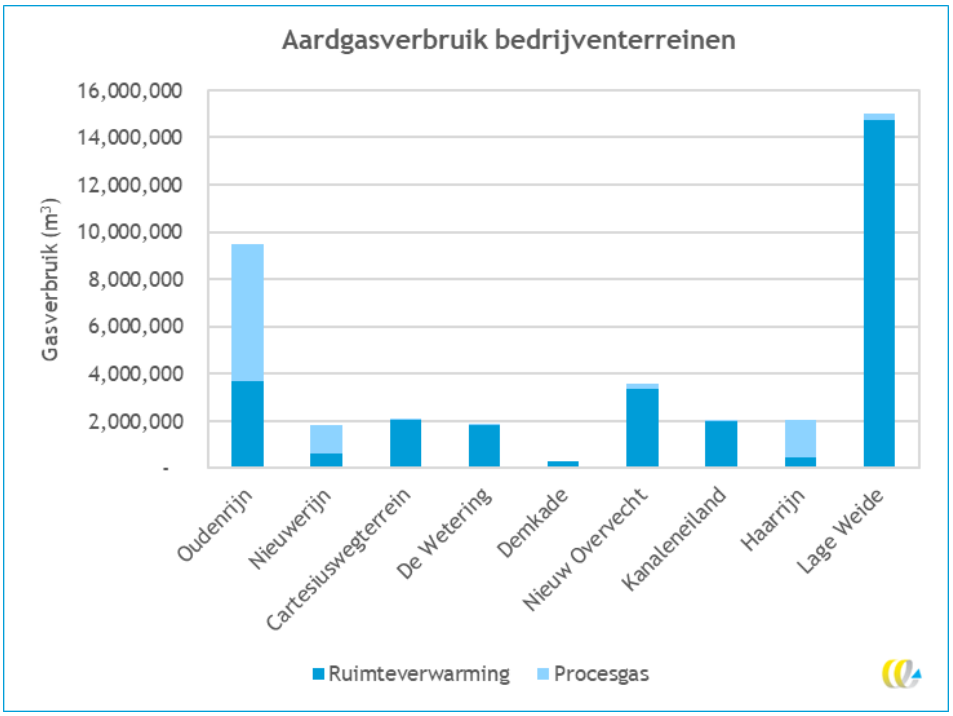
- aantal bedrijven;
- aantal panden;
- bedrijfsoppervlak;
- warmtevraag;
- warmtevraag per m^2;
- gasverbruik (opgesplitst naar ruimteverwarming en procesgas);
- gebruik warmte en aantal aansluitingen;
- koudevraag;
- gebruik procesgas en aantal aansluitingen;
- elektriciteitsvraag.

Bijlage B geeft een overzicht van alle resultaten, per bedrijventerrein en in totaal. In deze paragraaf lichten we de belangrijkste uitkomsten toe.

Ten eerste het gasverbruik. Figuur 7 toont het gasverbruik per bedrijventerrein[5], opgesplitst naar ruimteverwarming en procesgas. Op drie bedrijventerreinen (Oudenrijn, Nieuwerijn en Haarrijn) is het aandeel procesgas van het totale gasverbruik aanzienlijk doordat daar enkele grotere industriële bedrijven staan. Op de andere terreinen is het aandeel procesgas verwaarloosbaar (maximaal 6% van het totaal). Het aantal bedrijven dat gebruik maakt van procesgas is opgenomen in Bijlage B.

[5] We maken gebruik van een range voor het berekende gasverbruik. Dit figuur geeft het gemiddelde van die range.

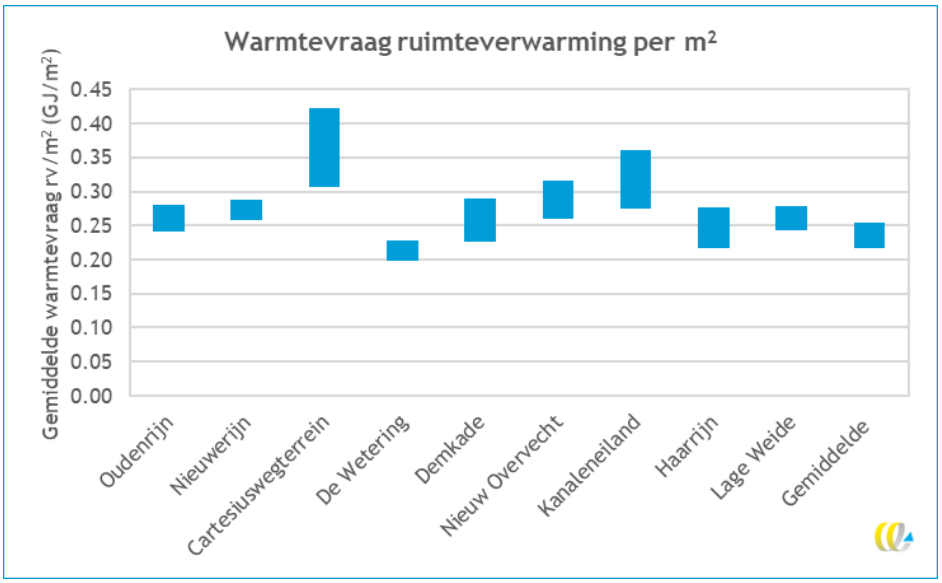
Figuur 7 - Aardgasverbruik per bedrijventerrein

Het gasverbruik en ook de warmtevraag per terrein wordt voor een belangrijk deel bepaald door de grootte van het terrein. Voor het bepalen van de warmtevraagdichtheid, is het interessant om te kijken naar de warmtevraag per m^2, ook wel de warmte-intensiteit genoemd. Figuur 8 geeft de warmtevraag voor ruimteverwarming per m^2 per bedrijven-terrein en van alle terreinen samen[6]. De warmte-intensiteit wordt voornamelijk bepaald door de isolatiegraad van de panden op het terrein en het type activiteiten van de bedrijven.

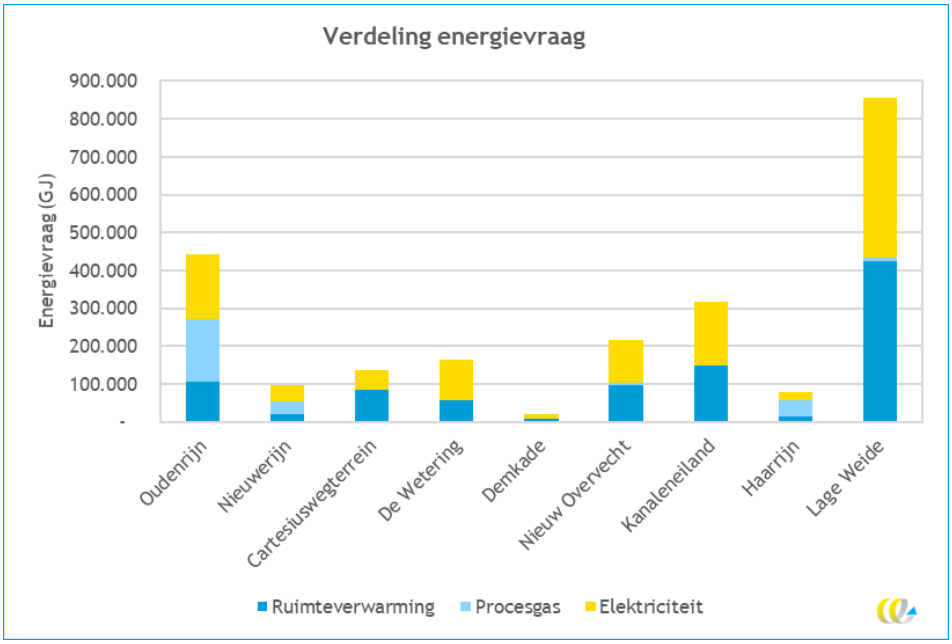
[6] De blokjes geven de range weer voor elk terrein.

Figuur 8 - Warmtevraag ruimteverwarming per m²

Figuur 9 geeft de verdeling van de energievraag weer. Ongeveer de helft van de finale energie die wordt gebruikt is ten behoeve van de elektriciteitsvraag. Hierin zit ook het elektriciteitsverbruik voor productie van koude. De koudevraag is een stuk kleiner dan de warmtevraag. De totale koudevraag is gemiddeld per bedrijventerrein ongeveer zeven keer zo klein dan de totale warmtevraag (ruimteverwarming en procesgas)[7]. Het grootste gedeelte van de warmtevraag bestaat uit ruimteverwarming, zoals eerder ook al te zien was in Figuur 7.

Figuur 9 - Verdeling energievraag, per terrein

[7] De vraag naar koude is bepaald op basis van kengetallen per gebouwfunctie. Het is niet bekend of deze koudevraag ook daadwerkelijk wordt ingevuld door de bedrijven.

4 Oplossingsrichtingen

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de oplossingsrichtingen beschreven die er zijn om een bedrijventerrein in zijn geheel van het aardgas af te laten gaan. Wanneer je wil dat er voor het verwarmen van een bedrijventerrein helemaal geen fossiele brandstoffen meer worden gebruikt, kun je grofweg twee dingen doen:

1. Energie besparen, waarin drie varianten onderscheiden worden:
   a Warmtevraagreductie. Dit is het onderzoeksveld van deze studie.
   b Elektriciteitsbesparing, bijvoorbeeld door efficiëntere verlichting te gebruiken. Dit is geen onderdeel van deze studie.
   c Procesintensivering, oftewel het verminderen van de hoeveelheid energie in de processtappen. Dit is alleen relevant voor het gebruik van procesgas, niet voor de ruimteverwarmingsvraag. Procesintensivering is niet expliciet meegenomen in de studie.
2. De overige energievraag invullen met een duurzame bron, waarin in deze studie onderscheid wordt gemaakt tussen twee typen energievraag:
   a Procesgas: aardgas dat in het proces wordt gebruikt.
   b Ruimteverwarming.

Er zijn drie hoofdroutes voor de invulling van de energievraagwarmtevraag:

1. Overschakelen op een warmtenet.
2. Overschakelen op een all electric-oplossing.
3. Het aardgas vervangen door groengas of waterstof.

In dit hoofdstuk wordt eerst weergeven wat de opties zijn voor het verduurzamen van processen. Vervolgens worden de duurzame warmteopties beschreven met daarbij de kenmerken die de keuze voor een duurzame warmteoptie bepalen. Als laatste worden de opties voor energiebesparing behandeld, opgesplitst in isolatiemaatregelen en efficiëntere warmtetechnieken.

4.2 Verduurzamen processen

Er is in Hoofdstuk 2 geïnventariseerd welke typen bedrijven er zijn en of deze bedrijven gebruikmaken van procesgas. Hoewel er vele verschillende mogelijke toepassingen zijn van procesgas valt het grootste gedeelte van de aangetroffen toepassingen in de volgende categorieën:

- gasgestookte ovens lage temperatuur (bakkerijen, kunststofbewerking);
- gasgestookte ovens hoge temperatuur (sinterovens kunststof, smeltovens metaal);
- gasgestookte procesverwarming (brouwerijen);
- gasgestookte drogers (mengvoerproductie, koffie roosteren, zeefdrukkerijen).

Voor al deze toepassingen zijn elektrische apparaten commercieel verkrijgbaar.
De elektrische apparaten hebben dezelfde functionaliteit als de huidige gasgestookte apparatuur. De overstap naar elektrische apparaten heeft wel de volgende aandachtspunten:

- de nieuwe apparatuur vereist een investering;
- elektriciteit is per hoeveelheid energie vooralsnog duurder dan gas;

— de netaansluiting moet voldoende groot zijn voor het extra elektriciteitsverbruik, anders is netverzwaring noodzakelijk.

In onze analyse is alleen BASF geïdentificeerd als bedrijf dat haar processen minder makkelijk over kan schakelen naar elektrisch. Dit is technisch wel mogelijk, maar heeft meer voeten in de aarde. Voor dit bedrijf en mogelijk voor nog een aantal anderen, is het overstappen op een duurzaam gas een logischere oplossing. Toepassing van groengas kan, als het beschikbaar is, in principe altijd, omdat dit dezelfde specificaties heeft als aardgas. Bij het gebruik van groengas hoeven aardgasinstallaties dus niet te worden aangepast.

Bij het omschakelen op waterstof is wel ombouw van installaties nodig. Dit vraagt dus om een investering. Voor de meeste apparatuur is er op dit moment nog geen waterstofversie beschikbaar. Een ander vereiste bij het gebruik van duurzaam gas, is dat het gasnet dat leidt naar deze bedrijven blijft liggen. Hiervoor is het belangrijk wat andere bedrijven op het terrein doen. Het is niet rendabel om het gasnet in bedrijf te houden voor één of enkele bedrijven. Voor het gebruik van groengas is geen aanpassing nodig aan dit gasnet. Bij waterstof is de vraag of de huidige leidingen geschikt zijn.

4.3 Duurzame warmteopties

4.3.1 Kenmerken warmtetechnieken

Er zijn grofweg drie oplossingsrichtingen mogelijk, namelijk een warmtenet, een all electric-oplossing of overschakelen op duurzaam gas. Binnen deze oplossingsrichtingen zijn er meerdere varianten mogelijk. Binnen dit onderzoek kijken we naar de meest gangbare warmtetechnieken. In Tabel 4 zijn de warmtetechnieken weergegeven die zijn meegenomen in het onderzoek met daarbij kenmerken van deze warmtetechnieken. Meer informatie over de oplossingsrichtingen is te vinden in Bijlage C. Voor meer informatie over de warmtetechnieken verwijzen we naar www.warmtetechnieken.nl en de Strategiefactsheets van het ECW.

Tabel 4 - Kenmerken warmtetechnieken

Pictogram	Naam techniek	Oplossings-richting	Energiedrager[8]	Benodigd isolatieniveau	Ook voor koude-voorziening?
	Hr-ketel	Duurzaam gas	(Groen)gas of waterstof	Geen	Nee
	Hybride warmtepomp - buitenlucht	Duurzaam gas	(Groen)gas of waterstof en elektriciteit	Geen eisen, maar goede isolatie verbetert het rendement	Eventueel
	Warmtepomp - bodem	All electric	Elektriciteit	Goede schilisolatie (Minimaal LT-niveau[9])	Ja

[8] Alle technieken maken naast de genoemde energiedrager ook gebruik van elektriciteit voor hulpenergie.

[9] LT-niveau komt overeen met een warmtevraag van maximaal 50 kW/m^2, wat ongeveer gelijk is aan Rc=3,5.

Pictogram	Naam techniek	Oplossings-richting	Energiedrager[8]	Benodigd isolatieniveau	Ook voor koude-voorziening?
	Warmtepomp - buitenlucht	All electric	Elektriciteit	Goede schilisolatie (Minimaal LT-niveau)	Ja
	Warmtenet HT	Warmtenet	Warmte van hoge temperatuur (~70 tot 90°C)	Geen	Nee
	Warmtenet MT	Warmtenet	Warmte van middelhoge temperatuur (~55 tot 70°C)	Redelijke schilisolatie (Minimaal MT-niveau[10])	Nee
	Warmtenet LT	Warmtenet	Warmte van lage temperatuur (~30 tot 55°C)	Goede schilisolatie (Minimaal LT-niveau)	Nee
	Wko-net	Warmtenet	Lokale bodem-warmte en koude	Goede schilisolatie (Minimaal LT-niveau)	Ja

4.3.2 Factoren bepalend voor keuze warmtevoorziening

Elk van de duurzame warmteoplossingen heeft voor- en nadelen. Het hangt af van de kenmerken van een bedrijventerrein en de beschikbaarheid van de verschillende warmte-bronnen welke oplossing het meest geschikt is.

In Hoofdstuk 2 zijn al kenmerken gegeven van bedrijventerreinen die bepalend zijn voor de keuze van een duurzame warmtevoorziening. In Hoofdstuk 3 is het energieverbruik per bedrijventerrein weergegeven, eveneens een zeer belangrijke factor. In deze paragraaf wordt toegelicht waarom de verschillende kenmerken en het energieverbruik van invloed zijn op de keuze van een duurzame warmtevoorziening.

Energievraag

De energievraag bepaalt de benodigde hoeveelheid energie en daarmee de energiekosten. Daarnaast bepaalt de energievraag de benodigde netcapaciteit en de installaties die nodig zijn om de benodigde energie mee op te kunnen wekken.

Oppervlaktes en functies gebouwen

De oppervlaktes en functies van gebouwen hebben voornamelijk invloed op de kosten van de isolatiemaatregelen en gebouwgebondeninstallaties. Oppervlaktes en functies van de gebouwen hebben uiteraard ook invloed op de energievraag.

[10] MT-niveau komt overeen met een warmtevraag van maximaal 70 kW/m^2.

Huidige gebouwschil

Om te bepalen of een warmteoplossing de warmtevraag kan invullen, is het belangrijk dat panden een minimale isolatieschil hebben. Wanneer dit niet het geval is, lukt het in koude perioden niet om een pand voldoende warm te krijgen. Bij bedrijventerreinen met vooral nieuwe panden, voldoen deze voor een groot deel al aan deze eis. De investeringskosten in isolatie zijn daarom voor deze panden een stuk lager.

Een bedrijventerrein met vooral oudere panden heeft vaak wel een hogere warmtevraag-dichtheid, waardoor het bedrijventerrein meer geschikt is voor een hogetemperatuur-warmtenet. De warmtevraagdichtheid heeft naast warmtevraag per gebouw ook te maken met de dichtheid van de bebouwing.

Huidige warmtetechniek

De warmtetechniek die op dit moment wordt gebruikt op een bedrijventerrein is belangrijk omdat dit bepaalt welke infrastructuur er aanwezig is en wat de kosten zijn om een bedrijf te laten overschakelen op een duurzame warmtetechniek.

Beschikbare warmtebronnen

Voor het bepalen of een warmtenet een optie is voor een bedrijventerrein, is het essentieel om te weten wat de beschikbare warmtebronnen zijn op het bedrijventerrein of in de omgeving. Dat er een technisch potentieel van een warmtebron is, wil niet zeggen dat hij kan worden ingezet. Dit hangt af van onder andere de ruimte die er is om de warmte te winnen of in op te slaan, zoals bij geothermie en wko. In het geval van restwarmtebronnen, is het van belang of de restwarmte ook daadwerkelijk beschikbaar kan worden gesteld voor ruimteverwarming op het bedrijventerrein. Voor aquathermie is het ook nog de vraag of het efficiënt is om de warmte te winnen, aangezien deze van zeer lage temperatuur is. Daarnaast kan het zijn dat bepaalde warmtebronnen wel een gedeelte van het bedrijventerrein kunnen verwarmen, maar dat de warmte niet voldoende is voor het gehele bedrijventerrein. In dat geval moeten andere warmtebronnen beschikbaar zijn om de rest van de warmtevraag in te kunnen vullen.

Warmtevraagdichtheid

De warmtevraagdichtheid is van belang voor de rentabiliteit van een warmtenet. De aanleg van een warmtenet is kostbaar. Wanneer er veel warmte op een klein oppervlak nodig is, is de aanleg van een warmtenet gunstiger dan wanneer de warmtevraag laag is en/of verspreid over een groter oppervlak.

Netcapaciteit

De netcapaciteit of mogelijke uitbreiding hiervan is een belangrijke factor om te bepalen of overschakelen op warmtepompen mogelijk is.

Potentieel zon op daken

Het potentieel aan zon-pv heeft geen directe relatie met de keuze voor een bepaalde warmtetechniek. Het is echter wel noodzakelijk om uiteindelijk het elektriciteitsverbruik op een duurzame manier op te wekken. Wanneer een bedrijventerrein overschakelt op verwarming door middel van warmtepompen, wordt de elektriciteitsvraag hoger.
Ook doordat naar verwachting het percentage auto's dat elektrisch rijdt in de toekomst toeneemt, zal de elektriciteitsvraag toenemen. Voor het realiseren van zon-pv op daken, is er meer netcapaciteit nodig. Wanneer deze nog niet voldoende aanwezig is, zal het elektriciteitsnet aangepast moeten worden om het potentieel aan zon op daken daadwerkelijk te kunnen realiseren.

Ontwikkelingen op bedrijventerreinen

Voor het bepalen van de mogelijkheden voor energiebesparing en een duurzame warmteoplossing, is het interessant om de geplande ontwikkelingen op de bedrijventerreinen mee te nemen. Ook zijn de ontwikkelingen in de omgeving van een bedrijventerrein interessant, omdat het wellicht mogelijk is om een gezamenlijke warmtetechniek te kiezen.

4.4 Energiebesparing op warmte

Voor het bepalen van het potentieel aan energiebesparing, ligt de focus binnen dit onderzoek op energiebesparing van de ruimtewarmtevraag. Besparing van de warmtevraag voor industriële processen wordt niet onderzocht, hierbij is alleen gekeken naar opties om deze warmtevraag CO_2-vrij in te vullen.

Besparing van de ruimteverwarmingsvraag wordt voornamelijk bereikt met het nemen van isolatiemaatregelen en efficiëntere warmtetechnieken. Daarnaast kan er ook besparing worden bereikt met gedragsmaatregelen. Het effect hiervan is echter moeilijk meetbaar. In dit onderzoek ligt daarom de focus op isolatiemaatregelen en alternatieve warmtetechnieken.

4.4.1 Isolatiemaatregelen

De te bereiken energiebesparing op warmte en de kosten van de maatregelen die hiervoor nodig zijn, hangen sterk af van de huidige gebouwschil en daarmee de bouwjaarklasse. Wanneer er al isolatiemaatregelen zijn genomen, zal de isolatiewaarde van een bepaald pand anders zijn dan op basis van het bouwjaar. Voor de berekening van de te bereiken energiebesparing, gaan we uit van de huidige warmtevraag zoals berekend in Hoofdstuk 3. Hierdoor wordt er ook meegenomen dat in sommige gevallen al isolatiestappen zijn gezet en de warmtevraag hierdoor lager is dan verwacht mag worden op basis van de bouwjaarklasse.

De kosten voor de isolatiemaatregelen zullen in de berekening wel gelijk zijn aan die van panden waar nog geen isolatiestappen zijn gezet. Het nut van het nemen van isolatiemaatregelen hangt af van de functie van een pand. Zo zal een onverwarmde loods niet geïsoleerd hoeven worden. In ons onderzoek wordt voor de kosten en het effect op isolatie wel onderscheid gemaakt tussen de verschillende functies van gebouwen. Bij het nemen van isolerende maatregelen, wordt bij de berekening ervan uitgegaan dat alle gebouwen op een bedrijventerrein deze zelfde isolatiemaatregelen nemen. De praktijk zal hier iets van afwijken. In de eerste fase van dit onderzoek is ondervonden dat maar een klein deel van de panden loodsen betreft en dat ook deze loodsen vaak een warmtevraag hebben.

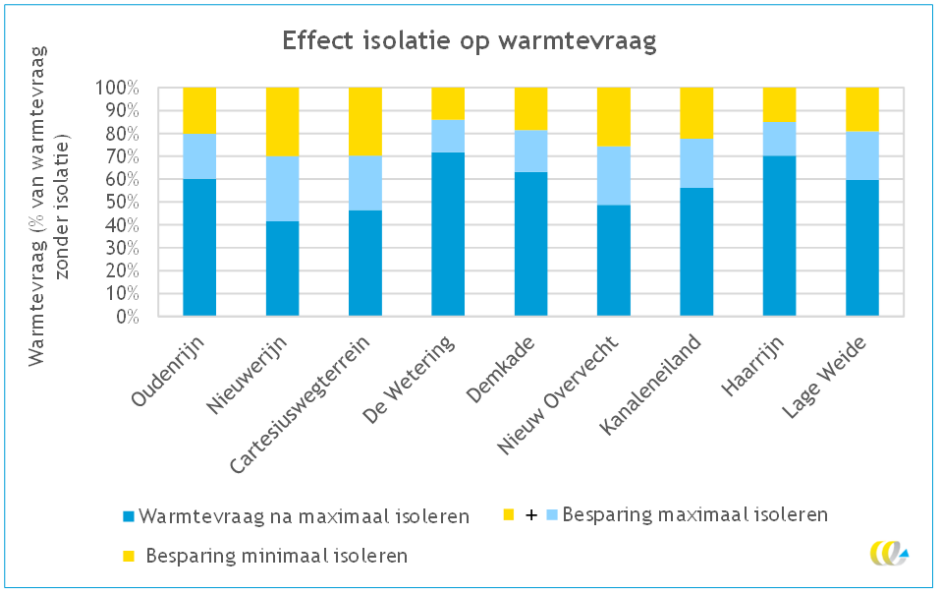
Daarom kan het voor bepaalde loodsen toch nuttig zijn om isolerende maatregelen te nemen. Per gebouw moet in het vervolgproces uiteindelijk worden bepaald of isolerende maatregelen nemen noodzakelijk is.

In dit onderzoek gaan we uit van twee isolatieniveaus:
- minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5[11];
- maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5.

Het minimale niveau is in de meeste gevallen uit kostentechnisch oogpunt gunstig voor bedrijven om te nemen. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met natuurlijke vervangmomenten. Voor vloerisolatie is dit het moment dat een vloer wordt vervangen, voor dakisolatie wanneer de dakbedekking wordt vervangen of bijvoorbeeld voordat er zonnepanelen op het dak worden geplaatst. Zeker met het oog op de stijgende energie-kosten door prijsverhogingen. Het isolatieniveau waarbij de totale gebouwschil wordt geïsoleerd naar een Rc-waarde van 3,5 is kostentechnisch voor hogetemperatuuroplossingen vaak niet rendabel. Dit isolatieniveau is wel nodig wanneer wordt overgeschakeld op een lagetemperatuuroplossing. Voor comfort en energiebesparing, kan een hoger isolatieniveau ook aantrekkelijk zijn. Voor meer informatie over de keuze voor de twee isolatieniveaus, zie Bijlage D.

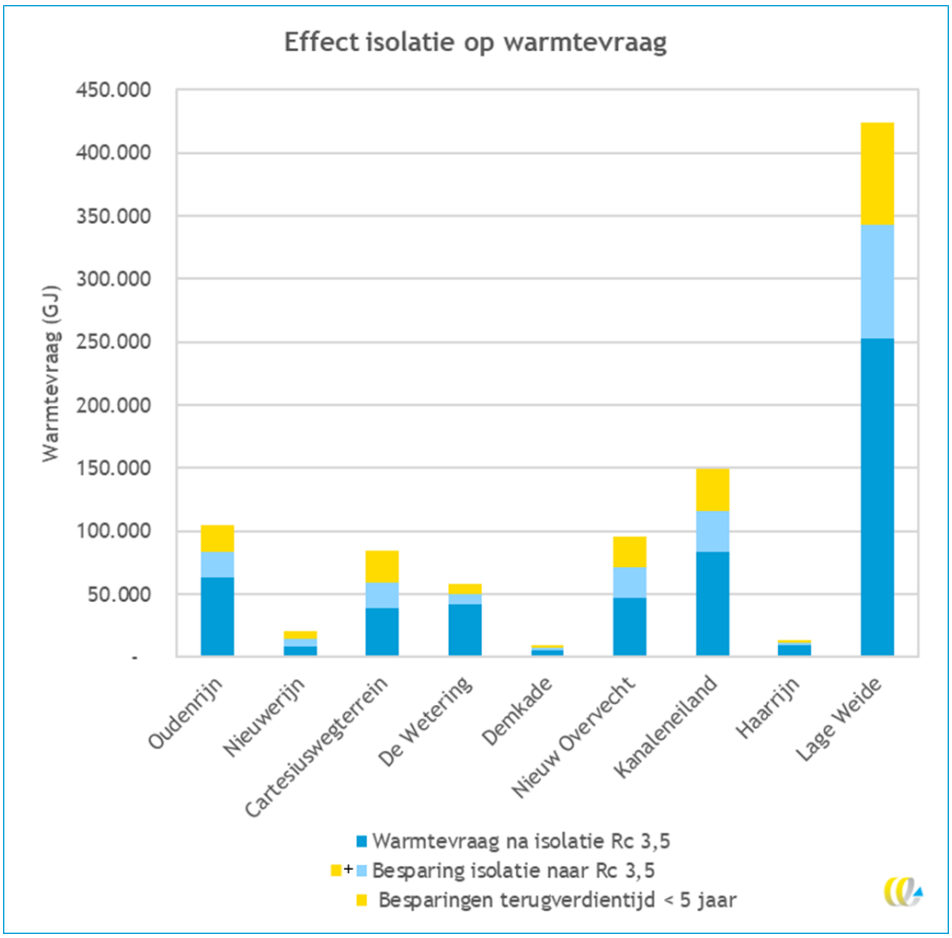
Figuur 10 en Figuur 11 geven het effect van isolatie op de warmtevraag weer voor de verschillende terreinen. Figuur 10 geeft de relatieve besparing weer en Figuur 11 de absolute besparing. De potentiële besparing is het grootst op terreinen waar veel oude gebouwen staan, zoals het Cartesiuswegterrein en Nieuwerijn (zie Paragraaf 2.2 voor de bouwjaarklassen van de panden). Panden die gebouwd zijn ná 1995, hebben al een (zeer) goede schilisolatie en panden die ná 1990 zijn gebouwd, hebben ook al een redelijk goede schilisolatie. Voor deze panden zijn de maatregelen die nodig zijn om naar een voldoende goede schilisolatie te gaan, niet zo ingrijpend.

Figuur 10 - Effect isolatie op warmtevraag (relatief)

[11] Een Rc-waarde van 3,5 van de gehele schil, staat ongeveer gelijk aan energielabel B voor het gehele pand.

Figuur 11 - Effect isolatie op warmtevraag (absoluut)

4.4.2 Efficiëntere warmtetechniek

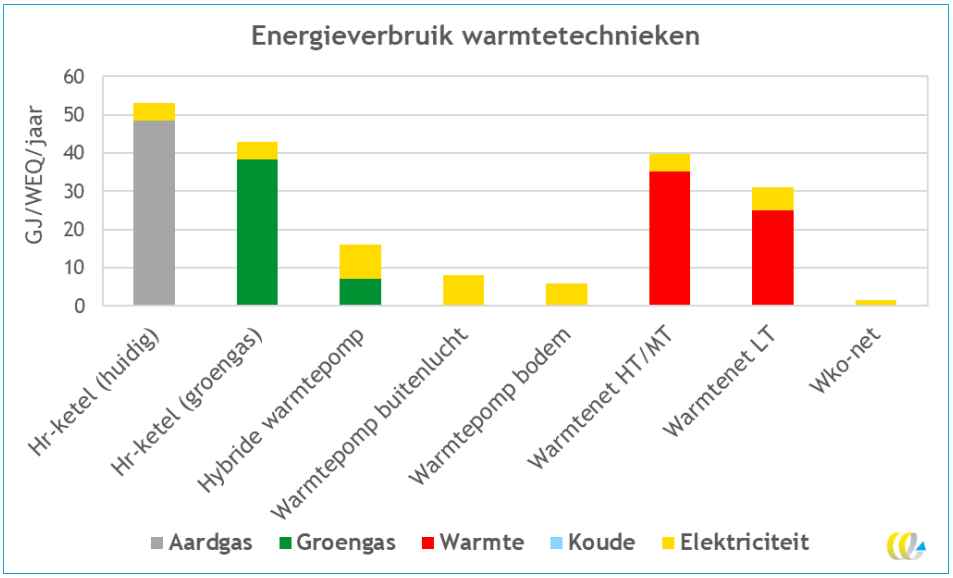
Met het overschakelen naar een andere warmtetechniek, kan ook energie worden bespaard. Sommige technieken hebben een veel hoger rendement, zij zetten energie veel efficiënter om, dan andere technieken. Dit geldt vooral voor de warmtepomp, waarbij warmte uit de lucht of bodem wordt benut. Hierdoor is er veel minder energie nodig voor de verwarming van de ruimte dan bijvoorbeeld bij de traditionele hr-ketel die al zijn energie uit aardgas haalt. Voor dit onderzoek kijken we naar onderstaande warmtetechnieken. In Tabel 5 is het rendement weergegeven van de warmtetechnieken die zijn meegenomen in dit onderzoek. Een rendement van 400% betekent dat er vier keer zo weinig energie nodig is voor het maken van dezelfde hoeveelheid warmte als bij een rendement van 100%. Bij deze rendementen is rekening gehouden met de benodigde isolatiewaarde voor de warmte-techniek.

Tabel 5 - Rendement ruimteverwarming en ruimtekoeling van verschillende warmtetechnieken, zoals meegenomen in Vesta MAIS en CEGOIA

Type warmtetechniek	Rendement	Rendement koude
Hr-combiketel	0,94	N.v.t.
Hybride warmtepomp buitenlucht	2,5[12]	N.v.t.
Warmtepomp buitenlucht	4	5
Bodemwarmtepomp	5	8
Warmtenet HT	1[13]	N.v.t.
Warmtenet LT	1	N.v.t.
Wko (rendement warmtepomp)	3,5	20
Airconditioning	N.v.t.	3

In Figuur 12 is het gemiddelde effect op het energieverbruik van warmte en koude weergeven per warmtetechniek ten opzichte van de hr-ketel voor de bedrijventerreinen in Utrecht. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de koudevraag bij alle warmtetechnieken die zelf geen warmte kunnen genereren, wordt opgewekt met een airconditioning. De figuur geeft de energie weer die van buiten af aangevoerd moet worden, opgesplitst naar energiedrager. Bij warmte gaat het om warmte die aangevoerd wordt via een warmtenet. Bij de wko is de warmte en koude die wordt gebruikt, hergebruikte warmte en koude van het gebouw, uit een eerder seizoen. Daarom hoeft deze niet van buitenaf aangevoerd te worden en wordt deze niet meegenomen.

Figuur 12 - Gemiddeld effect van efficiëntere warmtetechniek op warmtevraag (absoluut) voor alle bedrijventerreinen meegenomen binnen dit onderzoek

[12] Afhankelijk van het energielabel van het gebouw. Hoe beter de isolatiewaarde, hoe groter het deel dat verwarmd wordt met de warmtepomp en hoe hoger daarmee ook het gemiddelde rendement.

[13] Het rendement van warmte in een gebouw zelf is nagenoeg 100%, vanaf het moment dat de warmte bij het gebouw aankomt. Er is wel een paar procent leidingverlies in het warmtenet. Daarnaast is het afhankelijk van de warmtebron wat het totale rendement is. Dit geldt ook voor opwek van elektriciteit en groengas.

5 Kosten energievoorziening

Een belangrijke factor voor de keuze voor een bepaalde warmteoptie zijn de kosten. Deze kosten kun je onderverdelen in twee typen:

1. Maatschappelijke kosten: Alle kosten die de maatschappij moet maken ongeacht degene die de investeringen moet doen of wie de voordelen krijgt. Onder maatschappelijke kosten valt bijvoorbeeld de aanleg van het warmtenet of het verzwaren van het elektriciteitsnet.
2. Eindgebruikerskosten: De eindgebruikerskosten en baten resulteren in de businesscase voor bedrijven. Deze is gebaseerd op kosten die zij moeten maken om hun warmte-voorziening en/of processen van het aardgas af te krijgen en de baten die dit oplevert.

Met behulp van ons CEGOIA-model hebben we per bedrijventerrein de kosten per warmte-optie doorgerekend. Voor meer informatie over het CEGOIA-model, zie Bijlage E. Het CEGOIA-model rekent met dezelfde kengetallen en grotendeels dezelfde rekenmethodiek als het Vesta MAIS-model. Voor dit project hebben we de grenzen van de bedrijventerreinen ingeladen in het model als ook de energiegegevens die volgenden uit de berekeningen in Fase 1 in Hoofdstuk 3. Daarnaast hebben we de beschikbare warmtebronnen, zoals die zijn bepaald door Greenvis, meegenomen in het model.

5.1 Maatschappelijke kosten

Het CEGOIA-model berekent per bedrijventerrein voor elke techniek wat de kosten zijn voor de samenleving als geheel. Deze kosten worden ook wel de nationale kosten genoemd. Nationaal betekent hier dus ‘voor de hele samenleving’. Het model houdt rekening met de kosten over de gehele keten van de warmtevoorziening (zie Figuur 13). Alle kosten zijn berekend exclusief belastingen. Belastingen zijn een verschuiving van geld (tussen de overheid en de consument) en zeggen niets over de kosten voor de samenleving.

Figuur 13 - Totale keten van de warmtevoorziening

- Onder bronkosten vallen de kosten voor investeringen in de bron en het energieverbruik buiten het gebouw. Het gaat hierbij om onder andere warmteverliezen (bij een warmtenet), collectieve opwaardering en de kosten van duurzame warmte[14].
- Onder distributie vallen de kosten voor de energie-infrastructuur: het (verzwaarde) elektriciteitsnet en indien van toepassing gasnet of warmtenet. Het betreft de kosten voor de regionale netten. Ook eventuele amoveringskosten van het gasnet zijn inbegrepen.
- Onder gebouw vallen de isolatiemaatregelen.

[14] De kosten van duurzame warmte hangen af van het type bron en de locatie. Sommige bronnen hebben een grote initiële investering en hebben lage kosten per geleverde GJ, bij andere bronnen is het precies andersom. Zo kan het zijn dat de ene bron goedkoper is in de ene buurt en duurder is in de andere buurt.

- Onder installatie worden alle kosten bedoeld die te maken hebben met de installatie in het gebouw. Hieronder vallen de systemen voor ruimteverwarming en afgifte, warm tapwater, koeling en ventilatie.
- Onder energieverbruik vallen de kosten voor het energieverbruik in het gebouw.

Let op: dit zijn de kosten exclusief de belastingen (energiebelasting, ODE en btw).

CEGOIA berekent dus op buurtniveau deze bovenstaande kosten voor elke warmtetechniek en voor ieder isolatieniveau. Uiteindelijk bekijkt het model welke combinatie van techniek en isolatieniveau de goedkoopste kosten geeft. Een hoger isolatieniveau betekent hogere kosten voor gebouw, maar levert een besparing op voor het energieverbruik. Bij bepaalde technieken met een lagetemperatuurverwarming, zoals een all electric-warmtepomp, is een minimaal isolatieniveau vereist, zie Tabel 4 in Hoofdstuk 3.

In de factsheets per bedrijventerrein, is een overzicht gegeven van de maatschappelijke kosten per techniek, zie Bijlage F. In de hoofdrapportage geven we alleen de drie goedkoopste duurzame technieken weer met hun jaarlijkse maatschappelijke kosten per WEQ (150 m^2). Het isolatieniveau dat kostentechnisch het meest voordelig is voor HT/MT-opties is het minimale isolatieniveau. Voor LT-opties moet de gebouwschil wel minimaal een Rc-waarde van 3,5 hebben. Voor een groot deel van de bedrijventerreinen betekent dit dat een fors isolatiepakket nodig is.

Voor bedrijventerreinen met voor een groot deel nieuwe gebouwen (De Wetering, Haarrijn, Demkade en Oudenrijn), zijn de benodigde maatregelen om een LT-optie toe te kunnen passen minimaal. Op sommige bedrijventerreinen, zoals Nieuw Overvecht, is een gedeelte van de bebouwing ná 1990 gebouwd, en daarmee al geschikt voor LT-verwarming. Voor de keuze voor een bepaalde warmteoptie is het belangrijk om te kijken naar de kosten van de andere duurzame warmteopties. Wanneer deze dichtbij elkaar liggen, kan op basis van maatschappelijke kosten geen keuze worden gemaakt. Daarnaast moeten natuurlijk altijd andere factoren worden meegewogen, zoals de eindgebruikerskosten en de financierings-mogelijkheden. Zie Hoofdstuk 6 voor de stappen die leiden tot het maken van een keuze voor een bepaalde warmteoptie.

In Tabel 6 is weergegeven wat de jaarlijkse maatschappelijke kosten zijn van de hr-ketel op aardgas in 2030[15] en welke drie duurzame warmte-optie in 2030 het goedkoopst zijn voor elk bedrijventerrein, uitgaande van de kenmerken van het bedrijventerrein zoals beschreven in deze rapportage en in de factsheets. Wat opvalt is dat het HT-warmtenet met restwarmte voor alle bedrijventerreinen de goedkoopste optie is, behalve voor Oudenrijn, waarbij de warmtepomp een fractie goedkoper is dan het HT-warmtenet op restwarmte. Er is echter lang niet voldoende restwarmte om alle bedrijventerreinen te voorzien.

De op-één-na-goedkoopste optie is voor een deel van de bedrijventerreinen een MT-warmtenet gevoed met geothermie en voor een deel van de bedrijventerrein een warmte-pomp. De hybride warmtepomp komt alleen bij Kanaleneiland als op-één-na-goedkoopste optie naar voren. De haalbaarheid van een warmtenet met geothermie is afhankelijk van of het in de praktijk mogelijk is geothermie te winnen, of er voldoende fysieke ruimte is voor het maken van de geothermieputten en of er voldoende partijen zijn die hierin willen investeren. Daarnaast is het zeer de vraag of grootschalige toepassing van geothermie in 2030 al realistisch is, aangezien hier nog veel onderzoek en opschaling voor nodig is.
De investeringskosten in een geothermiebron zijn heel hoog, maar als de put eenmaal goed

[15] Hierin is een prognose voor de ontwikkeling van de aardgasprijs richting 2030 meegenomen.

werkt, zijn de kosten voor het winnen van de warmte laag. Hiervoor is het wel belangrijk dat er voldoende warmtevraag is.

Ook de hybride warmtepomp komt als redelijk goedkope optie naar voren voor de meeste bedrijventerreinen. Voor deze optie hoeft, net al bij een HT/MT-warmtenet, niet veel geïnvesteerd te worden in het verbeteren van de gebouwschil, wat wel nodig is bij LT-warmteopties. Bij deze optie moet worden opgemerkt dat niet bekend is of er groengas beschikbaar zal komen voor verwarmen van de gebouwde omgeving. Dit moet verder onderzocht worden als bedrijven concreet bezig gaan met plannen voor een CO_2-vrij bedrijventerrein. Enkel voor de bedrijventerreinen met relatieve nieuwe gebouwen komt de volledig elektrische warmtepomp als één van de goedkoopste opties naar voren. Op deze bedrijventerreinen is de schil van de gebouwen al voldoende om zonder veel kosten voor isolatiemaatregelen over te stappen op een LT-warmteoptie.

Wat verder opvalt is dat de goedkoopste duurzame warmteoptie in 2030 rond de huidige kosten van de warmtevoorziening ligt en in enkele gevallen zelfs significant goedkoper is. Een duurzame warmte-optie hoeft jaarlijks dus niet duurder te zijn dan de huidige hr-ketel op aardgas. Dit is een mooie extra stimulans voor bedrijventerreinen om het proces van overschakelen op een duurzame warmteoptie in gang te zetten. Er zijn voor het overschakelen naar een duurzame warmtevoorziening wel investeringen nodig. Bij de aanleg van een warmtenet liggen deze investeringen vooral bij een bedrijf dat het warmtenet aanlegt.

Wanneer we kijken naar de drie goedkoopste duurzame warmteopties, valt op dat de kosten van deze opties vaak dicht bij elkaar liggen. Een warmtenet op restwarmte en een warmtenet op geothermie hebben allebei dezelfde kosten voor het warmtenet en de aanpassingen die nodig zijn in de bedrijven. Alleen de kosten van de warmtebron verschillen. Over het algemeen zijn de kosten voor het aanleggen van een geothermieput hoger dan de kosten voor het onttrekken van restwarmte bij een bedrijf. Ook de jaarlijkse kosten van de hybride warmtepomp, en in de gevallen van nieuwe gebouwen, de kosten van de volledig elektrische warmtepomp, liggen dichtbij de kosten van een HT-warmtenet. Hieruit kan worden geconcludeerd dat op basis van de maatschappelijke kosten nog geen keuze kan worden gemaakt voor een bepaalde warmtetechniek. Nadere inventarisatie van de mogelijkheid van het gebruik van bepaalde bronnen en mogelijke besparingsopties bij bedrijven zal nodig zijn voor het maken van een keuze.

Tabel 6 - Jaarlijkse maatschappelijke kosten per WEQ (150 m² BVO) van goedkoopste duurzame warmteopties per bedrijventerrein (2030)

Bedrijventerrein		Huidige warmte-optie (hr-ketel aardgas)	Goedkoopste duurzame warmteoptie	Op-één-na goedkoopste duurzame warmteoptie	Op-twee-na goedkoopste duurzame warmteoptie
Oudenrijn	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtepomp (buitenlucht)	Warmtenet HT (restwarmte)[16]	Warmtenet MT (geothermie)
	Kosten	€ 3.700	€ 3.600	€ 3.600	€ 3.900
Lage Weide	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet HT (restwarmte)	Warmtenet MT (geothermie)	Warmtepomp (buitenlucht)
	Kosten	€ 4.200	€ 3.700	€ 4.000	€ 4.500

[16] De HT-warmtebronnen die in deze studie worden meegenomen zijn BASF, ACLW (asfaltcentrale) en Douwe Egberts.

Bedrijven-terrein		Huidige warmte-optie (hr-ketel aardgas)	Goedkoopste duurzame warmteoptie	Op-één-na goedkoopste duurzame warmteoptie	Op-twee-na goedkoopste duurzame warmteoptie
Nieuw Overvecht	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet HT (restwarmte)	Warmtenet MT (geothermie)	Hybride warmtepomp
	Kosten	€ 3.800	€ 3.800	€ 4.100	€ 4.200
Kanaleneiland	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet HT (restwarmte)	Hybride warmtepomp	Warmtenet MT (geothermie)
	Kosten	€ 2.600	€ 2.800	€ 3.000	€ 3.100
Nieuwerijn	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet HT (restwarmte)	Warmtenet MT (geothermie)	Warmtepomp (buitenlucht)
	Kosten	€ 5.600	€ 4.600	€ 4.900	€ 5.100
Demkade	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtepomp (buitenlucht)	Warmtenet HT (restwarmte)	Hybride warmtepomp
	Kosten	€ 3.400	€ 3.400	€ 3.400	€ 3.800
Haarrijn	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet HT (restwarmte)	Warmtepomp (buitenlucht)	Warmtenet MT (geothermie)
	Kosten	€ 3.700	€ 3.600	€ 3.600	€ 3.900
De Wetering	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet HT (restwarmte)	Warmtepomp (buitenlucht)	Warmtenet MT (geothermie)
	Kosten	€ 3.500	€ 3.300	€ 3.400	€ 3.700
Cartesiusweg-terrein	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet HT (restwarmte)	Warmtenet MT (geothermie)	Hybride warmtepomp
	Kosten	€ 3.100	€ 3.200	€ 3.500	€ 3.600

5.2 Eindgebruikerskosten

Minstens zo belangrijk voor de bedrijven, zijn de eindgebruikerskosten van de duurzame warmteoptie. Om dit inzichtelijk te maken hebben we ook eindgebruikerskosten berekend met het CEGOIA-model. Deze bestaan uit:

- investeringskosten in isolatiemaatregelen en installaties;
- jaarlijkse energiekosten.

Voor de eindgebruikers zijn belastingen wel relevant. Omdat het bedrijven betreft, hebben we de btw niet meegerekend, maar wel de ODE en de energiebelasting wel.

Het moet worden opgemerkt dat de maatschappelijke kosten nauw samenhangen met de kosten voor de bedrijven. De kosten van het energienet en de opwek van warmte, zal natuurlijk uiteindelijk ook bij de eindgebruikers terecht komen in de vorm van aansluit-kosten, netkosten en warmtetarieven. De kosten van het netwerk worden in de praktijk gesocialiseerd, waardoor niet de volledige kosten voor mogelijke netuitbreiding bij de eindgebruiker terecht komen. Daarnaast is het niet bekend hoe de belastingen op duurzame energie zich gaan ontwikkelen. Ook voor de eindgebruikerskosten geldt dat we in de hoofdrapportage alleen de drie goedkoopste opties weergeven en dat in de factsheets van alle meegenomen warmteopties de eindgebruikerskosten worden weergegeven.

In Tabel 7 is per bedrijventerrein weergegeven welke warmteopties het goedkoopst zijn voor de eindgebruiker. De tabel geeft de investeringskosten, de jaarlijkse kosten voor energie en de kosten die de eindgebruiker jaarlijks moet betalen (totale jaarlijkse kosten). Voor alle duurzame opties zijn de meest kosteneffectieve isolatiemaatregelen toegepast, wat bij HT-opties neerkomt op het minimale isolatiepakken. Voor de LT-opties is het maximale isolatieniveau benodigd om de warmtevraag voldoende omlaag te brengen.

Wanneer op een bedrijventerrein voornamelijk oudere gebouwen staan, is er een grote investering nodig voor een bedrijf om de isolatieschil geschikt te maken voor een LT-warmteoptie. Wat opvalt in de resultaten is dat voor de eindgebruiker een MT/HT-warmtenet financieel het meest aantrekkelijk is.

Als 2e en 3e optie komen het wko-net en LT-warmtenet naar voren. Het wko-net en het LT-warmtenet zorgen vooral voor hoge investeringskosten bij bedrijventerreinen die nog geen goed geïsoleerde gebouwen hebben. De energiekosten van deze opties liggen wel vrij laag. We zien dat de jaarlijkse kosten van de verschillende opties redelijk dichtbij elkaar liggen voor bedrijventerreinen met nieuwere bebouwing. Voor de overige bedrijventerreinen liggen de kosten van een LT-warmteoptie wel duidelijk hoger dan de kosten van een MT/HT-optie. Voor de hr-ketel op groengas hoeven weinig investeringen gedaan worden, maar de jaarlijkse energiekosten voor deze optie zijn erg hoog. Daardoor zijn de totale kosten voor de eindgebruiker bij deze optie hoger dan bij een warmtenet (MT/HT of LT) of een wko-net. Deze optie is in de meeste gevallen wel goedkoper dan een hybride- of all electric warmtepomp.

Tabel 7 - Kosten goedkoopste duurzame warmte-optie per WEQ (150 m² BVO) per bedrijventerrein vanuit de eindgebruiker (2030)

Bedrijven-terrein		Huidige warmte-optie (hr-ketel aardgas)	Goedkoopste duurzame warmteoptie	Op-één-na goedkoopste duurzame warmteoptie	Op-twee-na goedkoopste duurzame warmteoptie
Oudenrijn	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Wko-net	Warmtenet MT/HT	Warmtenet LT
	Investering	€ 2.000	€ 10.000	€ 8.000	€ 12.000
	Jaarlijkse energiekosten	€ 2.800	€ 2.100	€ 2.200	€ 2.200
	Totale jaarlijkse kosten	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.300
Lage Weide	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet MT/HT	Wko-net	Warmtenet LT
	Investering	€ 2.000	€ 8.000	€ 20.000	€ 22.000
	Jaarlijkse energiekosten	€ 2.800	€ 2.300	€ 2.200	€ 2.200
	Totale jaarlijkse kosten	€ 3.100	€ 3.000	€ 3.700	€ 4.100
Nieuw Overvecht	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet MT/HT	Wko-net	Warmtenet LT
	Investering	€ 2.000	€ 8.000	€ 20.000	€ 22.000
	Jaarlijkse energiekosten	€ 2.800	€ 2.200	€ 2.100	€ 2.200
	Totale jaarlijkse kosten	€ 3.100	€ 2.900	€ 3.600	€ 4.000
Kanalen-eiland	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet MT/HT	Wko-net	Warmtenet LT
	Investering	€ 2.000	€ 9.000	€ 22.000	€ 24.000
	Jaarlijkse energiekosten	€ 2.700	€ 1.900	€ 1.900	€ 2.000

Bedrijven-terrein		Huidige warmte-optie (hr-ketel aardgas)	Goedkoopste duurzame warmteoptie	Op-één-na goedkoopste duurzame warmteoptie	Op-twee-na goedkoopste duurzame warmteoptie
	Totale jaarlijkse kosten	€ 3.000	€ 2.700	€ 3.500	€ 3.900
Nieuwerijn	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet MT/HT	Wko-net	Warmtenet LT
	Investering	€ 2.000	€ 8.000	€ 20.000	€ 22.000
	Jaarlijkse energiekosten	€ 3.000	€ 2.300	€ 2.200	€ 2.400
	Totale jaarlijkse kosten	€ 3.300	€ 3.100	€ 3.800	€ 4.100
Demkade	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet MT/HT	Wko-net	Warmtenet LT
	Investering	€ 2.000	€ 8.000	€ 10.000	€ 12.000
	Jaarlijkse energiekosten	€ 2.600	€ 2.100	€ 2.100	€ 2.200
	Totale jaarlijkse kosten	€ 2.900	€ 2.900	€ 2.900	€ 3.300
Haarrijn	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Wko-net	Warmtenet MT/HT	Warmtenet LT
	Investering	€ 2.000	€ 10.000	€ 8.000	€ 12.000
	Jaarlijkse energiekosten	€ 2.700	€ 2.000	€ 2.100	€ 2.200
	Totale jaarlijkse kosten	€ 2.900	€ 2.900	€ 2.900	€ 3.200
De Wetering	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet MT/HT	Wko-net	Warmtenet LT
	Investering	€ 2.000	€ 8.000	€ 10.000	€ 12.000
	Jaarlijkse energiekosten	€ 2.500	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.100
	Totale jaarlijkse kosten	€ 2.800	€ 2.700	€ 2.800	€ 3.100
Cartesiusweg -terrein	Techniek	Hr-ketel (aardgas)	Warmtenet MT/HT	Wko-net	Warmtenet LT
	Investering	€ 2.000	€ 8.000	€ 22.000	€ 24.000
	Jaarlijkse energiekosten	€ 2.800	€ 1.900	€ 1.800	€ 2.000
	Totale jaarlijkse kosten	€ 3.100	€ 2.700	€ 3.500	€ 3.900

6 Routekaart naar CO_2-vrij

Binnen dit onderzoek is een eerste stap gezet om de energievraag per bedrijventerrein in kaart te brengen en de mogelijkheden te verkennen naar een CO_2-vrij bedrijventerrein. De kenmerken per bedrijventerrein en de kosten per warmteoplossing, zijn weergegeven op de factsheets. In deze factsheets is ook een geanalyseerd welke oplossingen mogelijk zijn en welke minder voor de hand liggen. De factsheets zijn te vinden in Bijlage F. Er is binnen dit onderzoek nog geen keuze gemaakt wat de beste oplossing is per bedrijventerrein en hoe deze oplossing gerealiseerd moet worden. We hebben een routekaart opgesteld waarmee elk bedrijventerrein aan de slag kan om een plan naar CO_2-vrij op te stellen. De routekaart is te vinden in Bijlage G is deze routekaart. In dit hoofdstuk worden de stappen in de routekaart verder toegelicht.

Stap 1: Stel een werkgroep en een stuurgroep samen met belangrijke stakeholders

Het is belangrijk dat alle stakeholders betrokken zijn tijdens het ontwikkelen van een plan voor het bedrijventerrein om over te stappen op een andere energievoorziening.
De belangrijkste stakeholders vormen onder leiding van de gemeente een werkgroep en een stuurgroep.
De werkgroep zorgt ervoor dat de stappen die beschreven worden in de routekaart worden uitgevoerd. De werkgroep bestaat uit een aantal mensen van de gemeente en enkele stakeholders die het leuk vinden om mee te werken aan het verduurzamingsplan.
Deze stuurgroep begeleidt het gehele proces tot aan het definitieve plan voor het bedrijventerrein. In de stuurgroep nemen in ieder geval de volgende partijen zitting:

- gemeente;
- ondernemingsvereniging;
- vertegenwoordigers duurzame initiatieven;
- netbeheerders;
- gebruikers en pandeigenaren.

De stuurgroep houdt in de gaten dat op gewenste momenten andere stakeholders worden ingelicht en een bijdrage kunnen leveren aan het plan. Deze overige stakeholders zijn bijvoorbeeld energiecoöperaties en een warmtebedrijf dat mogelijk aan de slag gaat om warmte te leveren aan het bedrijventerrein. In deze fase is het belangrijk dat wordt geïnventariseerd welke initiatieven er op het gebied van verduurzaming al lopen op het bedrijventerrein. Betrokkenen hiervan moeten worden ingelicht en gevraagd mee te denken in de stuurgroep of op een ander moment in het proces.

Binnen dit project hebben we geïnventariseerd of er al duurzame stichtingen actief zijn. Het is goed om deze stichtingen mee te nemen in verdere planvorming met betrekking tot het verduurzamen van de bedrijventerreinen. De gemeente heeft bij de inventarisatie twee stichtingen genoemd, STIP en ECUB, die bezig zijn met verduurzaming van bedrijven.

- **STIP (stichting innovatie en promotie)**
  Op De Wetering is STIP actief als het gaat om verduurzaming en dergelijke: STIP staat voor Stichting Innovatie en Promotie. Het initiatief wordt gefaciliteerd door Business-club de Wetering-Haarrijn, Vereniging Parkmanagement de Wetering en Ondernemers-fonds Utrecht. Samen met haar partners ondersteunt STIP vernieuwende initiatieven. “Duurzaamheid, samenwerking en innovatie, daar staan wij voor,” meldt STIP-voorzitter Edward van Tuinen. “Met deze samenwerking kunnen we de Wetering-Haarrijn een stuk mooier maken.”

— **ECUB (stichting Energie Collectief Utrechtse bedrijven)**
Op Lage Weide en de Wetering-Haarrijn is stichting Energie Collectief Utrechtse bedrijven (ECUB) actief. Ze adviseren daar ongeveer 60 bedrijven over verduurzaming en energiebesparing.

Stap 2: Stel kaders op voor een CO_2-vrij bedrijventerrein

Nadat de werkgroep en de stuurgroep gevormd zijn, zullen zij beide aan de slag gaan met het opstellen van kaders voor een CO_2-vrij bedrijventerrein. Hierbij moeten zowel keuzes worden meegenomen die worden gemaakt voor de hele gemeente als een keuzes gemaakt voor het bedrijventerrein. Principekeuzes kunnen bijvoorbeeld zijn het wel of niet toepassen van groengas of het gebruik van (bepaalde) restwarmtebronnen. De beslissing hierover wordt mogelijk ergens anders gemaakt, bijvoorbeeld in de transitievisie warmte. Per bedrijventerrein kan ook worden bepaald met elkaar wat belangrijk wordt gevonden, zoals het waarde creëren voor de bedrijven en als voorwaarde stellen dat voor iedereen die de kosten niet kan dragen, wordt gezocht naar een oplossing. Daarnaast kan een algemene richting aangeven worden waar de stuurgroep focus op wil leggen en welke stappen eerst genomen moeten worden. Het doel is niet om van te voren grote belemmeringen op te leggen aan het verduurzamingsproces, maar ondersteuning te geven in het bepalen van richting en prioriteiten. Daarnaast is het in kaart brengen van wat binnen vergunningen wel en niet mogelijk is belangrijk voor het kader.

Stap 3: Breng alle energiestromen en het besparingspotentieel in kaart

Energiestromen

In de analyse heeft CE Delft al een start gemaakt met het in kaart brengen van de energie-stromen. Dat heeft zij gedaan op basis van een gemeentelijke database en openbare data. Daarnaast zijn kengetallen gebruikt om de ontbrekende gegevens mee te schatten. In deze fase is het belangrijk dat een nog beter beeld wordt verkregen van de verschillende energiestromen per bedrijf. Zo is het belangrijk om te weten wat de warmtevraag, maar ook het warmteaanbod is van een bedrijf. Dit geldt ook voor de koudevraag.
Daarnaast is het belangrijk om in kaart te brengen welke bedrijven aardgas of andere fossiele brandstoffen nodig hebben, als procesgas of voor het maken van producten.
Een methode om deze gegevens beter in beeld te krijgen is de uitvraag van deze informatie in een enquête aan alle bedrijven. Bij deze enquête kunnen de bedrijven dan ook direct geïnformeerd worden over het traject dat het bedrijventerrein gestart is naar CO_2-vrij toe. Er kan tevens gevraagd worden wie er input wil leveren voor het plan. Hiermee komt direct in beeld welke bedrijven wat intensiever betrokken willen worden bij het opstellen van het verduurzamingsplan.

Besparingspotentieel

De gemeente zet sterk in op verduurzaming van bedrijventerreinen, waarvan energie-besparing bij bedrijven een belangrijk onderdeel is. Daartoe heeft zij al een stappenplan uitgewerkt, op basis van de trias energetica. De start is het in kaart brengen van het eigen energiegebruik en daarna aan de slag gaan met besparende maatregelen. Daarbij verwijzen zij ook naar de Wet milieubeheer, waarin maatregelen worden genoemd met een terugverdientijd van minder dan vijf jaar. De gemeente adviseert om natuurlijke vervangingsmomenten te benutten en plannen te maken voor het verduurzamen van het vastgoed op de langere termijn.

In deze stap zal de werkgroep aan de slag moeten met het inventariseren van de plannen van bedrijven. Middels de enquête kan zij inventariseren wat het besparingspotentieel is bij de bedrijven op het bedrijventerrein. Wanneer de bedrijven zelf nog niet aan de slag zijn gegaan met het verkennen van hun besparingsopties, zal de werkgroep op basis van de functie en warmtevraag van bedrijven, zelf een inschatting moeten maken van de kosten van isolerende maatregelen en het besparingspotentieel. Dit kan zij doen op basis van kengetallen ontwikkeld door EIB en ECN (2016).

Voor het verwarmen van gebouwen met lagetemperatuurwarmte is een bepaalde minimale schilisolatie nodig om de gebouwen voldoende warm te kunnen krijgen. Is het mogelijk om alle gebouwen hiervoor voldoende te isoleren? Ook moeten de kosten goed in beeld worden gebracht van verschillende besparingsopties. Zijn de te nemen maatregelen rendabel? En is er voldoende investeringsruimte bij de bedrijven om de maatregelen te nemen? Zijn er mogelijkheden voor externe financiering?

Stap 4: Onderzoek de haalbaarheid van verschillende warmteopties

In dit onderzoek van CE Delft is op basis van de analyse van Greenvis (2019) gekeken naar de technisch mogelijke warmteopties per bedrijventerrein. In deze fase moeten de opties nader worden onderzocht. In hoeverre zijn ze daadwerkelijk beschikbaar voor dit bedrijventerrein? Binnen deze stap wordt ook gekeken of bedrijven onderling warmte kunnen uitwisselen.

Voor warmtenetten is het van belang dat er wordt onderzocht of er voldoende warmte-bronnen zijn. En is de aanleg van een warmtenet mogelijk op dit bedrijventerrein? Hiervoor is het onder andere belangrijk dat er voldoende ruimte is in de ondergrond. Bij het toepassen van een Wko, is er nog meer ruimte nodig dan wanneer enkel een warmtenet wordt aangelegd.

Ook wordt de mogelijkheid om over te stappen op een all electric-oplossing onderzocht. Met behulp van bodem- of luchtwarmtepompen kan de warmtevraag worden opgewekt. Het voordeel van warmtepompen is dat ze ook op een efficiënte manier koude kunnen opwekken. Het nadeel van warmtepompen is dat de elektriciteitsvraag wordt verhoogd alsmede de piekbelasting op het net. Wanneer een heel bedrijventerrein overschakelt op een warmtepomp, is de kans groot dat het elektriciteitsnet moet worden verzwaard.
In deze fase moet dan ook met de netbeheerder worden gekeken wat de huidige netcapaciteit is, of eventuele verzwaring mogelijk is en wat de kosten hiervan zijn. Stedin werkt momenteel kansenkaarten uit, waarin de kansen voor netverzwaring per bedrijven-terrein in kaart worden gebracht. Deze kansenkaarten zijn belangrijk om mee te nemen in het verdere proces voor de keuze voor een bepaalde warmtevoorziening en voor de inzet van zonnepanelen voor opwek van duurzame stroom. Meer informatie over de verschillende warmtetechnieken is te vinden op www.warmtetechnieken.nl.

Daarnaast wordt per bedrijf voor het vereiste procesgas gekeken of elektrificatie van het proces mogelijk is en wat de kosten hiervan zijn. Indien elektrificatie niet mogelijk is, wordt gekeken of het huidige gasnet bijvoorbeeld beschikbaar kan blijven voor dit bedrijf, om hier op termijn groengas of waterstof in te vervoeren. Voor het eventueel toepassen van een duurzaam gas, zal moeten worden bekeken wat de mogelijkheden hiervan zijn. Is het realistisch dat er binnen tien jaar voldoende groengas of waterstof beschikbaar is voor het bedrijventerrein?

In deze fase kan worden onderzocht voor welk deel van de bedrijven welke warmteoptie het meest geschikt is. Dit hangt bijvoorbeeld af van de bouwjaarklasse en van de functie van het gebouw. Wanneer er een duidelijke geografische splitsing te maken is op het bedrijventerrein van bedrijven met een verschillende voorkeursoptie, dan kan het logisch zijn om voor meerdere warmteopties naast elkaar te kiezen. De aanleg van een warmtenet is wel kostenintensief. Het zal eerder rendabel zijn als er meer afnemers zijn. Bij de keuze voor een warmtenet is het wel belangrijk om een zo groot mogelijk aandeel bedrijven hierop aan te sluiten.

Binnen deze stap moet ook nog worden gekeken naar specifieke wet- en regelgeving die voor het desbetreffende bedrijventerrein van kracht is.

Stap 5: Werk de kosten per warmteoptie uit

Nu meer inzicht is in de beschikbaarheid van de verschillende warmteopties en de energiestromen op het bedrijventerrein, kan een goede inschatting worden gemaakt van de kosten van het overstappen op de verschillende duurzame warmteopties. Hiervoor zijn verschillende modellen beschikbaar, die met de informatie ingewonnen in de eerste stappen, een berekening kunnen maken van de maatschappelijke- en de eindgebruikskosten.

Voor bedrijven is het heel belangrijk wat hun investeringskosten zijn en hun jaarlijkse energierekening wordt. Voor andere stakeholders, zoals de netbeheerder en het warmtebedrijf, zijn de investeringskosten in het net van belang. Deze moeten zich uiteindelijk terugverdienen, waardoor dit ook voor de bedrijven een belangrijke factor is.

Een volgende vraag is wie de kosten betaalt. Wanneer de kosten hoger uitvallen dan de huidige kosten van de warmtevoorziening, wie neemt de kosten van de onrendabele top dan op zich? In deze stap moet worden uitgezocht of er subsidies mogelijk zijn en/of andere financieringsmogelijkheden.

Stap 6: Maak met elkaar een keuze voor één of meerdere warmtetechnieken

Nadat de vorige vijf stappen doorlopen zijn, is het tijd om met elkaar een keuze te maken voor een bepaalde warmtevoorziening. Het is belangrijk dat in deze fase iedereen gehoord wordt en rekening wordt gehouden met verschillende meningen en belangen. Het is vast niet mogelijk om iedereen helemaal tevreden te stellen, maar er kan wel meegedacht worden mee bedrijven die het lastig vinden om mee te gaan met de overschakeling op een CO_2-vrij bedrijventerrein. Wellicht is het mogelijk dat deze bedrijven een andere warmteoptie kiezen of dat ze extra worden ondersteund, financieel of procesmatig. Ook kan worden gekeken of het mogelijk is bedrijven te verplichten om de overschakeling te maken, bijvoorbeeld via het Warmteplan of Omgevingsplan.

In deze stap is het ook goed om te kijken naar ontwikkelingen in omliggende buurten. Zijn er al plannen gemaakt in het kader van de transitievisie warmte? Wellicht is het mogelijk om procesmatig een koppeling te maken met andere buurten die de overstap maken naar CO_2-vrij.

In deze stap kan een afwegingskader worden gemaakt om verschillende opties af te wegen. De stakeholders kunnen input geven over wat zij belangrijk vinden. Dit zal dan meewegen in het maken van de uiteindelijke keuze. Deze fase resulteert uiteindelijk in een korte rapportage met resultaten van het onderzoek en toelichting op de keuze die wordt gemaakt voor één of meerdere warmteopties.

Stap 7: Stel een plan op voor realisatie met tijdspad

In deze stap moet aan de hand van de rapportage gemaakt in de vorige stap, een plan worden gemaakt voor de realisatie, inclusief een tijdspad. Bij de aanpak voor realisatie hangt het voor een groot deel af van of de gekozen warmteoplossing een collectieve of individuele oplossing is.

Bij een collectieve aanpak moet de sturing veel meer vanuit de overheid komen. Alle bedrijven schakelen op eenzelfde moment over op deze collectieve oplossing, wat veel coördinatie en communicatie vergt. Bij een individuele oplossing, kunnen bedrijven veel meer zelf de regie houden. Er kan bijvoorbeeld een bepaald jaar worden afgesproken wanneer een bedrijf moet zijn overgeschakeld. Het bedrijf kan dan zelf een natuurlijk moment kiezen om de benodigde aanpassingen aan het pand en het aanschaffen van de benodigde installatie te doen. Het gezamenlijk inkopen van isolerende maatregelen en installaties, kan financieel wel voordeliger zijn dan wanneer dit individueel wordt gedaan.

Bij het opstellen van het plan, moet onder andere gedacht worden aan:
- In hoeveel tijd kunnen bedrijven overschakelen op een andere warmtevoorziening?
- Kan er op korte termijn al worden gestart?
- In hoeveel tijd kunnen panden worden geïsoleerd?
- Hoeveel jaar kost het om productieprocessen aan te passen?
- Hoeveel tijd kost de aanleg van nieuwe infrastructuur?

Het is belangrijk dat in deze fase het warmtebedrijf en/of de netbeheerders worden betrokken om mee te denken over de termijn van realisatie. Ook andere partijen die zich bezig houden met de openbare ruimte moeten worden betrokken. Door goede afstemming, kunnen natuurlijke vervangmomenten worden gebruikt voor de benodigde aanpassing van de infrastructuur.

7 Conclusies

In deze studie is op basis van de kenmerken van negen bedrijventerrein in de gemeente Utrecht, gekeken naar mogelijke oplossingsrichtingen naar CO_2-vrij. In dit hoofdstuk presenteren we de belangrijkste ondervindingen.

7.1 Kansrijke routes voor CO_2-vrije terreinen

- Isolatie kan tot forse besparing van de warmtevraag leiden op de bedrijventerreinen. Het is afhankelijk van de leeftijd van de panden hoeveel bespaard kan worden. Panden op nieuwe terreinen zijn al beter geïsoleerd, dus hier levert extra isolatie minder op.
- De maatschappelijke kosten van duurzame warmteopties liggen over het algemeen dicht bij elkaar. Op basis van deze kosten kan daarom nog geen keuze worden gemaakt voor een techniek.
- De goedkoopste CO_2-vrije opties per bedrijventerrein in 2030 zijn qua maatschappelijke kosten vergelijkbaar met de kosten van hr-ketels op aardgas in 2030. Uit kosten-perspectief zou het daarom voor de maatschappij geen belemmering moeten zijn om over te stappen. Wél zijn er vaak hoge initiële investeringen nodig.
- In het algemeen zijn HT/MT-warmtenetten het goedkoopste voor eindgebruikers, maar de beschikbaarheid van restwarmte is beperkt. Het technisch potentieel van geothermie is wel hoog, maar deze warmte is niet op korte termijn beschikbaar.
- Op sommige terreinen kan aangesloten worden op bestaande warmtenetten. Dit kan leiden tot lagere investeringskosten.
- Wko-systemen komen bij veel terreinen naar voren als interessante optie voor eind-gebruikers, maar zijn minder interessant vanuit het oogpunt van maatschappelijke kosten. Op veel terreinen zijn al individuele wko-systemen actief.
- LT-oplossingen zijn voornamelijk interessant op terreinen met gebouwen die na 1995 zijn gebouwd, aangezien hier minder/geen isolatie nodig is. Maar ook op terreinen met oude gebouwen is een LT-warmtenet een interessante optie. In die gevallen is deze optie voor eindgebruikers echter wel een stuk duurder dan een HT/MT-warmtenet of een wko-systeem. LT-warmtenetten zijn in het algemeen goedkoper voor eindgebruikers dan warmtepompen vanwege de hoge energiebelasting op elektriciteit. Vanuit maat-schappelijke kosten scoren warmtepompen beter.
- De terreinen waarbij LT-warmtenetten interessant zijn, liggen aan grote kanalen. Hier zijn LT-warmtenetten met TEO een optie. Er zijn soms ook nog andere LT-warmtebronnen beschikbaar.
- Groengasopties kunnen een alternatief zijn voor warmtenetten op terreinen met veel oude panden. Deze optie is een stuk duurder dan warmtenetten of wko-systemen door de hoge energiekosten, maar is in de meeste gevallen nog wel goedkoper dan een hybride of all electric-warmtepomp vanwege de hoge energiebelasting op elektriciteit. Er is voor deze optie wel meer groengas nodig, terwijl de beschikbaarheid hiervan voor de gebouwde omgeving nog erg onzeker is.

7.2 Verduurzamen van processen

- De hoeveelheid procesgas die wordt gebruikt is op drie bedrijventerreinen significant (Oudenrijn, Nieuwerijn, Haarrijn).

- Er zijn weinig HT-industriële processen op de bedrijventerreinen. Dit betekent dat elektrificatie de meest voor de hand liggende optie is voor het grootste deel van de processen waarbij aardgas gebruikt wordt.
- Het gebruik van duurzame gassen (groengas, waterstof) is ook een optie voor deze lageretemperatuurprocessen, maar dit is naar verwachting duurder voor de eind-gebruiker en de beschikbaarheid hiervan is onzeker.
- Het is technisch mogelijk voor de bedrijven om te elektrificeren. De benodigde technieken zijn volwassen en beschikbaar op de markt. De juiste financiële prikkels zijn nodig om elektrificatie te stimuleren.
- Alleen bij chemiebedrijf BASF ligt elektrificatie van de processen niet direct voor de hand. Hier is het gebruik van duurzame gassen de meest logische route voor verduurzaming.

8 Referenties

ECN, 2014. Verbetering referentiebeeld utiliteitssector : - voorraadgegevens, - energieverbruik, - besparingspotentieel, -investeringskosten, - arbeidsinzet. Petten, ECN.

EIB & ECN, 2016. Ontwikkeling energiekentallen utiliteitsbouw : Een analyse van 24 gebouwtypen in de dienstensector en 12 industriële sectoren. Petten, ECN.

Gemeente Utrecht, 2020. Data-analyses ten behoeve van het afwegingsproces voor de Transitievisie Warmte in Utrecht. Utrecht, Gemeente Utrecht.

Greenvis, 2019. Hernieuwbare warmtebronnen in de gemeente Utrecht. Utrecht, Greenvis.

Klimaatmonitor, 2019. *Gemiddeld energieverbruik alle woningen (gemeente Utrecht)* [Online]. Available: https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/woningen [Accessed].

Koolen, 2020. Beleidsadviseur/Projectleider gemeente Utrecht.

Ministerie van BZK, 2020. Ontwikkelingen verduurzaming bestaande utiliteitsbouw. Den Haag, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Nationale Energieatlas, 2014. *Huidig energieverbruik* [Online]. Available: https://www.nationaleenergieatlas.nl/onderwerpen/huidig-energieverbruik [Accessed].

Overmorgen, 2020. *Potentie opwek duurzame elektriciteit Gemeente Utrecht, Web Map* [Online]. Available: https://www.arcgis.com/home/item.html?id=ca82248e06294081977154b4a7f9aa30 [Accessed].

RVO, 2020a. *Rapportage investeringskosten energiebesparende maatregelen bestaande utiliteitsbouw 2020* [Online]. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Available: https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen/technieken-beheer-en-innovatie/investeringskosten-energiebesparende-maatregelen [Accessed].

RVO, 2020b. Warmteatlas.

Wanders, 2020. Senior beleidsadviseur ruimtelijke economie.

A Methode bepalen energieverbruik

A.1 Methode voor inschatting van het energiegebruik

De gebiedsafbakening en de gewenste uitsplitsing in verschillende energiedragers voor de bedrijventerreinen (elektriciteit, gas, procesgas, warmte en koude), vraagt om een bottom-upaanpak per bedrijf en bedrijventerrein. Cijfers over energiegebruik bij bedrijven zijn veelal vertrouwelijk en niet openbaar beschikbaar. Voor een deel van de bedrijven hebben we gegevens ontvangen omtrent het energieverbruik vanuit de vergunningverlening, toezicht en handhaving gemeente Utrecht (VTH). Voor de overige bedrijven maken we inschattingen die gebaseerd zijn op kengetallen per bedrijfsgebruiksoppervlak. Om de methodiek duidelijk te kunnen toelichten beschrijven we eerst de bronnen die we gebruikt hebben.

Belangrijkste databronnen en kengetallen

Onze analyse is hoofdzakelijk gebaseerd op de volgende databronnen:

- **Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG)**
  De BAG bevat gemeentelijk basisgegevens van alle adressen en gebouwen in een gemeente[17]. In de BAG wordt onderscheid gemaakt tussen panden en verblijfsobjecten. Simpel gezegd zijn panden alle gebouwen en zijn verblijfsobjecten de adresseerbare verblijfsruimten binnen een pand[18]. Niet elk pand heeft een gebruiksruimte, zo is een vrijstaande schuur bij een woning wel een pand, maar als het geen adres heeft, bevat het geen verblijfsobject. Dat geldt ook voor vrijstaande bedrijfshallen bij een hoofd-gebouw. Panden kunnen op basis van hun geometrie op een kaart worden weergegeven. Verblijfsobjecten kunnen op een kaart worden weergegeven als een adrespunt waarvan in de BAG daarnaast informatie geeft over het gebruiksoppervlak in vierkante meters en het gebruiksdoel. De BAG kent een beperkte set van gebruiksdoelen, waaronder de veelvoorkomende gebruiksdoelen woonfunctie, bijeenkomstfunctie, industriefunctie en kantoorfunctie. Soms worden ook meerdere gebruiksdoelen toegewezen, wat het moeilijk maakt om te duiden welke activiteit in de praktijk voornamelijk plaatsvindt. Omdat de industriefunctie niet nader is uitgewerkt, levert de BAG met name voor industriegebouwen geen informatie over de daadwerkelijke bedrijfsactiviteit.
- **Provinciaal Arbeidsplaatsen Register (PAR)**
  Dit is een database van de provincie Utrecht waarin bedrijven in de provincie staan geregistreerd[19]. Het bevat informatie over bedrijfsvestigingen en werkgelegenheid, waarbij van elk bedrijf het adres bekend is. Ook bevat het per bedrijf nauwkeurige informatie over de bedrijfsactiviteit volgens de SBI-indeling.
- **Database bedrijfsgegevens en energieverbruik vergunningverlening, toezicht en handhaving gemeente Utrecht (VTH)**
  Een deel van deze database is vertrouwelijk door de gemeente Utrecht ter beschikking gesteld. Het bevat per bedrijfsinrichting gegevens over het elektriciteitsgebruik,

[17] https://www.geobasisregistraties.nl/basisregistraties/adressen-en-gebouwen

[18] Zo kan in één bedrijfsgebouw (het pand) bestaan uit twee eenheden met ieder een eigen adres, bijvoorbeeld nummer 1A en 1B, er zijn dan twee verblijfsobjecten in één pand. Er zijn ook wat meer ingewikkeldere situaties denkbaar. Zie voor meer informatie hierover en de formele definitie van panden en verblijfsobjecten de Praktijkhandleiding BAG: https://imbag.github.io/praktijkhandleiding/objecttypen.

[19] https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/economie/provinciaal-arbeidsplaatsen-register-par

gasgebruik en/of warmtegebruik, voor zover deze gegevens beschikbaar zijn. Dit overzicht is niet compleet en bevat niet voor alle recente jaren het energiegebruik.

— **CBS-gegevens over energiegebruik bedrijven per buurt en postcode voor 2014**
Het CBS heeft voor de Nationale Energieatlas een analyse gemaakt van het elektriciteitsverbruik en het gasverbruik van bedrijven in 2014 (Nationale Energieatlas, 2014). De gegevens die het CBS gebruikt in haar analyse zijn afkomstig van de netbeheerders. In elk postcodegebied (PC6) en elke buurt is van elk leveringsadres het verbruik bekend en na een analyse toegekend aan woningen of bedrijven. Wanneer er te weinig bedrijven aanwezig zijn in een postcodegebied of buurt om de privacy te garanderen, zijn de cijfers voor dat gebied niet bekend. De dataset bevat het gemiddelde verbruik per leveringsadres en het totale verbruik van het gebied voor aardgas in m^3 en elektriciteit in kWh. Deze dataset is gebruikt voor validatie van de uitkomsten van de bottom-upmethode.

Tot slot hebben we voor verschillende energiedragers (elektriciteit, warmte en koude) kengetallen verzameld uit de literatuur. Het gaat om kengetallen over energieverbruik per m^2 gebruiksoppervlak[20]. Voor de warmtevraag van utiliteiten gebruiken we een bewerking op de kengetallen uit de studie 'Verbetering referentiebeeld utiliteitssector' (ECN, 2014). Voor de koudevraag gebruiken we kengetallen uit het Vesta MAIS-model, versie 4.0 (PBL, 2020), voor een aantal industriële sectoren (SBI) zijn kengetallen beschikbaar van (EIB & ECN, 2016)[21].

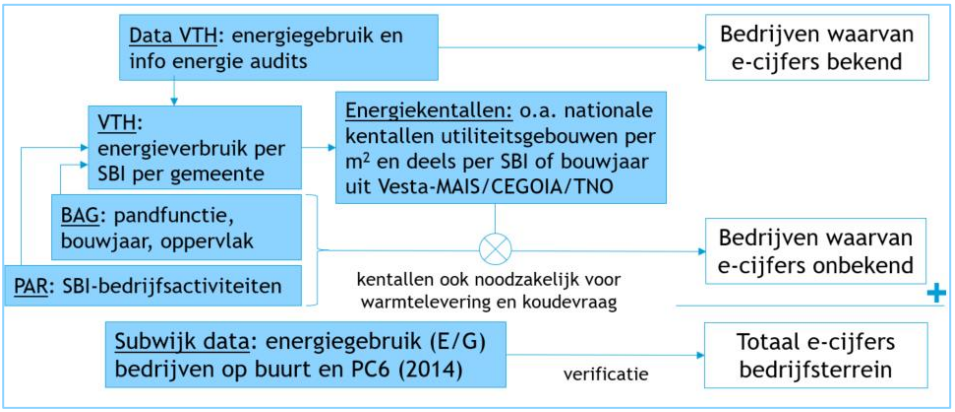
Bottom-upinschatting energiegebruik per bedrijf

Om een inschatting te maken van het energiegebruik per bedrijf zijn de verschillende databronnen gecombineerd. De basis hiervoor zijn de bedrijfsgebouwen op de bedrijventerreinen. In elk gebouw zal in meer of mindere mate energie verbruikt worden. Voor een deel is deze data bekend vanuit de VTH-database. Om het verbruik per gebouw in te schatten wanneer dit niet vanuit de VTH bekend is, maken we gebruik van kengetallen voor energiegebruik per vierkante meter en vermenigvuldigen dit met het gebruiksoppervlak van de bedrijfsgebouwen die we halen uit de BAG. Figuur 14 schetst globaal onze aanpak om te komen tot de energieverbruikscijfers per bedrijventerrein. Hierbij maken we dus de aanname dat de energie-intensiteit van bedrijven goed schaalt met het gebruiksoppervlak van gebouwen. Voor industriële bedrijfsactiviteiten die vrij divers zijn is deze aanname minder nauwkeurig dan voor utiliteitsgebouwen zoals kantoren die wat betreft bedrijfsactiviteiten en energiegebruik homogener zijn.

[20] Dit is de definitie voor gebouwoppervlak die ook in de BAG wordt gebruikt. Een aantal bronnen gebruiken niet gebruiksoppervlak maar bruto vloeroppervlak (BVO). Dit hebben we dan omgerekend naar gebruiksoppervlak (zie Bijlage A.4 voor omrekenfactoren).

[21] Er is gebruikgemaakt van de gewogen intensiteit.

Figuur 14 - Globale schematische weergave van de gebruikte bepalingsmethode

Door verschillende databronnen te combineren kunnen we de belangrijkste karakteristieken van bedrijven bepalen, zoals bouwjaren, gebruiksoppervlak en bedrijfsactiviteiten. Het combineren van de verschillende databronnen is grotendeels gedaan met een bewerking op 'Verbetering referentiebeeld utiliteitssector' (ECN, 2014) en geografische analyse. De BAG geeft informatie over het gebruiksoppervlak van bedrijfsgebouwen, dit is op basis van locatie gecombineerd met de PAR om deze gebouwgegevens aan te vullen met informatie over de bedrijfsactiviteit (SBI).
Deze data kan op zichtzelf gebruikt worden om kengetallen specifiek voor SBI-bedrijfs-activiteit of BAG-gebruiksdoel toe te passen. Een gedeelte van de panden kon niet gekoppeld worden aan de PAR, waardoor de SBI-categorie voor deze panden niet bekend is. Dit is alleen relevant voor panden met een industriefunctie, aangezien we voor utiliteits-gebouwen gebruik maken van het BAG-gebruiksdoel en het bouwjaar om het energie-verbruik in te schatten en deze wel bekend zijn bij die panden. Sommige panden in de BAG hebben geen verblijfsfunctie, het gaat dan om (bij)gebouwen zonder eigenadres. Daardoor is er weinig bekend over deze gebouwen. Vaak zijn het loodsen of bedrijfshallen.

Voor de grotere panden waarbij de SBI-categorie of het BAG-gebruiksdoel niet bekend is hebben we in samenwerking met de VTH een additionele analyse uitgevoerd om dit te bepalen. Hierbij is gekeken naar individuele panden. Deze analyse heeft ertoe geleid dat voor meer panden het energieverbruik, het gebruiksdoel en/of de SBI-categorie geïdentificeerd is, waardoor een betere inschatting gemaakt kan worden.

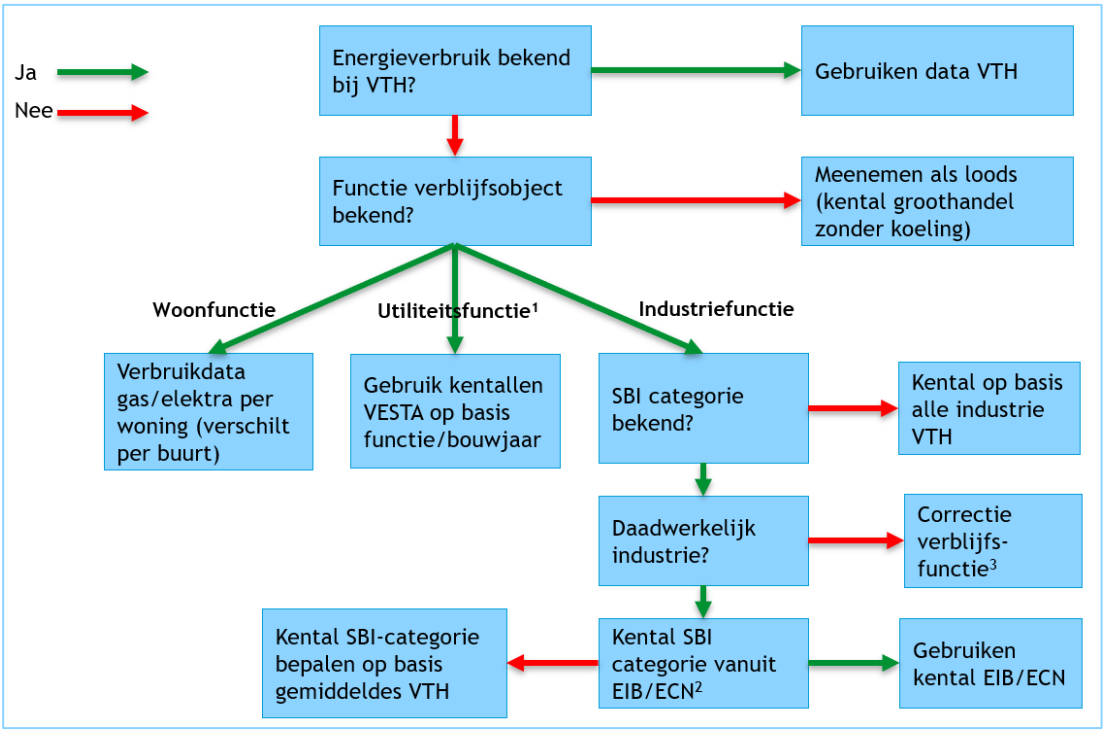
Uiteindelijk kan zodoende een complete inschatting worden gemaakt van het energie-gebruik per bedrijventerrein: enerzijds via bekende VTH-gegevens en voor het overige deel via energiekengetallen uit de literatuur of gebaseerd op de VTH-cijfers. Bij de inschatting van het energieverbruik van de bedrijventerreinen maken we gebruik van een range. In de volgende paragraaf gaan we nader in op de gebruikte kengetallen.

Gebruikte kengetallen voor energie-intensiteit

Voor het verbruik van elektriciteit, gas, warmte en koude zijn kengetallen voor energie-verbruik per vierkante meter gebruiksoppervlak gebruikt. Voor procesgas is een aanvullende analyse gedaan, die in de volgende paragraaf wordt besproken.

In Figuur 15 staat in een beslisboom weergegeven op basis van welke beschikbare gegevens we gekozen hebben om bepaalde kengetallen toe te passen voor de warmtevraag en de elektriciteitsvraag. Grofweg wordt gebruikgemaakt van twee typen kengetallen, namelijk kengetallen uit literatuur en berekende kengetallen op basis van gegevens van de VTH. Indien voor een bedrijf meerdere kengetallen beschikbaar zijn, bijvoorbeeld bij utiliteits-gebouwen, gebruiken we een range voor de inschatting van het energieverbruik.

Figuur 15 - Beslisboom voor het gebruik van de kengetallen voor energie-intensiteit warmte en elektriciteit

Figuurnoten: [1] Kantoor, logies, gezondheidszorg, bijeenkomst, onderwijs, sport, cel of overig
[2] EIB/ECN- Ontwikkeling energiekengetallen utiliteitsgebouwen (2016).
[3] SBI categorieën zijn handmatig gekoppeld.

De kengetallen op basis van de gegevens van de VTH zijn als volgt bepaald. Voor een bepaalde BAG-gebruiksfunctie of SBI-categorie bepalen we de totale warmtevraag of het elektriciteitsverbruik van alle bedrijven waarbij dit bekend is bij de VTH. Dit delen we door het gebruiksoppervlak van deze bedrijven waarbij het energieverbruik bekend is bij de VTH. Zo krijgen we een gemiddeld energieverbruik per m^2 voor deze BAG-gebruiksfunctie of SBI-categorie. Dit wordt gebruikt als kengetal.

Bij de panden met een industriefunctie en waarvoor de SBI-categorie onbekend is hebben we gebruikgemaakt van een gemiddeld kengetal voor alle panden met een industriefunctie. Dit is ook berekend op basis van de bedrijven waarvoor het energieverbruik bekend is bij de VTH, zoals beschreven in de voorgaande paragraaf.

Voor de panden zonder bekende verblijfsfunctie, de loodsen, is gebruikgemaakt van een algemeen kengetal. Hiervoor gebruiken we een kengetal voor ‘groothandel zonder koeling’ uit de literatuur(EIB & ECN, 2016). Panden in deze categorie die kleiner zijn dan 100 m^2 laten we buiten beschouwing, dit zijn veelal schuurtjes bij woningen of andere kleine bijgebouwen (transformatorhuisjes) waar we nauwelijks energieverbruik verwachten.

Voor gebouwen met de verblijfsfunctie wonen (woningen) gebruiken we de het gemiddelde energieverbruik van woningen in de desbetreffende buurt, dit zijn cijfers afkomstig van het CBS.

Koude in de vorm van ruimtekoeling wordt toegepast bij utiliteitsgebouwen en industrie, het gaat dan voornamelijk om koeling van kantoren en bijeenkomstruimten op warmte dagen. We hebben dit bepaald aan de hand van de kengetallen die zijn weergegeven in Tabel 8. Deze kengetallen zijn afkomstig uit Vesta MAIS 3.5. Het gaat hier om de koelvraag. Het verschilt per bedrijf of deze koelvraag ook wordt ingevuld. Koeling wordt vaak al via elektrische installaties ingevuld. Dit zit al verwerkt in de cijfers van het elektriciteits-verbruik.

Tabel 8 Vraag ruimtekoeling per utiliteitsfunctie

Functie	GJ/m^2/jaar
Bijeenkomst	0,176
Cel	0,086
Gezondheidszorg	0,032
Kantoren	0,086
Logies	0,156
Onderwijs	0,004
Overig	0,087
Sport	0,087
Winkels	0,035
Industrie	0,007

Invulling warmtevraag

Per bedrijf en pand is de warmtevraag berekend. Per pand is het bekend of het pand aangesloten is op een warmtenet. Indien een pand aangesloten is op een warmtenet wordt de warmtevraag ingevuld met warmtelevering. Indien dit niet het geval is gaan we ervan uit dat de warmtevraag wordt ingevuld met een cv-ketel op aardgas.

A.2 Aardgas in processen

Aardgas kan ook gebruikt worden voor andere doelen dan ruimteverwarming, dit noemen we procesgas. Voorbeelden hiervan zijn een gasgestookte bakkerijoven of een droogtunnel in een zeefdrukkerij. Het is niet eenduidig vast te stellen of een bedrijf aardgas gebruikt voor dergelijke toepassingen zonder gedetailleerd onderzoek per bedrijf. Om helemaal zeker te weten of een bedrijf procesgas gebruikt, zal het vaak nodig zijn om individuele bedrijven te contacteren en hen direct te vragen of zij procesgas gebruiken. Het is in het huidige onderzoek echter niet mogelijk of wenselijk om ieder bedrijf individueel te benaderen.

In dit onderzoek hebben we een inschatting gemaakt op sectorniveau van de kans dat er bedrijven zijn in de sector die procesgas gebruiken. Hierbij hebben we gekeken of er bedrijfsprocessen voorkomen in de sector die een temperatuur van circa 80°C of hoger vereisen. Voor de sectoren met een redelijke kans op procesgas zijn vervolgens voor alle bedrijven de activiteiten in kaart gebracht door een korte zoektocht op internet.

Voor de bedrijven die gebruik maken van procesgas nemen we aan dat de warmtevraag voor ruimteverwarming gelijk is aan de ruimteverwarming van een loods/bedrijfshal. Hieruit berekenen we het gedeelte van het gasverbruik dat gebruikt wordt voor ruimteverwarming. We nemen aan dat het resterende deel van het gasverbruik gebruikt wordt als procesgas.

Voor de sectoren in Tabel 9 is per bedrijf een inschatting gemaakt of er procesgas gebruikt wordt. Voor de overige sectoren nemen we aan dat er geen procesgas gebruikt wordt.

Tabel 9 - Sectoren die in meer detail op procesgas onderzocht zijn

SBI	Omschrijving categorie	Aantal bedrijven met procesgas	Geschat verbruik procesgas in m^3/j
10	Vervaardiging van voedingsmiddelen	7	210.000-330.000
11	Vervaardiging van dranken	3	0-130.000
13	Vervaardiging van textiel	2	3.000
14	Vervaardiging van kleding	0	-
16	Primaire houtbewerking en vervaardiging van artik. van hout	0	-
17	Vervaardiging van papier, karton en papier- en kartonwaren	1	-
18	Drukkerijen, reproductie van opgenomen media	0	-
20	Vervaardiging van chemische producten	1	4.700.000
22	Vervaardiging van producten van rubber en kunststof	0	-
23	Vervaardiging van overige niet-metaalhoudende minerale prod.	2	11.000
24	Vervaardiging van metalen in primaire vorm	2	1.200.000
25	Vervaardiging van prod. van metaal (geen machines en app.)	5	1.100.000
31	Vervaardiging van meubels	0	-
96	Wellness en overige dienstverlening[22]	1	1.600.000

A.3 Top-down validatie uitkomsten

Voor het inschatten van het energieverbruik op de bedrijventerreinen hebben we gebruikgemaakt van een bottom-upmethode waarbij we voor elk bedrijf bepalen en dit optellen om het totale energieverbruik van het bedrijventerrein te krijgen. Er zitten verschillende onzekerheden in de uitgevoerde analyse. Daarom moeten de resultaten zien worden als de absolute waarheid, maar als een indicatie van het energieverbruik.

We valideren onze resultaten door het door ons berekende energieverbruik te vergelijken met CBS-cijfers over het gasverbruik en elektriciteitsverbruik van bedrijven per buurt uit 2014 (Nationale Energieatlas, 2014)[23]. Uiteraard zijn deze cijfers verouderd, maar ze geven wel een goede indicatie of de berekende totalen in deze gebieden een goede inschatting zijn.

[22] Het gaat hier om een industriële wasserij.

[23] Van latere jaren zijn alleen cijfers bekend over het gemiddelde verbruik per aansluiting. Deze zijn niet bruikbaar omdat het aantal aansluitingen niet bekend is.

Onzekerheden

Hierna bespreken we de belangrijkste onzekerheden van de uitgevoerde analyse.

- Sommige panden konden niet gekoppeld worden aan het Provinciaal Arbeidsplaatsen Register. Hierdoor was de SBI-code van deze panden niet bekend. Bij de panden met een industriefunctie is daarom gebruikgemaakt van een algemeen kengetal in plaats van een kengetal specifiek voor het bedrijfstype.

  Daarnaast zijn er panden zonder verblijfsobject. We hebben aangenomen dat dit loodsen/bedrijfshallen zijn. Maar het is onzeker of dit ook daadwerkelijk het geval is.

  Voor de grotere panden uit de voorgaande twee categorieën is een individuele check gedaan.

  Tabel 10 geeft een overzicht van voor hoeveel panden geïdentificeerd konden worden.

Tabel 10 - Overzicht bepaling functie panden

Opsplitsing type gebouw	PAR-bedrijven met verblijfsobject én panden	Panden zonder verblijfsobject	Panden met verblijfs-object, zonder PAR
Aantal	3.396	330	1701
Oppervlakte (m^2)	2.406.000	279.000	748.000
Oppervlakte t.o.v. totaal	70%	8%	22%

- Voor het bepalen van het energieverbruik is in veel gevallen gebruik van kengetallen, aangezien het energieverbruik niet bekend was bij de VTH. Deze kengetallen zijn gebaseerd op gemiddeldes. Maar individuele bedrijven, of zelfs bedrijventerreinen, kunnen afwijken van het gemiddelde.

  Voor panden waarvoor de functie niet gedefinieerd kon worden (zie vorig punt) wordt gebruikt gemaakt van een algemeen kengetal, wat aanzienlijke onzekerheid oplevert.

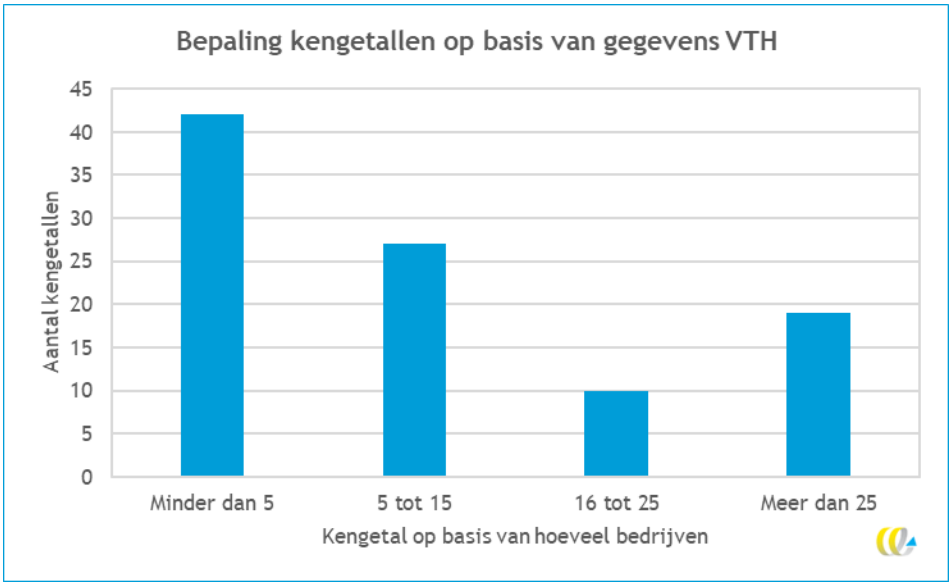
  Tabel 11 geeft weer hoe vaak de verschillende methodes gebruikt zijn voor het bepalen van het energieverbruik. Het energieverbruik was bekend voor ongeveer 30% van de bedrijven.

Tabel 11 - Overzicht frequentie gebruikte methode bepaling energieverbruik

Methode	Industrie	Utiliteiten	Woningen	Loodsen	Totaal
Energieverbruik bekend (aantal)	491	1.054	5	2	1.552
Berekening op basis specifiek kengetal type bedrijf (aantal)	534	1.319	940	-	2.793
Berekening op basis algemeen kengetal (aantal)	837	-	-	245	1.082

- In sommige gevallen is het energieverbruik voor slechts een paar bedrijven met een bepaalde BAG-gebruiksfunctie of SBI-categorie bekend. In deze gevallen zit er veel onzekerheid in het gebruikte kengetal. Figuur 16 geeft een overzicht van hoeveel bedrijven gebruikt zijn voor het bepalen van de kengetallen.

Figuur 16 - Bepaling kengetallen op basis van gegevens VTH

— Van de panden die niet gekoppeld konden worden aan het PAR (circa 30%) is niet bekend of deze een warmte-aansluiting hebben. Van deze panden is aangenomen dat ze gebruik maken van aardgas. Dit leidt naar verwachting tot een overschatting van het gasverbruik en een onderschatting van de warmtelevering.

Validatie

Voor de validatie gebruiken we cijfers van het CBS over het gas- en elektriciteitsverbruik per buurt uit 2014 (Nationale Energieatlas, 2014). Deze vergelijken we met het energie-verbruik uit de berekeningen. Voor een zo eerlijk mogelijke vergelijking nemen we geen bedrijven mee die na 2014 zijn opgericht.

Gasverbruik

Tabel 12 geeft voor elk terrein een vergelijking van het berekende gasverbruik (ondergrens en bovengrens range) met de validatiewaarde. In het algemeen liggen de berekende waardes iets hoger dan de validatiewaarde, zelfs bij de ondergrens van de range. Dit geeft een indicatie dat onze inschattingen een lichte overschatting zijn, maar het is ook mogelijk dat het gasverbruik gegroeid is sinds 2014.

Tabel 12 - Validatie gasverbruik per bedrijventerrein

Bedrijventerrein	Gasverbruik berekeningen-ondergrens (m^3)	Gasverbruik berekeningen-bovengrens (m^3)	Gasverbruik validatie (m^3)	Relatief verschil
Cartesiuswegterrein	1.800.000	2.108.000	Onbekend	-
De Wetering	1.611.000	1.769.000	1.307.00	+23 - +25%
Demkade	273.000	349.000	541.000	-50% - -35%
Haarrijn	21.000	21.000	24.000	-14%
Kanaleneiland	1.582.000	2.115.000	1.028.000	+54% - +106%
Lage Weide	11.830.000	13.930.000	11.395.000	+4% - +22%
Nieuw Overvecht	3.120.000	3.790.000	2.543.000	+27% - +54%

Bedrijventerrein	Gasverbruik berekeningen-ondergrens (m^3)	Gasverbruik berekeningen-bovengrens (m^3)	Gasverbruik validatie (m^3)	Relatief verschil
Nieuwerijn	1.794.000	1.796.000	Onbekend	-
Oudenrijn[24]	8.954.000	9.482.000	9.218.000	-3% - +3%
Totaal[25]	**27.390.000**	**31.456.000**	27.164.000	+18% - +34%

Alleen bij bedrijventerrein Demkade ligt het ingeschatte gasverbruik een stuk lager dan de validatiewaarde. Bij bedrijventerrein Kanaleneiland is juist een uitschieter de andere kant op. Hier ligt het ingeschatte gasverbruik 1,5 tot 2 keer hoger dan de validatiewaarde. Het is niet duidelijk te verklaren waar dit door komt. Mogelijk komt dit door de panden waarbij niet bekend is of ze een warmteaansluiting hebben. Bij deze panden is nu aangenomen dat ze gas verbruiken, terwijl in de praktijk waarschijnlijk een deel aangesloten is op een warmtenet. Demkade heeft relatief veel groothandels en maakindustrie, terwijl Kanaleneiland veel utiliteiten heeft.

Elektriciteitsverbruik

Tabel 13 geeft de vergelijking tussen de berekening en de validatiewaarde voor het elektriciteitsverbruik. In tegenstelling tot bij het gasverbruik ligt hier de inschatting juist lager dan de validatiewaarde. Dit impliceert dat een onderschatting van het elektriciteits-verbruik, al kan dit ook komen doordat het elektriciteitsverbruik gedaald is sinds 2014.

Tabel 13 - Validatie elektriciteitsverbruik per bedrijventerrein

Bedrijventerrein	Elektriciteitsverbruik berekeningen ondergrens (kWh)	Elektriciteitsverbruik berekeningen bovengrens (kWh)	Elektriciteitsverbruik validatie (kWh)	Relatief verschil
Cartesiuswegterrein	10.598.000	15.714.000	28.183.000	-62% - 34%
De Wetering	26.741.000	29.175.000	29.928.000	-11% - -3%
Demkade	3.157.000	4.159.000	4.268.000	-26% - -3%
Haarrijn	183.000	183.000	387.000	-53%
Kanaleneiland	38.019.000	46.328.000	50.087.000	-24% - -8%
Lage Weide	96.688.000	110.641.000	126.503.000	-24% - 13%
Nieuw Overvecht	27.579.000	34.062.000	20.932.000	+32% - +63%
Nieuwerijn	12.305.000	12.260.000	49.101.000	-75%
Oudenrijn[26]	43.604.000	48.764.000	46.184.000	-4% - + 4%
Totaal[27]	258.874.000	301.286.000	406.842.000	-36% - -26%

[24] Bij Oudenrijn was het energieverbruik van een groot chemiebedrijf (BASF) niet bekend en hiervoor waren ook geen kengetallen beschikbaar. Daarom is het energieverbruik van dit bedrijf ingeschat op basis van het verschil tussen het berekende gasverbruik en het gasverbruik van de validatie. Daarom komt het gasverbruik van het terrein (gemiddeld) precies overeen met de validatiewaarde.

[25] Bij de totalen van de berekeningen is het energieverbruik van Cartesiuswegterrein en Nieuwerijn niet meegenomen omdat daar het gasverbruik van de validatie niet bekend is.

[26] Bij Oudenrijn was het energieverbruik van een groot chemiebedrijf (BASF) niet bekend en hiervoor waren ook geen kengetallen beschikbaar. Daarom is het energieverbruik van dit bedrijf ingeschat op basis van het verschil tussen het berekende gasverbruik en het gasverbruik van de validatie. Daarom komt het gasverbruik van het terrein (gemiddeld) precies overeen met de validatiewaarde.

[27] Bij de totalen van de berekeningen is het energieverbruik van Cartesiuswegterrein en Nieuwerijn niet meegenomen omdat daar het gasverbruik van de validatie niet bekend is.

Alleen bij bedrijventerrein Nieuw Overvecht ligt de inschatting van het elektriciteitsverbruik hoger dan de validatiewaarde. Bij bedrijventerrein Nieuwerijn is de afwijking ten opzichte van de validatiewaarde het grootst.

Bij Nieuw Overvecht is er relatief veel onbekende industrie. Mogelijk is het elektriciteitsverbruik van deze categorie overschat. Bij Nieuwerijn komt het overgrote gedeelte van het elektriciteitsverbruik van 1 bedrijf (Nedal aluminium). Het energieverbruik van dit bedrijf is bekend bij de VTH, dus we verwachten dat dit een goede inschatting is. Het verschil met de validatiewaarde kan komen doordat het elektriciteitsverbruik van dit bedrijf sterk gedaald is of doordat enkele grote elektriciteitsverbruikers uit bedrijf zijn gegaan.

A.4 Overzicht kengetallen

De volgende tabellen geven de kengetallen weer die gebruikt zijn voor de warmtevraag, de elektriciteitsvraag en de koudevraag. Indien twee kengetallen beschikbaar zijn is de hoogste waarde gebruikt voor de bovengrens van de range en de kleinste waarde voor de ondergrens van de range. De kengetallen voor utiliteitsfuncties zijn gegeven per m^2 bruto vloeroppervlak (BVO). Deze zijn omgerekend naar m^2 gebruiksoppervlak (GO), aangezien deze oppervlakte bekend is vanuit de BAG. De omrekenfactoren hiervoor staan in Tabel 15.

Tabel 14 - Overzicht kengetallen warmtevraag utiliteitsfuncties

BAG-functie	Bron kengetal	0-1919	1920-1974	1975-1989	1990-1994	1995-2017	Eenheid
Winkelfunctie	Vesta-MAIS	0,49	0,39	0,20	0,19	0,15	GJ/m^2 BVO
	Gemiddelde VTH	Ontbreekt	0,09	0,80	0,00	0,28	GJ/m^2 BVO
Logiesfunctie	Vesta-MAIS	0,72	0,58	0,32	0,30	0,26	GJ/m^2 BVO
	Gemiddelde VTH	Ontbreekt	0,08	0,29	0,91	0,21	GJ/m^2 BVO
Gezondheidszorg-functie	Vesta-MAIS	1,12	0,82	0,46	0,45	0,38	GJ/m^2 BVO
	Gemiddelde VTH	Ontbreekt	0,30	0,28	0,28	0,22	GJ/m^2 BVO
Kantoorfunctie	Vesta-MAIS	0,98	0,77	0,39	0,36	0,30	GJ/m^2 BVO
	Gemiddelde VTH	Ontbreekt	0,21	0,15	0,52	0,26	GJ/m^2 BVO
Bijeenkomstfunctie	Vesta-MAIS	0,56	0,81	0,61	0,62	0,44	GJ/m^2 BVO
	Gemiddelde VTH	Ontbreekt	0,16	0,21	0,15	0,03	GJ/m^2 BVO
Onderwijsfunctie	Vesta-MAIS	0,52	0,39	0,21	0,20	0,16	GJ/m^2 BVO
	Gemiddelde VTH	Ontbreekt	0,02	0,10	1,07	0,18	GJ/m^2 BVO
Sportfunctie	Vesta-MAIS	0,72	0,54	0,33	0,33	0,28	GJ/m^2 BVO
	Gemiddelde VTH	Ontbreekt	0,05	0,05	0,09	0,08	GJ/m^2 BVO
Celfunctie	Vesta-MAIS	1,17	0,80	0,47	0,47	0,38	GJ/m^2 BVO
	Gemiddelde VTH	Ontbreekt	Ontbreekt	Ontbreekt	Ontbreekt	Ontbreekt	GJ/m^2 BVO
Overige gebruiksfunctie	Vesta-MAIS	0,23	0,17	0,09	0,09	0,07	GJ/m^2 BVO
	Gemiddelde VTH	Ontbreekt	0,17	Ontbreekt	Ontbreekt	0,25	GJ/m^2 BVO

Tabel 15 - Overzicht kengetallen koudevraag, elektriciteitsvraag en omrekenfactor bruto vloeroppervlak (BVO) naar gebruiksoppervlak (GO)

BAG-functie	Bron kental	Elektriciteitsvraag (GJ/m² BVO)	Koudevraag (GJ/m² BVO)	Omrekenfactor BVO - GO (RVO, 2020a)
Winkelfunctie	Vesta-MAIS	0,581	0,04	106%
	Gemiddelde VTH	0,343		
Logiesfunctie	Vesta-MAIS	0,57	0,16	114%
	Gemiddelde VTH	1,447		
Gezondheidszorg-functie	Vesta-MAIS	0,499	0,03	113%
	Gemiddelde VTH	0,607		
Kantoorfunctie	Vesta-MAIS	0,358	0,09	113%
	Gemiddelde VTH	0,246		
Bijeenkomstfunctie	Vesta-MAIS	0,57	0,18	110%
	Gemiddelde VTH	0,149		
Onderwijsfunctie	Vesta-MAIS	0,1718	0,00	110%
	Gemiddelde VTH	0,207		
Sportfunctie	Vesta-MAIS	0,3891	0,09	109%
	Gemiddelde VTH	0,139		
Celfunctie	Vesta-MAIS	0,57	0,09	113%
	Gemiddelde VTH	Ontbreekt		
Overige gebruiksfunctie	Vesta-MAIS	0,581	0,09	111%
	Gemiddelde VTH	0,343		
Industriefunctie	Vesta-MAIS	Afhankelijk van SBI categorie	0,01	111%
	Gemiddelde VTH	Afhankelijk van SBI categorie		106%

Tabel 16 - Overzicht kengetallen gasverbruik en elektriciteitsverbruik industrie

SBI-categorie	SBI-nr.	Kental gas literatuur (m³/m² GO)	Kental gas VTH (m³/m² GO)	Kental elektriciteit literatuur (kWh/m² GO)	Kental elektriciteit VTH (kWh/m² GO)
Landbouw, jacht en dienstverlening voor de landbouw en jacht	1	Meegenomen als Kantoorfunctie	Onbekend	Meegenomen als Kantoorfunctie	Onbekend
Vervaardiging van voedingsmiddelen	10	267	15	642	832
Vervaardiging van dranken	11	149	12	467	126
Vervaardiging van textiel	13	Onbekend	10	Onbekend	163
Vervaardiging van kleding	14	Onbekend	4	Onbekend	36
Primaire houtbewerking en vervaardiging van artikel van hout	16	Onbekend	14	Onbekend	56
Vervaardiging van papier, karton en papier- en kartonwaren	17	Onbekend	29	Onbekend	229
Drukkerijen, reproductie van opgenomen media	18	Onbekend	3	Onbekend	73
Vervaardiging van chemische producten	20	Los meegenomen	Onbekend	Los meegenomen	Onbekend
Vervaardiging van producten van rubber en kunststof	22	45	7	518	208
Vervaardiging van overige niet-metaalhoudende minerale prod.	23	Onbekend	21	Onbekend	107

SBI-categorie	SBI-nr.	Kental gas literatuur (m^3/m^2 GO)	Kental gas VTH (m^3/m^2 GO)	Kental elektriciteit literatuur (kWh/m^2 GO)	Kental elektriciteit VTH (kWh/m^2 GO)
Vervaardiging van metalen in primaire vorm	24	77	47	581	356
Vervaardiging van prod. van metaal (geen machines en app.)	25	22	32	161	114
Vervaardiging van computers, elektronische en optische mach.	26	36	5	300	49
Vervaardiging van elektrische apparatuur	27	20	17	206	114
Vervaardiging van overige machines en apparaten	28	14	3	146	25
Vervaardiging van auto's, aanhangwagens en opleggers	29	32	6	545	58
Vervaardiging van overige transportmiddelen	30	21	10	152	47
Vervaardiging van meubels	31	Onbekend	7	Onbekend	60
Vervaardiging van overige goederen	32	15	13	113	137
Reparatie en installatie van machines en apparaten	33	11	9	62	33
Productie, distributie, handel in elektriciteit, aardgas	35	Meegenomen als Kantoorfunctie	1	Meegenomen als Kantoorfunctie	79
Winning en distributie van water	36	Onbekend	9	Onbekend	121
Afvalwaterinzameling en -behandeling	37	Onbekend	3	Onbekend	1016
Afvalinzameling en -behandeling; voorbereiding tot recycling	38	Onbekend	8	Onbekend	30
Sanering en overig afvalbeheer	39	Onbekend	20	Onbekend	109
Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw, projectontwikkeling	41	Onbekend	10	Onbekend	59
Grond-, water- en wegenbouw (geen grondverzet)	42	Onbekend	16	Onbekend	84
Gespecialiseerde werkzaamheden in de bouw	43	Onbekend	12	Onbekend	71
Handel in en reparatie van auto's, motorfietsen, aanhangers	45	Onbekend	8	Onbekend	57
Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's e.d.)	46	Onbekend	11	Onbekend	75
Detailhandel (niet in auto's e.d.)	47	Onbekend	6	Onbekend	112
Vervoer over land	49	Onbekend	6	Onbekend	60
Luchtvaart	51	Onbekend	7	Onbekend	62
Opslag en dienstverlening voor vervoer	52	Onbekend	11	Onbekend	64
Post en koeriers	53	Meegenomen als Winkelfunctie	6	Meegenomen als Winkelfunctie	62
Logiesverstrekking	55	Meegenomen als Logiesfunctie	14	Meegenomen als Logiesfunctie	115
Eet- en drinkgelegenheden	56	Meegenomen als Logiesfunctie	7	Meegenomen als Logiesfunctie	183
Uitgeverijen	58	Meegenomen als Kantoorfunctie	18	Meegenomen als Kantoorfunctie	118
Productie en distributie van films en televisieprogramma's	59	Meegenomen als Kantoorfunctie	6	Meegenomen als Kantoorfunctie	57

SBI-categorie	SBI-nr.	Kental gas literatuur (m^3/m^2 GO)	Kental gas VTH (m^3/m^2 GO)	Kental elektriciteit literatuur (kWh/m^2 GO)	Kental elektriciteit VTH (kWh/m^2 GO)
Telecommunicatie	61	Meegenomen als Kantoorfunctie	12	Meegenomen als Kantoorfunctie	21
Dienstverl. activiteiten op het gebied van informatietechn.	62	Meegenomen als Kantoorfunctie	6	Meegenomen als Kantoorfunctie	54
Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie	63	Meegenomen als Kantoorfunctie	13	Meegenomen als Kantoorfunctie	130
Financiële instellingen (geen verzekeringen , pensioenfonds)	64	Meegenomen als Kantoorfunctie	14	Meegenomen als Kantoorfunctie	166
Overige financiële dienstverlening	66	Meegenomen als Kantoorfunctie	10	Meegenomen als Kantoorfunctie	69
Verhuur van en handel in onroerend goed	68	Meegenomen als Kantoorfunctie	8	Meegenomen als Kantoorfunctie	41
Rechtskundige dienstverlening, accountancy, belastingadvies	69	Meegenomen als Kantoorfunctie	8	Meegenomen als Kantoorfunctie	93
Holdings (geen financiële), interne concerndiensten	70	Meegenomen als Kantoorfunctie	5	Meegenomen als Kantoorfunctie	50
Architecten, ingenieurs en technisch ontwerp en advies	71	Meegenomen als Kantoorfunctie	3	Meegenomen als Kantoorfunctie	30
Speur- en ontwikkelingswerk	72	Meegenomen als Kantoorfunctie	7	Meegenomen als Kantoorfunctie	47
Reclame en marktonderzoek	73	Meegenomen als Kantoorfunctie	6	Meegenomen als Kantoorfunctie	78
Industrieel ontwerp en vormgeving, fotografie, vertaling	74	Meegenomen als Kantoorfunctie	7	Meegenomen als Kantoorfunctie	76
Veterinaire dienstverlening	75	Meegenomen als Kantoorfunctie	32	Meegenomen als Kantoorfunctie	136
Verhuur en lease van auto's, consumentenartikelen, machines	77	Meegenomen als Kantoorfunctie	6	Meegenomen als Kantoorfunctie	55
Arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer	78	Meegenomen als Kantoorfunctie	5	Meegenomen als Kantoorfunctie	31
Reisbemiddeling, reisorganisatie, toeristische informatie	79	Meegenomen als Kantoorfunctie	9	Meegenomen als Kantoorfunctie	90
Beveiliging en opsporing	80	Meegenomen als Kantoorfunctie	18	Meegenomen als Kantoorfunctie	142
Facility management, reiniging en landschapsverzorging	81	Meegenomen als Kantoorfunctie	12	Meegenomen als Kantoorfunctie	84
Overige zakelijke dienstverlening	82	Meegenomen als Kantoorfunctie	8	Meegenomen als Kantoorfunctie	73
Openbaar bestuur, overheidsdiensten, sociale verzekeringen	84	Meegenomen als Bijeenkomst-functie	5	Meegenomen als Bijeenkomst=functie	96
Onderwijs	85	Meegenomen als Onderwijsfunctie	10	Meegenomen als Onderwijsfunctie	66
Gezondheidszorg	86	Meegenomen als Gezondheidszorg-functie	6	Meegenomen als Gezondheidszorg-functie	114

SBI-categorie	SBI-nr.	Kental gas literatuur (m^3/m^2 GO)	Kental gas VTH (m^3/m^2 GO)	Kental elektriciteit literatuur (kWh/m^2 GO)	Kental elektriciteit VTH (kWh/m^2 GO)
Verpleging, verzorging en begeleiding met overnachting	87	Meegenomen als Gezondheidszorg-functie	8	Meegenomen als Gezondheidszorg-functie	170
Maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting	88	Meegenomen als Bijeenkomst-functie	5	Meegenomen als Bijeenkomst-functie	86
Kunst	90	Meegenomen als Bijeenkomst-functie	6	Meegenomen als Bijeenkomst-functie	50
Culturele uitleencentra, archieven, musea, dierentuinen	91	Meegenomen als Bijeenkomst-functie	3	Meegenomen als Bijeenkomst-functie	61
Loterijen en kansspelen	92	Meegenomen als Winkelfunctie	Onbekend	Meegenomen als Winkelfunctie	Onbekend
Sport en recreatie	93	Meegenomen als Sportfunctie	4	Meegenomen als Sportfunctie	64
Levensbeschouwelijke en politieke organisaties	94	Meegenomen als Bijeenkomst-functie	15	Meegenomen als Bijeenkomst-functie	138
Reparatie van computers en consumentenartikelen	95	Meegenomen als Winkelfunctie	16	Meegenomen als Winkelfunctie	146
Wellness en overige dienstverlening; uitvaartbranche	96	Meegenomen als Kantoorfunctie	26	Meegenomen als Kantoorfunctie	144
Industrie algemeen		8	6	79	28
Loodsen		10		42	

Bron: (EIB & ECN, 2016).

Tabel 17 - Overzicht kengetallen gasverbruik en elektriciteitsverbruik woningen[28](Klimaatmonitor, 2019)

Bedrijventerrein	Buurt	Gasgebruik (m^3/woning/jaar)	Elektriciteitsgebruik (kWh/woning/jaar)
Cartesiuswegterrein	Schepenbuurt, Cartesiusweg en omgeving	1.250	2.690
De Wetering	Bedrijventerrein De Wetering	1.447	3.418
Demkade	Prins Bernhardplein en omgeving	1.020	2.080
Haarrijn	Haarrijn	2.740	4.880
Kanaleneiland		165	1.410
Kanaleneiland (noord, deel Merwede meubelboulevard)	*Transwijk-Zuid*	120	1.410
Kanaleneiland (zuid)	*Bedrijvengebied Kanaleneiland*	210	
Lage Weide	Bedrijventerrein Lageweide	1.240	4.460
Nieuw Overvecht	Bedrijventerrein en omgeving	2.940	4.590
Nieuwerijn	Bedrijvengebied Papendorp	2.590	3.418
Oudenrijn		1.180	3.615
Oudenrijn (klein deel, NO)	*Rijnvliet*	*470*	*3.750*
Oudenrijn (merendeel)	*Bedrijvengebied Oudenrijn*	*1.890*	*3.480*

[28] De bedrijventerreinen Kanaleneiland en Oudenrijn bestaan uit twee buurten. Voor het gehele bedrijventerrein is het gemiddelde van de twee buurten genomen.

B Overzicht energieverbruik

Tabel 18 - Overzicht uitkomsten per bedrijventerrein (1/2)

	Oudenrijn	Nieuwerijn	Cartesiusweg-terrein	De Wetering	Demkade	Eenheid
Aantal panden	287	18	343	187	39	#
Aantal bedrijven	414	12	330	193	79	#
Oppervlakte gebouwen	403.000	77.000	230.000	273.000	34.000	m^2 GO
Aantal bedrijven met warmteaansluiting	-	2	90	21	-	#
Aandeel warmteaansluiting	0%	17%	27%	11%	0%	
Warmtevraag ruimteverwarming (rv)						
Warmtevraag rv laag	97.000	20.000	71.000	54.000	8.000	GJ
Warmtevraag rv hoog	113.000	20.000	98.000	62.000	10.000	GJ
Warmtevraag rv gemiddeld	105.000	20.000	84.000	58.000	9.000	GJ
Warmtevraag rv gemiddeld-besparing terugverdientijd <5 jaar	84.000	14.000	59.000	50.000	7.000	GJ
Warmtevraag rv gemiddeld-besparing Rc 3,5	63.000	8.000	39.000	41.000	6.000	GJ
Gemiddelde warmtevraag rv per m^2						
Gemiddelde warmtevraag rv per m^2 laag	0,24	0,26	0,31	0,20	0,23	GJ/m^2
Gemiddelde warmtevraag rv per m^2 hoog	0,28	0,26	0,42	0,23	0,29	GJ/m^2
Gemiddelde warmtevraag rv per m^2 gemiddeld	0,26	0,26	0,36	0,21	0,26	GJ/m^2
Gebruik aardgas voor ruimteverwarming (rv)						
Gebruik aardgas rv laag	3.400.000	631.000	1.891.000	1.685.000	273.000	m^3/jaar
Gebruik aardgas rv hoog	3.947.000	642.000	2.249.000	1.954.000	349.000	m^3/jaar
Gebruik aardgas rv gemiddeld	3.674.000	636.000	2.070.000	1.820.000	311.000	m^3/jaar
Warmtelevering voor ruimteverwarming (rv)						
Warmtelevering rv laag	400	2.000	17.000	6.000	-	GJ/jaar
Warmtelevering rv hoog	400	2.000	33.000	6.000	-	GJ/jaar
Warmtelevering rv gemiddeld	400	2.000	25.000	6.000	-	GJ/jaar
Koudevraag	18.000	1.000	18.000	11.000	1.000	GJ/jaar
Aantal bedrijven met procesgas	6	1	2	3	0	#
Gebruik procesgas						
Gebruik procesgas laag	5.802.000	1.178.000	33.000	8.000	-	m^3/jaar
Gebruik procesgas hoog	5.802.000	1.178.000	40.000	36.000	-	m^3/jaar
Gebruik procesgas gemiddeld	5.802.000	1.178.000	36.000	21.000	-	m^3/jaar

	Oudenrijn	Nieuwerijn	Cartesiusweg-terrein	De Wetering	Demkade	Eenheid
Gebruik procesgas gemiddeld	165.000	34.000	1.000	600	-	GJ/jaar
Elektriciteitsverbruik in kWh/jaar						
Elektriciteitsverbruik laag	45.315.000	12.390.000	11.362.000	27.783.000	3.157.000	kWh/jaar
Elektriciteitsverbruik hoog	50.902.000	12.405.000	17.218.000	31.475.000	4.159.000	kWh/jaar
Elektriciteitsverbruik gemiddeld	48.109.000	12.398.000	14.290.000	29.629.000	3.658.000	kWh/jaar
Elektriciteitsverbruik in GJ/jaar						
Elektriciteitsverbruik laag	163.000	45.000	41.000	100.000	11.000	GJ/jaar
Elektriciteitsverbruik hoog	183.000	45.000	62.000	113.000	15.000	GJ/jaar
Elektriciteitsverbruik gemiddeld	173.000	45.000	51.000	107.000	13.000	GJ/jaar
Oppervlakte terrein	87	42	56	106	8	ha

Tabel 19 - Overzicht uitkomsten per bedrijventerrein (2/2)

	Nieuw Overvecht	Kanaleneiland	Haarrijn	Lage Weide	Totaal	Eenheid
Aantal panden	383	357	29	668	2.311	#
Aantal bedrijven	641	1.385	38	1.219	4.800	#
Oppervlakte gebouwen	332.000	470.000	53.000	1.628.000	3.501.000	m^2 GO
Aantal bedrijven met warmteaansluiting	-	238	-	9	360	#
Aandeel warmteaansluiting	0%	17%	0%	1%	8%	
Warmtevraag ruimteverwarming (rv)						
Warmtevraag rv laag	86.000	129.000	11.000	395.000	761.000	GJ
Warmtevraag rv hoog	105.00	170.000	15.000	454.000	893.000	GJ
Warmtevraag rv gemiddeld	96.000	149.000	13.000	424.000	827.000	GJ
Warmtevraag rv gemiddeld- minimale besparing	71.000	116.000	11.000	343.000	755.000	GJ
Warmtevraag rv gemiddeld- maximale besparing	47.000	84.000	9.000	253.000	550.000	GJ
Gemiddelde warmtevraag rv per m^2						
Gemiddelde warmtevraag rv per m^2 laag	0,26	0,27	0,22	0,24	0,22	GJ/m^2
Gemiddelde warmtevraag rv per m^2 hoog	0,32	0,36	0,28	0,28	0,26	GJ/m^2
Gemiddelde warmtevraag rv per m^2 gemiddeld	0,29	0,32	0,25	0,26	0,24	GJ/m^2
Gebruik aardgas voor ruimteverwarming (rv)						
Gebruik aardgas rv laag	3.036.000	1.697.000	402.000	13.693.000	26.709.000	m^3/jaar
Gebruik aardgas rv hoog	3.674.000	2.255.000	514.000	15.774.000	31.359.000	m^3/jaar
Gebruik aardgas rv gemiddeld	3.355.000	1.976.000	458.000	14.734.000	29.034.000	m^3/jaar
Warmtelevering voor ruimteverwarming (rv)						
Warmtelevering rv laag	8	80.000	-	5.000	-	GJ/jaar
Warmtelevering rv hoog	8	105.000	-	5.000	-	GJ/jaar
Warmtelevering rv gemiddeld	8	93.000	-	5.000	-	GJ/jaar
Koudevraag	11.000	30.000	2.000	59.000	152.000	GJ/jaar
Aantal bedrijven met procesgas	7	3	1	11	34	#
Gebruik procesgas						
Gebruik procesgas laag	198.000	7.000	1.585.000	222.000	9.033.000	m^3/jaar
Gebruik procesgas hoog	236.000	50.000	1.585.000	344.000	9.269.000	m^3/jaar
Gebruik procesgas gemiddeld	217.000	28.000	1.585.000	283.000	9.151.000	m^3/jaar
Gebruik procesgas gemiddeld	6.000	800	45.000	8.000	261.000	GJ/jaar

	Nieuw Overvecht	Kanaleneiland	Haarrijn	Lage Weide	Totaal	Eenheid
Elektriciteitsverbruik in kWh/jaar						
Elektriciteitsverbruik laag	28.262.000	39.584.000	4.738.000	109.941.000	282.532.000	kWh/jaar
Elektriciteitsverbruik hoog	34.851.000	53.790.000	5.981.000	125.680.000	336.461.000	kWh/jaar
Elektriciteitsverbruik gemiddeld	31.556.000	46.687.000	5.360.000	117.810.000	309.497.000	kWh/jaar
Elektriciteitsverbruik in GJ/jaar						
Elektriciteitsverbruik laag	102.000	143.000	17.000	396.000	1.017.000	GJ/jaar
Elektriciteitsverbruik hoog	125.000	194.000	22.000	452.000	1.211.000	GJ/jaar
Elektriciteitsverbruik gemiddeld	114.000	168.000	19.000	424.000	1.114.000	GJ/jaar
Oppervlakte terrein	185	154	20	422	1.080	ha

C Oplossingsrichtingen

C.1 Warmtenet

Een warmtenet is er in verschillende varianten, is mogelijk met warm water van verschillende temperaturen en kan gevoed worden met verschillende warmtebronnen. Een warmtenet is een collectieve warmteoplossing, die rendabeler wordt naarmate de warmtevraagdichtheid hoger is en het aansluitpercentage van een buurt of bedrijventerrein hoog is. Bij een hogetemperatuurwarmtenet, is het ook belangrijk dat het warmtenet op grote schaal kan worden toegepast. Dit betekent dat er meerdere buurten op eenzelfde warmtenet worden aangesloten. Voor meer informatie over de verschillende type warmtenetten en bronnen die deze warmtenetten kunnen voeden, verwijzen we naar de factsheets van het Expertise Centrum Warmte (ECW).

Voor de aanleg van een warmtenet, moet er voldoende ruimte zijn in de ondergrond. De buizen hebben een bepaalde minimale diameter. Bedrijventerreinen zijn over het algemeen voldoende ruim opgezet, waardoor dat op weinig plekken een beperkende factor zal zijn.

Het voordeel van gebruik van warmte uit een HT-warmtenet, is dat er weinig gebouwaanpassingen nodig zijn. De gebouwschil hoeft niet extra te worden geïsoleerd, hoewel dit wel wenselijk is uit het oogpunt van energiebesparing en comfort. Daarnaast is er geen individuele warmte-installatie nodig, waardoor ook de aanpassingen binnen een gebouw minimaal zijn. Bij gebruik van een LT-warmtenet, waarbij warmte wordt geleverd van een lage temperatuur, is een goede schilisolatie wel belangrijk. Indien de schilisolatie niet voldoende is, wordt een pand in koude perioden niet warm genoeg.

Voor de koudevoorziening is bij gebruik van een warmtenet wel een extra installatie nodig, behalve als het een wko betreft, waarbij ook koude wordt geleverd.

Een warmtenet levert niet per definitie duurzame warmte. De warmte die op dit moment in Nederland wordt geleverd door warmtenetten, wordt vaak opgewekt met gascentrales of biomassacentrales. Wanneer je naar een volledig duurzame warmtevoorziening gaat, is het belangrijk dat de warmte met duurzame bronnen wordt opgewekt. Dit kan bijvoorbeeld met geothermie of een wko, waarbij de benodigde elektriciteit duurzaam wordt opgewekt. Wanneer gebruik wordt gemaakt van restwarmtebronnen, moet naar de levensduur van deze bronnen worden gekeken. Wanneer bedrijven die restwarmte leveren zelf verduurzamen, kan het zijn dat de beschikbare restwarmte minder wordt of zelfs niet meer beschikbaar is over een aantal jaar. Er moet bij gebruik van restwarmtebronnen altijd worden nagedacht over andere warmtebronnen die in de toekomst warmte kunnen leveren aan het warmtenet. Bij een warmtenet is ook een installatie voor de piekvoorziening nodig. Deze installatie moet ook volledig op duurzame energiebronnen draaien.

C.2 All electric

Een andere route voor bedrijventerreinen is om over te schakelen op een volledig elektrische energievoorziening. De warmtetechnieken die hiervoor geschikt zijn, zijn de buitenluchtwarmtepomp en de bodemwarmtepomp. Een vereiste voor het toepassen van een warmtepomp voor ruimteverwarming, is dat er een goede schilisolatie aanwezig is bij de gebouwen. Het temperatuurniveau van verwarming met een elektrische warmtepomp is

namelijk laag. Wanneer de gebouwschil niet voldoende is, lukt het hier niet mee om de gebouwen voldoende warm te krijgen wanneer het buiten heel koud is. Een goede gebouwschil betekent voor veel panden dat er veel moet worden geïnvesteerd is isolatiemaatregelen. Alleen panden die ná 1990 zijn gebouwd, hebben over het algemeen een voldoende lage warmtevraag om zonder veel isolatiemaatregelen te kunnen overschakelen op een elektrische warmtepomp.

Naast dat er vaak extra isolatiemaatregelen nodig zijn, is de huidige capaciteit van het elektriciteitsnet vaak ook niet voldoende als een hele buurt of bedrijventerrein overschakelt op een elektrische warmtepomp. Daarnaast is er ook nog de ontwikkeling gaande dat er steeds meer zon-pv-installaties op daken komen en dat er meer elektriciteit nodig is voor elektrische auto's. Met al deze ontwikkelingen is het waarschijnlijk nodig om het elektriciteitsnet te verzwaren. Dit is niet in alle gevallen mogelijk. Stedin werkt momenteel kansenkaarten uit, waarin de kansen voor netverzwaring per bedrijventerrein in kaart worden gebracht. Deze kansenkaarten zijn belangrijk om mee te nemen in het verdere proces voor de keuze voor een bepaalde warmtevoorziening en voor de inzet van zonnepanelen voor opwek van duurzame stroom.

Een voordeel van overschakelen op elektrische warmtepompen, is dat deze warmtetechniek ook efficiënt koude kan maken. Hierdoor is geen extra installatie nodig om deze op te wekken.

Wanneer sommige delen van een gebouw om wat extra warmte vragen, bijvoorbeeld omdat op die plek mensen aan het werk zijn, kan het interessant zijn om een elektrische warmtepomp te combineren met infraroodpanelen. Deze panelen verwarmen heel gericht een bepaald oppervlak (of persoon als deze onder het paneel staat of zit), waardoor de temperatuur van de ruimte iets minder warm hoeft te zijn. Het stroomverbruik van een infraroodpaneel is wel veel hoger dan dat van een warmtepomp, wanneer je met een infraroodpaneel een ruimte wilt verwarmen. Om deze reden is deze warmtetechniek alleen geschikt als bijverwarming.

Het overschakelen op een elektrische warmtevoorziening is een individuele oplossing. Het is niet nodig dat alle bedrijven de overschakeling gelijktijdig maken, zodat dat bij een warmtenet wel wenselijk is. Hierdoor is het gemakkelijk voor bedrijven om een natuurlijk moment te kiezen voor overschakelen van de hr-ketel op aardgas naar de elektrische warmtepomp.

Bij het verwarmen met elektriciteit moet wel worden opgemerkt dat de opgewekte elektriciteit in Nederland in 2019 pas voor 18% met hernieuwbare energiebronnen gebeurde. Er moet dus nog een grote verduurzaming van de elektriciteit gaan plaatsvinden, voordat verwarmen met elektrische warmtepompen kan worden gezien als een volledig duurzame warmteoplossing.

C.3 Duurzaam gas

In plaats van over te schakelen naar een warmtenet of een volledig elektrische warmtevoorziening, kan mogelijk ook worden overgeschakeld naar een duurzaam gas. Hierbij zijn groengas en waterstofgas de meest waarschijnlijke opties. De aanpassingen die hiervoor nodig zijn bij een bedrijf en de infrastructuur zijn klein vergeleken met overschakelen op een warmtenet of elektrische warmtepompen. Bij gebruik van groengas zijn deze aanpassingen verwaarloosbaar, omdat groengas dezelfde kenmerken heeft als aardgas. Wel kan het nodig zijn om veel isolatiemaatregelen te treffen, omdat de beschikbaarheid

van groengas beperkt is. Voor waterstofgas geldt dat installaties wel moeten worden aangepast en dat ook een aantal aanpassingen aan het gasnet nodig is.

Het is zeer de vraag of er op afzienbare termijn genoeg hernieuwbaar gas beschikbaar komt voor de warmtevoorziening. Hierdoor is de verwachting dat de prijs van hernieuwbaar gas in ieder geval een stuk hoger ligt dan de huidige aardgasprijs. Doordat de beschikbaarheid van duurzaam gas op grote schaal erg onzeker is, is het niet wenselijk om hier grootschalig op in te zetten. Bij lage beschikbaarheid is de hybride warmtepomp wel een optie, waarbij de hr-ketel op duurzaam gas wordt gecombineerd met de elektrische warmtepomp. Het voordeel van deze techniek is dat alleen bij piekbelasting de hr-ketel inschakelt. Hierdoor is de belasting op het elektriciteitsnet ook een stuk lager dan bij de volledig elektrische warmtepomp. Wanneer de hr-ketel wordt gecombineerd met een elektrische warmtepomp zou met de elektrische warmtepomp ook koude kunnen worden gemaakt. Indien alleen de hr-ketel wordt gebruikt, is er nog een aparte installatie nodig om aan de koudevraag te voldoen.

Om ervoor te zorgen dat het gebruik van groengas of waterstofgas volledig duurzaam is, moet de energie die gebruikt wordt om het gas mee te maken, ook volledig duurzaam zijn. Bij waterstof betekent dit dat de elektriciteit voor 100% uit hernieuwbare bronnen komt. Bij groengas moet de gebruikte biomassa volledig hernieuwbaar zijn. Het gebruik van biomassa voor de opwek van energie staat de laatste tijd hevig ter discussie in Nederland.

D Isolatiemaatregelen

Tabel 20 - Indeling bouwjaarklassen aan de hand van Rc-waarde

Ref.	Bouwjaarklasse	Isolatieniveau gevel	Rc-waarde gevel	Rc-waarde vloer	Rc-waarde dak
1	Tot 1920	Geen isolatie, enkelsteens gevel	0,2	0,2	0,2
2	Van 1920 tot 1975	Geen isolatie, spouwmuur	0,4	0,2	0,4
3	Van 1975 tot 1988	Slechte/matige isolatie	1,3	0,5	1,3
4	Van 1988 tot 1992	Redelijke isolatie	2,0	1,3	2,0
5	Van 1992 tot 2015	(zeer) goede isolatie	2,5	2,5	2,5
6	Vanaf 2015	(zeer) goed isolatie	3,5	3,5	3,5

Bron: (ECN, 2014).

De meest voorkomende isolatiemaatregelen die kunnen worden genomen zijn:
- gevelisolatie: buitenmuur of spouwmuurisolatie, afhankelijk van of er een spouw aanwezig is;
- dakisolatie;
- vloerisolatie;
- enkelglas of dubbelglas vervangen door HR++-glas of triple glas.

Het effect van een maatregel hangt voornamelijk af van het isolatiemateriaal en de dikte van het isolatiepakket. We gaan ervan uit dat er met een isolerende maatregel, een Rc-waarde van 3,5 wordt bereikt voor dat onderdeel van de gebouwschil. Wanneer alle genoemde isolatiemaatregelen worden genomen, komt een utiliteitsgebouw of industrieel gebouw uit op een totale Rc-waarde van ongeveer 3,5. Dit staat gelijk aan schilisolatie-niveau B.

Bedrijven die vallen onder de Wet milieubeheer, zijn verplicht om maatregelen te nemen die zichzelf binnen vijf jaar terugverdienen. Binnen de maatregelen die hiervoor zijn opgesteld, valt qua isolatie alleen spouwmuurisolatie. Dit kan alleen bij panden met een spouwmuur. Daarnaast zijn er maatregelen voor kierdichting opgenomen in deze maatregelenlijst. We gaan er binnen dit onderzoek van uit dat deze maatregelen al zijn genomen en dat dit de warmtevraag al enigszins heeft teruggebracht.

Na spouwmuurisolatie, is gemiddeld genomen de goedkoopste maatregel vloerisolatie, gevolgd door dakisolatie. Buitenmuurisolatie en het vervangen van ramen zijn relatief duurdere maatregelen, vergeleken met de besparing die ermee wordt bereikt. De totale kosten van isolerende maatregelen hangen af van veel factoren, zoals:
- bouwjaarklasse van het pand;
- aantal verdiepingen van een pand;
- hoogte van de verdiepingen;
- verhouding ramen ten opzichte van een dichte gevel.

Tabel 21 - Gemiddelde kosten van isolatiemaatregelen op een natuurlijk vervangmoment in euro per m², waarbij de nieuwe Rc-waarde 3,5 wordt

Bouwjaarklasse	Buitenmuurisolatie (euro per m² gevel)	Dakisolatie per (euro per m² dak)	Vloerisolatie (euro per m² vloer)	Naar HR++-glas (euro per m² glas)
Tot 1920	136	25	16	110
Van 1920 tot 1975	135	25	16	110
Van 1975 tot 1988	129	15	14	110
Van 1988 tot 1992	125	15	14	110
Van 1992 tot 2015	121	10	13	110
Vanaf 2015	136	25	16	110

Bron: (ECN, 2014).

We gaan er voor de berekening van maatregelen met een maximale terugverdientijd van vijf jaar van uit dat dit geldt voor dak- en vloerisolatie. Dit volgt uit de kostenkengetallen van ECN alsmede uit de memo van het ministerie van BZK (2020). Voor de besparing die hiermee wordt bereikt, gaan we uit van de 50% van de besparing van het totale pakket aan maatregelen, zoals hierboven beschreven.

In de CEGOIA-berekening gaan we ervan uit dat kan worden geïsoleerd naar twee verschillende isolatieniveaus, namelijk:
- minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5[29];
- maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5.

Voor het berekenen van het effect van deze isolatiemaatregelen, wordt uitgegaan van de functie van de gebouwen, zoals door ons bepaald in Fase 1, en de bouwjaarklasse. Hierbij wordt niet meegenomen dat een aantal bedrijven al isolatiemaatregelen heeft genomen. Voor de bedrijven die al isolatiemaatregelen hebben genomen, zal de huidige warmtevraag lager liggen dan de initiële warmtevraag. Dit wordt meegenomen in de berekeningen. Wel zijn in de berekeningen de kosten voor de bedrijven om de isolatiemaatregelen te nemen gelijk aan de kosten voor bedrijven die de maatregelen nog niet hebben genomen. CEGOIA gaat ervan uit dat een maatregelenpakket door alle bedrijven op hetzelfde terrein wordt genomen.

[29] Een Rc-waarde van 3,5 van de gehele schil, staat ongeveer gelijk aan energielabel B voor het gehele pand.

E CEGOIA

E.1 Korte omschrijving CEGOIA

De Nederlandse warmtevoorziening gaat op de schop. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving klimaatneutraal moet zijn in 2050. De gebouwde omgeving, oftewel woningen en utiliteiten (zoals kantoren, scholen en gezondheidszorg), wordt nu voor het grootste gedeelte verwarmd door aardgas. Voor al deze woningen en utiliteiten moet dus een klimaatneutrale oplossing worden gezocht.

Wat houdt dat eigenlijk in, een ‘klimaatneutrale gebouwde omgeving’? Welke opties zijn er om gebouwen klimaatneutraal te verwarmen (en koelen)? Welke bronnen en technieken zijn er beschikbaar, en wat is de meeste kostenefficiënte oplossing in een buurt?

Het CEGOIA-model is ontwikkeld om deze vragen te beantwoorden. Het model berekent op CBS-buurtniveau welke opties een buurt heeft om klimaatneutraal te worden, en hoeveel deze gaan kosten. Het model maakt gebruik van lokale informatie zoals woningtype en bouwjaar, buurteigenschappen en lokale warmtebronnen. De resultaten geven uiteindelijk antwoord op de vraag: Welke warmtevoorziening in welke buurt levert voor uw gebied de laagste maatschappelijke kosten op binnen de doelstelling om klimaatneutraal te worden?

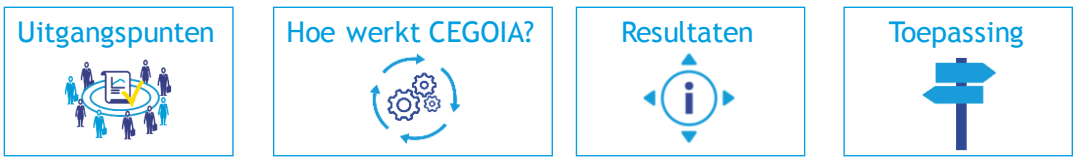
Diverse partijen, waaronder gemeentes, woningcorporaties en netbeheerders, zijn momenteel actief bezig om de energietransitie vorm te geven. De resultaten en het advies rondom het CEGOIA-model bieden een basis om verdere stappen te nemen op weg naar een klimaatneutrale warmtevoorziening.

Wat kun je ermee?

Het CEGOIA-model berekent op buurtniveau wat de kosten zijn voor elke warmtetechniek in combinatie met het meest rendabele isolatieniveau. Dit maakt het mogelijk om de kosten van de verschillende technieken te vergelijken. Daarnaast houdt het model ook rekening met de beschikbare warmtebronnen per buurt. Als een warmtebron en/of energiedrager beperkt beschikbaar is (bijvoorbeeld groengas), dan berekent het model welke verdeling van de warmtebron/energiedrager over de buurten uiteindelijk de laagste kosten oplevert voor het hele gebied (de optelsom van alle buurten). Het resultaat is dat de energiebron op die plek wordt ingezet waar het de grootste kostenbesparing oplevert ten opzichte van een (duurder) alternatief.

De uitkomsten kunnen gebruikt worden als input voor diverse vormen van beleid, waaronder de Transitievisie Warmte, de investeringsplanning van woningcorporaties, en als input voor netbeheerders.

Leeswijzer

E.2 Uitgangspunten

Algemene uitgangspunten

De gebouwde omgeving in Nederland heeft een bepaalde vraag naar ruimteverwarming, warm tapwater en in sommige gevallen ook koeling. Omdat de doelstelling voor de gebouwde omgeving in 2050 ‘klimaatneutraal’ is, zal er voor de warmtevoorziening geen gebruik meer gemaakt worden van aardgas. Wel zal er mogelijk nog sprake zijn van het gebruik van duurzame gassen, bijvoorbeeld groengas of waterstof.

Op het gebied van de warmtetransitie zijn er veel innovaties gaande. In het model wordt er gebruikgemaakt van bewezen technieken.[30]
Er zijn een aantal verschillende warmtetechnieken beschikbaar. Deze zijn grofweg op te delen in vijf categorieën[31]:

1. Conventionele hr-ketel. Deze oplossing maakt gebruik van gas. Momenteel is dit vooral aardgas, maar om klimaatneutraal te worden moet aardgas worden vervangen door duurzaam gas.
2. Hybride warmtepomp. Een hybride warmtepomp gebruikt een combinatie van omgevingswarmte, elektriciteit en gas. Net als bij de hr-ketel is de aanname dat er in de toekomst alleen nog duurzaam gas wordt gebruikt.
3. All electric-warmtepomp. Een warmtepomp maakt gebruik van bodemwarmte of buitenlucht en waardeert deze warmte op met elektriciteit om de woning en tapwater te kunnen verwarmen. Dit gebeurt met lage temperatuur (LT) warmte, wat betekent dat een woning voldoende geïsoleerd moet zijn/worden om de woning voldoende te kunnen verwarmen op LT-niveau. Daarnaast zijn lagetemperatuurradiatoren[32] vereist.
4. Collectieve warmtenetten. Warmtenetten zijn er in verschillende varianten. De temperatuur van het net hangt af van de brontemperatuur en eventuele opwaardering. Over het algemeen geldt: hoe lager de temperatuur van het net, hoe beter het gebouw geïsoleerd moet zijn.
5. Cv-ketel op vaste biomassa. Dit is een cv-ketel die vaste biomassa, meestal houtpellets, verbrandt met een hoog rendement. Bij de verbranding komen emissies vrij, waaronder fijnstof, wat een negatieve impact heeft op de luchtkwaliteit. Er speelt een maatschappelijke discussie over de wenselijkheid van deze techniek. In CEGOIA wordt deze techniek meestal alleen toegepast in schaars bebouwde gebieden.

Voor elke techniek worden de investeringskosten (CAPEX) en de operationele kosten (OPEX) berekend bij ieder mogelijk isolatieniveau. Een verdere toelichting van deze kosten vindt u in Hoofdstuk E.3. De investeringen worden met behulp van een rentevoet en de gemiddelde levensduur omgerekend naar jaarlijkse kosten. Dit maakt het mogelijk om alle technieken met elkaar te kunnen vergelijken op buurtniveau.

[30] Nieuwe technieken kennen een lange ontwikkeltijd voordat ze daadwerkelijk op grote schaal geïmplementeerd kunnen worden. Wanneer een techniek voldoende bewezen is, kan deze worden opgenomen in het CEGOIA-model.

[31] Uiteraard zijn er nog meer technieken in de omloop, waaronder zonneboilers en infraroodpanelen. Deze technieken worden vaak als toevoeging gebruikt maar niet als zelfstandige techniek. Vandaar dat ze niet in het model worden weergegeven.

[32] Voor meer uitleg over radiatoren, zie deze factsheet over afgiftesystemen.

De berekeningen van de kosten vinden plaats op CBS-buurtniveau. De resultaten voor woningen worden berekend op basis van een gemiddelde in de buurt. Dit geeft inzicht in welke techniek op buurtniveau de laagste kosten oplevert. Uiteraard zullen de specifieke kosten per woning of gebouw variëren.

De berekeningen maken gebruik van buurtgegevens van het CBS, gebouwkenmerken en gebruiksfuncties uit de BAG, en de parameters. Hieronder vallen onder andere de rentevoet, investeringskosten en energieprijzen. Alle kengetallen en parameters zijn te vinden in de parameterbijlage die wij afzonderlijk per project leveren.

Energiedragers

Warmtetechnieken zetten energie om in warmte voor de woningen en gebouwen.
De energiedragers die gebruikt worden voor ruimteverwarming zijn:

- **Elektriciteit:** wordt door elke techniek gebruikt, voor de meeste technieken in de vorm van hulpenergie (om water rond te pompen) en voor warmtepompen om de omgevingswarmte op te waarderen.
- **Warm water**: Warmte wordt via water dat in een warmtedistributienet stroomt verplaatst van de bron naar de gebruiker. De warmte wordt uit het warme water overgedragen naar de woning door warmtewisselaars.
- **Vaste biomassa (houtpellets)**: Deze pellets worden gemaakt uit hernieuwbare grondstoffen (biomassa) en zijn geschikt voor verbranding in een pellet cv-ketel. Duurzame biomassa is zeer beperkt beschikbaar en wordt daarom altijd gelimiteerd ingezet.
- **Groengas: G**roengas is duurzaam gas dat wordt gewonnen uit biogas. Het heeft vergelijkbare eigenschappen als aardgas, en kan dus ook in aardgasgestookte installaties worden ingezet. Groengas is zeer beperkt beschikbaar en wordt daarom altijd gelimiteerd ingezet.
- **Waterstof:** Waterstof is een gas dat op verschillende manieren opgewekt kan worden. ‘Groene’ waterstof is waterstof opgewekt uit duurzame elektriciteit. Waterstof is momenteel nog niet beschikbaar voor de gebouwde omgeving. In de toekomst is de beschikbaarheid van waterstof voor de gebouwde omgeving nog onbekend.

Warmtebronnen

Afhankelijk van de beschikbaarheid in de regio zijn er meerdere warmtebronnen mogelijk: warmte uit een stoom en gascentrale (STEG), industriële restwarmte, geothermie, lage-temperatuurrestwarmte, warmte opgewekt in een biomassacentrale, en aquathermie.

CEGOIA maakt gebruik van data uit verschillende bronnen, waaronder het warmtebronnenregister en ThermoGIS, om deze warmtebronnen in kaart te brengen. Per project wordt de beschikbaarheid van de bronnen afgestemd met de opdrachtgever, en is het mogelijk om lokale input toe te voegen of aanpassingen te maken indien gewenst.

Warmtetechnieken

Het CEGOIA-model berekent de kosten van een aantal warmtetechnieken. Hieronder vindt u een overzicht welke technieken er mogelijk zijn. Per individueel project wordt in samenwerking met de projectgroep afgestemd welke technieken wel en niet meegenomen worden. De meeste technieken bevatten een link naar factsheets waarop een verdere uitleg over de techniek te vinden is.

Overzicht warmtetechnieken

Pictogram	Naam techniek	Energiedrager[33]	Benodigd isolatieniveau[34]
	Hr-ketel	(Groen)gas	Geen
	Hybride warmtepomp - buitenlucht	(Groen)gas en elektriciteit	Geen eisen, maar goede isolatie verbetert het rendement
	Cv-ketel	Vaste biomassapellets	Geen
	Warmtepomp - bodem	Elektriciteit	Goede schilisolatie (Minimaal LT-niveau[35])
	Warmtepomp - buitenlucht	Elektriciteit	Goede schilisolatie (Minimaal LT-niveau)
	Hr-ketel [waterstof]	Waterstof	Geen
	Hybride warmtepomp - buitenlucht [waterstof]	Waterstof en elektriciteit	Geen
	Warmtenet HT	Warmte van hoge temperatuur (~70 tot 90˚C)	Geen
	Warmtenet MT	Warmte van middelhoge temperatuur (~55 tot 70˚C)	Redelijke schilisolatie (Minimaal MT-niveau[36])
	Warmtenet LT	Warmte van lage temperatuur (~30 tot 55˚C)	Goede schilisolatie (Minimaal LT-niveau)
	Wko-net	Lokale bodemwarmte en koude	Goede schilisolatie (Minimaal LT-niveau)
	Warmtenet LT met individuele warmtepomp	Warmte van lage temperatuur	Goede schilisolatie (Minimaal LT-niveau)
	Warmtenet ZLT met individuele warmtepomp	(Warmte (zeer lage temperatuur (<30˚C))	Goede schilisolatie (Minimaal LT-niveau)

[33] Alle technieken maken naast de genoemde energiedrager ook gebruik van elektriciteit voor hulpenergie.

[34] De isolatieniveau 's worden in de webtool weergegeven in een warmtevraag per m^2. Dit is in de plaats gekomen van zogenoemde (schil)labels, omdat dit meer informatie geeft over de warmtevraag van het gebouw.

[35] LT-niveau komt overeen met een warmtevraag van maximaal 50 kW/m^2.

[36] MT-niveau komt overeen met een warmtevraag van maximaal 70 kW/m^2.

E.3 Hoe werkt CEGOIA?

Het CEGOIA-model berekent per buurt voor elke techniek wat de kosten zijn voor de samenleving als geheel. Deze kosten worden ook wel de nationale kosten genoemd. Nationaal betekent hier dus 'voor de hele samenleving'. Het model houdt rekening met de kosten over de gehele keten van de warmtevoorziening (zie Figuur 17). Alle kosten zijn berekend exclusief belastingen. Belastingen zijn een verschuiving van geld (tussen de overheid en de consument) en zeggen niets over de kosten voor de samenleving. Het is wel mogelijk om de resultaten ook inclusief belastingen te berekenen.

Figuur 17 - Totale keten van de warmtevoorziening

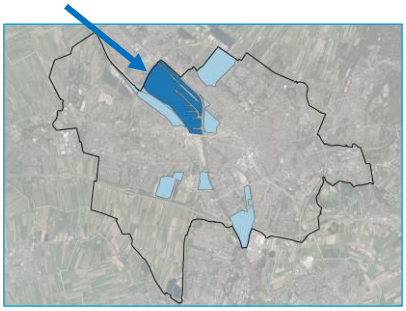
- Onder **bron**kosten vallen de kosten voor het energieverbruik buiten het gebouw en investeringen in de bron. Het gaat hierbij om onder andere warmteverliezen (bij een warmtenet), collectieve opwaardering en de kosten van duurzame warmte.
- Onder **distributie** vallen de kosten voor de energie-infrastructuur: het (verzwaarde) elektriciteitsnet en indien van toepassing gasnet of warmtenet. Het betreft de kosten voor de regionale netten. Ook eventuele amoveringskosten van het gasnet zijn inbegrepen.
- Onder **gebouw** vallen de isolatiemaatregelen.
- Onder **installatie** worden alle kosten bedoeld die te maken hebben met de installatie in het gebouw. Hieronder vallen de systemen voor ruimteverwarming en afgifte, warm tapwater, koeling en ventilatie.
- Onder **energieverbruik** vallen de kosten voor het energieverbruik in het gebouw. Let op: dit zijn de kosten exclusief de belastingen (energiebelasting, ODE en btw).
- Indien gewenst is het wel mogelijk om belastingen apart weer te geven in de webtool.

CEGOIA berekent dus op buurtniveau deze bovenstaande kosten voor elke warmtetechniek en voor ieder isolatieniveau. Uiteindelijk worden in de webtool alleen de kosten weergegeven per warmtetechniek voor het isolatieniveau met de laagste kosten. Dit werkt als volgt: een hoger isolatieniveau betekent hogere kosten voor gebouw maar levert een besparing op voor het energieverbruik. Het model berekent de totale kosten per isolatiestap, en laat het isolatieniveau zien wat de laagste kosten oplevert. Dit kan ook inhouden dat niet extra isoleren de laagste kosten oplevert. Bij bepaalde technieken met een lagetemperatuurverwarming, zoals een all electric-warmtepomp, is een minimaal isolatieniveau vereist, zie het overzicht Warmtetechnieken in Paragaaf E.2.

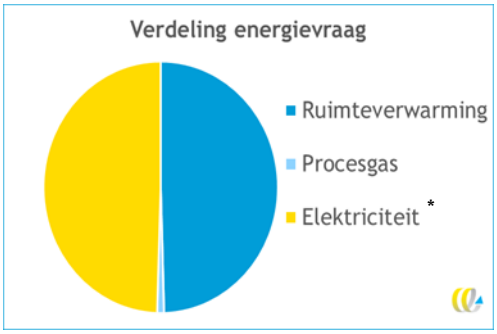
F Factsheets

Bedrijventerrein Lage Weide

422 hectare terrein
1.219 bedrijven
1.628.000 m^2 gebouwen

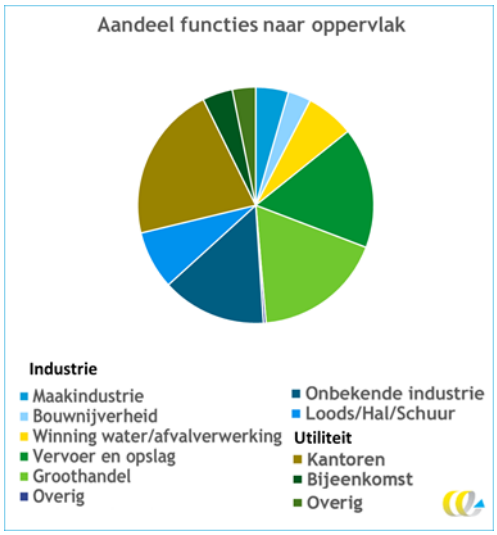

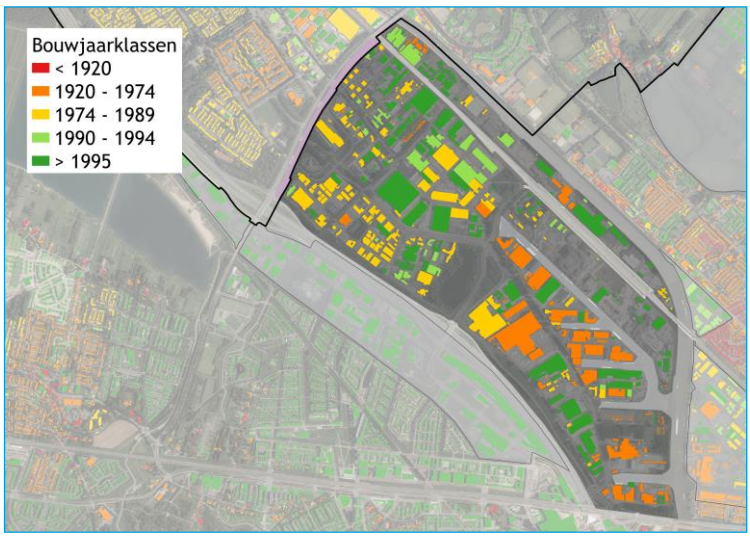
* Hierin zit ook het elektriciteitsgebruik t.b.v. koude. Het is niet bekend hoeveel dit is.

Lage Weide in energiecijfers	
Warmtevraag rv*	395-454 TJ/jaar
Gemiddelde warmtevraag rv**	0,24-0,28 GJ/m^2/jaar
Gebruik aardgas rv	14-16 mln. m^3/jaar
Koudevraag (o.b.v. kengetallen)	59 TJ/jaar
Aantal panden met procesgas	11
Gebruik procesgas	0,3 mln. m^3/jaar
Elektriciteitsverbruik	396-452 TJ/jaar
Aantal bedrijven met warmteaansluiting	9

* rv staat voor ruimteverwarming

** gem. warmtevraag rv bedrijventerreinen Utrecht: 0,24 GJ/m^2/jaar

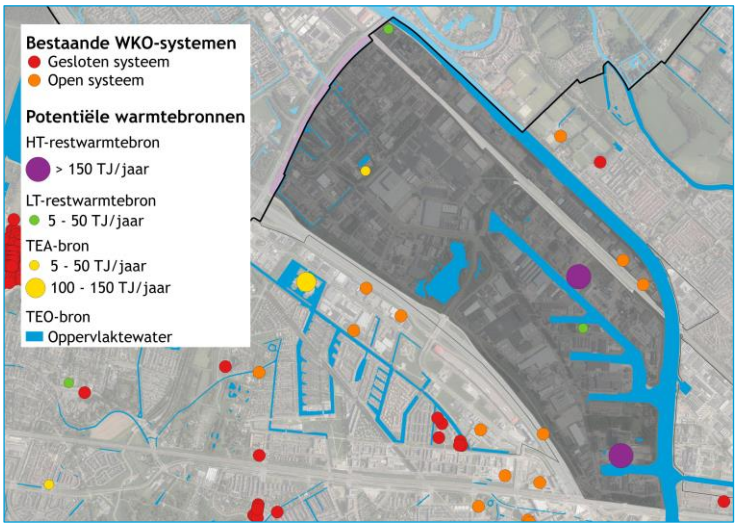
Kansen voor duurzame warmte

De bedrijven op het terrein zijn voor het overgrote deel aangesloten op het gasnet. Er zijn meerdere HT- en LT-restwarmtebronnen aanwezig. Daarnaast zijn enkele WKO-systemen actief. Technisch potentieel warmtebron** op bedrijventerrein:

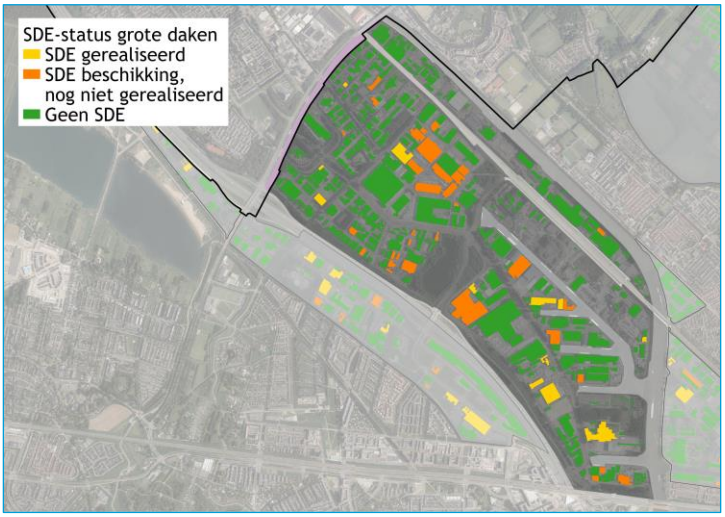
HT-restwarmte:	ja*
LT-restwarmte:	ja
Geothermie (>45°):	ja*
WKO (potentieel ondergrond):	ja
TEO:	ja

* HT-warmte (restwarmte en geothermie) kan vanuit andere buurten met een transportleiding naar het bedrijventerrein worden vervoerd.

** Hierin worden alleen bronnen meegenomen met een potentieel van minimaal 5 TJ/jaar.

Kansen voor zon-pv op daken

Huidig zon-pv op daken (2019)	
Aantal daken met zon-pv (incl. kleine daken)	50
Opwek SDE+ gerealiseerd	10.464 MWh/jr
Opwek SDE+ in planning	65.006 MWh/jr
Potentieel zon-pv op daken	
Aantal daken (>20 m^2)	759
Oppervlak	1.205.000 m^2
Vermogen	113,5 MW
Opbrengst	102.100 MWh/jr

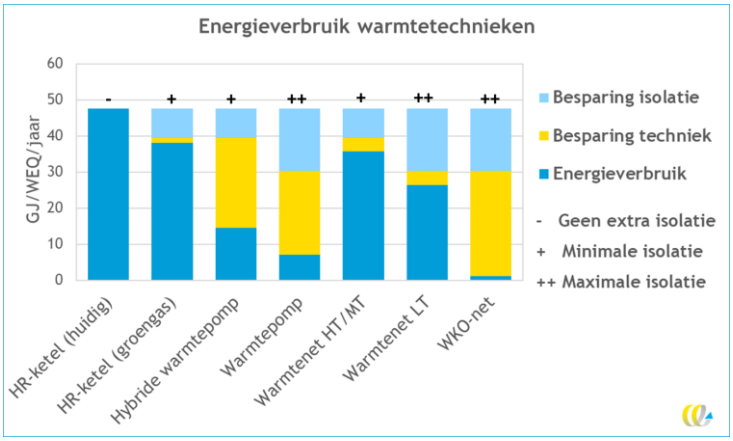
7% van de panden heeft zon-pv op het dak. De potentiële opbrengst wanneer op alle daken >20 m^2 zonnepanelen worden gelegd is 87% van de huidige elektriciteitsvraag.

Kansen voor energiebesparing

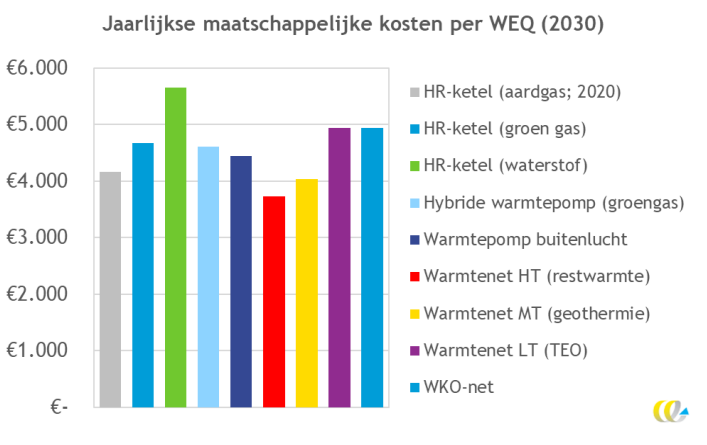
Isolerende maatregelen:
- Minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5
- Maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5

Voor LT-oplossingen (warmtepomp, LT-warmtenet en WKO-net) is het maximale isolatieniveau vereist (gehele schil naar Rc=3,5). Voor andere oplossingen zijn isolerende maatregelen niet vereist.

Door het gebruik van een efficiëntere warmte-techniek en hergebruik van warmte/koude wordt ook energie bespaard. De figuur geeft de energie weer die van buiten af aangevoerd moet worden.

Jaarlijkse maatschappelijke kosten (2030)

De jaarlijkse maatschappelijke kosten, zijn de som van kosten voor:

- Isolatiemaatregelen
- Aanleg infrastructuur
- Aanleg/uitkoppeling warmtebron
- Nieuwe installaties
- Energiekosten

De kosten zijn berekend zonder belastingen voor het jaar 2030. Ter vergelijking zijn de huidige jaarlijkse kosten van de HR-ketel op aardgas erbij gezet.

Eindgebruikerskosten (2030)

Techniek	Investering	Jaarlijkse energierekening	Totale jaarlijkse kosten	Toegepast isolatieniveau
HR-ketel (aardgas)	€ 2.000	€ 2.800	€ 3.100	Huidig
HR-ketel (groengas)	€ 8.000	€ 3.600	€ 4.300	Minimaal
Hybride warmtepomp (groengas)	€ 11.000	€ 3.300	€ 4.400	Minimaal
Warmtepomp - buitenlucht/bodem	€ 26.000	€ 3.200	€ 5.200	Maximaal
Warmtenet MT of HT	€ 8.000	€ 2.300	€ 3.000	Minimaal
Warmtenet LT	€ 22.000	€ 2.300	€ 4.100	Maximaal
WKO-net	€ 20.000	€ 2.200	€ 3.700	Maximaal

Bij de eindgebruikerskosten gaat het om de kosten die terecht komen bij de eindgebruiker; de energiekosten en de investeringen in het pand. De totale jaarlijkse kosten zijn de kosten die betaald moeten worden door de eindgebruiker. De investeringskosten zijn berekend zonder btw. De jaarlijkse energierekening is berekend zonder btw, maar wel met ODE en Energiebelasting. Voor de LT-oplossingen wordt altijd het maximale isolatieniveau toegepast. Voor HT-oplossingen wordt het isolatieniveau toegepast dat kosten-optimaal de beste oplossing is per warmtetechniek. De investeringskosten voor het isoleren van de gehele schil naar Rc = 3,5 liggen hoog; dat maakt LT-oplossingen duur op bedrijventerreinen waar voornamelijk oudere gebouwen staan.

Route naar aardgasvrij

Kansrijke opties

De opties met maatschappelijk de laagste kosten zijn het HT-warmtenet op restwarmte en het MT-warmtenet op geothermie. De maatschappelijke kosten van alle warmtetechnieken liggen echter zo dicht bij elkaar, dat op basis hiervan geen conclusie kan worden getrokken over voorkeursoptie. Voor de eindgebruiker is het HT/MT-warmtenet ook het goedkoopst. Er zijn twee HT-restwarmtebronnen aanwezig op het terrein en er zijn al enkele bedrijven aangesloten op een warmtenet. Uitbreiding van het warmtenet is daarom een kansrijke optie. Na de HT/MT-warmtenetten zijn WKO-systemen of een LT-warmtenet het goedkoopste voor eindgebruikers. Een LT-warmtenet is met name een kansrijke optie voor de nieuwere panden in het noordwesten aangezien er verschillende LT-warmtebronnen zijn. Voor de oude panden in het zuidoosten minder aangezien daar veel moet worden geïnvesteerd in isolatie.

Procesgas

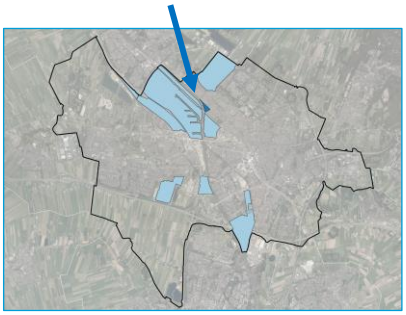
Voor zover bekend wordt er in twee panden op het bedrijventerrein gebruikgemaakt van procesgas en is de hoeveelheid hiervan zeer beperkt. Deze processen kunnen geëlektrificeerd worden. Een alternatief voor verduurzaming van deze processen is het gebruik van duurzame gassen zoals groengas of waterstof.

Routekaart

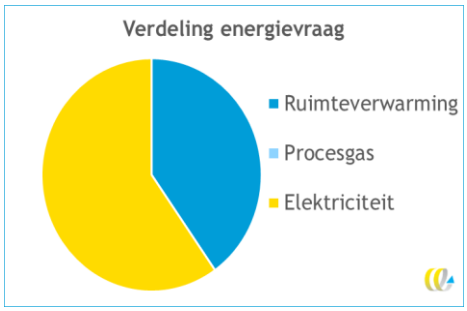
Voor het overschakelen van het hele bedrijventerrein op een andere energiebron en warmtetechniek, zijn nog extra analyses nodig. Er zal met stakeholders een proces moeten worden doorlopen voordat er een definitieve keuze kan worden gemaakt. De stappen die nodig zijn, zijn weergegeven op de routekaart in Bijlage G van het rapport van CE Delft.

Bedrijventerrein Demkade

8 hectare terrein
91 bedrijven
34.000 m^2 gebouwen

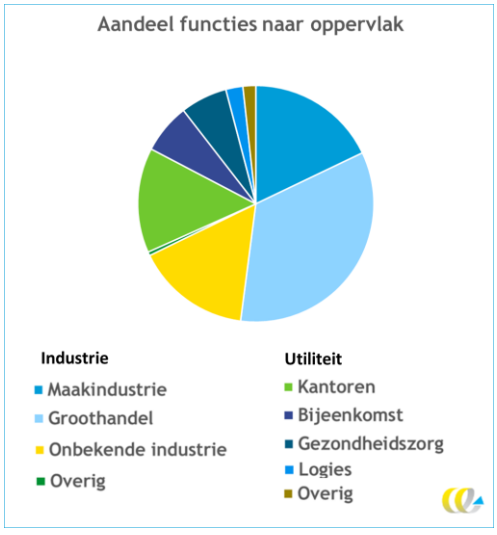

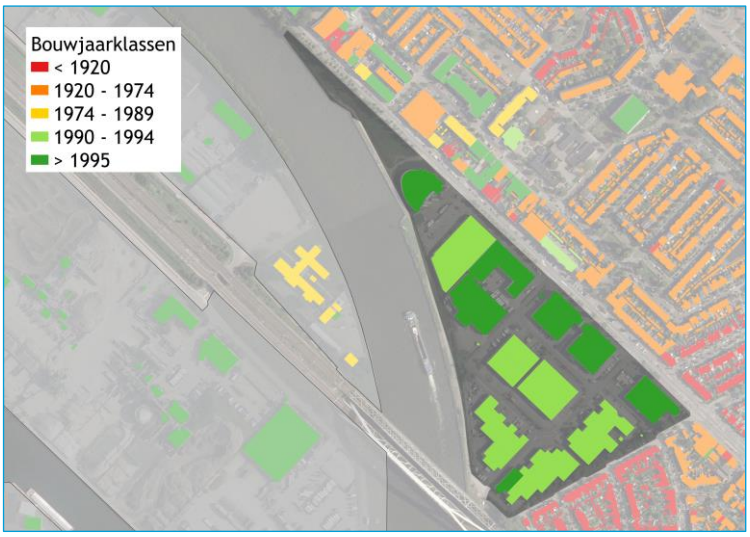
* Hierin zit ook het elektriciteitsgebruik t.b.v. koude. Het is niet bekend hoeveel dit is.

Demkade in energiecijfers	
Warmtevraag rv*	8-10 TJ/jaar
Gemiddelde warmtevraag rv**	0,23-0,29 GJ/m^2/jaar
Gebruik aardgas rv	0,3 mln. m^3/jaar
Koudevraag (o.b.v. kengetallen)	1 TJ/jaar
Aantal panden met procesgas	0
Gebruik procesgas	0 mln. m^3/jaar
Elektriciteitsverbruik	11-15 TJ/jaar
Aantal bedrijven met warmteaansluiting	0

* rv staat voor ruimteverwarming

** gem. warmtevraag rv bedrijventerreinen Utrecht: 0,24 GJ/m^2/jaar

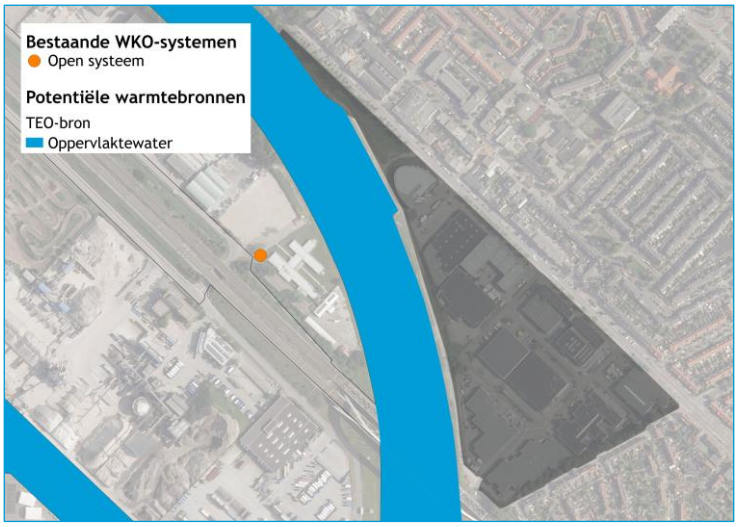

Kansen voor duurzame warmte

Het bedrijventerrein is momenteel in zijn geheel aangesloten op een gasnet. Er is potentie voor TEO aangezien het terrein aan het Amsterdam-Rijnkanaal ligt.

Technisch potentieel warmtebron** op bedrijventerrein:

HT-restwarmte:	nee*
LT-restwarmte:	ja
Geothermie (>45°):	nee*
WKO (potentieel ondergrond):	ja
TEO:	ja

* HT-warmte (restwarmte en geothermie) kan vanuit andere buurten met een transportleiding naar het bedrijventerrein worden vervoerd.

** Hierin worden alleen bronnen meegenomen met een potentieel van minimaal 5 TJ/jaar.

Kansen voor zon-pv op daken

Huidig zon-pv op daken (2019)	
Aantal daken met zon-pv (incl. kleine daken)	0
Opwek SDE+ gerealiseerd	0 MWh/jr
Opwek SDE+ in planning	729 MWh/jr
Potentieel zon-pv op daken	
Aantal daken (>20 m^2)	39
Oppervlak	33.000 m^2
Vermogen	3,1 MW
Opbrengst	2.800 MWh/jr

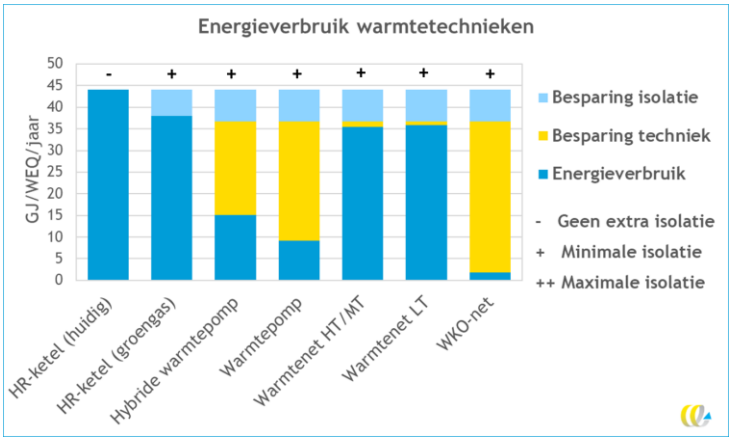
0% van de panden heeft zon-pv op het dak.
De potentiële opbrengst wanneer op alle daken >20 m^2 zonnepanelen worden gelegd is 76% van de huidige elektriciteitsvraag.

Kansen voor energiebesparing

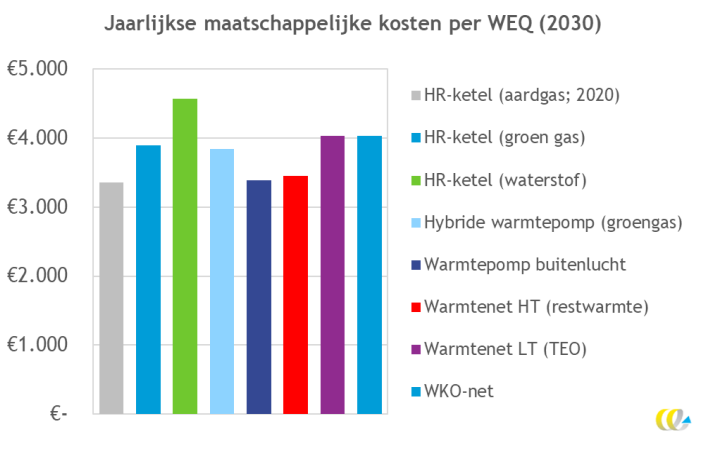
Isolerende maatregelen:
- Minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5
- Maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5

Voor LT-oplossingen (warmtepomp, LT-warmtenet en WKO-net) is het maximale isolatieniveau vereist (gehele schil naar Rc=3,5). Voor andere oplossingen zijn isolerende maatregelen niet vereist.

Door het gebruik van een efficiëntere warmte-techniek en hergebruik van warmte/koude wordt ook energie bespaard. De figuur geeft de energie weer die van buiten af aangevoerd moet worden.

Jaarlijkse maatschappelijke kosten (2030)

De jaarlijkse maatschappelijke kosten, zijn de som van kosten voor:

- Isolatiemaatregelen
- Aanleg infrastructuur
- Aanleg/uitkoppeling warmtebron
- Nieuwe installaties
- Energiekosten

De kosten zijn berekend zonder belastingen voor het jaar 2030. Ter vergelijking zijn de huidige jaarlijkse kosten van de HR-ketel op aardgas erbij gezet.

Eindgebruikerskosten (2030)

Techniek	Investering	Jaarlijkse energierekening	Totale jaarlijkse kosten	Toegepast isolatieniveau
HR-ketel (aardgas)	€ 2.000	€ 2.600	€ 2.900	Huidig
HR-ketel (groengas)	€ 8.000	€ 3.400	€ 4.200	Minimaal
Hybride warmtepomp (groengas)	€ 11.000	€ 3.200	€ 4.200	Minimaal
Warmtepomp - buitenlucht/bodem	€ 15.000	€ 2.100	€ 4.400	Minimaal
Warmtenet MT of HT	€ 8.000	€ 2.100	€ 2.900	Minimaal
Warmtenet LT	€ 12.000	€ 2.200	€ 3.300	Minimaal
WKO-net	€ 10.000	€ 2.100	€ 2.900	Minimaal

Bij de eindgebruikerskosten gaat het om de kosten die terecht komen bij de eindgebruiker; de energiekosten en de investeringen in het pand. De totale jaarlijkse kosten zijn de kosten die betaald moeten worden door de eindgebruiker. De investeringskosten zijn berekend zonder btw. De jaarlijkse energierekening is berekend zonder btw, maar wel met ODE en Energiebelasting. Voor de LT-oplossingen wordt altijd het maximale isolatieniveau toegepast. Voor HT-oplossingen wordt het isolatieniveau toegepast dat kosten-optimaal de beste oplossing is per warmtetechniek. De investeringskosten voor het isoleren van de gehele schil naar Rc = 3,5 liggen hoog; dat maakt LT-oplossingen duur op bedrijventerreinen waar voornamelijk oudere gebouwen staan.

Route naar aardgasvrij

Kansrijke opties

De opties met maatschappelijk de laagste kosten zijn het HT-warmtenet op restwarmte en de warmtepomp buitenlucht.
De maatschappelijke kosten van alle warmtetechnieken liggen echter zo dicht bij elkaar, dat op basis hiervan geen conclusie kan worden getrokken over voorkeursoptie. De panden op dit terrein zijn grotendeels na 1990 gebouwd. Daarom zijn deze panden met beperkte isolerende maatregelen al geschikt voor een LT-warmtetechniek. Voor de eindgebruiker is een HT/MT-warmtenet of een WKO-net het goedkoopst. Ook de kosten voor een LT-net zijn relatief laag aangezien nauwelijks isolatie nodig is. Aangezien het bedrijventerrein Demkade aan het Amsterdam-Rijnkanaal ligt is een LT-net in combinatie met TEO een kansrijke optie.

Procesgas

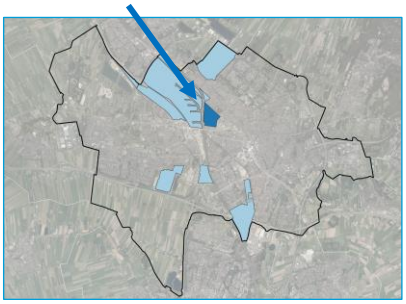
Voor zover bekend wordt er in geen van de panden op het bedrijventerrein gebruikgemaakt van procesgas.

Routekaart

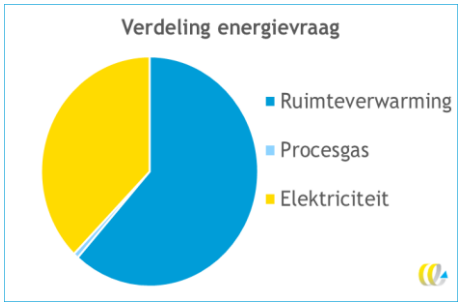
Voor het overschakelen van het hele bedrijventerrein op een andere energiebron en warmtetechniek, zijn nog extra analyses nodig. Er zal met stakeholders een proces moeten worden doorlopen voordat er een definitieve keuze kan worden gemaakt.
De stappen die nodig zijn, zijn weergegeven op de routekaart in Bijlage G van het rapport van CE Delft.

Bedrijventerrein Cartesiuswegterrein

56 hectare terrein
578 bedrijven
230.000 m^2 gebouwen

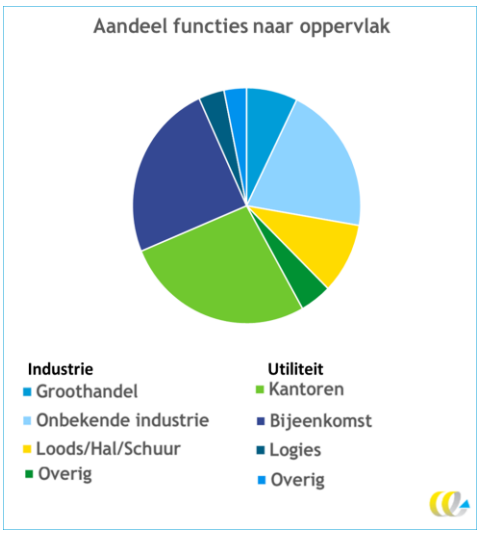

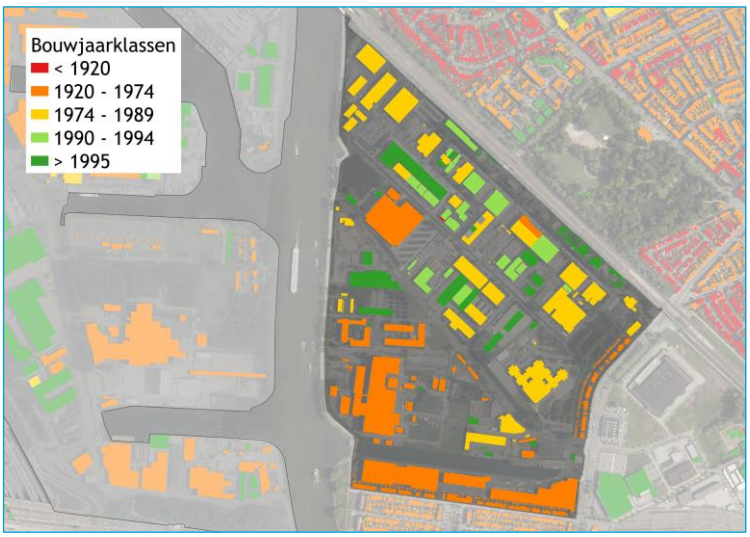
* Hierin zit ook het elektriciteitsgebruik t.b.v. koude. Het is niet bekend hoeveel dit is.

Cartesiuswegterrein in energiecijfers	
Warmtevraag rv*	71-98 TJ/jaar
Gemiddelde warmtevraag rv**	0,31-0,42 GJ/m^2/jaar
Gebruik aardgas rv	1,9-2,2 mln. m^3/jaar
Koudevraag (o.b.v. kengetallen)	18 TJ/jaar
Aantal panden met procesgas	2
Gebruik procesgas	0,04 mln. m^3/jaar
Elektriciteitsverbruik	18 TJ/jaar
Aantal bedrijven met warmteaansluiting	90

* rv staat voor ruimteverwarming

** gem. warmtevraag rv bedrijventerreinen Utrecht: 0,24 GJ/m^2/jaar

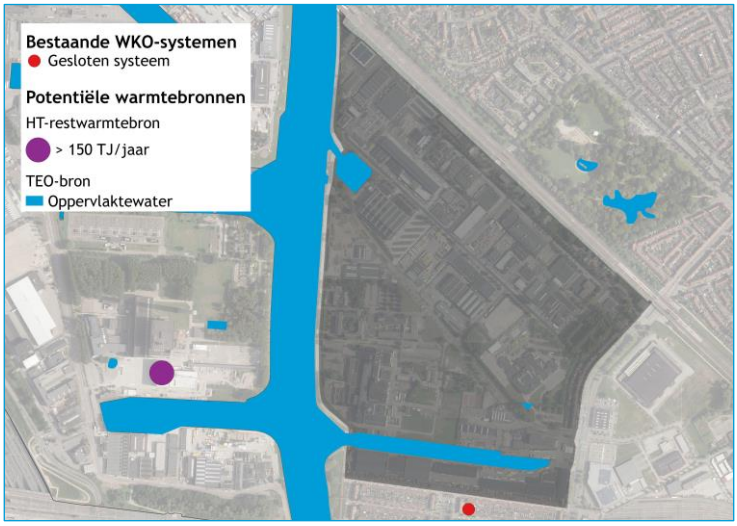
Kansen voor duurzame warmte

Een deel van het bedrijventerrein is aangesloten op een warmtenet. De rest is aangesloten op het aardgasnet. Technisch potentieel warmtebron** op bedrijventerrein:

HT-restwarmte:	nee*
LT-restwarmte:	ja
Geothermie (>45°):	nee*
WKO (potentieel ondergrond):	ja
TEO:	ja

* HT-warmte (restwarmte en geothermie) kan vanuit andere buurten met een transportleiding naar het bedrijventerrein worden vervoerd.

** Hierin worden alleen bronnen meegenomen met een potentieel van minimaal 5 TJ/jaar.

Kansen voor zon-pv op daken

Huidig zon-pv op daken (2019)	
Aantal daken met zon-pv (incl. kleine daken)	16
Opwek SDE+ gerealiseerd	1.149 MWh/jr
Opwek SDE+ in planning	180 MWh/jr
Potentieel zon-pv op daken	
Aantal daken (>20 m^2)	374
Oppervlak	164.000 m^2
Vermogen	14,9 MW
Opbrengst	13.000 MWh/jr

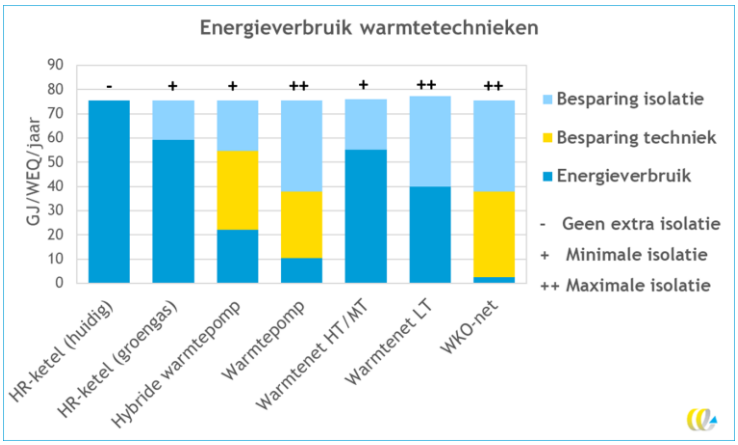
4% van de panden heeft zon-pv op het dak.
De potentiële opbrengst wanneer op alle daken >20 m^2 zonnepanelen worden gelegd is 94% van de huidige elektriciteitsvraag.

Kansen voor energiebesparing

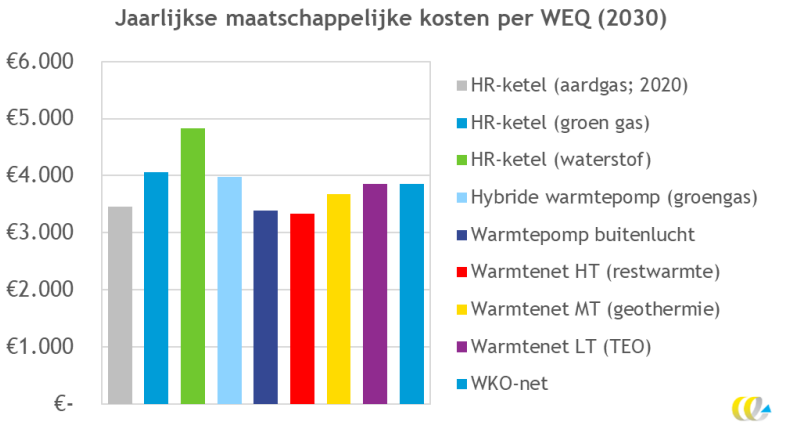
Isolerende maatregelen:
- Minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5
- Maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5

Voor LT-oplossingen (warmtepomp, LT-warmtenet en WKO-net) is het maximale isolatieniveau vereist (gehele schil naar Rc=3,5). Voor andere oplossingen zijn isolerende maatregelen niet vereist.

Door het gebruik van een efficiëntere warmte-techniek en hergebruik van warmte/koude wordt ook energie bespaard. De figuur geeft de energie weer die van buiten af aangevoerd moet worden.

Jaarlijkse maatschappelijke kosten (2030)

De jaarlijkse maatschappelijke kosten, zijn de som van kosten voor:

- Isolatiemaatregelen
- Aanleg infrastructuur
- Aanleg/uitkoppeling warmtebron
- Nieuwe installaties
- Energiekosten

De kosten zijn berekend zonder belastingen voor het jaar 2030. Ter vergelijking zijn de huidige jaarlijkse kosten van de HR-ketel op aardgas erbij gezet.

Eindgebruikerskosten (2030)

Techniek	Investering	Jaarlijkse energierekening	Totale jaarlijkse kosten	Toegepast isolatieniveau
HR-ketel (aardgas)	€ 2.000	€ 2.800	€ 3.100	Huidig
HR-ketel (groengas)	€ 8.000	€ 4.000	€ 4.800	Minimaal
Hybride warmtepomp (groengas)	€ 12.000	€ 3.300	€4.500	Minimaal
Warmtepomp - buitenlucht/bodem	€ 27.000	€ 2.900	€ 5.000	Maximaal
Warmtenet MT of HT	€ 9.000	€ 1.900	€ 2.700	Minimaal
Warmtenet LT	€ 24.000	€ 2.000	€ 3.900	Maximaal
WKO-net	€ 22.000	€ 1.800	€ 3.500	Maximaal

Bij de eindgebruikerskosten gaat het om de kosten die terecht komen bij de eindgebruiker; de energiekosten en de investeringen in het pand. De totale jaarlijkse kosten zijn de kosten die betaald moeten worden door de eindgebruiker. De investeringskosten zijn berekend zonder btw. De jaarlijkse energierekening is berekend zonder btw, maar wel met ODE en Energiebelasting. Voor de LT-oplossingen wordt altijd het maximale isolatieniveau toegepast. Voor HT-oplossingen wordt het isolatieniveau toegepast dat kosten-optimaal de beste oplossing is per warmtetechniek. De investeringskosten voor het isoleren van de gehele schil naar Rc = 3,5 liggen hoog; dat maakt LT-oplossingen duur op bedrijventerreinen waar voornamelijk oudere gebouwen staan.

Route naar aardgasvrij

Kansrijke opties

De opties met maatschappelijk de laagste kosten zijn het HT-warmtenet op restwarmte en de buitenlucht warmtepomp.
De maatschappelijke kosten van alle warmtetechnieken liggen echter zo dicht bij elkaar, dat op basis hiervan geen conclusie kan worden getrokken over voorkeursoptie. Voor de eindgebruiker is het HT/MT-warmtenet ook het goedkoopst, dus uitbreiding van het huidige warmtenet is een kansrijke optie. De op één-na-goedkoopste optie voor eindgebruikers is het WKO-net. In het noorden van het terrein staan nieuwere panden, hier zijn LT-opties eventueel mogelijk. Voor de oudere panden in het zuiden van het terrein moet veel worden geïnvesteerd in isolatie voor LT-opties, waardoor dit hier minder voor de hand ligt.

Procesgas

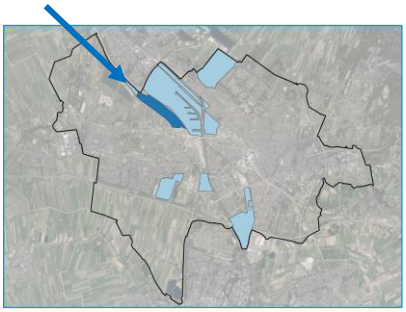
Voor zover bekend wordt er in twee panden op het bedrijventerrein gebruikgemaakt van procesgas en is de hoeveelheid hiervan zeer beperkt. Deze processen kunnen geëlektrificeerd worden. Een alternatief voor verduurzaming van deze processen is het gebruik van duurzame gassen zoals groen gas of waterstof.

Routekaart

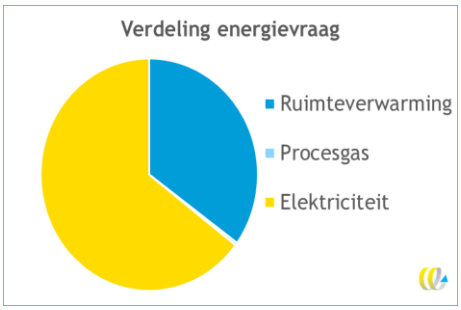
Voor het overschakelen van het hele bedrijventerrein op een andere energiebron en warmtetechniek, zijn nog extra analyses nodig. Er zal met stakeholders een proces moeten worden doorlopen voordat er een definitieve keuze kan worden gemaakt.
De stappen die nodig zijn, zijn weergegeven op de routekaart in Bijlage G in het rapport van CE Delft.

Bedrijventerrein De Wetering

106 hectare terrein
268 bedrijven
273.000 m^2 gebouwen

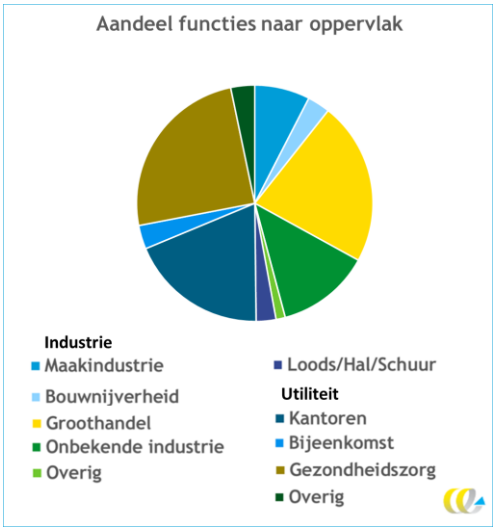

* Hierin zit ook het elektriciteitsgebruik t.b.v. koude. Het is niet bekend hoeveel dit is.

De Wetering in energiecijfers	
Warmtevraag rv*	54-62 TJ/jaar
Gemiddelde warmtevraag rv**	0,20-0,23 GJ/m^2/jaar
Gebruik aardgas rv	1,7-2,0 mln m^3/jaar
Koudevraag (o.b.v. kengetallen)	11 TJ/jaar
Aantal panden met procesgas	3
Gebruik procesgas	0,02 mln m^3/jaar
Elektriciteitsverbruik	100-113 TJ/jaar
Aantal bedrijven met warmteaansluiting	21

* rv staat voor ruimteverwarming

** gem. warmtevraag rv bedrijventerreinen Utrecht: 0,24 GJ/m^2/jaar

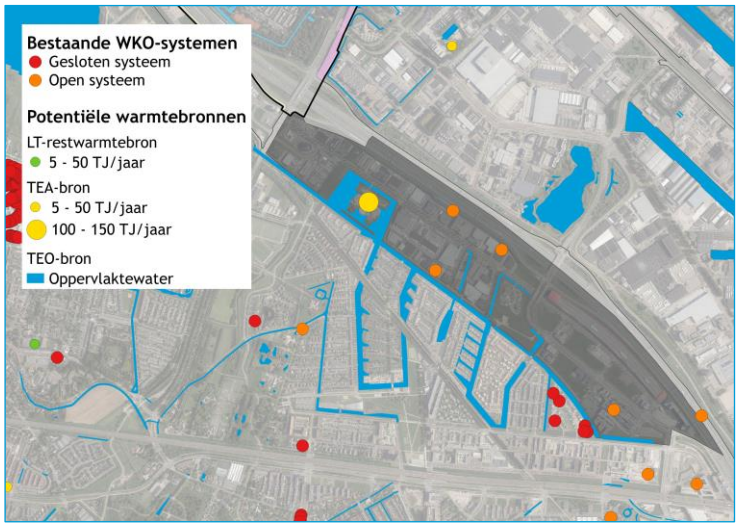
Kansen voor duurzame warmte

Een deel van het bedrijventerrein is aangesloten op een warmtenet. Daarnaast zijn enkele WKO-systemen actief. Er zijn meerdere LT-warmte-bronnen. Technisch potentieel warmtebron** op bedrijventerrein:

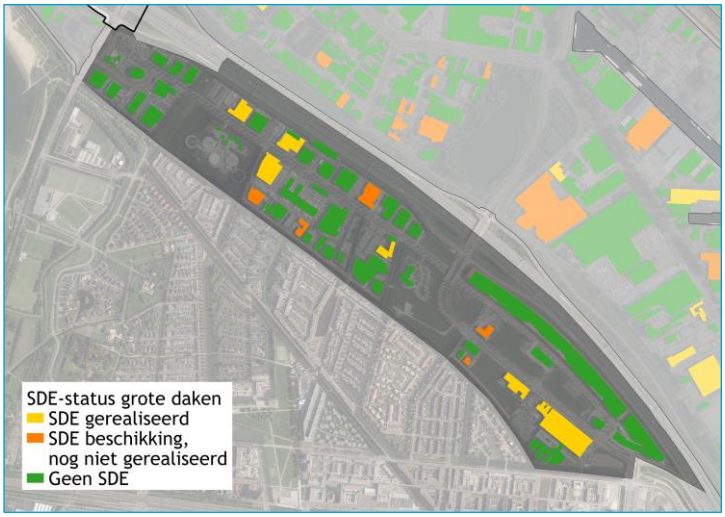
HT-restwarmte:	nee*
LT-restwarmte:	ja
Geothermie (>45°):	ja*
WKO (potentieel ondergrond):	ja
TEO:	ja

* HT-warmte (restwarmte en geothermie) kan vanuit andere buurten met een transportleiding naar het bedrijventerrein worden vervoerd.

** Hierin worden alleen bronnen meegenomen met een potentieel van minimaal 5 TJ/jaar.

Kansen voor zon-pv op daken

Huidig zon-pv op daken (2019)	
Aantal daken met zon-pv (incl. kleine daken)	23
Opwek SDE+ gerealiseerd	2.963 MWh/jr
Opwek SDE+ in planning	9.715 MWh/jr
Potentieel zon-pv op daken	
Aantal daken (>20 m^2)	204
Oppervlak	211.000 m^2
Vermogen	19,6 MW
Opbrengst	17.600 MWh/jr

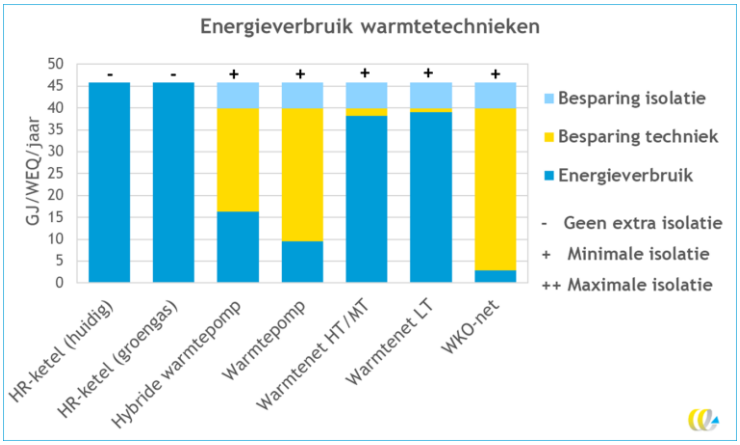
11% van de panden heeft zon-pv op het dak. De potentiële opbrengst wanneer op alle daken >20 m^2 zonnepanelen worden gelegd is 60% van de huidige elektriciteitsvraag.

Kansen voor energiebesparing

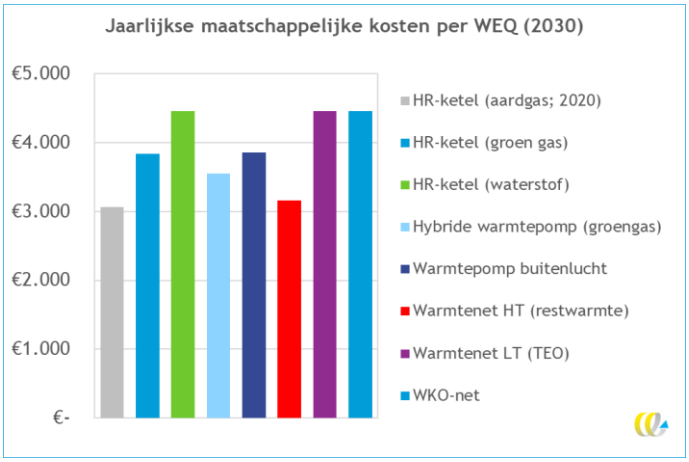
Isolerende maatregelen:
- Minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5
- Maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5

Voor LT-oplossingen (warmtepomp, LT-warmtenet en WKO-net) is het maximale isolatieniveau vereist (gehele schil naar Rc=3,5). Voor andere oplossingen zijn isolerende maatregelen niet vereist.

Door het gebruik van een efficiëntere warmte-techniek en hergebruik van warmte/koude wordt ook energie bespaard. De figuur geeft de energie weer die van buiten af aangevoerd moet worden.

Jaarlijkse maatschappelijke kosten (2030)

De jaarlijkse maatschappelijke kosten, zijn de som van kosten voor:

- Isolatiemaatregelen
- Aanleg infrastructuur
- Aanleg/uitkoppeling warmtebron
- Nieuwe installaties
- Energiekosten

De kosten zijn berekend zonder belastingen voor het jaar 2030. Ter vergelijking zijn de huidige jaarlijkse kosten van de HR-ketel op aardgas erbij gezet.

Eindgebruikerskosten (2030)

Techniek	Investering	Jaarlijkse energierekening	Totale jaarlijkse kosten	Toegepast isolatieniveau
HR-ketel (aardgas)	€ 2.000	€ 2.500	€ 2.800	Huidig
HR-ketel (groen gas)	€ 6.000	€ 3.600	€ 4.300	Huidig
Hybride warmtepomp (groengas)	€ 11.000	€ 3.100	€ 4.200	Minimaal
Warmtepomp - buitenlucht/bodem	€ 15.000	€ 3.000	€ 4.300	Minimaal
Warmtenet MT of HT	€ 8.000	€ 2.000	€ 2.700	Minimaal
Warmtenet LT	€ 12.000	€ 2.100	€ 3.100	Minimaal
WKO-net	€ 10.000	€ 2.000	€ 2.800	Minimaal

Bij de eindgebruikerskosten gaat het om de kosten die terecht komen bij de eindgebruiker; de energiekosten en de investeringen in het pand. De totale jaarlijkse kosten zijn de kosten die betaald moeten worden door de eindgebruiker. De investeringskosten zijn berekend zonder btw. De jaarlijkse energierekening is berekend zonder btw, maar wel met ODE en Energiebelasting. Voor de LT-oplossingen wordt altijd het maximale isolatieniveau toegepast. Voor HT-oplossingen wordt het isolatieniveau toegepast dat kosten-optimaal de beste oplossing is per warmtetechniek. De investeringskosten voor het isoleren van de gehele schil naar Rc = 3,5 liggen hoog; dat maakt LT-oplossingen duur op bedrijventerreinen waar voornamelijk oudere gebouwen staan.

Route naar aardgasvrij

Kansrijke opties

De optie met maatschappelijk de laagste kosten is het HT-warmtenet, gevolgd door de hybride warmtepomp op groengas en de buitenlucht warmtepomp. De maatschappelijke kosten van alle warmtetechnieken liggen echter zo dicht bij elkaar, dat op basis hiervan geen conclusie kan worden getrokken over voorkeursoptie. De panden op dit terrein zijn gebouwd ná 1995. Daarom zijn deze panden met beperkte isolerende maatregelen al geschikt voor een LT-warmtetechniek. Voor de eindgebruiker is het HT/MT-warmtenet het goedkoopst, wat betekent dat dit een kansrijke optie is. Een andere goedkope optie voor eindgebruikers is een WKO-net. Ook een LT-net is kansrijk aangezien de kosten hiervoor relatief laag zijn aangezien nauwelijks isolatie nodig is en er meerdere LT-warmtebronnen aanwezig zijn.

Procesgas

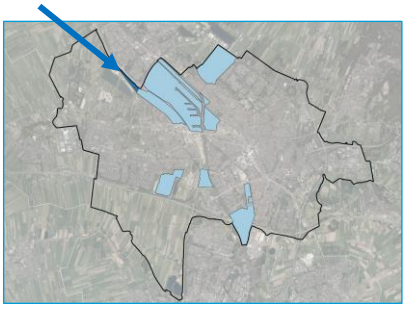
Voor zover bekend wordt er in drie panden op het bedrijventerrein gebruikgemaakt van procesgas en is de hoeveelheid hiervan zeer beperkt. Deze processen kunnen geëlektrificeerd worden. Een alternatief voor verduurzaming van deze processen is het gebruik van duurzame gassen zoals groengas of waterstof.

Routekaart

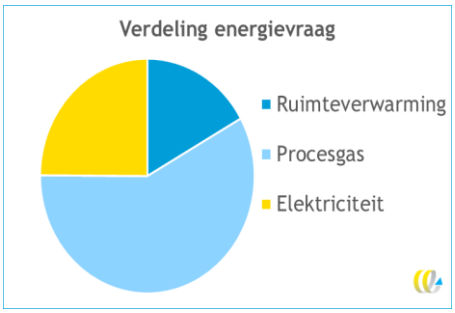
Voor het overschakelen van het hele bedrijventerrein op een andere energiebron en warmtetechniek, zijn nog extra analyses nodig. Er zal met stakeholders een proces moeten worden doorlopen voordat er een definitieve keuze kan worden gemaakt. De stappen die nodig zijn, zijn weergegeven op de routekaart in Bijlage G van het rapport CE Delft.

Bedrijventerrein Haarrijn

20 hectare terrein
38 bedrijven
53.000 m^2 gebouwen

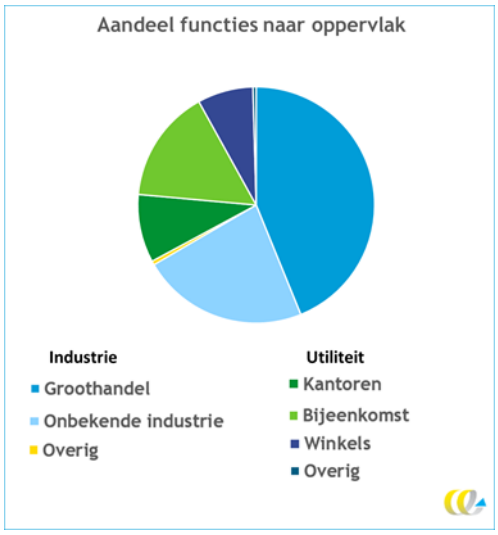

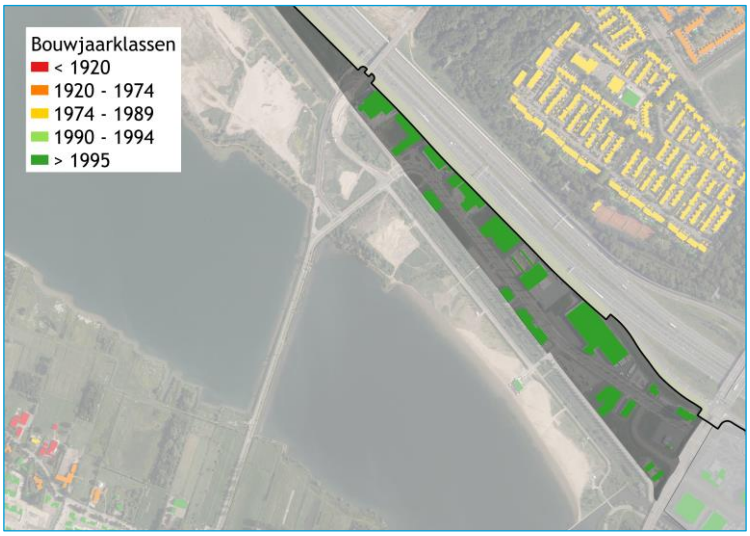
* Hierin zit ook het elektriciteitsgebruik t.b.v. koude. Het is niet bekend hoeveel dit is.

Haarrijn in energiecijfers	
Warmtevraag rv*	11-15 TJ/jaar
Gemiddelde warmtevraag rv**	0,22-0,28 GJ/m^2/jaar
Gebruik aardgas rv	0,4-0,5 mln. m^3/jaar
Koudevraag (o.b.v. kengetallen)	2 TJ/jaar
Aantal panden met procesgas	1
Gebruik procesgas	1,6 mln. m^3/jaar
Elektriciteitsverbruik	17-21 TJ/jaar
Aantal bedrijven met warmteaansluiting	0

* rv staat voor ruimteverwarming

** gem. warmtevraag rv bedrijventerreinen Utrecht: 0,24 GJ/m^2/jaar

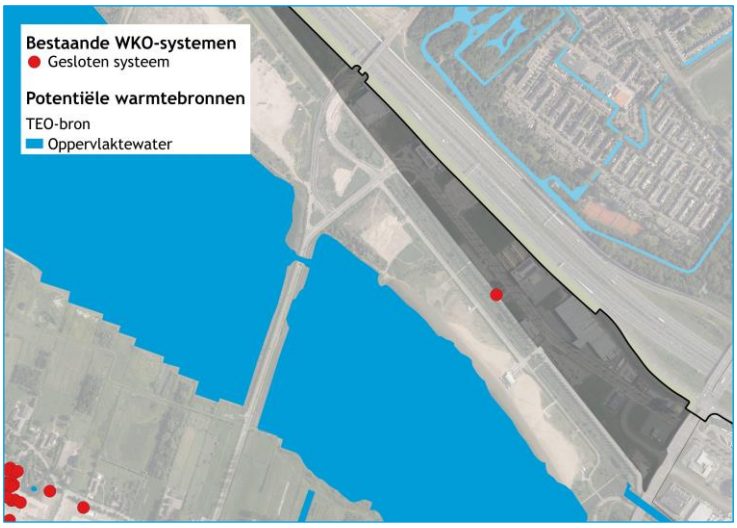
Kansen voor duurzame warmte

Het bedrijventerrein is momenteel in zijn geheel aangesloten op een gasnet. Er is één WKO-systeem actief.
Technisch potentieel warmtebron** op bedrijventerrein:

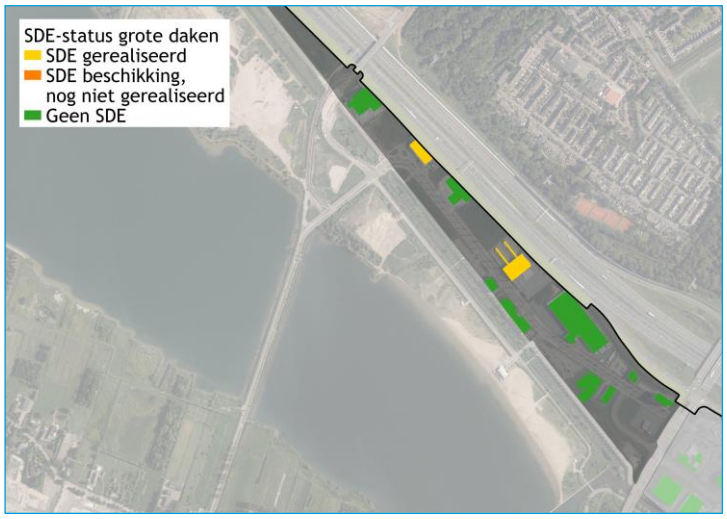
HT-restwarmte:	nee*
LT-restwarmte:	nee
Geothermie (>45°):	ja*
WKO (potentieel ondergrond):	ja
TEO:	ja

* HT-warmte (restwarmte en geothermie) kan vanuit andere buurten met een transportleiding naar het bedrijventerrein worden vervoerd.

** Hierin worden alleen bronnen meegenomen met een potentieel van minimaal 5 TJ/jaar.

Kansen voor zon-pv op daken

Huidig zon-pv op daken (2019)	
Aantal daken met zon-pv (incl. kleine daken)	5
Opwek SDE+ gerealiseerd	429 MWh/jr
Opwek SDE+ in planning	1.489 MWh/jr
Potentieel zon-pv op daken	
Aantal daken (>20 m^2)	29
Oppervlak	35.000 m^2
Vermogen	3,3 MW
Opbrengst	3.000 MWh/jr

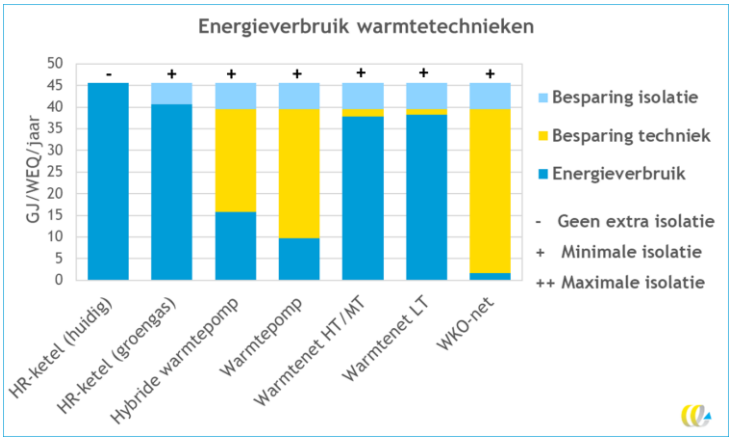
17% van de panden heeft zon-pv op het dak. De potentiële opbrengst wanneer op alle daken >20 m^2 zonnepanelen worden gelegd is 55% van de huidige elektriciteitsvraag.

Kansen voor energiebesparing

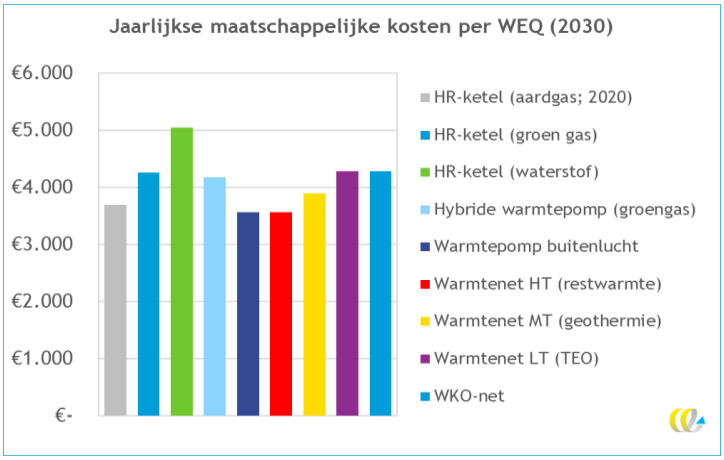
Isolerende maatregelen:
Minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5
Maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5

Voor LT-oplossingen (warmtepomp, LT-warmtenet en WKO-net) is het maximale isolatieniveau vereist (gehele schil naar Rc=3,5). Voor andere oplossingen zijn isolerende maatregelen niet vereist.

Door het gebruik van een efficiëntere warmte-techniek en hergebruik van warmte/koude wordt ook energie bespaard. De figuur geeft de energie weer die van buiten af aangevoerd moet worden.

Jaarlijkse maatschappelijke kosten (2030)

De jaarlijkse maatschappelijke kosten, zijn de som van kosten voor:
Isolatiemaatregelen
Aanleg infrastructuur
Aanleg/uitkoppeling warmtebron
Nieuwe installaties
Energiekosten

De kosten zijn berekend zonder belastingen voor het jaar 2030. Ter vergelijking zijn de huidige jaarlijkse kosten van de HR-ketel op aardgas erbij gezet.

Eindgebruikerskosten (2030)

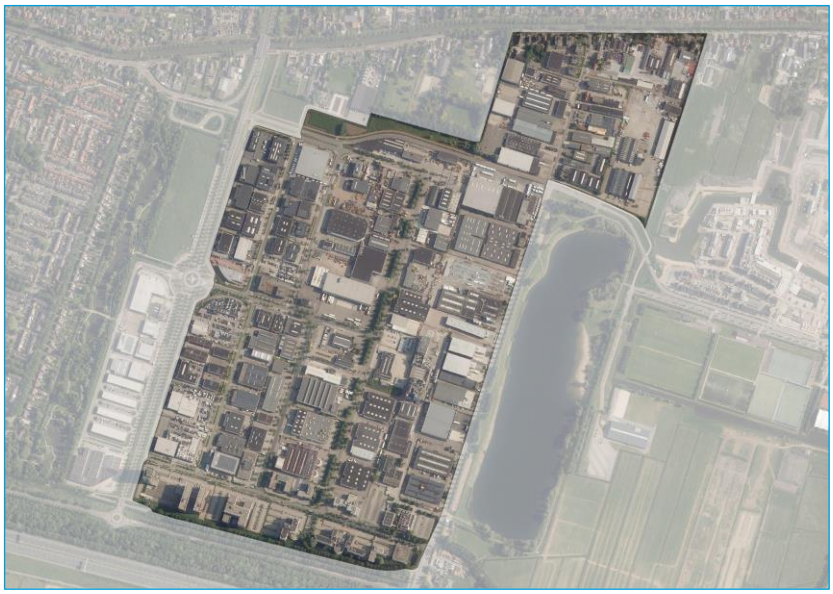
Techniek	Investering	Jaarlijkse energierekening	Totale jaarlijkse kosten	Toegepast isolatieniveau
HR-ketel (aardgas)	€ 2.000	€ 2.700	€2.900	Huidig
HR-ketel (groengas)	€ 8.000	€ 3.500	€ 4.300	Minimaal
Hybride warmtepomp (groengas)	€ 11.000	€ 3.200	€ 4.300	Minimaal
Warmtepomp - buitenlucht/bodem	€15.000	€ 3.200	€ 4.400	Minimaal
Warmtenet MT of HT	€ 8.000	€ 2.100	€ 2.900	Minimaal
Warmtenet LT	€ 12.000	€ 2.200	€ 3.200	Minimaal
WKO-net	€ 10.000	€ 2.000	€ 2.900	Minimaal

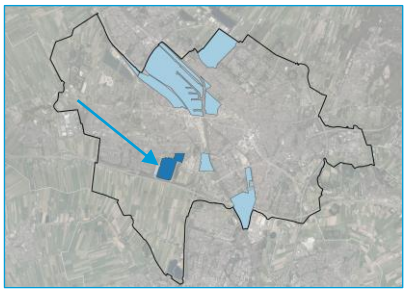
Bij de eindgebruikerskosten gaat het om de kosten die terecht komen bij de eindgebruiker; de energiekosten en de investeringen in het pand. De totale jaarlijkse kosten zijn de kosten die betaald moeten worden door de eindgebruiker. De investeringskosten zijn berekend zonder btw. De jaarlijkse energierekening is berekend zonder btw, maar wel met ODE en Energiebelasting. Voor de LT-oplossingen wordt altijd het maximale isolatieniveau toegepast. Voor HT-oplossingen wordt het isolatieniveau toegepast dat kosten-optimaal de beste oplossing is per warmtetechniek. De investeringskosten voor het isoleren van de gehele schil naar Rc = 3,5 liggen hoog; dat maakt LT-oplossingen duur op bedrijventerreinen waar voornamelijk oudere gebouwen staan.

Route naar aardgasvrij

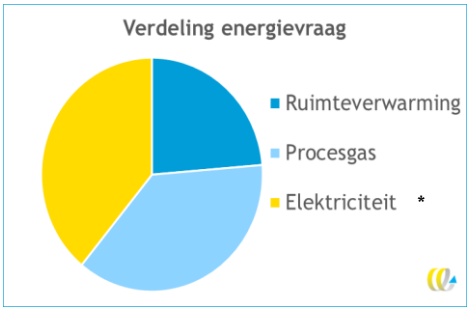
Kansrijke opties
De opties met maatschappelijk de laagste kosten zijn het HT-warmtenet op restwarmte en de warmtepomp buitenlucht.
De maatschappelijke kosten van alle warmtetechnieken liggen echter zo dicht bij elkaar, dat op basis hiervan geen conclusie kan worden getrokken over voorkeursoptie. De panden op dit terrein zijn gebouwd ná 1995. Daarom zijn deze panden met beperkte isolerende maatregelen al geschikt voor een LT-warmtetechniek. Voor de eindgebruiker is een HT/MT-warmtenet of een WKO-net het goedkoopst. Ook de kosten voor een LT-net zijn relatief laag aangezien nauwelijks isolatie nodig is. Aangezien het bedrijventerrein Haarrijn aan de Haarrijnse plas ligt is een LT-net in combinatie met TEO een kansrijke optie.
Procesgas
Voor zover bekend wordt er in één pand op het bedrijventerrein gebruikgemaakt van procesgas, een industriële wasserij/drogerij. Voor dit proces is elektrificatie de meest logische optie. De benodigde technologie hiervoor is reeds beschikbaar op de markt, dus het bedrijf kan elektrificeren als de juiste financiële prikkels aanwezig zijn.
Routekaart
Voor het overschakelen van het hele bedrijventerrein op een andere energiebron en warmtetechniek, zijn nog extra analyses nodig. Er zal met stakeholders een proces moeten worden doorlopen voordat er een definitieve keuze kan worden gemaakt.
De stappen die nodig zijn, zijn weergegeven op de routekaart in Bijlage G van het rapport van CE Delft.

Bedrijventerrein Oudenrijn

87 hectare terrein
560 bedrijven
403.000 m^2 gebouwen

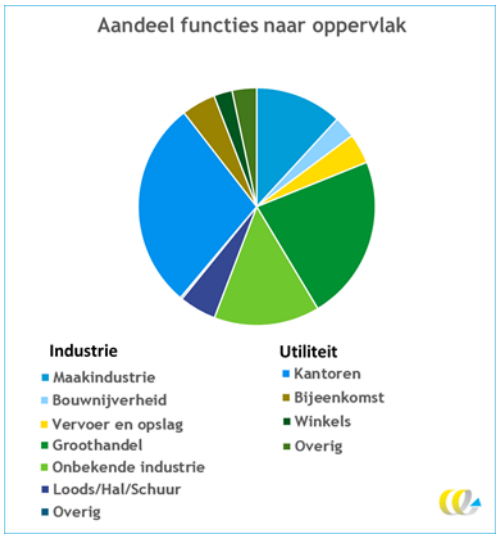

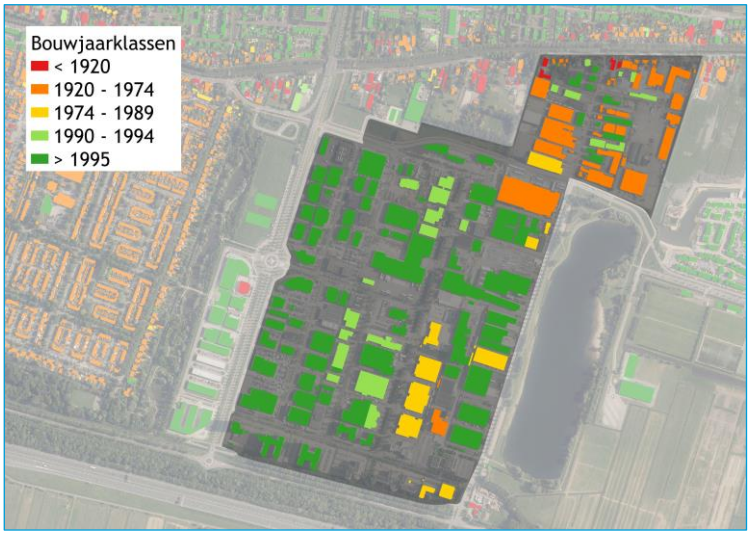
* Hierin zit ook het elektriciteitsgebruik t.b.v. koude. Het is niet bekend hoeveel dit is.

Oudenrijn in energiecijfers	
Warmtevraag rv*	97-113 TJ/jaar
Gemiddelde warmtevraag rv**	0,24-0,28 GJ/m^2/jaar
Gebruik aardgas rv	3,4-3,9 mln. m^3/jaar
Koudevraag (o.b.v. kengetallen)	18 TJ/jaar
Aantal panden met procesgas	6
Gebruik procesgas	5,8 mln. m^3/jaar
Elektriciteitsverbruik	163-183 TJ/jaar
Aantal bedrijven met warmteaansluiting	0

* rv staat voor ruimteverwarming

** gem. warmtevraag rv bedrijventerreinen Utrecht: 0,24 GJ/m^2/jaar

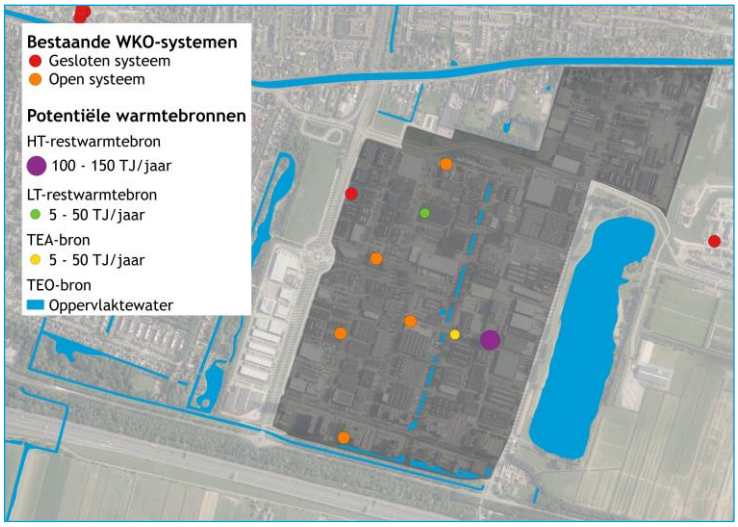
Kansen voor duurzame warmte

Het bedrijventerrein is momenteel in zijn geheel aangesloten op een gasnet. Het terrein heeft meerdere actieve WKO-systemen en er zijn verschillende warmtebronnen aanwezig op het terrein, zowel HT als LT. Technisch potentieel warmtebron** op bedrijventerrein:

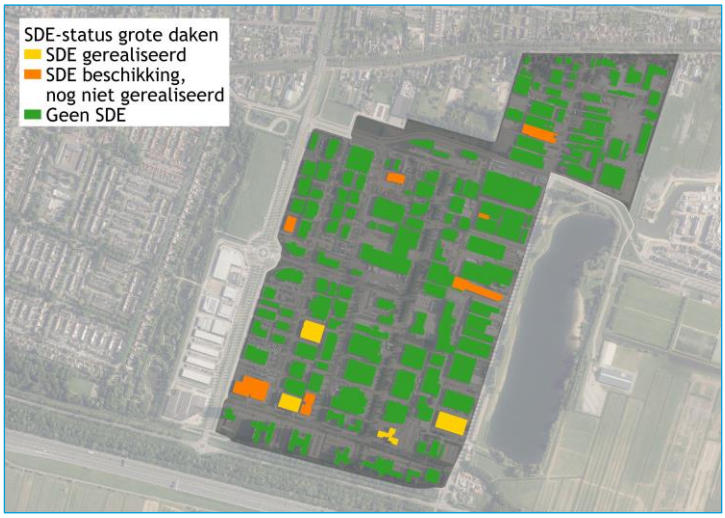
HT-restwarmte:	ja*
LT-restwarmte:	ja*
Geothermie (>45°):	ja*
WKO (potentieel ondergrond):	ja
TEO:	ja

* HT-warmte (restwarmte en geothermie) kan ook vanuit andere buurten met een transportleiding naar het bedrijventerrein worden vervoerd.

** Hierin worden alleen bronnen meegenomen met een potentieel van minimaal 5 TJ/jaar.

Kansen voor zon-pv op daken

Huidig zon-pv op daken (2019)	
Aantal daken met zon-pv (incl. kleine daken)	27
Opwek SDE+ gerealiseerd	964 MWh/jr
Opwek SDE+ in planning	1.400 MWh/jr
Potentieel zon-pv op daken	
Aantal daken (>20 m^2)	256
Oppervlak	296.000 m^2
Vermogen	27,8 MW
Opbrengst	25.100 MWh/jr

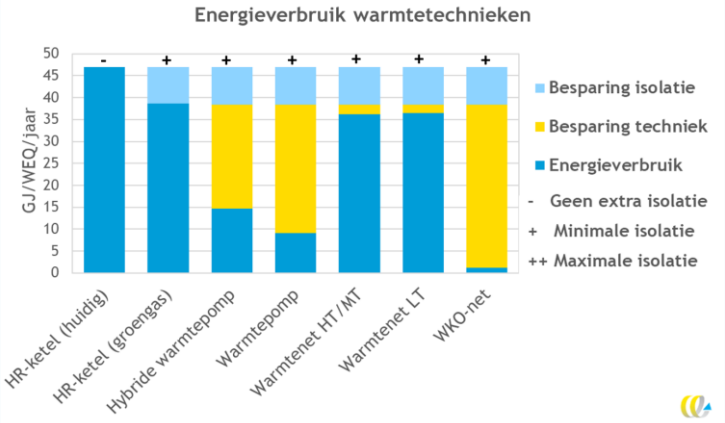
11% van de panden heeft zon-pv op het dak. De potentiële opbrengst wanneer op alle daken >20 m^2 zonnepanelen worden gelegd is 52% van de huidige elektriciteitsvraag.

Kansen voor energiebesparing

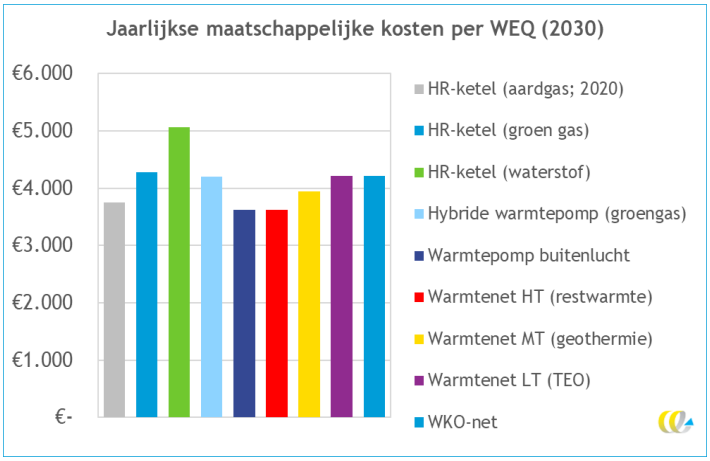
Isolerende maatregelen:
- Minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5
- Maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5

Voor LT-oplossingen (warmtepomp, LT-warmtenet en WKO-net) is het maximale isolatieniveau vereist (gehele schil naar Rc=3,5). Voor andere oplossingen zijn isolerende maatregelen niet vereist.

Door het gebruik van een efficiëntere warmte-techniek en hergebruik van warmte/koude wordt ook energie bespaard. De figuur geeft de energie weer die van buiten af aangevoerd moet worden.

Jaarlijkse maatschappelijke kosten (2030)

De jaarlijkse maatschappelijke kosten, zijn de som van kosten voor:

- Isolatiemaatregelen
- Aanleg infrastructuur
- Aanleg/uitkoppeling warmtebron
- Nieuwe installaties
- Energiekosten

De kosten zijn berekend zonder belastingen voor het jaar 2030. Ter vergelijking zijn de huidige jaarlijkse kosten van de HR-ketel op aardgas erbij gezet.

Eindgebruikerskosten (2030)

Techniek	Investering	Jaarlijkse energierekening	Totale jaarlijkse kosten	Toegepast isolatieniveau
HR-ketel (aardgas)	€ 2.000	€ 2.800	€ 3.000	Huidig
HR-ketel (groengas)	€ 8.000	€ 3.500	€ 4.300	Minimaal
Hybride warmtepomp (groengas)	€ 11.000	€ 3.300	€4.300	Minimaal
Warmtepomp - buitenlucht/bodem	€ 15.000	€ 3.300	€ 4.500	Minimaal
Warmtenet MT of HT	€ 8.000	€ 2.200	€ 3.000	Minimaal
Warmtenet LT	€ 12.000	€ 2.200	€ 3.300	Minimaal
WKO-net	€ 10.000	€ 2.200	€3.000	Minimaal

Bij de eindgebruikerskosten gaat het om de kosten die terecht komen bij de eindgebruiker; de energiekosten en de investeringen in het pand. De totale jaarlijkse kosten zijn de kosten die betaald moeten worden door de eindgebruiker. De investeringskosten zijn berekend zonder btw. De jaarlijkse energierekening is berekend zonder btw, maar wel met ODE en Energiebelasting. Voor de LT-oplossingen wordt altijd het maximale isolatieniveau toegepast. Voor HT-oplossingen wordt het isolatieniveau toegepast dat kosten-optimaal de beste oplossing is per warmtetechniek. De investeringskosten voor het isoleren van de gehele schil naar Rc = 3,5 liggen hoog; dat maakt LT-oplossingen duur op bedrijventerreinen waar voornamelijk oudere gebouwen staan.

Route naar aardgasvrij

Kansrijke opties

De opties met maatschappelijk de laagste kosten zijn het HT-warmtenet op restwarmte en de warmtepomp buitenlucht. De maatschappelijke kosten van alle warmtetechnieken liggen echter zo dicht bij elkaar, dat op basis hiervan geen conclusie kan worden getrokken over voorkeursoptie. Voor de eindgebruiker is het HT/MT-warmtenet of een WKO-net het goedkoopst. Dit zijn daarom de meest kansrijke opties. Er is nog geen warmtenet, dus deze zou aangelegd moeten worden. Hierop kan eventueel ook het nieuwe bedrijventerrein Strijkviertel aangesloten worden dat ten oosten van Oudenrijn wordt gerealiseerd. Er is en warmtebron op het terrein die in potentie de gehele ruimteverwarmingsvraag van het terrein kan invullen. Er zijn al meerdere WKO-systemen actief. Het grootste deel van de panden op dit terrein zijn gebouwd ná 1995, met uitzondering van de panden in het noordoosten van het terrein. De panden van na 1995 zijn met beperkte isolerende maatregelen al geschikt voor een LT-warmtetechniek. Voor deze panden is een LT-warmtenet een kansrijke optie.

Procesgas

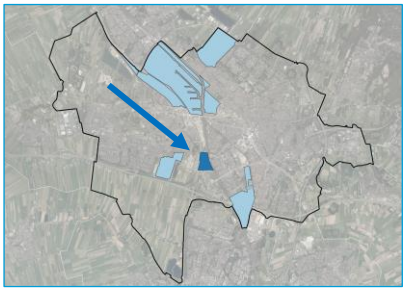
Voor zover bekend wordt er in 6 panden op het bedrijventerrein gebruikgemaakt van procesgas. Het merendeel van deze processen kunnen geëlektrificeerd worden. Alleen voor chemiebedrijf BASF ligt dit niet direct voor de hand. Voor dit bedrijf is overstappen op een duurzaam gas (groen gas of waterstof) een logischere oplossing.

Routekaart

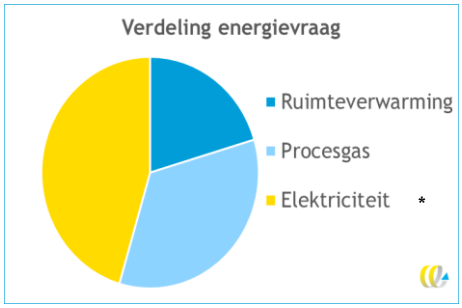
Voor het overschakelen van het hele bedrijventerrein op een andere energiebron en warmtetechniek, zijn nog extra analyses nodig. Er zal met stakeholders een proces moeten worden doorlopen voordat er een definitieve keuze kan worden gemaakt. De stappen die nodig zijn, zijn weergegeven op de routekaart in Bijlage G van het rapport van CE Delft.

Bedrijventerrein Papendorp

42 hectare terrein
20 bedrijven
77.000 m^2 gebouwen

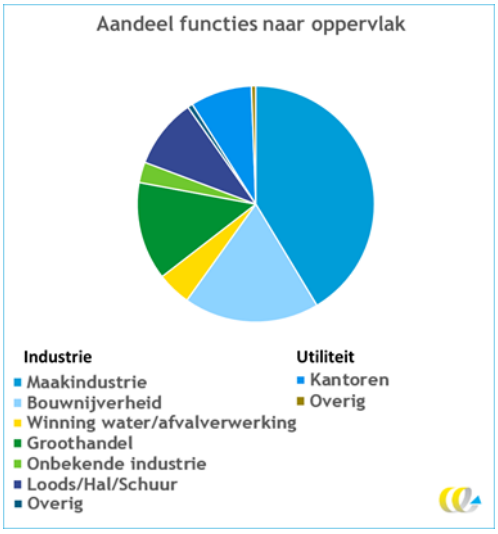

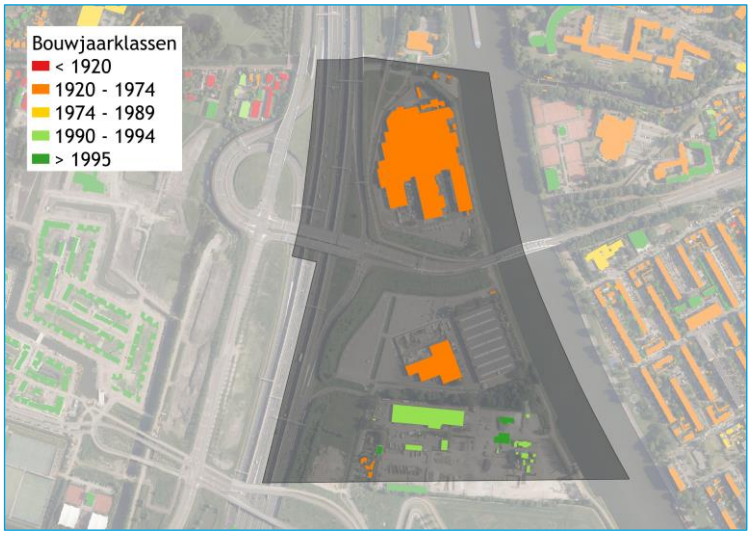
* Hierin zit ook het elektriciteitsgebruik t.b.v. koude. Het is niet bekend hoeveel dit is.

Papendorp in energiecijfers	
Warmtevraag rv*	20 TJ/jaar
Gemiddelde warmtevraag rv**	0,26 GJ/m^2/jaar
Gebruik aardgas rv	0,6 mln. m^3/jaar
Koudevraag (o.b.v. kengetallen)	1 TJ/jaar
Aantal panden met procesgas	1
Gebruik procesgas	1,2 mln. m^3/jaar
Elektriciteitsverbruik	45 TJ/jaar
Aantal bedrijven met warmteaansluiting	2

* rv staat voor ruimteverwarming

** gem. warmtevraag rv bedrijventerreinen Utrecht: 0,24 GJ/m^2/jaar

Kansen voor duurzame warmte

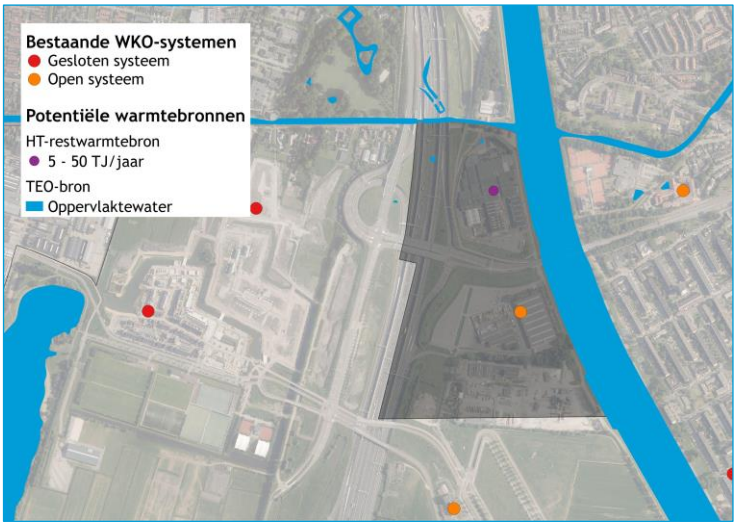
Het bedrijventerrein is momenteel grotendeels aangesloten op het gasnet. Er is een HT-rest-warmtebron en een WKO-systeem aanwezig op het terrein.

Technisch potentieel warmtebron** op bedrijventerrein:

HT-restwarmte:	ja*
LT-restwarmte:	nee
Geothermie (>45°):	ja*
WKO (potentieel ondergrond):	ja
TEO:	ja

* HT-warmte (restwarmte en geothermie) kan vanuit andere buurten met een transportleiding naar het bedrijventerrein worden vervoerd.

** Hierin worden alleen bronnen meegenomen met een potentieel van minimaal 5 TJ/jaar.

Kansen voor zon-pv op daken

Huidig zon-pv op daken (2019)	
Aantal daken met zon-pv (incl. kleine daken)	0
Opwek SDE+ gerealiseerd	0 MWh/jr
Opwek SDE+ in planning	0 MWh/jr
Potentieel zon-pv op daken	
Aantal daken (>20 m^2)	31
Oppervlak	53.000 m^2
Vermogen	5,0 MW
Opbrengst	4.500 MWh/jr

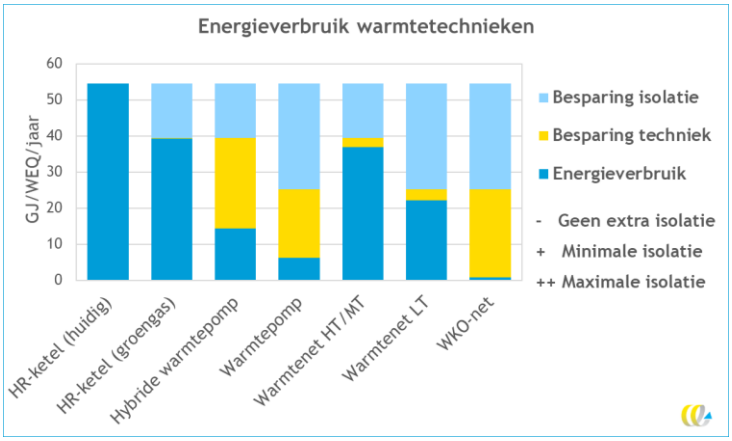
0% van de panden heeft zon-pv op het dak.
De potentiële opbrengst wanneer op alle daken >20 m^2 zonnepanelen worden gelegd is 36% van de huidige elektriciteitsvraag.

Kansen voor energiebesparing

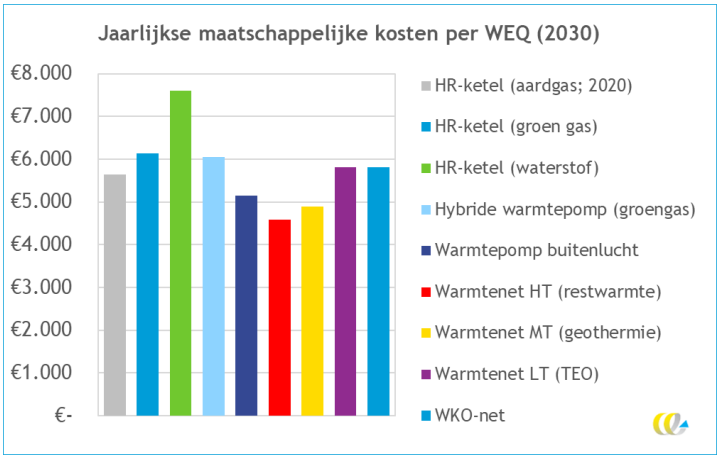
Isolerende maatregelen:
Minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5
Maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5

Voor LT-oplossingen (warmtepomp, LT-warmtenet en WKO-net) is het maximale isolatieniveau vereist (gehele schil naar Rc=3,5). Voor andere oplossingen zijn isolerende maatregelen niet vereist.

Door het gebruik van een efficiëntere warmte-techniek en hergebruik van warmte/koude wordt ook energie bespaard. De figuur geeft de energie weer die van buiten af aangevoerd moet worden.

Jaarlijkse maatschappelijke kosten (2030)

De jaarlijkse maatschappelijke kosten, zijn de som van kosten voor:
Isolatiemaatregelen
Aanleg infrastructuur
Aanleg/uitkoppeling warmtebron
Nieuwe installaties
Energiekosten

De kosten zijn berekend zonder belastingen voor het jaar 2030. Ter vergelijking zijn de huidige jaarlijkse kosten van de HR-ketel op aardgas erbij gezet.

Eindgebruikerskosten (2030)

Techniek	Investering	Jaarlijkse energierekening	Totale jaarlijkse kosten	Toegepast isolatieniveau
HR-ketel (aardgas)	€ 2.000	€ 3.000	€ 3.300	Huidig
HR-ketel (groengas)	€ 8.000	€ 3.700	€ 4.500	Minimaal
Hybride warmtepomp (groengas)	€ 11.000	€ 3.400	€ 4.500	Minimaal
Warmtepomp - buitenlucht/bodem	€ 25.000	€ 3.300	€ 5.300	Maximaal
Warmtenet MT of HT	€ 8.000	€ 2.300	€ 3.100	Minimaal
Warmtenet LT	€ 22.000	€ 2.400	€ 4.100	Maximaal
WKO-net	€ 20.000	€ 2.200	€ 3.800	Maximaal

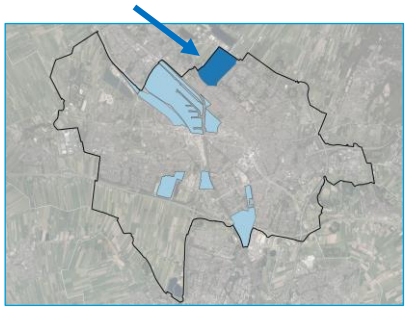
Bij de eindgebruikerskosten gaat het om de kosten die terecht komen bij de eindgebruiker; de energiekosten en de investeringen in het pand. De totale jaarlijkse kosten zijn de kosten die betaald moeten worden door de eindgebruiker. De investeringskosten zijn berekend zonder btw. De jaarlijkse energierekening is berekend zonder btw, maar wel met ODE en Energiebelasting. Voor de LT-oplossingen wordt altijd het maximale isolatieniveau toegepast. Voor HT-oplossingen wordt het isolatieniveau toegepast dat kosten-optimaal de beste oplossing is per warmtetechniek. De investeringskosten voor het isoleren van de gehele schil naar Rc = 3,5 liggen hoog; dat maakt LT-oplossingen duur op bedrijventerreinen waar voornamelijk oudere gebouwen staan.

Route naar aardgasvrij

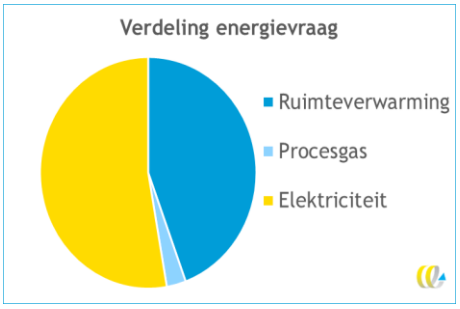
Kansrijke opties
De opties met maatschappelijk de laagste kosten zijn het HT-warmtenet op restwarmte en het MT-warmtenet op geothermie. De maatschappelijke kosten van alle warmtetechnieken liggen echter zo dicht bij elkaar, dat op basis hiervan geen conclusie kan worden getrokken over voorkeursoptie. Het uitbreiden van het bestaande warmtenet is een kansrijke optie, aangezien dit de goedkoopste optie is voor eindgebruikers en er een HT-restwarmte bron aanwezig is op het terrein. Na het HT/MT-warmtenet zijn het WKO-net en het LT-warmtenet het goedkoopste voor de eindgebruiker. Een LT-warmtenet in combinatie met TEO is technisch mogelijk, maar er moet op dit bedrijventerrein veel worden geïnvesteerd in isolatie voor deze optie waardoor dit een stuk duurder uitvalt voor de eindgebruiker dan een HT/MT-warmtenet of een WKO-net.
Procesgas
Voor zover bekend wordt er in één pand op het bedrijventerrein gebruikgemaakt van procesgas. Hier worden aluminium producten gemaakt door middel van verwarming en extrusie. Elektrificatie is technisch gezien nu al een mogelijk en ligt het meest voor de hand. Een alternatieve verduurzamingsroute is verwarmen met duurzame gassen zoals groengas of waterstof.
Routekaart
Voor het overschakelen van het hele bedrijventerrein op een andere energiebron en warmtetechniek, zijn nog extra analyses nodig. Er zal met stakeholders een proces moeten worden doorlopen voordat er een definitieve keuze kan worden gemaakt. De stappen die nodig zijn, zijn weergegeven op de routekaart in Bijlage G van het rapport van CE Delft.

Bedrijventerrein Nieuw Overvecht

185 hectare terrein
641 bedrijven
332.000 m^2 gebouwen

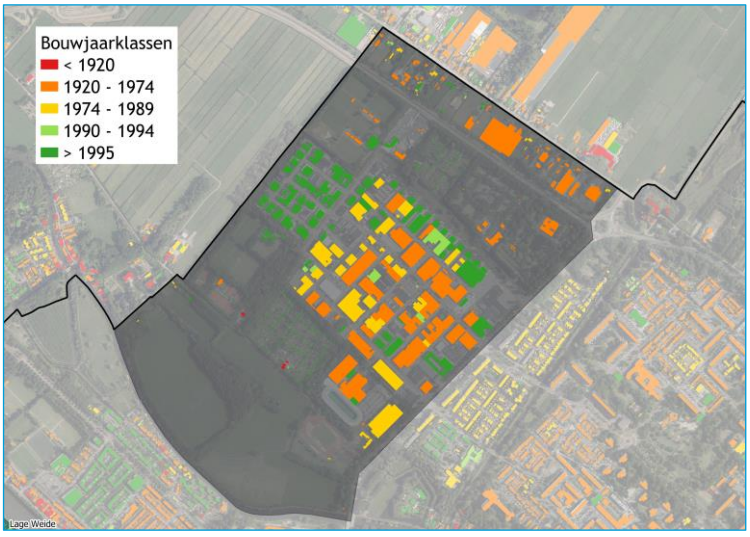
* Hierin zit ook het elektriciteitsgebruik t.b.v. koude. Het is niet bekend hoeveel dit is.

Nieuw Overvecht in energiecijfers	
Warmtevraag rv*	87-105 TJ/jaar
Gemiddelde warmtevraag rv**	0,26-0,32 GJ/m^2/jaar
Gebruik aardgas rv	3-3,7 mln. m^3/jaar
Koudevraag (o.b.v. kengetallen)	11 TJ/jaar
Aantal panden met procesgas	7
Gebruik procesgas	0,2 mln. m^3/jaar
Elektriciteitsverbruik	101-125 TJ/jaar
Aantal bedrijven met warmteaansluiting	0

* rv staat voor ruimteverwarming

** gem. warmtevraag rv bedrijventerreinen Utrecht: 0,24 GJ/m^2/jaar

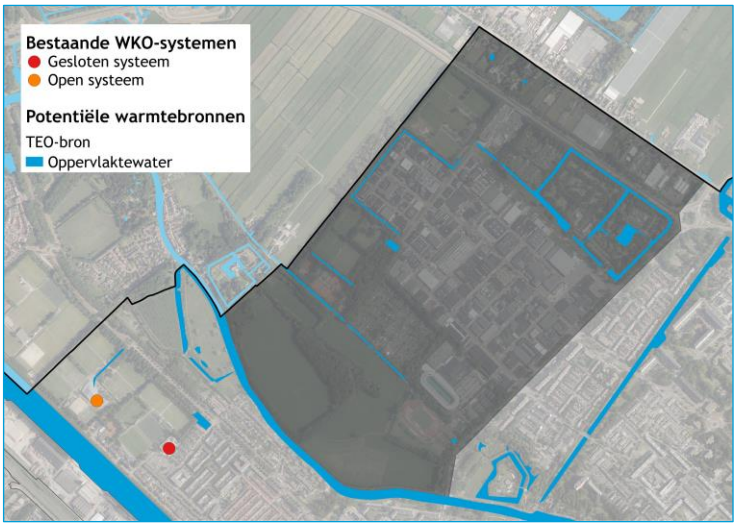
Kansen voor duurzame warmte

Het bedrijventerrein is momenteel in zijn geheel aangesloten op een gasnet.
In het overige deel van de wijk Overvecht is wel een warmtenet aanwezig. Technisch potentieel warmtebron** op bedrijventerrein:

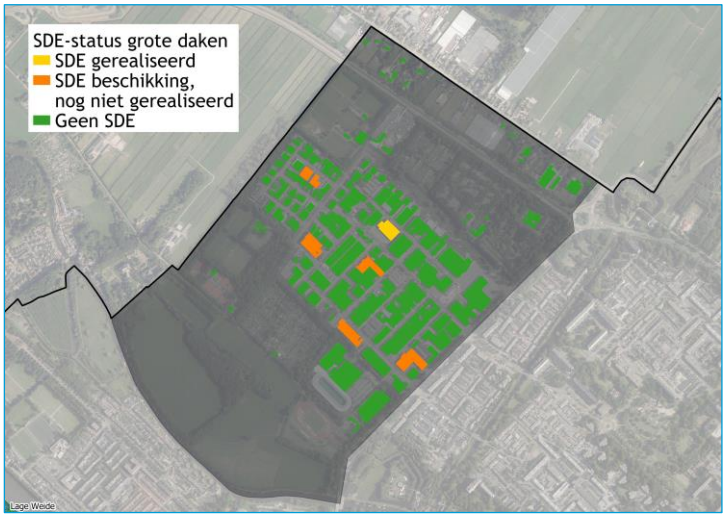
HT-restwarmte:	nee*
LT-restwarmte:	nee
Geothermie (>45°):	ja*
WKO (potentieel ondergrond):	ja
TEO:	ja

* HT-warmte (restwarmte en geothermie) kan vanuit andere buurten met een transportleiding naar het bedrijventerrein worden vervoerd.

** Hierin worden alleen bronnen meegenomen met een potentieel van minimaal 5 TJ/jaar.

Kansen voor zon-pv op daken

Huidig zon-pv op daken (2019)	
Aantal daken met zon-pv (incl. kleine daken)	23
Opwek SDE+ gerealiseerd	851 MWh/jr
Opwek SDE+ in planning	5.118 MWh/jr
Potentieel zon-pv op daken	
Aantal daken (>20 m^2)	404
Oppervlak	318.000 m^2
Vermogen	29,5 MW
Opbrengst	26.600 MWh/jr

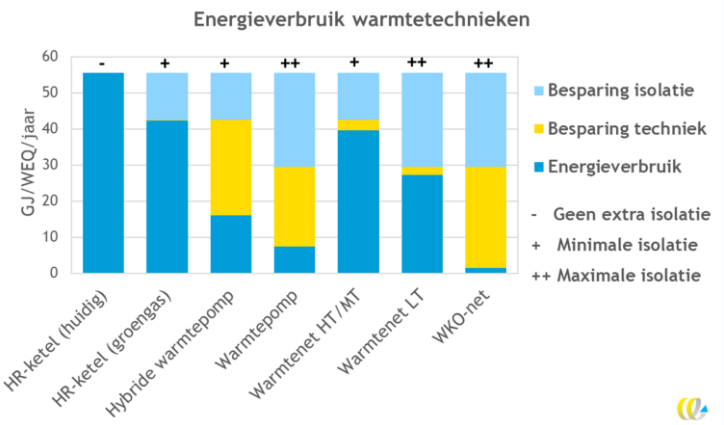
6% van de panden heeft zon-pv op het dak.
De potentiële opbrengst wanneer op alle daken >20 m^2 zonnepanelen worden gelegd is 84% van de huidige elektriciteitsvraag.

Kansen voor energiebesparing

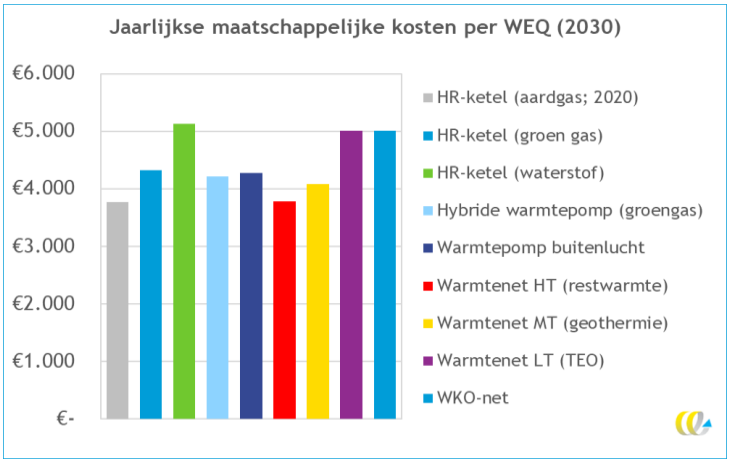
Isolerende maatregelen:
- Minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5
- Maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5

Voor LT-oplossingen (warmtepomp, LT-warmtenet en WKO-net) is het maximale isolatieniveau vereist (gehele schil naar Rc=3,5). Voor andere oplossingen zijn isolerende maatregelen niet vereist.

Door het gebruik van een efficiëntere warmte-techniek en hergebruik van warmte/koude wordt ook energie bespaard. De figuur geeft de energie weer die van buiten af aangevoerd moet worden.

Jaarlijkse maatschappelijke kosten (2030)

De jaarlijkse maatschappelijke kosten, zijn de som van kosten voor:

- Isolatiemaatregelen
- Aanleg infrastructuur
- Aanleg/uitkoppeling warmtebron
- Nieuwe installaties
- Energiekosten

De kosten zijn berekend zonder belastingen voor het jaar 2030. Ter vergelijking zijn de huidige jaarlijkse kosten van de HR-ketel op aardgas erbij gezet.

Eindgebruikerskosten (2030)

Techniek	Investering	Jaarlijkse energierekening	Totale jaarlijkse kosten	Toegepast isolatieniveau
HR-ketel (aardgas)	€ 2.000	€ 2.800	€ 3.100	Huidig
HR-ketel (groengas)	€ 8.000	€ 3.600	€ 4.400	Minimaal
Hybride warmtepomp (groengas)	€ 11.000	€ 3.300	€ 4.400	Minimaal
Warmtepomp - buitenlucht/bodem	€ 26.000	€ 3.100	€ 5.100	Maximaal
Warmtenet MT of HT	€ 8.000	€ 2.200	€ 2.900	Minimaal
Warmtenet LT	€ 22.000	€ 2.200	€ 4.000	Maximaal
WKO-net	€ 20.000	€ 2.100	€ 3.600	Maximaal

Bij de eindgebruikerskosten gaat het om de kosten die terecht komen bij de eindgebruiker; de energiekosten en de investeringen in het pand. De totale jaarlijkse kosten zijn de kosten die betaald moeten worden door de eindgebruiker. De investeringskosten zijn berekend zonder btw. De jaarlijkse energierekening is berekend zonder btw, maar wel met ODE en Energiebelasting. Voor de LT-oplossingen wordt altijd het maximale isolatieniveau toegepast. Voor HT-oplossingen wordt het isolatieniveau toegepast dat kosten-optimaal de beste oplossing is per warmtetechniek. De investeringskosten voor het isoleren van de gehele schil naar Rc = 3,5 liggen hoog; dat maakt LT-oplossingen duur op bedrijventerreinen waar voornamelijk oudere gebouwen staan.

Route naar aardgasvrij

Kansrijke opties

De opties met maatschappelijk de laagste kosten zijn het HT-warmtenet op restwarmte en het MT-warmtenet op geothermie. De maatschappelijke kosten van alle warmtetechnieken liggen echter zo dicht bij elkaar, dat op basis hiervan geen conclusie kan worden getrokken over voorkeursoptie. Voor de eindgebruiker is het HT/MT-warmtenet ook het goedkoopst, gevolgd door een WKO-net. Voor de LT-opties moet op dit bedrijventerrein veel worden geïnvesteerd in isolatie. Op het noordwestelijke deel van dit bedrijventerrein staan panden die gebouwd zijn na 1995. Deze panden zijn zonder isolerende maatregelen al geschikt voor een LT-warmtetechniek. Het kan voor dit bedrijventerrein interessant zijn om dit gedeelte van de bebouwing los te zien van de rest en hier een andere warmteoptie voor te kiezen.

Procesgas

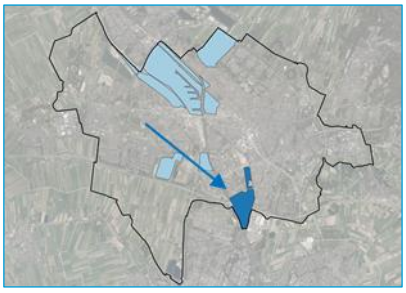
Voor zover bekend wordt er in zeven panden op het bedrijventerrein gebruikgemaakt van procesgas. Het merendeel van de processen die nu aardgas gebruiken, kunnen geëlektrificeerd worden. Voor de overige kan overschakelen naar groengas of waterstofgas een optie zijn.

Routekaart

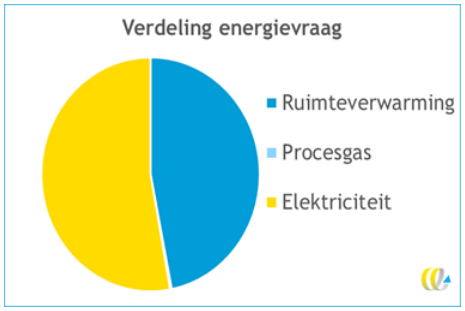
Voor het overschakelen van het hele bedrijventerrein op een andere energiebron en warmtetechniek, zijn nog extra analyses nodig. Er zal met stakeholders een proces moeten worden doorlopen voordat er een definitieve keuze kan worden gemaakt. De stappen die nodig zijn, zijn weergegeven op de routekaart in Bijlage G van het rapport van CE Delft.

Bedrijventerrein Kanaleneiland

154 hectare terrein
1.385 bedrijven
470.000 m^2 gebouwen

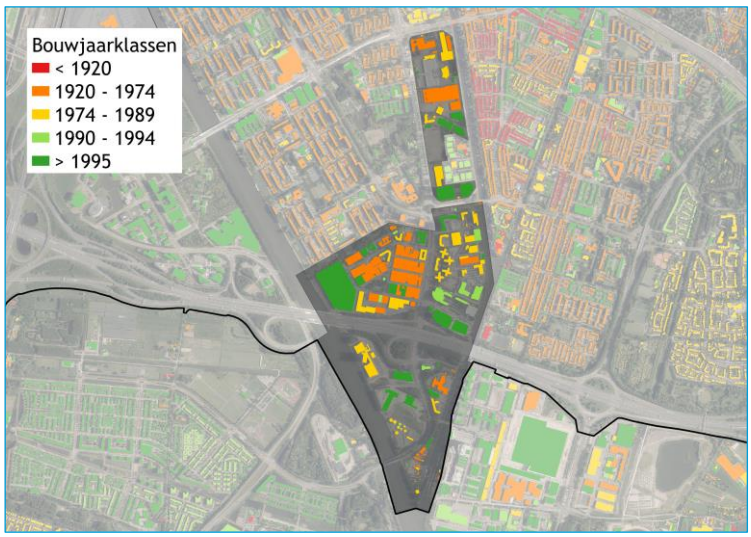
* Hierin zit ook het elektriciteitsgebruik t.b.v. koude. Het is niet bekend hoeveel dit is.

Kanaleneiland in energiecijfers	
Warmtevraag rv*	129-170 TJ/jaar
Gemiddelde warmtevraag rv**	0,27-0,36 GJ/m^2/jaar
Gebruik aardgas rv	1,7-2,3 mln. m^3/jaar
Koudevraag (o.b.v. kengetallen)	30 TJ/jaar
Aantal panden met procesgas	3
Gebruik procesgas	0,03 mln. m^3/jaar
Elektriciteitsverbruik	143-194 TJ/jaar
Aantal bedrijven met warmteaansluiting	238

* rv staat voor ruimteverwarming

** gem. warmtevraag rv bedrijventerreinen Utrecht: 0,24 GJ/m^2/jaar

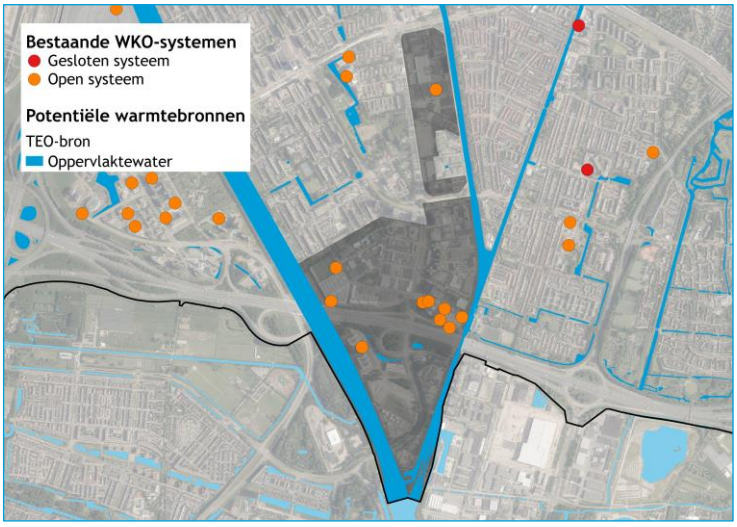
Kansen voor duurzame warmte

Het bedrijventerrein is momenteel gedeeltelijk aangesloten op een warmtenet. Daarnaast zijn er meerdere wko-systemen actief.
Technisch potentieel warmtebron** op bedrijventerrein:

HT-restwarmte:	nee*
LT-restwarmte:	nee
Geothermie (>45°):	nee*
WKO (potentieel ondergrond):	ja
TEO:	ja

* HT-warmte (restwarmte en geothermie) kan vanuit andere buurten met een transportleiding naar het bedrijventerrein worden vervoerd.

** Hierin worden alleen bronnen meegenomen met een potentieel van minimaal 5 TJ/jaar.

Kansen voor zon-pv op daken

Huidig zon-pv op daken (2019)	
Aantal daken met zon-pv (incl. kleine daken)	4
Opwek SDE+ gerealiseerd	2.677 MWh/jr
Opwek SDE+ in planning	3.044 MWh/jr
Potentieel zon-pv op daken	
Aantal daken (>20 m^2)	217
Oppervlak	313.000 m^2
Vermogen	29,5 MW
Opbrengst	26.500 MWh/jr

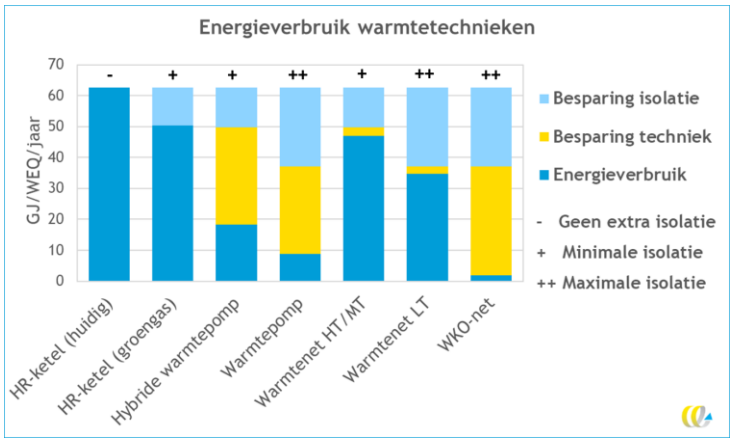
2% van de panden heeft zon-pv op het dak.
De potentiële opbrengst wanneer op alle daken >20 m^2 zonnepanelen worden gelegd is 57% van de huidige elektriciteitsvraag.

Kansen voor energiebesparing

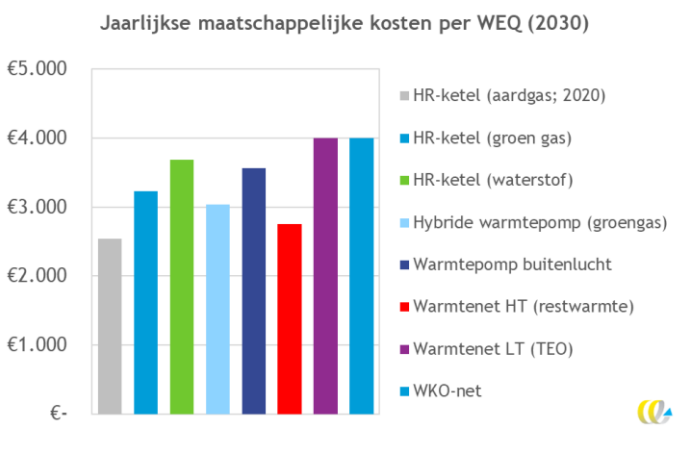
Isolerende maatregelen:
- Minimaal: vloer en dak naar Rc=3,5
- Maximaal: vloer, dak en gevel naar Rc=3,5

Voor LT-oplossingen (warmtepomp, LT-warmtenet en WKO-net) is het maximale isolatieniveau vereist (gehele schil naar Rc=3,5). Voor andere oplossingen zijn isolerende maatregelen niet vereist.

Door het gebruik van een efficiëntere warmte-techniek en hergebruik van warmte/koude wordt ook energie bespaard. De figuur geeft de energie weer die van buiten af aangevoerd moet worden.

Jaarlijkse maatschappelijke kosten (2030)

De jaarlijkse maatschappelijke kosten, zijn de som van kosten voor:

- Isolatiemaatregelen
- Aanleg infrastructuur
- Aanleg/uitkoppeling warmtebron
- Nieuwe installaties
- Energiekosten

De kosten zijn berekend zonder belastingen voor het jaar 2030. Ter vergelijking zijn de huidige jaarlijkse kosten van de HR-ketel op aardgas erbij gezet.

Eindgebruikerskosten (2030)

Techniek	Investering	Jaarlijkse energierekening	Totale jaarlijkse kosten	Toegepast isolatieniveau
HR-ketel (aardgas)	€ 2.000	€ 2.700	€ 3.000	Huidig
HR-ketel (groengas)	€ 8.000	€ 3.700	€ 4.500	Minimaal
Hybride warmtepomp (groengas)	€ 12.000	€ 3.200	€ 4.300	Minimaal
Warmtepomp - buitenlucht/bodem	€ 27.000	€ 2.900	€ 5.000	Maximaal
Warmtenet MT of HT	€ 9.000	€ 1.900	€ 2.700	Minimaal
Warmtenet LT	€ 24.000	€2.000	€ 3.900	Maximaal
WKO-net	€ 22.000	€ 1.900	€ 3.500	Maximaal

Bij de eindgebruikerskosten gaat het om de kosten die terecht komen bij de eindgebruiker; de energiekosten en de investeringen in het pand. De totale jaarlijkse kosten zijn de kosten die betaald moeten worden door de eindgebruiker. De investeringskosten zijn berekend zonder btw. De jaarlijkse energierekening is berekend zonder btw, maar wel met ODE en Energiebelasting. Voor de LT-oplossingen wordt altijd het maximale isolatieniveau toegepast. Voor HT-oplossingen wordt het isolatieniveau toegepast dat kosten-optimaal de beste oplossing is per warmtetechniek. De investeringskosten voor het isoleren van de gehele schil naar Rc = 3,5 liggen hoog; dat maakt LT-oplossingen duur op bedrijventerreinen waar voornamelijk oudere gebouwen staan.

Route naar aardgasvrij

Kansrijke opties

De opties met maatschappelijk de laagste kosten zijn het HT-warmtenet op restwarmte en de hybride warmtepomp op groengas. De maatschappelijke kosten van alle warmtetechnieken liggen echter zo dicht bij elkaar, dat op basis hiervan geen conclusie kan worden getrokken over voorkeursoptie. Voor de eindgebruiker is het HT/MT-warmtenet ook het goedkoopst. Bijna 20% van de bedrijven zit nu al aangesloten op een warmtenet. Uitbreiding van dit warmtenet is daarom een kansrijke optie. Vanwege het grote aandeel kantoren op het terrein is uitbreiding van het aantal WKO-systemen kansrijk. Dit is de optie met de op één-na-laagste eindgebruikerskosten.

Procesgas

Voor zover bekend wordt er in drie panden op het bedrijventerrein gebruikgemaakt van procesgas is de hoeveelheid hiervan zeer beperkt. Deze processen kunnen geëlektrificeerd worden. Een alternatief voor verduurzaming van deze processen is het gebruik van duurzame gassen zoals groengas of waterstof.

Routekaart

Voor het overschakelen van het hele bedrijventerrein op een andere energiebron en warmtetechniek, zijn nog extra analyses nodig. Er zal met stakeholders een proces moeten worden doorlopen voordat er een definitieve keuze kan worden gemaakt. De stappen die nodig zijn, zijn weergegeven op de routekaart in Bijlage G van het rapport van CE Delft.

Algemene toelichting

Deze factsheet is onderdeel van het resultaat van een project naar de verduurzaming van bedrijventerrein in de gemeente Utrecht, dat CE Delft heeft uitgevoerd in opdracht van de gemeente. Binnen dit project zijn negen verschillende bedrijventerreinen in Utrecht onder de loep genomen. Op deze pagina wordt per onderdeel van de factsheet een korte toelichting gegeven. Voor meer toelichting verwijzen wij naar de rapportage. Vragen kunnen gesteld worden via duurzaamondernemen@utrecht.nl.

Energieverbruik
Het energieverbruik is per bedrijventerrein in kaart gebracht op basis van verschillende databronnen. De bronnen zijn echter in veel gevallen niet volledig en daarom is gebruik gemaakt van kengetallen om de gegevens aan te vullen. Voor een uitleg over de gebruikte methodiek, zie Bijlage A van het rapport van CE Delft.

Kansen voor duurzame warmte
Op deze factsheet zijn potentiële bronnen weergegeven om de warmtevoorziening te verduurzamen. Er moet nog worden onderzocht of het in de praktijk mogelijk is deze warmte daadwerkelijk in te zetten en bijvoorbeeld hoe lang de warmte voorradig is. Het kan zijn dat het bedrijf dat restwarmte kan leveren overschakelt naar een efficiëntere manier van verwarmen en daardoor in de toekomst minder restwarmte beschikbaar heeft. En voor aardwarmte moeten proefboringen bijvoorbeeld uitwijzen of de beoogde warmte ook gewonnen kan worden. Meer informatie over potentiële beschikbaarheid van warmtebronnen is hier beschikbaar.

Kansen voor zon-pv en wind
Het potentieel aan zon-pv op grote daken is in kaart gebracht door Over Morgen. Zij gaan uit van een benuttingsgraad van 50%. Het is de vraag of 50% in de praktijk wordt gehaald, omdat er veel factoren zijn, waardoor een dak maar voor minder dan 50% kan worden vol gelegd met zonnepanelen. De gemeente Utrecht laat momenteel een studie uitvoeren door Greenspread om de benuttingsgraad van daken voor zon-pv nauwkeuriger in kaart te brengen. Over Morgen heeft ook het technisch potentieel voor zonnevelden en windmolens bepaald. Het is echter de vraag of het braakliggende terrein op de bedrijventerreinen zal worden ingezet voor zon-pv en windmolens, of dat er voor andere functies wordt gekozen.

Beschikbare energiedragers
In de grafieken zijn voor verschillende warmteopties de energiebesparing en kosten weergegeven. Voor warmtebronnen is al opgemerkt dat deze schaars zijn en dat het nog niet duidelijk is of deze daadwerkelijk beschikbaar zijn voor dit bedrijventerrein. In de transitievisie warmte wordt op basis van maatschappelijke kosten een afweging gemaakt over de verdeling van die schaarse bronnen. Ook worden warmteopties met groengas en waterstofgas weergegeven in de grafieken. Het is onzeker of deze energiedragers beschikbaar komen voor het bedrijventerrein.

Kansen voor energiebesparing
Energiebesparing kan worden bereikt door het toepassen van isolatiemaatregelen, door een efficiëntere warmtetechniek toe te passen of door gedragsmaatregelen[1]. De kosten voor verschillende isolatieniveaus zijn berekend met behulp van kengetallen voor verschillende bouwjaarklassen en de functie van de gebouwen op het bedrijventerrein. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat een bedrijf nog geen verregaande isolatiemaatregelen heeft genomen, waarbij een Rc-waarde van 3,5 is bereikt. Indien dit wel zo is, zullen de kosten voor dat specifieke bedrijf minder hoog zijn om naar een bepaald energielabel te gaan. Er zijn twee isolatieniveaus doorgerekend. Het ene isolatieniveau betreft het isoleren van dak en vloer naar een Rc-waarde van 3,5. Bij het andere isolatieniveau wordt de gehele gebouwschil geïsoleerd naar een Rc-waarde van 3,5. Dit is nodig om een pand geschikt te maken voor lage-temperatuurverwarming. Door het toepassen van een andere warmtetechniek, kan ook veel energie worden bespaard. Dit geldt voornamelijk voor warmtepompen, omdat deze energie uit lucht of bodem op een heel efficiënte manier omzetten in warmte, en WKO-systemen waarbij warmte en koude van het gebouw wordt hergebruikt.

Kosten
Voor het berekenen van de kosten per warmteoptie, is gebruik gemaakt van het CEGOIA-model van CE Delft. Meer informatie over dit model is te vinden in Bijlage E van het rapport van CE Delft.

Route naar aardgasvrij
De informatie op deze factsheet geeft inzicht in verschillende aspecten die van belang zijn bij de keuze voor een duurzame warmteoptie. Voor het maken van een uiteindelijke keuze, zal per bedrijventerrein een proces moeten worden doorlopen met de verschillende stakeholders. Hoe dit proces er uit kan komen te zien, is weergegeven op de routekaart die CE Delft voor de gemeente heeft ontwikkeld.

[1] Het effect van gedragsmaatregelen is in deze studie niet meegenomen.

G Routekaart

Routekaart

CO_2-vrij bedrijventerrein

EXTRA INFORMATIE

per stap, dingen waar je rekening mee moet houden

STAPPEN

VRAGEN

die binnen de stappen beantwoord moeten worden

METHODE

RESULTAAT

---

1 — Stel een werkgroep en een stuurgroep samen met belangrijke stakeholders

Stakeholders in stuurgroep en/of werkgroep:
- *Gemeente*
- *Ondernemersvereniging*
- *Vertegenwoordigers duurzame initiatieven*
- *Netbeheerders*

De werkgroep, o.l.v. de gemeente, voert het benodigde onderzoek uit of zorgt dat derden het uitvoeren.

De stuurgroep, o.l.v. de gemeente, begeleidt het gehele proces tot aan het definitieve plan voor het bedrijventerrein.

- *Zijn er al ondernemersverenigingen actief op het bedrijventerrein?*
- *Worden er al duurzame initiatieven ondernomen?*
- *Ga na welke andere stakeholders binnen het proces moeten worden betrokken, zoals:*
  - *Energiecooperaties*
  - *Warmtebedrijf*

Gemeente inventariseert stakeholders en benadert ze

Werkgroep en stuurgroep die samen aan de slag willen met het verduurzamen van het bedrijventerrein

---

2 — Stel kaders op voor een CO_2-vrij bedrijventerrein

Het is goed om in deze fase te kijken naar wet- en regelgeving m.b.t. de warmtetransitie. Zijn er mogelijkheden tot verplichtingen, bijv. via Warmteplan of Omgevingsplan?

Deze stap moet helpen bij het ondersteunen van de keuze voor een bepaalde warmtevoorziening. Het is belangrijk om zowel kaders vanuit de gemeente als vanuit het bedrijventerrein mee te nemen.

- *Zijn er binnen de gemeente al kaders opgesteld?*
- *Moeten er vanuit de gemeente nog andere keuzes worden gemaakt?*
- *Welke voorwaarden wil het bedrijventerrein stellen?*
- *Wat zijn de ontwikkelingen in omliggende buurten op het gebied van de warmtetransitie? Wat zijn de plannen in het kader van de Transitievisie Warmte?*

Interne inventarisatie werkgroep en stuurgroep

Overzicht van kaders voor een CO_2-vrij bedrijventerrein

---

3 — Breng alle energiestromen en het besparingspotentieel in kaart

In de analyse van CE Delft is een start gemaakt met het in kaart brengen van de energiestromen. Er moet echter uitgebreider onderzoek worden gedaan bij de bedrijven op het terrein naar hun energieverbruik.

De gemeente heeft een stappenplan uitgewerkt voor verduurzaming van bedrijven o.b.v. de trias energetica. Hierin wordt gewezen op de wet milieubeheer, het zoveel mogelijk benutten van natuurlijke vervangingsmomenten en het plannen maken op langere termijn.

- *Hoeveel warmte-/koudevraag en –aanbod is er per bedrijf?*
- *Hoeveel procesgas, productgas of andere fossiele brandstoffen worden er gebruikt?*
- *Hoeveel energiebesparing kan worden bereikt?*
- *Is het mogelijk om bij alle panden een bepaald isolatieniveau te bereiken?*

Inventarisatie bij alle bedrijven, middels een enquête

Overzicht van energievraag= en aanbod en besparingspotentieel van het bedrijventerrein

---

4 — Onderzoek de haalbaarheid van de verschillende warmteopties

Er is procesmatig een verschil tussen het realiseren van een collectieve warmteoptie en individuele warmteopties (zie rapportage CE Delft)

- *Zijn er voldoende warmtebronnen, duurzaam gas en netcapaciteit beschikbaar?*
- *Is er voldoende ruimte in de ondergrond voor een warmtenet of uitbreiding elektriciteitsnet?*
- *Zijn er bedrijven die onderling warmte kunnen uitwisselen?*
- *Kunnen de bedrijven die procesgas gebruiken hun proces elektrificeren?*
- *Kunnen er meerdere warmtetechnieken naast elkaar worden gebruikt?*

Bronnen-analyse, analyse ruimte in ondergrond en in panden

Overzicht van geschikte warmteopties voor het bedrijventerrein

---

5 — Werk de kosten per warmteoptie uit

Kijk in deze fase naar verschillende financieringsmogelijkheden, zoals subsidie, groene leningen of externe partijen die maatregelen kunnen financieren.

- *Wat zijn de investerings- en operationele kosten per ondernemer, netbeheerder en/of warmtebedrijf?*
- *Wie betaalt de onrendabele top van de kosten?*
- *Zijn er subsidies mogelijk?*

CEGOIA of ander model dat maatschappelijke kosten en eindgebruikerskosten kan berekenen

Overzicht van maatschappelijke en eindgebruikerskosten per warmteoptie en besparing

---

6 — Maak met elkaar een keuze voor één of meerdere warmtetechnieken

Het is belangrijk dat in deze fase iedereen gehoord wordt en rekening wordt gehouden met verschillende belangen en meningen.

- *Kunnen eventuele bezwaren worden opgelost, bijv. door bepaalde bedrijven een andere keuze te laten maken?*

Afwegingskader

Korte rapportage met resultaten uit eerdere stappen en toelichting op keuze voor één of meerdere warmteopties

---

7 — Stel een plan op voor realisatie met tijdspad

Doe dit in nauwe samenwerking met de beheerders van de openbare ruimte. Neem natuurlijke vervangmomenten en geplande aanpassingen in de ondergrond mee.

- *In hoeveel tijd kunnen de ondernemers overschakelen op de nieuwe warmtetechniek?*
- *Kan er op korte termijn al gestart worden?*
- *In hoeveel tijd kunnen de panden worden geïsoleerd?*
- *Hoeveel jaar kost het om productieprocessen aan te passen?*
- *Hoeveel tijd kost de aanleg van nieuwe infrastructuur?*

Plan met tijdspad voor realisatie verduurzamen bedrijventerrein

Commissie Stad en Ruimte

Dossiernummer	1665
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	7
Omschrijving	Warmteplan Beursgebied
ID	1716
Behandelend ambtenaar	Myra Glaser
Telefoon	0610940189
E-mail	myra.glaser@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Binnenstad
Thema	Ruimtelijke ordening
Portefeuillehouder	Wethouder Van Hooijdonk
Beleidsveld	Energie
Referendabel	Ja
Raadsadviseur (lijst)	Manon Leenders/Wonen, Energie, Groen, Openbare Ruimte/030-2863710

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Stad en Ruimte	**29 april 2021**
Gemeenteraad	3 juni 2021

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Warmteplan Beursgebied

Beleidsveld	Energie
Organisatieonderdeel	Ontwikkelorganisatie Ruimte
Opsteller	Tijmen Polman
Kenmerk	8479172
Vergaderdatum Raad	volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. Het concept WKO-warmteplan Beursgebied vast te stellen, waarin is bepaald dat:
    a. Het warmteplan geldt voor alle nieuwbouw in het Beursgebied:
    b. Er een collectief warmtesysteem komt met een hoge mate van duurzaamheid en milieubescherming en de energieprestatie voor dit warmtesysteem vastgelegd wordt.

2. De bevoegdheid om de energieprestatiewaarden aan te passen, overeenkomstig de uitkomst van de aanbesteding van het warmte- en koudesysteem, te mandateren aan het college.

3. De bevoegdheid om te besluiten dat het warmteplan in werking treedt zodra de exacte energieprestatiewaarden in het warmteplan zijn opgenomen te mandateren aan het college.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting

Het nu voorliggende concept WKO-warmteplan Beursgebied legt de mate van energiezuinigheid en milieubescherming van het warmtenet vast (de 'energieprestatie' van het systeem). Het warmtenet levert naast warmte bovendien tevens zeer lage temperatuur: ook wel 'koude' of 'ruimtekoeling' genoemd, wat het temperatuurcomfort in de woningen ten goede komt.

Het Raadsvoorstel betreft een akkoord met de toepassing van een WKO-warmteplan in het Beursgebied. In dit warmteplan is voorts bepaald dat:

1. Het warmteplan geldt voor alle nieuwbouw in het gebied.
2. Het warmtesysteem een hoge mate van duurzaamheid en milieubescherming heeft en deze wordt vastgelegd voor het gebied.
3. De gemeente zorgt voor een warmtebedrijf die dit warmteplan ten uitvoer zal brengen (deze wordt aanbesteed in een Europese aanbesteding voor een warmtesysteem concessie).
4. De raad de bevoegdheid om de energieprestatiewaarden aan te passen, overeenkomstig de uitkomst van de aanbesteding, mandateert aan het college, om na gunning van de aanbesteding, de definitieve energieprestatiewaarden behorende bij het winnende energieconcept, in het WKO-warmteplan in te vullen waarna deze in werking kan treden.
   Voor deze aanpassing is dan geen nieuwe raadsbehandeling nodig. Aan het college zal de bevoegdheid worden gemandateerd om te besluiten dat het warmteplan in werking treedt zodra de exacte energieprestatiewaarden in het WKO-warmteplan Beursgebied zijn opgenomen[1].

Context

Aanleiding

In het Beursgebied vindt de komende 10 jaar een doorgaande nieuwbouw plaats waardoor er ca. 9.100 woningen en ca. 525.000 m2 BVO kantoorfunctie worden toegevoegd aan dit gebied. Met de term Beursgebied worden de nieuwbouwontwikkelingen bedoeld die vallen onder de projecten Beurskwartier, Lombokplein, Kruisvaartkade en stationsgebied. Vanaf het begin zijn voor deze gebiedsontwikkeling ook energie- en duurzaamheidsambities geformuleerd.

Omdat de fysieke ruimte voor warmte- en koudesystemen in de bodem en de bodemenergie in de ondergrond van het Beursgebied schaars is, en er zonder gemeentelijke betrokkenheid geen optimaal gebruik wordt gemaakt van deze schaarste en er geen duurzame benutting van bodemenergie vanuit markt tot stand komt, is het noodzakelijk dat de gemeente de regie voert over de benutting en organisatie hiervan.

Voor recente nieuwe ontwikkelingen (zoals Wonderwoods) bleek maar beperkt WKO-ruimte beschikbaar in de ondergrond nabij de eigen kavels. In 2020 is een stappenplan gemaakt waarin een aantal analyses zijn uitgevoerd, onder andere naar de bodemcapaciteit, de toekomstig te verwachten extra (aanvullend op de bestaande) vraag naar warmte en koude in het gebied, de schaarste aan ruimte voor leidingen in de ondergrond en de schaarste voor WKO-posities. Uit dit stappenplan bleek duidelijk dat regie op deze schaarse posities en ruimte noodzakelijk is en dit zonder gemeentelijke betrokkenheid niet van de gronde komt.

Voorgesteld wordt een WKO-warmteplan in te zetten omdat dit het geëigende sturingsmiddel is om een collectieve benutting van de energie én ruimte in de bodem te realiseren.

Visie/bestaand beleid

In bestemmingsplannen zijn duurzaamheidsambities opgenomen zoals het gezamenlijk met de gemeente afstemmen van een duurzaamheidsconcept. Harde concrete eisen, aanvullend aan het Bouwbesluit (EPC eisen) zijn er niet in opgenomen.

In 2016 is een warmteplan vastgesteld voor deel van Leidsche Rijn. Dit betrof een uitbreiding van het hoge temperatuurnet van Eneco. Dit is een geheel ander systeem dan een WKO-warmte en koudenet dat de energie opwekt in het gebied van het WKO-warmteplan. Een ander belangrijk verschil is dat een warmtenet van Eneco in eigendom is van Eneco en dat ook altijd blijft. Terwijl een WKO-warmtenet dat aanbesteed wordt in een concessieovereenkomst een tijdelijke overeenkomst is, en

[1] Zie paragraaf 3.3 WKO- warmteplan.

ook voortijdig beëindigd kan worden indien de opdrachtnemer niet aan de eisen voldoet die de gemeente contractueel heeft vastgelegd.

Warmtevisie 2017 en UtrechtsEnergieProtocol (2020) zijn door de raad vastgesteld, maar behoeven nadere vastlegging in warmteplannen en bestemmings- en/of omgevingsplannen specifiek per gebied. Het Warmteplan Beursgebied is daar een uitwerking van voor dit gebied.

In de Warmtevisie 2017 en het Utrechts Energie Protocol zijn de uitgangspunten voor duurzaamheid en klimaatneutraliteit opgenomen die gelden bij de realisatie van nieuwbouw van woningen en gebouwen in de stad.

De Warmtevisie vastgesteld in de gemeenteraad in 2017 bevat een aantal uitgangspunten voor de energietransitie in geval van nieuwbouw:

1. *Utrecht realiseert klimaatneutrale nieuwbouwwijken door in alle nieuwbouwontwikkelingen, waar een alternatief beschikbaar is, geen aardgasleidingen meer aan te leggen en de toepassing van efficiënte lage-temperatuuroplossingen in de gebouwen te stimuleren.*
   In nieuwbouw kunnen gebouwen al verwarmd worden met toepassing van water op lage temperatuur, zoals ook past bij een goed geïsoleerde woning. Dit heeft als voordeel dat er minder warmteverlies optreedt in de distributie. Daarnaast kan er gebruik worden gemaakt van verschillende lage temperatuur warmtebronnen, die een lage of geen CO2-emissie veroorzaken.
2. *De woningen zijn niet aangesloten op gas of stadsverwarming.*

Het Utrechts Energie Protocol voegt daaraan toe, dat de energie lokaal in het gebied moet worden opgewekt (zon, water, wind en bodem).
Alle nieuwe woningen en kantoren in het Beursgebied dienen daarmee voorzien te worden van duurzame energie voor de koude en warmtevraag van de gebouwen en vallen onder de Warmtevisie 2017 en het UEP.
Echter het Bouwbesluit 2012 sluit wel voor woningen het gebruik van gas uit, maar niet voor utiliteitsbouw. Indien we geen warmteplan vaststellen voor dit gebied bestaat de mogelijkheid dat voor de ontwikkeling van de 525.000 m2 BVO kantoorfuncties gekozen wordt voor een traditionele gasaansluiting en neemt het gasgebruik in de gemeente aanzienlijk toe. Bovendien gaat dit in tegen de opgave om het gasgebruik in de stad substantieel terug te dringen.
Door het vaststellen van een warmteplan zal ook de utiliteitbouw een duurzame aansluiting krijgen. Daarmee wordt een forse stijging van het stedelijk gasverbruik voorkomen en wordt voldaan aan de Warmtevisie.

Alternatieve bronkeuze in de aanbesteding
In een warmteplan wordt het meest voorstelbare duurzame energiesysteem voor het betreffende gebied als referentie uitgewerkt voor de energieprestatie van warmtesysteem. Een collectief WKO-systeem met een regeneratie uit aquathermie (Technische Energie uit Oppervlaktewater (TEO) uit het Merwedekanaal) is vooralsnog de meest efficiënte manier om deze grote hoeveelheid benodigde warmte en koude op een duurzame én economische wijze op te wekken. Dit is het referentiesysteem voor het warmteplan. Alternatieve technieken zijn op dit moment duurder en/of minder efficiënt (het kost in verhouding meer energie om de duurzame energie op te wekken dan bij WKO en TEO). Omdat het (middels Europese aanbesteding te selecteren) warmtebedrijf voor eigen rekening en risico gaat investeren in het warmtesysteem is in de aanbesteding de mogelijkheid opgenomen om technische optimalisaties en andere energieconcepten aan te laten bieden door de marktpartijen. Deze worden dan beoordeeld ten opzichte van het referentiesysteem.

Aanbesteding van een concessieovereenkomst
Als de raad het Warmteplan vaststelt wordt het warmtesysteem in een Europese aanbesteding op de markt gezet. Het college heeft dit besloten onder voorbehoud van vaststelling van het Warmteplan door de raad. De concessieduur zal ca. 30 jaar bedragen (in lijn met de aanstaande Wet Collectieve Warmte die stelt dat de concessieduur van een warmteconcessie tenminste 20 en maximaal 30 jaar moet zijn). Uit de business case analyses blijkt dat een looptijd van 30 jaar het meest economisch is (en leidt tot de laagste energiekosten voor de bewoners) om zo het warmtebedrijf in staat te stellen om zijn investering in het ontwerpen, realiseren, onderhouden en vervangingen van installatieonderdelen

van het warmtesysteem terug te verdienen in de exploitatiefase. Op dit moment wordt de business case nader uitgewerkt en in de aanbesteding zal over de exacte looptijd de dialoog gevoerd worden met de marktpartijen, waarna deze exact zal worden vastgesteld. Uit de business case analyses (uitgevoerd door IF Technology) komt dat de casus inderdaad zichzelf terug kan verdienen in de exploitatiefase zonder een bijdrage vanuit de gemeente. Daarbij zijn 3 verschillende scenario's in de omvang van de projectscope getoetst. Alle drie waren positief. De doelstelling is dan ook gerechtvaardigd dat er geen bijdrage van de gemeente nodig zal zijn om de business case positief te laten sluiten.

De concessiehouder zal zorgdragen voor: het ontwerp, de realisatie, financiering en exploitatie van het warmtesysteem. Onder exploitatie wordt begrepen: onderhoud en beheer uitvoeren, opwekken, distribueren en leveren van de warmte en koude aan de bewoners en de utiliteitsbouw en tevens het verzorgen van de facturering, het leveren van een servicedesk, een goede klanttevredenheid en informatievoorziening.

De winnende inschrijving wordt onderdeel van de concessieovereenkomst, waarin tevens alle eisen van de gemeente ten aanzien van goed functioneren van het warmtesysteem tot en met bijvoorbeeld de procedures voor vaststellen klanttevredenheid en verbetermaatregelen, zijn opgenomen.

Met een aanbesteding heeft de gemeente niet alleen de regie over de prestaties van het warmtebedrijf maar kan de gemeente tevens het kwaliteitsniveau van dienstverlening en de klanttevredenheid van de afnemers borgen. Door de concessieovereenkomst blijft het warmtenet in eigendom van de gemeente (in tegenstelling tot het stadswarmtenet dat in eigendom van Eneco is). De concessiehouder (het geselecteerde warmtebedrijf) is voor de duur van de overeenkomst de economisch eigenaar van het systeem. Dat betekent dat de concessiehouder de opdracht krijgt om te ontwerpen en te realiseren en daarvoor als tegenprestatie het recht krijgt om gedurende de concessieduur het warmtesysteem te exploiteren.
Advocatenkantoor AKD ondersteunt de gemeente momenteel bij het opstellen van deze concessieovereenkomst. Daarnaast klankborden we ook met gemeente Den Haag en Amsterdam waar soortgelijke concessie aanbestedingen voor WKO-warmtesystemen momenteel plaatsvinden.

Waarom is nu een WKO-warmteplan en concessieaanbesteding gewenst?
De gemeente geeft al jaren aan (o.a. in bestemmingplannen), dat één collectief WKO-systeem in het Beursgebied de meest wenselijke oplossing is om zo de schaarse posities van de WKO's, de schaarse ruimte in de ondergrond en de grote vraag naar WKO-warmte en koude zo optimaal mogelijk met elkaar te koppelen.
Omdat de ruimte en bodemenergie in de ondergrond schaars is in het Beursgebied en er zonder een gemeentelijke betrokkenheid geen duurzaam collectief in de markt tot stand komt, is het noodzakelijk dat de gemeente regie voert over de benutting en organisatie hiervan. Met het inzetten van een warmteplan, krijgt de gemeente een sturingsmiddel om de regie te voeren op de benutting van de hernieuwbare bodemenergie. Met de eigenaren van de thans al aanwezige WKO's in het Beursgebied zijn we ook in gesprek hierover. Ook is er een Bodemenergieplan Beursgebied opgesteld door gemeente en provincie Utrecht. Dit plan borgt dat de laatste WKO-posities in het Beursgebied zo veel als mogelijk behouden worden voor een collectief warmtesysteem dat efficiënter de aanwezige bodemenergie kan benutten dan wanneer individuele WKO-vergunningen worden verstrekt, zie ook raadsbrief Bodemenergieplan Beursgebied.

Juridisch kader
De bevoegdheid tot vaststelling van het WKO-warmteplan Beursgebied is opgenomen in het Bouwbesluit 2012. Vaststelling is nodig ten behoeve van de realisatie en exploitatie van een collectief warmtesysteem op lage temperatuur voor de toekomstige nieuwbouw in het Beursgebied en om daarmee invulling te geven aan de belangrijkste ambities van de Warmtevisie 2017 en het Utrechts Energie Protocol (klimaatneutrale energiesystemen met energie uit lokaal aanwezige bronnen) en de betaalbaarheid, leveringszekerheid, duurzaamheid en klanttevredenheid van de warmte en koude-levering te borgen.
Met vaststelling van het WKO-warmteplan wordt de aansluiting op een (aan te leggen) warmtenet verplicht voor nieuw te ontwikkelen bouwwerken, met uitzondering van woningen die particulier worden ontwikkeld (door (collectieve) zelfbouw). Ten behoeve van voldoende schaalgrootte voor een

haalbare exploitatie van het warmtekoudenet geldt de aansluitplicht tot het bereiken van een totale levering van de maximaal opwekbare hoeveelheid MWh warmte en koude. Hiermee wordt de warmte- en koudecapaciteit van het gebied optimaal benut.

Mogelijkheid om af te zien van aansluitplicht op basis van gelijkwaardigheid
Ieder warmteplan dient een regeling te bieden om van de aansluitplicht af te zien in geval een vastgoedeigenaar zelf een duurzaam alternatief systeem wil toepassen voor de warmte en koude levering aan zijn gebouw. De vastgoedeigenaar moet dan aantonen dat het alternatieve systeem tenminste even duurzaam en milieubeschermend is als het als referentiesysteem van het voorgestane warmtenet. Daarvoor zijn in het warmteplan de normen opgenomen die van toepassing zijn voor het aantonen van de gelijkwaardigheid op gebied van energiezuinigheid, hernieuwbare energie en milieuparameters zoals NOx en fijnstof.

Beoogd effect
Er zijn verschillende voordelen verbonden aan een collectief WKO-systeem van het Beursgebied. De lokale duurzame warmte en koude wordt optimaal benut. Niet alleen uit de bodem, maar ook door energie-uitwisseling tussen gebouwen. Dit geeft bij een gemengd programma van kantoren, utiliteitsbouw en woningen een energievoordeel. Tevens kan de ‘gratis’ en duurzame koude benut worden om gebouwen te koelen, hetgeen de leefbaarheid van de stad ten goede komt (lees tegengaan: 'warmte-eiland' en hittestress). De ondergrond wordt optimaal gebruikt, er is kostenvoordeel (goedkopere oplossing voor alle partijen) en de risico’s worden beheerst (leveringszekerheid). Het beursgebied kan hiermee een voorbeeldfunctie vervullen voor de rest van de stad.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
- 2017: raadsbesluit Warmtevisie 2017
- 2020: raadsbesluit UtrechtsEnergieProtocol

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico’s

Beslispunt	
1	Het concept WKO-warmteplan Beursgebied vast te stellen waarin is bepaald dat: a. Het warmteplan geldt voor alle nieuwbouw in het Beursgebied. b. Het warmtesysteem een hoge mate van duurzaamheid en milieubescherming heeft en deze energieprestatie wordt vastgelegd voor het Beursgebied.
Argumenten	
1.1	Door collectief aan te sluiten op het gebiedssysteem wordt de warmte en koude in de bodem optimaal (duurzaam en economisch) benut én wordt ook de warmte- en koudeoverschotten tussen de gebouwen uitgewisseld, zodat deze niet verloren gaat.
	Een collectief WKO-systeem met een regeneratie uit aquathermie (Technische Energie uit Oppervlaktewater (TEO) uit het Merwedekanaal) is vooralsnog de meest efficiënte manier om deze grote hoeveelheid benodigde warmte en koude op een duurzame én economische wijze op te wekken. Dit is het referentiesysteem voor het warmteplan. Alternatieve technieken zijn op dit moment duurder en/of minder efficiënt (het kost in verhouding meer energie om de duurzame energie op te wekken dan bij WKO en TEO).
1.2	Alleen met een warmteplan heeft de gemeente een instrument om te sturen op duurzaam energiegebruik van warmte en koude voor de nieuwbouwwoningen en kantoren in het Beursgebied en regie op de schaarse ruimte in de ondergrond.
	De praktijk is nu nog steeds dat nieuwbouw voor een overgroot aandeel van de warmtevraag hoge temperatuur stadswarmte gebruikt, wat niet nodig zou hoeven zijn bij nieuwbouw. De gemeente heeft geen bestuursrechtelijk goed werkend instrumentarium om dat tegen te houden. Nieuwbouw kan duurzaam ontworpen en gerealiseerd worden en zou geen hoge temperatuur warmte nodig hebben. Het dagelijkse aanbod van hoge

	temperatuur warmte in het stadswarmtenet is beperkt en wil de gemeente behouden voor de energietransitie van gas naar stadswarmte van bestaande gebouwen die nog langjarig behoefte hebben aan hoge temperatuur warmtelevering. Daarbij wordt het stadswarmtenet voor een aanzienlijk deel gevoed met warmte uit een gasgestookte centrale, waarvan we juist het gebruik willen reduceren. Nieuwbouw kan duurzaam ontwikkeld worden en wanneer deze aansluit op laagtemperatuur warmtenetten, zal deze nieuwbouw de vraag naar hoge temperatuur warmte in de stad niet verder vergroten. De ondiepe ondergrond in het Beursgebied is al behoorlijk vol met kabels, en leidingen, ondergronds parkeren, ruimte voor boomwortels en waterinfiltratie, etc. Er is nog maar beperkt ruimte voor één warmtesysteem, en op enkele plekken is dat al bijna niet meer mogelijk. Door een WKO-warmteplan vast te stellen kan de gemeente eenduidige regie voeren op die schaarse ruimte in de ondergrond en mogelijk ook programmatische koppelkansen met de aanleg van andere infrastructuur benutten.
1.3	<u>Een warmteplan borgt dat ook utiliteitsbouw op een duurzame warmte- en koudebron wordt aangesloten.</u>
	Door een warmteplan vast te stellen zal ook nieuwe utiliteitsbouw in het warmteplangebied moeten aansluiten op het duurzame energiesysteem. In het Beursgebied wordt de komende jaren ca 525.000 m2 utiliteitsbouw ontwikkeld. Indien deze volumes nog op gas aangesloten zouden worden voor de warmtevraag, dan verhoogt deze nieuwbouw de groei van het gasgebruik van de stad enorm, terwijl we vanuit het landelijk Klimaatakkoord doelstellingen hebben gekregen om het gasgebruik juist sterk te verminderen. Daarnaast heeft utiliteitsbouw doorgaans ook een hele hoge koudevraag. Indien er niet aangesloten wordt op een warmte- en koudesysteem met bodemenergie, dan zal de koude elektrisch opgewekt moeten worden. De elektriciteitscentrales worden momenteel voornamelijk gevoed met gas, de hoge koudevraag is dus eveneens een verhoging van de gasvraag. Dit is ongewenst.
1.4	<u>Door de collectiviteit van energiebronnen en aansluitingen van verschillende functies in een gebied, wordt de duurzame energie optimaal benut.</u>
	Een gebiedsgericht warmtesysteem creëert de mogelijkheid om niet alleen heel duurzaam zoveel mogelijk lokale bodemenergie op te wekken, maar ook om de warmte en koude overschotten tussen gebouwen te gebruiken. Daardoor is energie-uitwisseling tussen gebouwen mogelijk zonder dat deze opgewekt hoeft te worden en extra geld kost. Dit is duurzaam en kostenefficiënt.
1.5	<u>Het warmteplan borgt de business case voor het warmtebedrijf van de concessie na de aanbesteding, zodat dit warmtebedrijf bereid is te investeren in het nieuwe netwerk.</u>
	Door het warmteplan met aansluitplicht voor de nieuwbouw zet de gemeente haar bevoegdheid in om voor het warmtebedrijf die het warmtesysteem Beursgebied gaat aanleggen zekerheden te bieden over het aantal afnemers. Afnemers hebben wel het recht om niet aan te sluiten indien zij een vergelijkbaar duurzaam en milieubeschermend alternatief systeem wensen te realiseren. Dit is tevens een prikkel voor het warmtebedrijf om een zeer duurzaam systeem te realiseren zodat hij op veel aansluitingen kan rekenen.
Kanttekeningen/Risico’s	
1.1	<u>Ontwikkelaars die thans al heel ver zijn in hun ontwerp zullen een collectief systeem mogelijk als vertragingsrisico zien</u>
	Het warmtebedrijf van het warmtesysteem Beursgebied zal samen met de ontwikkelaars het warmtesysteem tot aan de afgiftesets in de woningen en kantoorruimten ontwerpen. Bij ontwikkelaars die dit ontwerp al gereed hebben en een omgevingsvergunning willen indienen, kan dit leiden tot vertraging. In deze gevallen zal de gemeente contact opnemen (reeds gedaan) met de ontwikkelaars om samen te bezien wat de impact is en

	hoe en wanneer de aansluiting op het collectieve systeem mogelijk gemaakt kan worden en te borgen dat individuele systemen het collectieve systeem niet in de weg zal zitten.
Beslispunt	
2	De bevoegdheid om de energieprestatiewaarden aan te passen, overeenkomstig de uitkomst van de aanbesteding van het warmte- en koudesysteem, te mandateren aan het college.
Argumenten	
1.1	Dit zorgt voor een kortere doorlooptijd, waardoor het warmteplan direct in werking kan treden nadat de aanbesteding gegund is
	Zoals opgenomen in paragraaf 3.3 van het WKO-Warmteplan, kan de raad de bevoegdheid om de energieprestatiewaarden aan te passen, overeenkomstig de uitkomst van de aanbesteding, mandateren aan het college. Dan is voor de aanpassing geen nieuwe raadsbehandeling nodig.
Beslispunt	
3	De bevoegdheid om te besluiten dat het warmteplan in werking treedt zodra de exacte energieprestatiewaarden in het warmteplan zijn opgenomen te mandateren aan het college
Argumenten	
3.1	Dit zorgt voor een kortere doorlooptijd, waardoor het warmteplan direct in werking kan treden nadat de aanbesteding gegund is
	Conform het warmteplan paragraaf 3.3 van het WKO-warmteplan kan de raad aan het college ook de bevoegdheid mandateren om te besluiten dat het warmteplan in werking treedt zodra de exacte energieprestatiewaarden in het warmteplan zijn opgenomen.

Financiën

De kosten voor het opstellen van het WKO-warmteplan betreft voornamelijk interne kosten en advieskosten BENG expertise (DGMR), berekeningen bodemenergiecapaciteit (IF Technology) en juridisch controle (AKD). Deze kosten worden gedekt uit het programma Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed, binnen de grondexploitatie Stationsgebied en nog te openen grondexploitatie Beurskwartier en Stationsgebied. De beperkte kosten voor de opening van de grondexploitatie Beursgebied komen ten laste van het voorbereidingskrediet Beurskwartier.

Vervolg

Het warmteplan heeft een geldigheidsduur voor een periode van 10 jaar, tenzij eerder het in dit warmteplan genoemde aantal MWh is bereikt. Na vaststelling door de raad, treedt het warmteplan in werking zodra de exacte energieprestatiewaarden van het collectieve systeem dat met een aanbesteding gegund wordt aan de partij die de beste prijs-kwaliteit verhouding heeft aangeboden (ter vervanging van de verwachte energieprestatiewaarden die eerst in het warmteplan zijn opgenomen) in het warmteplan zijn opgenomen. Het WKO-warmteplan kan dus pas effectief worden ná de aanbesteding.

Na vaststelling van het warmteplan door de raad zal het aanbestedingsteam Beursgebied de Europese aanbesteding aankondigen en de selectie starten. In de aanbestedingsdocumenten zit het programma van eisen waarin naast technische eisen voor het systeem ook eisen worden gesteld aan processen zoals de afstemming over planning met ontwikkelaars en over het gebruik van de ondergrond voor het plaatsen van leidingen en WKO’s met de gemeente en provincie. Naast proceseisen zijn er ook eisen ten aanzien van de diensten die gevraagd worden, zoals de monitoring

van de energieprestatie, de leveringsvoorwaarden, storingen, hersteltijden, maar ook klanttevredenheids-metingen, verbetermanagement, toepassen van technische innovaties e.d..
Iedere twee jaar dient de concessiehouder een BCRG certificaat van de energetische prestatie van het warmtenet aan te leveren. Deze wordt vastgelegd in een door BCRG gecontroleerde kwaliteitsverklaring waarin zowel de primaire energiefactor (maat voor de hoeveelheid fossiele brandstof) als de primaire hernieuwbare energiefactor (maat voor de hoeveelheid hernieuwbare energie binnen het warmtenet) zijn vastgelegd. BCRG is een onafhankelijke instantie die gelijkwaardigheids- en kwaliteitsverklaringen van producten en systemen die in de bouw- en installatiesector worden toegepast controleert en publiceert. Ook verklaringen over de energieprestatie van maatregelen op gebiedsniveau, zoals een warmtenet, worden door BCRG gecontroleerd.
Nadat de raad het concept-warmteplan heeft vastgesteld kan de gemeente bij ontwikkelaars en andere nieuwbouw-bouwers in het gebied aangeven dat er een aansluitplicht geldt in het gebied.

Participatie

Het warmtenet wordt gerealiseerd voor de nieuwbouw in het Beursgebied. Zowel de toekomstige bewoners/gebruikers als ook het merendeel van de toekomstige ontwikkelaars zijn nog niet bekend. Wel zijn er heel aantal huidige vastgoedeigenaren in het Beursgebied die ook een (aanvullende) warmte en/of koudevraag hebben. Daarom hebben we een ronde gemaakt langs alle grote vastgoedeigenaren in het gebied en met hen hun huidige warmte en koudevraag en voorziening daarin, als ook hun toekomstige vraag besproken. Daarbij hebben we toegelicht wat de plannen zijn voor het collectieve warmtenet en onder welke omstandigheden zij daarop aangesloten zouden willen worden. Van alle gesprekken zijn verslagen gemaakt en de behoefte aan nieuwe warmte en koude als ook koppelkansen van bestaande WKO’s op het nieuwe WKO-netwerk zijn meegenomen in de uitwerking van het warmteplan. Dit heeft ertoe geleid dat we ook een prikkel opnemen in het warmteplan en de aanbesteding om ook zoveel mogelijk bestaande bouw aan te sluiten, voor zover de bestaande bouw vastgoedeigenaar heeft aangegeven daarop aangesloten te willen worden. De aansluitplicht van het warmteplan geldt alleen voor nieuwbouw.

Communicatie

De aanbesteding zal openbaar zijn en aangekondigd worden via Tenderned. Geïnteresseerde warmtebedrijven kunnen daarop reageren. Het warmteplan besluit zal opgenomen worden het bestemmingsplan / omgevingsplan van het gebieden in het Beursgebied en daarmee toegelicht worden aan alle betrokken ontwikkelaars.
In de aanbesteding en de concessieovereenkomst is veel aandacht voor de communicatie met bewoners/gebruikers over hun energiegebruik en tips om duurzaam met de bodem warmte en koude om te gaan. Ook communicatie tijdens de realisatie, bijvoorbeeld over de uitvoering en hinderbeperkende maatregelen zijn eveneens als eisen opgenomen in de aanbesteding en concessieovereenkomst.
De verwachting is dat warmteplannen voor laagtemperatuur warmtenet-gebieden met veel nieuwbouw vaker ingezet gaan worden door de gemeente, zolang dit het enige regie instrument is. De nieuwe warmtewet wil dit instrument in de toekomst ook toepasbaar maken voor bestaande bouw.
Beursgebied is het eerste gebied met een collectief warmte-koudesysteem van deze schaal en zal als voorbeeld gebied fungeren. Iets wat vanuit gemeente benut kan worden om over te communiceren met bewoners, de pers en andere geïnteresseerden

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming
- Concept Warmteplan (ter vaststelling)

Bijlagen informatief
- Voorblad Warmteplan

Gemeente Utrecht

CONCEPT Warmteplan Beursgebied

Datum: 19 maart 2021
Opsteller: M.B.Glaser

Samenvatting

Gemeenteraden zijn bevoegd een warmteplan vast te stellen en daarmee de aansluiting op een (aan te leggen) distributienet voor warmte ("Net") in beginsel te verplichten voor nieuw te ontwikkelen bouwwerken, met uitzondering van woningen die particulier worden ontwikkeld (door (collectieve) zelfbouw).
Nieuwbouwwoningen worden sinds 1 juli 2018 (wet VET) niet meer aangesloten op de aardgasinfrastructuur en daarmee is het recht op een aardgasaansluiting voor nieuwbouwwoningen vervallen.
Door een warmteplan vast te stellen zal ook de nieuwe utiliteitsbouw in het warmteplangebied aansluiten op het duurzame warmtenet waardoor deze niet meer op gas aangesloten zal worden.
In een warmteplan worden de energie- en milieuprestaties van het collectieve warmtenet beschreven en daarmee kan de energieprestatie van het warmtesysteem voor een aangesloten bouwwerk worden bepaald. Het warmteplan borgt de mate van energiezuinigheid en bescherming van het milieu van het warmtenet en bevat een beoordelingsmethode voor een gelijkwaardig alternatief[1] ten aanzien van energiezuinigheid en bescherming van het milieu.

Het warmteplan voor Beursgebied geldt voor het aan te leggen warmtenet voor (ten minste) de nieuwbouw in dit gebied. Dit warmtenet levert naast warmte bovendien tevens zeer lage temperatuur warmte: ook wel 'koude' of 'ruimtekoeling' genoemd[2]. Omdat het warmte- en koudeaspect inherent met elkaar verbonden zijn in dit warmtenet, is dit warmteplan automatisch van invloed op (de energie- en milieuprestaties van) koudelevering in dit gebied.

Ten behoeve van optimale benutting van de aanwezige bodemenergie en de beschikbare bronnen, geldt de aansluitplicht tot het bereiken van een totale levering van [19.800] MWh per jaar, dit komt overeen met het aansluiten van [n.t.b.] aantal Woningequivalenten[3] en [n.t.b.] m2 BVO Utiliteitsbouw of een combinatie van een deel van beiden. Hiermee wordt de warmte en koudecapaciteit van het gebied optimaal benut. Het warmteplan bevat de eisen die van toepassing zijn voor het aantonen van de gelijkwaardigheid op gebied van energiezuinigheid, hernieuwbare energie en milieuparameters zoals NOx en fijnstof.

Dit warmteplan geldt voor Beursgebied, voor een periode van 10 jaar, tenzij eerder het in dit warmteplan genoemde aantal woningequivalenten en/of andere voorzieningen is aangesloten, dan wel de totale leveringscapaciteit van de bodem is bereikt.

De gemeenteraad is bevoegd de looptijd van het warmteplan te verlengen indien nodig. Bijvoorbeeld, maar niet uitsluitend, in geval van een economische crisis. Het vaststellingsbesluit van het warmteplan door de raad, impliceert tevens dat de gemeente Utrecht een openbare aanbestedingsprocedure gaat houden voor de concessie aanbesteding van dit Net in het warmteplangebied Beursgebied.

[1] Zoals bedoeld in artikel 1.3 lid 1 en 4 van het Bouwbesluit 2012
[2] Gebouwen aangesloten op het warmtenet krijgen dus altijd warmte én koude geleverd waardoor er geen additionele koeling nodig is. Het Bouwbesluit 2012 vat zowel de 'koude' (ca. 9 graden) als de 'warmte' samen onder het begrip warmte, aangezien het beide temperaturen boven de 0 graden betreffen.
[3] Het Bouwbesluit 2012 spreekt over een "aantal" aansluitingen. De warmte en koude potentie in de bodem is in een totaal aantal woningequivalenten uit te drukken. Afhankelijk van een gemiddelde omvang van de appartementen is daarmee het aantal aansluitingen bepaald.

Gemeente Utrecht

Inhoudsopgave

Samenvatting 2
Inhoudsopgave 3
1. Inleiding....4
1.1 Energietransitie Utrecht....4

1.2 Het collectief warmtesysteem voor Beursgebied 5

1.3 Waarom is dit warmteplan nodig?....6

2. Begripsbepalingen....7
3. Reikwijdte van het warmteplan 8
3.1 Gebiedsafbakening 8

3.2 Aantal aansluitingen 9

3.3 Geldigheidsduur van het warmteplan 10

4. Het BeursNet....11
4.1 Opwekkingsrendement van het BeursNet 11

4.2 Kenmerken van het BeursNet....12

4.3 Energetische prestatie van het BeursNet vastgelegd in een BCRG-gecontroleerde verklaring 13

5. Beoordeling gelijkwaardige alternatieven....14
5.1 Uitgangspunt aansluitplicht....14

5.2 Uitzondering op de aansluitplicht....14

5.3 Uitgangspunt: meest duurzame alternatief wint 15

Bijlage I Procedure aanvraag vervallen aansluitplicht op het Beursnet op basis van gelijkwaardigheid....16

Colofon

Dit warmteplan Beursgebied is opgesteld door het Team Energietransitie Utrecht en is in samenwerking met de volgende adviesbureaus tot stand gekomen:

- Ingenieursbureau: DGMR
- Ingenieursbureau: IF Technology
- Juridische controle: AKD

1. Inleiding

In het gebied Beursgebied liggen o.a. de deelgebieden Beurskwartier, Merwedekanaalzone zuid, Lombokplein en Kruisvaartkade. Hier worden naar verwachting ca. 9.100 nieuwe appartementen en 525.000 m2 BVO Utiliteitsbouw gebouwd in een periode van ongeveer 10 jaar.
Deze nieuwbouw wordt van warmte en koude voorzien met een collectief laagtemperatuur warmtesysteem dat bestaat uit een systeem van duurzame energiebronnen: aquathermie en ca. 17 WKO's (warmtekoudeopslag in de bodem) en warmtepompen (of alternatieve systemen die dezelfde opwekcapaciteit hebben), leidingen en afgiftesets. Dit collectieve warmtesysteem wordt door de gemeente aanbesteed aan een warmtebedrijf dat de bronnen en het netwerk ontwerpt, financiert, realiseert en exploiteert gedurende een periode van ca. 30 jaar.

1.1 Energietransitie Utrecht

Het Utrecht Energie Protocol en het Bodemenergieplan Beursgebied gaan uit van onderstaande uitgangspunten die van belang zijn voor de transitie naar duurzame en hernieuwbare energie.

Optimaal benutten van lokale duurzame bodemenergie
De transitie van aardgas als energiebron naar hernieuwbare energiebronnen, alsook duurzaamheid en milieukwaliteit zijn voor gemeente Utrecht belangrijke uitgangspunten bij de ontwikkeling van Beursgebied. Maar de energie uit hernieuwbare bronnen is schaars. Dit betekent dat we de energie zo efficiënt mogelijk moeten gebruiken en verdelen over de stad. Nieuwbouw is goed te isoleren en kan zo ontworpen worden dat deze een lage temperatuur behoefte heeft. Daarom verwarmen we nieuwbouw bij voorkeur met duurzame lage temperatuur bronnen zoals warmte-koude opslag, aquathermie, of lage temperatuur restwarmte. In de ondergrond van Utrecht is in de bodem veel bruikbare duurzame energie beschikbaar. Deze energie willen we optimaal benutten.

Ook voor Beursgebied geldt dat lokale duurzame bronnen optimaal benut moeten worden. Daarnaast draagt het warmteplan ook bij aan andere doelstellingen van de gemeente inzake duurzaamheid en milieu, zoals het verbeteren van de luchtkwaliteit, beperken van geluidshinder in de omgeving en een evenwichtig en efficiënt gebruik van de bodem, zowel wat betreft ruimte als bodemenergiebenutting.

Duurzame warmte en koude voor zoveel mogelijk gebouwen
In het Bodemenergieplan Beursgebied[4] zijn interferentiegebieden aangewezen waarmee een diepterestrictie van kracht is in het gebied. Toepassing van gesloten bodemwarmtewisselaars is niet gewenst in dit gebied, omdat daarmee de bodemcapaciteit enkel benut kan worden voor individuele aansluitingen en daarmee anderen in het gebied uitgesloten worden van duurzame bodemenergie. Het collectieve Beursnet moet ervoor zorgen dat de bodemenergiecapaciteit optimaal benut kan worden voor het gehele gebied en zoveel mogelijk woningen en vastgoed hiervan gebruik kunnen maken.
Daarnaast heeft de gemeente de ambitie om, waar mogelijk, ook bestaande bouw op het collectieve warmtesysteem aan te sluiten. In de regel heeft (vooral de oudere) bestaande bouw behoefte aan hogere temperaturen dan een laagtemperatuur warmtenet kan bieden. Echter, indien bestaande bouw zodanig wordt geïsoleerd en verduurzaamd dat de warmtevraag van het gebouw verlaagd wordt, kan ook bestaande bouw op een laagthermisch warmtenet worden aangesloten.

[4] Bodemenergieplan vastgesteld in het college d.d. 9 maart 2021 en aangeboden aan de Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht, vastgesteld op dd [nn].

Hoogthermische warmte voor bestaande bouw, laagthermische warmte voor nieuwbouw
Nieuwbouw heeft een veel lagere temperatuur verwarmingsbehoefte dan bestaande bouw. Om onnodig fossiel energieverbruik te voorkomen, krijgen nieuwbouw woningen en kleinverbruikers in Nederland sinds 2018 geen aansluiting op het aardgasnet meer. Bestaande bouw heeft een hoogthermische warmtevraag waar voor een deel het (bestaande) stadswarmtenet in kan voorzien. Echter, het stadswarmtenet wordt merendeels nog verwarmd door de gasgestookte warmtecentrale die CO2 -uitstoot, waardoor stadswarmte niet kwalificeert als hernieuwbare bron.

Op de lange termijn wordt het stadswarmtenet steeds meer voorzien van duurzame bronnen, echter deze zijn net als laagthermische bronnetten ook beperkt in de maximale capaciteit per dag. Wanneer alle bestaande bouw in Utrecht van het gas af zou gaan en op het stadswarmtenet zou worden aangesloten, dan is er in de toekomst ook in het stadwarmtenet onvoldoende duurzame hoogthermische warmte beschikbaar voor de gehele stad. Daarom is het de visie van gemeente Utrecht om het stadswarmtenet in beginsel alleen in te zetten voor bestaande bouw met een hogere temperatuur verwarmingsbehoefte.

Om de lokaal aanwezige duurzame warmte- en koude in de bodem optimaal te benutten, wil de gemeente de nieuwbouw heel bewust niet (doen) aansluiten op hoogthermische warmtenetten. Anders zou de totale warmtevraag naar hoge temperatuurwarmte in de stad juist worden vergroot. Zo voert de gemeente regie op de energietransitie in de stad en draagt bij aan de aardgasvrije doelstellingen van Utrecht en het landelijk Klimaatakkoord.

1.2 Het collectief warmtesysteem voor Beursgebied

Om de energietransitie in Beursgebied te realiseren, is gekozen voor een collectief warmtesysteem van ca. 17 gekoppelde WKO's, (het "Beursnet"). Het Beursnet wordt daarnaast gevoed met duurzame lage temperatuur warmte, met name afkomstig uit oppervlaktewater (aquathermie) uit het Merwedekanaal. De lage temperatuur wordt gebruikt voor het leveren van koude in de zomer en door middel van warmtepompen wordt in de gebouwen warmte opgewekt voor ruimteverwarming in de winter en voor warm tapwater. De posities van de WKO's worden bepaald aan de hand van het Bodemenergieplan. Het Bodemenergieplan legt posities vast waar warmte- en koudebronnen kunnen komen om de maximale energiepotentie uit de bodem te benutten. Deze posities liggen zo veel mogelijk onder openbaar gebied. Gemeente Utrecht gaat een openbare aanbestedingsprocedure houden voor de concessieovereenkomst. De concessieovereenkomst bestaat uit het ontwerpen, financieren, realiseren en exploiteren (leveren, beheren en onderhouden) van de warmte- en koudelevering aan alle nieuwbouw in Beursgebied. Daarbij heeft de gemeente de wens om ook zoveel mogelijk bestaande bouw en bestaande WKO's hierop aan te sluiten.

De aansluitplicht die via dit warmteplan wordt opgelegd, is niet van toepassing op de bestaande gebouwen[5] en de mogelijke (collectieve) zelfbouwers (thans nog niet voorzien) in Beursgebied. Wel moet het mogelijk zijn dat bestaande bouw en zelfbouwers ook aangesloten kunnen worden op het Net. Dit laatste zal onderdeel uitmaken van de aanbestedingsprocedure voor het Net.

[5] Bouwbesluit 2012 stelt dat alleen een warmteplan kan worden toegepast bij nieuwbouw.

1.3 Waarom is dit warmteplan nodig?

Ordening van de ondergrondse schaarse ruimte
In het Bouwbesluit 2012 is de aansluitplicht op warmtenetten geregeld. Gemeenten hebben de bevoegdheid een warmteplan vast stellen en daarmee de verplichting voor aansluiting op een warmtenet op te leggen voor nieuw te ontwikkelen bouwwerken (tot het geplande aantal aansluitingen is bereikt), met uitzondering van woningen die particulier worden ontwikkeld (door (collectieve) zelfbouw).

Ruimte in de grond steeds schaarser
De verstedelijking neemt steeds meer toe en in centrale gebieden zien we steeds meer schaarste van ruimte zowel bovengronds als ondergronds. Het verlagen van de CO2-uitstoot in de energietransitie is van groot belang. Ten eerste door de vraag naar energie te verlagen, bijvoorbeeld door isolatie van gebouwen. Ten tweede door hernieuwbare energiebronnen en duurzame warmtenetten te realiseren.
Duurzame warmtesystemen hebben ook ruimte in de ondergrond nodig. En deze ruimte is schaars, zowel in de diepere ondergrond waar WKO's geplaatst worden is er nog maar beperkt ruimte voor deze installaties, maar vooral in de ondiepe ondergrond is er een grote schaarste aan ruimte voor leidingwerk, kabels, riolering. Ondergrondse bouwwerken, bomen met diepe wortels, waterinfiltratie en andere stedelijke functies. De gemeente wil duurzame energievoorzieningen voor haar gebouwen en zal daarvoor de regie moeten voeren op de schaarse ruimte in de bodem.

Energieprestatie warmtesysteem vaststellen
In het warmteplan omschrijft de gemeente de energiezuinigheid en mate van milieubescherming door en van het netwerk en de energiebron. Alternatieve (warmte- (en koude)) oplossingen worden tegen deze omschrijving afgewogen. De norm is hier een collectief laagtemperatuur warmtesysteem dat maximaal gebruik maakt van lokale bronnen. Met een warmteplan voor het Beursnet wordt deze norm uitgewerkt in rekeneenheden en wordt het bereiken van de gewenste energiezuinigheid en mate van milieubescherming bereikt. De geplande energiezuinigheid wordt beschreven door middel van de energieprestatie van het Beursnet en omvat zowel de warmte- als koudeopwekking die technisch onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn (zie hoofdstuk 4).

Een warmteplan bevat de ruimtelijke begrenzing van het gebied, het geplande aantal aansluitingen op het Beursnet en de mate van energiezuinigheid en bescherming van het milieu. De energiezuinigheid van het Beursnet is gebaseerd op de eindsituatie: het moment dat het geplande aantal aansluitingen is bereikt. Het warmteplan geldt voor een periode van ten hoogste tien jaar vanaf het moment dat het warmteplan is vastgesteld in de gemeenteraad. Het warmteplan is tevens een instrument waarmee de gemeente sturing kan geven aan het energiebeleid, waarbij voor een gebied de best passende duurzame energievoorziening gerealiseerd wordt (maatwerk).

Duurzame alternatieven zijn mogelijk
Warmteplannen bieden daarnaast een kader om te waarborgen dat de duurzame alternatieven (op basis van gelijkwaardigheid) kunnen worden toegepast. Duurzame alternatieven moeten ten minste dezelfde mate van energiezuinigheid en bescherming van het milieu realiseren als bij aansluiting van een gebouw op het Beursnet. Als een duurzaam alternatief gelijkwaardig of beter scoort op de criteria die opgenomen zijn in het warmteplan (conform H5 Bouwbesluit 2012), dan vervalt de aansluitplicht op het Beursnet.

Gemeente Utrecht

2. Begripsbepalingen

De volgende begrippen worden gehanteerd in dit warmteplan.

Beursnet, het BeursNet De energievoorziening die voorziet in transport van warmte en koude vanuit de bronnen en opslagsystemen naar de Bouwwerken. De technische scope van het Beursnet reikt vanaf de thermische energieopwekking – inclusief de opwekinstallaties – en het collectief van WKO's en TEO tot aan de afleverset *in* de woningen of utiliteitsbouw, waar de benodigde warmte voor ruimteverwarming – en tapwaterverwarming en tevens koude voor comfortkoeling (ruimtekoeling) wordt afgeleverd.

Bouwwerken: gebouwen met functies als wonen, kantoren, horeca en utiliteit.

Bureau Controle en Registratie Gelijkwaardigheid (BCRG) Deze onafhankelijke instantie controleert en publiceert gelijkwaardigheids- en kwaliteitsverklaringen van producten en systemen die in de bouw- en installatiesector worden toegepast. Ook verklaringen over de energieprestatie van maatregelen op gebiedsniveau, zoals een warmtenet, worden door BCRG gecontroleerd.

Bodemenergieplan: een bodemenergieplan vastgesteld door College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente en de Gedeputeerde Staten van de provincie, dat de ondergrondse inrichting van een gebied met betrekking tot onder meer bodemenergiesystemen regisseert.

NTA 8800 Bepalingsmethode voor het berekenen van de energieprestatie-indicatoren van een gebouw. Vanaf 1 januari 2021 is de NTA 8800 aangewezen via het Bouwbesluit, en vervangt daarmee de NEN 7120. De energieprestatie van gebouwen moet vanaf dat moment met de NTA 8800 bepaald worden. Ontwikkelaars van gebouwen moeten NTA 8800-berekeningen (laten) uitvoeren.

NTA 8800 – bijlage P: Voor de waardering van gebiedsmaatregelen (zoals het Beursgebied Beursnet) wordt vanuit de NTA 8800 doorverwezen naar bijlage P van de NTA 8800 (voorheen NEN 7125). Bijlage P is de methode voor het bepalen van de energiefactoren van gebiedsmaatregelen. Met deze methode worden de primaire energiefactoren (maat voor de hoeveelheid fossiele brandstof) en de primaire hernieuwbare energiefactoren (maat voor de hoeveelheid hernieuwbare energie) van gebiedsmaatregelen bepaald. Dit zijn eigenschappen van het Beursnet. De exploitant van het Beursnet moet NTA 8800-bijlage P-berekeningen (laten) uitvoeren.

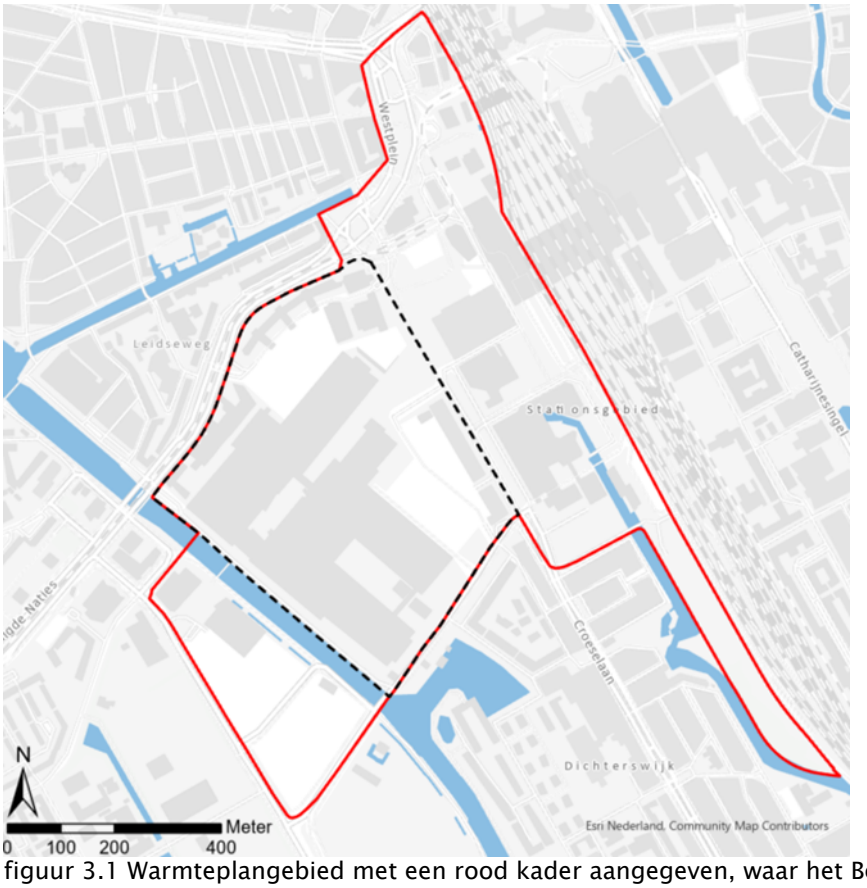
Thermische energie uit oppervlaktewater /TEO: Thermische Energie Oppervlaktewater (TEO) is een energieopweksysteem waarmee de temperatuur van het water gebruikt wordt als warmte- en/of koudebron voor het verwarmen en/of koelen van bouwwerken en woningen.

Warmteplan besluit van de gemeenteraad inzake de aanleg van een distributienet voor warmte in een bepaald gebied, waarin voor een periode van ten hoogste 10 jaar, uitgaande van het voor die periode geplande aantal aansluitingen op dat distributienet, de mate van energiezuinigheid en bescherming van het milieu, gebaseerd op de energiezuinigheid van dat distributienet en het opwekkingsrendement van de over dat distributienet getransporteerde warmte, bij aansluiting op dat distributienet is opgenomen (artikel 1.1., eerste lid van het Bouwbesluit 2012).

3. Reikwijdte van het warmteplan

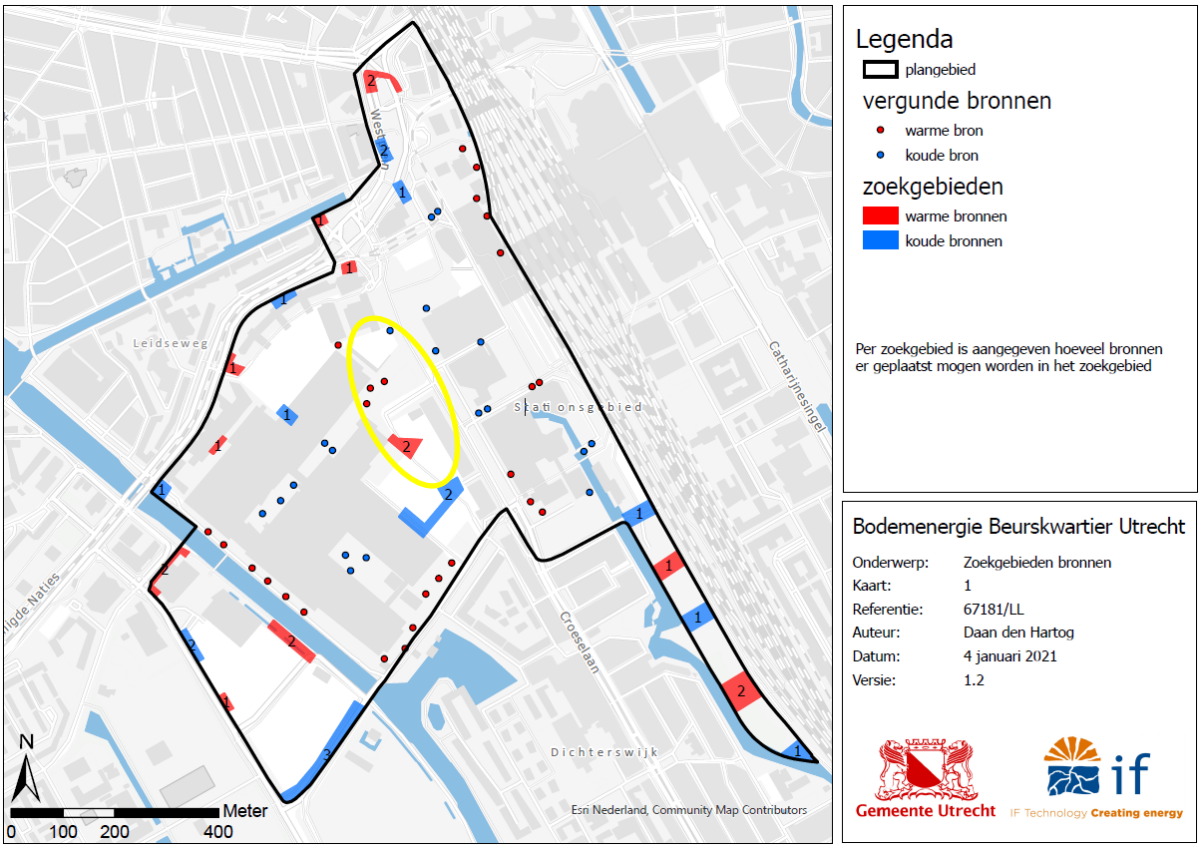
3.1 Gebiedsafbakening

Het plangebied voor het Beursnet waar dit Warmteplan betrekking op heeft, is het Beursgebied Utrecht (zie figuur 3.1).

figuur 3.1 Warmteplangebied met een rood kader aangegeven, waar het BeursNet gerealiseerd wordt voor de aansluiting van de betreffende nieuwbouw (binnen de zwarte stippellijn ligt het oorspronkelijke Beurskwartier).

Bodemenergie zoekgebieden

figuur 3.2 Beursgebied warmte en koudeposities Bodemenergieplan (WKO-zoekgebied)

In het Bodemenergieplan Beursgebied is het zoekgebied vastgelegd voor het collectieve warmtesysteem met WKO's en TEO installatie(s). Dit gebied betreft het gehele Beursgebied. In figuur 3.2 zijn de warmte en koudeposities weergegeven zoals opgenomen in het Bodemenergieplan. Bij deze posities mag het geselecteerde warmtebedrijf de ca. 17 WKO-doubletten en een TEO-installatie realiseren om de benodigde ca 19.800 MWh op te wekken.

Huidige en toekomstige nieuwbouwontwikkeling

Vanzelfsprekend is er in dit dynamische centrumgebied al een aantal ontwikkelingen gaande, die buiten het warmteplan vallen omdat deze ontwikkelingen reeds een omgevingsvergunning hebben. Wel zijn met deze ontwikkelingen in het verleden al afspraken gemaakt over de aansluiting op het collectieve WKO-systeem voor de bronwarmte en koude. Het gebouwzijdige installatiedeel van het warmtesysteem is bij deze ontwikkelingen niet meer in te passen. Er zijn overeenkomsten gesloten om de nieuwe WKO's over te dragen aan het collectieve WKO-Beursnet wanneer daarvoor een warmtebedrijf is geselecteerd door de gemeente. Deze nieuwbouwontwikkelingen die op korte termijn gerealiseerd worden en waarvan de nieuwe WKO-doubletten ook op het Beursnet komen, bevinden zich in figuur 3.2 in de gele cirkel (Galaxy tower en Wonderwoods).

3.2 Aantal aansluitingen

De totale absolute hoeveelheid warmte in het gebied wordt geschat/berekend op: ca. [19.800] MWh.
Dit is het uitgangspunt voor de berekening van het aantal aansluitingen voor de nieuwe appartementen en utiliteitsbouw in het gebied:

- Woonfunctie: 9.100 appartementen met een gemiddelde bruto vloeroppervlakte van 70 m².
  Dit is inclusief het deel dat eventueel via (collectieve) zelfbouw ontwikkeld wordt.
- Utiliteitsbouw 525.000 m2 BVO

De appartementen worden gefaseerd gerealiseerd. Een WKO warmtenet kan modulair gebouwd worden en aansluiten op de fasering van de nieuwbouw. Het betreft telkens ontwikkelingen met een grote hoeveelheid appartementen en soms ook een deel utiliteitsbouw, binnen één gebouw.

3.3 Geldigheidsduur van het warmteplan

Het warmteplan Beursgebied wordt door de gemeenteraad vastgesteld. Het warmteplan heeft een geldigheidsduur van maximaal 10 jaar met de mogelijkheid van verlenging als het maximale aantal aansluitingen niet is gerealiseerd. Het warmteplan treedt in werking zodra de exacte energieprestatiewaarden van het collectieve systeem, dat met een aanbesteding gegund wordt aan de partij die de beste prijs-kwaliteit verhouding heeft aangeboden (ter vervanging van de verwachtte energieprestatiewaarden die eerst in het warmteplan zijn opgenomen), in het warmteplan zijn opgenomen. En de daarbij geldende termijnen inzake referendumverordening en publicatie zijn verstreken.

De raad zal de bevoegdheid om de energieprestatiewaarden aan te passen, overeenkomstig de uitkomst van de aanbesteding, mandateren aan het college. Dan is voor de aanpassing geen nieuwe raadsbehandeling nodig. Aan het college zal ook de bevoegdheid worden gemandateerd om te besluiten dat het warmteplan in werking treedt zodra de exacte energieprestatiewaarden in het warmteplan zijn opgenomen.

Geldende normen

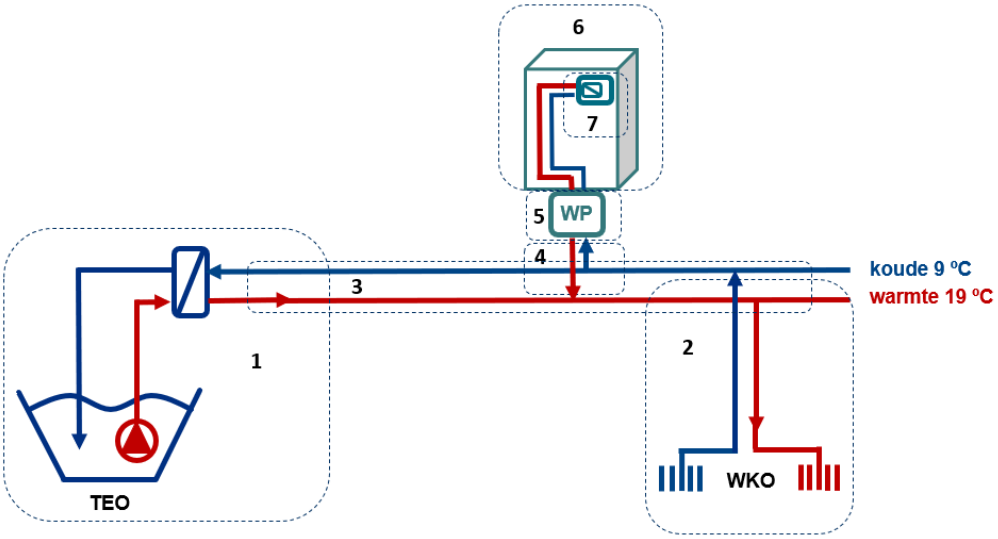
Voor het beoordelen van de energetische kwaliteit van woningen en utiliteitsgebouwen wordt in de bouwregelgeving verwezen naar de energieprestatienorm. Per 1 januari 2021 is deze methodiek aangepast. Op dat moment is de EPC-methode (gebaseerd op NEN 7120) komen te vervallen, en in de plaats daarvan is de BENG-methode (gebaseerd op de NTA 8800) van kracht geworden. De energetische kwaliteit van een gebouw wordt in de NTA 8800 uitgedrukt in drie indicatoren (maximale energiebehoefte, maximaal primair fossiele energiegebruik en minimum aandeel hernieuwbare energie). In de bouwregelgeving staan vanaf 1 januari 2021 de minimumeisen voor deze drie indicatoren per gebruiksfunctie vermeld.

4. Het BeursNet

4.1 Opwekkingsrendement van het BeursNet

Het opwekkingsrendement van het Beursnet dat in het Beursgebied moet worden gerealiseerd en geëxploiteerd, is opgebouwd uit 7 elementen gevisualiseerd in figuur 4.1. De technische scope van het Beursnet reikt vanaf de thermische energieopwekking – inclusief de opwekinstallaties – en het collectief van WKO's tot en met de warmte- en koudelevering en warmtapwater aan de afleverset in de woningen en gebouwen. (Dus het Beursnet is inclusief de in het gebouw opgestelde warmtepompen, de warmte-/koudedistributie van de warmtepompen naar de afleversets, en de afleversets in de woningen. De leidingen en installaties na de afleverset in de woning zijn geen onderdeel van het Beursnet).

In figuur 4.1 is de demarcatie schematisch weergegeven. Het warmtebedrijf, wekt de warmte op en levert via het Beursnet de warmte voor ruimteverwarming – en warmtapwater en tevens koude voor comfortkoeling (vloerkoeling).

figuur 4.1 schematische weergave van het Beursnet voor het Beursgebied

In bovenstaand schema is het Beursnet conceptueel weergegeven. Het gehele systeem bestaat uit verschillende onderdelen, genummerd. Vanuit de bron (1) wordt in de zomer warmte geladen om op te slaan in de WKO (2). Vanuit de WKO wordt warmte (en koude) gedistribueerd via het distributienet (3). Dit distributienet bestaat uit een tweepijpsleidingnet voor de levering van thermische energie aan de warmtepompen. Bouwwerken worden aangesloten op dit net (4). Een bouwwerk heeft een of meerdere warmtepomp(en) (5) om de warmte naar een voor dat pand geschikte temperatuur te brengen. Via een inpandig net (6) wordt de warmte (en koude) en tapwater naar de appartementen gebracht, waarbij de afleverset (7) het leveringspunt van warmte (en koude) en tapwater is aan de installaties van de woningen / het gebouw zelf.

De WKO's bestaan uit open grondwaterbronnen waarmee warmte en koude in ondergrondse zandlagen wordt opgeslagen. Deze WKO's leveren bronwarmte (tussen de 15 en 19 graden en retourwarmte (dit is de 'koude') tussen 6 en 10 graden) dat via het distributienet naar de bouwwerken wordt getransporteerd. De in de bouwwerken geplaatste warmtepompen warmen deze bronwarmte op naar de gewenste temperatuur voor laagtemperatuurverwarming (zoals vloerverwarming) en voor de bereiding van warm tapwater. In de zomer wordt vanuit de WKO's koude voor comfortkoeling geleverd aan de bouwwerken. Door een warmtevraag die naar verwachting groter is dan de koudevraag, ontstaat een bodemonbalans tussen de warmtelevering en koudelevering vanuit de bodem. Deze onbalans (koude-overschot) wordt door middel van regenereren hersteld. Het regenereren vindt plaats door in de zomermaanden (circa medio mei tot circa medio september) warmte uit oppervlaktewater uit te wisselen met het koude-overschot in de bodem. In overeenstemming met NTA 8800 is hier dus sprake van duurzaam opgewekte warmte.

4.2 Kenmerken van het BeursNet

Kenmerken op gebied van energiezuinigheid:

- Warmte- en koudelevering zijn binnen een Beursnet onlosmakelijk met elkaar verbonden (i.v.m. balans in de bodem)[6]. De bouwwerken die op het Beursnet worden aangesloten nemen dus zowel warmte voor ruimteverwarming (en tapwater bij woningen) als koude voor ruimtekoeling af. Het is niet mogelijk om alleen warmte of alleen koude af te nemen.
- De energetische prestatie van het Beursnet wordt vastgelegd in een door BCRG gecontroleerde kwaliteitsverklaring (zie hierna) waarin zowel de primaire energiefactor (maat voor de hoeveelheid fossiele brandstof) als de primaire hernieuwbare energiefactor (maat voor de hoeveelheid hernieuwbare energie binnen het Beursnet) zijn vastgelegd.

Kenmerken op het gebied van milieubescherming:

- Er is geen sprake van NOx en/of fijnstof uitstoot van het Beursnet binnen het warmteplangebied.

[6] Doordat gebruik wordt gemaakt van een balanssysteem van warmte-/koudeopslag (WKO) is de levering van koude noodzakelijk om het systeem voor warmtelevering goed te laten functioneren. De levering van koude is onlosmakelijk verbonden met de levering van warmte. Dit sluit aan op de regulering van warmte koude systemen conform de Warmtewet, zoals beschreven in paragraaf 2.1.3 van de nota van toelichting op de wijziging van het Warmtebesluit, d.d. 26 maart 2019.

4.3 Energetische prestatie van het BeursNet vastgelegd in een BCRG-gecontroleerde verklaring

De energetische prestatie van het Beursnet wordt uitgedrukt in een aantal indicatoren:

< invoegen tabel met berekening energieprestatiewaarden van het concept warmtesysteem-berekeningen worden thans uitgevoerd door DGMR en worden later hier toegevoegd>

Deze waarden zijn de voorlopige referentiewaarden van de energetische prestatie van het Beursnet. De definitieve waarden worden bepaald door het energieconcept van het warmtebedrijf die aanwezen wordt in de Europese aanbesteding. De energieprestatie van dat energieconcept zal tenminste de referentie energieprestatie moeten betreffen, of beter zijn dan opgenomen in dit warmteplan. De definitieve energieprestatie van het Beursnet wordt vastgelegd in een door BCRG gecontroleerde kwaliteitsverklaring. Waarna deze wordt opgenomen in het warmteplan Beursgebied.

De primaire energiefactoren geven aan in welke mate het Beursnet gebruik maakt van fossiele energiebronnen. Daarbij geldt hoe lager de primaire energiefactor is, hoe minder fossiele energie in het Beursnet gebruikt wordt. De primaire hernieuwbare energiefactor geeft aan in welke mate in het Beursnet gebruik gemaakt wordt van hernieuwbare energie of restwarmte. Een primaire hernieuwbare energiefactor van 0 betekent dat er geen hernieuwbare energie of restwarmte gebruikt wordt, een getal groter dan 0 geeft aan dat er wel sprake is van het gebruik van hernieuwbare energie en/of restwarmte.

De primaire energiefactoren en de primaire hernieuwbare energiefactoren zijn eigenschappen van het Beursnet. De exploitant van het Beursnet heeft op basis van berekeningen en/of metingen conform bijlage P van NTA 8800 bepaald wat de waarde is van deze factoren. Deze waarden worden na contracteren van de exploitant in het warmteplan opgenomen en daarmee wordt het warmteplan definitief vastgesteld.

De berekening van deze waarden wordt gecontroleerd door BCRG. Deze onafhankelijke instantie controleert en publiceert gelijkwaardigheids- en kwaliteitsverklaringen van producten en systemen die in de bouw- en installatiesector worden toegepast. Ook verklaringen over de energieprestatie van maatregelen op gebiedsniveau (EMG), zoals een warmtenet, worden door BCRG gecontroleerd.

De exploitant van het Beursnet is ervoor verantwoordelijk dat er altijd een geldige verklaring in de database van BCRG opgenomen is. Een afgegeven verklaring heeft een beperkte geldigheidsduur (in de regel drie jaar).

5. Beoordeling gelijkwaardige alternatieven

5.1 Uitgangspunt aansluitplicht

Elk nieuw bouwwerk met één of meer verblijfsgebieden in Beursgebied waarvoor een omgevingsvergunning wordt aangevraagd, dient aangesloten te worden op het Beursnet.

5.2 Uitzondering op de aansluitplicht

Uitzondering op de aansluitplicht is wettelijk mogelijk indien ten minste aan één van de volgende voorwaarden is voldaan:

- het bouwwerk wordt via een (collectief) zelfbouwproject gerealiseerd;
- de aanvrager van de Omgevingsvergunning Bouw wenst een duurzaam alternatief te realiseren dat conform de criteria en richtlijnen gesteld in voorliggend hoofdstuk minimaal dezelfde mate van energiezuinigheid en bescherming van het milieu bereikt als wordt bereikt met aansluiting op het Beursnet zoals omschreven in dit warmteplan;
- het in het warmteplan geplande aantal aansluitingen voor woningen en het aantal m² BVO utilitaire voorzieningen is bereikt op het moment van indienen van de vergunningaanvraag voor de bouw;
- de afstand van het bouwwerk tot het BeursNet (de aansluiting op het Beursnet) is groter dan 40 meter én de aansluitkosten zijn hoger dan bij een aansluitafstand van 40 meter;
- de geldigheidsduur van dit warmteplan is verstreken, te weten 10 jaar na de inwerking treding. Het warmteplan treedt in werking op de dag volgend op de datum waarop het besluit tot vaststelling wordt gepubliceerd.

Deze voorwaarden zijn niet cumulatief bedoeld. Voldoening aan één voorwaarde is voldoende voor uitzondering van de aansluitplicht.

5.3 Uitgangspunt: meest duurzame alternatief wint

Wanneer de aanvrager, niet zijnde (collectieve) zelfbouw, geen gebruik wenst te maken van een aansluiting op het Beursnet, dient deze aan te tonen dat het bouwwerk of het gebruik daarvan voor wat betreft energiezuinigheid en bescherming van het milieu minimaal gelijkwaardig is aan een aansluiting van het bouwwerk op het Beursnet.
Het uitgangspunt is hierbij dat met het alternatief hetzelfde thermisch comfortniveau binnen de gebouwen behaald kan worden. Concreet betekent dit dat in het alternatief uitgegaan moet worden van het leveren van warmte én koeling aan de gebouwen, omdat bij een aansluiting op het Beursnet ook altijd koeling geleverd zal worden en op deze wijze de vergelijkbaarheid compleet is[7].

Het toetsingskader bij het beoordelen van gelijkwaardige alternatieven is als volgt:

Stap 1: stel een NTA 8800-berekening op voor het gebouw waarbij voor de energieopwekking uitgegaan wordt van de aansluiting op het Beursnet. Gebruik hierbij de door de exploitant van het Beursnet opgegeven waarden voor de primaire energiefactoren en primaire hernieuwbare energiefactoren voor verwarming, tapwater en koeling. Uit deze berekening volgen drie resultaten:

- De energiebehoefte-indicator: $Ewe_{H+C;nd;ventsys=C1}$ in kWh/m^2.jaar
- De primaire-fossiele-energieindicator: Ewe_{PTot} in kWh/m^2.jaar
- Het aandeel hernieuwbare energie $RER_{PrenTot}$ in %.

Deze drie indicatoren moeten voldoen aan de minimum vereisten uit het Bouwbesluit (artikel 5.2).

Stap 2: maak vervolgens een tweede NTA 8800-berekening voor hetzelfde gebouw (met dezelfde geometrische kenmerken en dezelfde indeling in gebruiksfuncties) waarbij uitgegaan wordt van de alternatieve energievoorziening voor warmte en koude, eventueel aangevuld met extra energiebesparende maatregelen. Daarbij moet als uitgangspunt genomen worden dat het gebouw gekoeld wordt. Het resultaat van deze tweede berekening moet ten minste gelijk of beter zijn dan het resultaat van de berekening in stap 1. Hierbij geldt dat voor alle drie de indicatoren uit stap 1 een gelijke of betere score behaald moet worden.

Stap 3: Aanvullend op bovenstaande toets op energiezuinigheid, moet het alternatief ook voldoen aan de volgende randvoorwaarden ten aanzien van de bescherming van het milieu:

- De NOx- en fijnstofuitstoot van het alternatief is (binnen het warmteplangebied) gelijk aan 0.

Ten slotte:
Aan de aanvragers wordt de keuze geboden om een breed scala aan alternatieve maatregelen toe te passen met het oog op het realiseren van beter of gelijkwaardig duurzame alternatieven dan in de referentiesituatie waarbij het bouwwerk is aangesloten op het BeursNet. Dit betekent dat zowel extra maatregelen aan de gebouwschil, energiezuinigere installatietechniek als de toepassing van zonnepanelen (PV) worden gewaardeerd.
De procedure voor een aanvraag tot het laten vervallen van de aansluitplicht op het BeursNet op basis van gelijkwaardigheid, is beschreven in bijlage I.

[7] In de NTA 8800 komen gebouwen/woningen die niet gekoeld worden per definitie op een betere energieprestatie uit dan gebouwen die wel gekoeld worden omdat er dan geen energiegebruik voor koeling in rekening gebracht wordt. Dit kan ertoe leiden dat partijen ervoor kiezen om een (woon)gebouw niet te koelen omdat dit in de energetische vergelijking beter scoort. Terwijl dit ook leidt tot een slechter thermisch comfort in de gebouwen. Daarom is het uitgangspunt dat ook bij de alternatieve oplossing de gebouwen voorzien moeten worden van koeling zodat de gebouwen qua comfort gelijkwaardig zijn.

Bijlage I Procedure aanvraag vervallen aansluitplicht op het Beursnet op basis van gelijkwaardigheid

Een aanvrager van een omgevingsvergunning die wil bouwen in een warmteplangebied en niet aangesloten wenst te worden op het Beursnet maar een duurzamer of tenminste gelijkwaardig, alternatief wenst te realiseren, moet een aanvraag tot vervallen van de aansluitplicht indienen.
De procedure om te beoordelen of de aansluitplicht kan vervallen, verloopt volgens onderstaand stappenplan.

STAP 0: De aanvraag
De Aanvrager doet een officiële aanvraag voor een omgevingsvergunning en geeft bij deze aanvraag aan dat hij een beroep doet op wettelijke bepalingen waardoor volgens hem geen aansluitplicht geldt. Voor onderbouwing van dit onderdeel van de aanvraag levert de aanvrager de volgende informatie aan:

a. NTA 8800-berekening met aansluiting op het Beursnet conform de gestelde eisen in dit warmteplan.
b. NTA 8800-berekening van het toegepaste alternatief, zonder de aansluiting op het Beursnet.
c. Aanvullende documentatie zoals kwaliteitsverklaringen.
d. Gegevens waaruit aantoonbaar blijkt dat de NOx- en fijnstofuitstoot van het voorgestelde alternatief gelijk aan 0 is.

STAP 1: toetsing van de aanvraag door de Gemeente
Burgemeester en Wethouders controleren of aanvraag volledig en correct is (ontvankelijkheidstoets):
Zijn alle documenten aangeleverd?

a. Zijn juiste getallen uit NTA 8800 berekening overgenomen?
b. Zijn juiste waarden uit de kwaliteitsverklaring(en) overgenomen?

Nee:
Aanvrager ontvangt aanschrijving dat aanvraag tot vervallen van de aansluitplicht nog niet in behandeling genomen kan worden. De aanvrager wordt op grond van het bepaalde in artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht in de gelegenheid gesteld om de benodigde aanvullende gegevens te verstrekken. Indien deze niet binnen de gestelde termijn worden geleverd, wordt de aanvraag omgevingsvergunning, wegens onvolledigheid van stukken, buiten behandeling gelaten.

Ja:
Burgemeester en Wethouders toetsen of de aansluitplicht kan vervallen door:

1. de NTA 8800-berekeningen te controleren
2. te controleren of de energetische prestatie, NOx- en fijnstofemissie van het duurzame alternatief gelijk of lager dan zijn dan bij aansluiting op het collectieve Beursnet.

STAP 2: besluitvorming door Burgemeester en Wethouders
Nee:
Indien het duurzame alternatief niet voldoet, ontvangt de Aanvrager een weigeringsbesluit van Burgemeester en Wethouders, wegens strijdigheid met het Bouwbesluit. De omgevingsvergunning wordt geweigerd.
Aanvrager kan een nieuwe aanvraag indienen voor omgevingsvergunning op basis van:

1. een aansluiting op het collectieve Beursnet (volgens reguliere procedure voor omgevingsvergunning)
2. een aangepaste aanvraag met een duurzaam alternatief dat gelijkwaardig aan of beter scoort dan aansluiting op het collectieve Beursnet met inachtneming van de overige eisen.

Ja:
Indien het duurzame alternatief wel voldoet aan de criteria: de aanvraag voldoet aan het Bouwbesluit door toepassing van het alternatief. Verdere toetsing vindt plaats aan het bestemmingsplan, Verordening Interferentiegebied en de overige toepasselijke regelgeving.

Commissie Stad en Ruimte

Dossiernummer	1784
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	8
Omschrijving	Raadsvoorstel Zienswijzemogelijkheid ontwerp programmabegroting Regionale uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht 2022
ID	1838
Behandelend ambtenaar	John van Rooijen
Telefoon	030-286 4661
E-mail	j.van.rooijen@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Volksgezondheid en milieu
Portefeuillehouder	Wethouder Eerenberg
Beleidsveld	Milieu en Emissieloos Vervoer
Referendabel	Nee
Raadsadviseur (lijst)	Eveline Hamelink/Werk en Inkomen, Volksgezondheid, Jeugd, Milieu/06-39276727

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Stad en Ruimte	**29 april 2021**
Gemeenteraad	20 mei 2021

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Zienswijzemogelijkheid ontwerp programmabegroting Regionale uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht 2022

Beleidsveld	Milieu en Emissieloos Vervoer
Organisatieonderdeel	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
Opsteller	John van Rooijen
Kenmerk	8733917
Vergaderdatum Raad	volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. Bijgevoegde reactiebrief aan de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht vast te stellen als zienswijze op de ontwerp programmabegroting RUD 2022, waarin de raad aangeeft dat zij in kan stemmen met de inhoud van de ontwerp begroting, maar dat zij wel zo spoedig mogelijk wil worden geïnformeerd over de kosten voor het ontwikkelingstraject van de RUD en de eventuele extra kosten bij de invoering van de Omgevingswet.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting

De Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) heeft de gemeenteraad een ontwerp programmabegroting 2022 toegezonden. De gemeenteraad wordt in de gelegenheid gesteld om een zienswijze kenbaar te maken. Met de nu voorliggende zienswijzebrief maakt de raad van die mogelijkheid gebruik.
Kort samengevat geeft de raad met deze zienswijzebrief aan dat zij in kan stemmen met de inhoud van de ontwerp begroting. Maar de raad geeft in de zienswijze aan dat zij wel zo spoedig mogelijk wil worden geïnformeerd overde kosten voor het ontwikkelingstraject van de RUD en de eventuele extra kosten bij de invoering vande Omgevingswet. Deze kosten zijn nu niet verwerkt in deze ontwerp programmabegroting.
Voorts heeft de RUD de jaarstukken ter informatie toegezonden aan de raad.

Context

Aanleiding
Op 26 maart 2021 heeft de RUD een tweetal brieven gestuurd naar de gemeenteraad van Utrecht. In de eerste brief biedt de RUD de gemeenteraad de jaarstukken 2020 ter kennisneming aan.
In de tweede brief wordt de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld om uiterlijk vrijdag 21 mei een zienswijze kenbaar temaken over de programmabegroting 2022.

Toelichting inhoud jaarstukken:
De jaarstukken zijn ter kennisname aangeboden. Met betrekking tot deze jaarstukken kan worden opgemerkt dat de RUD een positief financieel resultaat heeft geboekt in 2020.
Het boekjaar 2020 is afgesloten met een positief resultaat van € 502.000.
Dit is op hoofdlijnen veroorzaakt door:

- Uitstel invoeringsdatum Omgevingswet
- Uitstel ICT investeringen (i.v.m. Omgevingswet)
- Lagere lasten voor o.a. huisvesting en materiële zaken als gevolg van coronaproblematiek.

Door het uitstel van de Omgevingswet zal het merendeel van dit voordeel benodigd zijn in 2021.

De accountant heeft een goedkeurende controleverklaring afgegeven ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekening 2020.

Toelichting inhoud ontwerp programmabegroting RUD 2022
De financiële onderbouwing en uitgangspunten van de ontwerp programmabegroting 2022 zijn in orde. De RUD presenteert een sluitende programmabegroting. De risico's zijn geïnventariseerd, gekwantificeerd en beheersmaatregelen benoemd. Het weerstandsvermogen is voldoende om deze risico's op te vangen.

Juridische context
De grondslag voor het bieden van de gelegenheid aan de raad om een zienswijze in te dienen is artikel 59 van de Wet Gemeenschappelijke regelingen en artikel 33 en 34 van de Gemeenschappelijke regeling RUD.

Beoogd effect
Het bestuur van de RUD neemt de zienswijzen van de gemeente Utrecht mee bij het vaststellen van de begrotingsstukken.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening
Niet van toepassing.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	Bijgevoegde reactiebrief aan de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht vast te stellen als zienswijze op de ontwerp programmabegroting RUD 2022, waarin de raad aangeeft dat zij in kan stemmen met de inhoud van de ontwerp begroting, maar dat zij wel zo spoedig mogelijk wil worden geïnformeerd over de kosten voor het ontwikkelingstraject van de

	RUD en de eventuele extra kosten bij de invoering van de Omgevingswet.
Argumenten	
1.1	De financiële onderbouwing en uitgangspunten van de ontwerp programmabegroting2022 zijn in orde.
	De RUD presenteert een sluitende programmabegroting. De RUD heeft haar risico's geïnventariseerd, gekwantificeerd en beheersmaatregelen benoemd. Het weerstandsvermogen is voldoende om deze risico's op te vangen.
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	De financiële bijdrage van de gemeente Utrecht is opgehoogd
	De gemeentelijke bijdrage voor de RUD bedraagt in 2022 1.707.000 euro. Dat is 60.000 euro hoger dan de bijdrage bij de programmabegroting 2021. Dit wordt veroorzaakt door: - ca. 35.000 euro aan loon- en prijsstijgingen (wordt via het accres binnen de gemeente Utrecht gecompenseerd); - ca. 10.000 euro hogere productie afname voor de adviezen voor Warmte en Koudeopslag. Deze hogere afname wordt binnen het programma Duurzaamheid gedekt; - Daarnaast is voor de programmabegroting 2022 het uitvoeringsplan 2021 gebruikt, waar een incidentele hogere productie afname in zit voor energiecontroles (ca. 15.000 euro). In 2022 wordt dit in mindering gebracht op het uitvoeringsplan 2022, en daarmee wordt de gemeentelijke bijdrage voor dat jaar neerwaarts bijgesteld.
1.2	De kosten voor het ontwikkelingstraject en eventuele extra kosten voor deOmgevingswet zijn niet opgenomen
	In de programmabegroting 2022 van de RUD is nog geen rekening gehouden met de kosten voor het ontwikkelingstraject van de RUD en de eventuele extra kosten bij de invoering van de Omgevingswet.

Financiën

De gemeentelijke bijdrage in de programmabegroting 2022 is gebaseerd op de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) 2021 en het daarbij behoren uitvoeringsplan 2021.
De financiële bijdrage van de gemeente Utrecht is opgehoogd. De gemeentelijke bijdrage voor de RUD bedraagt in 2022 1.707.000 euro. Dat is 60.000 euro hoger dan de bijdrage bij de programmabegroting 2021. Dit wordt veroorzaakt door:

- ca. 35.000 euro aan loon- en prijsstijgingen (wordt via het accres binnen de gemeente Utrecht gecompenseerd);
- ca. 10.000 euro hogere productie afname voor de adviezen voor Warmte en Koudeopslag. Deze hogere afname wordt binnen het programma Duurzaamheid gedekt;
- Daarnaast is voor de programmabegroting 2022 het uitvoeringsplan 2021 gebruikt, waar een incidentele hogere productie afname in zit voor energiecontroles (ca. 15.000 euro). In 2022 wordt dit in mindering gebracht op het uitvoeringsplan 2022, en daarmee wordt de gemeentelijke bijdrage voor dat jaar neerwaarts bijgesteld.

Vervolg

Nadat dit raadsvoorstel in de raadscommissie is besproken wordt contact opgenomen met de RUD om de conceptreactie van de raad alvast mee te delen. Vanwege de korte reactietermijn is dit de beste mogelijkheid om nog binnen de termijn te blijven.

Participatie

n.v.t.

Communicatie
n.v.t.

Niet-Referendabel
Dit raadsvoorstel is niet referendabel omdat het een raadsvoorstel betreft over stukken van een gemeenschappelijke regeling (artikel 3 lid 2 onder i van de verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht).

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Ontwerp programmabegroting RUD Utrecht 2022
- Brief zienswijzemogelijkheid ontwerp programmabegroting RUD Utrecht 2022

Bijlagen informatief
- Jaarstukken RUD Utrecht 2020
- Brief aanbieding jaarstukken RUD Utrecht 2020

Ontwerp Programmabegroting 2022

25 maart 2021

Inhoud

1. Inleiding 2

2. Algemeen 3

2.1. Uitgangspunten van de begroting 2022 3

2.2. Beleidsmatige ontwikkelingen en keuzes van de RUD Utrecht voor het jaar 2022 3

2.3. Financiële positie per 31 december 2022 5

2.4. Staat van baten en lasten over 2022 5

3. Programma's 8

3.1. Indicatoren 8

3.2. Programma Handhaving 10

3.3. Programma Vergunningverlening 10

3.4. Programma Bedrijfsvoering 10

4. Paragrafen 13

4.1. Weerstandsvermogen en risicomanagement 13

4.2. Financiering 18

4.3. Bedrijfsvoering 19

4.4. Onderhoud Kapitaalgoederen 19

4.5. Incidentele baten en lasten 19

5. Bijlagen 20

5.1. Meerjarenperspectief financiële positie 20

5.2. Meerjarenperspectief staat van baten en lasten 21

5.3. Begrotingswijziging 22

5.4. Ontwikkeling variabele bijdrage 23

1. Inleiding

Voor u ligt de Programmabegroting 2022 van de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD Utrecht).

De Programmabegroting 2022 is sluitend, evenals het meerjarenperspectief voor de periode 2021 – 2025. Er zijn echter nog wel twee ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de begroting 2022, die nog niet financieel verwerkt zijn in deze begroting. Dit betreft het traject 'Samen op weg' en een gedeelte van de effecten die de invoering van de Omgevingswet op de RUD Utrecht zal hebben. Bij de invoering van de Omgevingswet moet dan gedacht worden aan nieuwe of veranderde producten en diensten alsmede de verschuiving van bodemtaken. Vooral de verschuiving van bodemtaken brengt voor de RUD Utrecht en haar deelnemers een groot risico met zich mee. Onder de Omgevingswet verschuift het bevoegd gezag van de provincie naar de gemeenten. Over de financiering van deze taken is echter nog geen duidelijkheid gegeven vanuit het Rijk. Hiermee lopen gemeenten momenteel het risico dat zij geen, niet op tijd, of onvoldoende middelen hebben om hun bodemtaken uit te voeren. Mochten de gemeenten hierdoor onvoldoende middelen beschikbaar stellen aan de RUD Utrecht om de bodemtaken uit te voeren dan zal er voor 2022 geen sluitende begroting bestaan.

De definitieve uitkomsten van het traject 'Samen op weg' zijn nog niet volledig bekend en daardoor nog niet financieel door vertaald naar de ontwerp programmabegroting 2022.

Daarnaast is het jaar 2022 het verwachte jaar van de invoering van de Omgevingswet. De RUD Utrecht bereidt zich hierop voor. De komst van de Omgevingswet is een uitdaging voor zowel gemeenten als provincie, maar ook de RUD Utrecht moet voldoende geëquipeerd zijn om onder de nieuwe wetgeving het werk op een goede manier uit te kunnen voeren. De invoering van de Omgevingswet is de uitgelezen kans om de eerste belangrijke stappen te zetten op het gebied van de ontwikkelrichting voortkomend uit 'Kleur bekennen' en het traject 'Samen op weg'. De expertise, kennis en data die bij de RUD Utrecht aanwezig is zal steeds meer worden ingezet om beleid en keuzes van de deelnemers te ondersteunen en faciliteren. De verandering heeft zowel personele effecten (onder meer gewenste competenties en gedrag), maar stelt ook andere eisen aan ondermeer systemen en overige ondersteuning.

De financiële consequenties die de invoering van de Omgevingswet op de deelnemers zal hebben is nog niet volledig inzichtelijk met betrekking tot de verschuiving van bodemtaken (Bevoegd gezag van Provincie naar gemeenten). Voor de provincie is er al wel rekening gehouden met de afname van de bodemtaken. Voor de gemeenten is echter nog geen hogere uren afname ingerekend, omdat het nog niet duidelijk is om hoeveel uren het per gemeente zal gaan. Gemeenten moeten er dus wel rekening mee houden dat zij in 2022 nog bodemtaken zullen gaan afnemen bij de RUD Utrecht. Het Algemeen Bestuur heeft besloten dat de RUD-gemeenten in principe hun bodemtaken (basis en plustaken) die van de provincie overkomen bij de RUD zullen gaan beleggen. Daarnaast heeft de RUD de intentie om op het gebied van bodemtaken meer samen te gaan werken met de OdrU. Op basis van de laatste gesprekken hebben we wel een niet bindende inschatting kunnen maken van hoeveel bodemtaken onze deelnemers zullen gaan afnemen na invoering van de Omgevingswet.

Hiernaast is het ook nog niet volledig duidelijk hoe het (basis)takenpakket er per deelnemer uit zal gaan zien onder de Omgevingswet. Zowel binnen het programma Omgevingswet als het traject 'Samen op weg' is de RUD druk bezig druk bezig om dit in samenwerking met alle deelnemers uit te werken. Gedurende 2021 zal het toekomstig takenpakket onder de Omgevingswet steeds verder uitgekristalliseerd gaan worden. De effecten die dit zal gaan hebben op de variabele en vast bijdrage van onze deelnemers zal duidelijk moeten worden uit toekomstige begrotingswijzigingen.

Bij dit alles blijft de doelstelling dat opdrachtgevers, bedrijven en bewoners optimaal kunnen profiteren van het bundelen van de krachten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. De RUD Utrecht wil een betrouwbare partner zijn die meer kwaliteit levert en eenvoudiger werkt dan met twaalf afzonderlijke afdelingen mogelijk was, en zo een structurele bijdrage blijven leveren aan een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving.

2. Algemeen

2.1. Uitgangspunten van de begroting 2022

In deze programmabegroting zijn in hoofdstuk 2.2 de beleidsmatige ontwikkelingen en keuzes van de RUD Utrecht voor het jaar 2022 opgenomen. Deze waren voorheen opgenomen in een kadernota, maar er is in 2022 eenmalig gekozen geen kadernota op te stellen in verband met de vele onzekerheden die er op dat moment bestonden. Inmiddels is minder onzeker en kan meer worden vertaald naar de begroting. Er zijn een tweetal onderdelen die echter nog teveel onzekerheid kennen om financieel vertaald te worden in deze begroting:
- uitkomsten van het traject 'Samen op weg'
- Verschuiving bodemtaken van provincie naar gemeenten (waarvan een deel aangesloten zijn bij de OdrU.

De belangrijkste financiële uitgangspunten zijn:
- De voor 2022 gehanteerde financieringssystematiek is beperkt veranderd conform de evaluatie outputfinanciering;
- De uren zoals vastgelegd in de op dit moment geldende DVO's (en uitvoeringsplannen 2021) zijn het uitgangspunt voor de verdeling van de vaste bijdrage en de basis voor de opgenomen variabele bijdragen;
- Er is nog geen rekening gehouden met eventuele aanvullende opdrachten, danwel mogelijke wijzigingen in de DVO's voor het jaar 2022;
- Er wordt gebruik gemaakt van een tweetal tarieven, één voor handhaving:€ 61,75 (2021: € 60,00) en één voor vergunningverlening: € 68,00 (2021: € 67,00). Voor het vaststellen van de tarieven is gekeken naar de CAO-stijging die in de Septembercirculaire provinciefonds 2020 door de Rijksoverheid voor 2022 is vastgesteld (+1,5%). Verder is de som van de individuele stijgingen in relatieve salarispositie van de medewerkers hierin meegenomen (+0.6%). Gemiddeld stijgen de tarieven met 2,1%.
  Voor aanvullende opdrachten wordt op basis van de kosten (inhuur of eigen medewerkers) een voorstel gedaan aan de opdrachtgever. Dit uurtarief is minimaal € 68,00, maar kan (aanzienlijk) hoger zijn indien specialistische kennis moet worden ingehuurd;
- Op moment van opstellen van de begroting is de Provincie Utrecht nog in gesprek met de RUD over de Spoedlocaties. De Spoedlocaties zullen in ieder geval weer middels een aanvullende opdracht ingerekend worden in plaats van in het uitvoeringsplan.
- Er is geen rekening gehouden met de uitkomsten van het traject 'Samen op weg';
- Er is nog geen rekening gehouden met de wijzigingen aan producten en diensten die voort zullen vloeien uit de overgang naar de Omgevingswet;
- Er is nog geen rekening gehouden met de toename van bodemtaken bij gemeenten als gevolg van de invoering van de Omgevingswet.
- Er is nog geen rekening gehouden met hoe het pakket van basistaken zal gaan veranderen onder de Omgevingswet en welke effecten dat zal hebben op de afname en bijdrage van deelnemers.

Wijziging van de DVO alsmede ontwikkelingen met betrekking tot de hier boven genoemde onzekerheden zullen zowel een effect gaan hebben op de variabele als vaste bijdrage van onze deelnemers. Deelnemers zijn ook afhankelijk, met betrekking tot de hoogte van hun vast bijdrage, van de keuzes die andere deelnemers maken.

2.2. Beleidsmatige ontwikkelingen en keuzes van de RUD Utrecht voor het jaar 2022

Omgevingswet en Samen op weg

2022 wordt een uitdagend jaar voor de RUD Utrecht. Als alles volgens planning verloopt, treedt op 1 januari 2022 de Omgevingswet in werking. Dit betekent niet alleen dat wij moeten kunnen werken met de juridische uitgangspunten van de wet. Wij moeten ook kunnen werken naar de bedoeling van de wet. Dit vraagt een integrale manier van werken waarbij wij samen met onze deelnemers en ketenpartners sneller besluiten. Deze andere manier van werken werkt niet alleen door in onze vergunningverleningstaken. Ook voor toezicht en handhaving heeft dit impact. Daarnaast verandert ook de advisering. De nadruk komt nog meer te liggen op integraal, gebiedsgericht, 'aan de voorkant' adviseren, waarbij wij onze specialistische kennis, onze data, informatie en onze gebiedskennis combineren om te komen tot integrale adviezen over nieuwe initiatieven of bijvoorbeeld de ruimtelijke inpassing van nieuwe thema's zoals de energietransitie.

Naast de komst van de Omgevingswet loopt het programma Samen op weg. Dit programma is ingegeven vanuit de wens om de kwaliteit en de effectiviteit van de RUD als uitvoeringsorganisatie voor de toekomst te borgen, waarbij de RUD Utrecht toegroeit naar een technisch adviserende uitvoeringsdienst. Dit is een groeitraject waar zowel de RUD als haar deelnemers een bijdrage aan moeten leveren. Voor de RUD Utrecht ligt de nadruk enerzijds op het ontwikkelen en in de organisatie inbedden van zogenaamde 'rode' competenties zoals procesvaardigheid, bestuurlijke sensitiviteit, een ondernemende- en oplossingsgerichte houding of juist een innovatieve of creatieve aanpak. Dit naast de zogenaamde ' blauwe' competenties die al binnen onze organisatie goed ontwikkeld zijn. Anderzijds komt de nadruk te liggen op technische advisering over milieuthema's zoals geluid, trillingen, lucht, etc. Beide trajecten leggen de nadruk op een RUD die zich meer in de breedte ontwikkeld.

En daarmee in staat is kwalitatief goede producten te leveren en zo ook in de toekomst in belangrijke mate bij te kunnen dragen aan een veilige en gezonde leefomgeving voor onze deelnemers.

Ruimte om te leren
Onze inzet in 2022 is dan ook hier op gericht. We gaan samen met onze deelnemers werken aan een RUD die nog beter in staat is om bij te dragen aan een veilige en gezonde leefomgeving. Dit doen we als onderdeel van het programma Samen op weg en bij de uitvoering van de Omgevingswet. Voor de Omgevingswet geldt daarbij dat waar 2021 het jaar is van de voorbereiding is, 2022 het jaar is van het in praktijk brengen van de andere manier van werken. We stappen daarmee over van oefenen met praktijkcasussen naar in de praktijk de nieuwe manier van werken toepassen. Dit zal niet meteen vlekkeloos gaan. Er is ruimte nodig bij ons en bij onze deelnemers om te leren en misschien ook wel ruimte om fouten te kunnen maken.

Specifieke aandachtspunten
We zien een aantal specifieke punten onder de Omgevingswet die aandacht vragen en waar we in 2022 op in zetten:

- *Vroegtijdig betrokken worden*
  Om de kortere termijnen van acht weken in plaats van 26 weken te kunnen halen wordt het nog belangrijker dat de RUD vroegtijdig worden uitgenodigd voor intake- en/of omgevingstafels. Hier blijven we ons ook in 2022 hard maken.

- *Het gebruik van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) gekoppeld aan het zaaksysteem.*
  Het DSO is het loket waar informatie over de leefomgeving kan worden ingezien, vergunning kunnen worden aangevraagd en digitaal samengewerkt kan worden met ketenpartners. Om dit loket te kunnen laten werken is er een centrale structuur opgezet waaraan de lokale systemen van lokale overheden gekoppeld moeten worden. Voor de RUD betekent dat ons zaaksysteem gekoppeld moet worden met de centrale structuur zodat vergunningaanvragen worden ontvangen en samengewerkt kan worden met ketenpartners bij een vergunningaanvraag. Het zaaksysteem gaat een belangrijke rol spelen in het kunnen werken met de Omgevingswet. In 2021 wordt hiervoor een nieuw zaaksysteem aanbesteed, waarna dit wordt ingeregeld zodat we in 2022 daadwerkelijk klaar zijn om het DSO te gebruiken.

- *Afstemming en samenwerking bij vergunningverlening en handhaving*
  De Omgevingswet vraagt integrale vergunningen en integraal toezicht en handhaving. Onder de Omgevingswet worden vaker vergunningen verleend waarbij samen met andere bevoegde gezagen en adviseurs betrokken zijn. Hiervoor is meer afstemming nodig met ketenpartners. Dit geldt ook voor toezicht en handhaving omdat ketenpartners mogelijk ook tegelijkertijd bevoegd zijn voor een deel van het toezicht en de handhaving. Samen met onze deelnemers zullen we hier in 2022 invulling aan geven.

- Verschuiving in basistaken
  Er vinden een aantal verschuivingen plaats in het basistakenpakket, waaronder opname van veehouderijen, garagebedrijven en alle gesloten bodemsystemen in het basistakenpakket. Voor een aantal deelnemers voeren wij deze taken al uit en voor een deel van de deelnemers nog niet. Deze taken worden in principe toegevoegd aan het uitvoeringspakket van de RUD.

- *Verschuivingen bodem*
  Door de verschuiving van het bevoegd gezag on de Omgevingswet voor de bodemtaken zal een groot deel van de taken die wij uitvoeren voor de provincie straks uitgevoerd gaan worden door de gemeenten. Het Algemeen Bestuur heeft besloten dat de RUD-gemeenten in principe hun bodemtaken die van de provincie overkomen bij de RUD zal gaan beleggen. Daarnaast heeft de RUD de intentie om op het gebied van bodemtaken meer samen te gaan werken met de OdrU.

Kortom, in 2022 komen er een aantal uitdagingen op ons af die veel van onze organisatie, onze medewerkers en de samenwerking met deelnemers gaat vragen. Door hier aandacht voor te hebben en de ruimte te bieden om te leren, worden de randvoorwaarden geschapen om grote stappen te zetten op weg naar een technisch adviserende uitvoeringsdienst. De RUD zich zo goed mogelijk voor op de komst van de Omgevingswet. Tegelijkertijd weten we dat 2022 een echt overgangsjaar wordt omdat we enerzijds leren werken met de Omgevingswet. Anderzijds zorgt het overgangsrecht ervoor dat in 2022 een aanzienlijk deel van het werk wordt uitgevoerd op basis van het huidige recht waardoor de overgang geleidelijk zal worden doorgevoerd.

Samenwerking met de OdrU

In de provincie Utrecht zijn een tweetal omgevingsdiensten actief te weten de OdrU en de RUD Utrecht. De laatste jaren is er vanuit de werkvloer van beide diensten samenwerking op inhoud ontstaan. De laatste maanden is er ook op directie en bestuursniveau de wens uitgesproken om deze samenwerking meer te formaliseren. Op dit moment wordt er gezamenlijk aan een bestuursovereenkomst gewerkt. Deze bestuursovereenkomst zal de basis vormen voor eventuele verdere formele afspraken. Voor de komende periode is de wens uitgesproken de samenwerking te intensiveren. Vanuit het maatschappelijk belang is het wenselijk dat er in de regio Utrecht gezamenlijk wordt opgetrokken om zo burgers en bedrijven op een zelfde manier te benaderen en een level playing field te creëren. Daarnaast is het voor de efficiëntie van beide diensten wenselijk daar waar mogelijk de samenwerking te zoeken zowel op inhoud als op bedrijfsvoering.

2.3. Financiële positie per 31 december 2022

In deze paragraaf is de geprognosticeerde financiële positie per 31 december 2022 opgenomen inclusief bijbehorende toelichtingen. Voor het meerjarenperspectief van de financiële positie voor 2021 – 2025 wordt verwezen naar bijlage 4.1. *Meerjarenperspectief financiële positie.*

Financiële positie per 31 december 2022

ACTIVA	31 december 2022		PASSIVA	31 december 2022	
Vaste activa			**Vaste passiva**		
- Investeringen met een economisch nut	€ 482.000		- Algemene reserve	€ 748.000	
Materiële vaste activa		*€ 482.000*	- Bestemmingsreserves	€ 144.000	
			- Gerealiseerd resultaat	€ 9.000	
			Eigen vermogen		*€ 901.000*
Totaal vaste activa		**€ 482.000**	**Totaal vaste passiva**		**€ 901.000**
Vlottende activa			**Vlottende passiva**		
- Vorderingen op openbare lichamen	€ 673.000		- Overige schulden	€ 274.000	
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	€ 1.004.000		*Netto vlottende schulden met een rente*		*€ 274.000*
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar		*€ 1.677.000*	*typische looptijd korter dan één jaar*		
			- Vooruit ontvangen van deelnemers/te		
- Nog te ontvangen bedragen	€ 73.000		verrekenen met deelnemers	€ 704.000	
- Vooruitbetaalde bedragen	€ 132.000		- Nog te betalen bedragen	€ 720.000	
Overlopende activa		*€ 205.000*	*Overlopende passiva*		*€ 1.439.000*
- Banksaldi	€ 250.000				
Liquide middelen		*€ 250.000*			
Totaal vlottende activa		**€ 2.132.000**	**Totaal vlottende passiva**		**€ 1.713.000**
Totaal generaal		**€ 2.614.000**	**Totaal generaal**		**€ 2.614.000**

De financiële positie per 31 december 2022

In de financiële positie per 31 december 2022 zijn geen uitgangspunten verwerkt buiten de reguliere activiteiten van de RUD Utrecht. Onderhanden zaken ontstaan in verband met het afrekenen onder outputfinanciering. In de financiële positie zijn deze niet weergegeven, omdat er zowel een schuldpositie als voorschotten van éénzelfde omvang bestaan.

2.4. Staat van baten en lasten over 2022

In deze paragraaf is de geprognosticeerde staat van baten en lasten over 2022 opgenomen inclusief bijbehorende toelichtingen. Voor het meerjarenperspectief van de staat van baten en lasten voor 2021 – 2025 wordt verwezen naar bijlage 4.2. *Meerjarenperspectief staat van baten en lasten.*

Programma	Baten	Lasten	Saldo
1 Handhaving	**€ 5.600.000**	**€ 5.640.000**	**€ -40.000**
Directe variabele kosten	€ 4.535.000	€ 4.574.000	€ -39.000
Directe vaste kosten	€ 1.065.000	€ 1.066.000	€ -1.000
2 Vergunningverlening	**€ 5.858.000**	**€ 5.809.000**	**€ 49.000**
Directe variabele kosten	€ 4.761.000	€ 4.712.000	€ 49.000
Directe vaste kosten	€ 1.097.000	€ 1.097.000	€ -
3 Bedrijfsvoering	**€ 3.619.000**	**€ 3.619.000**	€ -
Totaal programma's	**€ 15.077.000**	**€ 15.068.000**	**€ 9.000**
Stelpost loon- en prijscompensatie	€ 100.000	€ 100.000	€ -
Onvoorzien	€ 225.000	€ 225.000	€ -
Totaal saldo van baten en lasten	**€ 15.402.000**	**€ 15.393.000**	**€ 9.000**
Toevoegingen en onttrekking aan reserves:			
-	€ -	€ -	€ -
Gerealiseerd resultaat	**€ 15.402.000**	**€ 15.393.000**	**€ 9.000**

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2022
Ten opzichte van de begroting 2022 uit het meerjarig financieel perspectief in de tweede Bestuursrapportage van 2020 hebben we de begroting aangepast op basis van de nieuwste uitvoeringsplannen, aangezien dit een realistischere inschatting is voor het jaar 2022. De afname binnen de DVO-afspraken is verhoogd. Als gevolg hiervan zijn de variabele bijdragen van deze deelnemers en de daarmee samenhangende salariskosten binnen de programma's Handhaving en Vergunningverlening aangepast. Bij de berekening van de vaste en variabele bijdrage is gebruik gemaakt van de verwachte uren afname uit de DVO's 2018-2021, dan wel de DVO's voor die deelnemers waar de DVO's opnieuw zijn vastgesteld.

In totaal is de variabele bijdrage met € 636.000 verhoogd ten opzichte van de begroting van 2021. Ten opzichte van de tweede Bestuursrapportage 2020 is de variabele bijdrage voor 2022 met € 534.000 verhoogd.

In bijlage 4.4 is een analyse opgenomen van de ontwikkeling van de variabele bijdrage van de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021.

De 'Stelpost loon- en prijs compensatie' betreft de prijscompensatie. De looncompensatie is al doorgerekend in de programma's. Hiermee sluiten wij beter aan bij de werkelijke kosten per programma.

De post Onvoorzien is gelijk gebleven aan vorig jaar. Wij hebben geconstateerd dat deze post mede vanwege het vroege moment van begroten ook ieder jaar vrijwel volledig is ingezet. De omvang van de RUD Utrecht neemt structureel toe, bij een grotere omvang horen ook grotere onzekerheden dus een grotere post Onvoorzien. Voorheen was het streven 2% van de totale kosten aan te houden, met deze verhoging komt de post Onvoorzien uit op 1,5% van de totale kosten en ligt daarmee nog ruim onder de 2% grens.

De begrotingswijziging ten opzichte van het meerjarig perspectief zoals gepresenteerd in de tweede Bestuursrapportage 2020 is opgenomen in bijlage 4.3. *Begrotingswijziging.*

De bijdrage per opdrachtgever voor 2022 wordt in de volgende tabel gepresenteerd:

Opdrachtgever:	Variabele bijdrage 2022:	Vaste bijdrage 2022:	Totale bijdrage 2022:	Percentage Eigenaarschap:
Amersfoort	1.114.000	733.000	1.847.000	12,0%
Baarn	278.000	183.000	461.000	3,0%
Bunschoten	305.000	202.000	507.000	3,3%
Eemnes	118.000	78.000	196.000	1,3%
Houten	155.000	104.000	259.000	1,7%
Leusden	236.000	156.000	392.000	2,6%
Lopik	287.000	190.000	477.000	3,1%
Nieuwegein	202.000	135.000	337.000	2,2%
Provincie	3.832.000	2.513.000	6.345.000	41,2%
Soest	391.000	259.000	650.000	4,2%
Utrecht	1.030.000	677.000	1.707.000	11,1%
Woudenberg	240.000	158.000	398.000	2,6%
Bodemtaken na inwerking treding Omgevingswet*	1.108.000	718.000	1.826.000	11,8%
Totaal	**9.296.000**	**6.106.000**	**15.402.000**	**100%**

* Overgang van bevoegd gezag van Provincie naar gemeentes. Nog onduidelijk is hoeveel van de bodemtaken naar de gemeentes zullen vloeien; deze worden daarom weergegeven als nog te verdelen taken.

In bovenstaande tabel zijn de bodemtaken zoals deze bij de invoering van de Omgevingswet verschoven moeten worden naar de gemeenten (aangezien deze onder de Omgevingswet bevoegd gezag worden) apart weergegeven.
De totale lasten van deze taak behelst € 1.826.000. Dit betreft de loonkosten (variabele bijdrage), alsmede de huisvesting, ondersteuning, systemen enz. (vaste bijdrage). Voor deze totale positie moet dekking gevonden worden vanuit de gemeenten, anders leidt dit tot structurele verliezen (en mogelijk een reorganisatie). Zoals bekend zijn een deel van de gemeenten echter geen deelnemer in de RUD Utrecht, maar in de OdrU.

Op dit moment vindt met alle deelnemers van de RUD Utrecht gesprekken plaats om invulling te geven aan deze taak, waarmee een deel van deze lasten kunnen worden gedekt, maar daarmee ook leiden tot een verhoging van de bijdrage van de betreffende deelnemer. Op basis van deze gesprekken hebben we de laatste inschatting van hoeveel bodemtaken we verwachten dat onze deelnemers zullen gaan afnemen in 2022 opgenomen in de tabel hier onder. De huidige inschatting is dat de provincie in 2022 nog redelijk veel bodemtaken zal afnemen om de transitie soepel te laten verlopen. De verwachting is echter dat de hoeveelheid uren die de provincie afneemt na 2022 stevig verder zal gaan dalen. We moeten bij de inschatting opmerken dat de er niet alleen op totaalniveau maar ook in de onderverdeling tussen handhaving en vergunningverlening frictie kan ontstaan aangezien dit voor onze organisatie echt twee aparte specialismes zijn.

Opdrachtgever	Uren bodem vanaf 1 januari 2022*	Uren bodem UVP 2021	Verschil 2021 / 2022	Variabele bijdrage ter dekking van de bodemtaken 2022
Gemeente Amersfoort	3.641	4.030	-389	-€ 25.285
Gemeente Baarn	980	449	531	€ 34.515
Gemeente Bunschoten	715	514	201	€ 13.065
Gemeente Eemnes	481	206	275	€ 17.875
Gemeente Houten	950	426	524	€ 34.060
Gemeente Leusden	750	325	425	€ 27.625
Gemeente Lopik	1.047	939	108	€ 7.020
Gemeente Nieuwegein	678	420	258	€ 16.770
Gemeente Soest	1.237	384	853	€ 55.445
Gemeente Utrecht	4.000	3.778	222	€ 14.430
Gemeente Woudenberg	967	721	246	€ 15.990
Provincie Utrecht	15.408	**	15.408	€ 1.126.970
Odru Gemeenten				
	30.854	**12.192**	**18.662**	**€ 1.338.480**

* Op basis van de huidige orienterende gesprekken. Er zijn nog geen DVO afspraken vastgelegd over deze uren.

** Vanuit DVO van de provincie zijn er geen uren meer voor bodem beschikbaar in 2021 (oude ingangsdatum Omgevingswet). Door het verschuiven van de Omgevingswet nemen ze echter nog wel 17338 uur af.

De vaste bijdrage bijbehorende bij de bodemtaken (€ 718.000) zal op basis van de definitieve DVO's en uitvoeringsplannen worden onderverdeeld.

Voor de gemeenten die deelnemer zijn in de OdrU zijn op dit moment twee opties in beeld. De meest wenselijke is dat middels een samenwerkingsarrangement (deze optie wordt op dit moment onderzocht) de taken gezamenlijk worden uitgevoerd, waardoor er één sterk centraal bodemloket in stand blijft. De kosten hiervan worden dan door alle gemeenten in de Provincie gedekt. De tweede optie is dat middels overgang van onderneming een deel van de bodemmedewerkers overgaan naar de OdrU. Hiermee worden de lasten aan de RUD Utrecht kant verlaagd, maar creëer je ook versnippering van kennis en komen mogelijk op onderdelen de kwaliteitscriteria in gevaar.

3. Programma's

De RUD Utrecht levert een bijdrage aan een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving door de uitvoering van VTH-taken en advisering op het gebied van milieu. Het is onze ambitie om door te groeien naar een omgevingsdienst die eenvoud, kwaliteit en betrouwbaarheid als uitgangspunten hanteert en die haar opdrachtgevers centraal stelt. Voor ons betekent dit in de eerste plaats dat wij het maximale halen uit de door onze opdrachtgevers beschikbaar gestelde middelen. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de programma's die de kaders vormen waarin de RUD Utrecht die bijdrage levert.

3.1. Indicatoren

In deze paragraaf kijken we voor de RUD- indicatoren vooruit naar onze prestaties voor het jaar 2022. We hebben de aantallen en de aard van de indicatoren slechts een beperkte update gegeven ten opzichte van 2021. Gedurende 2021 zal blijken of de indicatoren onze eigenaren een goed beeld geven over de prestaties van de RUD Utrecht. De volgende stap zal zijn om de indicatoren aan te laten sluiten bij de afspraken die onze eigenaren momenteel aan het maken zijn in het kader van het traject 'Samen op weg'.

De belangrijkste onderdelen van de RUD Utrecht meten we op een structurele wijze via Key Performance Indicators (KPI's). We hebben in samenwerking met een aantal van onze eigenaren voor verschillende onderdelen van de RUD Utrecht KPI's vastgesteld. Hieronder zijn de KPI's voor de RUD Utrecht weergegeven:

Interne processen en kwaliteit werk

Wat	Indicator
Handhavingsbeschikkingen en vergunningen voldoen aan inhoudelijke en juridische kwaliteit	Sturing op: We streven ernaar om bij handhavingsbeschikkingen geen inhoudelijke en/of juridische gebreken te hebben. Meting van: Dit blijkt uit het feit dat bij bezwaar- en beroepsprocedures in tenminste 80 procent van de gevallen geen inhoudelijke en/of juridische gebreken aan de beschikking worden geconstateerd.
Voldoen aan kwaliteitscriteria 2.2	Sturing op: Het professionaliseren van onze toezichthouders zorgt naast een kwaliteitsverbetering ook voor een hogere betrouwbaarheid. Meting van: Voor alle activiteiten voldoen we voor 100% aan de kwaliteitscriteria 2.2

Afnemers

Wat	Indicator
Beoordeling door opdrachtgevers	Sturing op: We streven naar tevreden opdrachtgevers. Meting van: De individuele opdrachtgever geeft de RUD Utrecht minimaal het gemiddelde rapportcijfer 6 op de gescoorde onderdelen: de rapportages, kwaliteit en resultaten productie en de communicatie.
Beoordeling door inwoners en ondernemers	Sturing op: We streven naar tevreden ondernemers en inwoners bij de uitvoering van ons werk. Meting van: Minimaal 70% van de inwoners en ondernemers geven bij reactie op het klantentevredenheidsonderzoek (KTO) aan tevreden (een ruim voldoende) te zijn over de dienstverlening van de RUD Utrecht.

Financieel en HRM

Wat	Indicator
Uitvoeren jaarprogramma's 2022 van de partners conform de DVO's	Sturing op: Het realiseren van de DVO's Meting van: De DVO's worden binnen de range van 90% - 110% gerealiseerd in geld.
Ziekteverzuim	Sturing op: Een gezonde organisatie met gezonde medewerkers. Meting van: Het ziekte percentage ligt niet hoger dan 5%.

Verdere financiële KPI's over onder andere liquiditeit en het weerstandsvermogen zijn verwerkt in hoofdstuk 3 *Paragrafen.*

3.2. Programma Handhaving

Het programma Handhaving wordt ingezet om adequaat toezicht te houden bij bedrijven, op locaties, op bodem, in de afvalstofketen en in het vrije veld. De verwachting is dat de Omgevingswet op 1 januari 2022 in werking treedt. In 2022 vindt handhaving daarom plaats op grond van de Omgevingswet, de provinciale omgevingsverordening en de gemeentelijke omgevingsplannen.

Waar nodig wordt, afhankelijk van het verleende mandaat, een sanctie opgelegd of voorbereid. Met de milieuklachtentelefoon wordt 24-uurs bereikbaarheid voor klachten en calamiteiten gerealiseerd. De werkprocessen worden uitgevoerd conform de kwaliteitseisen van de partners en het Dossier Afspraken en Protocollen (DAP). Naast toezicht en handhaving adviseren wij individuele opdrachtgevers, afhankelijk van de gemaakte afspraken, op het gebied van specialistische milieuonderwerpen, informatie gestuurde handhaving, uitvoeringsbeleid, Omgevingswet en nieuwe ontwikkelingen.

Wat mag het kosten?
Op basis van de ontwerp Programmabegroting 2022 is het budget voor het programma Handhaving als volgt:

Programma	Baten	Lasten	Saldo
Handhaving	**€ 5.600.000**	**€ 5.640.000**	**€ - 40.000**

3.3. Programma Vergunningverlening

Het programma Vergunningverlening wordt ingezet om adequate vergunningverlening en afhandeling van meldingen voor activiteiten bij bedrijven en op locaties uit te voeren. Het gaat daarbij met name om vergunning op grond van de Omgevingswet, de provinciale omgevingsverordeningen en de gemeentelijke omgevingsplannen. Hierbij is uitgegaan van de verwachting dat de Omgevingswet op 1 januari 2022 in werking treedt.

Bij de vergunningverlening worden de beleidsregels van het bevoegde gezag gevolgd. Afhankelijk van het verleende mandaat stellen wij hiervoor adviezen op of geven we de beschikkingen af (binnen het mandaat). Vergunningaanvragen moeten binnen wettelijke termijnen worden afgehandeld en meldingen moeten beoordeeld worden op juistheid en volledigheid. De werkprocessen worden uitgevoerd conform de kwaliteitseisen van de partners en het Dossier Afspraken en Protocollen (DAP), onderdeel van de dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) met de deelnemende partijen. Naast vergunningverlening adviseren wij individuele opdrachtgevers, afhankelijk van de gemaakte afspraken, op het gebied van de Omgevingswet, externe veiligheid, milieuzaken in omgevingsplannen, specialistische milieuonderwerpen, bodem, uitvoeringsbeleid en nieuwe ontwikkelingen.

Wat mag het kosten?
Op basis van de ontwerp Programmabegroting 2022 is het budget voor het programma Vergunningverlening als volgt:

Programma	Baten	Lasten	Saldo
Vergunningverlening	**€ 5.858.000**	**€ 5.809.000**	**€ 49.000**

3.4. Programma Bedrijfsvoering

Organisatie
Onze formatie bestaat uit circa 135 fte, waarvan circa 109 fte in het primair proces werkt. Binnen het primair proces is functiescheiding toegepast tussen vergunningverlening en handhaving. De primaire medewerkers voeren binnen clusters de taken uit. Clusteroverstijgende werkzaamheden, worden via een matrixorganisatie opgepakt. Het team bedrijfsvoering levert ondersteuning op het vlak van personeel, informatie, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting/facilitaire zaken. Binnen de afdeling bedrijfsvoering is tevens het onderdeel innovatie belegd. Dit betreft met name de digitale innovatie die voor de ontwikkeling en implementatie nauw samenwerkt met de primaire clusters

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?
Voor de primaire teams is 2022 het jaar waarin voor het eerst onder de Omgevingswet de werkzaamheden uit moeten worden gevoerd. Voor de ondersteunende diensten ondergebracht in bedrijfsvoering geldt dat voor een aantal onderdelen (bijvoorbeeld ICT) in zekere zin ook. Deze onderdelen zijn sinds 2020 bezig met de voorbereiding zodat de primaire teams de juiste tools en ondersteuning krijgen om ook in 2022 met de Omgevingswet de werkzaamheden efficiënt en effectief uit te voeren.

Hieronder is per onderdeel van bedrijfsvoering een (korte) toelichting opgenomen van de belangrijkste onderwerpen die in 2022 op het programma staan. Daarnaast voeren deze afdelingen de reguliere werkzaamheden natuurlijk ook gewoon uit.

ICT
Binnen het ICT-domein onderkennen we de volgende onderwerpen.

Kantoorautomatisering, data en infrastructuur
De kantoorautomatisering wordt sinds de oprichting van de RUD Utrecht bij één van onze deelnemers afgenomen. In 2021 wordt deze samenwerking gezamenlijk geëvalueerd. Gedurende 2020 zijn de systemen bij de RUD Utrecht een aandachtspunt geweest, waarbij zowel de RUD Utrecht als de leverancier (één van onze deelnemers) ontevreden waren over de performance, de betrouwbaarheid en de beschikbaarheid. In de laatste maanden van 2020 is hard gewerkt om dit te verbeteren. In 2021 zal er een evaluatie plaatsvinden die antwoord moet geven op een tweetal vragen. Enerzijds of de leverancier in staat is structureel op een hoog niveau betrouwbaarheid en beschikbaarheid te garanderen en ten tweede of het voor de deelnemer naar de toekomst toe nog wel wenselijk is om deze ondersteuning (die niet zijn core business is) te blijven aanbieden tegen een acceptabele prijs.

Op basis van deze uitkomsten zal of in 2021 een nieuwe afspraak en nieuwe SLA worden afgesloten worden voor de komende jaren of een (Europees) aanbestedingstraject worden gestart voor overgang naar een nieuwe leverancier.

Ondanks voorstaande zal er vanaf 2022 mede voortkomend uit de 'nieuwe' manier van werken een hybride werkconcept worden ingevoerd. Hierbij zal er meer verscheidenheid aan devices ontstaan als gevolg van deze nieuwe manier van werken en zal ook remote desktop (RDS) verder worden doorontwikkeld en ingezet om zo beter aan te sluiten bij de wijze waarop medewerkers hun werk uitvoeren.

GIS (kaarten)
GIS kaarten worden structureel ingezet door medewerkers bij de uitvoering van hun werk. In 2022 gaan we natuurlijk wel verder met de doorontwikkeling van data via kaartlagen (GIS). Bij de doorontwikkeling en implementatie van GIS-functionaliteiten (ontsluiten van data via kaartlagen) zal expliciet aandacht worden besteed aan ontsluiting ten behoeve van ketenpartners. Doelstelling is dat de kaartlagen de basis vormen van het werk en dat op deze wijze kan worden ontsloten en samengewerkt met zowel collega's als ketenpartners. Voor 2022 verwachten wij deze kaarten ook expliciet aan te bieden aan deelnemers om hiermee ondersteunend te zijn bij beleidsbeslissingen.

DSO
In 2021 is de aansluiting met het DSO gerealiseerd. Een belangrijk aspect bij iedere ontwikkeling van de IT-omgeving is dat aansluiting gerealiseerd wordt bij de uitgangspunten van het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO). Dit impliceert dat data toegankelijk worden voor derden door het ontsluiten van deze data via een digitaal loket. Een willekeurige persoon/organisatie kan dan een verzoek om informatie indienen via één loket/centrale ingang en de RUD Utrecht dient zijn digitalisering dusdanig in te richten dat deze personen/organisaties geautomatiseerd en beveiligd via dat loket de beschikking krijgen over de data. GIS gaat hierbij een belangrijke rol spelen. Bij alle ontwikkelingen die wij doen stellen wij vast dat de mogelijkheden tot ontsluiting en aansluiting bij de uitgangspunten van het DSO geborgd blijven. In 2022 zal met de doorontwikkeling van het DSO ook blijvende aandacht vanuit ICT worden gevraagd om hier op de juiste momenten aanpassingen aan te verrichten.

Centraal Document Management Systeem (DMS)
Binnen de RUD Utrecht bestond vanuit de oprichting een versnipperde opslag van data en informatie. Deze versnippering is waar mogelijk en gewenst teruggedrongen. De laatste stappen hierin worden gezet gedurende 2020. Wij hebben reeds geconstateerd dat het volledig oplossen van deze versnippering (en in sommige gevallen vervuiling) van informatie niet kan worden opgelost. Voor eind 2020 is de doelstelling dat daar waar dit nodig is voor wet- en regelgeving of voor efficiënt kunnen werken de versnippering is opgelost en de (data)kwaliteit is geborgd. Om data vindbaar te maken en eenvoudiger te kunnen ontsluiten (voor medewerkers, ketenpartners, derden) zullen data centraal worden opgeslagen. Hiertoe wordt de functionaliteit van het DMS (DECOS) verder ingericht en benut. Vanaf 2021 zullen de processen en procedures zodanig zijn ingericht en werken dat verdere vervuiling wordt voorkomen. Door ondermeer de overgang van bevoegd gezag rondom bodem en de wens van deelnemers om aanvullende werkzaamheden bij ons te beleggen is data-overdracht een jaarlijks terugkerend thema. Middels een vast meta-dataschema en specifieke afspraken zorgen wij ervoor dat er geen nieuwe vervuiling optreed. Data kan alleen overgedragen worden nadat het is 'opgeschoond'.

Informatiebeveiliging (Baseline Informatiebeveiliging Overheid)
Implementatie van de maatregelen naar aanleiding van de BIO en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) zijn waar noodzakelijk reeds doorgevoerd in 2018. Door de komst van de BIO per 1 januari 2019, zijn de vervolgstappen op dit gebied gezet op basis van de nieuwe richtlijnen. Door de ontwikkelingen op allerlei gebieden (DSO, GIS en kantoorautomatisering), wordt in nauwe samenhang met de diverse leveranciers en ICT Houten (de organisatie die de kantoorautomatisering levert) bij alle ontwikkelingen, vastgesteld hoe de informatiebeveiliging op een goede wijze gewaarborgd kan worden. De afgelopen jaren hebben uitgewezen dat dit ieder jaar belangrijker, maar ook lastiger wordt.

Applicatielandschap
De Omgevingswet brengt andere wensen en eisen rondom de wijze van werken met zich mee. Dit vertaalt zich ook in andere wensen met betrekking tot ons primaire VTH-systeem. In het jaar 2021 vindt een Europese Aanbesteding plaats voor een nieuw VTH-systeem.
Het VTH-systeem kan intern worden aangewezen als het 'belangrijkste' systeem waarmee al onze toezichthouders, handhavers en vergunningverleners werken. Deze overgang die voor het grootste gedeelte zijn beslag moet krijgen in 2021 zal begin 2022 wanneer, er echt in het nieuwe systeem volgens de nieuwe processen moet worden gewerkt, veel van onze ICT afdeling alsook onze mensen vragen.

<u>HRM</u>
De RUD Utrecht wil een aantrekkelijke werkgever zijn, waar een ieder zijn talenten en kwaliteiten optimaal kan inzetten. Van haar medewerkers verwacht de RUD Utrecht dat zij hoogwaardige resultaten opleveren, samenwerking stimuleren, veranderbereid (flexibel) en ontwikkelingsgericht zijn. Ze heeft een bedrijfscultuur waar vertrouwen is en waarin het management de medewerkers de ruimte geeft om verantwoordelijkheid te nemen. De strategisch managers sturen op resultaat en faciliteren de medewerkers. Als een medewerker knelpunten ervaart in zijn inzetbaarheid hanteert de RUD Utrecht uitgangspunten die gericht zijn op preventie om zoveel mogelijk weg te blijven van het curatieve traject (Wet verbetering poortwachter).

In het strategisch HRM-plan heeft de RUD Utrecht beschreven hoe ze met HRM de koers van de organisatie kan ondersteunen en kan anticiperen op ontwikkelingen. Dit heeft een duidelijke overlap met de gewenste cultuurverandering die de Omgevingswet vraagt. Naar aanleiding van de strategische personeelsplanning ondersteunt HRM dit proces vanuit vier verschillende thema's namelijk:
- *Duurzame inzetbaarheid*: door bijvoorbeeld het generatiepact en het samenwerkingsprogramma "de jonge RUD-er" houdt de RUD Utrecht medewerkers gezond en gemotiveerd aan het werk;
- *Opleiden en ontwikkelen:* door het werken aan één RUD-cultuur worden binnen de RUD Utrecht kennis en competenties ontwikkeld alsmede de persoonlijke ontwikkeling bevorderd bij medewerkers. Tevens wil de RUD Utrecht per 2021 voldoen aan de kwaliteitscriteria 2.2;
- *Instroom (jonge) medewerkers:* door middel van employer branding, het young professional-programma en ons stagebeleid profileert de RUD Utrecht zich als aantrekkelijke werkgever; en
- *Kennisbehoud en –beheer:* door te anticiperen op de toekomstige (natuurlijke) uitstroom behoudt de RUD Utrecht kennis in huis.

Onder meer via het tweejaarlijkse medewerkerstevredenheidsonderzoek stellen we vast hoe medewerkers de RUD Utrecht als medewerker waarderen. Op basis van de uitkomsten sturen we waar nodig bij. Uitgangspunt hierbij blijft dat de medewerkers verantwoordelijk zijn voor hun eigen loopbaan en daar zelf op sturen. De RUD Utrecht ondersteunt de medewerkers waar nodig hierbij.

<u>Financiën</u>
Na invoering van de Omgevingswet zal de Producten en Diensten Catalogus (PDC) van de RUD Utrecht er anders uit komen te zien. De uitdaging is dan om onze systemen hier zo snel mogelijk op aangepast te krijgen zodat we tijdig de juiste management informatie kunnen verstrekken om keuzes te kunnen maken en te kunnen (bij)sturen. Daarnaast zullen de uitkomsten van de evaluatie outputfinanciering die in 2020 heeft plaatsgevonden in 2022 worden ingevoerd. Uitgangspunten hierbij zijn dat we simplificeren door minder producten en diensten te hebben en door minder met kentallen te gaan werken.

<u>Facilitair</u>
De RUD Utrecht is sinds de oprichting gevestigd op de 10^{e} verdieping van het provinciehuis en maakt gebruik van de faciliteiten aldaar. Gedurende 2019 is daarnaast vanwege de groei van het aantal medewerkers een deel van de 2de verdieping extra gehuurd. In 2021 zal de huisvesting binnen het provinciehuis worden herzien. Wij zullen in samenspraak met de provincie, maar ook met de ODRU kijken naar de wijze waarop wij de huisvesting het meest toekomstbestendig kunnen invullen. Bij het uitwerken hiervan zal ook expliciet aandacht zijn voor het 'nieuwe' werken, waarbij we in de nabije toekomst verwachten dat de wens om hybride te werken en dus ook te vergaderen belangrijker zal worden.

Innovatie en Ontwikkelbudget
Het budget dat in de huidige begroting is opgenomen voor innovatie en ontwikkeling is € 150.000. De RUD zit begin 2021 midden in de uitwerking van het traject 'Samen op weg'. De richting is helder de uitwerking (weg er naartoe) nog niet. Op basis van de uitkomsten van dit traject zal bepaald worden waaraan in 2022 het beschikbare budget zal worden besteed. Daarnaast zal vanuit de uitwerking van het traject ook duidelijk worden welke middelen (in totaal) noodzakelijk zijn. Een deel van de middelen zal echter ook noodzakelijk zijn voor de structurele doorontwikkeling van ondermeer onze GIS-omgeving.

Wat mag het kosten?
Op basis van de ontwerp Programmabegroting 2021 is het budget voor het programma Bedrijfsvoering als volgt:

Programma	Baten	Lasten	Saldo
Bedrijfsvoering	**€ 3.619.000**	**€ 3.619.000**	€ -

De vaste bijdrage is met 5,2% gestegen ten opzichte van de begroting van 2021. Deze stijging is hoger dan in 2021; de vaste bijdrage uit de initiële begroting van 2021 steeg destijds met slechts 1,8% ten opzichte van die van 2020. Hoewel er geen direct verband is tussen stijgende uren in de uitvoeringsplannen (5,6%) en de vaste bijdrage (ter dekking van de vaste kosten en bedrijfsvoering) heeft de stijging wel effect op de te maken kosten. Naast de loonstijging die ruim boven de 2% ligt is 2022 het eerste jaar onder de Omgevingswet en wordt hierdoor ook meer gevraagd van de afdeling bedrijfsvoering (bijvoorbeeld ICT met een nieuw VTH-systeem). De verwachting is dat met deze stijging de afdeling bedrijfsvoering in dit overgangsjaar voldoende ondersteuning kan blijven bieden aan het primaire proces.

4. Paragrafen

Door het BBV wordt een zevental paragrafen voorgeschreven die moeten worden opgenomen in de begroting, tenzij het betreffende onderdeel niet van toepassing is. Bij de RUD Utrecht zijn de volgende onderdelen niet van toepassing:
- Lokale heffingen;
- Verbonden partijen; en
- Grondbeleid.

De overige onderdelen zullen in dit hoofdstuk nader worden toegelicht.

4.1. Weerstandsvermogen en risicomanagement

Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de mate waarin de gemeenschappelijke regeling RUD Utrecht in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Om adequaat en effectief te kunnen reageren op de financiële gevolgen van risico's die zich voordoen, moet de RUD Utrecht een financiële buffer hebben. Hierdoor is de RUD Utrecht in staat risico's zelf financieel op te vangen. Er hoeft dan geen afzonderlijk beroep gedaan te worden op de deelnemers.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die de RUD Utrecht loopt. Het gaat hier over niet kwantificeerbare risico's. Voor kwantificeerbare risico's worden voorzieningen gevormd. In artikel 31 van de gemeenschappelijke regeling RUD Utrecht is bepaald dat de algemene reserve maximaal 5 procent van de jaaromzet bedraagt. Op basis van de begrote financiële positie per 31 december 2022 bedraagt de algemene reserve € 748.000, dit is onder de norm van 5%. Jaarlijkse exploitatieoverschotten worden toegevoegd aan de algemene reserve en verhogen het weerstandsvermogen. Een exploitatietekort wordt opgevangen binnen het weerstandsvermogen, tenzij het weerstandsvermogen hiervoor onvoldoende is. In dat geval dragen de deelnemers hun deel naar rato van de uren uit de DVO (van de betreffende deelnemer) ten opzichte van de totale begrote uren van het betreffende jaar.

Weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit is het totaal van de middelen waarover de RUD Utrecht beschikt om onvoorziene kosten te dekken. Voor de RUD Utrecht is de algemene reserve aan te merken als beschikbare incidentele weerstandscapaciteit. Deze dient als buffer tegen onvoorziene risico's. Op basis van de begrote financiële positie per 31 december 2022 bedraagt de algemene reserve € 748.000.

Daarnaast bestaat de weerstandscapaciteit uit de post Onvoorzien. In de begroting is rekening gehouden met een structurele post Onvoorzien ter hoogte van € 225.000 (circa 1,5 procent van de totaal begrote lasten).

De totale weerstandscapaciteit bedraagt naar verwachting € 973.000 (= € 748.000 + € 225.000).

Risicomanagement
Risicomanagement is het effectief omgaan met de kansen en bedreigingen die de realisatie van de organisatiedoelstellingen kunnen beïnvloeden. Hiervoor is het van belang dat er een continu proces wordt ingericht van identificeren, prioriteren en beheersen.

Hierdoor kunnen goed onderbouwde keuzes gemaakt worden met betrekking tot:
- Welke risico's kunnen gedragen worden?
- Welke beheersmaatregelen kunnen getroffen worden?
- Welke middelen moeten, ter afdekking van risico's, gereserveerd worden?

Door de koppeling van het risicomanagement aan de planning & control-cyclus van de RUD Utrecht zal drie keer per jaar over risico's worden gerapporteerd. Dat is bij de programmabegroting, de bestuurlijke voortgangsrapportage (alleen significante afwijkingen) en de jaarrekening.

Algemene risico's
Het risicoprofiel van de RUD Utrecht bestaat uit bedrijfsspecifieke risico's en meer algemene risico's. Bij deze laatste kan onder meer gedacht worden aan macro-economische ontwikkelingen en loon- en prijsontwikkelingen. Ook zijn er natuurlijk onzekerheden over (toekomstig) rijksbeleid en ontwikkelingen in wet- en regelgeving. Al deze ontwikkelingen kunnen risico's en onzekerheden met zich meebrengen, deze zijn echter nagenoeg niet beïnvloedbaar noch kwantificeerbaar. Deze risico's worden in principe niet opgenomen in de risicoanalyse zolang ze niet leiden tot meer specifieke en kwantificeerbare risico's voor de RUD Utrecht.

Specifieke risico's

De specifieke risico's zijn de risico's die op de RUD Utrecht van toepassing zijn. Net als vorig jaar zijn middels sessies met MT en medewerkers de risico's in kaart gebracht en is een inschatting gemaakt van de kans dat de gebeurtenis daadwerkelijk plaatsvindt en de (financiële) impact daarvan.

Dit heeft geresulteerd in onderstaande risicoanalyse:

Risico	Omschrijving	I/S	Getroffen beheersmaatregelen:	Kans %	Impact x € 1000	Restrisico x € 1.000
1. outputfinanciering: productie, achterblijvende vraag	Outputfinanciering: de productie (producten) zoals afgesproken in de DVO's wordt niet gerealiseerd (kwantitatief of kwalitatief) waardoor de inkomsten lager zijn dan begroot. 1% minder productie is rond de € 90.000 minder inkomsten. Een deel van de productie is vraag gestuurd. De kosten om deze productie te realiseren is echter wel vast en betreft voornamelijk loonkosten.	S	Betere tijdschrijfdiscipline, wekelijkse urenrapporten. Mobiliteitstrajecten, optimaliseren flexibele schil, transitieplan. Goed functionerend tijdschrijfsysteem. Tijdig afstemmen met opdrachtgevers middels Q-rapportages en voortgangsgesprekken. Introductie van coördinator rol per cluster. Coördinatoren houden de productie, productiviteit en werkverdeling in de gaten en ondersteunen zo de manager.	25%	€ 400	€ 100

Risico	Omschrijving	I/S	Getroffen beheersmaatregelen:	Kans %	Impact x € 1000	Restrisico x € 1.000
2. outputfinanciering: onvoldoende productiviteit	Outputfinanciering: binnen de RUD is ervan uitgegaan dat medewerkers 1.360 declarabele uren per jaar maken in de primaire teams. Iedere 1% minder declarabiliteit RUD-breed levert € 90.000 minder inkomsten op.	S	Binnen de RUD wordt er wekelijks gemonitord op werkelijk verantwoorde uren (in tijdschrijven), de bijbehorende productiviteit en waar nodig worden hierop door teamleiders maatregelen genomen. Maandelijks wordt de productiviteit van de clusters met de manager besproken door financiën. Elk kwartaal wordt de productiviteit van de RUD als geheel besproken in het MT. Introductie van coördinator rol per cluster. Coördinatoren houden de productie, productiviteit en werkverdeling in de gaten en ondersteunen zo de manager.	50%	€ 400	€ 200
3. outputfinanciering: kengetallen	Outputfinanciering: de kentallen in de PDC komen niet overeen met de werkelijke uren voor een product waardoor er meer of minder kosten gemaakt worden.	I	Het periodiek monitoren van de kentallen en eventuele onder- of overschrijdingen. Het jaarlijks evalueren en actualiseren van de PDC en de kentallen.	15%	€ 0*	€ -
4. Ziekteverzuim	Ziekteverzuim: bij de begroting is ervan uitgegaan dat de productieve medewerkers 1.360 declarabele uren per jaar realiseren. Die aanname is o.m. gebaseerd op een maximaal verzuim van 5%. Elk procent boven deze norm kost rond de € 95.000.	S	Aanscherpen ziekteverzuimbeleid en teamontwikkeling bevorderen	25%	€ 190	€ 48

Risico	Omschrijving	I/S	Getroffen beheersmaatregelen:	Kans %	Impact x € 1000	Restrisico x € 1.000
5. Wet- en regelgeving: Algemeen	Als gevolg van nieuwe wet en regelgeving zullen werkprocessen, systemen en producten aangepast moeten worden en medewerkers bijgeschoold.	S	Veranderopgave toekomstbestendigheid Jaarlijks opleidingsbudget Strategische Personeelsplanning	25%	€ 300	€ 75
6. Wet- en regelgeving: Invoering Omgevingswet DSO	Als gevolg van het invoeren van de Omgevingswet per 1 januari 2022 moet de RUD Utrecht een nieuw VTHksysteem Europees aanbesteden dat functioneert onder het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Er is nog veel onzeker over hoe dit er precies uit komt te zien waardoor de kans bestaat dat de RUD Utrecht investeert in een VTH-systeem dat op een later tijdstip nog aangepast moet worden (aanvullende kosten gemaakt moeten worden) of niet voldoende tijdig kan opstarten onder het DSO.	S	Deelname aan verschillende werkgroepen met betrekking tot DSO en de Omgevingswet Aanstellen van een programmamanager Omgevingswet Uitgebreid Europees aanbestedingstraject met als onderdeel opstellen programma van eisen en wensen voor nieuw VTH-systeem.	25%	€ 200	€ 50
7. Wet en regelgeving: Invoering Omgevingswet transitie bodemtaken	Als gevolg van de invoering van de Omgevingswet zal het bevoegd gezag van de bodemtaken verschuiven van de Provincie naar de verschillende gemeentes. Als deze verschuiving betekent dat er minder bodemtaken bij de RUD Utrecht worden belegd zullen er frictiekosten gaan ontstaan, aangezien de RUD Utrecht in dat geval gedwongen afscheid zal moeten nemen van vast personeel (ongeveer 4 fte).	S	Nadrukkelijk de samenwerking zoeken met de ODRU Gezamenlijk met de provincie Utrecht zorgdragen voor een "warme overdracht" van de bodemtaken van de provincie naar de verschillende gemeentes	10%	€ 1.200	€ 120
Totaal restrisico:						**€ 593**

* Omdat er zowel een positief als negatief risico is, wordt hier € 0 opgenomen

Tegenover de bestaande risico's staat de weerstandscapaciteit zoals hierboven besproken ter hoogte van € 973.000. De hierbij behorende ratio is: 1,64 (minimaal 1,0 is gewenst). De weerstandscapaciteit ligt daarmee op een voldoende niveau om de specifieke risico's op te kunnen vangen.

Financiële kengetallen
Gezien het stijgende belang van toekomstbestendigheid van lokale overheden moet in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een basis set van vijf financiële kengetallen worden opgenomen. Het opnemen van kentallen past in het streven naar meer transparantie en inzicht in de financiële positie. Voor de RUD Utrecht zijn de volgende drie kengetallen van toepassing:

a. Netto schuldquote: geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen;
b. Solvabiliteitsratio: geeft inzicht in de mate waarin de organisatie in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen (eigen vermogen als percentage van het totale financiële positietotaal); en
c. Structurele exploitatieruimte: is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te kunnen dragen.

Kengetallen		Verloop van de kengetallen %			Norm VNG %		
		Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2020	Voldoende	Matig	Onvoldoende
A	Netto schuldquote	-9,55	-3,56	-3,40	<100	>100 / <130	>130
B	Solvabiliteitsratio	39,21	34,28	34,13	>50	<50 / >30	<30
C	Structurele exploitatieruimte	2,12	0,04	0,08	>0,6	<0,6 / >0	0

a. De netto schuldquote is erg goed. Reden hiervoor is dat de RUD Utrecht nog geen leningen heeft hoeven afsluiten voor het financieren van investeringen. Voor 2022 wordt dit evenmin nodig geacht.
b. De solvabiliteit toont aan dat de RUD Utrecht matig in staat is om aan haar verplichtingen te voldoen. In artikel 31 van de gemeenschappelijke regeling RUD Utrecht is echter bepaald dat de algemene reserve maximaal 5 procent van de jaaromzet mag bedragen. Als gevolg hiervan is deze ratio slechts in beperkte mate beïnvloedbaar.
c. De structurele exploitatieruimte van de RUD Utrecht is matig. De RUD Utrecht kan met de structurele baten haar structurele lasten dekken. De RUD streeft hiernaar, zonder hierbij een (positief) exploitatiesaldo te realiseren.

4.2. Financiering

Deze paragraaf gaat over de financiering van de RUD Utrecht op de korte en de lange termijn. Daarin worden betrokken het schatkistbankieren, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Het doel is om onder gunstige voorwaarden en met beperkte risico's over voldoende financiële middelen beschikken.

Financiering korte termijn
In de bijdrageverordening is het volgende vastgelegd:

a. De deelnemers betalen uiterlijk 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober een voorschot in de lasten van het lopende begrotingsjaar van 25 procent van de totale bijdrage (vaste bijdrage + begrote variabele bijdrage); en
b. Naar aanleiding van de liquiditeitspositie in de afzonderlijke kwartalen kan het Dagelijks Bestuur bepalen dat van het bedrag, bedoeld in het eerste lid, een afwijkend voorschot wordt betaald.

Hierdoor is verzekerd dat de RUD Utrecht voor de korte termijn voldoende financiële middelen heeft. Doen zich hierbij tijdelijk overschotten voor dan heeft de RUD Utrecht te maken met schatkistbankieren. De overschotten mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist (het Rijk) worden belegd (of uitgeleend aan andere decentrale overheden). De RUD Utrecht mag de eerste € 250.000 buiten de schatkist houden.

In 2018 heeft de RUD Utrecht een vernieuwde financieringsovereenkomst (krediet- en depotarrangement) afgesloten met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De ingangsdatum van de vernieuwde overeenkomst is 1-1-2019. De overeenkomst omvat geen krediet limiet meer, zoals de eerdere overeenkomst. Er geldt wel een intra-daglimiet van € 600.000.

Het saldo liquide middelen bedraagt op basis van de begrote financiële positie per 31 december 2022 € 250.000.

Financiering lange termijn
Wanneer de RUD Utrecht investeringen doet en deze activeert op de financiële positie kan het nodig zijn om deze te financieren met geldleningen met een looptijd langer dan één jaar. Hierbij moet rekening worden gehouden met de renterisiconorm van het Rijk, die voorziet in spreiding van de looptijden van geldleningen, waardoor renterisico's beperkt worden.

Langlopende geldleningen in de komende jaren zijn afhankelijk van omvang en tempo van de investeringen (in bijvoorbeeld ICT) en de ontwikkeling van de reservepositie van de RUD Utrecht. Op dit moment is de verwachting dat in ieder geval tot en met 2022 geen leningen zullen hoeven worden afgesloten.

4.3. Bedrijfsvoering

De overhead wordt door de RUD Utrecht geregistreerd binnen het programma Bedrijfsvoering. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 2.4. *Programma Bedrijfsvoering.*

4.4. Onderhoud Kapitaalgoederen

Artikel 59 tot en met 65 van het BBV zijn van toepassing op het waarderings- , activerings- en afschrijvingsbeleid van de RUD Utrecht. In de financiële verordening van de RUD Utrecht is per soort actief vastgelegd hoe dit beleid wordt toegepast.

Materiële vaste activa met economisch nut

De materiële vaste activa met economisch nut worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen. Activa met een verkrijgingprijs van minder dan of gelijk aan € 10.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd (meet)apparatuur.

De materiële vaste activa met economisch nut worden afgeschreven in maximaal:

15 jaar	: technische installaties en apparatuur in gebouwen
10 jaar	: kantoormeubilair, veiligheidsvoorzieningen en verbouwingen
5 jaar	: transportmiddelen, aanhangwagens en personenauto's
3 jaar	: (automatiserings)apparatuur en telefooninstallaties
1 jaar	: meetapparatuur

waarbij 50% van de jaarafschrijving wordt verantwoord in het jaar van aanschaf en/of technische/economische ingebruikname. Bij het bepalen van de afschrijving wordt geen rekening gehouden met een restwaarde.

Bij een eventuele verkoop van materiële vaste activa wordt de opbrengst via de resultaatbestemming toegevoegd aan de algemene reserve van de RUD Utrecht.

De economische levensduur is beëindigd op het moment dat de aan het actief toe te rekenen jaarlasten hoger zijn dan de aan het actief toe te rekenen jaaropbrengsten. De rente wordt berekend over de boekwaarde per 1 januari.

4.5. Incidentele baten en lasten

Vanwege de afspraken die gemaakt zijn binnen de Gemeenschappelijke regeling, zijn alleen de structurele baten (DVO's) en bijbehorende structurele lasten, inclusief overhead, verwerkt. Eventueel aanvullende middelen voor tijdelijke projecten, aanvullende opdrachten en programma's zijn hierin nog niet verwerkt. Wanneer deze middelen middels een begrotingswijziging worden aangevraagd zullen deze ook als zodanig worden verwerkt en weergegeven onder de incidentele baten en lasten. Ook de huidige positie rondom de bodemtaken kent in principe een structureel karakter.

5. Bijlagen

5.1. Meerjarenperspectief financiële positie

Meerjarenperspectief financiële positie
Ter kennisname presenteren wij hierbij het meerjarenperspectief van de financiële positie voor 2021 – 2025.

ACTIVA	31 december 2021	31 december 2022	31 december 2023	31 december 2023	31 december 2024
Vaste activa					
- Investeringen met een economisch nut	€ 387.000	€ 482.000	€ 442.000	€ 398.000	€ 358.000
Materiële vaste activa	*€ 387.000*	*€ 482.000*	*€ 442.000*	*€ 398.000*	*€ 358.000*
Totaal vaste activa	**€ 387.000**	**€ 482.000**	**€ 442.000**	**€ 398.000**	**€ 358.000**
Vlottende activa					
- Vorderingen op openbare lichamen	€ 673.000	€ 673.000	€ 673.000	€ 673.000	€ 673.000
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	€ 1.092.000	€ 1.004.000	€ 1.051.000	€ 1.099.000	€ 1.148.000
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter	*€ 1.765.000*	*€ 1.677.000*	*€ 1.724.000*	*€ 1.772.000*	*€ 1.821.000*
Overlopende activa	*€ 190.000*	*€ 205.000*	*€ 215.000*	*€ 237.000*	*€ 241.000*
- Banksaldi	€ 250.000	€ 250.000	€ 250.000	€ 250.000	€ 250.000
Liquide middelen	*€ 250.000*	*€ 250.000*	*€ 250.000*	*€ 250.000*	*€ 250.000*
Totaal vlottende activa	**€ 2.205.000**	**€ 2.132.000**	**€ 2.189.000**	**€ 2.259.000**	**€ 2.312.000**
Totaal generaal	**€ 2.592.000**	**€ 2.614.000**	**€ 2.631.000**	**€ 2.657.000**	**€ 2.670.000**

PASSIVA	31 december 2021	31 december 2022	31 december 2023	31 december 2023	31 december 2023
Vaste passiva					
- Algemene reserve	€ 742.000	€ 748.000	€ 758.000	€ 766.000	€ 775.000
- Bestemmingsreserves	€ 144.000	€ 144.000	€ 144.000	€ 144.000	€ 144.000
- Gerealiseerd resultaat	€ 6.000	€ 9.000	€ 8.000	€ 9.000	€ 9.000
Eigen vermogen	*€ 892.000*	*€ 901.000*	*€ 910.000*	*€ 919.000*	*€ 928.000*
Totaal vaste passiva	**€ 892.000**	**€ 901.000**	**€ 910.000**	**€ 919.000**	**€ 928.000**
Vlottende passiva					
- Overige schulden	€ 276.000	€ 274.000	€ 272.000	€ 269.000	€ 268.000
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	*€ 276.000*	*€ 274.000*	*€ 272.000*	*€ 269.000*	*€ 268.000*
Overlopende passiva	*€ 1.424.000*	*€ 1.439.000*	*€ 1.449.000*	*€ 1.469.000*	*€ 1.474.000*
Totaal vlottende passiva	**€ 1.700.000**	**€ 1.713.000**	**€ 1.721.000**	**€ 1.738.000**	**€ 1.742.000**
Totaal generaal	**€ 2.592.000**	**€ 2.614.000**	**€ 2.631.000**	**€ 2.657.000**	**€ 2.670.000**

Toelichting op het meerjarenperspectief financiële positie
In het meerjarenperspectief van de financiële positie voor 2021 – 2025 zijn geen uitgangspunten verwerkt buiten de reguliere activiteiten van de RUD Utrecht.
Onderhanden zaken ontstaan in verband met het afrekenen onder outputfinanciering. Op de financiële positie zijn deze niet weergegeven, omdat er zowel een schuldpositie als voorschotten van éénzelfde omvang bestaan.
Algemene reserve: de resultaten zijn jaarlijks toegevoegd aan de algemene reserve. Volgens de 5% norm die wordt gehanteerd zou dit kunnen betekenen dat in de jaren 2021 en verder afroming tot het maximum plaatsvindt door middel van terugbetaling aan opdrachtgevers of door het vormen van bestemmingsreserves. Gezien het feit dat de werkelijke opbrengsten leidend zijn voor de maximum hoogte van de reserve is dit nog niet in bovenstaand overzicht verwerkt.

5.2. Meerjarenperspectief staat van baten en lasten

Meerjarenperspectief staat van baten en lasten
Ter kennisname presenteren wij hierbij het meerjarenperspectief van de staat van baten en lasten voor 2021 – 2025.

		Begroting 2021				Begroting 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
Programma's		Baten	Lasten	Saldo		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1 **Handhaving**		**5.217.000**	**5.246.000**	**-29.000**		**5.600.000**	**5.640.000**	**-40.000**	**5.667.000**	**5.708.000**	**-40.000**	**5.735.000**	**5.777.000**	**-41.000**	**5.804.000**	**5.846.000**	**-41.000**
Directe *variabele* kosten handhaving		4.243.000	4.272.000	-29.000		4.535.000	4.574.000	-39.000	4.589.000	4.629.000	-39.000	4.644.000	4.685.000	-40.000	4.700.000	4.741.000	-40.000
Directe *vaste* kosten handhaving		974.000	974.000	-		1.065.000	1.066.000	-1.000	1.078.000	1.079.000	-1.000	1.091.000	1.092.000	-1.000	1.104.000	1.105.000	-1.000
ISV		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2 **Vergunningverlening**		**5.416.000**	**5.381.000**	**35.000**		**5.858.000**	**5.809.000**	**49.000**	**5.928.000**	**5.879.000**	**49.000**	**5.999.000**	**5.949.000**	**50.000**	**6.071.000**	**6.020.000**	**51.000**
Directe *variabele* kosten vergunningverlening		4.417.000	4.382.000	35.000		4.761.000	4.712.000	49.000	4.818.000	4.769.000	49.000	4.876.000	4.826.000	50.000	4.935.000	4.884.000	51.000
Directe *vaste* kosten vergunningverlening		999.000	999.000	-		1.097.000	1.097.000	-	1.110.000	1.110.000	-	1.123.000	1.123.000	-	1.136.000	1.136.000	-
PUEV		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3 **Bedrijfsvoering**		**3.508.000**	**3.508.000**	**-**		**3.619.000**	**3.619.000**	**-**	**3.662.000**	**3.662.000**	**-**	**3.706.000**	**3.706.000**	**-**	**3.750.000**	**3.750.000**	**-**
Totaal programma's		**14.141.000**	**14.135.000**	**6.000**		**15.077.000**	**15.068.000**	**9.000**	**15.257.000**	**15.249.000**	**9.000**	**15.440.000**	**15.432.000**	**9.000**	**15.625.000**	**15.616.000**	**10.000**
Loon- en prijscompensatie		100.000	100.000	-		100.000	100.000	-	101.000	101.000	-	102.000	102.000	-	103.000	103.000	-
Onvoorzien		225.000	225.000	-		225.000	225.000	-	225.000	225.000	-	225.000	225.000	-	225.000	225.000	-
Totaal saldo van de baten en lasten		**14.466.000**	**14.460.000**	**6.000**		**15.402.000**	**15.393.000**	**9.000**	**15.583.000**	**15.575.000**	**9.000**	**15.767.000**	**15.759.000**	**9.000**	**15.953.000**	**15.944.000**	**10.000**
Toevoeging/onttrekking aan reserves:																	
Gerealiseerde resultaat		**14.466.000**	**14.460.000**	**6.000**		**15.402.000**	**15.393.000**	**9.000**	**15.583.000**	**15.575.000**	**9.000**	**15.767.000**	**15.759.000**	**9.000**	**15.953.000**	**15.944.000**	**10.000**

Toelichting op het meerjarenperspectief staat van baten en lasten
In het meerjarenperspectief van de staat van baten en lasten voor 2021 – 2025 is nog geen rekening gehouden met:
- De werkzaamheden omtrent externe veiligheid (PUEV) die vanaf 2021 door de gemeenten zelf moeten worden uitgevoerd en bekostigd;
- De overgang van het bevoegd gezag van de provincie naar de gemeenten voor een groot gedeelte van de bodemtaken (de afbouw van deze werkzaamheden is wel in dit meerjarenperspectief verwerkt, eventuele inbreng van deze taken door de gemeenten niet);
- Eventuele nog niet voorzienbare gevolgen vanuit de overgang naar de Omgevingswet per 1 januari 2022;
- De uitkomsten van het traject 'Samen op Weg'

5.3. Begrotingswijziging

Op basis van de ontwerp Begroting 2022 wordt de volgende wijziging voorgesteld:

Programma	Baten	Lasten	Saldo
1 Handhaving	**€ 321.000**	**€ 332.000**	**€ -12.000**
Directe variabele kosten	€ 242.000	€ 252.000	€ -11.000
Directe vaste kosten	€ 79.000	€ 80.000	€ -1.000
2 Vergunningverlening	**€ 378.000**	**€ 365.000**	**€ 13.000**
Directe variabele kosten	€ 292.000	€ 279.000	€ 13.000
Directe vaste kosten	€ 86.000	€ 86.000	€ -
3 Bedrijfsvoering	**€ 69.000**	**€ 69.000**	**€ -**
Totaal programma's	**€ 768.000**	**€ 766.000**	**€ 1.000**
Stelpost loon- en prijscompensatie	€ -1.000	€ -1.000	€ -
Onvoorzien	€ -	€ -	€ -
Totaal saldo van baten en lasten	**€ 767.000**	**€ 765.000**	**€ 1.000**
Toevoegingen en onttrekking aan reserves:			
-	€ -	€ -	€ -
Gerealiseerd resultaat	**€ 767.000**	**€ 765.000**	**€ 1.000**

Bovenstaande wijziging is opgesteld ten opzichte van het meerjarig perspectief zoals gepresenteerd in de tweede Bestuursrapportage 2020.

5.4. Ontwikkeling variabele bijdrage

De variabele bijdrage van de opdrachtgevers is gebaseerd op de verwachte afname van producten en diensten zoals deze is opgenomen in de dienstverleningsovereenkomsten (DVO) tot 2021. Daarnaast bestaat de variabele bijdrage uit gemeenschappelijke regionale taken en extra opdrachten voor de provincie. De variabele bijdrage zal worden afgerekend op basis van de werkelijke productie.

Hier onder hebben we het verschil inzichtelijk gemaakt tussen de variabele bijdrage zoals die van de begroting van 2022 en de variabele bijdrage van de begroting 2021 uit het meerjarig perspectief uit de tweede Bestuursrapportage van 2020.

Opdrachtgever:	Variabele bijdrage 2022:	Variabele bijdrage 2021:	Verschil:	Verklaard door tariefstijging:	aanpassingen DVO:
Amersfoort	1.114.000	991.000	123.000	23.000	100.000
Baarn	278.000	264.000	14.000	6.000	8.000
Bunschoten	305.000	277.000	28.000	7.000	21.000
Eemnes	118.000	115.000	3.000	2.000	1.000
Houten	155.000	148.000	7.000	3.000	4.000
Leusden	236.000	231.000	5.000	5.000	-
Lopik	287.000	276.000	11.000	6.000	5.000
Nieuwegein	202.000	177.000	25.000	4.000	21.000
Provincie	3.832.000	4.569.000	-737.000	85.000	-822.000
Soest	391.000	363.000	28.000	8.000	20.000
Utrecht	1.030.000	1.003.000	27.000	21.000	6.000
Woudenberg	240.000	245.000	-5.000	5.000	-10.000
Bodemtaken na inwerking treding omgevingswet*	1.108.000	-	1.108.000	20.000	1.088.000
Totaal	**9.296.000**	**8.659.000**	**637.000**	**195.000**	**442.000**

* Overgang van bevoegd gezag van Provincie naar gemeentes. Nog onduidelijk hoeveel van de bodemtaken naar de gemeentes terug zullen vloeien; ze worden daarom weergegeven als nog te verdelen taken

De veranderingen t.o.v. de begroting 2021 bestaan uit de stijging van het uurtarief (+) en verhoging van de DVO's (+).

We hebben de Programmabegroting 2022 aangepast op basis van de uitvoeringsplannen voor 2021. Hierdoor is de variabele bijdrage veranderd. Hieronder staat een overzicht van de indicatieve variabele bijdrage per opdrachtgever voor 2022.

De veranderingen in variabele bijdrage ten opzichte van de begroting 2021 zijn deels toe te wijzen aan de tariefstijgingen, deels aan een hogere afname in de DVO. Voor een groot deel wordt dit verklaard door het verschil tussen de begroting 2021 en 2022 in wijze van inrekenen van de Bodemtaken (in het kader van inwerkingtreding van de Omgevingswet). In de begroting van 2021 werd ongeveer 3.600 uur aan Bodemtaken van de DVO van de provincie afgetrokken. Op basis van voortschrijdend inzicht door de nieuwe uitvoeringsplannen zijn in de begroting 2022 alle Bodemtaken van de DVO van de provincie afgetrokken, maar wel apart weergegeven als te verdelen post. Verder is er bij de verschillende opdrachtgevers afname van nieuwe producten als Stimulerend Toezicht Energie en adviesproducten m.b.t. de Omgevingswet. Ook is er bij de opdrachtgevers een toename in de afname van adviesuren m.b.t. milieu en zijn er twee opdrachtgevers die extra asbesturen willen. Ten slotte is de subsidie voor Externe Veiligheid komen te vervallen per 2021 en worden er daarom nu meer uren van deze activiteiten in de DVO afgenomen. Voorheen liep het gesubsidieerde deel van Externe Veiligheid via een aanvullende opdracht.

Gemeenteraad
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl/gemeenteraad

Gemeente Utrecht

VERSIE VOOR BESLUITVORMING

Dagelijks bestuur RUD Utrecht
T.a.v. de heer G. Spelt
Archimedeslaan 6
3584 BA UTRECHT

Behandeld door	J.C.M. van Rooijen	**Datum**	<volgt>
Doorkiesnummer	030 -286 4661	**Ons zaaknummer**	8733997
E-mail	j.van.rooijen@utrecht.nl	**Onderwerp**	Zienswijze ontwerp Programmabegroting 2022
Uw briefnummer	847778		
Uw zaakkenmerk	Z/21/695483	**Verzonden**	
Uw brief van	25 maart 2021	Bij antwoord datum, zaaknummer en onderwerp vermelden	

Geachte heer Spelt,

Dank voor het toezenden van de ontwerp Programmabegroting 2022 RUD Utrecht.

Bij brief van 25 maart 2021 hebt u de ontwerp Programmabegroting 2022 RUD Utrecht aan onze griffie gestuurd. In deze brief verzoekt u ons, op grond van artikel 33 en 34 van de Gemeenschappelijke Regeling, een eventuele zienswijze uiterlijk vrijdag 21 mei 2021 in te dienen zodat het Algemeen Bestuur de Programmabegroting 2022 RUD Utrecht op haar vergadering van 2 juli 2021 kan vaststellen. Hieronder wordt onze zienswijze verwoord.

Maar eerst willen wij graag van de gelegenheid gebruik maken om onze waardering uit te spreken voor de flexibiliteit en productiviteit van de medewerkers van de RUD in deze corona-pandemie.

Zienswijze
Wij constateren dat de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht voor de komende jaren voor grote uitdagingen staat, waardoor dit jaar eenmalig geen Kadernota is opgesteld. Echter de kosten van het gezamenlijke ontwikkelingstraject Samen op Weg en de extra kosten ten gevolge van de implementatie van de Omgevingswet zijn financieel nog niet verwerkt in de toegezonden ontwerp Programmabegroting 2022. Wij willen graag voor 1 september 2021 uitsluitsel van de financiële consequenties daarvan.
Wij begrijpen dat dit lastig is gelet op de onzekerheden over de landelijke besluitvorming rond de wettelijke basistaken. Wel is nu al aannemelijk dat de verschuiving van de bodemtaken van de provincie naar de individuele gemeenten de nodige frictiekosten met zich mee zal brengen.
Voor het ontwikkelingstraject Samen op weg hebt u in het door AB RUD op 11 februari 2021 vastgestelde programmaplan een indicatie van de kosten gegeven. De structurele kosten die volgen uit het programma worden daar geschat op ca 130.000 euro per jaar, volgens de normale verdeelsleutel te verdelen onder de deelnemers.
Deze kosten konden echter, volgens uw mededeling, niet meer worden meegenomen in deze ontwerp programmabegroting

Zodra de financiële consequenties van de ontwikkelingen ‘Samen op weg’ en de uitvoering van de Omgevingswet voor 2022 bekend worden, willen wij zo spoedig mogelijk worden geïnformeerd over de financiële gevolgen daarvan. Uiteraard gaan wij er van uit dat u eerst al het mogelijk zult doen om deze kosten binnen uw eigen begroting op te vangen.

De huidige context van financiële onzekerheid en krapte in de gemeentefinanciën dwingt gemeenten en hun verbonden partijen om extra kritisch te zijn op de kosten en daarmee de bijdrage van de gemeente. Wij verzoeken u om de komende periode inspanningen te blijven leveren om de kosten en daarmee de bijdrage van de gemeente te beperken.

Tot slot
Wij zien de definitieve Programmabegroting 2022 RUD Utrecht met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Gemeenteraad van Utrecht,

de griffier,
Merel van Hall

de voorzitter,
Sharon A.M. Dijksma

Archimedeslaan 6
Postbus 85242
3508 AE Utrecht

Aan de deelnemers van de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht
T.a.v. de griffie

Datum	26 maart 2021	Contactpersoon	M. van Bockel
Zaakkenmerk	Z/21/695483	Telefoonnummer	06 52 54 81 54
Briefnummer	847778	E-mailadres	m.vanbockel@rudutrecht.nl
Uw nummer		Bijlage(n)	1
Onderwerp	Ontwerp Programmabegroting 2022 RUD Utrecht	Pagina	1

Geachte griffiers,

Op 25 maart jl. heeft het Algemeen Bestuur van de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD Utrecht) de ontwerp Programmabegroting 2022 vastgesteld. Als deelnemer van de RUD Utrecht krijgt u hierbij op grond van artikel 59 van de Wet Gemeenschappelijke regeling deze ontwerp Programmabegroting 2022 aangeboden en kunt u uw zienswijze hierop binnen de wettelijke termijn van acht weken aan ons kenbaar maken. U treft de ontwerp Programmabegroting 2022 als bijlage aan.

Wij ontvangen uw zienswijze graag uiterlijk vrijdag 21 mei 2021, waarna de ontwerp Programmabegroting 2022, gelezen uw zienswijze, ter vaststelling wordt behandeld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van de RUD Utrecht van 2 juli 2021.

Aandachtspunt
Wij willen u er op attenderen dat u, conform de reguliere procedures rondom bekendmakingen, de bijgesloten ontwerp Programmabegroting 2022 voor een ieder ter inzage dient te leggen en, eventueel tegen betaling van de kosten, algemeen verkrijgbaar dient te stellen voor zover daarom wordt gevraagd. Dat deze mogelijkheid bestaat dient u kenbaar te maken door middel van een openbare kennisgeving.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien met belangstelling uw zienswijze tegemoet.

Met vriendelijke groet,
namens het Dagelijks Bestuur RUD Utrecht

Gerrit Spelt
voorzitter

Hugo Jungen
secretaris

Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht

Jaarstukken 2020

25 maart 2021

Samenstelling van het bestuur

De Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (hierna: RUD Utrecht) is een zelfstandig vormgegeven samenwerkingsverband van en voor elf gemeenten en de provincie Utrecht. De deelnemende gemeenten zijn Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Nieuwegein, Soest, Utrecht en Woudenberg. Het is een gemeenschappelijke regeling, waarbij sprake is van verlengd openbaar bestuur. De provincie en deze gemeenten zijn samen eigenaar van de RUD Utrecht.

Dagelijks Bestuur
Het Dagelijks Bestuur is samengesteld door en uit de leden van het Algemeen Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit vijf leden: één vertegenwoordiger van de provincie en vier vertegenwoordigers namens de gemeenten. Het Dagelijks Bestuur is bevoegd tot de dagelijkse aansturing van de RUD Utrecht. De samenstelling van het Dagelijks Bestuur was in 2020 als volgt:

Naam functionaris	Namens deelnemer	Lid van / tot
C. (Kees) van Dalen	Gemeente Houten	1 jan. – 31 dec.
C.W. (Kees) Kraanen	Gemeente Amersfoort	1 jan. – 31 dec.
H.A.W. (Erik) van Beurden (vicevoorzitter)	Gemeente Leusden	1 jan. – 31 dec.
G.J. (Gerrit) Spelt (voorzitter)	Gemeente Lopik	1 jan. – 31 dec.
R.C.L. (Robert) Strijk	Provincie Utrecht	1 jan. – 31 dec.

Algemeen Bestuur
In het Algemeen Bestuur van de RUD Utrecht zijn alle opdrachtgevers vertegenwoordigd. Het Algemeen Bestuur bestaat uit wethouders van de gemeenten en een gedeputeerde van de provincie. Het Algemeen Bestuur bestaat uit twaalf leden. Naast de leden van het Dagelijks Bestuur waren dit in 2020:

Naam functionaris	Namens deelnemer	Lid van / tot
P. (Pieter) de Kruif	Gemeente Woudenberg	1 jan. – 31 dec.
M. (Marieke) Schouten	Gemeente Nieuwegein	1 jan. – 31 dec.
A. (Aukje) Treep-van Hoeckel	Gemeente Soest	1 jan. – 31 dec.
T. (Theo) Reijn	Gemeente Eemnes	1 jan. – 31 dec.
J. (Jannelies) Vissers	Gemeente Baarn	1 jan. – 31 dec.
W. (Wim) de Jong	Gemeente Bunschoten	1 jan. – 31 dec.
E. (Eelco) Eerenberg	Gemeente Utrecht	1 jan. – 31 dec.

Het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur vergaderen vijf tot zeven maal per jaar.

De ambtelijke organisatie van de RUD Utrecht wordt aangestuurd door de directeur, tevens secretaris van het Dagelijks Bestuur. De directeur legt verantwoording af aan het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur. Sinds 1 november 2017 is de heer Jungen benoemd als directeur.

Voorwoord

Beste Lezer,

2020 was in alle opzichten een bijzonder jaar. We werden geconfronteerd met tegenvallers, zorgen en we moesten ons steeds weer aanpassen aan nieuwe werkelijkheden en maatregelen. Corona had een enorme weerslag op ons eigen leven en op het werk van de RUD. Het was een jaar van continu aanpassen en bijsturen. En het was wat mij betreft ook het jaar waarin het gemeenschappelijke van de gemeenschappelijke regeling steeds meer betekenis kreeg.

We zijn het hele jaar in nauw overleg geweest over hoe we vergunningverlening, toezicht en handhaving zo goed mogelijk door konden laten gaan. Dit gebeurde in individuele gesprekken tussen opdrachtgever en RUD, maar ook steeds meer in gezamenlijkheid. In die gezamenlijkheid is veel mogelijk gebleken. Zo besloten we om eenmalig niet af te rekenen op basis van de hoeveelheid geleverde producten en diensten. Dit betekent continuïteit en zekerheid voor de uitvoeringsorganisatie. De financiële last die dit met zich meebracht, hebben we evenredig verdeeld tussen de deelnemers. Dankzij het bijsturen in gezamenlijkheid kon de RUD uiteindelijk ruim 90% van de afspraken uit de DVO's nakomen. De RUD is ook financieel gezond uit 2020 gekomen. Hierdoor kan de organisatie de kosten voor de verdere voorbereiding op de Omgevingswet in 2021 zonder nieuwe investeringen van opdrachtgevers financieren.

Ik ben uiteraard blij met deze resultaten, maar ik ben vooral trots op hoe we de uitdagingen van 2020 als eenheid zijn aangegaan. We zien dat dit resultaten oplevert. Zo zijn we niet alleen door een moeilijk jaar gekomen; we hebben ook stappen gezet in de verdere ontwikkeling van de RUD met het programma Samen op weg. 2020 was niet alleen een moeilijk jaar, maar ook het jaar waarin we die gezamenlijke weg van de RUD echt zijn ingeslagen.

Gerrit Spelt
Voorzitter Dagelijks Bestuur RUD Utrecht

Inleiding

Hierbij bieden wij u de jaarstukken over het jaar 2020 aan, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening. In het jaarverslag zijn de *Programmaverantwoording* en de *Paragrafen (BBV vereisten)* opgenomen. Hierin leggen wij verantwoording af over de beleidsmatige realisatie van de Programmabegroting 2020. In de jaarrekening wordt via de *Balans* met toelichting en het *Overzicht van baten en lasten* met toelichting, financiële verantwoording afgelegd over het in het jaar 2020 gerealiseerde beleid.

De jaarstukken zijn opgesteld conform de regelgeving uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Om goed te kunnen sturen en in control te zijn hebben de deelnemers van de gemeenschappelijke regeling met de RUD Utrecht afspraken gemaakt over de planning & control-cyclus. Afgesproken is welke sturings- en control instrumenten gebruikt worden door de RUD Utrecht en wanneer deze instrumenten besproken worden met de deelnemers. In de planning & control-cyclus zijn de volgende documenten opgenomen:

- Kadernota;
- Begroting en meerjarenraming;
- 2 Bestuursrapportages; en
- Jaarstukken.

Leeswijzer

Deel 1 betreft het jaarverslag. Dit deel begint met de *Programmaverantwoording*, bestaande uit:

- Indicatoren RUD-breed;
- Wet- en regelgeving;
- Vergunningverlening;
- Handhaving;
- Bedrijfsvoering; en
- Overig.

Daarna volgen de verplichte *Paragrafen*:

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Financiering; en
- Bedrijfsvoering.

De overige verplichte paragrafen ontbreken omdat deze niet van toepassing zijn voor de RUD Utrecht.

Deel 2 betreft de jaarrekening. Dit deel begint met de *Balans* per 31 december 2020 en het *Overzicht van baten en lasten* over 2020. De toelichting op beide maakt tevens onderdeel uit van dit hoofdstuk.

Na deel 2 is de *Controleverklaring* van de externe accountant opgenomen en volgt daarna het *Vaststellingsbesluit* van het Algemeen Bestuur.

Inhoudsopgave

Samenstelling van het bestuur **2**

Voorwoord **3**

Inleiding **4**

Inhoudsopgave **5**

Samenvatting **6**

Deel 1 – Jaarverslag (BBV) **9**

1.1 Programmaverantwoording **10**
1.1.1 Indicatoren RUD-breed 11
Wet- en regelgeving 13
1.1.2 Handhaving 14
1.1.3 Vergunningverlening 14
1.1.4 Bedrijfsvoering 15
1.1.5 Overig 19

1.2 Paragrafen **20**
1.2.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 20
1.2.2 Financiering 22
1.2.3 Bedrijfsvoering 23
1.2.4 Onderhoud Kapitaalgoederen 23

Deel 2 - Jaarrekening **24**

2.1 Balans per 31 december 2020 ..... **25**

2.2 Overzicht van baten en lasten 2020 ..... **26**

2.3 Toelichtingen **27**
2.3.1 Algemene grondslagen 27
2.3.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 27
2.3.3 Toelichting op de balans per 31 december 2020 28
2.3.4 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 2020 33
2.3.5 Wet normering topinkomens 37

2.4 Taakveld en beleidsindicatoren **38**
2.4.1 Taakveld 38
2.4.2 Beleidsindicatoren bij Taakveld 39

Controleverklaring **40**

Lijst van gebruikte afkortingen **45**

Samenvatting

Jaarrekeningresultaat
Het boekjaar 2020 is afgesloten met een positief resultaat van € 502.000. In de tweede Bestuursrapportage 2020 werd uitgegaan van een negatief resultaat van € 136.000. De afwijkingen ten opzichte van de tweede Bestuursrapportage zijn:

1. Lagere personeelslasten		
Lagere vaste personeelslasten		€ 7.000
Lagere kosten inhuur		€ 534.000
	-/-	€ 541.000
2. Lagere Kapitaallasten	-/-	€ 105.000
3. Lagere Huisvestingskosten en ICT	-/-	€ 87.000
4. Lagere kosten Overig materieel budget	-/-	€ 189.000
5. Lagere Ontwikkelkosten	-/-	€ 536.000
6. Minder DVO-opbrengsten		€ 224.000
7. Minder opbrengsten Aanvullende opdrachten		€ 286.000
8. Minder onttrekkingen bestemmingsreserves		€ 310.000

Ad 1. Lagere personeelslasten: Personeel en inhuur is gezamenlijk € 541.000 lager dan begroot. Dit wordt met name door een tweetal onderdelen verklaard. Allereerst is er voor € 286.000 (ad. 7) minder aanvullende opdrachten geleverd dan oorspronkelijk begroot. Door het moment van toekenning van de aanvullende opdracht en het moment waarop inhuur kon worden gerealiseerd, zijn een aantal aanvullende opdrachten niet in 2020 afgerond. In overleg met de opdrachtgevers is daarom een deel van het werk doorgeschoven naar 2021. Ten tweede is er een deel van de DVO-opbrengsten niet gerealiseerd (ad. 6). Normaliter moet er altijd voor een deel van de DVO inhuur plaatsvinden voor moeilijk te vervullen functies. Door COVID-19 was een deel van het werk niet uitvoerbaar derhalve is ook niet ingehuurd.

Ad 2. Lagere Kapitaallasten: Dit is veroorzaakt door met name achterblijvende investeringen op het gebied van ICT. Vanwege uitstel van de Omgevingswet is besloten tot een latere aanbesteding van het VTH-systeem, waardoor er minder afschrijvingskosten worden gemaakt. Daarnaast zijn verwachte investeringen in de huisvesting uitgesteld door de coronacrisis.

Ad 3. Lagere Huisvestingskosten en ICT: De kosten voor ICT zijn lager uitgevallen door de uitgestelde investeringen en de hiermee gepaard gaande lagere beheer -en onderhoudskosten. Daarnaast is er in 2020 minder op kantoor gewerkt als gevolg van de coronacrisis waardoor de huisvestingskosten lager zijn uitgevallen dan begroot.

Ad 4. Lagere kosten Overig materieel budget: De aanvullende materiele middelen aan de opbrengsten kant vielen uiteindelijk lager uit dan verwacht doordat er door de coronacrisis vrijwel geen fysieke bijeenkomsten zijn geweest. Dit is met name zichtbaar in lagere lasten voor communicatie, representatie en OR.

Ad 5. Lagere Ontwikkelkosten: € 536.000. Doordat er gedurende 2020 bekend is gemaakt dat de implementatiedatum van de Omgevingswet zou worden doorgeschoven naar 1 januari 2022 is er door de RUD een nieuwe projectfasering en planning opgesteld. Doelstelling hierbij was de kosten zoveel mogelijk te spreiden, zodat de kosten rondom de implementatie van de Omgevingswet niet zouden stijgen. De in 2019 gevormde bestemmingsreserve voor de Omgevingswet is derhalve niet onttrokken in 2020 en zal middels resultaatbestemming van het resultaat 2020 worden opgehoogd met € 360.000. Door deze verschuiving in de tijd kan de RUD Utrecht uit eigen middelen de gehele implementatie van de Omgevingswet financieren.

Ad 6. Minder DVO-opbrengsten: De variabele bijdrage is voor 2020 vastgezet. De achterstand in de productie, die is opgelopen als rechtstreeks gevolg van de coronamaatregelen, bleek niet gelijkmatig over de deelnemers verdeeld te zijn. Vooral op vraag gestuurde producten en diensten, alsmede handhaving, waren aanzienlijke verschillen per deelnemer zichtbaar. De oorzaak hiervan is vrijwel altijd corona. Om deze reden heeft het Algemeen Bestuur besloten om de variabele bijdrage te corrigeren met € 224.000 ten gunste van de deelnemers die een grotere achterstand in de productie hadden opgelopen.

Ad 7. Minder opbrengsten Aanvullende opdrachten: Door het moment van toekenning van de aanvullende opdracht en het moment waarop inhuur kon worden gerealiseerd, zijn een aantal aanvullende opdrachten niet in 2020 afgerond. De opdrachten zijn verschoven naar 2021 in overleg met onze deelnemers.

Ad 8. Minder onttrekkingen bestemmingsreserves: Door uitstel van de Omgevingswet is er een nieuwe planning gemaakt voor de implementatie. Hierdoor zijn een aanzienlijk deel van de lasten voor deze implementatie doorgeschoven naar 2021. De bestemmingsreserve voor de Omgevingswet is niet onttrokken in 2020 en zal worden opgehoogd. Zie met name Ad 5.

Voor een verdere financiële toelichting en analyse wordt u verwezen naar deel 2.

Resultaatbestemming

Aan het Algemeen Bestuur wordt voorgesteld om het positieve rekeningresultaat 2020 van € 502.000 als volgt te bestemmen:

Mutaties in de algemene reserve	Verdeling resultaat 2020	Stand algemene reserve
Stand Algemene reserve vóór resultaatbestemming		€ 683.000
Resultaat 2020	*€ 502.000*	
Storting Algemene reserve		*€ 25.000*
Toevoeging: storting bestemmingsreserve persoonsgebonden opleidingsbudgetten	€ 17.000	
Toevoeging: storting bestemmingsreserve Omgevingswet	€ 360.000	
Toevoeging: storting bestemmingsreserve VTH zaaksysteem	€ 100.000	
Stand na resultaatbestemming 2020		**€ 708.000**

Bestemmingsreserve Persoonsgebonden Opleidingsbudgetten
Aangezien er € 17.000 minder aan het opleidingsbudget is besteed dan waar werknemers recht op hebben, stellen we voor om deze middelen toe te voegen aan de bestemmingsreserve voor het geval medewerkers hier in de toekomst alsnog aanspraak op zullen gaan maken.

Bestemmingsreserve Omgevingswet
Het voorstel is om van het resultaat € 360.000 toe te voegen aan de Bestemmingsreserve Omgevingswet. In verband met het uitstel van de Omgevingswet naar 1 januari 2022 is ook een deel van de kosten verschoven naar 2021. Om de kosten die gepaard gaan met de voorbereiding van de RUD Utrecht op de Omgevingswet te kunnen dekken is deze toevoeging aan de Bestemmingsreserve noodzakelijk. Door de herziene fasering en planning die een gevolg was van het uitstel van de invoering van de wet zijn er extra middelen noodzakelijk. Door de gerealiseerde besparingen in 2020 is de inschatting dat de RUD Utrecht in 2021 nog € 100.000 extra nodig zal hebben. Het totaal benodigde budget om de RUD Utrecht voor te bereiden op de komst van de Omgevingswet komt daarmee op € 1.050.000.

Voorbereiding op de Omgevingswet		
Budget 2020	€	950.000
Waarvan gebruikt in 2020	€	380.000
Waarvan verschoven naar 2021	€	570.000
Verwachte additionele kosten 2021	€	100.000
Totaal budget 2021	€	670.000
Reeds beschikbare bestemmingsreserve	€	310.000
Bestemmen van resultaat 2020	€	360.000
Totaal bestemmingsreserve na toevoeging 2020	**€**	**670.000**

Bestemmingsreserve VTH-zaaksysteem
Met de invoering van de Omgevingswet zal de RUD Utrecht moeten aansluiten op het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet). Daarnaast zal de RUD Utrecht zijn werkzaamheden moeten gaan uitvoeren conform de nieuwe wet. Het contract inzake het huidige VTH-zaaksysteem loopt af in april 2022 en kent geen verlengingsoptie meer. Daarnaast heeft de leverancier aangegeven het onderhoud hierna niet meer te kunnen garanderen. Momenteel is de RUD Utrecht bezig met de Europese aanbesteding van een nieuw VTH-zaaksysteem. In de begroting 2021 is onvoldoende rekening gehouden met de complexiteit hiervan. Ook leveranciers hebben op dit moment moeite om de juiste applicatie aan te bieden. De verwachting is dat de aanbesteding van dit VTH-zaaksysteem daardoor meer tijd en middelen in beslag zal gaan nemen. Voor het dekken van deze lasten die in 2021 zullen ontstaan stellen we voor om een bestemmingsreserve van € 100.000 in te stellen.

Aanvulling algemene reserve
Doordat de totale baten van de RUD Utrecht zijn gestegen is het mogelijk om de algemene reserve verder aan te vullen. De algemene reserve mag maximaal 5% van de totale inkomsten van de RUD bedragen. Gezien de onzekere tijden (coronacrisis en invoering van de Omgevingswet inclusief nieuw zaaksysteem) stellen we voor om het restant van het resultaat aan de algemene reserve toe te voegen en daarmee het weerstandsvermogen van de RUD Utrecht te verhogen.

Deel 1 – Jaarverslag (BBV)

1.1 Programmaverantwoording

Programmaresultaat

De toerekening van de kosten per programma is conform de wijzigingen zoals deze zijn opgenomen in het vernieuwde BBV, waarbij aansluiting is gezocht bij de notitie overhead.

	Begroting 2020 voor wijzigingen	Begroting 2020 na wijzigingen	Realisatie 2020
Programma's:			
1 Handhaving	€ 5.344.000	€ 6.112.000	€ 5.484.000
2 Vergunningverlening	€ 5.096.000	€ 6.407.000	€ 5.576.000
Bedrijfsvoering (Overhead)	€ 3.323.000	€ 4.036.000	€ 4.015.000
Overig			
- Onvoorzien	€ 225.000	€ -	€ -
- Stelpost loon- en	€ 100.000	€ -	€ -
Totaal lasten	**€ 14.088.000**	**€ 16.555.000**	**€ 15.075.000**
Programma's:			
1 Handhaving	€ 5.393.000	€ 5.670.000	€ 5.371.000
2 Vergunningverlening	€ 5.058.000	€ 6.245.000	€ 6.050.000
Bedrijfsvoering (Overhead)	€ 3.323.000	€ 4.018.000	€ 3.980.000
Overig			
- Onvoorzien	€ 225.000	€ -	€ -
- Stelpost loon- en	€ 100.000	€ -	€ -
Totaal baten	**€ 14.099.000**	**€ 15.933.000**	**€ 15.401.000**
Totaal (voor reservemutaties)	**€ 11.000**	**€ -622.000**	**€ 326.000**
Onttrekking:			
Asbest	€ -	€ 87.000	€ 87.000
Transitie en outputfinanciering	€ -	€ 39.000	€ 39.000
Innovatie	€ -	€ 50.000	€ 50.000
Omgevingswet	€ -	€ 310.000	€ -
Gerealiseerd resultaat	**€ 11.000**	**€ -136.000**	**€ 502.000**

1.1.1 Indicatoren RUD-breed

In deze paragraaf kijken we voor de RUD-brede indicatoren terug naar onze prestaties van afgelopen jaar. De KPI's waar we over rapporteren hebben we gezamenlijk met onze deelnemers bepaald. Middels de programmabegroting 2020 zijn deze KPI's vastgesteld door het AB.

Interne Processen en kwaliteit van het werk

Wat	Indicator	Status	Toelichting
Handhavingsbeschikkingen en vergunningen voldoen aan inhoudelijke en juridische kwaliteit	Sturing op: We streven ernaar om bij handhavingsbeschikkingen geen inhoudelijke en/of juridische gebreken te hebben. Meting van: Dit blijkt uit het feit dat bij bezwaar- en beroepsprocedures in tenminste 80 procent van de gevallen geen inhoudelijke en/of juridische gebreken aan de beschikking worden geconstateerd.		Bij alle behandelde zaken (gegrond en ongegrond) was sprake van een juridisch correcte behandeling van het bezwaar, (hoger) beroep en/of verzoek om voorlopige voorziening. Er was geen sprake van procedurele fouten tijdens bezwaar/beroep/hoger beroep. Ook voldeden de betrokken handhavingsbeschikkingen en vergunningen (op 2 na) aan inhoudelijke en juridische kwaliteit. Van de 62 in 2020 gesloten juridische zaken zijn er 13 gegrond, 3 deels gegrond, 35 ongegrond, 6 ingetrokken, 5 niet ontvankelijk. Het betreffen 58 bezwaarprocedures, 1 voorlopige voorziening, 2 beroepszaken en 1 hoger beroep. De zaken die (deels) gegrond waren, waren, op 1 na, alle bezwaarzaken. Momenteel halen we het streefpercentage van 80%. Aangezien er bij 2 van de 62 gebreken zijn geconstateerd komen we uit op 97%
Voldoen aan kwaliteitscriteria 2.1	Sturing op: Het professionaliseren van onze toezichthouders zorgt naast een kwaliteitsverbetering ook voor een hogere betrouwbaarheid. Meting van: Voor alle activiteiten voldoen we voor 100% aan de kwaliteitscriteria 2.1		Medio 2019 zijn de kwaliteitscriteria voor de kritieke massa na een update opnieuw vastgesteld (kwaliteitscriteria 2.2). De RUD heeft daarop aan de hand van een kennismatrix een inventarisatie gedaan. Naar aanleiding van een inventarisatieronde is een Plan van Aanpak opgesteld met daarin de aandachtspunten voor de toekomst. Momenteel voldoen we voor de generieke onderdelen nog steeds aan de criteria. Op de specialistische deskundigheidsgebieden kunnen we deels niet voldoen gezien de omvang van onze organisatie. Waar mogelijk lossen we dit op door een samenwerking aan te gaan met collega omgevingsdiensten. Voor de toekomst blijft dit een aandachtpunt omdat een aantal specialistische medewerkers de komende jaren hun pensioengerechtigde leeftijd bereiken en opvolging geborgd zal moeten gaan worden.

Afnemers

Wat	Indicator	Status	Toelichting
Beoordeling door opdrachtgevers	Sturing op: We streven naar tevreden opdrachtgevers. Meting van: De individuele opdrachtgever geeft de RUD Utrecht minimaal het gemiddelde rapportcijfer 6 op de gescoorde onderdelen: de rapportages, kwaliteit en resultaten productie en de communicatie.		Tot op heden hebben 7 van de opdrachtgevers gereageerd op onze uitvraag. Het gemiddelde cijfer bedraagt 6,4. Alle respondenten zijn over het algemeen tevreden over de kwaliteit van onze dienstverlening. De volgende verbeterpunten worden aangegeven: 1. De adviezen van de RUD, bij met name complexere dossiers kan beter. 2. Communicatie met de opdrachtgevers is verbeterd, maar kan nog meer worden verbeterd. 3. De adviezen en de beschrijving van de relatie met de beleidsdoelen van de opdrachtgever kunnen in de rapportages beter. De bovengenoemde verbeterpunten zullen in het traject “Samen op weg” aandacht krijgen. Daarnaast zullen we in 2021 intern verbeteringen doorvoeren op deze aandachtspunten.
Beoordeling door inwoners en ondernemers	Sturing op: We streven naar tevreden ondernemers en inwoners bij de uitvoering van ons werk. Meting van: Minimaal 70% van de inwoners en ondernemers geven bij reactie op het klantentevredenheidsonderzoek (KTO) aan tevreden (een ruim voldoende) te zijn over de dienstverlening van de RUD Utrecht.		In januari 2020 zijn we weer gestart met het klanttevredenheidsonderzoek. Dit gebeurd digitaal naar aanleiding van bijvoorbeeld een controlebezoek of een afgegeven vergunning. Medio juni is ook de klachtenprocedure mee uitgevraagd. Men kan dan in sterren aangeven wat ze van de dienstverlening vonden en wat er goed ging of wat beter kan. Daarnaast kan worden aangeven of klanten gebeld willen worden voor een nadere toelichting. De respons op de uitgestuurde enquêtes ligt rond de 22%. In de respons tot nu toe scoort de RUD gemiddeld een 7. Dit is lager dan in de vorige rapportage; toen scoorde de RUD nog een 8. De lagere score is te verklaren door het feit dat de klachten nu ook worden uitgevraagd. Daar is de tevredenheid in de regel uiteraard lager.

Financieel en HRM

Wat	Indicator	Status	Toelichting
Uitvoeren jaarprogramma’s 2020 van de partners conform de DVO’s	Sturing op: Het realiseren van de DVO’s Meting van: De DVO’s worden binnen de range van 90% - 110% gerealiseerd in geld.		Als gevolg van de coronacrisis waren er in 2020 werkzaamheden die onuitvoerbaar bleven dan wel die niet op de normale efficiënte manier uitgevoerd konden worden. De inschatting ten tijde van de tweede Bestuursrapportage was dat we op ongeveer 88% realisatie van de DVO uit zouden komen. Uiteindelijk is er in de laatste maanden nog een inhaalslag gemaakt en is 91% van de productie gehaald. Dit valt binnen de range van de KPI.
Ziekteverzuim	Sturing op: Een gezonde organisatie met gezonde medewerkers. Meting van: Het ziektepercentage ligt niet hoger dan 5%.		Sturing op een gezonde organisatie met gezonde medewerkers is een continu proces. De RUD Utrecht zet in op duurzame inzetbaarheid, een goed Arbobeleid, verzuimpreventie en verzuimbegeleiding door de inzet van o.a. de volgende instrumenten: opleiding en ontwikkeling, inzet op talenten, het generatiepact en het Young Professionals-traject, MTO en PMO. Ook investeert de RUD ten behoeve van verzuimpreventie en -begeleiding in een ruime inzet van de bedrijfsarts, casemanager, bedrijfsmaatschappelijk werk en een coach. Het ziekteverzuimpercentage is in het laatste kwartaal van 2020 nog iets gedaald en nog steeds lager dan de norm van 5%. Momenteel is er sprake van 3.77% ziekteverzuim en een meldingsfrequentie van 0.79.

Wet- en regelgeving

Er zijn veel ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving in het VTH-domein. Met name de volgende ontwikkelingen zijn van belang bij de uitvoering van de taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving.

Omgevingswet

Op 1 januari 2022 wordt de Omgevingswet ingevoerd. Aanvankelijk stond dit voor 1 januari 2021 gepland, maar mede door de coronacrisis werd dit met een jaar uitgesteld. De afgelopen jaren heeft de RUD Utrecht geïnvesteerd in het opbouwen van kennis over de Omgevingswet. Een eerste verkenning uitgevoerd met betrekking tot benodigde competenties om het werk uit te kunnen voeren heeft plaatsgevonden. Daarnaast zijn een aantal pilotprojecten opgestart om te oefenen met de uitgangspunten van de wet. Ook zijn er in 2020 op het gebied van informatievoorziening voorbereidingen getroffen om klaar te zijn voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Echter, om daadwerkelijk klaar te zijn voor invoering van de wet, dient het in 2020 opgezette gedetailleerd implementatietraject verder uitgevoerd te worden. Hiertoe was al eerder eind 2019 een Programmamanager Omgevingswet aangetrokken, is er een impactanalyse van de Omgevingswet op de RUD Utrecht gemaakt en is in 2020 een programmastructuur ingericht om implementatie in goede banen te leiden.

Bovenstaande programma wordt in 2021 voortgezet, maar waar de afgelopen maanden is gewerkt vanuit een aantal losse projecten ("aanpassen processen", "afspraken met deelnemers", "kennis van medewerkers" etc.) zal vanaf de zomer van 2021 alles in het teken staan van het samenbrengen van deze projecten en via een integrale aanpak gaan oefenen. Eerst intern in de eigen RUD-organisatie, maar zeker ook samen met alle opdrachtgevers en ketenpartners.

Spoedeisende locaties

De RUD Utrecht voert werkzaamheden uit voor de provincie Utrecht en de gemeente Amersfoort voortvloeiend uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016 t/m 2020 (hierna: convenant). In dit convenant zijn drie doelstellingen voor de aanpak spoedlocaties gedefinieerd:

1. Eind 2016 is voor alle spoedlocaties een beschikking ernst en spoedeisendheid genomen, zoals bedoeld in de Wet bodembescherming (Wbb), of de locatie is afgevallen als spoedlocatie;
2. Eind 2016 zijn de humane risico's gesaneerd en minimaal beheerst; en
3. Eind 2020 zijn de ecologische en/of verspreidingsrisico's gesaneerd en minimaal beheerst op basis van een beschikt saneringsplan of zijn tijdelijke beveiligingsmaatregelen in uitvoering.

De convenants periode is beëindigd, echter de doelstellingen zijn nog niet allemaal gerealiseerd. De RUD Utrecht ligt op koers om de doelstelling aan het eind van 2021 (minimaal beheerst op basis van een beschikt saneringsplan) te gaan halen. Dit geldt ook voor de locaties in Amersfoort, met de kanttekening dat het hier alleen gaat om locaties met een verspreidingsrisico.

Door de COVID-19 situatie is de urenbesteding in 2020 achtergebleven. Dit komt met name doordat de aanlevering van rapportages uit de markt is achterbleven en er ook minder locatiebezoeken zijn uitgevoerd. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in een lagere uurbesteding. In 2020 zijn uiteindelijk 6 spoedlocaties afgerond, er zijn geen nieuwe locaties toegevoegd aan de spoedlijst.

1.1.2 Handhaving

Het programma Handhaving wordt ingezet om adequaat toezicht te houden bij bedrijven, op locaties, in de afvalstofketen en in het vrije veld, op onder meer:

- de WABO-vergunningen bij milieu-inrichtingen;
- het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Wet milieubeheer;
- de Wet bodembescherming en het Besluit bodemkwaliteit;
- de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden;
- het Vuurwerkbesluit;
- de Ontgrondingenwet;
- de Waterwet;
- de Wet natuurbescherming;
- de Luchtvaartwet;
- de Provinciale milieuverordening; en
- de Provinciale landschapsverordening.

Hierbij worden de beleidsregels van het bevoegde gezag gevolgd. Waar nodig wordt, afhankelijk van het verleende mandaat, een sanctie opgelegd of voorbereid. Met de milieuklachtentelefoon wordt 24-uurs bereikbaarheid voor klachten en calamiteiten gerealiseerd. De werkprocessen worden uitgevoerd conform de kwaliteitseisen van de partners en het Dossier Afspraken en Protocollen (DAP), onderdeel van de Dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) met de deelnemende partijen. Naast toezicht en handhaving adviseren wij individuele opdrachtgevers, afhankelijk van de gemaakte afspraken, op het gebied van specialistische milieuonderwerpen, informatie gestuurde handhaving, uitvoeringsbeleid en nieuwe ontwikkelingen zoals de Omgevingswet en de vierde tranche Activiteitenbesluit.

Wat heeft het gekost?

Voor het programma Handhaving is middels de tweede Bestuursrapportage een budget vastgesteld van € 6.112.000. De onderstaande tabel geeft de uitputting van het beschikbare budget weer. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten 2020.

Handhaving	Begroting 2020 voor wijzigingen	Begroting 2020 na wijzigingen	Realisatie 2020
Baten	5.393.000	5.670.000	5.371.000
Lasten	5.344.000	6.112.000	5.484.000
Saldo	49.000	-442.000	-113.000

1.1.3 Vergunningverlening

Het programma Vergunningverlening wordt ingezet om adequate vergunningverlening en afhandeling van meldingen bij bedrijven en locaties uit te voeren. Het gaat daarbij om:

- WABO-vergunningen bij milieu-inrichtingen;
- meldingen in het kader van het Activiteitenbesluit;
- beschikkingen in het kader van de Wet bodembescherming;
- vergunningen en meldingen van het Vuurwerkbesluit;
- de Ontgrondingenwet;
- de Waterwet; en
- de Luchtvaartwet.

Hierbij worden de beleidsregels van het bevoegde gezag gevolgd. Afhankelijk van het verleende mandaat stellen wij hiervoor adviezen op of geven we de beschikkingen af (binnen het mandaat). Vergunningaanvragen moeten binnen wettelijke termijnen worden afgehandeld en meldingen moeten beoordeeld worden op juistheid en volledigheid. Beide procedures moeten geïntegreerd worden behandeld in het kader van de WABO, waarbij er aansluiting moet zijn met de gemeentelijke loketten. De werkprocessen worden uitgevoerd conform de kwaliteitseisen van de partners en het Dossier Afspraken en Protocollen (DAP), onderdeel van de dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) met de deelnemende partijen. Naast vergunningverlening adviseren wij individuele opdrachtgevers, afhankelijk van de gemaakte afspraken, op het gebied van externe veiligheid, milieuzaken in bestemmingsplannen, specialistische milieuonderwerpen, uitvoeringsbeleid en nieuwe ontwikkelingen zoals de Omgevingswet en de vierde tranche Activiteitenbesluit.

Wat heeft het gekost?
Voor het programma Vergunningverlening is middels de tweede Bestuursrapportage een budget vastgesteld van € 6.407.000. De onderstaande tabel geeft de uitputting van het beschikbare budget weer. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten 2020.

Vergunningverlening	Begroting 2020 voor wijzigingen	Begroting 2020 na wijzigingen	Realisatie 2020
Baten	5.058.000	6.245.000	6.050.000
Lasten	5.096.000	6.407.000	5.576.000
Saldo	-38.000	-162.000	474.000

1.1.4 Bedrijfsvoering

Inleiding
De RUD Utrecht bestaat uit een viertal teams, die weer onderverdeeld zijn in diverse clusters. De primaire teams betreffen 'handhaving en Vergunningverlening Bedrijven', 'Handhaving en Vergunningverlening bodem' en 'Water Natuur en landschap' het vierde team betreft Bedrijfsvoering. Het team Bedrijfsvoering levert ondersteuning op het vlak van personeel, informatie, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting/facilitaire zaken. In dit hoofdstuk zullen wij op hoofdlijnen rapporteren over de belangrijkste onderdelen zoals deze zijn opgenomen in de Programmabegroting 2020 en de Begrotingswijzigingen 2020.

Outputfinanciering en het verbeteren van de efficiency
Sinds 2018 wordt op een nieuwe manier afgerekend tussen de RUD Utrecht en haar opdrachtgevers. Dit gebeurd voor een aanzienlijk deel op basis van output.

Conform afspraak is eind 2020 de evaluatie outputfinanciering uitgevoerd. Over het algemeen zijn alle deelnemers tevreden met het feit dat er een systematiek van outputfinanciering is, waardoor wordt afgerekend op basis van werkelijk gerealiseerde productie. Bij de evaluatie zijn een zevental adviezen voorgesteld die door het Algemeen Bestuur zijn overgenomen. Het uiteindelijke resultaat van het overnemen van deze adviezen is dat we werken aan een 'simpelere' (minder producten en diensten) methodiek, die flexibeler is en waarbij de perverse prikkel om meer aanvullende opdrachten te doen en minder binnen de DVO is opgelost.

Door de wereldwijde pandemie die COVID-19 heeft veroorzaakt is 2020 ook qua financiering een bijzonder jaar geworden. De RUD Utrecht is gelukkig niet getroffen door ernstig zieke medewerkers, maar wel in de mogelijkheden de werkzaamheden in volle omvang efficiënt en effectief uit te voeren. Daarom is eind mei 2020 door het Algemeen Bestuur besloten om eenmalig niet op daadwerkelijk geleverde productie af te rekenen, maar ook de variabele bijdrage eenmalig om te zetten naar een vaste.

In februari 2021 is gebleken dat de verhoudingen tussen de diverse deelnemers voor werkelijk geleverde productie onevenredig was verdeeld. Derhalve heeft het Algemeen Bestuur in de vergadering van 11 februari 2021 besloten voor een deel van de deelnemers een lagere bijdrage vast te stellen om er zo voor te zorgen dat alle deelnemers maximaal 9% van de productie niet geleverd hebben gekregen ten opzichte van de financiële bijdrage.

De RUD Utrecht heeft ook in 2020 weer driemaal tussentijds verantwoord aan zijn deelnemers over voortgang van de werkzaamheden. Voor 2021 staat met het oog op de Omgevingswet die vanaf 1 januari 2022 van kracht moet worden de evaluatie van de tussentijdse rapportages gepland.

De digitale overheid
De Omgevingswet (uitgesteld naar 1 januari 2022) gaat grote gevolgen hebben voor overheden, aangezien het een andere kijk geeft op informatievoorziening. Ketenpartnerschap, het proactief digitaal beschikbaar stellen van informatie en het delen van databases zijn belangrijk en daar zijn landelijke afspraken en methodieken voor gemaakt in de vorm van het digitaal stelsel. Voor de RUD Utrecht is het noodzakelijk goed aangehaakt te zijn en op tijd maatregelen te nemen. Het traject Informatievoorziening op Orde moet ervoor zorgen dat de organisatie hier technisch klaar voor is.

De eerste maanden van 2020 stonden voor dit onderdeel in het teken van het technisch realiseren van de koppeling met het DSO en de wijze waarop daarvoor onze systemen en architectuur moet zijn ingericht. De RUD Utrecht heeft de technische koppeling volledig tot stand gebracht. Door het uitstellen van de Omgevingswet is overigens wel de verwachting dat er op het gebied van DSO nog aanpassingen zullen worden doorgevoerd.

Informatievoorziening (ICT)
Binnen de RUD Utrecht is eind 2017 extra aandacht ontstaan voor ICT en Informatievoorziening (IV). Dit heeft in 2018 geleid tot de uitvoering van het project Basis op Orde, waarbij in 2018 de belangrijkste aandachtpunten en noodzakelijke verbeteringen zijn vorm gegeven. Dit project kende een uitloop tot en met het tweede kwartaal 2019 en is opgegaan in het programma "Informatievoorziening op Orde". Het ontwikkelprogramma waar in 2018 mee was geëxperimenteerd onder de naam VTH 3.0 heeft een vervolg gekregen in het ontwikkelprogramma Innovatie 2020. Vorig jaar is in beide Bestuursrapportages en de jaarrekening 2019 hier reeds op gereflecteerd en over verantwoord. In 2020 zijn we verder gegaan met beide programma's.

De doelstelling voor de informatievoorziening van de RUD Utrecht is: *De informatievoorziening van de RUD Utrecht uniform inrichten waardoor het delen van informatie binnen en tussen applicaties, (interne)teams en met externe partijen (ketenpartners) efficiënt kan plaatsvinden waardoor integrale samenwerking mogelijk wordt.*

Informatievoorziening op Orde
In het programma 'Informatievoorziening op Orde' draait het om het borgen van de beschikbaarheid, bruikbaarheid en bestendigheid van algehele en specifieke informatie. Informatie dient zoveel mogelijk via gecontroleerde kanalen uitgewisseld te worden en volgens landelijke standaarden. De RUD Utrecht heeft daarom haar informatiemodel volgens generieke architectuurprincipes ingericht waardoor onder andere integrale samenwerking mogelijk is.

Het programma "Informatievoorziening op Orde" bestaat uit onderstaande onderdelen met bijbehorende projecten:
- Rechtmatig informatiebeheer: het verwerken van eisen die gesteld worden vanuit de Archiefwet en processen inrichten vanuit informatiebeveiligingsbeleid en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG);
- Databeheer: eenduidige registratie en opslag volgens het metadataschema, afspraken met de opdrachtgevers vastleggen;
- Inrichting kernapplicatielandschap: inventarisatie voor de toekomstige VTH applicatie, ontwikkeling van de GIS infrastructuur; en
- Opzet nieuw informatiemodel: op basis van toekomstige ontwikkelingen en de informatiebehoefte van de organisatie en ketenpartners.

Inventarisatie voor de toekomstige VTH applicatie
De RUD Utrecht gebruikt in haar huidige opgave als uitvoeringsdienst een aantal belangrijke applicaties ter ondersteuning van haar werkprocessen, administratie en registratie. De RUD Utrecht maakt voor haar VTH (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) taken gebruik van een VTH-applicatie. Deze applicatie is inmiddels sterk verouderd en daarnaast loopt de overeenkomst met de huidige leverancier in 2022 af. Het laatste kwartaal 2020 heeft in het teken gestaan van de voorbereiding van een Europese aanbesteding van het VTH-systeem. Begin 2021 is deze aanbesteding uitgezet. Gedurende 2021 zal de applicatie worden ingericht zodat deze eind 2021 operationeel is.

Opzet nieuw informatiemodel
In het programma 'Informatievoorziening op Orde' wordt de (toekomstige) informatiebehoefte van zowel de organisatie als externe partners in kaart gebracht. Op basis van die behoefte en nieuwe ontwikkelingen is een nieuw informatiemodel opgesteld met als uitgangspunt het common ground principe. Het informatiemodel is de kern van onze informatievoorziening en stelt ons in staat om de organisatie voor te bereiden op de Omgevingswet. Daarnaast draagt het informatiemodel bij aan het eenduidig ontsluiten van informatie en de datakwaliteit door koppelingen met landelijke informatievoorzieningen.
In 2020 zijn we voortvarend doorgegaan op de reeds ingeslagen weg. De technische koppeling vanuit de informatievoorziening van de RUD Utrecht met het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) is afgerond en we hebben de eerste samenwerking in de keten getest met één van de deelnemers via een 'testcase' en deze test is geslaagd. De RUD Utrecht kiest er voor om in eerste instantie vanuit de informatievoorziening technisch aan te sluiten op het DSO. Als de nieuwe VTH-applicatie beschikbaar is zal deze (ook) een directe koppeling met het DSO verzorgen.

Dossier Afspraken Procedures (DAP)
De RUD Utrecht kent nauwe samenwerking met haar deelnemers om systemen zo efficiënt en effectief mogelijk in te richten, maar ook met betrekking tot datakwaliteit. In 2020 is met alle deelnemers een model voor Dossier Afspraken en Procedures (DAP) opgesteld. Het model DAP bevat uniforme afspraken en procedures tussen de deelnemende gemeenten/Provincie Utrecht en de RUD Utrecht van de Gemeenschappelijke Regeling RUD Utrecht 2.0. De afspraken en procedures hebben betrekking op de wederzijdse taken en verantwoordelijkheden in verband met het te voeren informatie- en archiefbeheer. Het doel van het DAP is om deze taken en verantwoordelijkheden goed op elkaar te laten aansluiten.

In 2019 zijn veel projecten van het programma 'Informatievoorziening op Orde' gestart en zijn volgens planning in 2019 of 2020 afgerond. Door informatie op de juiste manier te gebruiken en te interpreteren creëert de RUD Utrecht informatie waardoor we als informatie gestuurde organisatie kunnen functioneren. Hierdoor kunnen we onze VTH-taken efficiënt en kwalitatief goed uitvoeren. Daarnaast wordt hierdoor onze organisatie in positie gebracht om steeds meer (technisch) adviestaken uit te voeren en onze deelnemers te ondersteunen bij het opstellen van onder andere hun Omgevingsvisie. De informatiebehoefte van de organisatie verandert waardoor de huidige software niet meer afdoende is. Om gedegen proces ondersteunende applicaties te ontwikkelen die aansluiten op de informatievoorziening van de RUD Utrecht is software ten behoeve van workflows en Geo Informatiesystemen (GIS) aangeschaft worden. Dit zorgt voor verbetering van de datakwaliteit doordat informatie op een effectieve, generieke en centrale manier wordt vastgelegd en ontsloten. Door het applicatielandschap van de organisatie zo efficiënt mogelijk in te richten kan er bespaard worden op overige applicaties en processen die minder efficiënt zijn ingeregeld.
Wij zien dat de belangrijkste projecten van het programma "Informatievoorziening op Orde" volgens planning verlopen. Gezien de beperkte beschikbare budgetten is het echter ook voor de RUD Utrecht van essentieel belang dat wij deze zo efficiënt mogelijk kunnen uitvoeren. Het COVID-19 virus heeft hier tot op heden slechts een beperkte negatieve impact op gehad, maar zeker waar veel samenwerking tussen ketenpartners en interne medewerkers noodzakelijk is kan het elkaar live ontmoeten soms noodzakelijk zijn.

Thuiswerken en Remote desktop Services (RDS)
Door de snelle verspreiding van COVID-19 is door de rijksoverheid een intelligente lockdown afgekondigd vanaf maart 2020. Dit heeft ertoe geleid dat ook de medewerkers van de RUD Utrecht ineens allemaal thuis moesten werken. Voor bijna alle systemen die gebruikt worden binnen de RUD Utrecht is dit geen probleem, behalve voor onze VTH applicatie. Deze applicatie is het basissysteem voor al onze primaire medewerkers (die in de VTH-uitvoering werkzaam zijn). Het cluster informatievoorziening was bezig met de implementatie van Remote Desktop Services (RDS), waarmee dit probleem te verhelpen was. Door de lockdown kwam dit project in een stroomversnelling en werden alle medewerkers van de RUD Utrecht aan deze nieuwe online werkomgeving toegevoegd. Op enkele bijsturingsacties na, is de nieuwe werkomgeving in productie waardoor alle medewerkers thuis kunnen werken met de VTH-applicatie.
Na de intelligente lockdown zijn onze medewerkers zoveel mogelijk thuis blijven werken. De RUD Utrecht ondervindt de laatste maanden steeds vaker problemen met de beschikbaarheid van de systemen. Deze systemen worden afgenomen bij de gemeente Houten. Wij zijn op dit moment structureel met de gemeente Houten in gesprek op welke wijze we de beschikbaarheid kunnen verbeteren. Begin 2021 zal door de gemeente Houten een breed onderzoek worden uitgevoerd op welke wijze de systemen op lange termijn betrouwbaar en beschikbaar kunnen worden gehouden. Wij zullen hier als RUD Utrecht bij betrokken worden.

Innovatie 2020

Het ontwikkelprogramma "Innovatie 2020" staat in 2020 vrijwel geheel in het teken van de Omgevingswet. De middelen zijn beperkt (zowel in Euro's als in capaciteit). De afdeling Informatievoorziening is nauw betrokken bij het programma Omgevingswet en heeft de doelstelling om de veranderende processen en werkwijzen zo efficiënt en effectief mogelijk te ondersteunen met techniek en informatie. Medewerkers van de afdeling zijn dan ook onderdeel van diverse stuur-, werk- en projectgroepen. Zowel binnen de RUD Utrecht alsook bij en met deelnemers. Door de grote wijzigingen in processen en werkwijzen is een nieuwe VTH-applicatie ook noodzakelijk. Gedurende 2020 zullen hiervoor de noodzakelijke voorbereidende stappen worden gezet om ook op dit vlak klaar te zijn voor de Omgevingswet.
Naast de Omgevingswet zijn er nog een drietalprojecten waarop de afdeling IV zich focust. Dit betreft:

- Omgevingsapps
- Project Actualisatie bedrijvenbestand; en
- Project Stikstof.

Project Actualisatie Bedrijvenbestand:
Het doel van dit project is het structureel beschikbaar hebben van een zo actueel mogelijk bedrijvenbestand voor/van onze deelnemers. Het wordt hiermee mogelijk om informatiegericht en risico-gestuurd toezicht en handhaving in de praktijk te brengen. Dit zou betekenen dat er op een andere manier gewerkt gaat worden die ook beter aansluit bij het doel van de Omgevingswet. Op basis van data en bevindingen in het veld wordt middels kaarten en kaartlagen (GIS), de grootste risico's op basis van informatie bepaald. Hierdoor is er meer sturing mogelijk en kunnen expliciete keuzes worden gemaakt, waar toezicht eventueel gevolgd door handhaving gewenst is. Daarnaast moet het dan ook mogelijk worden om nog explicieter de uitgevoerde werkzaamheden te laten aansluiten op de door de diverse gemeenten geformuleerde beleidsdoelen. Dit leidt ertoe dat we op dit vlak ook voldoen aan de eisen vanuit het digitaal stelstel, doordat we object gerelateerde informatie in relatie tot activiteiten ter beschikking hebben.

Project Stikstof:
De RUD heeft samen met de provincie Utrecht een integraal project uitgevoerd in het kader van data analyse ten behoeve van de gebiedsgerichte aanpak van de stikstofproblematiek. Op dit moment bevindt het project zich aan het einde van fase twee. Bij de volgende fase is het voornemen om de provincie verder te ondersteunen bij de gebiedsgerichte benadering. Deze benadering houdt in dat naarmate een specifieke sector een substantiële bijdrage levert aan stikstofproblemen in gebieden die kwetsbaar zijn voor deposities, doelgerichte maatregelen worden getroffen. De RUD heeft deze doelstelling bereikt door beschikbare data te verzamelen, verschillende bronnen te analyseren, berekeningen van de depositie per bron te maken en randvoorwaarden van Aerius te berekenen. Hierdoor konden de piekbelasters bepaalt worden. Hiervoor heeft RUD Utrecht gebruik gemaakt van complexe database tools zoals FME en Geo-informatiesoftware (ArcGIS). De RUD Utrecht heeft ervaring met complexe datamodellen, onderliggende processen en analyses. Op deze manier hebben wij de provincie Utrecht inzichten gegeven conform de landelijke standaard (AERIUS) en deze aanpak interprovinciaal op de kaart gezet. Voor 2021 is de RUD Utrecht met de provincie in gesprek op welke wijze wij blijvende inzet rondom stikstof kunnen borgen en aansluiting houden bij de wensen van de provincie op dit belangrijke onderwerp.

Aan het eind van 2020 zijn beide programma's van de informatievoorziening van de RUD Utrecht geëvalueerd en opnieuw gedefinieerd. Veel trajecten kennen een uitloop naar 2021 en 2022 aangezien de nieuwe ingangsdatum van de Omgevingswet is verplaatst naar 1 januari 2022.

HRM
De RUD Utrecht wil een aantrekkelijke werkgever zijn en bevordert daarom de ontwikkeling van al haar medewerkers. Op deze manier kunnen de medewerkers optimaal gebruik maken van hun talent en kunnen zij zichzelf voortdurend aanpassen aan de veranderende omgeving en bijbehorende ontwikkelingen. Vanuit dit thema is er aandacht voor het thema opleiden en ontwikkelen. Aan alle RUD-ers is gevraagd na te denken over hun ontwikkeling, competenties en talenten. Deze punten worden besproken in het "goede gesprek", CAO 2018-2019, tussen de medewerker en de leidinggevende. Op deze manier krijgen we steeds beter zicht op welke talenten we in huis hebben en kunnen we de verbinding leggen met de opgaven van de RUD Utrecht en zijn deelnemers.

Ook is er continu aandacht voor duurzame inzetbaarheid, instroom van nieuwe medewerkers en kennisbehoud. Daarom kunnen medewerkers gebruik maken van het generatiepact. Het doel van het generatiepact is de duurzame inzetbaarheid van de oudere medewerkers te vergroten en daarbij ruimte te creëren voor de instroom van nieuwe medewerkers. In 2019 hebben de eerste medewerkers gebruik gemaakt van het generatiepact, en ook in 2020 maken enkele medewerkers gebruik van het generatiepact. Om de jonge medewerkers te binden en boeien hebben we een Young Professional programma.

Het jaar 2020 stond qua opleiden in het teken van de Omgevingswet. Vanuit de HR wordt ondersteuning geleverd om het opleidingsgedeelte van de Omgevingswet vorm te geven en te ondersteunen bij ontwikkeling van competenties die straks meer van onze medewerkers worden gevraagd. Het was een zeer ambitieuze doelstelling om de gehele RUD Utrecht binnen één jaar op het juiste niveau voor de Omgevingswet te krijgen. We waren echter goed op weg totdat COVID-19 de wereld op zijn kop zette. Het besluit dat de Omgevingswet één jaar wordt uitgesteld geeft de RUD Utrecht de mogelijkheid het opleidingsgedeelte alsnog op een goede en gedegen manier af te maken. Dit zal ertoe leiden dat onze medewerkers bij de start van de nieuwe wet er beter klaar voor zijn. Dat is gezien de omvang van de overgang zeer wenselijk. Ondanks dit uitstel proberen wij aanvullende kosten vanwege uitstel zoveel mogelijk te voorkomen en waar het toch niet anders kan in ieder geval te beperken. Deze competentieontwikkeling die noodzakelijk is voor de Omgevingswet kent ook overlap met de competenties die zijn geconstateerd binnen het traject 'samen op weg'. Dit zorgt er dus voor dat beide elkaar versterken.

Financiën:
De overgang naar outputfinanciering heeft gezorgd voor een meer complexe structuur van het afrekensysteem. Om de sturingsinformatie hieruit effectief en efficiënt te kunnen raadplegen heeft de RUD Utrecht in het derde kwartaal van 2019 een BI-tool geïmplementeerd. Gedurende 2020 zijn wij bezig geweest met het optimaliseren van de rapportages om zo de sturingsinformatie continu te verbeteren voor onze primaire managers.

De huidige situatie rondom COVID-19 sterkt ons ook in het gevoel dat het noodzakelijk is snel adequate managementinformatie over onder meer de productie beschikbaar te hebben. Op basis van deze informatie hebben wij een goede inschatting kunnen maken van het effect van COVID-19 en heeft het Algemeen Bestuur tijdig een besluit kunnen nemen om bij te sturen. Snelle en adequate managementinformatie blijft ook voor de toekomst van essentieel belang, stuurinformatie is zeker in tijden van krapte onontbeerlijk.

Daarnaast heeft de overgang naar outputfinanciering ervoor gezorgd dat de financiële processen worden herzien. Momenteel zijn we bezig met de afronding van het optimaliseren en beschrijven van deze processen.

Wat heeft het gekost?
Voor Bedrijfsvoering is middels de tweede Bestuursrapportage een budget vastgesteld van € 4.036.000. De onderstaande tabel geeft de uitputting van het beschikbare budget weer. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten 2020.

Bedrijfsvoering	Begroting 2020 voor wijzigingen	Begroting 2020 na wijzigingen	Realisatie 2020
Baten	3.648.000	4.018.000	3.980.000
Lasten	3.648.000	4.036.000	4.015.000
Saldo	-	-18.000	-35.000

1.1.5 Overig
In dit begrotingsonderdeel zijn de indirecte kosten opgenomen, die niet direct onder één van de primaire programma's dan wel de bedrijfsvoering (Overhead) verantwoord konden worden. Dit betrof Onvoorzien en de Stelpost loon- en prijscompensatie.

Onvoorzien
Deze post is in 2020 volledig ingezet. Middels de Bestuursrapportages is deze gealloceerd aan salarissen en overige kosten voor personeel (€ 92.000) in verband met langdurig zieke werknemers en is een deel gebruikt ter dekking van voorbereidende werkzaamheden voor de Omgevingswet (€ 133.000).

Stelpost loon- en prijscompensatie
Deze stelpost (€ 100.000) is verdeeld over de diverse kostensoorten ter dekking van prijsstijging. Met de loonstijging was rekening gehouden bij het opstellen van de begroting.

Wat heeft het gekost?
Voor de stelposten is middels de tweede Bestuursrapportage een budget vastgesteld van nihil. De onderstaande tabel geeft de uitputting van het beschikbare budget weer. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten 2020.

	Raming 2020 voor wijzigingen	Raming 2020 na wijzigingen	Realisatie 2020
Lasten Stelposten	€ 325.000	€ -	€ -

1.2 Paragrafen

Door het BBV wordt een zevental paragrafen voorgeschreven die moeten worden opgenomen in de jaarstukken, tenzij het betreffende onderdeel niet van toepassing is. Bij de RUD Utrecht zijn de volgende onderdelen niet van toepassing:
- Lokale heffingen;
- Verbonden partijen; en
- Grondbeleid.

De overige onderdelen zullen in dit hoofdstuk nader worden toegelicht.

1.2.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de mate waarin de gemeenschappelijke regeling RUD Utrecht in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Om adequaat en effectief te kunnen reageren op de financiële gevolgen van risico's die zich voordoen zal de RUD Utrecht moeten beschikken over een financiële buffer. Hierdoor is de RUD Utrecht in staat om zelf risico's financieel op te vangen. Er hoeft dan geen afzonderlijk beroep gedaan te worden op de deelnemers. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die de RUD Utrecht loopt en waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd. In artikel 31 van de Gemeenschappelijke regeling RUD Utrecht is bepaald dat het weerstandsvermogen maximaal 5 procent van de opbrengsten bedraagt. Jaarlijkse exploitatieoverschotten worden toegevoegd aan het weerstandsvermogen. Een exploitatietekort wordt opgevangen binnen het weerstandsvermogen, tenzij het weerstandsvermogen hiervoor onvoldoende is. In dat geval dragen de deelnemers bij naar rato van hun voorlopige bijdrage in de vastgestelde begroting.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen waarover het RUD Utrecht beschikt om de onvoorziene kosten te dekken. Voor de RUD Utrecht is de algemene reserve aan te merken als beschikbare weerstandscapaciteit en dient als buffer tegen onvoorzienbare risico's. De omvang van deze reserve is bij de start van 2020 € 684.000. In de begroting wordt jaarlijks rekening gehouden met een post Onvoorzien van circa 2 procent van het begrotingstotaal.

In de Programmabegroting 2020 bedroeg de post Onvoorzien € 225.000. Deze post is in 2020 overgeheveld naar de programma's, vanwege de dekking voor langdurig zieken en is ingezet voor de Omgevingswet. Voor een verdere toelichting op de post Onvoorzien wordt u verwezen naar het overzicht van baten en lasten, paragraaf 2.3.4 van de jaarrekening.

Algemene reserve

Op grond van voorgaande kan gesteld worden dat het weerstandsvermogen van de RUD Utrecht slechts gevormd wordt door de algemene reserve. De kenmerken van een algemene reserve zijn:
- Algemene reserve is eigen vermogen;
- Bedragen zijn vrij besteedbaar;
- Het Algemeen Bestuur besluit over de vorming en besteding van de algemene reserve;
- Toevoegingen en onttrekkingen verlopen via de exploitatie;
- Als de algemene reserve de norm van 5 procent heeft bereikt worden exploitatie overschotten aan de deelnemers terugbetaald.

In de primaire Programmabegroting 2020 was uitgegaan van een exploitatieteoverschot van € 11.000 ten gunste van de algemene reserve. Het werkelijke resultaat 2020 bedraagt € 502.000. De verwerking van dit resultaat zal conform het vaststellingsbesluit van het AB plaatsvinden. Er zal uiteindelijk € 25.000 van het resultaat worden toegevoegd aan de algemene reserve.

Risicomanagement

Risicomanagement is het effectief omgaan met de kansen en bedreigingen die de realisatie van de organisatiedoelstellingen kunnen beïnvloeden. Hiervoor is het van belang dat er een continu proces wordt ingericht van identificeren, prioriteren en beheersen.

Hierdoor kunnen goed onderbouwde keuzes gemaakt worden met betrekking tot:
- Welke risico's kunnen gedragen worden?
- Welke beheersmaatregelen kunnen getroffen worden?
- Welke middelen moeten, ter afdekking van risico's, gereserveerd worden?

Door de koppeling van het risicomanagement aan de planning & control-cyclus van de RUD Utrecht zal drie keer per jaar over risico's worden gerapporteerd. Dat is bij de programmabegroting, de bestuurlijke voortgangsrapportage (alleen significante afwijkingen) en de jaarrekening.

Algemene risico's
Het risicoprofiel van de RUD Utrecht bestaat uit bedrijfsspecifieke risico's en meer algemene risico's. Bij deze laatste kan onder meer gedacht worden aan macro-economische ontwikkelingen en loon- en prijsontwikkelingen. Ook zijn er natuurlijk onzekerheden over (toekomstig) rijksbeleid en ontwikkelingen in wet- en regelgeving. Al deze ontwikkelingen kunnen risico's en onzekerheden met zich meebrengen, deze zijn echter nagenoeg niet beïnvloedbaar noch kwantificeerbaar. Deze risico's worden in principe niet opgenomen in de risicoanalyse zolang ze niet leiden tot meer specifieke en kwantificeerbare risico's voor de RUD Utrecht.

Specifieke risico's
De specifieke risico's zijn de risico's die op de RUD Utrecht van toepassing zijn. Net als vorig jaar zijn middels sessies met MT en medewerkers de risico's in kaart gebracht en is een inschatting gemaakt van de kans dat de gebeurtenis daadwerkelijk plaatsvindt en de (financiële) impact daarvan.

Dit heeft geresulteerd in onderstaande risicoanalyse:

Risico	Omschrijving	I/S	Kans %	Impact x € 1000	Restrisico x € 1.000
1. Outputfinanciering: productie, achterblijvende vraag	De productie (producten) zoals afgesproken in de DVO's wordt niet gerealiseerd (kwantitatief of kwalitatief) waardoor de inkomsten lager zijn dan begroot. 1% minder productie is bijna € 90.000 minder inkomsten. Een deel van de productie is vraag gestuurd. De kosten om deze productie te realiseren is echter wel vast en betreft voornamelijk loonkosten.	S	25%	€ 400	€ 100
2. Outputfinanciering: onvoldoende productiviteit	Binnen de RUD is ervan uitgegaan dat medewerkers 1.360 declarabele uren per jaar maken in de primaire teams. Iedere 1% minder declarabiliteit RUD-breed levert € 90.000 minder inkomsten op.	S	50%	€ 400	€ 200
3. Outputfinanciering: kengetallen	De kentallen in de PDC komen niet overeen met de werkelijke uren voor een product waardoor er meer of minder kosten gemaakt worden*.	I	15%	€ - *	€ -
4. Ziekteverzuim	Bij de begroting is ervan uitgegaan dat de productieve medewerkers 1.360 declarabele uren per jaar realiseren. Die aanname is o.m. gebaseerd op een maximaal verzuim van 5%. Elk procent boven deze norm kost rond de € 95.000.	S	25%	€ 190	€ 48
5. Wet- en regelgeving: Algemeen	Als gevolg van nieuwe wet- en regelgeving zoals de Omgevingswet zullen werkprocessen, systemen en producten aangepast moeten worden en medewerkers bijgeschoold.	S	25%	€ 300	€ 75
6. Wet-en regelgeving; Invoering Omgevingswet DSO	Als gevolg van het invoeren van de Omgevingswet per 1 januari 2022 moet de RUD Utrecht een nieuw VTH-systeem Europees aanbesteden dat functioneert onder het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Er is nog veel onzeker over hoe dit er precies uit komt te zien waardoor de kans bestaat dat de RUD Utrecht investeert in een VTH-systeem dat op een later tijdstip nog aangepast moet worden (aanvullende kosten gemaakt moeten worden) of niet voldoende tijdig kan opstarten onder het DSO.	S	25%	€ 200	€ 50
7. Wet- en regelgeving: Invoering Omgevingswet transitie bodemtaken	Als gevolg van de invoering van de Omgevingswet zal het bevoegd gezag van de bodemtaken verschuiven van de Provincie naar de verschillende gemeentes. Als deze verschuiving betekent dat er minder bodemtaken bij de RUD Utrecht worden belegd zullen er frictiekosten gaan ontstaan, aangezien de RUD Utrecht in dat geval gedwongen afscheid zal moeten nemen van vast personeel (ongeveer 4 fte).	S	10%	€ 1.200	€120
Totaal restrisico:					**€ 593**

* Omdat er zowel een positief als negatief risico is, wordt hier € 0 opgenomen

Tegenover de bestaande risico's staat het vrij beschikbare vermogen (algemene reserve + jaarresultaat), waarvan het saldo per 31-12-2020 € 1.186.000 bedraagt, als financiële buffer (weerstandscapaciteit). De hierbij behorende ratio is: 2,0 (minimaal 1,0 is gewenst). De weerstandscapaciteit ligt hiermee boven het gewenste niveau. Daarnaast is er ook nog de post Onvoorzien in de begroting voor het volgende jaar, aangezien deze vrij besteedbaar is en normaliter als eerste ingezet zal worden wanneer één van bovenstaande risico's zich voordoet is de uiteindelijke weerstandscapaciteit nog groter.

Kengetallen financiële positie
Gezien het stijgende belang van toekomstbestendigheid van lokale overheden moet in de paragraaf 'weerstandsvermogen en risicobeheersing' een basisset van vijf financiële kengetallen worden opgenomen. Het opnemen van kengetallen past in het streven naar meer transparantie en inzicht in de financiële positie. Voor de RUD Utrecht zijn de volgende drie kengetallen van toepassing:

a. Netto schuldquote: geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen;
b. Solvabiliteitsratio: geeft inzicht in de mate waarin de organisatie in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen (eigen vermogen als percentage van het totale financiële positietotaal);
c. Structurele exploitatieruimte: is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te kunnen dragen.

Kengetallen		Verloop van de kengetallen %			Norm VNG %		
		Jaarrekening 2020	Begroting 2020	Jaarrekening 2019	Voldoende	Matig	Onvoldoende
A	Netto schuldquote	-9,55	-3,40	-7,81	<100	>100 / <130	> 130
B	Solvabiliteitsratio	39,21	34,13	35,64	>50	<50 / >30	< 30
C	Structurele exploitatieruimte	2,12	0,08	1,49	>0,6	< 0,6 / > 0	0

a. De netto schuldquote is erg goed. Reden hiervoor is dat de RUD Utrecht nog geen leningen heeft hoeven afsluiten voor het financieren van investeringen. Wel is er een verandering te zien in de netto schuldquote omdat er minder geïnvesteerd is.
b. De solvabiliteit toont aan dat de RUD Utrecht matig in staat is om aan haar verplichtingen te voldoen. In artikel 31 van de gemeenschappelijke regeling RUD Utrecht is echter bepaald dat de algemene reserve maximaal 5 procent van de jaaromzet mag bedragen. Als gevolg hiervan is deze ratio slechts in beperkte mate beïnvloedbaar. Het resultaat over 2020 heeft voor een stijging van dit kengetal gezorgd.
c. De structurele exploitatieruimte van de RUD Utrecht is ruim voldoende. De RUD Utrecht kan met de structurele baten haar structurele lasten dekken. De RUD Utrecht streeft hiernaar, zonder hierbij een (positief) exploitatiesaldo te realiseren.

1.2.2 Financiering

Inleiding
De treasuryfunctie van de RUD Utrecht is gebaseerd op de Wet Fido met als doel onder gunstige voorwaarden en met beperkte risico's over voldoende financiële middelen te beschikken. Een belangrijk element daarbij is het verkrijgen van meer zicht op de ontwikkeling van de financieringspositie, zowel op korte als lange termijn. Dit betreft dan met name het in beeld brengen van de behoefte aan financieringsmiddelen, gerelateerd aan de investeringsplanning en de inzet van vrijvallende dan wel beschikbaar komende financieringsmiddelen.

Financiering korte termijn
In de bijdrageverordening is het volgende vastgelegd:

a. De deelnemers betalen uiterlijk 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober een voorschot in de lasten van het lopende begrotingsjaar van 25 procent van de totale bijdrage (vaste bijdrage + begrote variabele bijdrage); en
b. Naar aanleiding van de liquiditeitspositie in de afzonderlijke kwartalen kan het Dagelijks Bestuur bepalen dat van het bedrag, bedoeld in het eerste lid, een afwijkend voorschot wordt betaald.

Hierdoor is verzekerd dat de RUD Utrecht voor de korte termijn voldoende financiële middelen heeft. Doen zich hierbij tijdelijk overschotten voor, dan heeft de RUD Utrecht te maken met schatkistbankieren. De overschotten mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist (het Rijk) worden belegd (of uitgeleend aan andere decentrale overheden). De RUD Utrecht mag de eerste € 250.000 buiten de schatkist houden.

In 2018 heeft de RUD Utrecht een vernieuwde financieringsovereenkomst (krediet- en depotarrangement) afgesloten met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De ingangsdatum van de vernieuwde overeenkomst is 1-1-2019. De overeenkomst omvat geen krediet limiet meer, zoals de eerdere overeenkomst. Er geldt wel een intra-daglimiet van € 600.000. In 2020 is hier geen gebruik van gemaakt.

Het saldo liquide middelen bedraagt per 31 december 2020 € 21.000.

Financiering lange termijn
Wanneer de RUD Utrecht investeringen doet en deze activeert heeft dit invloed op de financiële positie en kan het nodig zijn om deze te financieren met geldleningen met een looptijd langer dan één jaar. Hierbij moet rekening worden gehouden met de renterisiconorm van het Rijk, die voorziet in spreiding van de looptijden van geldleningen, waardoor renterisico's beperkt worden.
Eventuele langlopende geldleningen in de komende jaren zijn afhankelijk van omvang en tempo van de investeringen (in bijvoorbeeld ICT) en de ontwikkeling van de reservepositie van de RUD Utrecht. De RUD Utrecht had eind 2020 geen langlopende leningen.

Renterisico
De RUD Utrecht heeft geen schulden en betaald daardoor ook geen rente. Het rente risico is daardoor nihil.

Renterisiconorm 2020 – 2023 (bedragen x €1000)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Netto renteherziening op vaste schulden (o/g / u/g)	€ -	€ -	€ -	€ -
Aflossingen	€ -	€ -	€ -	€ -
Renterisico	€ -	€ -	€ -	€ -
Lasten primaire begroting 2020	€ 14.088	€ 13.817	€ 13.980	€ 14.146
Percentage cf. regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (2020)	**-€ 2.818**	**-€ 2.763**	**-€ 2.796**	**-€ 2.829**
Rente risico	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Norm	-€ 2.818	-€ 2.763	-€ 2.796	-€ 2.829
Toetsing renterisiconorm:	**€ 2.818**	**€ 2.763**	**€ 2.796**	**€ 2.829**

Kasgeldlimiet
De RUD Utrecht heeft de Kasgeldlimieten niet overschreden.

Kasgeldlimiet 2020 (bedragen x €1000)	**1e kw**	**2e kw**	**3e kw**	**4e kw**
Grondslag:				
Lasten primaire begroting 2020	€ 14.088	€ 14.088	€ 14.088	€ 14.088
Toegestane kasgeldlimiet:				
In % van de grondslag	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
In bedrag	**-€ 1.155**	**-€ 1.155**	**-€ 1.155**	**-€ 1.155**
Toetsing:				
Omvang vlottende korte schuld	0	0	0	0
Opgenomen gelden < 1 jaar	0	0	0	0
Schuld in rekening courant	0	0	0	0
Gestorte gelden door derden <1 jaar	0	0	0	0
Overige geldleningen <1 jaar	0	0	0	0
Af: Vlottende middelen	€ 2.951	€ 2.847	€ 3.308	€ 3.048
Saldo netto vlottende schuld	**€ 2.951**	**€ 2.847**	**€ 3.308**	**€ 3.048**
Ruimte	**€ 4.107**	**€ 4.002**	**€ 4.464**	**€ 4.203**

1.2.3 Bedrijfsvoering
De overhead wordt door de RUD Utrecht verantwoord in een apart programma Bedrijfsvoering. Voor een nadere toelichting wordt derhalve verwezen naar paragraaf 1.1.4. Bedrijfsvoering.

1.2.4 Onderhoud Kapitaalgoederen
In paragraaf 2.3.2 en 2.3.3 staat opgenomen hoe we omgaan met afschrijvingen en onderhoud van onze materiële vaste activa.

Deel 2 - Jaarrekening

2.1 Balans per 31 december 2020

ACTIVA		31 december 2020		31 december 2019	
Vaste activa					
- Investeringen met een economisch nut		€ 188.000		€ 205.000	
Materiële vaste activa	1		*€ 188.000*		*€ 205.000*
Totaal vaste activa			**€ 188.000**		**€ 205.000**
Vlottende activa					
- Vorderingen op openbare lichamen		€ 602.000		€ 936.000	
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist		€ 2.223.000		€ 1.847.000	
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar	2		*€ 2.825.000*		*€ 2.783.000*
- Nog te ontvangen bedragen		€ 1.052.000		€ 416.000	
- Vooruitbetaalde bedragen		€ 185.000		€ 90.000	
Overlopende activa	3		*€ 1.237.000*		*€ 506.000*
- Banksaldi		€ 21.000		€ 249.000	
Liquide middelen	4		*€ 21.000*		*€ 249.000*
Totaal vlottende activa			**€ 4.083.000**		**€ 3.538.000**
Totaal generaal			**€ 4.271.000**		**€ 3.743.000**

PASSIVA		31 december 2020		31 december 2019	
Vaste passiva					
- Algemene reserve		€ 683.000		€ 683.000	
- Bestemmingsreserves		€ 474.000		€ 233.000	
- Gerealiseerd resultaat		€ 502.000		€ 416.000	
Eigen vermogen	5		*€ 1.659.000*		*€ 1.332.000*
Totaal vaste passiva			**€ 1.659.000**		**€ 1.332.000**
Vlottende passiva					
- Overige schulden		€ 223.000		€ 450.000	
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	6		*€ 223.000*		*€ 450.000*
- Vooruit ontvangen van deelnemers/te verrekenen met deelnemers		€ 1.021.000		€ 627.000	
- Nog te betalen bedragen		€ 1.368.000		€ 1.334.000	
Overlopende passiva	7		*€ 2.389.000*		*€ 1.961.000*
Totaal vlottende passiva			**€ 2.612.000**		**€ 2.411.000**
Totaal generaal			**€ 4.271.000**		**€ 3.743.000**

2.2 Overzicht van baten en lasten 2020

	Begroting 2020 voor wijzigingen	Begroting 2020 na wijzigingen	Realisatie 2020	Verschil
Programma's:				
1 Handhaving	€ 5.344.000	€ 6.112.000	€ 5.484.000	€ -628.000
2 Vergunningverlening	€ 5.096.000	€ 6.407.000	€ 5.576.000	€ -831.000
				€ -
Bedrijfsvoering (Overhead)	€ 3.323.000	€ 4.036.000	€ 4.015.000	€ -21.000
Overig				€ -
- Onvoorzien	€ 225.000	€ -	€ -	€ -
- Stelpost loon- en	€ 100.000	€ -	€ -	€ -
Totaal lasten	**€ 14.088.000**	**€ 16.555.000**	**€ 15.075.000**	**€ -1.480.000**
Programma's:				€ -
1 Handhaving	€ 5.393.000	€ 5.670.000	€ 5.371.000	€ -299.000
2 Vergunningverlening	€ 5.058.000	€ 6.245.000	€ 6.050.000	€ -195.000
				€ -
Bedrijfsvoering (Overhead)	€ 3.323.000	€ 4.018.000	€ 3.980.000	€ -38.000
Overig				€ -
- Onvoorzien	€ 225.000	€ -	€ -	€ -
- Stelpost loon- en	€ 100.000	€ -	€ -	€ -
Totaal baten	**€ 14.099.000**	**€ 15.933.000**	**€ 15.401.000**	**€ -532.000**
				€ -
Totaal (voor reservemutaties)	**€ 11.000**	**€ -622.000**	**€ 326.000**	**€ 948.000**
				€ -
Onttrekking:				€ -
Asbest	€ -	€ 87.000	€ 87.000	€ -
Transitie en outputfinanciering	€ -	€ 39.000	€ 39.000	€ -
Innovatie	€ -	€ 50.000	€ 50.000	€ -
Omgevingswet	€ -	€ 310.000	€ -	€ -310.000
Gerealiseerd resultaat	**€ 11.000**	**€ -136.000**	**€ 502.000**	**€ 638.000**

2.3 Toelichtingen

2.3.1 Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden verantwoord voor zover zij op financiële positiedatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Operationele leasing
Bij de RUD Utrecht bestaan leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan het eigendom verbonden zijn, niet bij de organisatie liggen. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden op lineaire basis verwerkt in het overzicht van baten en lasten over de looptijd van het contract.

2.3.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Balans
Vaste activa
Artikel 59 tot en met 65 van het BBV zijn van toepassing op het waarderings- , activerings- en afschrijvingsbeleid van de RUD Utrecht. In de financiële verordening van de RUD Utrecht is per soort actief vastgelegd hoe dit beleid wordt toegepast.

Materiële vaste activa met economisch nut
De materiële vaste activa met economisch nut worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen. Activa met een verkrijgingprijs van minder dan of gelijk aan € 10.000 jaar worden niet geactiveerd, uitgezonderd (meet)apparatuur.

De materiële vaste activa met economisch nut worden afgeschreven in maximaal:
15 jaar : technische installaties en apparatuur in gebouwen
10 jaar : kantoormeubilair, veiligheidsvoorzieningen en verbouwingen
5 jaar : transportmiddelen, aanhangwagens en personenauto's
3 jaar : (automatiserings)apparatuur en telefooninstallaties
1 jaar : (meet) apparatuur
waarbij 50% van de jaarafschrijving wordt verantwoord in het jaar van aanschaf en/of technische/economische ingebruikname. Bij het bepalen van de afschrijving wordt geen rekening gehouden met een restwaarde.

Bij een eventuele verkoop van materiële vaste activa wordt de opbrengst via de resultaatbestemming toegevoegd aan de algemene reserve van de RUD Utrecht.

De economische levensduur is beëindigd op het moment dat de aan het actief toe te rekenen jaarlasten hoger zijn dan de aan het actief toe te rekenen jaaropbrengsten. De rente wordt berekend over de boekwaarde per 1 januari.

Vlottende activa
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa
Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen
Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende passiva
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar en overlopende passiva
Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, dit is meestal de nominale waarde.

Overzicht van baten en lasten

Resultaatbepaling
Baten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd, lasten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd en/of voorzienbaar zijn. Het resultaat wordt bepaald met inachtneming van alle hier boven vermelde waarderingsgrondslagen.

Vennootschapsbelasting
Vanaf 2016 kunnen indirecte overheidslichamen zoals de RUD Utrecht belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting (Vpb). Vanuit de gezamenlijke omgevingsdiensten is overlegd met de Belastingdienst. Vanuit dit overleg zijn voorwaarden vastgesteld wanneer er mogelijk sprake zou kunnen zijn van een Vpb-plicht. De RUD Utrecht heeft de organisatie op deze voorwaarden getoetst en vastgesteld dat zij niet aan deze voorwaarden voldoet. De RUD Utrecht stelt zich derhalve op het standpunt niet belastingplichtig te zijn voor de Vpb.

2.3.3 Toelichting op de balans per 31 december 2020

1. Vaste activa
Materiële vaste activa
Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de materiële vaste activa weer:

	ERP Bedrijfs-voering	ICT	ICT VTH applicatie	Vervoer-middelen	Inventaris	Geluids-apparatuur	Totaal
Stand per 1 januari 2020							
Aanschafwaarde	€ 141.000	€ 389.000	€ 512.000	€ 24.000	€ 65.000		€ 1.131.000
Cumulatieve afschrijving	€ 135.000	€ 341.000	€ 428.000	€ 12.000	€ 9.000		€ 925.000
Boekwaarden	**€ 6.000**	**€ 48.000**	**€ 84.000**	**€ 12.000**	**€ 56.000**	**€ -**	**€ 206.000**
Mutaties							
Investeringen	€ -	€ 73.000	€ -	€ -	€ -	€ 11.000	€ 84.000
Afschrijvingen	€ 6.000	€ 36.000	€ 42.000	€ 5.000	€ 7.000	€ 6.000	€ 102.000
Saldo	**€ -6.000**	**€ 37.000**	**€ -42.000**	**€ -5.000**	**€ -7.000**	**€ 5.000**	**€ -18.000**
Stand per 31 december 2020							
Aanschafwaarde	€ 141.000	€ 462.000	€ 512.000	€ 24.000	€ 65.000	€ 11.000	€ 1.215.000
Cumulatieve afschrijving	€ 141.000	€ 377.000	€ 470.000	€ 17.000	€ 16.000	€ 6.000	€ 1.027.000
Boekwaarden	**€ -**	**€ 85.000**	**€ 42.000**	**€ 7.000**	**€ 49.000**	**€ 5.000**	**€ 188.000**

Regulier onderhoud aan de materiële vaste activa worden als kosten verantwoord, eventuele kosten die de levensduur verlengen worden geactiveerd. Bij de oprichting van de RUD Utrecht is DMS (archief systeem) aangeschaft voor een totaal van € 241.000. Vanaf 31 december 2019 is DMS volledig afgeschreven, echter nog wel in gebruik.

2. Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar
De in de financiële positie opgenomen uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	31-12-2020	31-12-2019
- Vorderingen op deelnemers	€ 578.000	€ 929.000
- Debiteuren	€ 24.000	€ 7.000
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	€ 2.223.000	€ 1.847.000
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar	**€ 2.825.000**	**€ 2.783.000**

Er is geen rente ontvangen op de uitzettingen in ’s Rijks schatkist.

Vorderingen op deelnemers
De vorderingen op deelnemers kunnen als volgt worden uitgesplitst:

Specificatie vorderingen op deelnemers	31-12-2020	31-12-2019
- Gemeente Amersfoort	€ -	€ 4.000
- Gemeente Baarn	€ 37.000	€ 29.000
- Gemeente Bunschoten	€ 25.000	€ -4.000
- Gemeente Eemnes	€ 15.000	€ 13.000
- Gemeente Houten	€ 4.000	€ 60.000
- Gemeente Leusden	€ 24.000	€ 63.000
- Gemeente Lopik	€ 25.000	€ 27.000
- Gemeente Nieuwegein	€ 16.000	€ 12.000
- Gemeente Soest	€ 32.000	€ 43.000
- Gemeente Utrecht	€ -	€ 83.000
- Gemeente Woudenberg	€ 8.000	€ 26.000
- Provincie Utrecht	€ 392.000	€ 573.000
Vorderingen op deelnemers	**€ 578.000**	**€ 929.000**

Specificatie vorderingen op debiteuren	31-12-2020	31-12-2019
- ODRU, Provincie Zuid-Holland en derden	€ 24.000	€ 7.000
Vorderingen op deelnemers	**€ 24.000**	**€ 7.000**

De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen. Een voorziening voor oninbaarheid wordt niet noodzakelijk geacht.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rente typische looptijd korter dan één jaar
De uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rente typische looptijd korter dan één jaar zijn alle overtollige liquide middelen die in de schatkist worden aangehouden, tenzij deze middelen onder het drempelbedrag gerekend kunnen worden. Per kwartaal mag het gemiddelde van de middelen die de decentrale overheid dagelijks buiten de schatkist houdt niet boven het drempelbedrag uitkomen. Onderstaand overzicht geeft inzicht in deze berekening en de daarbij behorende uitkomsten per kwartaal.

Berekening benutting drempelbedrag				
Drempelbedrag	€ 250.000			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	€ 278.000	€ 252.000	€ 250.000	€ 320.000
Ruimte onder het drempelbedrag	€ -	€ -	€ -	€ -
Overschrijding van het drempelbedrag	€ 29.000	€ 2.000	€ -	€ 70.000

Berekening drempelbedrag	
Begrotingstotaal verslagjaar	€ 14.088.000
Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	€ 14.088.000
Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	€ -
Drempelbedrag	€ 250.000

3. Overlopende activa
De post overlopende activa is als volgt opgebouwd:

	31-12-2020	31-12-2019
- Nog te ontvangen bedragen	€ 1.052.000	€ 416.000
- Vooruitbetaalde bedragen	€ 185.000	€ 90.000
Overlopende activa	**€ 1.237.000**	**€ 506.000**

De post nog te ontvangen bedragen bestaat vrijwel geheel uit nog te factureren aanvullende opdrachten.

Specificatie Nog te ontvangen bedragen	31-12-2020	31-12-2019
- Gemeente Amersfoort	€ 59.000	€ 197.000
- Gemeente Bunschoten	€ -	€ 13.000
- Gemeente Houten	€ 1.000	€ -
- Gemeente Leusden	€ 1.000	€ 8.000
- Gemeente Lopik	€ -	€ 41.000
- Gemeente Nieuwegein	€ 1.000	€ 4.000
- Gemeente Soest	€ 43.000	€ -
- Gemeente Utrecht	€ 23.000	€ -
- Provincie Utrecht	€ 881.000	€ 112.000
- Derden	€ 43.000	€ 41.000
Totaal nog te ontvangen bedragen	**€ 1.052.000**	**€ 416.000**

4. Liquide middelen

De post liquide middelen is als volgt opgebouwd:

	31-12-2020	31-12-2019
- BNG Bank	€ 21.000	€ 249.000
Liquide middelen	**€ 21.000**	**€ 249.000**

De liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de RUD Utrecht.

5. Eigen vermogen

De post eigen vermogen is als volgt opgebouwd:

	Algemene reserve	Bestemmings-reserves	Gerealiseerd resultaat	Totaal
Stand per 1 januari 2020	**€ 683.000**	**€ 234.000**	**€ 416.000**	**€ 1.333.000**
Mutaties				
- Verwerking resultaat 2019 (algemene reserve)	€ -	€ -	€ -	€ -
- Verwerking resultaat 2019 (bestemmingsreserve)	€ -	€ 416.000	€ -416.000	€ -
- Verwerking resultaat 2020	€ -		€ 502.000	€ 502.000
- Onttrekking bestemmingsreserves	€ -	€ -176.000		€ -176.000
Saldo	**€ -**	**€ 240.000**	**€ 86.000**	**€ 326.000**
Stand per 31 december 2020	**€ 683.000**	**€ 474.000**	**€ 502.000**	**€ 1.659.000**

Algemene reserve

Storting : Rekeningresultaat

Doel : Weerstandscapaciteit van de RUD Utrecht.

Verloopoverzicht van de bestemmingsreserves:

	Innovatie	Asbest	Informatie gestuurd handhaving	Transitie en outputfinan-ciering	Persoonsgebon-den opleidings-budgetten	ISV gelden - geluid SBG	Omgevingswet	Totaal
Stand per 1 januari 2020	**€ -**	**€ -**	**€ 120.000**	**€ 39.000**	**€ 62.000**	**€ 13.000**	**€ -**	**€ 234.000**
Mutaties								
- Verwerking resultaat 2019 (algemene reserve	€ 50.000	€ 87.000	€ -53.000	€ -	€ 22.000	€ -	€ 310.000	€ 416.000
- Toevoeging ten laste van het resultaat	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
- Onttrekking ten gunste van het resultaat	€ 50.000	€ 87.000	€ -	€ 39.000	€ -	€ -	€ -	€ 176.000
Saldo	**€ -**	**€ -**	**€ -53.000**	**€ -39.000**	**€ 22.000**	**€ -**	**€ 310.000**	**€ 240.000**
Stand per 31 december 2020	**€ -**	**€ -**	**€ 67.000**	**€ -**	**€ 84.000**	**€ 13.000**	**€ 310.000**	**€ 474.000**

Bestemmingsreserve Innovatie

Storting : Ten laste van het resultaat 2019 ter hoogte van € 50.000

Doel : In stand houden en afronding van ontwikkelingen met betrekking tot het traject Kleur Bekennen, om zo de richting van doorontwikkeling van de RUD te bepalen.

In 2020 zijn deze middelen onttrokken en volledig besteed.

Bestemmingsreserve Asbest

Storting : Ten laste van het resultaat 2019 ter hoogte van € 87.000

Doel : Het (door)ontwikkelen van Asbestproducten

In 2020 zijn deze middelen onttrokken en besteed.

Bestemmingsreserve IGH (Informatie gestuurde Handhaving)
Storting : Ten laste van de algemene reserve ter hoogte van € 120.000.
Doel : Het verbeteren van de datakwaliteit van de RUD Utrecht.
In overleg met de provincie Utrecht is € 53.000 van deze bestemmingsreserve onttrokken in 2019. Deze bestemmingsreserve is oorspronkelijk gevormd middels niet bestede projectgelden voor IGH die door de provincie Utrecht ter beschikking waren gesteld.

Bestemmingsreserve T&O (Transitie & Outputfinanciering)
Storting : Ten laste van de algemene reserve. Per 1 januari 2020 was nog € 39.000 beschikbaar.
Doel : Transitie(-kosten) van lumpsum- naar outputfinanciering.
In 2020 zijn deze middelen volledig besteed en onttrokken.

Bestemmingsreserve Persoonsgebonden opleidingsbudgetten
Storting : Ten laste van het resultaat 2019 ter hoogte van € 62.000
Doel : In het geval medewerkers nog aanspraak maken op persoonsgebonden opleidingsbudget dat in voorgaande jaren niet besteed is.
In 2020 zijn geen middelen onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve ISV gelden - geluid SBG
Storting : Ontvangst van SB|G voor ISV-geluid.
Doel : Ten behoeve van mogelijke woningen die achteraf nog in aanmerking komen voor het treffen van gevelmaatregelen in verband met geluidoverlast van weg/railverkeer.
In 2020 zijn geen middelen onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Omgevingswet
Storting : Ten laste van het resultaat 2019 ter hoogte van € 310.000
Doel : De organisatie voorbereiden op de implementatie van de Omgevingswet.
In 2020 zijn geen middelen onttrokken aan deze bestemmingsreserve, vanwege uitstel van de Omgevingswet met één jaar.

6. Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De post netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar is als volgt opgebouwd:

		31-12-2020		31-12-2019
- Crediteuren	€	223.000	€	450.000
Overige schulden	**€**	**223.000**	**€**	**450.000**

7. Overlopende passiva

De post overlopende passiva is als volgt opgebouwd:

		31-12-2020		31-12-2019
- Vooruit ontvangen bedragen	€	1.021.000	€	627.000
- Nog te betalen bedragen	€	1.224.000	€	1.114.000
- Nog terug te betalen aan de opdrachtgevers	€	144.000	€	220.000
Overlopende passiva	**€**	**2.389.000**	**€**	**1.961.000**

Vooruit ontvangen bedragen van deelnemers
De schulden aan deelnemers kunnen als volgt worden uitgesplitst:

Specificatie vooruit ontvangen bedragen		31-12-2020		31-12-2019
- Gemeente Amersfoort	€	414.000	€	352.000
- Gemeente Bunschoten	€	-	€	116.000
- Gemeente Houten	€	62.000	€	57.000
- Gemeente Utrecht	€	419.000	€	-
- Gemeente Woudenberg	€	102.000	€	102.000
- Provincie Utrecht	€	24.000	€	-
Total vooruit ontvangen bedragen	**€**	**1.021.000**	**€**	**627.000**

Nog te betalen bedragen
Het totaal bedrag in de balans bedraagt € 1.224.000. Dit bedrag bestaat uit de onderstaande componenten.

Specificatie nog te betalen bedragen		31-12-2020		31-12-2019
- Te betalen omzetbelasting	€	516.000	€	463.000
- Te betalen overige kosten	€	685.000	€	608.000
- Netto salaris	€	13.000	€	22.000
- Te betalen loonheffing	€	10.000	€	21.000
Nog te betalen bedragen	**€**	**1.224.000**	**€**	**1.114.000**

De te betalen overige kosten bestaan voornamelijk uit een reservering voor de verlofsaldi (€ 440.000) en transitorische kosten per einde boekjaar.

Specificatie nog terug te betalen		31-12-2020		31-12-2019
- Gemeente Baarn	€	75.000	€	65.000
- Gemeente Bunschoten	€	18.000	€	71.000
- Gemeente Houten	€	-	€	39.000
- Gemeente Lopik	€	10.000	€	-
- Gemeente Soest	€	-	€	1.000
- Gemeente Utrecht	€	-	€	41.000
- Gemeente Woudenberg	€	41.000	€	3.000
Te verrekenen met deelnemers	**€**	**144.000**	**€**	**220.000**

Niet in de financiële positie opgenomen activa en verplichtingen

(Meerjarige) financiële verplichtingen

Er zijn niet in de financiële positie opgenomen verplichtingen voor de huur van een etage in het provinciehuis van de provincie Utrecht. De huurovereenkomst heeft een looptijd tot 1 juli 2024. De jaarlijkse huurprijs bedraagt € 262.000 en de jaarlijkse servicekosten bedragen € 169.000. Indexatie vindt jaarlijks plaats conform de consumentenprijsindex. In 2019 heeft de RUD Utrecht in verband met de groei van de organisatie een derde van een verdieping bij gehuurd in het provinciehuis. Eind 2020 is de huur van deze extra ruimte verlengt met één jaar tot eind 2021 voor € 117.000 ex BTW.

Er is een niet in de financiële positie opgenomen verplichting voor de afname van ICT-diensten van de gemeente Houten. Deze service level agreement heeft een looptijd tot 31 december 2021. Het jaarbedrag bedraagt voor 2020 € 400.000. Indexatie vindt jaarlijks plaats conform de dienstenprijsindex.

Operationele leases

Als sub-contractant van de provincie Utrecht heeft de RUD Utrecht een mantelovereenkomst met LeasePlan voor het leasen van voertuigen. Deze contracten lopen allemaal in 2023 af. Daarnaast heeft de RUD Utrecht een nieuwe Europese aanbesteding afgerond, zelfstandig van de provincie Utrecht. Onder de nieuwe aanbesteding zullen de nieuwe auto's worden ondergebracht. De huidige contracten onder de nieuwe aanbesteding lopen allemaal in 2024 af. Ultimo boekjaar zijn de verplichtingen uit hoofde van operationele leases als volgt te specificeren:

Te betalen:	€
Binnen één jaar	67.000
Tussen één en vijf jaar	99.000
Totaal	176.000

2.3.4 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 2020

De RUD Utrecht heeft het jaar 2020 financieel positief afgesloten. Op totaal niveau is er een positief resultaat behaald van € 502.000. Binnen de verantwoording is conform voorgaande jaren de totaal gerealiseerde lasten voor inzet personeel inclusief inhuur en overige overheadkosten procentueel verdeeld over de twee programma's en de bedrijfsvoering (overhead). Dit is bij de oprichting van de RUD Utrecht reeds vastgelegd als begrotingsuitgangspunt.

Het behaalde resultaat is als volgt verdeeld:

	Handhaving	Vergunning-verlening	Bedrijfsvoering (Overhead)	Totaal
1 Kosten	**€ 5.484.000**	**€ 5.576.000**	**€ 4.015.000**	**€ 15.075.000**
Directe variabele kosten	€ 4.648.000	€ 4.715.000		€ 9.363.000
Directe vaste kosten	€ 836.000	€ 703.000	€ 4.015.000	€ 5.554.000
ISV	€ -		€ -	€ -
PUEV		€ 158.000	€ -	€ 158.000
2 opbrengsten	**€ 5.371.000**	**€ 6.050.000**	**€ 3.980.000**	**€ 15.401.000**
Directe variabele opbrengsten	€ 4.309.000	€ 4.943.000		€ 9.252.000
Directe vaste opbrengsten	€ 1.062.000	€ 949.000	€ 3.980.000	€ 5.991.000
PUEV	€ -	€ 158.000		€ 158.000
3 Saldo	**€ -113.000**	**€ 474.000**	**€ -35.000**	**€ 326.000**

De RUD Utrecht heeft een duaal financieringssysteem. De vaste kosten (bedrijfsvoering en directe vaste kosten van de programma's) worden middels een vaste bijdrage vergoed. De overige kosten in de primaire programma's worden middels een variabele bijdrage op basis van levering van producten en diensten gedekt.

Uit bovenstaande blijkt dat er per saldo € 437.000 meer aan vaste bijdrage is ontvangen dan besteed. Voor de programma's handhaving en vergunningverlening is in totaal een positief resultaat behaald van €361.000. Dit resultaat is veroorzaakt door een overschot voor Vergunningverlening van € 474.000 en een tekort bij Handhaving van € 113.000. Dit heeft te maken met het feit dat de variabele omzet als gevolg van de coronacrisis door het Algemeen Bestuur is vastgezet op basis van de begroting. De daadwerkelijk geleverde productie wijkt af van de begroting doordat de producten en diensten niet allemaal geleverd konden worden zoals gepland in verband met de geldende coronamaatregelen. Hierdoor ontstaat het verschil in resultaat tussen de programma's vergunningverlening en handhaving. Op totaalniveau is dit op de opbrengsten van € 11.421.000 een positief resultaat van 3,2%.

Hieronder is op kostensoort niveau een nadere analyse van de kosten opgenomen. Die een verdere specificatie geeft van de realisatie op totaalniveau.

Toelichting naar kostensoort
In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de totale exploitatie naar kostensoort.

Exploitatieoverzicht	Raming 2020 voor wijzigingen	Raming 2020 na wijzigingen (a)	Realisatie 2020 (b)	Verschil (a - b)
Lasten				
Personeel	€ 11.208.000	€ 10.014.000	€ 10.007.000	€ 7.000
Personeel van derden incl inhuur	€ 28.000	€ 3.065.000	€ 2.531.000	€ 534.000
Inhuur	€ -			€ -
Kapitaallasten	€ 444.000	€ 206.000	€ 101.000	€ 105.000
Huisvestingskosten en ICT	€ 1.492.000	€ 1.501.000	€ 1.414.000	€ 87.000
Overige materieel budget	€ 445.000	€ 660.000	€ 471.000	€ 189.000
Ontwikkelkosten	€ 146.000	€ 1.087.000	€ 551.000	€ 536.000
Onvoorzien	€ 225.000	€ -	€ -	€ -
Stelpost loon- en prijscompensatie	€ 100.000	€ -	€ -	€ -
ISV	€ -		€ -	€ -
Totaal lasten	**€ 14.088.000**	**€ 16.533.000**	**€ 15.075.000**	**€ 1.458.000**
Baten				
Vaste bijdrage deelnemers	€ 5.703.000	€ 5.703.000	€ 5.703.000	€ -
Variabele bijdrage deelnemers	€ 8.175.000	€ 8.516.000	€ 8.292.000	€ 224.000
Aanvullende opdrachten	€ -	€ 1.350.000	€ 1.136.000	€ 214.000
Aanvullende opdrachten materiele middelen	€ 221.000	€ 236.000	€ 190.000	€ 46.000
PUEV		€ 184.000	€ 158.000	€ 26.000
-/- Verrekening PUEV	€ -	€ -78.000	€ -78.000	€ -
Totaal baten	**€ 14.099.000**	**€ 15.911.000**	**€ 15.401.000**	**€ 510.000**
Totaal (voor reservemutaties)	**€ 11.000**	**€ -622.000**	**€ 326.000**	**€ -948.000**
Onttrekking:				
- Reserve Transitie & Outputfinanciering	€ -	€ 39.000	€ 39.000	€ -
- Reserve Asbest	€ -	€ 87.000	€ 87.000	€ -
- Reserve Omgevingswet	€ -	€ 310.000	€ -	€ 310.000
- Reserve Innovatie	€ -	€ 50.000	€ 50.000	€ -
Gerealiseerd resultaat	**€ 11.000**	**€ -136.000**	**€ 502.000**	**€ -638.000**

Personeel en inhuur is gezamenlijk € 541.000 lager dan begroot. Dit wordt met name door een tweetal onderdelen verklaard. Allereerst is er voor € 286.000 minder aanvullende opdrachten geleverd dan oorspronkelijk begroot. Door het moment van toekenning van de aanvullende opdracht en het moment waarop inhuur kon worden gerealiseerd, zijn een aantal aanvullende opdrachten niet in 2020 afgerond. In overleg met de opdrachtgevers is daarom een deel van het werk doorgeschoven naar 2021. Ten tweede is er een deel van de DVO-opbrengsten niet gerealiseerd. Normaliter moet er altijd voor een deel van de DVO inhuur plaatsvinden voor moeilijk te vervullen functies. Door COVID-19 was een deel van het werk niet uitvoerbaar derhalve is ook niet ingehuurd.

Ten opzichte van de oorspronkelijke begroting (raming 2020 voor wijzigingen), is een grote stijging van de personeelskosten en personeel van derden zichtbaar. Dit is enerzijds gevolg van uitbreidingen van de uitvoeringsplannen met 2.000 uur na het opstellen van de oorspronkelijke begroting, waarvoor personeel is ingehuurd. Voor de uitvoeringsplannen was het gezien schaarste in de markt moeilijk om elke positie met vaste medewerkers in te vullen en daarom was inhuren het alternatief. Daar tegenover staat dat de lasten voor vast personeel lager uit zijn gevallen dan oorspronkelijk begroot. Ook voor een vacature voor een van de managementfuncties was de RUD genoodzaakt iemand tijdelijk aan te trekken. Daarnaast zijn gedurende 2020 nog voor ruim € 1,1 miljoen aan aanvullende opdrachten verstrekt die in de herziene begroting zijn opgenomen.

De kapitaallasten zijn € 105.000 lager uitgevallen dan begroot en € 343.000 lager dan oorspronkelijk begroot. Door het uitstellen van huisvesting- en ICT-investeringen. De oorzaak hiervan heeft te maken met het feit dat de Omgevingswet gedurende 2020 is uitgesteld met een jaar. Hierdoor is er extra tijd beschikbaar gekomen om een VTH-zaaksysteem aan te besteden. De verwachting is dat deze investering in 2021 plaats zal vinden. Naast ICT zijn door de coronacrisis investeringen in de huisvesting uitgesteld.

De huisvestingskosten en ICT zijn € 87.000 lager uitgevallen dan begroot. De kosten voor ICT zijn lager uitgevallen door de uitgestelde investeringen en hiermee gepaarde lagere beheer -en onderhoudskosten. Daarnaast zijn er minder huisvestingskosten gemaakt doordat er door de coronacrisis minder op kantoor is gewerkt.

Het overig materieel budget is € 26.000 hoger uitgevallen dan initieel begroot, maar € 189.000 lager dan de laatst vastgestelde begroting. Dit betreft afspraken die we hebben gemaakt met betrekking tot de uit te besteden onderdelen van de aanvullende opdrachten. Met het doorschuiven van enkele aanvullende opdrachten naar 2021 is ook het materieel budget doorgeschoven. Daarnaast waren er door de coronacrisis vrijwel geen fysieke bijeenkomsten en dit is zichtbaar in met name lagere lasten voor communicatie, representatie, OR.

De begrote ontwikkelkosten van € 1.087.000 bestaan uit het budget voor de Omgevingswet (€ 950.000), het project Kleur Bekennen (€ 50.000) en het project Asbest (€ 87.000) die gedeeltelijk door bestemmingsreserves worden gedekt. Laatstgenoemde twee posten zijn volledig besteed. Met het uitstellen van de implementatie van de Omgevingswet naar 1 januari 2022 wordt ook een deel van de lasten doorgeschoven naar 2021. Het gaat hierbij om € 570.000; additioneel worden er nog € 100.000 aan extra lasten verwacht doordat de wet is uitgesteld. De huidige bestemmingsreserve voor de Omgevingswet (€ 310.000) is niet toereikend en daarom is het voorstel om vanuit het resultaat € 360.000 toe te voegen aan deze bestemmingsreserve. Hiermee kunnen de verwachte kosten 2021 worden gedekt.

Als gevolg van de coronacrisis is de variabele bijdrage voor 2020 eenmalig omgezet naar een vaste bijdage. Door de beperkende maatregelen was het in 2020 niet mogelijk om alle werkzaamheden aan de deelnemers te leveren en hierdoor dreigde een groot verlies te ontstaan. De achterstand die uiteindelijk op de productie ontstaan is, is niet gelijkmatig verdeeld over de deelnemers. In het AB van 11 februari is daarom besloten om een correctie op de variabele bijdrage te verrichten die ervoor zorgt dat de gevolgen van de coronacrisis meer gelijkmatig over de deelnemers wordt verdeeld. Het gaat om een verlaging van de variabele bijdrage van in totaal € 224.000.

In 2020 is er een groot aantal aanvullende opdrachten afgesloten met opdrachtgevers. Het totaal van de aanvullende opdrachten bedraagt € 1.406.000. In het overzicht van baten en lasten zijn de aanvullende opdrachten verdeeld over de posten 'Aanvullende opdrachten', 'Aanvullende materiële middelen' en PUEV. De post aanvullende opdrachten omvat de opdrachtwaarde van de aanvullende opdrachten bestemd voor het uitvoeren van werkzaamheden door medewerkers van de RUD Utrecht (of inhuur), De post Aanvullende materiële middelen omvat de opdrachtwaarde van de aanvullende opdrachten bestemd voor onderdelen van de opdracht die de RUD Utrecht weer bij een externe partij afneemt. De PUEV betreft de provinciale subsidie voor externe veiligheid.

De aanvullende opdrachten betreffen verschillende werkzaamheden:
- reguliere werkzaamheden die bovenop afgesloten DVO afspraken uitgevoerd zullen worden;
- complexe dossiers die door de complexiteit niet meer binnen de DVO afspraken (kentallen, totaal aantal uren) kunnen worden opgevangen;
- projecten zoals advisering en actualisaties van bedrijvenbestanden;
- overige zaken zoals de detachering van medewerkers.

Extra opdrachten gaan vrijwel altijd direct gepaard met extra kosten, met name voor inhuur.

Door het moment van toekenning van de aanvullende opdracht en het moment waarop inhuur kon worden gerealiseerd, zijn een aantal aanvullende opdrachten niet in 2020 afgerond. De opdrachten zijn verschoven naar 2021 in overleg met de desbetreffende deelnemers.

Er is € 39.000 onttrokken aan de reserve voor Transitie en Outputfinanciering. Hiermee is de volledige reserve onttrokken. Deze middelen zijn ingezet voor afvloeiing van medewerkers, waarvoor deze bestemmingsreserve oorspronkelijk was gevormd.

De bestemmingsreserve Asbest, groot € 87.000 is gevormd bij de jaarrekening 2019 en in 2020 volledig onttrokken ten behoeve van het beoogde doel zijnde de verdere implementatie van de asbesttaak bij de RUD Utrecht.

De bestemmingsreserve Innovatie, groot € 50.000 is gevormd bij de jaarrekening 2019. De volledige reserve is in 2020 onttrokken ten behoeve van het project Kleur Bekennen.

De post Onvoorzien is in 2020 volledig ingezet. Middels de Bestuursrapportages is deze gealloceerd aan salarissen en overige kosten voor personeel (€ 92.000) in verband met langdurig zieke werknemers. Daarnaast is een deel gebruikt ter dekking van de voorbereidende werkzaamheden voor de Omgevingswet (€ 133.000).

Onvoorzien	Raming 2020 na wijzigingen	Realisatie 2020	Verschil	T.g.v. algemene reserve
	Lasten	Lasten	Verschil	Storting
Onvoorzien	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**

Incidentele baten en lasten

In de programmarekening zijn ook baten en lasten opgenomen welke een incidenteel karakter hebben. Incidentele baten en lasten zijn die baten en lasten die zich gedurende een periode van maximaal 3 jaar voordoen. De RUD Utrecht heeft de afspraak met de deelnemers dat als opdrachten langer dan 3 jaar naast de DVO worden afgenomen deze werkzaamheden worden opgenomen in de DVO. Daarmee zijn ze niet meer te classificeren als "incidenteel". Elk jaar vindt hier een evaluatie op plaats. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de incidentele baten en lasten die deel uitmaken van het resultaat voor bestemming.

	Raming 2020 na wijzigingen		Realisatie 2020	
Specificatie	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Aanvullende opdrachten	€ 1.770.000	€ 1.946.000	€ 1.484.000	€ 1.712.000
Dotatie/onttrekking reserves	€ 176.000		€ 176.000	
Totaal	**€ 1.946.000**	**€ 1.946.000**	**€ 1.660.000**	**€ 1.712.000**

2.3.5 Wet normering topinkomens

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de RUD Utrecht. Het voor RUD Utrecht toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2020 € 201.000. Het algemeen bezoldigingsmaximum is van toepassing voor RUD Utrecht.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

Tabel 1a met betrekking tot leidinggevende topfunctionarissen en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling:

Gegevens 2020		
bedragen x € 1	**Hugo Jungen**	
Functiegegevens	Directeur	
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1 januari – 31 december	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00 fte	
Dienstbetrekking?	Ja	
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	135.945	
Beloningen betaalbaar op termijn	21.070	
Subtotaal	*157.015*	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Bezoldiging	**157.015**	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	
Gegevens 2019		
bedragen x € 1	**Hugo Jungen**	
Functiegegevens	directeur	
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1 januari – 31 december	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00 fte	
Dienstbetrekking?	Ja	
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	120.743	
Beloningen betaalbaar op termijn	19.942	
Subtotaal	*140.685*	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000	
Bezoldiging	**140.685**	

De functies in het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur worden vervuld door medewerkers van onze deelnemers (burgemeester, wethouder of gedeputeerde). Deze leden vervullen hun functies (voorzitter, vicevoorzitter of lid) onbezoldigd. In onderstaande tabel zijn de WNT gegevens opgenomen:

1d Tabel met betrekking tot topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder:

Naam functionaris	Functie
G. Spelt	Voorzitter Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur (volledige jaar)
H.A.W. van Beurden	Vicevoorzitter Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur (volledige jaar)
C. van Dalen	Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur (volledige jaar)
C.W. Kraanen	Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur (volledige jaar)
R.C.L. Strijk	Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur (volledige jaar)
P. de Kruif	Lid Algemeen Bestuur (volledige jaar)
M. Schouten	Lid Algemeen Bestuur (volledige jaar)
A. Treep-van Hoeckel	Lid Algemeen Bestuur (volledige jaar)
T. Reijn	Lid Algemeen Bestuur (volledige jaar)
J. Vissers	Lid Algemeen Bestuur (volledige jaar)
W. de Jong	Lid Algemeen Bestuur (volledige jaar)
E. Eerenberg	Lid Algemeen Bestuur (volledige jaar)

De tabellen van het verantwoordingsmodel WNT 2020 1b, 1c, 1e, 1f en 1g zijn niet van toepassing voor de RUD Utrecht.

2. In 2020 zijn geen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking toegekend.

3. Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2020 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

2.4 Taakveld en beleidsindicatoren

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten schrijft voor dat in de verantwoording zowel een splitsing wordt opgenomen naar taakvelden, als de daar bijbehorende beleidsindicatoren. In dit hoofdstuk zullen zowel de taakvelden als de daarbij behorende beleidsindicatoren worden verantwoord.

2.4.1 Taakveld

De financiële verantwoording van de RUD Utrecht is onder te verdelen in vastgestelde gemeentelijke taakvelden. De RUD Utrecht valt met de primaire werkzaamheden onder het gemeentelijke taakveld 7.4 Milieu beheer. Daarnaast is het taakveld van bestuur en ondersteuning van toepassing voor de onderdelen 0.5 Overhead, 0.10 Mutaties reserves en 0.11 Resultaat van de rekening van baten en laten. Vanwege de geringe kosten in taakveld 0.1 Bestuur worden deze niet apart geadministreerd. De toekenning aan het taakveld 0.5 Overhead vindt als volgt plaats: Als kosten volledig aan 0.5 Overhead kunnen worden toegekend vindt de volledige toekenning aan dit taakveld plaats. In geval van gedeeltelijke toekenning aan 0.5 Overhead en gedeeltelijke toekenning aan 7.4 Milieu beheer worden de procentuele kostenratio's uit de begroting gebruikt om de kosten aan het taakveld toe te kennen. De verdeling is in onderstaande tabel opgenomen:

Taakveld	Baten	Lasten
7.4 Milieu beheer	€ 11.421.000	€ 11.060.000
0.5 Overhead	€ 3.980.000	€ 4.015.000
0.10 Mutaties reserves	€ 176.000	
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten		€ 502.000

2.4.2 Beleidsindicatoren bij Taakveld

Voor het taakveld 7 Volksgezondheid en Milieu waar taakveld 7.4 onder valt zijn de vastgestelde beleidsindicatoren niet van toepassing op de RUD Utrecht.

Voor het taakveld 0 Bestuur en Ondersteuning zijn de indicatoren Formatie, bezetting en apparaatskosten niet van toepassing op de RUD Utrecht doordat er niet eenduidig vastgesteld kan worden hoeveel inwoners er onder de gemeenschappelijke regeling vallen. De indicatoren Externe inhuur en Overhead zijn hieronder opgenomen.

Indicator	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen
Externe inhuur	20%

Indicator	% van totale lasten
Overhead	26,6%

De indicator overhead is bepaald op basis van de kosten. Door de RUD Utrecht is afgesproken met de deelnemers dat de FTE's in bedrijfsvoering niet meer dan 25% van het totale personeelsbestand mogen vormen. Voor 2020 is dit 20%.

Controleverklaring

Publiek Belang Accountants B.V.
Sir Winston Churchilllaan 370 F442
2285 SJ Rijswijk (ZH)
info@publiekbelangaccountants.nl
www.publiekbelangaccountants.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling RUD Utrecht

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van de gemeenschappelijke regeling RUD Utrecht te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2020 als van de activa en passiva van RUD Utrecht op 31 december 2020 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het normenkader rechtmatigheid, ter kennisneming aangeboden aan het algemeen bestuur op 3 december 2020.

De jaarrekening bestaat uit:
- de balans per 31 december 2020;
- het overzicht van baten en lasten over 2020;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
- de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het normenkader rechtmatigheid dat ter kennisneming is aangeboden aan het algemeen bestuur op 3 december 2020 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de RUD Utrecht zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Op alle opdrachten verricht door Publiek Belang Accountants zijn algemene voorwaarden van toepassing welke bij de Kamer van Koophandel zijn gedeponeerd. Publiek Belang Accountants is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Den Haag onder nummer 67229328.

Lid van Coöperatie De Maatschappelijke Accountants

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 150.750. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2020. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij rapporteren aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen onder de goedkeuringstolerantie die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- samenstelling van het bestuur, voorwoord, inleiding en inhoudsopgave;
- samenvatting;
- lijst van gebruikte afkortingen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader rechtmatigheid.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar activiteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de

economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het normenkader rechtmatigheid dat ter kennisneming is aangeboden aan het algemeen bestuur op 3 december 2020, het Controleprotocol WNT 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
    - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
    - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen;
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeenschappelijke regeling. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rijswijk, 12 maart 2021

Publiek Belang Accountants B.V.

Was getekend: drs. R.D.H. Killeen RA MGA

Lijst van gebruikte afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
DB	Dagelijks Bestuur
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BGO	Bijzonder Georganiseerd Overleg
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOR	Bijzondere Ondernemingsraad
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
BRO	Besluit Ruimtelijke Ordening
BRZO	Besluit Risico's Zware Ongevallen
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CAP	Collectieve Arbeidsvoorwaardenregeling Provincies
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
DAP	Dossier Afspraken en Protocollen
DMS	Documenten Management Systeem
DVO	Dienstverleningsovereenkomsten
EU	Europese Unie
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IGH	Informatie Gestuurde Handhaving
ISO	International Organization for Standardization
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
KTO	Klanttevredenheidsonderzoek
LHS	Landelijke Handhavingsstrategie
OD NZKG	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
ODRU	Omgevingsdienst Regio Utrecht
PAS	Programma aanpak Stikstof
PDC	Producten Diensten Catalogus
PUEV	Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
SB|G	Servicebureau Gemeenten
SLA	Service Level agreement
SPP	Strategisch Personeelsplanning
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRU	Veiligheidsregio Utrecht
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wbb	Wet bodembescherming
WNT	Wet Normering Topinkomens
Wopt	Wet Openbaarmaking uit Publieke middelen gefinancierde Topinkomens

Colofon

Uitgave Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht

Bezoekadres : Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

Telefoon : 030 7023300

Email : info@rudutrecht.nl

Website : www.rudutrecht.nl

Postadres : Postbus 85242
3508 AE Utrecht

Eindredactie : Team Bedrijfsvoering
RUD Utrecht

Archimedeslaan 6
Postbus 85242
3508 AE Utrecht

Aan de deelnemers van de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht
T.a.v. de griffie

Datum	26 maart 2021	Contactpersoon	M. van Bockel
Zaakkenmerk	Z/21/696937	Telefoonnummer	06 52 54 81 54
Briefnummer	853355	E-mailadres	m.vanbockel@rudutrecht.nl
Uw nummer		Bijlage(n)	1
Onderwerp	Jaarstukken 2020 RUD Utrecht	Pagina	1

Geachte griffiers,

Op 25 maart jl. heeft het Algemeen Bestuur van de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD Utrecht) de Jaarstukken 2020 van de RUD Utrecht vastgesteld. Als deelnemer van de RUD Utrecht krijgt u hierbij op grond van artikel 33 van de Gemeenschappelijke regeling deze Jaarstukken 2020 RUD Utrecht inclusief controleverklaring aangeboden. U treft de Jaarstukken 2020 als bijlage aan.

Door de boekhoudkundige verwerking van het uitstel van de Omgevingswet lijkt het resultaat van het jaar 2020 hoger. Gedurende 2020 is besloten om de ingangsdatum van de Omgevingswet uit te stellen van 1 januari 2021 naar 1 januari 2022. Als gevolg van dit uitstel heeft de RUD Utrecht de planning van de voorbereiding op de inwerkingtreding van de Omgevingswet gedeeltelijk verschoven naar 2021.

Aangezien de middelen door onze deelnemers reeds verstrekt waren heeft de RUD Utrecht in overleg met haar accountant contact gezocht met de commissie BBV over de juiste manier om deze middelen te herbestemmen naar 2021. Het bleek enkel mogelijk om de middelen via het resultaat opnieuw te herbestemmen voor de Omgevingswet. Het resultaat van € 502.000 bestaat derhalve voor het grootste deel € 360.000 uit middelen die reeds aan de RUD Utrecht waren toegekend om zich voor te bereiden op de Omgevingswet, maar moesten worden doorgeschoven naar het jaar 2021.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
namens het Dagelijks Bestuur RUD Utrecht

Gerrit Spelt
voorzitter

Hugo Jungen
secretaris

Commissie Stad en Ruimte

Dossiernummer	1840
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 april 2021
Agendapunt	9.1
Omschrijving	Raadsbrief Omgevingsvisie USP in relatie tot locatie Ronald McDonald Huis
ID	1894
Behandelend ambtenaar	M. Sluijter
Telefoon	030 - 28 64996
E-mail	m.sluijter@utrecht.nl
Datum collegebesluit	16 april 2021
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Ruimtelijke ordening
Portefeuillehouder	Wethouder Verschuure
Beleidsveld	Ruimtelijke Ontwikkeling
Referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Frank de Kok/Ruimtelijke Ontwikkeling, Vastgoed, Erfgoed/06-20011476

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Stad en Ruimte	29 april 2021

Voorgesteld besluit

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	M. Sluijter	**Datum**	16 april 2021
Doorkiesnummer	030 - 28 64996	**Kenmerk**	7211496/20210409/MS
E-mail	m.sluijter@utrecht.nl	**Onderwerp**	Omgevingsvisie USP in relatie tot locatie Ronald McDonald Huis
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Ruimtelijke ontwikkeling

Geachte leden van de raad,

Op 18 februari jongstleden, heeft uw raad de actuele motie ‘Maak afweging locatie Ronald McDonaldhuis bij omgevingsvisie USP’ aangenomen. U draagt hierbij het college op om de definitieve locatiekeuze onderdeel te laten zijn van de omgevingsvisie USP en hierbij de keuze voor locatie E niet onmogelijk te maken. Dat het uitvoeren van de motie gevolgen zou hebben voor de planning van de omgevingsvisie is tijdens het debat op 18 februari ter overweging meegegeven. In deze brief willen wij hier verder op ingaan.

De omgevingsvisie USP is een stip op de horizon voor de langere termijn en beschrijft de kwaliteiten en waarden van het gebied, evenals de wenselijk ontwikkelingen. De locatiekeuze voor het Ronald McDonaldhuis (RMDH) gaat over een specifiek initiatief waarvoor ruimte gezocht wordt in het gebied. Een uitgebreid locatieonderzoek heeft plaats gevonden, maar nog niet tot een definitieve locatie geleid. De provincie geeft aan geen ruimte te zien voor locatie E (die door de USP-partijen als voorkeurslocatie is aangegeven). Ook locatie D wordt niet kansrijk geacht. Onze inschatting is dat dat het UMC Utrecht, Het Ronald McDonaldhuis en de Universiteit Utrecht nog wel ruimte zien voor deze locaties.

Gezien het standpunt en de onderbouwing van de provincie zien wij dan ook nauwelijks ruimte voor locatie E en D. Indien partijen locatie E en D toch verder willen uitwerken zal een compleet beeld nodig zijn van de effecten van deze locaties op de kernkwaliteiten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in de vorm van een Heritage Impact Assesment (HIA). De doorlooptijd hiervan zal zeker meerdere maanden in beslag nemen. Dit traject is vanwege scope, tijd en kostenverhaal niet passend binnen het proces van omgevingsvisie.

Om de omgevingsvisie USP nog door uw raad (uiterlijk in het eerste kwartaal van 2022) vast te laten stellen, willen wij de uitvoering van uw motie opsplitsen in twee sporen:

1. De omgevingsvisie beschrijft de locaties maar maakt geen keuze. In de Omgevingsvisie USP worden de locaties voor het RMDH beschreven, zowel binnen als buiten de rode contour, maar er wordt echter geen voorkeurslocatie uitgesproken. Ook zal een procesbeschrijving van het vervolg worden opgenomen. Dit gebeurt op basis van de tot nu toe beschikbare informatie.
2. Een apart uitwerkingstraject voor locatie D & E (en eventueel andere locaties). Parallel aan spoor 1 wordt, na het sluiten van een plankostenovereenkomst met de initiatiefnemers, een apart ruimtelijk traject op gestart om de locaties D en E uit te werken. Op basis van de Quick Scan is al een eerste beoordeling bekend van de effecten op de kernkwaliteiten (deze was negatief). Vraag is of aanpassingen van de plannen zullen leiden tot een ander oordeel in een Heritage Impact Assesment. Onderdeel van deze uitwerking zijn de voorwaarden die zijn meegeven ten aanzien van de groencompensatie. Zoals het duurzaam verhogen van de kwaliteit van het groen door o.a. de gronden ten noorden van de Hoofdijk in beheer en eigendom over te dragen aan het Utrechts Landschap. Er kunnen ook afspraken worden gemaakt voor de uitwerking van andere locaties.

Indien de uitkomsten van spoor 2 tijdig gereed zijn (uiterlijk oktober 2021) kunnen deze mogelijk worden meegenomen bij de uiteindelijke besluitvorming over de omgevingsvisie. Als dat niet mogelijk blijkt zal er een apart besluitvormingstraject worden doorlopen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,